

**Załącznik Nr 1
do Uchwały Nr V/38/19
Rady Gminy Spytkowice
z dnia 10 kwietnia 2019 roku**

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SPYTKOWICE

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SPYTKOWICE

ZLECENIODAWCA: Gmina Spytkowice

SPYTKOWICE 2019

SPIS TREŚCI

WSTĘP	7
Zakres i cel opracowania.....	7
Podstawa prawna.....	7
Zespół projektowy.	7
CZĘŚĆ I. UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SPYTKOWICE.....	8
1. UWARUNKOWANIA GEOGRAFICZNE.	9
1. 1. Położenie geograficzne.	9
1. 2. Położenie administracyjne.	10
1. 3. Klimat.	12
1. 4. Geologia.....	18
1.4.1. Budowa geologiczna.	18
1.4.2. Złoża kopalin.	20
1.4.3. Perspektywy i prognozy występowania kopalin.	23
1.4.4. Udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla.....	23
1. 5. Geomorfologia.	23
1.5.1. Charakterystyka makroregionów i mezoregionów.	23
1.5.2. Rzeźba terenu.....	25
1.5.3. Czynne procesy geomorfologiczne.	26
1. 6. Hydrologia.	28
1.6.1. Wody podziemne.	28
1.6.2. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych.....	29
1.6.3. Jednolite części wód podziemnych.	30
1.6.4. Wody powierzchniowe.....	32
1.6.5. Topograficzne działy wodne.....	35
1.6.6. Charakterystyka hydrologiczna.	35
1. 7. Gleby.	36
1.7.1. Ogólna charakterystyka gleb.	36
1.7.2. Kompleksy glebowo – rolnicze.	37
1.7.3. Bonitacja gleb.	39
1. 8. Roślinność.....	44
1.8.1. Regionalizacja geobotaniczna.	44
1.8.2. Roślinność potencjalna.	44
1.8.3. Zbiorowiska roślinne.	45
1.8.4. Zbiorowiska leśne.....	47
1. 9. Zwierzęta.....	49
1. 10. Ochrona przyrody.	52
1.10.1. Położenie gminy na tle systemu ochrony przyrody w regionie.	52
1.10.2. NATURA 2000.....	52
1.10.3. Rudniański Park Krajobrazowy.	55
1.10.4. Pomniki przyrody.	56
1.10.5. Ochrona gatunkowa fauny i flory.....	56
1.10.6. Powiązania przyrodnicze – elementy systemu ECONET-PL i CORINE/NATURA 2000.	57
1.10.7. Założenie parkowe.	59
1.10.8. Pozostałe elementy środowiska przyrodniczego podlegające ochronie.....	60
1.10.9. Audyt krajobrazowy.	62
1.10.10. Obszary proponowane do objęcia ochroną.	62
1. 11. Warunki podłoża budowlanego.	65
1. 12. Ogólna ocena stanu środowiska i stopnia jego degradacji.	66
2. UWARUNKOWANIA HISTORYCZNE I KULTUROWE.....	69
2. 1. Historia.....	69
2. 2. Osadnictwo.....	72
2. 3. Zabytki.	74
2. 4. Stanowiska archeologiczne.	78
2. 5. Strefy konserwatorskie.....	79
3. STRUKTURA FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNA.	81
3. 1. Struktura użytkowania gruntów.....	81
3. 2. Struktura własnościowa gruntów.....	87

3. 3. Struktura przestrzenna.....	89
3. 4. Struktura funkcjonalna.....	90
3. 5. Miejsce plany zagospodarowania przestrzennego.....	91
4. SFERA SPOŁECZNA.....	93
4. 1. Demografia.....	93
4.1.1. Podstawowe dane o ludności.....	93
4.1.2. Struktura wieku mieszkańców.....	95
4.1.3. Ruch naturalny i wędrownictwo ludności.....	100
4.1.4. Prognoza demograficzna.....	105
4. 2. Rynek pracy.....	107
4.2.1. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON.....	107
4.2.2. Zatrudnienie.....	112
4. 3. Bezrobocie.....	114
4.3.1. Bezrobocie w latach 1992 – 2017.....	114
4.3.2. Struktura bezrobotnych według wieku, wykształcenia i stażu pracy.....	118
4. 4. Administracja samorządowa.....	122
4.4.1. Urząd Gminy.....	122
4.4.2. Gremia samorządowe.....	123
4.4.3. Współpraca krajowa i międzynarodowa.....	123
4. 5. Organizacje społeczne.....	126
4. 6. Ochrona zdrowia i opieka społeczna.....	127
4.6.1. Służba zdrowia.....	127
4.6.2. Opieka społeczna i żłobki.....	128
4. 7. Oświata i wychowanie.....	130
4. 8. Kultura.....	133
4. 9. Sport.....	135
4. 10. Bezpieczeństwo publiczne.....	137
4.10.1. Policja.....	137
4.10.2. Ochrona przeciwpożarowa.....	138
4.10.3. Ochrona przeciwpowodziowa.....	139
5. GOSPODARKA MIESZKANIOWA.....	143
5. 1. Zasoby mieszkaniowe.....	143
5. 2. Własność komunalna.....	147
5. 3. Standard mieszkań.....	147
5. 4. Budownictwo mieszkaniowe.....	151
6. GOSPODARKA.....	154
6. 1. Rolnictwo.....	154
6.1.1. Użytkowanie gruntów w rolnictwie.....	154
6.1.2. Charakterystyka gospodarstw rolnych.....	155
6.1.3. Jakość gleb, uprawy i hodowla.....	159
6.1.4. Rybactwo.....	162
6. 2. Leśnictwo.....	162
6. 3. Działalności produkcyjne.....	166
6.3.1. Górnictwo, przetwórstwo i poszukiwanie kopalin.....	166
6.3.2. Pozostałe działalności produkcyjne.....	166
6. 4. Usługi rynkowe.....	168
6.4.1. Handel.....	169
6.4.2. Gastronomia.....	171
6.4.3. Pozostałe placówki usługowe i rzemiosło.....	171
6.4.4. Pośrednictwo finansowe.....	172
6. 5. Turystyka i rekreacja.....	172
6.5.1. Główne atrakcje turystyczne i rekreacyjne.....	172
6.5.2. Znakowane trasy turystyczne.....	173
6.5.3. Baza noclegowa.....	174
6.5.4. Potencjalne kierunki rozwoju turystyki.....	175
7. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.....	177
7. 1. Transport i komunikacja.....	177
7.1.1. Infrastruktura drogowa.....	177
7.1.2. Infrastruktura kolejowa.....	184
7.1.3. Żegluga śródlądowa.....	186
7. 2. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna.....	187

7.2.1. Zaopatrzenie w wodę	187
7.2.2. Kanalizacja	190
7. 3. Sieć gazowa.....	195
7. 4. Elektroenergetyka	197
7.4.1. Elektroenergetyczna sieć przesyłowa.	197
7.4.2. Elektroenergetyczna sieć dystrybucyjna.	197
7.4.3. Alternatywne źródła energii.	198
7. 5. Ciepłownictwo.....	199
7. 6. Telekomunikacja i łączność.....	201
7. 7. Gospodarka odpadami.	202
7. 8. Melioracje i urządzenia wodne.....	205
7.8.1. Melioracje	205
7.8.2. Urządzenia wodne.....	206
7. 9. Cmentarze.....	208
7. 10. Obiekty obrony cywilnej i narodowej.	209
8. OBIEKTY I TERENY CHRONIONE.	210
8. 1. Ochrona przyrodnicza i rolnicza.....	210
8.1.1. Ochrona gruntów rolnych i leśnych.	210
8.1.2. Ochrona przyrody.	210
8.1.3. Wody podziemne.	211
8.1.4. Wody powierzchniowe.....	211
8.1.5. Ochrona przeciwpowodziowa.	212
8.1.6. Obszary i tereny górnicze.....	212
8. 2. Ochrona kulturowa.	214
8. 3. Ograniczenia użytkowania terenu związane z infrastrukturą techniczną.	216
8.3.1. Komunikacja – strefa uciążliwości akustycznej od dróg.....	216
8.3.2. Komunikacja – linie kolejowe.....	216
8.3.3. Ujęcia wody.	217
8.3.4. Tereny położone w strefie ochronnej od odwiertów, gazociągów wysokiego ciśnienia i stacji redukcyjno – pomiarowych.	220
8.3.5. Tereny położone w strefie uciążliwości od linii i urządzeń elektroenergetycznych – zagrożenie polami elektromagnetycznymi.	222
8.3.6. Cmentarze – strefa ochrony sanitarnej.....	223
8.3.7. Obiekty wojskowe i obrony cywilnej.	224
8.3.8. Pozostałe obiekty.....	224
8.3.9. Tereny zamknięte.....	224
9. DOKUMENTACJA PLANISTYCZNO – STRATEGICZNA.	227
9. 1. Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego.....	227
9. 2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego.....	230
9. 3. Program Ochrony Środowiska Województwa Małopolskiego.	233
9. 4. Strategia Rozwoju Powiatu Wadowickiego.	235
9. 5. Program Ochrony Środowiska Powiatu Wadowickiego.	238
9. 6. Strategia Rozwoju Gminy Spytkowice.	241
9. 7. Program Ochrony Środowiska Gminy Spytkowice.....	244
9. 8. Gminny Program Rewitalizacji Gminy Spytkowice.....	247
10. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY.	250
10. 1. Analizy środowiskowe, społeczne i ekonomiczne.....	250
10. 2. Zapotrzebowanie na nową zabudowę.	250
10.2.1. Usługi publiczne.	250
10.2.2. Działalności produkcyjne i towarzyszące.....	251
10.2.3. Usługi rynkowe.	253
10.2.4. Gospodarka mieszkaniowa.	254
10. 3. Chłonność i bilans obszarów w zakresie realizacji nowej zabudowy.	257
10. 4. Możliwości finansowania przez gminę infrastruktury technicznej i społecznej.....	262
11. SYNTEZA UWARUNKOWAŃ ROZWOJU.....	266
CZĘŚĆ II. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SPYTKOWICE	269
1. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW, W TYM WYNIKAJĄCE Z AUDYTU KRAJOBRAZOWEGO.....	270
1. 1. Struktura funkcjonalno – przestrzenna.....	270

1.2. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów wynikające z audytu krajobrazowego.....	271
1.3. Wpływ bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę na kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów i na możliwości finansowe gminy.....	271
1.4. Funkcja osadnicza.....	274
1.5. Funkcja usługowa.....	275
1.6. Funkcja produkcyjna.....	276
1.7. Funkcja rolnicza.....	277
1.8. Funkcja leśna.....	278
2. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY PRZEZNACZONE POD ZABUDOWĘ ORAZ TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY.....	279
2.1. Metodologia ustaleń studium w zakresie kierunków i wskaźników dotyczących zagospodarowania oraz użytkowania terenów.....	279
2.2. Podstawowe zasady zagospodarowania poszczególnych jednostek planistycznych.....	280
2.3. Szczegółowe zasady i wskaźniki zagospodarowania jednostek planistycznych.....	287
2.4. Tereny wyłączone z zabudowy.....	291
3. OBSZARY I ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I UZDROWISK.....	291
3.1. Obszary i obiekty objęte ochroną.....	291
3.2. Obszary proponowane do objęcia ochroną.....	291
3.3. Ochrona powietrza.....	292
3.4. Ochrona wód powierzchniowych.....	292
3.5. Ochrona gleb.....	292
3.6. Ochrona przed hałasem.....	293
3.7. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym.....	293
3.8. Ochrona przed powodzią i suszą.....	294
3.9. Ochrona zasobów surowców mineralnych.....	294
3.10. Ochrona zasobów wód podziemnych.....	295
3.11. Ochrona krajobrazu kulturowego.....	295
3.12. Ochrona uzdrowisk.....	295
4. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.....	296
5. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.....	298
5. 1. Infrastruktura komunikacyjna.....	298
5. 2. Infrastruktura techniczna.....	302
5.2.1. Zaopatrzenie w wodę.....	302
5.2.2. Odprowadzanie ścieków.....	303
5.2.3. Zaopatrzenie w gaz.....	303
5.2.4. Zaopatrzenie w energię elektryczną.....	304
5.2.5. Zaopatrzenie w energię ciepłą.....	304
5.2.6. Niekonwencjonalne źródła energii.....	304
5.2.7. Telekomunikacja.....	305
5.2.8. Gospodarka odpadami.....	305
6. OBSZARY NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM.....	305
7. OBSZARY NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM.....	306
8. OBSZARY DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.....	306
9. OBSZARY DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.....	307

10. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.....	307
10.1. Rolnicza przestrzeń produkcyjna.	307
10.2. Zalesienia.....	307
10.3. Ochrona lasów.	308
11. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ ORAZ OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH.	308
12. OBIEKTY I OBSZARY DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY.	308
13. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH.	309
14. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI, REKULTYWACJI LUB REMEDIACJI.....	309
15. OBSZARY ZDEGRADOWANE.....	309
16. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH.....	309
17. OBSZARY FUNKCJONALNE O ZNACZENIU LOKALNYM.....	310
18. WYTYCZNE DO MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.....	310
SŁOWNICZEK POJĘĆ.	311
PODSUMOWANIE.....	312
SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM.....	313
WPŁYW UWARUNKOWAŃ NA USTALENIA KIERUNKÓW I ZASAD ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SPYTKOWICE I UZASADNIENIE ROZWIĄZAŃ	314
LITERATURA	315
ZAŁĄCZNIKI	318

WSTĘP

Zakres i cel opracowania.

Opracowanie jest zmianą *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Spytkowice* sporządzonego w 1999 roku. Obejmuje cały teren gminy dlatego też traci ważność w całości tekst *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Spytkowice* i załączniki graficzne do *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Spytkowice* przyjęte uchwałą nr X/63/99 Rady Gminy Spytkowice z dnia 19 sierpnia 1999 roku.

Do opracowania *Studium* przystąpiono na podstawie uchwały nr XXI/151/16 Rady Gminy Spytkowice z dnia 31 sierpnia 2016 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Spytkowice* oraz uchwały nr XXVIII/211/17 Rady Gminy Spytkowice z dnia 29 marca 2017 roku w sprawie zmiany uchwały nr XXI/151/16 Rady Gminy Spytkowice z dnia 31 sierpnia 2016 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Spytkowice*. Obszar opracowania *Studium* zawiera się w granicach administracyjnych gminy Spytkowice.

Podstawa prawna.

Uchwały Rady Gminy Spytkowice:

- Uchwała nr XXI/151/16 Rady Gminy Spytkowice z dnia 31 sierpnia 2016 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Spytkowice*;
- Uchwała nr XXVIII/211/17 Rady Gminy Spytkowice z dnia 29 marca 2017 roku w sprawie zmiany uchwały nr XXI/151/16 Rady Gminy Spytkowice z dnia 31 sierpnia 2016 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Spytkowice*

Ustawy:

- Ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2018 roku, poz. 1945 z późn. zm).

Rozporządzenia:

- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 roku w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. z 2004 roku, nr 118 poz. 1233).

Zespół projektowy.

mgr inż. Katarzyna Zdeb-Kmiecik
mgr Robert Boryczka

CZĘŚĆ I.

**UWARUNKOWANIA
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

1. UWARUNKOWANIA GEOGRAFICZNE.

1. 1. Położenie geograficzne.

Gmina wiejska Spytkowice położona jest w zachodniej części województwa małopolskiego, na wysokości od 216 do 347 m n.p.m. Najwyżej położone rejony gminy znajdują się w jej południowej części (346,7 m n.p.m.) pomiędzy Lasem Bachowiec a Lasem Burzyńskiego, tuż przy kulminacji bezimiennego wzniesienia o wysokości 350,6 m n.p.m., przy granicy z gminami Brzeźnica i Tomice. Najniżej usytuowany jest obszar położony we wschodniej części gminy wzdłuż koryta rzeki Wisły (215,7 m n.p.m.) na granicy z gminami Czernichów i Brzeźnica. Współrzędne geograficzne miejscowości Spytkowice wynoszą 49°59' szerokości geograficznej północnej oraz 19°30' długości geograficznej wschodniej. Powierzchnia geodezyjna rozpatrywanego obszaru wynosi 5138 ha, to jest 51,38 km², co stanowi 7,96 % powierzchni powiatu wadowickiego oraz 0,34 % powierzchni województwa małopolskiego.

Według fizyczno – geograficznej regionalizacji Polski J. Kondrackiego (1998) gmina Spytkowice umiejscowiona jest w następujących jednostkach:

- megaregion – Karpaty, Podkarpacie i Nizina Panońska (5);
- prowincja – Karpaty Zachodnie z Podkarpaciem (51);
- podprowincja – Północne Podkarpacie (512);
- makroregion – Kotlina Oświęcimska (512.2);
- mezoregiony: Dolina Górnej Wisły (512.22) i Podgórze Wilamowickie (512.23).

Według J. Kondrackiego północna część gminy umiejscowiona jest w mezoregionie Doliny Górnej Wisły, zaś południowa część położona jest w mezoregionie Podgórze Wilamowickiego. W zależności od interpretacji zasięgów poszczególnych jednostek fizycznogeograficznych na terenie gminy Spytkowice wyróżnia się więcej mezoregionów. I tak: w północnej części gminy wyróżnia się mezoregiony: Dolina Górnej Wisły (512.22, północno – zachodnia część gminy) i Rów Skawiński (512.31, północno – wschodnia część gminy), wchodzący w skład makroregionu Brama Krakowskiej (512.3). Natomiast na pozostałym obszarze wyróżnia się mezoregiony: Podgórze Wilamowickiego (512.23, centralna część gminy) i Pogórze Wielickiego (513.33, południowa część gminy), wchodzącego w skład makroregionu Pogórze Zachodniobeskidzkiego (513.3) oraz podprowincji Zewnętrzne Karpaty Zachodnie (513). Niezależnie od powyższego należy podkreślić, że położenie gminy na terenie 2 (4) zróżnicowanych, kotlinowatych i podgórskich jednostek podziału fizycznogeograficznego wskazuje, że środowisko przyrodnicze gminy posiada charakter przejściowy pomiędzy strefami Podkarpacia oraz Karpat, a patrząc szerzej (zwarzywszy na sąsiednie mezoregiony) – pomiędzy Wyżynami Polskimi a Karpatami. Ta przejściowość będzie się odzwierciedlać przy charakterystyce każdego z elementów środowiska: klimatu, geologii, geomorfologii, hydrologii i hydrografii, pokrywy glebowej, szaty roślinnej oraz fauny.

Wyszczególnione na terenie gminy Spytkowice mezoregiony graniczą bezpośrednio z:

- Pagórami Jaworznickimi (341.14) – od północy;
- Garbem Tenczyńskim (341.34) – od północy;
- Obniżeniem Cholerzyńskim (512.32) – od wschodu;
- Rowem Skawińskim (512.31) – od wschodu;
- Pogórzem Wielickim (513.33) – od południowego – wschodu;
- Pogórzem Śląskim (513.32) – od południowego – zachodu;
- Wysoczyzną Kończyńska (512.11) – od zachodu;
- Płaskowyżem Rybnickim (341.15) – od północnego – zachodu;

- Równiną Pszczyńską (512.21) – od północnego – zachodu.

Odległość ze Spytkowic do miasta powiatowego Wadowice wynosi 16 km, zaś do stolicy województwa – Krakowa 40 km. Ponadto do:

- Katowic – 60 km;
- Wrocławia – 245 km
- Warszawy – 325 km.
- Poznania – 375 km;
- Gdańska – 555 km.

Ponadto odległość ze Spytkowic do najbliższych, większych drogowych przejść granicznych wynosi:

- Czechy (Cieszyn) – 80 km;
- Słowacja (Zwardoń) – 85 km;
- Ukraina (Korczowa) – 285 km;
- Niemcy (Jędrzychowice) – 400 km;
- Białoruś (Terespol) – 455 km;
- Rosja (Bezledy) – 605 km;
- Litwa (Ogrodniki) – 640 km.

1. 2. Położenie administracyjne.

Po wdrożeniu reformy administracyjnej, od 1 stycznia 1999 roku gmina wiejska Spytkowice wchodzi w skład województwa małopolskiego oraz powiatu wadowickiego. Graniczy z gminami:

- Alwernia – od północy;
- Czernichów – od północnego – wschodu;
- Brzeźnica – od wschodu i południowego – wschodu;
- Tomice – od południa;
- Zator – od zachodu.

Gminnym ośrodkiem administracyjnym jest położona w centralnej części gminy miejscowość Spytkowice. W skład gminy wchodzi aktualnie 6 sołectw¹. Należą do nich: Bachowice, Lipowa, Miejsce, Półwieś, Ryczów i Spytkowice. Gęstość sieci osadniczej mierzona liczbą miejscowości podstawowych (miasta i wsie bez przysiółków) na 100 km² powierzchni wynosi 11,68. Jest to wartość nieco niższa od wskaźnika charakteryzującego powiat wadowicki (13,01) oraz całe województwo małopolskie (13,25).

Położenie gminy w regionie jest korzystne. Wpływ na to mają szczególnie walory krajobrazowe oraz bezpośrednia bliskość większych miast zachodniej części województwa małopolskiego oraz wschodniej części województwa śląskiego (Chrzanów, Oświęcim czy Wadowice), przez które przebiegają ważne w skali regionu i kraju szlaki komunikacyjne.

¹ W 2007 roku obszar gminy Spytkowice powiększył się o sołectwo Półwieś przyłączone z gminy Brzeźnica, a w 2017 roku o część obrębu ewidencyjnego Okleśna przyłączonego z gminy Alwernia (obecnie obręby ewidencyjne Miejsce – Wiśnicz i Spytkowice – Wiśnicz włączone do sołectw Miejsce i Spytkowice).

RYCINA 1: Podział administracyjny województwa małopolskiego.

Źródło reprodukcji: <http://www.gminy.pl/>

RYCINA 2: Podział administracyjny powiatu wadowickiego.

Źródło reprodukcji: <http://www.gminy.pl/>

1. 3. Klimat.

Klimat gminy podobnie jak całej Polski jest przejściowy, kontynentalno – morski, kształtowany na przemian przez masy powietrza napływające z Oceanu Atlantyckiego lub wschodniej Europy i Azji. W skali kraju według W. Okołowicza i D. Martyn (1979) gmina Spytkowice położona jest na pograniczu 2 regionów klimatycznych: podkarpackim (północna część gminy) i karpackim (południowa część gminy). Region podkarpacki na tle innych regionów klimatycznych w Polsce charakteryzuje się przewagą wpływów sąsiednich gór i wyżyn (słabą w skali: słaby – średni – silny), a poza tym długim i ciepłym latem oraz dużą ilością dni pochmurnych. Region karpacki, a konkretnie jego zachodnia, podgórska część, charakteryzuje się przewagą wpływów oceanicznych, dużą ilością opadów zależnych od ekspozycji stoku oraz średnim wpływem gór i wzniesień, w skali: słaby – średni – silny. Natomiast według A. Wosia (1999) gmina Spytkowice położona jest w regionie śląsko – krakowskim, tuż przy granicy z regionami klimatycznymi charakterystycznymi dla obszarów górskich. Region śląsko – krakowski, obejmujący pogórza Śląskie i Wielickie, Wyżynę Śląską oraz południową część Wyżyny Krakowsko – Częstochowskiej, na tle pozostałych regionów klimatycznych Polski wyróżnia się stosunkowo największą liczbą dni z pogodą bardzo ciepłą z opadem. Dni takich w ciągu roku jest około 34, a wśród nich z typem pogody bardzo ciepłej z dużym zachmurzeniem i opadem jest prawie 11 dni. Również największa jest tutaj frekwencja dni z pogodą umiarkowanie ciepłą z dużym zachmurzeniem i opadem. Średnio w roku notuje się tutaj prawie 50 takich dni. Wśród nich około 38 dni cechuje typ pogody z dużym zachmurzeniem i jednoczesnym opadem atmosferycznym. Stosunkowo więcej jest tutaj również dni z pogodą przymrozkową umiarkowanie chłodną bez opadu. Mniej natomiast jest dni umiarkowanie ciepłych i jednocześnie pochmurnych (średnio w roku tylko około 69) oraz dni chłodnych i jednocześnie pochmurnych (12 dni w roku).

Południowa część gminy (Podgórze Wilamowickie) znajduje się przy granicy zasięgu klimatu typu górskiego, o cechach właściwych dla umiarkowanej strefy klimatycznej odmiany środkowoeuropejskiej. Cechuje się on znacznym udziałem napływu wilgotnych mas powietrza z kierunku zachodniego. Do najważniejszych, specyficznych cech takiego klimatu należą piętrowy układ stref termicznych i opadowych oraz znaczne zróżnicowanie atmosferycznych uwarunkowań lokalnych. Ze względu na fakt, że najwyżej położone rejony gminy przekraczają 300 m n.p.m., a punktowo osiągają blisko 350 m n.p.m., to według regionalizacji klimatycznej M. Hessa (1968) wyróżnia się tu piętro klimatyczne umiarkowanie ciepłe, obejmujące obszary położone na wysokości od 230 do 650 m n.p.m. Średnia roczna temperatura powietrza osiąga tu 6 °C (stycznia –3,6 °C; lipca 15,6 °C), a średnia roczna liczba dni z temperaturą: maksymalną poniżej 0 °C wynosi 59 dni, maksymalną powyżej 0 °C i minimalną poniżej 0 °C wynosi 74 dni oraz minimalną poniżej 0 °C wynosi 232 dni.

Reprezentatywne dla większości powierzchni gminy Spytkowice (Dolina Górnej Wisły) będą dane charakteryzujące klimatyczny region śląsko – krakowski jako całość oraz dane przyporządkowane dla stacji Kraków. Według pomiarów średnia temperatura roczna z wielolecia 1981 – 2010 wynosi 8,5 °C; stycznia –2,1 °C, a lipca 18,8 °C. W skali roku średnia liczba dni przymrozkowych (to jest takich, w których temperatura powietrza może wynieść 0 °C) wynosi 75,5, dni mroźnych z ujemną temperaturą powietrza w ciągu całej doby jest 38,5, zaś dni ciepłych z temperaturą minimalną powyżej 0 °C jest 251. Izoamplitudy roczne kształtują się na poziomie 21 °C.

TABELA 1: Czas trwania termicznych pór roku oraz daty przejścia średniej dobowej temperatury przez określone progi termiczne w Krakowie. Wartości średnie za lata 1951 – 1980 (T. Niedźwiedz, D. Limanówka, 1992).

Pora roku	Charakterystyka termiczna	Czas trwania – liczba dni	Data przejścia
Przedwiośnie	$0^{\circ}\text{C} < t \leq 5^{\circ}\text{C}$	29	2 III
Wiosna	$5^{\circ}\text{C} < t \leq 15^{\circ}\text{C}$	64	31 III
Lato	$t \geq 15^{\circ}\text{C}$	89	3 VI
Jesień	$5^{\circ}\text{C} < t \leq 15^{\circ}\text{C}$	66	30 VIII
Przedzime	$0^{\circ}\text{C} < t \leq 5^{\circ}\text{C}$	35	4 XI
Zima	$t \leq 0^{\circ}\text{C}$	82	9 XII

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Z powyższej tabeli wynika, że okres kiedy średnia temperatura dobowa kształtuje się w granicach od 5°C wzwyż trwa tutaj przez około 219 dni, w tym powyżej 15°C przez 89 dni, natomiast okres ze średnią temperaturą dobową poniżej 5°C trwa 146 dni, w tym poniżej 0°C przez 82 dni w roku.

TABELA 2: Temperatura powietrza ($^{\circ}\text{C}$) dla Krakowa. Wartości średnie za lata 1981 – 2010.

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Średnie	-2,1	-0,8	3,1	8,7	14,0	16,8	18,8	18,1	13,5	8,7	3,1	-0,9
Najwyższe	3,2	4,2	6,6	12,2	17,1	19,1	21,6	22,0	16,3	12,4	6,9	2,4
Najniższe	-10,6	-8,3	-2,4	5,2	10,6	13,9	15,6	15,5	10,4	5,3	-1,2	-5,9

Źródło: IMGW, 2017.

TABELA 3: Rozkład średnich temperatur powietrza dla Krakowa. Wartości średnie za lata 1981 – 2010.

Temperatura	Wartość w $^{\circ}\text{C}$
Średnia roczna	8,5
Średnia roczna – rok ciepły	9,9
Średnia roczna – rok chłodny	6,8
Średnia stycznia	-2,1
Średnia lipca	18,8
Izoamplituda roczna	20,9
Absolutne minimum temperatury dobowej	-29,9 (13.01.1987)
Absolutne maksimum temperatury dobowej	36,7 (09.08.1992)

Źródło: IMGW, 2017.

Suma rocznego opadu wynosi 671,9 mm, w tym półrocza chłodnego (listopad – kwiecień) 235,1 mm. Opady półrocza ciepłego (maj – październik) osiągają 436,8 mm. Pierwszy śnieg pojawia się około połowy listopada, a ostatni na początku kwietnia. Pokrywa śnieżna utrzymuje się średnio przez 65 dni. Jej grubość waha się w przedziale 20 – 30 cm. Okres występowania pokrywy śnieżnej przerywany jest częstymi odwilżami. W tym czasie opad zimowy stanowi deszcz.

TABELA 4: Średnie miesięczne sumy opadów atmosferycznych dla Krakowa. Dane za lata 1981 – 2010.

Miesiąc	Rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Średnie	671,9	37,5	29,7	40,2	46,4	81,2	86,4	87,9	75,7	62,4	43,2	42,1	39,2
Najwyższe	1020,9	100,6	56,9	80,0	127,7	302,4	196,8	285,0	185,9	179,8	98,0	90,4	87,7
Najniższe	468,9	13,4	6,2	5,1	4,7	26,8	26,7	14,2	12,2	16,7	7,7	7,9	10,6

Źródło: IMGW, 2017.

TABELA 5: Średnie sumy opadów atmosferycznych w poszczególnych porach roku dla Krakowa. Dane za lata 1981 – 2010.

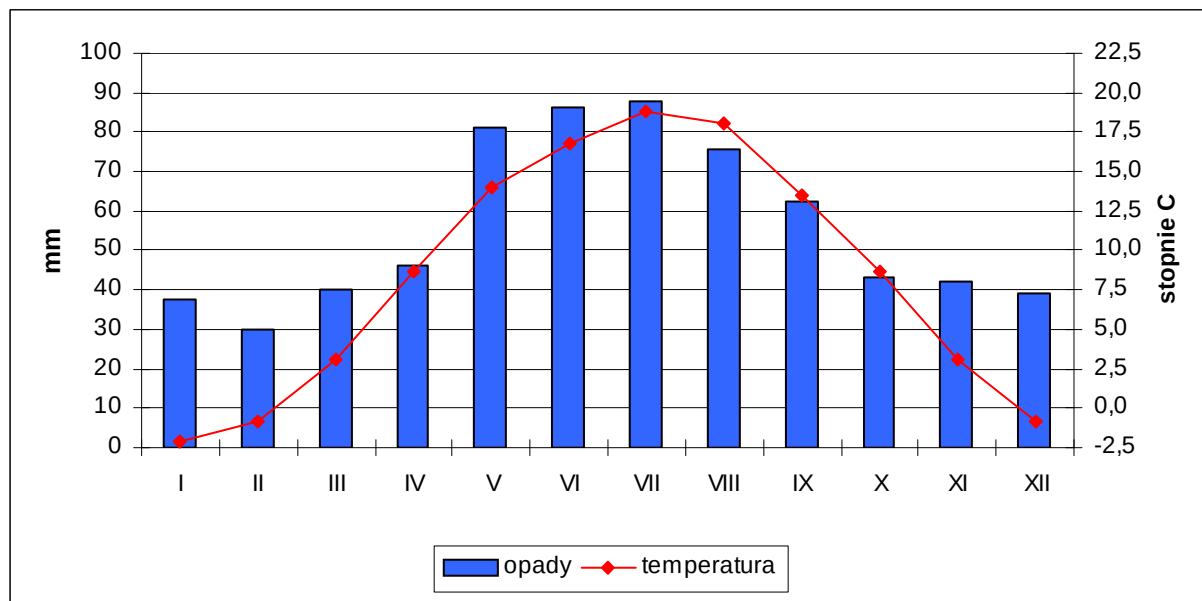
Wyszczególnienie	Wartość w mm
Wiosna III – V	167,8
Lato VI – VIII	250,0
Jesień IX – XI	147,7
Zima XII – II	106,4
Półrocze letnie V – X	436,8
Półrocze zimowe XI – IV	235,1
Okres wegetacyjny IV – IX	440,0
Najwyższa suma opadów miesięcznych	302,4 (V 2010)
Najniższa suma opadów miesięcznych	4,7 (IV 2009)

Źródło: IMGW, 2017.

TABELA 6: Zestawienie średnich miesięcznych sum opadów atmosferycznych z wielolecia 1961 – 1980 na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusze: M-34-64-C Krzeszowice (Baścik, Chełmicki, 2002) i M-34-76-A Kalwaria Zebrzydowska (Baścik, Chełmicki, 2002).

Posterunek opadowy	Sumy opadów miesięcznych w mm												
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1	N	48	49	44	60	91	105	114	107	68	62	59	51
	W	73	36	4	39	110	193	134	64	96	167	46	88
	S	39	37	24	23	82	51	87	70	69	114	57	20
2	N	40	30	36	49	78	94	83	92	65	43	40	44
	W	22	28	68	53	43	181	165	81	63	95	39	45
	S	49	33	66	29	51	86	49	44	32	49	21	15
3	N	37	35	38	56	96	113	107	103	66	48	48	45
	W	32	65	76	73	175	131	212	97	32	60	78	50
	S	38	55	21	40	41	110	122	47	66	25	38	20
1 – Alwernia (310 m n.p.m.). N – rok normalny, W – rok wilgotny, S – rok suchy. 2 – Brzeźnica (230 m n.p.m.). N – rok normalny, W – rok wilgotny, S – rok suchy. 3 – Wadowice (260 m n.p.m.). N – rok normalny, W – rok wilgotny, S – rok suchy.													

RYCINA 3: Rozkład średnich temperatur oraz sum opadów dla Krakowa w latach 1981 – 2010.

Źródło: IMGW, 2017.

TABELA 7: Liczba dni z opadem $\geq 0,1$ mm i ≥ 10 mm dla Krakowa. Wartości średnie za lata 1951 – 1980.

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
$\geq 0,1$ mm	17	16	15	13	15	15	15	13	11	12	16	17
≥ 10 mm	0,4	0,5	0,3	1,2	2,6	2,9	2,9	3,2	1,3	0,9	0,7	0,5

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 8: Pokrywa śnieżna w Krakowie. Wartości średnie za lata 1951 – 1980.

Data pojawienia się pokrywy śnieżnej			Data zaniku pokrywy śnieżnej		
średnia	najwcześniej	najpóźniej	średnia	najwcześniej	najpóźniej
27 XI	26 X	9 I	18 III	9 II	10 IV
Rzeczywista liczba dni z pokrywą śnieżną			Potencjalna liczba dni z pokrywą śnieżną		
średnia	najwyższa	najniższa	średnia	najwyższa	najniższa
65	114	23	112	156	53
Największa średnia miesięczna grubość pokrywy śnieżnej (cm)					
XI	XII	I	II	III	IV
3	27	36	67	14	1

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Średnia liczba dni pogodnych, a więc dni w których średnia dobowo wielkość zachmurzenia ogólnego nieba była ≤ 20 %, wynosi w roku 36,7, a liczba dni pochmurnych, a więc ze średnim dobowym zachmurzeniem ogólnym nieba ≥ 80 %, wynosi w roku 137,8.

TABELA 9: Liczba dni pogodnych i pochmurnych w Krakowie. Wartości średnie za lata 1951 – 1980.

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Liczba dni pogodnych	1,2	1,7	3,2	3,7	3,2	3,4	4,1	4,8	4,9	3,7	1,3	1,5
Liczba dni pochmurnych	15,8	14,4	12,8	10,1	9,3	8,2	8,0	7,3	7,6	11,0	15,7	17,6

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Mgła pojawia się średnio przez około 60 dni w roku, zaś mgła całodzienna przez 11 dni w roku. Usłonecznienie wynosi w roku 1426 godzin, z czego w okresie wegetacyjnym 1052 godziny. Średnio dziennie usłonecznienie wynosi 3,9 godziny, najwięcej w czerwcu – średnio dziennie 6,6 godziny, a najmniej w grudniu – średnio dziennie 1,1 godziny. Dni z burzą jest przeciętnie około 25 w roku. Wilgotność względna powietrza wynosi rocznie średnio 79 %.

TABELA 10: Liczba dni z mgłą całodzienną w Krakowie. Wartości średnie za lata 1951 – 1980.

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Mgła całodzienna	2,4	2,6	1,2	0,3	0,1	–	–	–	0,1	0,9	2,0	1,1

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 11: Sumy dzienne usłonecznienia rzeczywistego w Krakowie. Wartości średnie za lata 1951 – 1980.

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Godziny	1,2	2,0	3,2	4,6	5,7	6,6	6,5	6,2	4,8	3,3	1,6	1,1

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 12: Wilgotność względna powietrza w Krakowie. Wartości średnie za lata 1951 – 1980.

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Wilgotność (%)	83	82	79	73	74	74	75	77	80	83	86	85

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Najczęstsze wiatry wieją z sektorów zachodniego i północnego. Stanowią około 45 % częstości wiatru. Ich średnia prędkość oscyluje w granicach 2,9 m/s. Średnia roczna liczba dni w okresie 1951 – 1985 (T. Niedźwiedź, J. Paszyński, D. Czekierda, 1994) z wiatrem bardzo silnym (prędkość powyżej 15 m/s) wynosi 2, z wiatrem silnym (prędkość od 10 do 15 m/s) wynosi około 20 – 30, zaś średnia roczna częstość występowania ciszy i słabego wiatru (prędkość poniżej 2m/s) wynosi około 60 % dni w roku.

TABELA 13: Prędkość wiatru w Krakowie. Wartości średnie za lata 1951 – 1980 (m/s).

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
prędkość	3,2	3,4	3,8	3,1	3,0	2,6	2,5	2,3	2,5	2,4	3,0	3,0

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 14: Średnia roczna liczba dni z poszczególnymi typami pogody w regionie śląsko – krakowskim. Wartości średnie za lata 1951 – 1980 (I).

Typy pogody		Słoneczna		Pochmurna		Z dużym zachmurzeniem	
		bez opadu	z opadem	bez opadu	z opadem	bez opadu	z opadem
Ciepła	gorąca	0,3	–	0,2	0,1	–	–
	bardzo ciepła	14,5	1,0	35,5	22,1	3,7	10,8
	umiarkowanie ciepła	10,4	0,4	42,1	27,1	12,2	37,7
	chłodna	0,5	–	6,4	5,9	5,0	15,9
Przymrozkowa	umiarkowanie chłodna	2,7	0,1	3,2	0,9	0,2	0,5
	bardzo chłodna	4,1	0,1	12,6	7,1	4,5	11,2
	umiarkowanie zimna	3,5	–	9,0	4,6	4,2	8,8
	bardzo zimna	0,5	–	0,2	0,1	–	0,2
Mroźna	umiarkowanie mroźna	0,4	–	2,9	1,8	0,4	7,4
	dość mroźna	3,0	0,1	6,3	3,6	2,2	5,7
	bardzo mroźna	0,3	–	0,4	0,4	–	–
Razem		40,2	1,7	118,8	73,7	32,4	98,2
		41,9		192,5		130,6	
Typy pogody – temperatura powietrza:							
gorąca – temperatura średnia dobowa >25,0 °C, temperatura dobową min. i max. >0,0 °C							
bardzo ciepła – temperatura średnia dobową 15,1–25,0 °C, temperatura dobową min. i max. >0,0 °C							
umiarkowanie ciepła – temperatura średnia dobową 5,1–15,0 °C, temperatura dobową min. i max. >0,0 °C							
chłodna – temperatura średnia dobową 0,1–5,0 °C, temperatura dobową min. i max. >0,0 °C							
umiarkowanie chłodna – temperatura średnia dobową >5,0 °C, temperatura dobową min. < lub = 0,0 °C, max. >0,0 °C							
bardzo chłodna – temperatura średnia dobową 0,1–5,0 °C, temperatura dobową min. < lub = 0,0 °C, max. >0,0 °C							
umiarkowanie zimna – temperatura średnia dobową od 0,0 do –5,0 °C, temperatura dobową min. < lub = 0,0 °C, max. >0,0 °C							
bardzo zimna – temperatura średnia dobową <–5,0 °C, temperatura dobową min. < lub = 0,0 °C, max. >0,0 °C							
umiarkowanie mroźna – temperatura średnia dobową od 0,0 do –5,0 °C, temperatura dobową min. i max. < lub = 0,0 °C							
dość mroźna – temperatura średnia dobową od –5,1 do –15,0 °C, temperatura dobową min. i max. < lub = 0,0 °C							
bardzo mroźna – temperatura średnia dobową <–15,0 °C, temperatura dobową min. i max. < lub = 0,0 °C							
Typy pogody – zachmurzenie ogólne nieba:							
słoneczna – zachmurzenie średnie dobowe < lub = 20 %							
pochmurna – zachmurzenie średnie dobowe od 21 % do 79 %							
z dużym zachmurzeniem – zachmurzenie średnie dobowe = lub >80 %							
Typy pogody – opady atmosferyczne:							
bez opadu – dobową sumą opadu <0,1 mm							
z opadem – dobową sumą opadu = lub >0,1 mm							

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 15: Średnia roczna liczba dni z poszczególnymi typami pogody w regionie śląsko – krakowskim. Wartości średnie za lata 1951 – 1980 (II).

Typy pogody (jw.)		Słoneczna	Pochmurna	Z dużym zachmurzeniem	Bez opadu	Z opadem	Razem
Ciepła	gorąca	0,3	0,3	–	0,5	0,1	0,6
	bardzo ciepła	15,5	57,6	14,5	53,7	33,9	87,6
	umiarkowanie ciepła	10,8	69,2	49,9	64,7	65,2	129,9
	chłodna	0,5	12,3	20,9	11,9	21,8	33,7
Przymrozkowa	umiarkowanie chłodna	2,8	4,1	0,7	6,1	1,5	7,6
	bardzo chłodna	4,2	19,7	15,7	21,2	18,4	39,6
	umiarkowanie zimna	3,5	13,6	13,0	16,7	13,4	30,1
	bardzo zimna	0,5	0,3	0,2	0,7	0,3	1,0
Mroźna	umiarkowanie mroźna	0,4	4,8	7,8	3,7	9,2	12,9
	dość mroźna	3,1	9,9	7,9	11,5	9,4	20,9
	bardzo mroźna	0,3	0,8	–	0,7	0,4	1,1
Razem		41,9	192,5	130,6	191,4	173,6	365,0

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Okres wegetacyjny jest jednym z dłuższych w Polsce i trwa średnio przez 219 dni, a okres gospodarczy przez 249 dni. Początek robót polnych przypada na koniec marca. Reasumując, warunki klimatyczne panujące w regionie klimatycznym śląsko – krakowskim są korzystne, sprzyjają rozwojowi rolnictwa, aktywności produkcyjnych i usługowych oraz pozwalają na osiągnięcie wysokiego komfortu osiedlania.

1. 4. Geologia.

1.4.1. Budowa geologiczna².

Na obszarze gminy Spytkowice występują utwory Karpat zewnętrznych (fliszowych) i Zapadliska przedkarpackiego oraz przykrywające je utwory plejstoceny i holoceny. Rejon ten zbudowany jest głównie z osadów paleogeńskich (trzeciorzędowych) i kredowych, ułożonych w płaszczowinach i przykrytych osadami czwartorzędowymi. Płaszczowiny, będące osobnymi jednostkami tektonicznymi, cechują się odmienną strukturą i litostratygrafią. Utwory Zapadliska przedkarpackiego reprezentowane są na powierzchni przez osady neogeńskie (miocen). Utwory Karpat na omawianym obszarze należą do serii podśląskiej.

Profil jednostki podśląskiej rozpoczynają czarne łupki z wkładkami piaskowców cienkoławicowych i syderytów (łupki cieszyńskie górne), zaliczane do utworów kredy dolnej (walańszyn – hoteryw). Miąższość łupków cieszyńskich górnych w profilu serii podśląskiej wynosi około 100 m. W stropie łupków cieszyńskich górnych występują piaskowce z wkładkami łupków i zlepieńców należące do piaskowców grodziskich (hoteryw-apt). Piaskowce te wykształcone są jako średnio- i gruboławicowe, gruboziarniste piaskowce wapniste. W stropie profilu pojawiają się drobnoziarniste piaskowce cienkoławicowe, odsłaniające się w rejonie Ryczowa (Ryko,

² Na podstawie *Objaśnień do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusze: Chrzanów nr 971 (Preidl, 2004), Krzeszowice nr 972 (Boratyn, Płonczyński, 2004), Wadowice nr 994 (Salamon, 2004) i Kalwaria Zebrzydowska nr 995 (Bąk, 2004) oraz na podstawie *Objaśnień do Mapy Osuwisk i Terenów Zagrożonych Ruchami Masowymi w skali 1:10000*, Gmina Spytkowice (Sikora, Piotrowski, Wilanowski, 2011).

2009). Wyżej w profilu, zalegają margle pstre węglowieckie (turon – senon). Wykształcone są one przeważnie jako margle i łupki margliste o seledynowej i szarzielonej, a czasem czerwonej i żółtej barwie. Miąższość kompleksu może wynosić od około 10 do 80 m. Utwory paleoceńskie to łupki ilaste szaro – zielonawe (warstwy z Gorzenia), w obrębie których stwierdzono cienkoławicowe drobnodziarniste piaskowce glaukonitowe. Miąższość serii łupkowej dochodzi do 150 metrów. Nad warstwami z Gorzenia występują warstwowane łupki pstre (paleocen – eocen). W Lesie Bachowiec rozpoznane zostały łupki pstre zawierające egzotyki skał krystalicznych (granitów porfirowych, diorytów, bazaltów, czerwonych tufów porfirytowych, gnejsów biotytowych, melafirów) oraz skał osadowych (zlepierce, piaskowce kwarcytowe, wapienie). Miąższość łupków pstrych i łupków pstrych z egzotykami nie przekracza 120 m. Eoceńskie utwory na terenie gminy Spytkowice reprezentowane są przez piaskowce gruboławicowe, drobnodziarniste, z wkładkami łupków pstrych oraz piaskowców cienkoławicowych – piaskowców ciężkowickich (Ryłko i Paul, 2006).

Osady czwartorzędowe leżą na powierzchni erozyjnej różnej genezy i wieku. Ich miąższość jest zmienna i waha się najczęściej od kilku do kilkudziesięciu metrów. Do osadów z okresu zlodowacenia południowopolskiego na terenie Spytkowic zaliczono żwiry i piaski oraz gliny lodowcowe i wodnolodowcowe. Są to najstarsze osady czwartorzędowe występujące na terenie gminy. Utwory zlodowacenia środkowopolskiego to piaski, żwiry rzeczne i rzeczno – lodowcowe terasów nadzalewowych, zalegające od 23,0 do 25,0 m n.p. rzeki. Na obszarze gminy znajdują się one w dolinie potoku Bachówka w Spytkowicach oraz w okolicach Stawów Spytkowice. Odsłaniają się tam piaski i żwiry o średnicy otoczek od 10 do 20 cm oraz żwiry i piaski pylaste z glinami. Osady terasy odsłaniają się przeważnie we wcięciach dróg, gdyż przykryte są przez miąższe pokrywy lessów. Utwory zlodowacenia południowopolskiego budują terasy nadzalewowe (15,0 – 23,0 m n.p. rzeki). Są to mułki (pyły) rzeczno – peryglacialne wykształcone w formie gleby lessowej, brunatnej, lessu brunatnego, lessu żółto – szarego z wtrąceniami piasków i drobnych żwirów. Terasa ta, zwana lessową, położona jest po południowej stronie doliny Wisły na wysokości 230,0 – 238,0 m n. p. m., to jest około 15,0 – 23,0 m n. p. rzeki. Szerokość terasy w rejonie Spytkowic sięga około 1 km (Ryłko, 2009). Lessy i gliny lessopodobne zajmują znaczną powierzchnię omawianego obszaru. Największą miąższość mają w północnej części gminy. Znajdujące się tam utwory lessopodobne i lessy są porowate, barwy żółtej, słabowapniste, czasem wykazują pionowe spękania. W kierunku południowym przechodzą w gliny lessopodobne, bardziej ilaste, bezwapniste, zawierające więcej frakcji ilastej. Miąższość tych osadów jest różna i wynosi od 3 do ponad 15 m. Najmniejszą miąższość skały te osiągają na grzbietach i spłaszczeniach wierzchołkowych. Miąższość osadów rośnie w dół stoku. Do występujących na obszarze gminy Spytkowice osadów czwartorzędu nierozdzielonego należą: ropy, gliny, rumosze skalne oraz pakiety fliszu koluwiów osuwiskowych. Są to na ogół starsze osuwiska, w obrębie, których występują znacznie młodsze formy osuwiskowe. Drugą grupę osadów stanowią ropy, gliny, piaski i gliny z rumoszem skalnym, deluwialne i kongeliflukcyjne. Osady te wykazują bardzo duże zróżnicowanie litologiczne. Czwartorzęd nierozdzielny reprezentują także osady występujące w dolnych częściach stoków, które w wielu miejscach wkraczają na aluwia rzeczne. Granice oddzielające je od osadów występujących w wyższej części stoków są umowne. Ich miąższość wynosi od 3 – 5 m do kilkunastu metrów. W dolinach: Wisły, Skawy, Grabarza oraz Czarczewki występują piaski i żwiry oraz mułki i ropy (mady) rzeczne tworzące terasę zalewową 3,50 – 7,0 m n.p. rzeki. W dolinie Wisły wycięte są różnowiekowe starorzecza, które wypełniają bardzo plastyczne osady ilasto – mułkowe, laminowane. Mułki te barwy szarej, zawierają często przeławicenia czarnych mułków o miąższości kilku do kilkunastu centymetrów, wzbogaconych w materię organiczną. Miąższość tych osadów wynosi od 0,5 do 2 – 3 m (Ryłko i Paul 2006).

Według Bobera (1984) osuwiskowość serii podśląskiej północnej jest bardzo duża (8,9 – 12,9 %), a występujące w jej obrębie osuwiska związane są głównie z marglami senonu i eocenu.

Map of the Spytkowice commune (Gmina Spytkowice) showing its administrative boundaries, rivers, roads, and railway lines. The map includes labels for the Wisła, Biechtówka, Wilgoszcz, Biechtówka, and Bieztina rivers, and the towns of Spytkowice and Ryczów. A legend identifies the symbols for the commune boundary, rivers, main roads, railway lines, secondary roads, and the Carpathian Front. A scale bar indicates 0 to 1 km.

- Granica gminy Spytkowice
- Rzeki
- Drogi główne
- Linie kolejowe
- Drogi drugorzędne
- Granica nasunięcia Karpackiego

0 1 km

1.4.2. Złoża kopalin³.

- 2 złoża kruszywa naturalnego: „Łączany” i „Wiślicz”;
- 1 złożę surowców ilastych ceramiki budowlanej „Bachowice”;
- 2 złoża węgla kamiennego: „Spytkowice” i „Wisła Północ”.

³ Na podstawie *Objaśnień do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusze: Chrzanów nr 971 (Preidl, 2004), Krzeszowice nr 972 (Boratyn, Płonczyński, 2004), Wadowice nr 994 (Salamon, 2004) i Kałwaria Zebrzydowska nr 995 (Bąk, 2004) oraz *Kart Informacyjnych Złoża Kopaliny Stałej* (Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, 2016).

Złoże kruszywa naturalnego „Wiślicz” (KN 11905) położone jest w północnej części gminy w dolinie rzeki Wisły, pomiędzy rzeką a wiśliskami (Krajskie, Miejsce i Oko), na zachód od miejscowości Miejsce. Udokumentowane zostało w kategorii C1. Powierzchnia złoża wynosi 64,43 ha. Kopaliną są piaski i żwiry o miąższości 7,5 – 14,9 m, średnio 10,4 m i zalega pod nadkładem o średniej grubości 1,9 m. Złoże jest częściowo zawodnione i konfliktowe.

TABELA 16: Gmina Spytkowice – parametry geologiczno – złożowe i jakościowe złóż kruszywa naturalnego „Łączany” i „Wiślicz” na podstawie *Kart Informacyjnych Złoża Kopaliny Stałej* (Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, 2017).

Parametr	Minimalna		Maksymalna		Średnia	
	Łączany	Wiślicz	Łączany	Wiślicz	Łączany	Wiślicz
Mrozoodporność (%)	9,7	b.d.	13,4	b.d.	11,6	b.d.
Nasiąkliwość (%)	1,8	b.d.	3,1	b.d.	2,5	b.d.
Zawartość siarki całkowitej w przeliczeniu na SO ₃ (%)	0,0	b.d.	0,2	b.d.	0,02	b.d.
Zawartość frakcji do 2 mm (%)	39,8	39,64	83,0	78,95	65,5	53,29
Zawartość frakcji do 4 mm (%)	44,3	b.d.	85,7	b.d.	64,7	b.d.
Zawartość pyłów mineralnych (%)	0,2	0,39	2,7	1,01	0,8	0,58
Zawartość ziarn nieforemnych (%)	3,9	b.d.	37,8	b.d.	18,5	b.d.
Zawartość ziarn słabych i zwietrzałych (%)	0,8	b.d.	9,2	b.d.	4,0	b.d.
Grubość nadkładu (m)	0,8	0,4	6,8	4,8	3,5	1,9
Miąższość złoża (m)	5,0	7,5	11,4	14,9	8,9	10,4
Głębokość spągu złoża (m)	10,4	9,8	14,1	14,6	12,4	11,9

Złoża kopalin ilastych związane są z różnymi odmianami litologicznymi, głównie z osadami czwartorzędowymi (plejstocenu – gliny, mułki) oraz trzeciorzędowymi morskimi osadami miocenu (iły). Czwartorzędowe gliny, iły i mułki były kopaliną użyteczną dla złoża „Bachowice” (IB 2969) położonego w zachodniej części gminy Spytkowice pomiędzy miejscowościami Bachowice i Spytkowice. Złoże udokumentowano w kategorii C1 na powierzchni 2,3 ha. Średnia miąższość serii złożowej złoża wynosi 11,3 m. W spągu serii złożowej znajdują się utwory piaszczyste i żwirowe. Nadkład stanowi gleba o miąższości 0,3 – 0,5 m, a głębokość spągu złoża wynosi od 6,7 do 16,7 m. Walory jakościowe surowców i możliwość ich wykorzystania klasyfikują je do kopalin powszechnie występujących, stosowanych do produkcji cegły pełnej (Wyrwicka, Wyrwicki, 1994). Czwartorzędowe surowce ilaste są małoplastycznymi kopalinami, które posiadają niskie parametry jakościowe. Jednak przy zastosowaniu odpowiedniej proporcji surowców, uzyskuje się mieszankę odpowiadającą wymogom technologicznym, w celu otrzymania wymaganych wyrobów ceramiki budowlanej. Złoże nie jest konfliktowe.

TABELA 17: Gmina Spytkowice – parametry geologiczno – złożowe i jakościowe złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej „Bachowice” na podstawie *Karty Informacyjnej Złoża Kopaliny Stałej* (Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, 2017).

Parametr	Minimalna	Maksymalna	Średnia
1	2	3	4
Nasiąkliwość w wyrobach (%)	12,0	13,0	b.d.
Skurczliwość wysychania (%)	2,9	4,5	b.d.
Woda zarobowa względna (%)	b.d.	b.d.	20,7
Wytrzymałość na ściskanie (kg/cm ²)	b.d.	b.d.	69,0

1	2	3	4
Grubość nadkładu (m)	0,3	0,5	b.d.
Mięższność złoża (m)	b.d.	b.d.	11,3
Głębokość spągu złoża (m)	6,7	16,7	b.d.
Temperatura wypału (°C)	980		

W rejonie gminy Spytkowice znajduje się południowa, brzeżna i zarazem głęboko zalegająca część Górnośląskiego Zagłębia Węglowego. Złoża węgla kamiennego „Spytkowice” (WK 296), obejmujące niemal cały obszar gminy, i „Wisła Północ” (WK 304), obejmujące północne krańce gminy, związane są z formacją karbonu górnego produktywnego. Karbon górny reprezentowany jest przez warstwy brzeżne – namur A, warstwy orzeskie – westfal B, warstwy łaziskie – westfal C oraz warstwy libiąskie – westfal D. Serie te zawierają pokłady węgla humusowo – sapropelowych i sapropelowych, charakteryzujących się niską popielnością oraz warstwy łupków sapropelowych. Strop warstw węglonośnych wymienionych obszarów złożowych węgla energetycznych leży około 800 – 1300 m poniżej powierzchni terenu. Związane są one z najmłodszymi utworami karbonu produktywnego, z osadami krakowskiej serii piaskowcowej, przede wszystkim z warstwami łaziskimi i libiąskimi. Mięższność warstw łaziskich przekracza 350 metrów, a libiąskich waha się od 150 do 300 metrów. W obu warstwach dominują gruboziarniste piaskowce. W warstwach łaziskich podrzędnie występują iłowce i mułowce. Tylko w niektórych przypadkach pokłady węgla pojawiają się w warstwach orzeskich – serii mułowcowej oraz rudzkich – górnośląskiej serii piaskowcowej. Występują tu węgle energetyczne. Złoża charakteryzują się bardzo trudnymi warunkami hydrogeologicznymi. Złoże „Spytkowice” zawiera 10 pokładów węgla kamiennych w warstwach libiąskich, łaziskich oraz orzeskich. Są to węgle energetyczne o mięższności wahającej się od 1,4 – 2,9 m. Średnia wartość opałowa tych węgla wynosi 22542 kJ/kg, przy średniej zawartości popiołu 17,89 %, a siarki całkowitej 0,87 %. Powierzchnia złoża „Spytkowice”, wynosi 8000 ha, a złoża „Wisła Północ” 5300 ha. Oba złoża udokumentowano w kategorii C2. Złoża są konfliktowe dla środowiska.

TABELA 18: Gmina Spytkowice – parametry geologiczno – złożowe i jakościowe złóż węgla kamiennego „Spytkowice” i „Wisła Północ” na podstawie *Kart Informacyjnych Złoża Kopaliny Stałej* (Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, 2017).

Parametr	Złoże „Spytkowice”	Złoże „Wisła Północ”
Wartość opałowa (kcal/kg)	5387,538	5200,0
Zawartość popiołu (%)	17,89	17,84
Zawartość siarki całkowitej (%)	0,87	1,0
Zawartość siarki palnej (%)	0,6	0,7
Grubość nadkładu (m)	125 – 640	2 – 352
Mięższność złoża (m)	22,0	b.d.
Głębokość spągu złoża (m)	1000	1000

TABELA 19: Gmina Spytkowice – charakterystyka złóż kopalin na podstawie *Objaśnień do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusze: Chrzanów nr 971 (Preidl, 2004), Krzeszowice nr 972 (Boratyn, Płonczyński, 2004), Wadowice nr 994 (Salamon, 2004) i Kalwaria Zebrzydowska nr 995 (Bąk, 2004) oraz *Kart Informacyjnych Złoża Kopaliny Stałej* (Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, 2017).

Nazwa złoża	Rodzaj kopaliny	Stan zagospodarowania	Zastosowanie kopaliny	Zasoby geologiczne bilansowe (tys. ton)	Przyczyny konfliktowości złoża
Łączany	pż	N	Skb	17345	GI
Wiślicz	pż	N	Skb	11728	GI, K
Bachowice	g(ic)	Z	Scb	140	–
Spytkowice	Wk	N	E	662614	GI, K, U
Wisła Północ	Wk	N	E	303969	GI, K, L, U
<u>Rodzaj kopaliny:</u> g(ic) – gliny ceramiki budowlanej, pż – piaski i żwiry, Wk – węgiel kamienny. <u>Stan zagospodarowania:</u> N – niezagospodarowane, Z – zaniechane. <u>Zastosowanie kopaliny:</u> E – kopaliny energetyczne, Scb – ceramiki budowlanej, Skb – kruszywo budowlane. <u>Przyczyny konfliktowości:</u> GI – ochrona gleb, K – ochrona krajobrazu, L – ochrona lasów, U – ogólna uciążliwość dla środowiska.					

1.4.3. Perspektywy i prognozy występowania kopalin.

Na terenie gminy Spytkowice wytypowano 1 obszar perspektywiczny dla występowania kopalin. Obszarów prognostycznych nie wyznaczono.

Złoża kruszyw naturalnych (pospólek i żwirów) w rejonie gminy Spytkowice są to w przeważającej części osady pochodzenia rzeczno-żwirowego związane z niskimi terasami rzeczno-żwirowymi. Wyższe terasy rzeczno-żwirowe w obrębie Karpat, z uwagi na grubą warstwę glin oraz silniejszego zwiertzenia żwirów, nie mają znaczenia surowcowego (Rutkowski, 1992). Za perspektywiczny do pozyskania kruszywa naturalnego można uznać cały obszar doliny Wisły w jej granicach morfologicznych. Występujące na tym obszarze kruszywo naturalne ma średnią miąższość 8 – 10 m, lokalnie do 16 m i charakteryzuje się dwuwarstwową budową: górną – piaszczystą i dolną – piaszczysto-żwirową.

1.4.4. Udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla.

Na terenie gminy Spytkowice nie występują udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla.

1. 5. Geomorfologia.

1.5.1. Charakterystyka makroregionów i mezoregionów⁴.

Kotlina Oświęcimska (512.2) sąsiaduje od zachodu z Kotliną Ostrawską a od wschodu z Bramą Krakowską. Kotlina Oświęcimska jest pod względem wielkości jednostką niewielką i dość słabo zróżnicowaną. Podkarpackie

⁴ J. Kondracki, *Geografia regionalna Polski*, 1998.

kotliny i łączące je zwężenia, zwane bramami, łączą się genetycznie z Karpatami. Utworzyły się przez ugięcie przedpola powstających gór i zostały zalane w miocenie przez morze. Osady tego morza uległy częściowo zaburzeniom tektonicznym, a nawet przykryciu przez nasuwające się płaszczowiny karpackie, toteż Podkarpacie rozpatruje się łącznie z Karpatami. Niezależnie od założenia tektonicznego rzeźba Podkarpacia Północnego została wymodelowana przez rzeki w związku z dźwiganiem się całego obszaru w pliocenie i plejstocenie. Doliny były początkowo głębsze od współczesnych, a następnie zasypane przez piaski rzeczne.

Dolina Górnej Wisły (512.22) jako środkowa część Kotliny Oświęcimskiej zaczyna się tam gdzie Wisła opuszcza Pogórze Śląskie i wydostaje się w obręb bruzdy Podkarpacia Północnego, tworząc duży stożek napływowy na północ od Skoczowa. Koło miejscowości Strumień rzeka skręca w kierunku wschodnim, a poniżej miasta Czechowice-Dziedzice i ujścia rzeki Białej Wisła ponownie skręca na północ. W rejonie Oświęcimia rzeka skręca na południowy – wschód, przyjmując z prawej strony Sołę, zaś z lewej Przemszę. Poniżej miasta Zator wpada do Wisły Skawa. Dolina Górnej Wisły między Skoczowem a Spytkowicami ma około 70 km długości i około 8 km szerokości. Powierzchnię całego regionu obliczono na około 530 km². Zalewowemu dnu doliny towarzyszą piaszczyste tarasy z niewielkimi wydhami. W dnie doliny Wisły i ujściowych odcinkach jej karpackich dopływów utworzono bardzo liczne stawy rybne.

Podgórze Wilamowickie (512.23) jest częścią Kotliny Oświęcimskiej, położoną między doliną Wisły a brzegiem nasunięć karpackich Pogórza Śląskiego, przy czym granica między nimi nie zaznacza się wyraźnie. Wzniesione o 30 do 70 m ponad dna dolin dopływów Wisły wysoczyzny mają w podłożu utwory mioceńskie, na których zalegają płyty moreny lub bruk pomorenowy. Przykryte są lessem lub podobnym do lessu materiałem pylastym, toteż występujące na tym podłożu gleby tworzą dobre warunki do rozwoju rolnictwa i przeważnie są zajęte pod uprawę. Rejon zajmuje powierzchnię około 270 km² i składa się z kilku członów rozdzielonych dolinami Soły, Wieprzówki i Skawy.

Brama Krakowska (512.3) to region przejściowy, którego nie można zaliczyć ani do Kotliny Oświęcimskiej, ani do zaczynającej się na wschód od Krakowa Kotliny Sandomierskiej, położony na północ od progu Pogórza Wielickiego i na południe od Garbu Tenczyńskiego, zaliczanego do Wyżyny Krakowsko – Częstochowskiej, która na swym południowym krańcu jest tak pocięta uskoki na większe i mniejsze zręby tektoniczne, że trudno wyznaczyć jej południową granicę. W dotychczasowym fizycznogeograficznym podziale Polski Bramę Krakowską identyfikowano z odcinkiem Wisły pomiędzy kotlinami Oświęcimską i Sandomierską, nie przeprowadzając podziału na mniejsze jednostki regionalne. Bliższa analiza naukowa pozwala na wyróżnienie trzech mezoregionów. Wisła ma na tym odcinku około 45 km długości. Region zajmuje powierzchnię 275 km².

Rów Skawiński (513.31) zaczyna się zwężeniem doliny Wisły pod Spytkowicami pomiędzy wapiennym zrębem w Kamieniu a progiem Pogórza Wielickiego. Ta około dwukilometrowej szerokości brama dolinna stanowi granicę z Kotliną Oświęcimską. Dolina Wisły ciągnie się stąd prostolinijnie na długości 22 km w kierunku wschodnim po okolice Skawiny, gdzie Wisła skręca na północny – wschód, chociaż dalszy ciąg rowu tektonicznego, wypełnionego osadami morza mioceńskiego, ciągnie się w kierunku wschodnim do Swoszowic. Na północ od tego rowu nie ma zwartej wyżyny, lecz występują pojedyncze wzgórza wapienne oraz równinna wysoczyzna Obniżenia Cholerzyńskiego.

Pogórze Zachodniobeskidzkie (513.3) rozciąga się od Bramy Morawskiej na zachodzie pod dolinę Dunajca na wschodzie. Krajobrazowo przedstawia rozciętą erozyjnie wyżynę o wysokościach od 300 do ponad 500 m n.p.m., opadającą ku kotlinom podkarpackim mniej lub bardziej wyraźnym stopniem denudacyjnym, związanym z nasunięciem płaszczowin karpackich na przedpole. Szerokość Pogórza Zachodniobeskidzkiego mieści się

w granicach od kilku do kilkunastu km. Jego płaskie garby są zbudowane przeważnie z serii skalnych płaszczyzny cieszyńskiej, obejmujących sekwencję osadów morskich od dolnej kredy po paleogen. W ich skład oprócz piaskowców i mało odpornych na denudację łupków wchodzi dolnokredowe wapienie cieszyńskie i pokładowe żyły skał wylewnych typu bazaltów, co jest wyjątkiem we fliszu Karpat Zewnętrznych. Pogórze Zachodniobeskidzkie jest całkowicie zagospodarowane rolniczo i gęsto zaludnione. Polska część Pogórza Zachodniobeskidzkiego zajmuje powierzchnię około 1,8 tys. km².

Pogórze Wielickie (513.33) rozciąga się od Andrychowa i doliny Wieprzówki na zachodzie po dolinę Raby między Myślenicami a Dobczycami i Gdowem na wschodzie, w linii prostej 50 – 55 km, przy szerokości 10 – 15 km, zajmując powierzchnię około 600 km². Ku północy opada wyraźnym progiem wysokości 50 – 100 m na skraju nasuniętych na osady morskie miocenu płaszczyzn śląskich. Granica z Beskidem Małym między dolinami Wieprzówki i Skawy jest bardzo wyraźna, natomiast dalej ku wschodowi, po dolinę Raby, pasma Beskidu Makowskiego przewyższają wierzchovinę pogórza tylko o 100 – 150 m, natomiast równolegle do skraju gór wzniesienia Kalwarii Zebrzydowskiej (527 m), Lanckorony (550 m), a także zaliczany do pogórza grzbiet Barnasiówki (566 m) pod Myślenicami niewiele ustępują właściwym górcom. Wierzchovinę Pogórza Wielickiego rozcinają płynące na północ do Wisły Skawa i Skawinka z lewym dopływem Cedronem oraz ich równoległe dopływy, natomiast płynąca peryferyjnie Raba kieruje się od Myślenic skośnie na północny – wschód do tak zwanej zatoki gdowskiej, gdzie brzeg Karpat cofa się na południe, a w obniżeniu tym zalegają osady podkarpackiego morza miocenijskiego. Wierzchovinę Pogórza Wielickiego pokrywają gliny i żwiry plejstocenijskie, a gleby są średnio produktywne. Jednak jest to gęsto zaludniony region rolniczy, a osiedla występują nie tylko w dolinach, ale i na wierzchowinach. Stopień przekształcenia krajobrazu jest duży. Na wyższych grzbietach zachowały się płaty lasów mieszanych piętra podgórskiego.

1.5.2. Rzeźba terenu.

Obszar gminy charakteryzuje się dość urozmaiconą morfologią. Współczesna rzeźba terenu gminy Spytkowice jest wynikiem zachodzących tu niegdyś procesów orogenezy alpejskiej (fałdowania alpejskiego), procesów tektonicznych i neotektonicznych, glacialnych, fluwioglacialnych, peryglacialnych, eolicznych i erozji oraz akumulacji rzecznej, a także działalności człowieka (antropogenicznych). Występujące z silnym natężeniem procesy rzeźbotwórcze doprowadziły do powstania dość zróżnicowanego rysu geomorfologicznego obszaru gminy, który jest jej walorem przyrodniczym i krajobrazowym.

Północną część gminy zajmuje dolina rzeki Wisły. Przepływa ona tutaj z północnego – zachodu na południowy – wschód. Jej dno znajduje się na wysokości od 215,9 (na północ od wsi Miejsce) do 215,7 m n.p.m. (najniżej położony rejon gminy pomiędzy Lipową i Łączanami). Rzeka stanowi jednocześnie północną granicę administracyjną gminy. Urozmaicheniem krajobrazu doliny Wisły są położone w północnej części gminy starorzecza (tak zwane wiślicka): Miejsce, Krajskie i Oko oraz kompleks stawów hodowlanych (Stawy Spytkowice) w północno – zachodniej części gminy. Po obu stronach Wisły występuje taras nadzalewowy o wysokości 3,5 – 7 m nad poziom rzeki. Właściwy obszar gminy położony na południe od doliny Wisły i w przeważającej części należy do jej zlewni. Rzeka Wisła odwadnia go bezpośrednio oraz poprzez swoje dopływy, z których największe (wszystkie prawostronne) to: Bachówka, Wilgoszcz i Grabarz. Mezonegion Doliny Górnej Wisły, obejmujący północną część gminy i położony na wysokości od 216 do około 240 m n.p.m., jest płaski i podnosi się w kierunku południowym systemem tarasów akumulacyjnych. Południowa granica Doliny Górnej Wisły pokrywa się mniej więcej z przebiegiem linii kolejowej Oświęcim – Kraków.

Południowa część gminy to pagórkowata o silnym rozczłonkowaniu dolinami i wysokofalista część Zewnętrznych Karpat Zachodnich. Obszar ten charakteryzuje się wyrównanymi, szerokimi, ułożonymi południkowo garbami oraz pojedynczymi wzgórzami, które rozcięte są siecią wąskich, głębokich i nieckowatych dolin deluwialnych. Największe doliny tworzą górne i środkowe odcinki lokalnych, prawobrzeżnych dopływów Wisły (Bachówka, Wilgoszcz i Grabarz). Spłaszczone wierzchowiny wododziałowe grabów schodzą stopniowo, a w wielu miejscach gwałtownie, stromymi stokami do płaskich dolin (wąwozy i parowy), które wyścielone są osadami aluwialnymi. Charakterystycznym, wyróżniającym się elementem morfologicznym w tym rejonie gminy jest położony w południowo – wschodniej części gminy (w sołectwach Ryczów i Półwieś) próg morfologiczny związany z nasunięciem karpackim. W zachodniej części gminy (na zachód od Bachowic) wzniesienia nie przekraczają 300 m n.p.m., a najwyższe z nich osiąga 299,5 m n.p.m. w rejonie Górek Bachowskich. Wysokość bezwzględna rośnie w kierunku południowo – wschodnim gminy, osiągając przeciętnie 310 – 330 m n.p.m. w rejonie Lasu Bachowiec. Najwyżej położony rejon gminy (346,7 m n.p.m.) znajduje się w jej południowej części (południowe krańce sołectwa Ryczów) pomiędzy Lasem Bachowiec a Lasem Burzyńskiego, tuż przy kulminacji bezimiennego wzniesienia o wysokości 350,6 m n.p.m., przy granicy z gminami Brzeźnica i Tomice. W południowo – wschodniej części gminy (centralny rejon sołectw Ryczów i Półwieś) bezwzględna wysokość wzniesień nie przekracza 260 m n.p.m. Południowo – zachodni fragment gminy (na południe od Górek Bachowskich) należy do zlewni rzeki Skawy. Znajdują się tu jej prawobrzeżne dopływy: Czarzewka i Zygodówka.

1.5.3. Czynne procesy geomorfologiczne⁵.

Na terenie gminy Spytkowice do czynnych procesów geomorfologicznych należą przede wszystkim:

- działalność transportowa rzek;
- działalność akumulacyjna rzek;
- działalność denudacyjna rzek – erozja rzeczna: erozja wgłębna, erozja denna, erozja boczna;
- akumulacja i denudacja pokryw lessowych;
- procesy stokowe – ruchy masowe;
- denudacja stromych stoków użytkowanych ornie na drodze erozji wodnej;
- działalność wiatru: transportowa, niszcząca, budująca.

Wyszczególnione powyżej procesy geologiczne stanowią miejscami przeszkody w zabudowie terenu, zwłaszcza w dolinie Wisły oraz na stromych stokach w południowej części gminy. W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego powinno wprowadzać się zakazy zabudowy mieszkaniowej i gospodarczej na terenach podatnych na zalewy powodziowe, erozję i ruchy masowe. W rejonach podatnych na erozję i ruchy masowe zakazane powinno być także usuwanie roślinności drzewiastej i krzewiastej, nakazane natomiast stosowanie pasów takiej zieleni. Dotyczy to w szczególności obszarów najsilniej urzeźbionych w rejonie wielkoprzestrzennych gruntów ornych.

Jednym z największych zagrożeń wynikających z aktywnych procesów geologicznych na terenie gminy Spytkowice są osuwiska. Na terenie gminy Spytkowice zarejestrowano 404 osuwiska o łącznej powierzchni 375,88 ha. Ich wykaz, zgodny z bazą SOPO⁶, znajduje się w załączniku nr 1 do niniejszego *Studium*. Najbardziej osuwiskowymi obszarami, ze względu na liczbę, wielkość powierzchni i aktywność osuwisk są:

- dolinki potoków w okolicy przysiółków Górki Spytkowskie i Górki Bachowskie (109 osuwisk);
- dolina Bachówki wraz z dopływami (80 osuwisk);

⁵ Część dotycząca osuwisk na podstawie *Objaśnień do Mapy Osuwisk i Terenów Zagrożonych Ruchami Masowymi w skali 1:10000, Gmina Spytkowice* (Sikora, Piotrowski, Wilanowski, 2011).

⁶ Państwowy Instytut Geologiczny – System Ochrony Przeciwośuwiskowej.

- dolina Brzeziny (78 osuwisk);
- dolina Wilgoszcza (60 osuwisk);
- dolina Grabarza (35 osuwisk);
- dolinki prawych dopływów Zygodówki (29 osuwisk);
- stoki doliny Wisły w przysiółku Półwieś (13 osuwisk).

Wyznaczone osuwiska podzielono na 4 grupy na podstawie ich aktywności: aktywne, okresowo aktywne, nieaktywne oraz złożone (o różnym stopniu aktywności w obrębie jednego osuwiska). Osuwiska aktywne odznaczają się występowaniem w ich obrębie świeżych i wyraźnych form świadczących o ciągłym przemieszczaniu się materiału: skarp, zagłębień bezodpływowych, progów oraz skarp wewnątrzosuwiskowych. Na obszarze gminy stwierdzono występowanie 33 tego typu osuwisk. Osuwiska złożone o różnym stopniu aktywności są formami, w których aktywność wykazują tylko niektóre strefy w obrębie osuwiska. Na obszarze gminy stwierdzono występowanie 13 tego typu osuwisk. Tereny z wyznaczonymi osuwiskami aktywnymi i częściowo aktywnymi nie nadają się pod jakąkolwiek zabudowę. Osuwiska okresowo aktywne mają mniej wyraźne granice niż osuwiska aktywne, elementy wewnątrzosuwiskowe częściowo zatarte. Wyznaczono 28 tego typu osuwisk na terenie gminy. Na obszarach tych nie powinno się planować posadawiania jakichkolwiek budynków. Osuwiska nieaktywne są to osuwiska, na których w ciągu ostatnich 50 lat nie stwierdzono śladów przemieszczeń. Zarejestrowano 330 tego typu osuwisk na obszarze gminy. Przed przystąpieniem do realizacji planowanych na tych terenach inwestycji należy dokonać szczegółowego rozpoznania geologiczno – inżynierskiego.

Wydzielono także 7 terenów zagrożonych występowaniem ruchów masowych w przyszłości. Ich wykaz, zgodny z bazą SOPO⁷, znajduje się w załączniku nr 2 do niniejszego *Studium*. Głównymi kryteriami wyznaczenia 7 terenów zagrożonych były: sąsiedztwo terenów osuwiskowych, strome nachylenia stoków, budowa geologiczna podatna na powstawanie ruchów masowych oraz przejawy wód podziemnych i powierzchniowych mogących uruchomić ruchy masowe.

Na terenach zagrożonych ruchami masowymi prace budowlane powinny zostać poprzedzone badaniami geologiczno – inżynierskimi na całej ich powierzchni. Tylko dokładne rozpoznanie warunków geologicznych może jednoznacznie stwierdzić czy wspomniane tereny nadają się pod zabudowę. Szczegółowe badania geologiczno – inżynierskie gruntu pozwolą określić możliwości zabudowy. Tego typu badania pozwolą też na wskazanie sposobu zabezpieczenia istniejących budynków, budowli i infrastruktury drogowej i komunalnej znajdujących się na osuwisku lub w jego bezpośrednim sąsiedztwie. Wyznaczone na podstawie programu SOPO obszary osuwiskowe (wraz z 10 – 20 m strefą buforową, która nie została zaznaczona na mapach) i tereny zagrożone ruchami masowymi powinny zostać ujęte w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Pozwoli to uniknąć lokalizacji inwestycji na terenach zagrażających ich posadowieniu, a tym samym wpłynie to na bezpieczeństwo obywateli i ograniczy straty materialne spowodowane ruchami masowymi na obszarze gminy.

Jak wynika z dotychczasowych obserwacji większość osuwisk na terenie gminy Spytkowice powstało w wyniku dynamicznych czynników naturalnych (infiltracji wód opadowych i roztopowych, podcięcia erozyjnego, trzęsień ziemi), które wykorzystywały naturalne predyspozycje danych obszarów do uruchomienia mas skalnych (tak zwane czynniki statyczne): sprzyjający układ warstw, obecność dyslokacji, podatność podłoża na osuwanie – obecność lessów, ilów, warstw łupkowych, występowanie grubych pokryw zwietrzelinowych na stromych

⁷ Państwowy Instytut Geologiczny – System Osłony Przeciwsuwiskowej.

zbozczach. Ponieważ większość aktywnych oraz częściowo lub okresowo aktywnych osuwisk znajduje się na terenach położonych w bezpośrednim sąsiedztwie cieków wodnych, szczególnie: Bachówki, Czarzewki, Grabarza i Wilgoszcza oraz ich dopływów, a także górnych biegów bezimiennych dopływów Wisły, należy uznać te rejony za podatne na dalszą działalność osuwiskową związaną z oddziaływaniem wspomnianych wyżej naturalnych czynników dynamicznych. Szczególne zagrożenie stwarza podcięcie erozyjne stoków oraz infiltracja wód roztopowych i opadowych w zalegające na nich miększe pokrywy lessów, glin lessopodobnych, ilów oraz glin zwieterlinowych z rumoszem. Większe ruchy masowe na tym obszarze mogą wystąpić podczas wezbrań i powodzi.

1. 6. Hydrologia.

1.6.1. Wody podziemne⁸.

Wody podziemne w rejonie gminy Spytkowice zaliczane są do dwóch regionów hydrogeologicznych: karpackiego (zewnętrznego) i przedkarpackiego (Malinowski, 1978).

W regionie karpackim wody te występują w osadach czwartorzędowych i kredowo – trzeciorzędowych (fliszowych). Poziom czwartorzędowy wód podziemnych związany jest z aluwialnymi utworami dolin rzecznych. Są to osady piaszczysto – żwirowe, miejscami zaglinione, o dobrej wodochłonności. Miąższość warstwy wodonośnej waha się zazwyczaj od 2 do 5 m, zaś w górnych odcinkach rzek i potoków nie przekracza zwykle 2 m. Zwierciadło tego horyzontu ma najczęściej charakter swobodny i z reguły łączy się z wodami cieków powierzchniowych. Wydajności pojedynczych ujęć z utworów czwartorzędowych osiągają przeważnie od kilku do 50 m³/h, chociaż bywają większe (Chowaniec, Witek 2000, Malinowski, 1978). Pod względem chemicznym są to wody wodorowęglanowo – wapniowe (HCO₃–Ca) i wodorowęglanowo – wapniowo – magnezowe (HCO₃–Ca – Mg). Ten poziom wodonośny ujmowany studniami kopanymi i wierconymi, jest na omawianym terenie podstawowym poziomem użytkowym. Niewielkie jest natomiast zawodnienie gliniasto – rumoszowych pokryw zwieterlinowych. Mogą one być zawodnione jedynie lokalnie, bez możliwości uzyskania z nich większych ilości wody podziemnej. Utwory czwartorzędowe zalegają bezpośrednio na podłożu fliszowym i mają kontakt hydrauliczny z wodami podziemnymi w tych utworach. Największe rozprzestrzenienie w tym rejonie wykazuje fliszowe (kredowo – trzeciorzędowe) piętro wodonośne. Tworzy ono specyficzny, z punktu widzenia hydrogeologicznego, zespół warstw wodonośnych zbudowanych głównie z piaskowców i łupków (w różnych proporcjach). Całość osadów jest zwykle silnie zaangażowana tektonicznie, co sprawia, że brak jest ciągłości poziomów wodonośnych, chociaż strefy zawodnione nie tworzą układów izolowanych. W osadach fliszowych występują wody szczelinowo – porowe stanowiące zazwyczaj pierwszy poziom wodonośny. Dominuje typ wód wodorowęglanowo – wapniowy (HCO₃–Ca) i wodorowęglanowo – wapniowo – magnezowy (HCO₃–Ca– Mg) (Dynowska, Maciejewski, 1991). Wodonośność tego poziomu jest ogólnie biorąc niska i przestrzennie zróżnicowana. Wydajności poszczególnych ujęć uzyskiwanych z utworów fliszowych są zróżnicowane; mieszczą się na ogół w przedziale 0,05 – 0,5 m³/h, chociaż bywają wydajności dużo większe, sięgające kilkunastu m³/h (Chowaniec, Witek, 2000). Warunki hydrogeologiczne zdecydowanie się pogarszają na obszarach występowania serii piaskowcowo – łupkowych i łupkowo – piaskowcowych. Wodonośność tych utworów ograniczona jest do minimum, a obszary występowania osadów ilastych praktycznie są bezwodne. Zasilanie utworów fliszowych odbywa się przez bezpośrednią infiltrację opadów atmosferycznych, a także przez infiltrację wód

⁸ Na podstawie *Objaśnień do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusze: Chrzanów nr 971 (Lasoń, Preidl, 2004), Krzeszowice nr 972 (Bogacz, Boratyn, 2004), Wadowice nr 994 (Truszel, Salamon, 2004) i Kalwaria Zebrzydowska nr 995 (Bąk, Bogacz, 2004).

powierzchniowych i dopływ z podłoża, a strefa aktywnej wymiany wód tych utworów sięga 60 – 80 m poniżej powierzchni terenu (Chowaniec, Witek, 2000).

Zapadlisko przedkarpackie jest młodą strukturą hydrogeologiczną zbudowaną z utworów miocenu leżących na starszym, paleozoicznie – mezozoicznym podłożu. Wyróżnia się tutaj dwa użytkowe piętra wodonośne: czwartorzędowe i trzeciorzędowe. Znaczącą rolę w zasobach wód podziemnych tego rejonu odgrywa piętro wodonośne czwartorzędowe związane z osadami akumulacyjnymi rzek, głównie z piaszczysto – żwirowymi aluwiami Wisły i jej dopływów. Dominują tutaj jednopoziomowe, odsłonięte struktury wodonośne o swobodnym zwierciadle. Miąższość warstwy wodonośnej wynosi od kilku do kilkunastu metrów, a wydajności z pojedynczych ujęć od 0,4 m³/h do 29,0 m³/h (Chowaniec, Witek, 2000, Malinowski, 1978). Jakość wód tego piętra jest na ogół dobra, jednakże wody te narażone są w dużej mierze na zanieczyszczenia z powierzchni terenu. Osady mioceńskie leżące na utworach platformowych Przedgórzia Karpat składają się zaledwie w 30 % z wodonośnych osadów piaszczystych, stosunkowo małej miąższości, często wyklinowujących się. Utrudnia to wydzielanie poziomów wodonośnych i sprawia, że zasobność w wodę tego piętra jest mała. Wydajności z pojedynczych ujęć rzadko dochodzą do kilkunastu m³/h (Chowaniec, Witek, 2000). Ukazujące się w rejonie Czernichowa (na północny – wschód od granic gminy) skały jurajskie zostały rozpoznane kilkoma otworami. Okazało się, że utwory te w tym rejonie są praktycznie bezwodne (Chowaniec, Witek, 2000). Naturalne warunki hydrogeologiczne w rejonie gminy zakłócone są w znacznym stopniu działalnością gospodarczą człowieka (stawy hodowlane, Kanał Łęczański). Do większych ujęć wód podziemnych, które osiągnęły wydajność $Q > 50$ m³/h należy między innymi ujęcie „Kępki” w Spytkowicach, dla którego została pierwotnie utworzona zewnętrzna strefa ochrony pośredniej o powierzchni 89,1 ha.

1.6.2. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych.

Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP), wyznaczone dla terenu całej Polski w opracowaniu A. Kleczkowskiego (1990), to wytypowane do ochrony obszary występowania tych zbiorników wód podziemnych, które spełniają określone wymogi ilościowe oraz jakościowe i w świetle tego są istotne w skali kraju dla zaopatrzenia ludności w wodę pitną. Za GZWP uznane zostały te kolektory wód podziemnych (lub ich części), w obrębie których:

- wydajność potencjalna pojedynczego otworu studziennego przekracza 70 m³/h;
- wydajność ujęcia wielostudziennego wynosi ponad 10 000 m³/d;
- wodoprzewodność przekracza 10 m²/h (240 m²/d);
- jakość wód pozwala na wykorzystanie ich, bez uzdatniania, lub po uzdatnieniu, jako wód do picia dla ludności (klasa I sensu A. Macioszczykowa, 1987, z podklasami Ia, Ib, Ic i Id).

Dopuszczono przy tym zastosowanie obniżonych, indywidualnych dla każdego zbiornika, wymogów ilościowych. Pozwoliło to na wyróżnienie w obrębie obszarów deficytowych pod względem zasobów wód podziemnych, tych partii zbiornikowych, które jednak mają istotne regionalne znaczenie praktyczne, jako główne źródła zaopatrzenia ludności w wody pitne.

Według *Mapy obszarów głównych zbiorników wód podziemnych* (GZWP) (Kleczkowski, 1990) południowo – zachodnie krańce gminy Spytkowice znajdują się w granicach czwartorzędowego GZWP nr 444 „Dolina rzeki Skawy”. Ogółem GZWP nr 444 zajmuje powierzchnię około 86 km². Szacunkowe zasoby dyspozycyjne wynoszą 16,5 tys. m³/dobę, a średnia głębokość ujęcia 8 m. Wody tego zbiornika zaliczono do klasy Ic, czyli nieznacznie zanieczyszczonych, łatwych do uzdatnienia (Kleczkowski, 1990). Zbiornik ten nie jest izolowany, a więc mocno narażony na zanieczyszczenia zewnętrzne. Został on zaliczony do obszarów wymagających najwyższej ochrony wód (ONO), zaś wokół niego wyznaczono strefę wymagającą wysokiej ochrony wód (OWO). Zdaniem innych autorów (Chmura (red), 1995) zbiornik ten jest obszarem o zdegradowanej jakości wód podziemnych i nie

powinien figurować w rejestrze Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, a traktować go można jedynie jako zbiornik użytkowy. Charakter czwartorzędowych zbiorników podziemnych typu porowego sprzyja oddziaływaniu powierzchniowych czynników zanieczyszczających. Ogniskami powodującymi ich zanieczyszczenie są między innymi: nieskanalizowane obszary zabudowane, składowiska odpadów komunalnych i przemysłowych, brak większej ilości skutecznie działających oczyszczalni ścieków, magazyny i stacje paliw oraz magazyny nawozów mineralnych i środków ochrony roślin (Rózkowski, Siemiński, 1995).

1.6.3. Jednolite części wód podziemnych.

Od kilku lat w Polsce prowadzone są prace związane z implementacją Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW) oraz wynikające z ustawodawstwa europejskiego i unijnej polityki. Osiągnięcie celów Dyrektywy w zakresie ochrony i poprawy stanu wód podziemnych oraz ekosystemów bezpośrednio od nich zależnych i celów w zakresie zaopatrzenia ludności w dobrą wodę, mają zapewnić działania w jednostkowych obszarach, tak zwanych jednolitych częściach wód podziemnych (JCWPd) – *groundwater bodies*, dla których hydrogeolodzy zaproponowali nazwę hydrogeosomy. Są to jednocześnie jednostkowe obszary gospodarowania wodami podziemnymi.

Zgodnie z definicją podaną w Ramowej Dyrektywie Wodnej, jednolite części wód podziemnych – (*groundwater bodies*) obejmują te wody podziemne, które występują w warstwach wodonośnych o porowatości i przepuszczalności, umożliwiających pobór znaczący w zaopatrzeniu ludności w wodę lub przepływ o natężeniu znaczącym dla kształtowania pożądanego stanu wód powierzchniowych i ekosystemów lądowych. Były to pojęcia całkowicie nowe w hydrogeologii. Znaczący przepływ wód podziemnych według RDW jest to taki przepływ, którego nie osiągnięcie na granicy JCWPd z wodami powierzchniowymi lub z ekosystemem lądowym powodowałoby znaczące pogorszenie ekologicznej lub chemicznej jakości wód powierzchniowych lub znaczną szkodę dla bezpośrednio zależnego od wód podziemnych ekosystemu lądowego. Pobór wód podziemnych znaczący w zaopatrzeniu ludności w wodę do spożycia jest to pobór wynoszący średnio ponad 10 m³/d albo pobór zaopatrujący co najmniej 50 osób.

Wydzielenie jednolitych części wód podziemnych i przeprowadzenie wstępnej oceny ich stanu zostało dokonane w 2004 roku przez Państwowy Instytut Geologiczny w konsultacji z RZGW, GIOŚ i Biurem Gospodarki Wodnej. Zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną państwa członkowskie UE zobowiązane były do zidentyfikowania JCWPd i do wstępnej oceny ich stanu w ramach charakterystyki obszaru dorzecza, dokonywanej dla potrzeb opracowania pierwszego planu gospodarowania wodami w dorzeczach. Sposób wyznaczenia JCWPd w Polsce oraz przyjęte kryteria wydzielenia zostały szczegółowo przedstawione w monografii „*Hydrogeologia regionalna Polski*” (2007) pod redakcją B. Paczyńskiego i A. Sadurskiego w rozdziale pt. „*Regionalizacja wód podziemnych Polski w świetle przepisów Unii Europejskiej*” (Z. Nowicki, A. Sadurski str. 95 – 106). JCWPd zostały wyznaczone z uwzględnieniem typów i rozciągłości poziomów wodonośnych, związku wód podziemnych z ekosystemami lądowymi i wodami powierzchniowymi, możliwością poboru wód oraz w nawiązaniu do charakteru i zasięgu antropogenicznego przekształcenia chemizmu i dynamiki wód podziemnych. W 2008 roku została przeprowadzona weryfikacja przebiegu granic JCWPd wydzielonych w 2005 roku, a w wyniku tych prac powstał nowy podział Polski w zakresie JCWPd – wydzielono 172 części oraz 3 subczęści. Według powyższego gmina Spytkowo znajduje się w granicach rejonu JCWPd nr 159.

Rejon JCWPd nr 159 obejmuje powierzchnię całkowitą wynoszącą 1290,1 km² w Regionie Górnej Wisły w pasie Północnego Przedkarpacia. Głębokość występowania wód słodkich oszacowano na 0 – 80 m.

Symbol całej JCWPd nr 159 uwzględniający wszystkie profile to: Q, Pg – Cr, Cr.

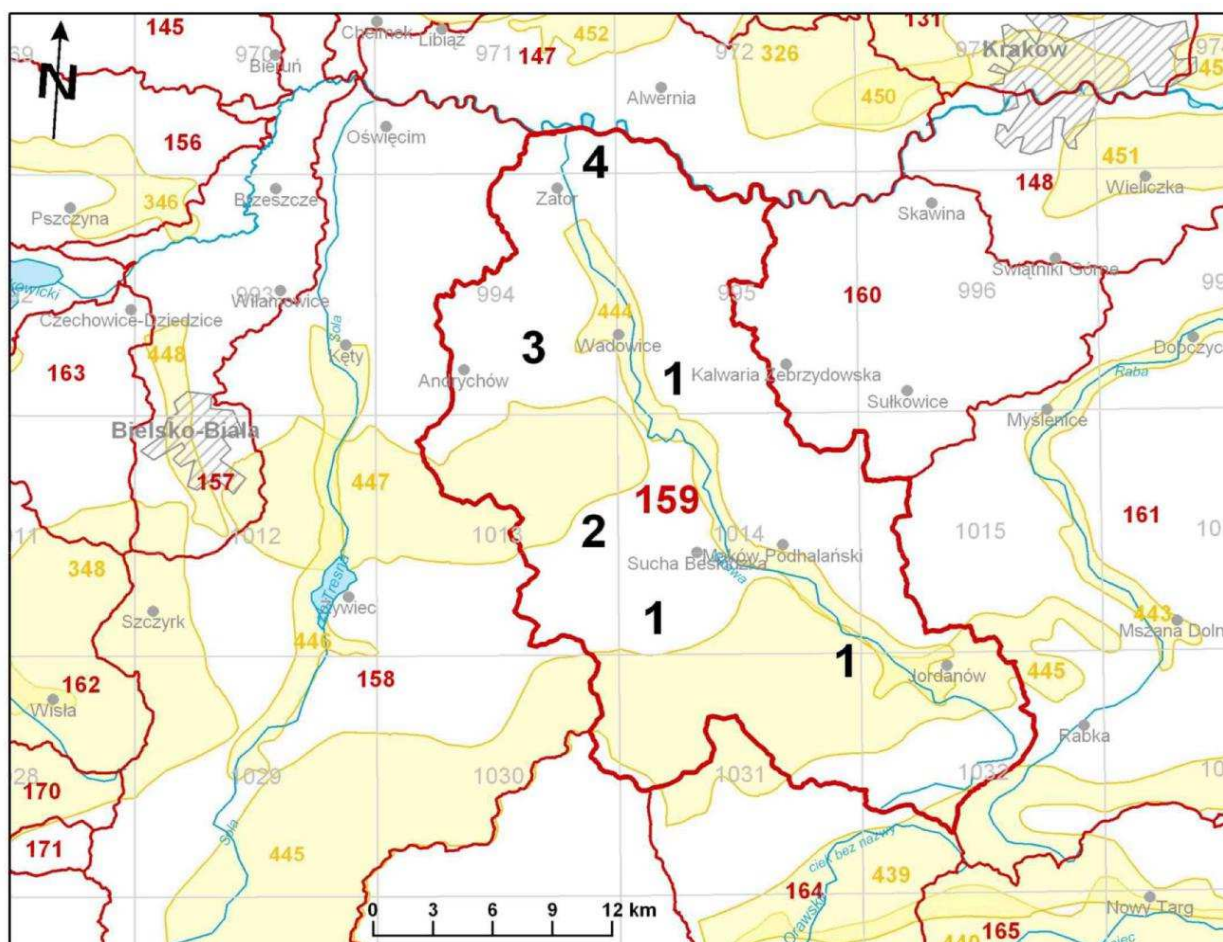
- Q – wody porowe w utworach akumulacji rzecznej (piaski, żwiry, otoczaki);
- Pg – Cr – wody szczelinowo – porowe w utworach piaszczysto – łupkowych (fliszowych), strefa aktywnej wymiany do głębokości około 80 m p.p.t.

Opis symbolu jednostki: W piętrze czwartorzędowym występuje jeden poziom wodonośny związany z utworami akumulacji rzecznej. Lokalnie może występować w łączności hydraulicznej z poziomem w utworach fliszowych. Piętro wodonośne paleogeńskie i kredowe (fliszowe) zbudowane jest z utworów piaszczysto – łupkowych. W strefie aktywnej wymiany wód zwykłych (do głębokości około 80 m p.p.t.) może występować kilka poziomów wodonośnych. Poziomy wodonośny występuje w utworach paleogenu i kredy oraz paleogeńsko – kredowych – nierozdzielnych.

Cecha szczególna JCWPd (ilościowa, chemiczna):

- Q – ilościowo – stan dobry, jakościowo – stan zadowalający;
- Pg – Cr – ilościowo – stan słaby, jakościowo – stan bardzo dobry.

RYCINA 5: Gmina Spytkowo – lokalizacja JCWPd nr 159 oraz GZWP nr 444.

Źródło reprodukcji: http://psh.gov.pl/plik/id,5343,v,artykul_6602.pdf

1.6.4. Wody powierzchniowe.

Obszar gminy Spytkowice położony jest w zdecydowanej większości w dorzeczu rzeki Wisły, jedynie południowo – zachodnie i południowe krańce gminy należą do dorzecza rzeki Skawy, będącej prawobrzeżnym dopływem Wisły. Do głównych prawobrzeżnych dopływów Wisły w rejonie gminy zalicza się: Dopływ z Grodziska, Bachówkę (Potok Spytkowicki) i Grabarza. Bachówka przyjmuje 2 lewobrzeżne okresowe dopływy – Mościsko i Zakopanie oraz 2 dopływy prawobrzeżne – Brzezinę i Wilgoszcz. Grabarz przyjmuje lewobrzeżny dopływ – Dopływ z Łączan. Południowo – zachodnią i południową część gminy odwadnia Czarzewka (Czarczówka) oraz dopływy Zygodówki, będące prawobrzeżnymi dopływami Skawy. Wyżej wymienione główne ciekі w gminie przyjmują także liczne bezimienne dopływy okresowe. Szacuje się, że 87,6 % obszaru gminy odwadniana jest bezpośrednio przez ciekі i rowy stałe uchodzące do rzeki Wisły, zaś 12,4 % przez Czarzewkę oraz ciekі będące dopływami Zygodówki uchodzących do Skawy.

Charakterystyczną cechą systemu hydrograficznego gminy Spytkowice jest dość znaczna symetryczność przebiegu głównych cieków, które w dorzeczu Wisły przepływają generalnie południkowo (z południa na północ), zgodny z ogólną tendencją panującą w południowej części województwa małopolskiego, polegającą na przepływie rzek od terenów górskich Karpat do doliny rzeki Wisły. Jedynie mniejsze ciekі będące dopływami Skawy przepływają równoleżnikowo (ze wschodu na zachód), ale także południkowo, przy czym biegą z północy na południe. Znaczące podobieństwa w przestrzennym ułożeniu sieci dotyczą także jej charakteru reżimu hydrologicznego. Występujące w gminie Spytkowice główne ciekі mają charakter tożsamy dla rzek górskich, przynajmniej w południowej części gminy. Cechują się gwałtownymi wezbraniami, przewagą przepływu turbulentnego nad laminarnym, niosą często materiał gruboziarnisty nieobtoczony, który deponowany jest w postaci stożków napływowych w północnej części gminy w dolinie rzeki Wisły. Podmokłości występują głównie w dnach dolin rzecznych, głównie w dolnych odcinkach większych dopływów Wisły. Ich zasięg jest jednak ograniczany przez rozbudowane systemy melioracyjne. W wielu miejscach den dolinnych, ze względu na płytkie występowanie zwierciadła wody podziemnej, podmokłości te mogą rozszerzać swój zasięg w wilgotniejszych latach.

Przepływająca w północnej części gminy rzeka Wisła stanowi jednocześnie północną granicę administracyjną gminy. Wisła, najdłuższa rzeka w Polsce, bierze swój początek na zachodnim stoku Baraniej Góry w Beskidzie Śląskim na wysokości 1107 m n.p.m. (Czarna Wiselka) i 1080 m n.p.m. (Biała Wiselka). Na teren gminy wpływa na wysokości 215,9 m n.p.m. (na północ od wsi Miejsce). Kierunek jej przepływu ułożony jest wzdłuż osi zachód – wschód. Dolina rzeki wykorzystuje tu zapadlisko tektoniczne ukształtowane w trzeciorzędzie. Gminę opuszcza na wysokości 215,7 m n.p.m. (najniżej położony rejon gminy pomiędzy Lipową i Łączanami). Różnica wysokości między zachodnim obszarem doliny, a ujściowym do sąsiedniej wynosi jedynie 0,2 m. Na analizowanym terenie ta górsko – nizinna rzeka ma więc już charakter nizinny. Długość rzeki na terenie gminy wynosi około 6 km. Urozmaiceniem sieci hydrograficznej doliny Wisły są położone w północnej części gminy starorzecza (tak zwane wiślicka): Miejsce, Krajskie i Oko.

Dopływ z Grodziska, prawobrzeżny dopływ Wisły, będący częścią systemu hydrograficznego rzeki Skawy, na terenie gminy Spytkowice przepływa tylko w rejonie Stawów Spytkowice w jej północno – zachodniej części. Swój bieg Dopływ z Grodziska rozpoczyna na wysokości 233 m n.p.m. w rejonie wsi Grodzisko w gminie Zator. W granice administracyjne gminy Spytkowice wpływa na wysokości 228 m na zachód od stacji kolejowej w Spytkowicach pomiędzy kompleksami Stawów Laskowa i Stawów Spytkowice. Gminę opuszcza na wysokości

217 m n.p.m. poniżej stawów „Czupryński” i „Wawrzek” na zachód od wsi Miejsce. Długość cieku w granicach gminy wynosi około 3,5 km.

Bachówka (Potok Spytkowicki), która jest prawobrzeżnym dopływem Wisły, w części źródłiskowej składa się z dwóch potoków, mających źródła na wysokości około 280 – 290 m n.p.m. w południowej części wsi Bachowice. W górnym biegu przepływa wyraźnie wykształconą, dość głęboką i wąską doliną przez miejscowość Bachowice. W rejonie Spytkowic dolina Bachówki rozszerza się aż do ujścia do starorzecza (wiślicka) Krajskie na wysokości 215,9 m n.p.m. Bieg Bachówki i jej dopływów w całości odbywa się na terenie gminy i ma około 6,3 km długości. Lewobrzeżne dopływy Bachówki – Mościsko i Zakopania – biorą swój początek we wschodniej części Górek Bachowskich na wysokości około 270 m n.p.m. Przepływają na długości odpowiednio 1,3 i 1,7 km z zachodu na wschód. Mościsko uchodzi do Bachówki poniżej centralnej części Bachowic na wysokości około 250 m n.p.m., zaś Zakopania na granicy Bachowic i Spytkowic na wysokości około 240 m n.p.m. Oba cieki przepływają wąskimi i płytkimi dolinami. Brzezina, prawobrzeżny dopływ Bachówki, bierze swój początek w „Lesie Bachowiec”. W części źródłiskowej składa się z dwóch potoków, mających źródła na wysokości około 330 i 310 m n.p.m. W „Lesie Bachowiec” oba potoki płyną wyraźnymi i dość głębokimi dolinami w kierunku zachodnim. Po ich połączeniu Brzezina obiera kierunek północny i wpada do Bachówki w Bachowicach, pomiędzy ujściem Mościska i Zakopani, na wysokości około 245 m n.p.m. Długość biegu Brzeziny wynosi około 2 km, a różnica wysokości na tym odcinku wynosi blisko 100 m. Wilgoszcz, prawobrzeżny dopływ Bachówki, bierze swój początek w „Lesie Bachowiec” na wysokości około 330 m n.p.m., nieopodal źródeł Brzeziny, przy czym od razu obiera kierunek północny. Podobnie jak Brzezina początkowo przepływa wyraźną i dość głęboką doliną, po czym biegnie na wschód od Wróblówki, kierując się w stronę Ryczowa. W rejonie Wróblówki przyjmuje kilka bezimiennych, okresowych, głównie lewobrzeżnych dopływów. W północnej części gminy, poniżej Ryczowa, Wilgoszcz staje się częścią rozbudowanego systemu melioracyjnego i zgodnie z *Mapą Podziału Hydrograficznego Polski* Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej obiera kierunek zachodni, wykorzystując koryto Kanału Małopolskiego. Do Bachówki uchodzi w rejonie stawu „Kasztelan” w Spytkowicach na wysokości 218 m n.p.m. Długość biegu Wilgoszczy wynosi około 3 km.

Obszar źródłiskowy Grabarza, kolejnego prawobrzeżnego dopływu Wisły, rozpoczyna się na wysokości około 340 m n.p.m. w rejonie Lasu Burzyńskiego na pograniczu gmin: Brzeźnica, Spytkowice i Tomice. Podobnie jak cieki wypływające z Lasu Bachowiec, początkowo przepływa wyraźną i dość głęboką doliną, będącą granicą gmin Brzeźnica i Spytkowice. W granice administracyjne gminy Spytkowice wpływa formalnie na północnym skraju Lasu Burzyńskiego na wysokości około 243 m n.p.m. Płynąc konsekwentnie na północny – wschód przepływa przez Półwieś oraz sołectwo Ryczów i opuszcza granice gminy na wysokości około 216 m n.p.m. przy granicy z gminą Brzeźnica tuż przed ujściem do Wisły w Łączanach. Przez cały swój bieg przyjmuje kilka bezimiennych, okresowych, zarówno lewo– jak i prawobrzeżnych dopływów. Długość biegu Grabarza w rejonie gminy wynosi około 4,2 km. Największym z nich jest Dopływ z Łączan, będący częścią rozbudowanego systemu melioracyjnego w północnej części gminy. Ciek ten, wraz z całym systemem melioracyjnym, łączy Kanał Małopolski z Kanałem Łaczańskim i przepływa przez północne rejony sołectwa Ryczów na wysokości około 216 – 217 m n.p.m.

Źródła Czarzewki (Czarczówki), będącej prawobrzeżnym dopływem Skawy, znajdują się na wysokości około 280 – 290 m n.p.m. w rejonie Kaniowa (południowo – wschodnia część Bachowic). Czarzewka, począwszy od źródeł do ujścia, płynie konsekwentnie na zachód, początkowo w swym górnym biegu wzdłuż granic gmin Spytkowice i Tomice oraz Spytkowice i Zator. W rejonie tym przyjmuje kilka prawobrzeżnych, bezimiennych, często okresowych dopływów, wypływających z południowego rejonu Bachowic i Górek Bachowskich. Gminę Spytkowice opuszcza na wysokości około 240 m n.p.m. na jej południowo – zachodnich krańcach. Długość biegu Czarzewki w granicach gminy wynosi około 2,7 km.

W południowej części Lasu Bachowiec na wschód od Kaniowa na wysokości około 310 – 330 m n.p.m. wypływają bezimienne, często okresowe, prawobrzeżne dopływy Zygodówki, płynącej poza granicami gminy Spytkowice i będącej prawobrzeżnym dopływem Skawy.

TABELA 20: Gmina Spytkowice – jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) – (I).

Europejski kod JCWP	Nazwa JCWP	Region wodny	Typ JCWP
PLRW2000192135599	Wisła od Skawy do Skawinki	Górnej Wisły	Rzeka nizinna piaszczysto – gliniasta
PLRW200026213514	Dopływ z Grodziska	Górnej Wisły	Cieki w dolinach wielkich rzek nizinnych
PLRW2000262135189	Bachówka (Potok Spytkowicki)	Górnej Wisły	Cieki w dolinach wielkich rzek nizinnych
PLRW200015213499	Skawa od Klęczanki bez Klęczanki do ujścia	Górnej Wisły	Średnia rzeka wyżynna – wschodnia
PLRW20001621353899	Brodawka	Górnej Wisły	Potok nizinny lessowo – gliniasty

Źródło: Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, 2016.

TABELA 21: Gmina Spytkowice – jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) – (II).

Europejski kod JCWP	Nazwa JCWP	Status JCWP
PLRW2000192135599	Wisła od Skawy do Skawinki	silnie zmieniona część wód
PLRW200026213514	Dopływ z Grodziska	naturalna część wód
PLRW2000262135189	Bachówka (Potok Spytkowicki)	naturalna część wód
PLRW200015213499	Skawa od Klęczanki bez Klęczanki do ujścia	silnie zmieniona część wód
PLRW20001621353899	Brodawka	naturalna część wód

Źródło: Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, 2016.

Zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną oraz ustawą z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne dla naturalnych części wód celem środowiskowym jest ochrona, poprawa oraz przywracanie stanu jednolitych części wód powierzchniowych tak, aby osiągnąć dobry stan tych wód. Dla silnie zmienionych części wód celem środowiskowym jest zaś ochrona tych wód oraz poprawa ich potencjału i stanu, tak aby osiągnąć dobry potencjał ekologiczny.

TABELA 22: Gmina Spytkowice – scalone części wód powierzchniowych (SCWP).

Kod SCWP	Nazwa SCWP	Nazwa JCWP	Region wodny	Dorzecze
GW 0201	Wisła od ujścia Skawy do ujścia Skawinki	Wisła od Skawy do Skawinki	Górnej Wisły	Wisły
		Dopływ z Grodziska		
		Bachówka (Potok Spytkowicki)		
		Brodawka		
GW 0112	Skawa od zbiornika Świnna Poręba do ujścia	Skawa od Klęczanki bez Klęczanki do ujścia		

Źródło: Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, 2016.

Wśród wód powierzchniowych gminy Spytkowice ważną rolę odgrywają hodowlane stawy rybne (Stawy Spytkowice), które zajmują znaczną powierzchnię północno – zachodniej części gminy. Tereny te posiadają wielowiekową tradycję hodowli ryb. Zatorszczyzna była i jest jednym z największych w kraju miejscem

koncentracji produkcji ryb stawowych (karpia i innych gatunków ryb słodkowodnych) oraz materiału zarybieniowego (karpia, szczupaka, sandacza, suma, lina, karasia i innych). Dziś większość z nich znajduje się pod ochroną jako zabytek kultury materialnej.

Łączna powierzchnia gruntów pod wodami powierzchniowymi płynącymi (bez rowów) wynosi 176,6777 ha⁹, a pod wodami stojącymi (bez stawów) 2,6191 ha¹⁰, co stanowi odpowiednio 3,43 % i 0,05 % ogólnej powierzchni gminy.

1.6.5. Topograficzne działy wodne¹¹.

Obszar gminy Spytkowice należy do prawej części dorzecza Wisły, która wyznacza dział wodny I rzędu. Dla głównych jej dopływów w rejonie gminy (Dopływ z Grodziska, Bachówka i Grabarz) wyznaczono działy wodne II rzędu. Dział wodny II rzędu wyznaczono również dla Dopływu z Łączan. Działy wodne III rzędu wyznaczono głównie dla zlewni prawobrzeżnych dopływów Bachówki (Brzezina i Wilgoszcz) i Skawy (Czarzewka i dopływy Zygodówki) oraz dla gminnej części dorzecza Brodawki. Generalnie przebieg działów wodnych w obrębie Pogórza jest pewny, nawiązujący do wyraźnej rzeźby terenu. Natomiast w północnej części gminy, na terenie doliny Wisły, jest mniej wyraźny, miejscami niepewny, ze względu na inny typ rzeźby oraz na przeobrażoną sieć rzeczną (melioracje, liczne przerzuty wody). W północnej części gminy charakterystyczną cechą jest występowanie licznych bram wodnych, szczególnie na terenach obfitujących w kompleksy stawów hodowlanych, starorzecz i inne urządzenia melioracyjne. W rejonie tym (okolice Lipowej) występuje także niepewny przebieg działu wodnego II rzędu. Na terenie gminy nie występują działy wodne IV rzędu i obszary bezodpływowe.

1.6.6. Charakterystyka hydrologiczna¹².

Reżim rzek na terenie Spytkowic jest zróżnicowany, gdyż obok cieków lokalnych mamy tu do czynienia także z rzeką Wisłą zasilaną w dość odległych i zróżnicowanych środowiskowo obszarach. Opady występujące na analizowanym terenie mają przede wszystkim znaczenie w kształtowaniu zasilania wód podziemnych i powierzchniowych dla cieków lokalnych. Najliczniejszymi są tu cieki niewielkie i krótkie, bezpośrednio powiązane z obszarami zasilania. Dość duża częstość ich występowania, przy słabo zagłębionej w podłoże bazie drenażu, kształtuje warunki szybszego szczytowania retencji podziemnej wód potamicznych. Cechuje je krótki czas dobiegu wód z bieżącego zasilania opadowego, co przyspiesza ich reakcję na opady. Są pierwszymi odbiornikami szybkiego spływu podpowierzchniowego oraz spływu powierzchniowego. Dlatego z reguły cechują się znacznymi amplitudami wahań przepływu i zwiększonym prawdopodobieństwem jego odcinkowego zaniku podczas suszy hydrologicznej. Reżim ich jest jednak stosunkowo najslabiej rozpoznany, gdyż nie lokalizuje się na nich posterunków pomiarowych. Cechy reżimu odpływu lokalnych rzek uznać należy w ogólności za naturalne. Nałożone efekty oddziaływania człowieka nie powodują radykalnej zmiany podstawowych charakterystyk. Niewątpliwie trudno jest oszacować rozmiary wpływu na nie gospodarczego użytkowania dorzeczy. Tak jak w wielu innych obszarach powinny one zwiększać rozmiary i frekwencję zjawisk ekstremalnych: wezbrań i niżówek. Rzeka Wisła i jej większe dopływy poniżej Spytkowic mają reżim odpływu kształtowany w ich górnym biegu. W wyżej położonych, górskich partiach dorzecza Wisły, roczne sumy opadów atmosferycznych osiągają lub nawet przekraczają 1000 mm. Dla scharakteryzowania reżimu Wisły, która przepływa przez północną część

⁹ Według ewidencji gruntów, 2016.

¹⁰ Według ewidencji gruntów, 2016.

¹¹ Na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusze: M-34-63-D Chrzanów (Absalon, Jankowski, Leśniok, 2002), M-34-64-C Krzeszowice (Baścik, Chełmicki, 2002), M-34-75-B Wadowice (Absalon, Jankowski, Leśniok, 2002) i M-34-76-A Kalwaria Zebrzydowska (Baścik, Chełmicki, 2002).

¹² Na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusze: M-34-63-D Chrzanów (Absalon, Jankowski, Leśniok, 2002), M-34-64-C Krzeszowice (Baścik, Chełmicki, 2002), M-34-75-B Wadowice (Absalon, Jankowski, Leśniok, 2002) i M-34-76-A Kalwaria Zebrzydowska (Baścik, Chełmicki, 2002).

gminy, wykorzystano dane z wodowskazu w Smolicach (PZ = 215,10 m n.p.m.), który znajduje się poza granicami gminy, w niedalekiej odległości od jej zachodniej granicy. Założony w 1874 roku, zlokalizowany na 23,3 km biegu rzeki, zamyka zlewnię Wisły o powierzchni 6795,5 km². Amplituda stanów wody za lata 1921 – 1990 wynosiła 826 cm. Maksymalny przepływ Wisły za lata 1971 – 1990 wynosił 1170 m³ · s⁻¹, a minimalny 27,0 m³ · s⁻¹. Na rzece Wiśle obserwuje się zjawiska lodowe, najczęściej w postaci lodu brzegowego i spływ śryżu. Pokrywa lodowa i spływ kry są zdecydowanie rzadsze, natomiast zatory lodowe są tutaj zjawiskami bardzo rzadkimi, krótkotrwałymi i nie powodującymi znacznych podpiętrzeń przepływu.

Bardzo intensywne opady deszczu w lipcu 1997 roku i w maju 2010 roku były przyczyną gwałtownego wezbrania rzek dorzecza Wisły. Na omawianym terenie powódź objęła tereny położone w dolinie rzeki Wisły, zatapiając sołectwa: Lipowa, Miejsce, Spytkowice (Brzestowa, Przewóz, Dębina, Kępki, Wiśnicz) i Ryczów (Chałupki, Miasteczko, Łęg). Zagrożenia powodziowe występują również w dolinach: Bachówki (Bachowice, Spytkowice), Wilgoszcza (Ryczów – Kądzioły i Łęg, Spytkowice – Kępki) i Grabarza (Półwieś), podtapiając cyklicznie zabudowania położone najbliżej poszczególnych rzek i ich większych dopływów. Możliwości osadniczego i gospodarczego wykorzystania terenów zalewowych są mocno ograniczone.

TABELA 23: Poziomy stanu ostrzegawczego i alarmowego na rzece Wiśle na najbliższych posterunkach powyżej gminy Spytkowice w cm.

Stany wód	Wodowskazy (posterunki) powyżej Spytkowic				
	Smolice	Las	Pustynia	Nowy Bieruń	Jawiszowice
stan ostrzegawczy	450	400	330	220	480
stan alarmowy	630	550	480	330	630

Źródło: IMGW, 2017.

1. 7. Gleby.

1.7.1. Ogólna charakterystyka gleb¹³.

Wytworzenie się określonych profilów glebowych oraz ich przydatność rolnicza pozostaje w ścisłym związku z budową geologiczną i morfologią danego obszaru. Natomiast skład mineralny i właściwości gleb są uzależnione przede wszystkim od rodzaju skały macierzystej, panującego klimatu i występującej szaty roślinnej. Na kształtowanie się rolniczej przydatności gleb poza rzeźbą terenu i klimatu mają również duży wpływ czynniki glebowe takie jak: skład mechaniczny, miąższość poziomu próchnicznego oraz głębokość występowania szkieletu. Powyższe uwarunkowania na analizowanym terenie tworzą warunki dla powstania różnorodnych typów gleb.

Rozkład gleb w rejonie gminy Spytkowice nawiązuje do równoleżnikowego układu jednostek fizyczno – geograficznych. Dno doliny Wisły i ujściowych odcinków jej dopływów wypełniają brunatne mady pyłowe i gliniaste z fragmentami czarnych ziem, pseudobielic i gleb brunatnych, a na podwyższonych terasach gleby pseudobielicowe i brunatne wylugowane z utworów lessowatych. W wyżej położonych rejonach Doliny Górnej Wisły dominują gleby pseudobielicowe, a lokalnie także zdegradowane czarne ziemie wykształcone z utworów

¹³ Częściowo na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusze: M-34-63-D Chrzanów (Absalon, Jankowski, Leśniok, 1995 i Gruszczyński, 2001), M-34-64-C Krzeszowice (Absalon, Jankowski, Leśniok, 1995 i Gruszczyński, 2001), M-34-75-B Wadowice (Absalon, Jankowski, Leśniok, 1995 i Gruszczyński, 2001) i M-34-76-A Kalwaria Zebrzydowska (Absalon, Jankowski, Leśniok, 1995 i Wika, 2001).

lessowatych ilastych i zwykłych. W obrębie Podgórza Wilamowskiego, gdzie dominują utwory lessowate, przeważają pseudobielice i gleby brunatne kwaśne z płatami zdegradowanych czarnych ziem. Na obszarze Pogórza Wielickiego, gdzie również dominują utwory lessowate, zaznacza się przewaga gleb pseudobielicowych nad brunatnymi, pomiędzy którymi, w obniżeniach spotyka się płaty zdegradowanych czarnych ziem. Górne odcinki dolin większych, lokalnych dopływów Wisły wypełniają mady górskie. Tereny zurbanizowane zajmują grunty antropogeniczne.

Wśród gleb użytkowanych przez rolnictwo dominują gleby bielicowe i pseudobielicowe, gleby brunatne wylugowane i brunatne kwaśne oraz mady, które łącznie stanowią 96,7 % ogólnej powierzchni użytków rolnych. W składzie mechanicznym gleb przeważają lessy i utwory lessowate zwykłe i ilaste oraz gleby ciężkie i średnie z udziałem glin średnich, pyłów zwykłych i pyłów ilastych.

1.7.2. Kompleksy glebowo – rolnicze¹⁴.

Na obszarze gminy Spytkowice wyodrębniono następujące kompleksy rolniczej przydatności gleb:

- Kompleks (1) pszenney bardzo dobry zajmuje powierzchnię 80,3 ha, co stanowi 2,8 % obszaru gruntów ornych. Kompleks charakterystyczny jest dla mady próchnicznej wytworzonej z gliny średniej pylastej (Lipowa, Miejsce, Spytkowice) oraz gleby pseudobielicowej wytworzonej z lessu (Spytkowice). Kompleks odznacza się właściwymi stosunkami wodnymi, dobrze wykształconym poziomem orno – próchnicznym i dobrym stopniem kultury uprawowej;
- Kompleks (2) pszenney dobry zajmuje powierzchnię 856,6 ha, co stanowi 29,9 % obszaru gruntów ornych. Kompleks obejmuje mady brunatne wytworzone z gliny ciężkiej (Miejsce, Spytkowice), gliny średniej pylastej (Spytkowice) i pyłu zwykłego (Ryczów) oraz gleby pseudobielicowe i gleby brunatne wytworzone z lessu (Spytkowice);
- Kompleks (3) pszenney wadliwy zajmuje powierzchnię 47,4 ha, to jest 1,7 % obszaru gruntów ornych. Reprezentowany jest przez gleby brunatne wytworzone z lessu (Spytkowice);
- Kompleks (4) żytni bardzo dobry zajmuje powierzchnię 62,6 ha, co stanowi 2,1 % obszaru gruntów ornych. Kompleks obejmuje mady brunatne wytworzone z gliny średniej pylastej (Bachowice, Lipowa, Miejsce, Spytkowice) oraz gleby pseudobielicowe wytworzone z gliny lekkiej pylastej (Spytkowice);
- Kompleks (5) żytni dobry zajmuje powierzchnię 14,7 ha, co stanowi 0,6 % obszaru gruntów ornych. Reprezentowany jest przez mady brunatne wytworzone z piasku gliniastego mocnego (Ryczów) i gleby brunatne wylugowane wytworzone z piasku gliniastego mocnego (Lipowa, Miejsce);
- Kompleks (6) żytni słaby zajmuje powierzchnię 3,2 ha, to jest 0,1 % obszaru gruntów ornych. Kompleks obejmuje madę lekką o składzie mechanicznym piasku słabogliniastego (Miejsce);
- Kompleks (8) zbożowy – pastewny mocny zajmuje powierzchnię 600,3 ha, co stanowi 20,7 % obszaru gruntów ornych. Reprezentowany jest przez mady brunatne wytworzone z gliny ciężkiej (Ryczów, Spytkowice), gleby pseudobielicowe wytworzone z lessu (Bachowice), gleby brunatne deluwialne powstałe z lessu namytego (Bachowice, Ryczów), gleby brunatne wylugowane wytworzone z pyłu zwykłego (Ryczów) i gleby brunatne wylugowane wytworzone z piasku słabogliniastego;
- Kompleks (10) pszenney górski zajmuje powierzchnię 937,9 ha, co stanowi 32,5 % obszaru gruntów ornych. Reprezentowany jest przez gleby pseudobielicowe wytworzone z lessu (Bachowice);
- Kompleks (11) zbożowy górski zajmuje powierzchnię 216,3 ha, co stanowi 8,6 % obszaru gruntów ornych. Kompleks obejmuje gleby brunatne wylugowane wytworzone z lessu (Bachowice, Ryczów,

¹⁴ Wojewódzkie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych, *Środowisko glebowo – przyrodnicze dla obszaru gminy Spytkowice*, Kraków 1975.

Spytkowice), gleby pseudobielicowe wytworzone z lessu (Bachowice) i gleby brunatne właściwe o składzie mechanicznym iłu pylastego wytworzone z iłolupku wapnistego (Ryczów);

- Kompleks (14) gleby orne przeznaczone pod użytki zielone zajmuje powierzchnię 26,4 ha, co stanowi 1,0 % obszaru gruntów ornych. Reprezentuje gleby brunatne deluwialne lessowe (Bachowice, Ryczów) oraz mady ciężkie (Spytkowice).

Natomiast wśród użytków zielonych wyodrębniono następujące kompleksy rolniczej przydatności gleb:

- Kompleks (1z) – użytki zielone bardzo dobre i dobre zajmują powierzchnię 2,5 ha, co stanowi 0,5 % całkowitej powierzchni trwałych użytków zielonych. Reprezentowany jest przez madę brunatną (Lipowa, Miejsce);
- Kompleks (2z) – użytki zielone średnie. Gleby tego kompleksu zajmują obszar 451,6 ha, to jest 86,9 % całkowitej powierzchni trwałych użytków zielonych. Kompleks obejmuje przede wszystkim mady ciężkie (Miejsce, Ryczów, Spytkowice), mady brunatne wytworzone z gliny średniej pylastej (Lipowa, Ryczów, Spytkowice), mady brunatne wytworzone z pyłu zwykłego (Bachowice, Spytkowice), mady glejowe wytworzone z gliny ciężkiej (Spytkowice), gleby brunatne wylugowane wytworzone z lessu (Bachowice, Ryczów, Spytkowice) i gleby brunatne deluwialne lessowe występujące w małych dolinkach (Bachowice, Ryczów, Spytkowice). Kompleks zdecydowanie dominuje w strukturze użytków zielonych;
- Kompleks (3z) – użytki zielone słabe i bardzo słabe zajmują areal 65,1 ha, co stanowi 12,6 % całkowitej powierzchni trwałych użytków zielonych. Reprezentuje gleby glejowe deluwialne wytworzone z lessu ilastego (Bachowice, mady glejowe wytworzone z pyłu ilastego (Miejsce, Spytkowice) oraz gleby murszowo – torfowe (Bachowice, Miejsce).

Gleby w gminie Spytkowice podatne są na procesy erozyjne. Występowanie gleb lessowych, falista i falisto – pagórkowata rzeźba terenu oraz niewłaściwa orka (wzdłuż stoków) sprzyjają erozji gleb. W 3-stopniowej skali zagrożenia gleb erozją zdecydowany ich odsetek (ponad 88 %) odznacza się erozją słabą i umiarkowaną. W grupie erozji intensywnej jest 9,3 % gleb, a na erozję silną narażonych jest 2,5 % gleb.

TABELA 24: Gmina Spytkowice – struktura kompleksów rolniczej przydatności gleb.

Kompleksy	Grunty orne										Użytki zielone		
	1	2	3	4	5	6	8	10	11	14	1z	2z	3z
Struktura (%)	2,8	29,9	1,7	2,1	0,6	0,1	20,7	32,5	8,6	1,0	0,5	86,9	12,6

Źródło: Wojewódzkie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych, *Środowisko glebowo – przyrodnicze dla obszaru gminy Spytkowice*, Kraków 1975.

Okolo 65 % gleb cechuje się właściwymi stosunkami wilgotnościowymi. Wadliwymi stosunkami wilgotnościowymi polegającymi na okresowej podmokłości lub na przejściowym nadmiernym uwilgotnieniu odznacza się 21,5 gruntów ornych i blisko 37 % trwałych użytków zielonych. Pozostałe gleby użytkowane rolniczo cechują się optymalnymi warunkami wilgotnościowymi. Gleby ze względu na skład mechaniczny i miejscami duże nachylenie stoków są trudne do uprawy (6,7 % z ogółu gleb) lub bardzo trudne do uprawy mechanicznej (16,0 % z ogółu gleb). Dotyczy to szczególnie Bachowic, Ryczowa i Spytkowic.

1.7.3. Bonitacja gleb.

Klasyfikacja bonitacyjna ma na celu ustalenie wartości produkcyjnej gleb na podstawie badań terenowych odkrywek. Szczególną uwagę poświęca się cechom morfologicznym profilu glebowego, właściwościom fizycznym gleb i niektórym chemicznym. Uwzględnia się również konfigurację terenu, stosunki wilgotnościowe, położenie, itp.

TABELA 25: Gmina Spytkowice – grunty orne według klas bonitacyjnych¹⁵.

Klasa bonitacyjna	Powierzchnia w ha	Struktura w (%)
I	–	–
II	75,2029	2,47
III a	693,5078	22,82
III b	928,1430	30,54
IV a	958,0877	31,52
IV b	365,5122	12,03
V	18,2856	0,60
VI	0,7035	0,02

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Wadowicach, 2016.

TABELA 26: Gmina Spytkowice – sady, łąki i pastwiska według klas bonitacyjnych¹⁶.

Klasa bonitacyjna	Powierzchnia w ha			Struktura w (%)		
	Sady	Łąki	Pastwiska	Sady	Łąki	Pastwiska
I	–	–	–	–	–	–
II	0,9346	8,0066	2,8475	2,35	2,71	1,15
III	15,8704	143,7889	73,8795	39,96	48,72	29,82
IV	22,9097	93,6160	157,5691	57,69	31,72	63,60
V	–	31,7421	12,6800	–	10,76	5,12
VI	–	17,9666	0,7858	–	6,09	0,32

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Wadowicach, 2016.

TABELA 27: Gmina Spytkowice – użytki zielone ogółem według klas bonitacyjnych¹⁷.

Klasa bonitacyjna	Powierzchnia w ha	Struktura w (%)
I	–	–
II	11,7887	2,02
III	233,5388	40,09
IV	274,0948	47,05
V	44,4221	7,62
VI	18,7524	3,22

¹⁵ Według ewidencji gruntów, 2016.

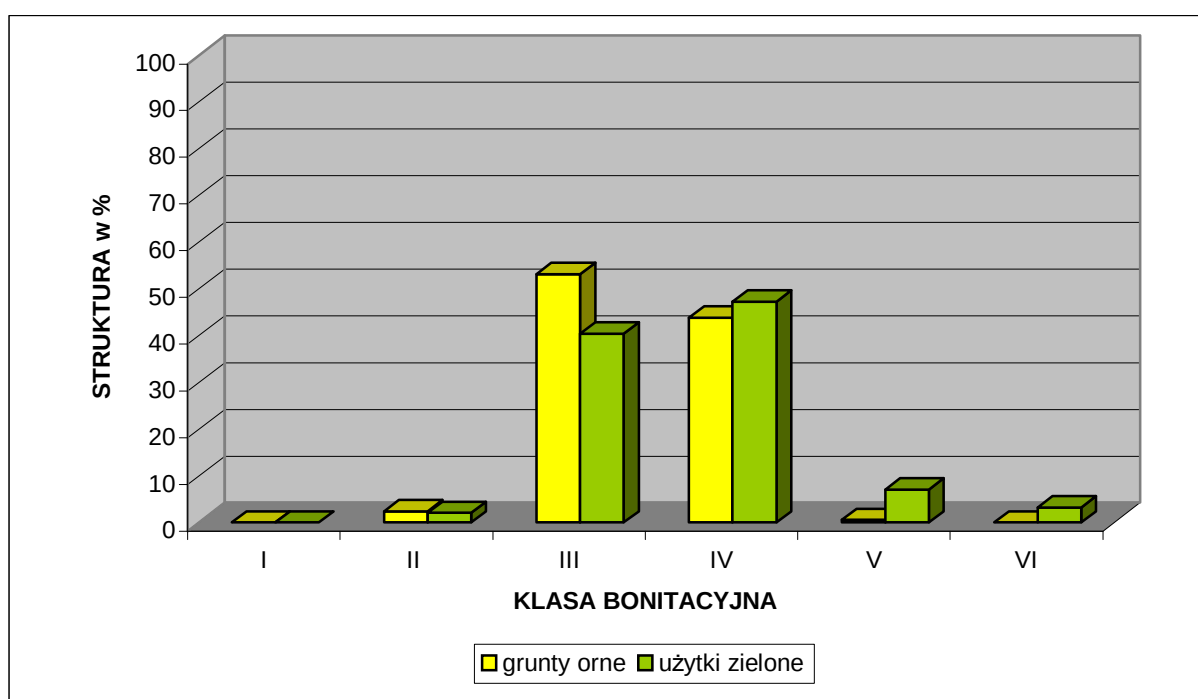
¹⁶ Według ewidencji gruntów, 2016.

¹⁷ Według ewidencji gruntów, 2016.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Wadowicach, 2016.

Z powyższego zestawienia wynika, że na terenie gminy Spytkowice nie ma najlepszych gleb zaliczanych do I klasy bonitacyjnej. Udział gruntów ornych reprezentujących II klasę bonitacyjną jest śladowy i wynosi 2,47 %. Grunty orne dobrej jakości, będące w III klasie bonitacyjnej stanowią 53,35 %. Grunty orne średniej jakości czyli IV klasy bonitacyjnej to 43,55 % ogółu, zaś grunty orne słabe i bardzo słabe V i VI klasy bonitacyjnej stanowią tylko 0,62 % ogółu gruntów ornych. Natomiast udział użytków zielonych (sady, łąki i pastwiska), będących w II klasie bonitacyjnej wynosi zaledwie 2,02 %, natomiast w III klasie bonitacyjnej wynosi 40,09 %. Użytki zielone średniej jakości czyli IV klasy bonitacyjnej to 47,05 % ogółu, zaś użytki zielone słabe i bardzo słabe V i VI klasy bonitacyjnej stanowią 10,84 % ogółu użytków zielonych. Wśród użytków zielonych najlepszą bonitacją charakteryzują się łąki (51,44 % w II i III klasie) oraz sady (42,31 % w II i III klasie), zaś najsłabszą pastwiska (30,97 % w klasach II i III).

RYCINA 6: Gmina Spytkowice – struktura powierzchni gruntów ornych i użytków zielonych według klas bonitacyjnych¹⁸.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Wadowicach, 2016.

Zaprezentowane na kolejnych stronach tabele prezentują szczegółowe dane dotyczące powierzchni oraz struktury gruntów ornych, sadów, łąk, pastwisk i użytków zielonych ogółem, według poszczególnych obrębów zlokalizowanych na terenie gminy Spytkowice.

¹⁸ Według ewidencji gruntów, 2016.

POWIERZCHNIA W HA:TABELA 28: Gmina Spytkowice – powierzchnia gruntów ornych według klas bonitacyjnych¹⁹.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna gruntów ornych – powierzchnia w ha							
	I	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI
Bachowice	–	10,1380	144,2593	307,9472	251,7554	68,9264	2,9586	0,5024
Lipowa	–	0,0223	2,8531	24,9597	8,1965	5,3523	0,2767	–
Miejsce	–	6,8345	34,7332	43,8149	54,7298	14,6206	2,7154	–
Miejsce – Wiśnicz	–	–	–	0,3000	2,2115	3,2008	–	–
Półwieś	–	10,2137	60,1745	30,6827	64,5741	16,7063	0,0312	–
Ryczów	–	8,9654	37,3345	107,0964	326,0828	135,7872	2,2310	–
Spytkowice	–	34,6790	389,0432	388,3521	232,9776	114,6586	8,4027	0,2011
Spytkowice – Wiśnicz	–	4,3500	25,1100	24,9900	17,5600	6,2600	1,6700	–

Źródło: Starostwo Powiatowe w Wadowicach, 2016.

TABELA 29: Gmina Spytkowice – powierzchnia sadów według klas bonitacyjnych²⁰.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna sadów – powierzchnia w ha					
	I	II	III	IV	V	VI
Bachowice	–	0,1692	6,2253	12,1599	–	–
Lipowa	–	0,0000	0,5225	0,1827	–	–
Miejsce	–	0,4543	1,3833	0,0000	–	–
Miejsce – Wiśnicz	–	–	0,1100	–	–	–
Półwieś	–	0,0000	0,1834	1,1296	–	–
Ryczów	–	0,0000	1,4992	5,4666	–	–
Spytkowice	–	0,3111	5,9467	3,9709	–	–
Spytkowice – Wiśnicz	–	–	–	–	–	–

Źródło: Starostwo Powiatowe w Wadowicach, 2016.

TABELA 30: Gmina Spytkowice – powierzchnia łąk według klas bonitacyjnych²¹.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna łąk – powierzchnia w ha					
	I	II	III	IV	V	VI
Bachowice	–	–	7,3054	26,9526	–	14,4170
Lipowa	–	–	0,0057	10,8884	14,4178	–
Miejsce	–	4,2405	11,2589	3,2576	1,4635	–
Miejsce – Wiśnicz	–	–	0,3200	0,3333	0,0600	–
Półwieś	–	–	1,4232	2,5560	2,1784	–
Ryczów	–	–	78,7127	7,6308	0,3502	0,6966
Spytkowice	–	3,7661	44,7130	40,9073	11,4722	2,7130
Spytkowice – Wiśnicz	–	–	0,0500	1,0900	1,8000	0,1400

¹⁹ Według ewidencji gruntów, 2016.²⁰ Według ewidencji gruntów, 2016.²¹ Według ewidencji gruntów, 2016.

Źródło: Starostwo Powiatowe w Wadowicach, 2016.

TABELA 31: Gmina Spytkowice – powierzchnia pastwisk według klas bonitacyjnych²².

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna pastwisk – powierzchnia w ha					
	I	II	III	IV	V	VI
Bachowice	–	–	3,5216	26,8158	1,7973	–
Lipowa	–	–	0,1553	0,0112	–	–
Miejsce	–	–	11,7246	9,8087	4,7852	–
Miejsce – Wiśnicz	–	–	0,4502	0,0300	0,4048	–
Półwieś	–	0,1175	3,9515	8,1929	0,1672	–
Ryczów	–	–	2,2645	43,6686	0,0399	–
Spytkowice	–	2,7300	51,8118	68,7219	3,9856	0,7558
Spytkowice – Wiśnicz	–	–	–	0,3200	1,5000	0,0300

Źródło: Starostwo Powiatowe w Wadowicach, 2016.

TABELA 32: Gmina Spytkowice – powierzchnia użytków zielonych ogółem według klas bonitacyjnych²³.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna użytków zielonych ogółem – powierzchnia w ha					
	I	II	III	IV	V	VI
Bachowice	–	0,1692	17,0523	65,9283	1,7973	14,4170
Lipowa	–	–	0,6835	11,0823	14,4178	–
Miejsce	–	4,6948	24,3668	13,0663	6,2487	–
Miejsce – Wiśnicz	–	–	0,8802	0,3633	0,4648	–
Półwieś	–	0,1175	5,5581	11,8785	2,3456	–
Ryczów	–	–	82,4764	56,7660	0,3901	0,6966
Spytkowice	–	6,8072	102,4715	113,6001	15,4578	3,4688
Spytkowice – Wiśnicz	–	–	0,0500	1,4100	3,3000	0,1700

Źródło: Starostwo Powiatowe w Wadowicach, 2016.

STRUKTURA W %:TABELA 33: Gmina Spytkowice – struktura gruntów ornych według klas bonitacyjnych²⁴.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna gruntów ornych – struktura w %							
	I	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI
Bachowice	–	1,29	18,34	39,15	32,01	8,76	0,38	0,06
Lipowa	–	0,05	6,85	59,91	19,67	12,85	0,66	–
Miejsce	–	4,34	22,06	27,83	34,76	9,29	1,72	–
Miejsce – Wiśnicz	–	–	–	5,25	38,71	56,03	–	–
Półwieś	–	5,60	32,99	16,82	35,41	9,16	0,02	–
Ryczów	–	1,45	6,05	17,34	52,81	21,99	0,36	–
Spytkowice	–	2,97	33,30	33,24	19,94	9,81	0,72	0,02
Spytkowice – Wiśnicz	–	5,44	31,41	31,26	21,97	7,83	2,09	–

²² Według ewidencji gruntów, 2016.²³ Według ewidencji gruntów, 2016.²⁴ Według ewidencji gruntów, 2016.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Wadowicach, 2016.

TABELA 34: Gmina Spytkowice – struktura sadów według klas bonitacyjnych²⁵.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna sadów – struktura w %					
	I	II	III	IV	V	VI
Bachowice	–	0,91	33,55	65,54	–	–
Lipowa	–	0,00	74,09	25,91	–	–
Miejsce	–	24,72	75,28	0,00	–	–
Miejsce – Wiśnicz	–	–	100,00	–	–	–
Półwieś	–	0,00	13,97	86,03	–	–
Ryczów	–	0,00	21,52	78,48	–	–
Spytkowice	–	3,04	58,14	38,82	–	–
Spytkowice – Wiśnicz	–	–	–	–	–	–

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Wadowicach, 2016.

TABELA 35: Gmina Spytkowice – struktura łąk według klas bonitacyjnych²⁶.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna łąk – struktura w %					
	I	II	III	IV	V	VI
Bachowice	–	–	15,01	55,37	–	29,62
Lipowa	–	–	0,02	43,02	56,96	–
Miejsce	–	20,97	55,68	16,11	7,24	–
Miejsce – Wiśnicz	–	–	44,86	46,73	8,41	–
Półwieś	–	–	23,11	41,51	35,38	–
Ryczów	–	–	90,07	8,73	0,40	0,80
Spytkowice	–	3,64	43,17	39,50	11,08	2,62
Spytkowice – Wiśnicz	–	–	1,62	35,39	58,44	4,55

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Wadowicach, 2016.

TABELA 36: Gmina Spytkowice – struktura pastwisk według klas bonitacyjnych²⁷.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna pastwisk – struktura w %					
	I	II	III	IV	V	VI
Bachowice	–	–	10,96	83,45	5,59	–
Lipowa	–	–	93,27	6,73	–	–
Miejsce	–	–	44,55	37,27	18,18	–
Miejsce – Wiśnicz	–	–	50,87	3,39	45,74	–
Półwieś	–	0,95	31,79	65,92	1,35	–
Ryczów	–	–	4,93	94,99	0,09	–
Spytkowice	–	2,13	40,48	53,69	3,11	0,59
Spytkowice – Wiśnicz	–	–	0,00	17,30	81,08	1,62

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Wadowicach, 2016.

²⁵ Według ewidencji gruntów, 2016.

²⁶ Według ewidencji gruntów, 2016.

²⁷ Według ewidencji gruntów, 2016.

TABELA 37: Gmina Spytkowice – struktura użytków zielonych ogółem według klas bonitacyjnych²⁸.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna użytków zielonych ogółem – struktura w %					
	I	II	III	IV	V	VI
Bachowice	–	0,17	17,16	66,35	1,81	14,51
Lipowa	–	–	2,61	42,33	55,06	–
Miejsce	–	9,70	50,37	27,01	12,92	–
Miejsce – Wiśnicz	–	–	51,52	21,27	27,21	–
Półwieś	–	0,59	27,93	59,69	11,79	–
Ryczów	–	–	58,77	40,45	0,28	0,50
Spytkowice	–	2,82	42,38	46,98	6,39	1,43
Spytkowice – Wiśnicz	–	–	1,01	28,60	66,94	3,45

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Wadowicach, 2016.

1. 8. Roślinność.

1.8.1. Regionalizacja geobotaniczna.

Według geobotanicznego podziału Polski (W. Szafer, B. Pawłowski, 1959) obszar gminy Spytkowice należy do następujących jednostek:

- Państwo: Holarktyka;
- Obszar: Euro – Syberyjski;
- Prowincja: Niżowo – Wyżynna;
- Dział: Bałtycki;
- Poddział: Kotliny Podgórskie;
- Kraina: Kotlina Sandomierska;
- Okręg: Oświęcimski.

1.8.2. Roślinność potencjalna²⁹.

Na obszarze gminy Spytkowice dominującą formą roślinności potencjalnej są grądy subkontynentalne lipowo – dębowo – grabowe (*Tilia Carpinetum*) oddziału małopolskiego, formy wyżynnej i pogórskiej, serii żyznej. Stosunkowo na dużym obszarze w północnej części gminy występuje ols środkowoeuropejski (*Carci elongatae* – *Alnetum sensu lato*) oraz niżowe łąki olszowe i jesionowo – olszowe siedlisk wodogruntowych, okresowo zabagnionych (*Circae* – *Alnetum*). W południowej części gminy, w okolicy Kaniowa (Las Bachowiec), występuje podgórska dąbrowa acidofilna typu środkowoeuropejskiego (*Luzulo* – *Quercetum petraeae*).

Obecny charakter roślinności to efekt przekształceń środowiska przez gospodarkę człowieka. Znaczna część lasów została zastąpiona przez użytki rolne i tereny zabudowane ze specyficzną roślinnością synantropijną i obcego pochodzenia, a naturalne tereny podmokłe w większości odwodniono. Obserwuje się tu, wraz z upływem lat, stopniowe zanikanie wielu gatunków roślin, w tym najrzadszych i najbardziej cennych z ekologicznego punktu

²⁸ Według ewidencji gruntów, 2016.

²⁹ Na podstawie: Polska Akademia Nauk, Instytut Podstaw Inżynierii Środowiska, *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Spytkowice*, Zabrze 1999.

widzenia, co jest niewątpliwym świadectwem wyraźnej ingerencji człowieka w układy przyrodnicze. Obecnie tylko południowa (Las Bachowiec i Las Burzyńskiego) i północna (dolina rzeki Wisły) część gminy oraz pozostałe doliny rzeczne posiadają znaczącą wartość przyrodniczo – krajobrazową.

1.8.3. Zbiorowiska roślinne³⁰.

Wyniki badań florystycznych:

Ostatnie inwentaryzacyjne badania florystyczne na terenie gminy Spytkowice prowadzone były przez zespół Polskiej Akademii Nauk, Instytutu Podstaw Inżynierii Środowiska z Zabrze. Badanie prowadzone było w sezonie wegetacyjnym 1998 roku.

Podczas badań florystycznych na terenie gminy Spytkowice stwierdzono występowanie 546 gatunków roślin naczyniowych, w tym 463 gatunki rodzime, stanowiące 84,8 % całości flory badanego terenu oraz 83 gatunki obcego pochodzenia (antropofity). Najliczniej odnotowane zostały gatunki roślin występujących na siedliskach leśnych (113), łąkowych (108), zaroślowych (90) i nawodnych (87). Stosunkowo licznie notowane były gatunki rosnące na siedliskach ruderalnych (72). Stwierdzono 25 gatunków roślin naczyniowych występujących na murawach piaszczyskowych, 28 na siedliskach wodnych, 19 na siedliskach segetalnych, zaś najmniej (5) rosnących na murawach kserotermicznych.

TABELA 38: Gmina Spytkowice – udział grup ekologicznych we florze gminy.

Grupy siedliskowe	Liczba gatunków	Struktura (%)
Gatunki leśne	113	20,70
Gatunki łąkowe	108	19,78
Gatunki zaroślowe	90	16,48
Gatunki nawodne	87	15,93
Gatunki siedlisk ruderalnych	72	13,19
Gatunki muraw piaszczyskowych	28	5,13
Gatunki wodne	24	4,40
Gatunki siedlisk segetalnych	19	3,48
Gatunki muraw kserotermicznych	5	0,92

Źródło: Polska Akademia Nauk, Instytut Podstaw Inżynierii Środowiska, *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Spytkowice*, Zabrze 1999.

Zbiorowiska polne, ruderalne i nitrofilne:

Na terenie gminy przeważają antropogeniczne siedliska rolnicze, zajęte przez połacie pól uprawnych. Zbiorowiska segetalne chwastów polnych wykształcone są jednak najczęściej bardzo fragmentarycznie, głównie ze względu na dużą mechanizację rolnictwa i intensywną ochronę roślin. Najczęściej są to fitocenozy kadłubowe, tworzone przez gatunki charakterystyczne dla wyższych syntaksonów z klasy *Stellarietea mediae*.

³⁰ Częściowo na podstawie: Polska Akademia Nauk, Instytut Podstaw Inżynierii Środowiska, *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Spytkowice*, Zabrze 1999 oraz na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusze: M-34-63-D Chrzanów (Absalon, Jankowski, Leśniok, 1995 i Gruszczyński, 2001), M-34-64-C Krzeszowice (Absalon, Jankowski, Leśniok, 1995 i Gruszczyński, 2001), M-34-75-B Wadowice (Absalon, Jankowski, Leśniok, 1995 i Gruszczyński, 2001) i M-34-76-A Kalwaria Zebrzydowska (Absalon, Jankowski, Leśniok, 1995 i Wika, 2001).

Na siedliskach ruderalnych odnotować można wiele interesujących gatunków adwentywnych (obcych dla flory krajowej), np.: zaślaz pospolity *Abutilion theophrasti*, szarłat biały *Amaranthus albus*, rukiewnik wschodni *Bunias orientalis*, pieprzycznik przydrożny *Cardaria draba*, dwurząd wąskolistny *Diplotaxis tenuifolia*, niecierpek gruczołowaty *Impatiens glandulifera*, pieprzyca gęstokwiatowa *Lepidium densiflorum*, miecznica wąskolistna *Sisyrinchium berumndiana*.

Nitrofilne zbiorowiska ziołorośli i okrajków (klasa *Artemisietea*) są pospolite na obszarze gminy i stanowią ważny element jej szaty roślinnej. Na przydrożach i w rowach w otoczeniu wsi, na siedliskach pod silniejszym wpływem antropopresji pospolite są pasy fitocenoz *Urtico–Aegopodietum podagrariae* lub kadłubowe zbiorowiska agregacyjne pokrzywy *Urtica dioica* lub rzadziej bylicy pospolitej *Artemisia vulgaris*.

Najniższą wartość przyrodniczą mają fragmenty roślinności synantropijnej, tworzącej bądź nieużytki, bądź też początkowe stadia sukcesyjne w procesie renaturalizacji terenów silnie przekształconych w wyniku działalności człowieka.

Zbiorowiska dywanowe:

Na obszarach przekształconych antropogenicznie dość powszechnie występują zbiorowiska dywanowe czyli niska roślinność zasiedlająca zbitą, trudno przepuszczalną glebę miejsc wydeptywanych lub podlegających innej presji mechanicznej. Występują na poboczach szos, wzdłuż dróg i ścieżek oraz na placach parkingowych czy w szczelinach chodników. Te zbiorowiska grupowane są w obrębie rzędu *Plantaginetea majoris* i budowane przez odporne na wydeptywanie gatunki: wiechlinę roczną *Poa annua*, życicę trwałą *Lolium perenne*, babkę szerokolistną *Plantago major* i rdest ptasi *Polygonum aviculare* s.1.

Zbiorowiska łąkowe

Obszary trwale wylesione zajęte są głównie przez pola uprawne, ale częściowo także przez zbiorowiska łąkowe. Większe kompleksy łąk ciągną się przede wszystkim wzdłuż dolin rzecznych. Miejscami są to łąki podtopione. Składają się one z takich gatunków jak: rajgras wyniosły *Arrhenatherum elatius*, stokłosa miękka *Bromus mollis*, kupkówka pospolita *Dactylis glomerata*, życica trwałą *Lolium perenne*, stokrotka pospolita *Bellis perennis*, pępowina dwuletnia *Crepis biennis*, mniszek pospolity *Taraxacum officinale*, szczaw zwyczajny *Rumex acetosa*, złocień właściwy *Chrysanthemum leucanthemum*, komonica zwyczajna *Lotus corniculatus*, marchew zwyczajna *Daucus carota*, ostrożeń warzywny *Cirsium oleraceum* i dwa gatunki koniczyn: łąkowa *Trifolium pratense* i drognogłówkowa *Trifolium dubium*. Na łąkach o większej wilgotności, często położonych nad ciekami wodnymi, pojawiają się ponadto: ostrożeń błotny *Cirsium palustre*, wiązówka błotna *Filipendula ulmaria* i trzęślica modra *Milonia coerulea*.

Zbiorowiska wodne:

Ciekom i zbiornikom wodnym towarzyszą zbiorowiska azonalne: szuwarowe, błotne i wodne. Do najpospolitszych zbiorowisk szuwarowych należy szuwar trzcinowy z trzciną *Phragmites communis*, a także szuwar mozgowy z mozgą *Phalaris arundinacea*. Zbiorowiska roślinności wodnej, ze względu na zanieczyszczenia cieków i zbiorników, wykształcają się fragmentarycznie i w zubożonej postaci. Wzdłuż brzegów ciągną się zarośla wierzbowe, z którymi sąsiadują często zespoły bagienne z klasy *Phragmitetea*. Zbiorowiska z klasy *Potamogetonetea* występują z reguły w tych miejscach cieków wodnych, gdzie ich wody są mniej

zanieczyszczone. Wzdłuż cieków wodnych i rozlewisk spotkać też można niewielkie powierzchniowo płaty olsu *Ribo nigri*–*Alnetum*, bądź fragmenty łągów jesionowo –olszowych *Circae*–*Alnetum*, a także zbiorowiska bagienne i nadwodne, m.in.: szuwar trzcinowy *Phragmitetum communis*, niski szuwar trawiasty *Glycerietum plicatae*, szuwały turzycowe ze związku *Magnocaricion*, roślinność torfowisk niskich z klasy *Scheuchzeria*–*Caricetea fuscae*. W dolinie Wisły, spotkać można jeszcze roślinność wodną, bagien, młak i torfowisk. Ich areal w niedalekiej przeszłości uległ znacznemu skurczeniu. Zachowały się tu jednak niektóre interesujące taksony, takie jak chociażby: wyżpin jagodowy *Cucubalus baccifer* czy salwinia pływająca *Salvinia natans*, bądź ciemniżyca zielona *Veratrum album subsp. lobelianum*.

Zieleń urządzona:

Uzupełnieniem powyższych zespołów roślinności naturalnej jest zieleń urządzona reprezentowana przez: zieleń parkową, cmentarną, przykościelną, a także przez szereg alei i szpalerów przydrożnych. W otwartym krajobrazie rolniczym pełni ona nie tylko funkcję krajobrazową – estetyczną, ale także ekologiczną, korzystnie wpływającą na mikroklimat oraz walory użytkowe środowiska, zwłaszcza rolniczego. Duże znaczenie ma także zieleń towarzysząca zabudowie wiejskiej oraz zieleń uprawnych sadów i ogrodów. Do najcenniejszych zespołów zieleni urządzonej na terenie gminy należą parki (pryzamkowy w Spytkowicach i dworski w Ryczowie) oraz zieleń cmentarna (Bachowice, Ryczów, Spytkowice) i przykościelna (Bachowice, Ryczów, Spytkowice).

1.8.4. Zbiorowiska leśne³¹.

Tereny leśne są obszarami cennymi pod względem florystycznym, ekologicznym i krajobrazowym. Skupia się w nich większość chronionych i rzadkich gatunków roślin, występujących na terenie gminy. Gmina Spytkowice charakteryzuje się śladowym zalesieniem. Lasy i grunty leśne zajmują tu powierzchnię 492,02 ha³² i stanowią zaledwie 9,86 % powierzchni gminy. Samych lasów jest 483,08 ha³³ co stanowi 9,68 % powierzchni gminy. Zbiorowiska leśne w postaci niewielkich, zwartych powierzchniowo kompleksów występują w południowej (Las Bachowiec na wschód od wsi Bachowice oraz północna część Lasu Burzyńskiego na południe od wsi Półwieś) oraz zachodniej (Górki Bachowskie i Spytkowskie) części gminy.

Zbiorowiska leśne w dużej mierze zostały odkształcone w wyniku gospodarczej działalności człowieka. W różnych miejscach omawianego obszaru zachowały się jednak fragmenty naturalnych lasów, przede wszystkim buczyny karpackiej *Dentario glandulosae*–*Fagetum* oraz kwaśnej górskiej *Luzulo nemorosae*–*Fagetum*, a także grądu *Tilio*–*Carpinetum*. Często w płatach wyżej wymienionych zespołów spotyka się prawie komplet gatunków charakterystycznych dla tychże zespołów. W runie kobierce tworzą: żywce gruczołowy i cebulkowy *Dentaria glandulosa* i *D. bulbifera*, przenęt purpurowy *Prenanthes purpurea*, szalwia lepka *Salvia glutinosa*, lepiężnik biały *Petasites albus*, kosmatka gajowa *Luzula nemorosa*. Spotyka się także gatunki prawnie chronione, między innymi: przebiśnieg *Galanthus nivalis*, kopytnik pospolity *Asarum europaeum*, marzanka wonna, *Galium odoratum*, lilia złotogłów, *Lilium martagon*, bluszcz pospolity *Hedera helix*, w tym również okazy kwitnące. Na dnach wąwozów, wzdłuż strumyków rozwijają się olszynka karpacka *Alnetum incanae*, względnie łąg jesionowy *Carici remotae*–*Fraxinetum*. W runie tych lasów z dala widoczne są chronione rośliny *Equisetum telmateia* i *Matteucia*

³¹ Częściowo na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusze: M-34-75-B Wadowice (Absalon, Jankowski, Leśniok, 1995 i Gruszczyński, 2001) i M-34-76-A Kalwaria Zebrzydowska (Absalon, Jankowski, Leśniok, 1995 i Wika, 2001) oraz na podstawie Studio PLAN, *Gmina Spytkowice – Mapa przyrodniczo-turystyczna w skali 1:13000*.

³² Łącznie z gruntami związanymi z gospodarką leśną, według GUS 2017.

³³ Według GUS 2017.

struthiopteris. Na stromszych skarpach zboczy sporadycznie trafiają się płaty jaworzyny karpackiej *Sorbo* – *Aceretum*, w których obecne jest parzydło leśne *Aruncus dioicus*.

Las Bachowiec to niezwykle urokliwy pagórkowaty teren porośnięty buczyną niżową *Galio odorati*–*Fagetum*. Zasadza go wiele gatunków fauny jak: sarna *Capreolus*, lis *Vulpes vulpes*, zając *Lepus europaeus*, kuna leśna *Martes martes*, jeż *Erinaceus europaeus*, wiewiórka *Sciurus* i licznie gnieźdzące się ptaki wśród których występują: jastrząb *Accipiter gentilis*, myszołów *Buteo buteo*, sowa *Strigiformes*, kilka gatunków dzięciołów *Dendrocopos*, sójka *Garrulus glandarius*, kos *Turdus merula*, kukułka *Cuculus canorus* i zięba *Fringilla coelebs*. Najciekawsza przyrodniczo jest jego centralna część gdzie znajduje się szeroki wąwóz, którego dnem płynie potok Brzezina. Wzdłuż potoku zachowały się fragmenty łągu z udziałem jesionu *Fraxinus*. Las Burzyńskiego porasta żyzna buczyna karpacka *Dentario glandulosae*–*Fagetum* z dorodnym drzewostanem bukowym *Fagus* oraz nielicznymi okazami grabu *Carpinus* i jaworu *Acer pseudoplatanu*. Do najciekawszych składników flory tego rejonu należą między innymi: wawrzynek wilczczyko *Daphne mezereum*, skrzyp olbrzymi *Equisetum telmateia*, marzanka wonna *Asperula odorata*, kopytnik pospolity *Asarum europaeum* i bluszcz pospolity *Hedera helix*. Obszar leśny w rejonie Górek Bachowskich i Spytkowskich porośnięty jest kwaśną buczyną niżową *Luzulo pilosae*–*Fagetum*. Liczne wzniesienia Podgórze Wilamowickiego przecinają głębokie dolinki o stromych i głęboko wciętych dnach. Zostały one wyrzeźbione w miękkim, podatnym na erozję podłożu przez wody okresowych potoków. W buczynie porastającej ten kompleks leśny dominuje buk zwyczajny *Fagus sylvatica*. Florę tego rejonu stanowią przede wszystkim: skrzyp olbrzymi *Equisetum telmateia*, konwalijka dwulistna *Maianthemum bifolium* i szczawik zajęczy *Oxalis acetosella*. W runie sporadycznie występuje bluszcz pospolity *Hedera helix* i kopytnik pospolity *Asarum europaeum*.

W kwalifikacji siedlisk leśnych siedliskowy typ lasu jest zasadniczą jednostką i stanowi podstawę do podejmowania w gospodarstwie leśnym wszelkich działań hodowlanych. Obejmuje on cały zespół fizycznych warunków środowiska geograficznego, odpowiadających określonym lasotwórczym gatunkom drzew. Znajomość charakterystyki poszczególnych siedlisk i drzewostanów oraz ich udział w danym zespole leśnym daje możliwość wyrobienia sobie ogólnego poglądu o charakterze lasu, jego walorach przyrodniczych i przydatności do pełnienia określonych funkcji ogólnospołecznych.

Według danych na dzień 01 stycznia 2015 roku, opublikowanych w Banku Danych o Lasach, lasy na terenie gminy Spytkowice stanowią tylko jeden typ siedliska – Las Wyżynny Świeży (LWYWŚW).

TABELA 39: Gmina Spytkowice – struktura drzewostanów w 2015 roku.

Typ drzewostanu	Symbol	Powierzchnia w ha	Struktura (%)
Sosna	So	69,83	14,48
Świerk	Św	5,78	1,20
Jodła	Jd	1,94	0,40
Buk	Bk	324,26	67,24
Dąb	Db	43,84	9,09
Grab	Gb	28,18	5,84
Brzoza	Brz	5,09	1,06
Olsza	OI	3,32	0,69

Źródło: Bank Danych o Lasach, 2017.

Dominującym gatunkiem drzewa na omawianym terenie jest buk, stanowiący ponad 2/3 powierzchni wszystkich drzewostanów. Towarzyszą mu znacznie słabiej reprezentowane inne gatunki drzew, a przede wszystkim sosna

(14,5 %) i dąb (9 %). Ogółem liściaste gatunki drzew stanowią 83,92 % powierzchni wszystkich drzewostanów, a iglaste 16,08 %.

W lasach, między innymi na terenie gminy Spytkowice, kumulują się różne negatywne zjawiska pochodzenia abiotycznego, biotycznego i antropogenicznego, wpływające na ogólne osłabienie istniejących drzewostanów i całych ekosystemów leśnych. Podstawowym czynnikiem wpływającym na degradację tutejszych lasów są czynniki antropogeniczne. Spośród nich głównym źródłem zagrożenia dla lasów są przede wszystkim gazowe i pyłowe zanieczyszczenia powietrza emitowane przez przemysł (dwutlenek siarki, związki azotu i fluoru) oraz bezpośrednia ingerencja człowieka (nadmierna penetracja poza wyznaczonymi drogami, niewłaściwa gospodarka leśna w lasach prywatnych). Na osłabione lasy wskutek czynników antropogenicznych oddziałują zagrożenia abiotyczne i biotyczne, a wśród nich przede wszystkim silne wiatry i szkodniki. Stopień degradacji lasów uznaje się tu za słaby (Las Bachowiec i Las Burzyńskiego) oraz średni (kompleks leśny w rejonie Górów Bachowskich i Spytkowskich), w skali: słaby – średni – silny³⁴. Mimo tego ekosystemy leśne nadal zachowują swoje najistotniejsze walory krajobrazowe, kulturowe i społeczne.

1. 9. Zwierzęta³⁵.

Obszar gminy Spytkowice charakteryzuje się znacznym przekształceniem ekosystemów. Różnorodność fauny jest więc dość ograniczona. Tam gdzie zdecydowanie dominują grunty orne występują głównie gatunki pospolite, związane z ekosystemami rolniczymi oraz z siedliskami ludzkimi. Znacząco pozytywną rolę w występowaniu i składzie fauny odgrywają tu zadrzewienia śródpolne, małe kompleksy leśne, stawy, zbiorniki wodne i większe powierzchnie łąk. Największe, różnorodne skupiska fauny obserwujemy w południowej (Las Bachowiec i Las Burzyńskiego) i północnej (dolina rzeki Wisły) części gminy oraz w rejonie pozostałych mniejszych dolin rzecznych, posiadających znaczącą wartość przyrodniczo – krajobrazową.

BEZKRĘGOWCE:

Okres wzrostu zbóż sprzyja występowaniu bezkręgowców preferujących tego typu siedliska, w szczególności należących do gatunków z rzędu pająków (*Araneida*), motyli (*Lepidoptera*), dwuskrzydłych (*Diptera*), błonkówek (*Hymenoptera*). Występują tu również rzadkie i chronione gatunki owadów. Do objętych ochroną, a stosunkowo często spotykanych należą biegacze: ogrodowy *Carabus arvensis*, wręgaty *Carabus cancellatus* i granulowaty *Carabus granulatus*, spotykane z resztą na obszarze całej gminy. Pospolicie występują tu też chronione trzmiele. Szczególnie często spotykany jest trzmiel ziemny *Bombus terrestris*. W miejscach otwartych, nasłonecznionych spotkać można pająka królowej *Papilio machaon*. Z gromady mięczaków występuje między innymi ślimak winniczek *Helix pomatia*. Spotykany jest dosyć często w miejscach wilgotnych, szczególnie w parkach i we fragmentach lasów liściastych. Bardziej zróżnicowane siedliska występują w kompleksach leśnych południowej części gminy, gdzie można spotkać większe nagromadzenie gatunków chronionych i rzadkich. Faunę bezkręgowców najliczniej reprezentują owady związane z biocenozami lasów liściastych, a wśród nich także szkodniki drzew. Do cennych gatunków bezkręgowców należą między innymi: modraszek nausitous *Phengaris nausithous*, modraszek telejus *Phengaris teleius*, trzepla zielona *Ophiogomphus cecilia* i zalotka większa *Leucorrhinia pectoralis*. Ogółem, w czasie badań inwentaryzacyjnych prowadzonych na terenie gminy Spytkowice w sezonie wegetacyjnym 1998 roku (Polska Akademia Nauk, Instytut Podstaw Inżynierii Środowiska, Zabrze),

³⁴ Na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusze: M-34-75-B Wadowice (Absalon, Jankowski, Leśniok, 1995 i Gruszczyński, 2001) i M-34-76-A Kalwaria Zebrzydowska (Absalon, Jankowski, Leśniok, 1995 i Wika, 2001).

³⁵ Częściowo na podstawie: Studio PLAN, *Gmina Spytkowice – Mapa przyrodniczo-turystyczna w skali 1:13000* oraz Polska Akademia Nauk, Instytut Podstaw Inżynierii Środowiska, *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Spytkowice*, Zabrze 1999.

opisano występowanie 850 gatunków bezkręgowców, z czego: 676 gatunków owadów *Insecta* (jętki *Ephemeroptera*, ważki *Odonata*, prostoskrzydłe *Orthoptera*, skorki *Dermaptera*, pluskwiaki różnoskrzydłe *Heteroptera*, pluskwiaki równoskrzydłe *Homoptera*, wielkoskrzydłe *Megaloptera*, siatkoskrzydłe *Planipennia*, chrząszcze *Coleoptera*, błonówki *Hymenoptera*, chruściki *Trichoptera*, motyle *Lepidoptera*, wojsiłki *Mecoptera*, muchówki *Diptera*), 7 gatunków pareczników *Chilopoda*, 8 gatunków dwuparców *Diplopoda*, 13 gatunków skorupiaków *Crustacea*, 80 gatunków pajęczaków *Arachnida*, 41 gatunków mięczaków *Mollusca*, 5 gatunków małż *Bivalvia*, 11 gatunków pierścienic *Annelida* i 9 gatunków pijawek *Hirudinea*.

RYBY:

Główny system rzeczny gminy Spytkowice tworzy rzeka Wisła wraz ze starorzeczami oraz jej dopływy. W rejonie gminy funkcjonują także liczne stawy hodowlane. W rezultacie przeprowadzonych w 1998 roku badań inwentaryzacyjnych (Polska Akademia Nauk, Instytut Podstaw Inżynierii Środowiska, Zabrze) na terenie gminy Spytkowice stwierdzono występowanie łącznie 23 gatunków ryb *Pisces*. Były to: szczupakowate *Esocidae* (szczupak *Esox lucius*), karpowate *Cyprinidae* (płóć *Rutilus rutilus*, kleń *Leuciscus cephalus*, jaź *Leuciscus idus*, jelec *Leuciscus leuciscus*, różanka *Rhodeus sericus*, wzdręga *Scardinius erythrophthalmus*, słonecznica *Leucaspius delineatus*, lin *Tinca tinca*, świnka *Chondrostoma nasus*, ukleja *Alburnus alburnus*, piekielnica *Alburnoides alburnus*, krąp *Blicca bjoerkna*, leszcz *Abramis brama*, karaś *Carassius carassius*, karp *Cyprinus carpio*), kozowate *Cobitidae* (śliz *Barbus barbus*, piskorz *Misgurnus fossilis*), węgorzowate *Anguillidae* (węgorz *Anguilla anguilla*), dorszowate *Gadidae* (miętus *Lota lota*) i okoniowate *Percidae* (sandacz *Sander lucioperca*, okoń *Perca fluviatilis*, jazgarz *Gymnocephalus cernuus*).

PŁAZY I GADY:

Wszystkie gatunki płazów *Amphibia* i gadów *Reptilia* występujące w Polsce objęte są ścisłą ochroną gatunkową. W badanej gminie herpetofauna jest raczej uboga i nie ma zbyt wielu siedlisk będących miejscem występowania szczególnie rzadkich gatunków płazów lub gadów. Zdecydowanie najcenniejszym miejscem dla bytowania, zwłaszcza płazów, są starorzecza Wisły i Stawy Spytkowice. W trakcie badań z 1998 roku (Polska Akademia Nauk, Instytut Podstaw Inżynierii Środowiska, Zabrze) na terenie gminy Spytkowice stwierdzono występowanie ogółem 13 gatunków płazów (traszka górska *Triturus alepstris*, traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*, traszka zwyczajna *Triturus vulgaris*, kumak nizinny *Bombina bombina*, grzebuiszka ziemna *Pelobates fuscus*, ropucha szara *Bufo bufo*, ropucha zielona *Bufo viridis*, rzekotka drzewna *Hyla arborea*, żaba jeziorkowa *Rana lessonae*, żaba moczarowa *Rana arvalis*, żaba śmieszka *Rana ridibunda*, żaba trawna *Rana temporaria* i żaba wodna *Rana esculenta*) oraz 4 gatunków gadów (jaszczurka zwinka *Lacerta agilis*, padalec zwyczajny *Anguis fragilis*, zaskroniec zwyczajny *Natrix natrix* i żmija zygzakowata *Vipera berus*).

PTAKI:

W gminie Spytkowice dominującym typem krajobrazu jest krajobraz rolniczy, w związku z powyższym jest tu stosunkowo niewiele fragmentów leśnych. Najcenniejszym z przyrodniczego punktu widzenia obszarem jest dolina rzeki Wisły. Dlatego też najliczniejszą w gatunki grupą awifauny okazały się być ptaki związane ze środowiskiem wodnym. Szczególnie bujne życie ptactwa wodnego toczy się w rejonie Stawów Spytkowice i starorzeczy rzeki Wisły. Pływają i latają tu tysiące kaczek *Anatidae*, łysak *Fulica atra*, perkozów *Podicipediformes*, czajek *Vanellus vanellus*, czapli *Ardeidae*, mew *Lariidae*, rybitew *Sternidae*, kurek wodnych *Gallinula chloropus*, kormoranów *Phalacrocoracidae*, a od lat 80-tych XX wieku rozrodziły się łabędzie *Cygnini*. Przybywa gniazd bocianich *Ciconiidae*. Sporadycznie pojawiają się gatunki egzotyczne: gęsi tybetańskie *Anser*

indicus, ibisy kasztanowe *Plegadis falcinellus* i pelikany *Pelecanidae*. W południowej części gminy, w rejonie kompleksów leśnych (Las Bachowice, Las Burzyńskiego), bytują sowy *Strigiformes*, dzięcioły *Picidae* i gatunki drapieżne: jastrzębiowe *Accipitriformes* czy sokołowe *Falconiformes*. Najliczniejszą jednak grupę awifauny w skali całej gminy reprezentują ptaki pospolite z rzędu wróblowych *Passeriformes*. Łącznie w rezultacie przeprowadzonych w 1998 roku badań inwentaryzacyjnych (Polska Akademia Nauk, Instytut Podstaw Inżynierii Środowiska, Zabrze) na terenie gminy Spytkowice stwierdzono występowanie 147 gatunków ptaków.

SSAKI (bez nietoperzy):

Stan teriofauny na obszarze gminy Spytkowice, zwarzywszy na antropogeniczne przekształcenia jej pierwotnego krajobrazu, można określić jako zadowalający. Występują tu od niedawna dwa gatunki wyszczególnione w II Załączniku Dyrektywy Siedliskowej UE – bóbr europejski *Castor fiber* i wydra *Lutra lutra*. Na biotopach polnych i łąkowych grupa zwierząt kręgowych posiada również swoich przedstawicieli, np.: zające *Lepus*. W obrębie terenów leśnych występuje także większa zwierzyna reprezentowana przez sarny *Capreolus* i lisy *Vulpes vulpes*. Powszechne są ponadto gatunki gryzoni z rodziny nornikowatych *Arvicolidae* oraz gatunki drapieżne z rodziny łasicowatych *Mustelidae*. Ogółem, w czasie badań inwentaryzacyjnych prowadzonych na terenie gminy Spytkowice w sezonie wegetacyjnym 1998 roku (Polska Akademia Nauk, Instytut Podstaw Inżynierii Środowiska, Zabrze), opisano występowanie 24 gatunków ssaków (bez nietoperzy).

NIETOPERZE:

Występowanie nietoperzy uzależnione jest przede wszystkim od dostępności kryjówek (dziuple drzew, strychy i szczeliny budynków, mosty), miejsc zimowania (głównie różnego rodzaju obiekty podziemne zapewniające odpowiednie warunki mikroklimatyczne) oraz bazy pokarmowej. Z tego powodu poznanie i ochrona tych kluczowych miejsc staje się obecnie niezwykle ważna. Ochronę nietoperzy w naszym kraju reguluje szereg przepisów i porozumień. Wszystkie objęte są ochroną. W sumie na terenie gminy Spytkowice w czasie inwentaryzacji z 1998 roku (Polska Akademia Nauk, Instytut Podstaw Inżynierii Środowiska, Zabrze) wykazano obecność 6 gatunków nietoperzy: nocek rudy *Myotis daubentonii*, nocek wąsatek *Myotis mystacinus*, borowiec wielki *Nyctalus noctula*, mroczek późny *Eptesicus serotinus*, karlik malutki *Pipistrellus pipistrellus* i gacek wielkouch *Plecotus auritus*. Stwierdzony tutaj zespół nietoperzy jest jednak zdominowany przez gatunki synantropijne. Ale również one nie wykazują dużych liczebności w okresie rozrodu, natomiast w czasie migracji liczebność ich i aktywność znacznie wzrasta. Liczba stwierdzonych gatunków nie jest jeszcze zamknięta. Sąsiadujące z gminą od południa duże obszary leśne Beskidów oraz dolina rzeczna Wisły z licznymi zbiornikami wodnymi mogą stwarzać dogodne warunki również dla innych gatunków. Ważnym żerowiskiem na terenie gminy jest dolina Wisły. Gromadzą się tutaj licznie gatunki związane z wodami (nocek rudy) oraz z mozaiką środowisk (karlik malutki i borowiec wielki). Ponadto dolina Wisły jest też ważnym korytarzem migracyjnym dla nietoperzy.

Do największych zagrożeń dla fauny i flory występującej na terenie gminy Spytkowice należą przede wszystkim:

- regulacja lub zwiększenie zanieczyszczenia cieków wodnych;
- likwidacja starych, dziuplastych i martwych drzew w lasach i parkach;
- zmiany stosunków wodnych prowadzące do osuszania terenów podmokłych;
- zalesianie oraz samorzutne zarastanie przez drzewa śródleśnych łąk i bagien;
- usuwanie pojedynczych i rosnących w grupach starych drzew na terenach otwartych;
- likwidacja zbiorników wodnych;
- likwidacja śródpolnych alei;
- postępująca chemizacja rolnictwa.

1. 10. Ochrona przyrody.

Do podstawowych form ochrony przyrody w Polsce należy tworzenie rezerwatów przyrody, parków narodowych, parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu. Coraz większe znaczenie mają także użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne oraz zespoły przyrodniczo – krajobrazowe. Formami ochrony indywidualnej są: gatunkowa ochrona roślin i zwierząt oraz pomniki przyrody w rodzaju: pojedynczych drzew, alei, głazów narzutowych, skałek itp., które są akcentami wydatnie wpływającymi na urozmaicenie krajobrazu.

1.10.1. Położenie gminy na tle systemu ochrony przyrody w regionie.

Spośród form ochrony przyrody wymienionych w art. 6 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (Dz. U. z 2018 roku poz. 1614 z późn. zm.) na terenie gminy Spytkowo występują: obszary NATURA 2000, otulina parku krajobrazowego, pomniki przyrody oraz gatunkowa ochrona roślin i zwierząt (podrozdziały nr: 1.10.2. – 1.10.5.). Dodatkowo w bezpośredniej bliskości od granic gminy (w zakresie szeroko pojętych powiązań przyrodniczych) zlokalizowane są istotne dla Wyżyny Śląsko – Krakowskiej, Północnego Podkarpacia i Zewnętrznych Karpat Zachodnich wielkopowierzchniowe formy ochrony przyrody. Są to:

- Tenczyński Park Krajobrazowy – na północny – zachód od granic gminy;
- Rudniański Park Krajobrazowy – na północ i północny – wschód od granic gminy;
- Park Krajobrazowy Beskidu Małego – na południe od granic gminy;

oraz obszary NATURA 2000:

- Dolina Dolnej Soły (PLB 120004) – na zachód od granic gminy;
- Dolna Soła (PLH 120083) – na zachód od granic gminy;
- Rudno (PLH 120058) – na północny – wschód od granic gminy;
- Rudniańskie Modraszki – Kajasówka (PLH 120077) – na północny – wschód od granic gminy;
- Cedron (PLH 120060) – na południowy – wschód od granic gminy;
- Beskid Mały (PLH 240023) – na południe od granic gminy.

1.10.2. NATURA 2000.

Według art. 25 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku „sieć obszarów Natura 2000 obejmuje: 1) obszary specjalnej ochrony ptaków; 2) specjalne obszary ochrony siedlisk; 3) obszary mające znaczenie dla Wspólnoty. Obszar Natura 2000 może obejmować część lub całość obszarów i obiektów objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust 1 pkt 1 – 4 i 6 – 9”. Formy te to: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo – krajobrazowe.

Sieć Natura 2000 to sposób na wypełnienie zobowiązań Unii Europejskiej, nałożonych przez Konwencję z Rio. Podstawę prawną sieci Natura 2000 stanowią dwa akty prawne: tak zwana Dyrektywa Ptasia (Dyrektywa Rady 79/409/EWG z 02 kwietnia 1979 roku o ochronie dzikich ptaków) i Dyrektywa Siedliskowa (Dyrektywa Rady 92/43/EWG z 21 maja 1992 roku o ochronie siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory). Przewidują one stworzenie systemu obszarów, połączonych korytarzami ekologicznymi, tworzących razem spójną funkcjonalnie sieć ekologiczną. Jej zadaniem będzie utrzymanie różnorodności biologicznej przez ochronę najcenniejszych, najrzadszych elementów przyrody, ale też najbardziej typowych, wciąż jeszcze powszechnych układów przyrodniczych, charakterystycznych dla regionów biogeograficznych. Tworzenie takiej sieci jest obowiązkiem

każdego kraju członkowskiego UE, gdyż dyrektywy unijne mają charakter tzw. „twardego prawa”, a więc muszą być przestrzegane pod groźbą sankcji finansowych.

Przed 1 maja 2004 roku Polska (strona rządowa) przekazała do Komisji Europejskiej listę obszarów NATURA 2000, które jeśli zostaną zaakceptowane przez Komisję, zostaną objęte ochroną. Dodatkowo tereny spełniające kryteria jako obszar NATURA 2000 zostały zgłoszone do Komisji Europejskiej przez organizacje pozarządowe na tak zwanej „Shadow List”. Zgodnie ze stanowiskiem Komisji Europejskiej dla wszystkich tych obszarów należy stosować postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięcia lub planu na obszar NATURA 2000 zgodnie z art. 33 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (Dz. U. z 2018 roku poz. 1614 z późn. zm.). Do dnia 12 grudnia 2008 roku Komisja Europejska zatwierdziła 364 obszary specjalnej ochrony siedlisk NATURA 2000 położone w Polsce, mające znaczenie dla Wspólnoty, wobec których można stosować pełną procedurę z art. 5 Dyrektywy Siedliskowej, a dodatkowo do końca 2008 roku rząd Polski wyznaczył w drodze rozporządzenia 141 obszarów specjalnej ochrony ptaków. W dniu 29 października 2009 roku Minister Środowiska przesłał do Komisji Europejskiej listę 454 nowych obszarów i 77 powiększeń obszarów już istniejących. W rezultacie siedliskowa część sieci wzrosła do 823 obszarów, pokrywając około 11% powierzchni lądowej Polski. W wyniku realizacji działań zmierzających do uzupełnienia sieci Natura 2000 wycofana została w 2009 roku skarga z Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich dotycząca niekompletności sieci Natura 2000 w Polsce. W dniach 24–25 marca 2010 roku w Warszawie odbyło się Bilateralne Seminarium Biogeograficzne weryfikujące kompletność sieci specjalnych obszarów ochrony siedlisk w Polsce, podczas którego okazało się, że nadal nie wszystkie gatunki i siedliska są wystarczająco chronione i wskazano konieczność uzupełnień, których skala jest już jednak niewielka w porównaniu do początkowych braków. Opierając się na postanowieniach licznych seminariów w latach 2010 – 2012 zostało przeprowadzone opiniowanie projektowanych nowych i zmienianych istniejących obszarów Natura 2000. Wynikiem przeprowadzonej procedury opiniowania była wysłana do KE w październiku 2012 roku lista uzupełniająca sieć obszarów Natura 2000 w Polsce. Obecnie w Polsce sieć Natura 2000 zajmuje prawie 1/5 (20 %) powierzchni lądowej kraju. W jej skład wchodzi: 849 obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (obszary „siedliskowe” – przyszłe specjalne obszary ochrony siedlisk) oraz 145 obszarów specjalnej ochrony ptaków. Wśród nich są 2 obszary położone na terenie gminy Spytkowo – „Dolina Dolnej Skawy” (kod PLB 120005 – OSO Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków) oraz „Wiślicka” (kod PLH 120084 – SOO Specjalny Obszar Ochrony), oba zlokalizowane w północnej części gminy.

DOLINA DOLNEJ SKAWY (PLB 120005):

Obszar Doliny Dolnej Skawy (powierzchnia całkowita 6845,87 ha) obejmuje największe kompleksy stawów w dolinie górnej Wisły. Stawy położone są ze wszystkich stron małego miasteczka Zator. Prowadzona jest tu intensywna hodowla ryb, ale wiele stawów jest mocno zarośniętych roślinnością wodną. W ostoi znajdują się żwirownie z wyspami, chętnie zasiedlanymi przez ptaki. Najbardziej rozpowszechnionymi utworami geologicznymi są utwory młodszego plejstocenu. Na wysoczyznach występują one jako deluwia, lessy lub utwory lessopodobne, w obszarze wyższych teras akumulacyjnych dolin rzecznych są to piaski, żwiry i pyłowe utwory lessowate. Najniższe terasy dolin rzecznych zbudowane są z utworów holocenów takich jak żwiry i piaski, przykryte glinami, mułami i łąkami serii powodziowej. Pod osadami czwartorzędowymi, na głębokości poniżej 300 metrów, w utworach karbońskich znajdują się znaczne pokłady węgla kamiennego. Główne typy gleb Doliny Dolnej Skawy to gleby brunatne, bielcowe i mady. Najważniejszym elementem sieci hydrograficznej Doliny Dolnej Skawy są duże kompleksy stawów hodowlanych: „Spytkowice”, „Przeręb”, „Bugaj” i „Stawy Monowskie”. Sprzyjające warunki geomorfologiczne oraz geologiczne (trudno przepuszczalne podłoże zbudowane z gruntów gliniastych, na których zalega warstwa namulów) oraz łatwość doprowadzania i odprowadzania wody ze stawów sprawiły, że hodowla ryb na tym terenie prowadzona jest od XIV wieku. Główne rzeki to Wisła i uchodząca do niej Skawa,

które, wraz z wszystkimi swoimi dopływami, tworzą bogatą sieć rzeczną. Sieć rzek uzupełnia gęsta sieć rowów melioracyjnych oraz rowów doprowadzających wodę do poszczególnych stawów. Krajobraz kształtowany jest przez mozaikę pól uprawnych, otwartych stawów hodowlanych i użytków zielonych. Część terenów, zwłaszcza położonych w dolinie Wisły i Skawy to niziny, a część to tereny pagórkowate i wyżynne. Znajdują się tu również stare żwirownie z wyspami chętnie zasiedlanymi przez ptaki. Wisła i Skawa mają kręty bieg, a towarzyszą im liczne starorzecza i terasy rzeczne. Dolina Dolnej Skawy wraz z obszarami: Dolina Dolnej Soły, Stawy w Brzeszczach i Dolina Górnej Wisły, stanowią ważny kompleks obszarów chroniących korytarz ekologiczny, jakim jest górna Wisła wraz z jej najważniejszymi dopływami. Stawy hodowlane Doliny Dolnej Skawy pełnią też bardzo ważną rolę w okresie wiosennej i jesiennej migracji, stanowiąc przystanek na trasie wędrówek ptaków. Bogata sieć zbiorników wodnych i w wielu miejscach naturalny charakter dolin rzecznych ściągają tu tysiące przelatujących przez tę ostoję osobników, zapewniając bogatą bazę pokarmową i miejsce odpoczynku dla wielu gatunków, szczególnie blaskodziobych, siewkowatych oraz czaplowatych. Stwierdzone tutaj stada osiągają największe liczebności odnotowane w Małopolsce oraz istotne dla awifauny kraju. W ostoi występuje co najmniej 16 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 6 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Jedno z nielicznych w Polsce stanowisk lęgowych podgorzałki; bardzo liczna populacja rybitwy zwyczajnej, rybitwy białowąsej i ślepowrona.

Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 200/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG:

- Bączek *Ixobrychus minutus*;
- Cyranka *Spatula querquedula*;
- Czernica *Aythya fuligula*;
- Gęś gęgawa *Anser anser*;
- Głowienka *Aythya ferina*;
- Helmiatka *Netta rufina*;
- Kokoszka *Gallinula chloropus*;
- Krakwa *Anas strepera*;
- Krwawodziób *Tringa totanus*;
- Mewa białogłowa *Larus cachinnans*;
- Mewa czarnogłowa *Ichthyaetus melanocephalus*;
- Mewa śmieszka *Ichthyaetus melanocephalus*;
- Perkoz dwuczuby *Podiceps cristatus*;
- Perkozek *Tachybaptus ruficollis*;
- Perkoz rdzawoszyi *Podiceps grisegena*;
- Perkoz zausznik *Podiceps nigricollis*;
- Podgorzałka *Aythya nyroca*;
- Podróżniczek *Luscinia svecica*;
- Rybitwa białowąsa *Chlidonias hybrida*;
- Rybitwa rzeczna *Sterna hirundo*;
- Sieweczka rzeczna *Charadrius dubius*;
- Ślepowron *Nycticorax nycticorax*;
- Zimorodek *Alcedo atthis*.

Klasy siedlisk (% ogólnej powierzchni):

- N06 – wody śródlądowe (płynące i stojące) – 30,46 %;
- N07 – torfowiska, mokradła, bagna, roślinność granicząca z wodami – 0,5 %;
- N10 – łąki wilgotne, łąki świeże – 19,69 %;

- N12 – ekstensywne uprawy zbóż (w tym z zastosowaniem ugorowania w płodozmianie) – 41,68 %;
- N16 – lasy liściaste zrzucające liście na zimę – 6,18 %;
- N19 – lasy mieszane – 0,61 %;
- N23 – pozostałe tereny – 0,88 %.

WIŚLISKA (PLH 120084):

Obszar obejmuje system trzech starorzeczy rzeki Wisły (tak zwanych wiślik) na powierzchni 48,68 ha. W skład systemu wchodzi wiślika: Miejsce, Oko i Krajskie. Zbiorniki są częściowo ze sobą połączone, a starorzecze Miejsce jest połączone rowem z rzeką Wisłą. Wszystkie trzy starorzecza są typowo wykształconymi, dojrzałymi ekosystemami wodnymi. Najlepiej zachowane pod względem roślinnym jest wiślik Miejsce, następnie Krajskie i Oko. W wiślikach można wyróżnić strefowe pasy roślinności w zależności od głębokości (odległości od brzegów). Dobrze wykształcone są zarówno zbiorowiska roślin bagiennych (pasy szuwarów) jak również typowe zbiorowiska roślin wodnych (pływających i zanurzonych). Z ciekawszych gatunków można wymienić *Nymphaea alba*, *Nuphar luteum*, *Potamogeton lucens*, *Potamogeton obtusifolius*, *Myriophyllum spicatum*. Powierzchnia zajmowana przez siedlisko w obszarze równa się powierzchni fitolitoralu, który jest najlepiej rozwinięty w wiśliku Miejsce (70 %), zaś w Krajskim (50 %), a Oku (40 %). Obszar grupuje największe i najlepiej zachowane starorzecza w województwie małopolskim. Z uwagi na fakt, że roślinność wodna uznawana jest globalnie za zagrożoną lub nawet ginącą, ochrona starorzeczy, zwłaszcza tych dobrze zachowanych, powinna być działaniem o wysokim priorytecie. Bliskie sąsiedztwo innych zbiorników wodnych (głównie stawów) zapewnia przepływ genów pomiędzy populacjami. Proponowany obszar jest również niezwykle cenny dla ochrony ptaków oraz płazów. Obszar „Wiślika” w całości znajduje się w granicach NATURA 2000 „Dolina Dolnej Skawy” (PLB 120005).

Typy siedlisk wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG:

- 3150 – starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamio*.

Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 200/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG:

- Kumak nizinny *Bombina bombina*;
- Traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*.

Klasy siedlisk (% ogólnej powierzchni):

- N06 – wody śródlądowe (płynące i stojące) – 58,13 %;
- N07 – torfowiska, mokradła, bagna, roślinność granicząca z wodami – 38,67 %;
- N12 – ekstensywne uprawy zbóż (w tym z zastosowaniem ugorowania w płodozmianie) – 3,19 %.

1.10.3. Rudniański Park Krajobrazowy.

Według art. 16 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku „Park Krajobrazowy obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju”. Grunty rolne, leśne i inne nieruchomości znajdujące się w granicach Parku pozostawia się w gospodarczym wykorzystaniu.

Rudniański Park Krajobrazowy utworzono dla zachowania cennych zasobów przyrodniczych, geologicznych, historycznych, kulturowych i krajobrazowych. Zgodnie z Rozporządzeniem Nr 80/06 Wojewody Małopolskiego

z dnia 17 października 2006 roku w sprawie Rudniańskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Województwa Małopolskiego z dnia 20 października 2006 roku, Nr 654, poz. 3996) szczególne cele ochrony Parku to:

- ochrona wartości przyrodniczych:
 - zachowanie charakterystycznych elementów przyrody nieożywionej;
 - ochrona naturalnej różnorodności florystycznej i faunistycznej;
 - zachowanie naturalnych i półnaturalnych zbiorowisk roślinnych, ze szczególnym uwzględnieniem roślinności kserotermicznej, torfowiskowej oraz wilgotnych łąk;
 - zachowanie korytarzy ekologicznych,
- ochrona wartości historycznych i kulturowych:
 - ochrona tradycyjnych form zabudowy i zespołów wiejskich;
 - współdziałanie w zakresie ochrony obiektów zabytkowych i ich otoczenia,
- ochrona walorów krajobrazowych:
 - zachowanie otwartych terenów krajobrazów jurajskich;
 - ochrona przed przekształceniem terenów wyróżniających się walorami estetyczno – widokowymi,
- społeczne cele ochrony:
 - racjonalna gospodarka przestrzenią, hamowanie presji urbanizacyjnej;
 - promowanie i rozwijanie funkcji zgodnych z uwarunkowaniami środowiska, w tym szczególnie turystyki, wypoczynku i rekreacji.

Ogólna powierzchnia Rudniańskiego Parku Krajobrazowego wynosi 5813,9 ha, a jego otuliny 6713 ha. W granicach administracyjnych gminy Spytkowice znajduje się tylko fragment otuliny Rudniańskiego Parku Krajobrazowego. Obejmuje ona obręby ewidencyjne Miejsce – Wiśnicz i Spytkowice – Wiśnicz o łącznej powierzchni 148,97 ha. Dominują formą zagospodarowania otuliny w granicach gminy są grunty orne (85,65 ha), wody powierzchniowe płynące (38,78 ha), zadrzewienia i zakrzewienia (9,88 ha) oraz użytki zielone (6,64 ha). Rejon ten od północy zamyka rzeka Wisła, zaś od zachodu, południa i wschodu – wiślicka (Krajskie, Miejsce, Oko). Ponadto występuje tu udokumentowane złoża kopalin „Wiślicz”, na którym wyznaczono obszar i teren górniczy o powierzchni 65,2 ha.

1.10.4. Pomniki przyrody.

Według art. 40 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku „pomnikami przyrody” są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie”. Pomniki przyrody są ważnym elementem składowym krajobrazu, podnoszą jego piękno, posiadają wysokie walory dydaktyczne i edukacyjne.

Na terenie gminy Spytkowice występuje 58 pomników przyrody w postaci pojedynczych lub skupionych grup drzew. Koncentrują się one przede wszystkim w parku pałacowym w Ryczowie. Ich wykaz znajduje się w załączniku nr 3 do niniejszego tekstu *Studium*.

1.10.5. Ochrona gatunkowa fauny i flory.

Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku „ochrona gatunkowa” ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów oraz ich siedlisk, gatunków rzadko

występujących, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną na podstawie umów międzynarodowych, a także zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej”.

Ostatnie badania inwentaryzacyjne odnośnie występowania na terenie gminy Spytkowice chronionych gatunków roślin, bezkręgowców i zwierząt prowadzone były przez zespół Polskiej Akademii Nauk, Instytutu Podstaw Inżynierii Środowiska z Zabrze. Badanie prowadzone było w sezonie wegetacyjnym 1998 roku. Na ich podstawie udokumentowano szereg roślin i zwierząt podlegających prawnej ochronie gatunkowej. Wykaz gatunków, ujęty w załączniku nr 4 do niniejszego tekstu *Studium*, wymaga weryfikacji podczas aktualizacji inwentaryzacji przyrodniczej, albowiem w okresie ostatnich blisko 20 lat nastąpił znaczny rozwój terenów mieszkaniowych i usługowo – produkcyjnych oraz urządzeń infrastruktury technicznej.

1.10.6. Powiązania przyrodnicze – elementy systemu ECINET-PL i CORINE/NATURA 2000.

Rozwój gospodarczy w XX wieku przyczynił się do gwałtownego wzrostu ilości zanieczyszczeń emitowanych do środowiska i jego całkowitej lub częściowej degradacji. Presja człowieka na przyrodę doprowadziła do zaniku wielu gatunków flory i fauny, postępującej synantropizacji oraz fragmentacji naturalnych ekosystemów. W celu zjednoczenia wysiłków na rzecz zachowania i ochrony środowiska przyrodniczego ustanowiono szereg porozumień i konwencji międzynarodowych, których sygnatariuszem jest również Polska. Jedną z ważniejszych inicjatyw krajów Wspólnoty Europejskiej, przyczyniającą się do integracji współpracy w dziedzinie ochrony przyrody jest koncepcja utworzenia Europejskiej Sieci Ekologicznej (EECONET).

Sieć EECONET mają stanowić obszary powiązane przestrzennie i funkcjonalnie oraz objęte różnymi, wzajemnie się uzupełniającymi formami ochrony przyrody. Dla ochrony środowiska oraz poprawy jego funkcjonowania biologicznego i zwiększenia bioróżnorodności powstała krajowa sieć ekologiczna ECINET – PL, która jest częścią Europejskiej Sieci Ekologicznej EECONET, utworzonej w celu zintegrowania istniejących obszarów chronionych w poszczególnych krajach europejskich oraz potencjalnych obszarów przewidzianych do ochrony w jeden spójny system, zgodnie z przyjętymi międzynarodowymi kryteriami i standardami (koncepcja Europejskiej Sieci Ekologicznej została przyjęta przez Radę Europy w 1992 roku). Zasadniczymi elementami sieci są:

- obszary węzłowe, w których wyróżniono biocentra i strefy buforowe;
- korytarze ekologiczne.

Obszary węzłowe odznaczają się dużą różnorodnością gatunkową oraz różnorodnością form krajobrazowych i siedliskowych. Stanowią ostoję gatunków rodzimych i wędrownych, zwłaszcza rzadkich i zagrożonych wyginięciem. Wyróżnione w obszarach węzłowych biocentra obejmują obszary nagromadzenia największych walorów przyrodniczych. Otoczone są strefami buforowymi, które mają wyróżniające się walory, ale nie tak wysokie jak walory biocentrow. Natomiast korytarze ekologiczne to struktury przestrzenne, które umożliwiają rozprzestrzenianie się gatunków pomiędzy obszarami węzłowymi oraz terenami przylegającymi do nich.

Według koncepcji krajowej sieci ekologicznej ECINET – Polska (Liro, 1998) przez północny teren gminy Spytkowice przebiega międzynarodowy korytarz ekologiczny 26m – Górnej Wisły. Dodatkowo można stwierdzić, że przepływające przez gminę pozostałe ciekі wodne oraz większe kompleksy leśne pełnią rolę lokalnych korytarzy ekologicznych. Tym samym rejon gminy Spytkowice jest bezpośrednio i pośrednio powiązany z następującymi obszarami węzłowymi i korytarzami ekologicznymi zlokalizowanymi w rejonie Wyżyny Śląsko – Krakowskiej, Północnego Przedkarpacia i Zewnętrznych Karpat Zachodnich:

Krajowe obszary węzłowe:

- 16K – Krakowski;
- 30K – Beskidu Małego.

Korytarz ekologiczny o znaczeniu międzynarodowym:

- 27m – Krakowski Wisły.

Korytarz ekologiczny o znaczeniu krajowym:

- 70k – Beskidu Makowskiego i Wyspowego.

Szczególne znaczenie mają ujęte w *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego*³⁶ Korytarz Doliny Wisły oraz Korytarz Beskid Mały – Zator.

Korytarz Doliny Wisły biegnie wzdłuż jej koryta, obejmując przyległe tereny naturalnej obudowy biologicznej rzeki oraz sąsiadujące tereny łąk, pól, lasów i zadrzewień. Należą do niego również tereny po wyrobiskach kruszyw, stare koryta rzeki, rozlewiska i naturalne poldery. Korytarz zapewnia migracje dla wielu gatunków ryb, zwierząt i roślin, w wielu miejscach znajdują się ostoje różnorodnych gatunków ptaków. Pełni ważną rolę przewietrzania terenów położonych w obrębie doliny Wisły, co ma szczególne znaczenie dla jakości powietrza Krakowa. Dolina Górnej Wisły ma również kluczowe znaczenie dla ochrony przeciwpowodziowej, ponieważ przejmuje spływy wód z rzek górskich i podgórskich. Rola Korytarza Doliny Wisły jest znacząca ze względu na charakter rzeki, która – poza odcinkiem w Krakowie – płynie w naturalnym korycie, ograniczonym obwałowaniami ziemnymi. Utrzymanie naturalnego charakteru Górnej Wisły jest uzasadnione nie tylko względami ekologicznymi i ochroną przyrody, ale powinno być również uwzględnione w ramach zarządzania ryzykiem powodziowym. Tam, gdzie to jest możliwe należy pozostawić w stanie niezainwestowanym tereny polderowe. Wykorzystanie starorzeczy powinno zostać wykorzystane dla rozwoju turystyki i rekreacji w równowadze z utrzymaniem siedlisk chronionych gatunków. W przypadku realizacji inwestycji związanych z budową drogi wodnej Wisły, niosących w konsekwencji daleko idące zmiany charakteru rzeki, należy zminimalizować ryzyko utraty ciągłości ekologicznej korytarza poprzez odpowiednio zaprojektowane rozwiązania techniczne. Na szczególną uwagę zasługuje obszar gdzie korytarz Wisły łączy się z siecią korytarzy biegnących od Beskidu Małego, w rejonie kompleksu Stawów Zatorskich. Część obszaru jest chroniona jako siedliska ptasie w ramach programu NATURA 2000, ale z uwagi na dziedzictwo kulturowe i wartości krajobrazowe obszaru proponowane jest tu utworzenie Parku Krajobrazowego Stawy Zatorskie.

Korytarz Beskid Mały – Zator zapewnia łączność pomiędzy Obszarem Węzłowym Beskidu Małego a korytarzem Doliny Wisły. Biegnie doliną Skawy oraz zalesionymi i niezabudowanymi terenami wzniesień pomiędzy Kalwarią Zebrzydowską, Wadowicami i Spytkowicami. Zachowane są również powiązania zalesionych terenów pasma Leskowca i Czarne Gronia z niezabudowanymi terenami pomiędzy Wieprzem i Tomicami. Są to jednak powiązania zagrożone z uwagi na postępujący proces zainwestowania. Ciągłość tego korytarza zależy tylko od utrzymania terenów przyrodniczych w planowaniu miejscowym.

W związku z powyższym należy chronić korytarze poprzez minimalizację ich przerywania bądź przegradzania w postaci lokalizacji zabudowy inwestycji liniowych i innych obiektów inżynierskich. Na terenach, gdzie korytarze ekologiczne uległy przerwaniu, należy dążyć do poprawy tej sytuacji przez lokalizację zieleni towarzyszącej i uzupełniającej oraz specjalnych urządzeń wspomagających migrację zwierząt.

³⁶ Uchwała Sejmiku Województwa Małopolskiego nr XLVII/732/18 z dnia 26 marca 2018 roku.

Według systemu CORINE/NATURA 2000 (Dyduch – Falniowska i inni, 1999) na terenie gminy Spytkowice znajduje się fragment ostoi przyrody o znaczeniu europejskim „Stawy w Przyrębie i Spytkowicach”.

TABELA 40: Gmina Spytkowice – wykaz ostoi przyrody o znaczeniu europejskim według systemu CORINE/NATURA 2000.

Nazwa ostoi	Powierzchnia (ha)	Typ	Motyw wyboru
Stawy w Przyrębie i Spytkowicach	2242	M , T , W	FI , PI , Pt
Typ: M – murawy i łąki, T – tereny podmokłe, W – wody śródlądowe.			
Motyw wyboru: FI – flora, PI – płazy, Pt – ptaki.			

Źródło: *Objaśnienia do Mapy Geośrodowiskowej Polski 1:50000*, arkusz Chrzanów nr 971 (Lasoń, Preidl, 2004).

1.10.7. Założenie parkowe.

Założenia parkowe nie są szczególną formą ochrony przyrody w myśl ustawy o ochronie przyrody. Część z nich podlega ochronie konserwatorskiej jako zabytki kultury. Jednak duże walory przyrodnicze ich terenów, a także bezpośrednie sąsiedztwo terenów zurbanizowanych, dla których pełnią ogromną rolę środowiskotwórczą i biocenotyczną, predysponują do przedstawienia tych obszarów w rozdziale dotyczącym ochrony przyrody. Na terenie gminy Spytkowice zlokalizowane są 2 bardzo cenne założenia parkowe (przyzamkowe i przypałacowe) z wyróżniającym się drzewostanem. Występują one w miejscowościach:

- Spytkowice – przyzamkowy park krajobrazowy ujęty w ewidencji zabytków województwa małopolskiego;
- Ryczów – park dworski ujęty w rejestrze zabytków województwa małopolskiego.

Powierzchnia całego zespołu zamkowo – parkowego w Spytkowicach wynosi około 10 ha. Pierwszy park przy zamku założyli Zborowscy w II połowie XVI wieku. Był to wówczas ogród geometryczny, użytkowo – ozdobny, rozbudowany przez Szyszkowskich około 1630 roku. Na przełomie XVIII i XIX wieku Lubomirscy zamienili go na park angielski o swobodnej kompozycji. Z tego okresu pochodzi ponad 20 starych lip rosnących nas sadzawkami na północnym wale. W II połowie XIX wieku kompozycje parku rozszerzono o tak zwany ogród wodny (stawy, sadzawki) i zasilający je akwedukt. Do chwili obecnej zachowały się resztki starego sadu, wyschnięte stawy i sadzawki oraz ceglane zabudowania dawnego browaru. Drzewostan parkowy, pomimo że został przetrzebiony, zachował się w formie zwartej we wschodniej części parku oraz w kilku innych miejscach w formie pojedynczych skupisk, pojedynczych drzew oraz w układzie szpalerowym (ul. Starowiślna). W skład zabytkowego drzewostanu parkowego wchodzi: buk pospolity *Fagus sylvatica*, dąb szypułkowy *Quercus robur*, grab pospolity *Carpinus betulus*, klon jawor *Acer pseudoplatanus*, klon zwyczajny *Acer rubrum*, klon czerwony *Acer rubrum*, kasztanowiec biały *Aesculus hippocastanum*, lipa drobnolistna *Tilia cordata*, olsza czarna *Alnus glutinosa*, olsza szara *Alnus incana*, robinia akacjowa *Robinia pseudoacacia*, topola czarna *Populus nigra*, wierzba pospolita *Ulmus laevis*, wierzba biała *Salix alba*, wierzba iwa *Salix caprea*, jesion wyniosły *Fraxinus excelsior* i żywotnik zachodni *Thuja occidentalis*.

Powierzchnia parku dworskiego w Ryczowie wynosi około 3,5 ha. Został założony około 1865 roku przez Tytusa Drohojewskiego. Zarys parku zbliżony jest do prostokąta, a na skraju jego południowej części znajduje się murowany dwór. Pod względem przyrodniczym stanowi on ciekawą enklawę zieleni reprezentowanej przez kilkadziesiąt drzew w wieku od 100 do 250 lat. Zadrzewienia uformowane są w zgrupowania zwarte, znacznie przerzedzone, luźne i pasmowe. Drzewostan w przeważającej części złożony jest z jesionów wyniosłych *Fraxinus excelsior*, dębów szypułkowych *Quercus robur* i lip drobnolistnych *Tilia cordata*. Nielicznie występuje klon

zwyczajny *Acer rubrum* i robinia akacjowa *Robinia pseudoacacia*. Charakterystyczną cechą starodrzewu jest występowanie kilku rzadkich gatunków takich jak: tulipanowiec amerykański *Liliodendron tulipifera*, platan klonolistny *Platanus acerifolia*, magnolia drzewiasta *Magnolia acuminata* i cisy pospolite *taxus baccata*. Warstwę krzewów tworzą między innymi: azalia pontyjska *Rhododendron luteum*, rdest sachaliński *Polygonum sachalinense* i bez czarny *Sambucus nigra*.

1.10.8. Pozostałe elementy środowiska przyrodniczego podlegające ochronie.

Na podstawie przepisów odrębnych ochronie na omawianym terenie podlegają:

- lasy i grunty leśne;
- zieleń urządzona i zadrzewienia;
- gleby klasy II i III;
- udokumentowane złoża kopalin;
- wody powierzchniowe i podziemne;
- powierzchnia ziemi, krajobraz i powietrze.

Lasy i grunty leśne:

Na terenie gminy Spytkowice lasy i grunty leśne zajmują powierzchnię 492,02 ha³⁷ i stanowią zaledwie 9,86 % powierzchni gminy. Samych lasów jest 483,08 ha³⁸ co stanowi 9,68 % powierzchni gminy. Zbiorowiska leśne w postaci niewielkich, zwartych powierzchniowo kompleksów występują w południowej (Las Bachowiec na wschód od wsi Bachowice oraz północna część Lasu Burzyńskiego na południe od wsi Półwieś) oraz zachodniej części gminy (Górki Bachowskie). W strukturze gatunkowej drzew zdecydowanie dominują: buk oraz sosna, dąb i grab.

Zieleń urządzona:

Zieleń urządzona na terenie gminy reprezentowana jest przede wszystkim w formie zieleni parkowej (Ryczów, Spytkowice), alei i szpalerów przydrożnych oraz śródpolnych, zieleni cmentarnej i przykościelnej – chronionych zapisami ustawy z dnia 15 lutego 1962 roku o ochronie dóbr kultury i muzeach oraz dodatkowo w formie zieleni przyzagrodowej. Ważnym dziedzictwem kulturowym są cmentarze, zarówno istniejące jak i zamknięte oraz tereny zieleni pocmentarnej i przykościelnej, usytuowane przeważnie w otoczeniu zabytkowych zespołów kościelnych w większych miejscowościach gminy (Bachowice, Ryczów, Spytkowice). Ochronie podlega także pozostała zieleń i zadrzewienia w myśl ustawy o ochronie przyrody (rozdział 4) z dnia 16 kwietnia 2004 roku (Dz. U. z 2018 roku poz. 1614 z późn. zm.). Zadrzewienia i zakrzewienia obejmują łącznie 38,0984 ha³⁹ co stanowi 0,74 % ogólnej powierzchni gminy.

Ochrona gleb:

Stosownie do ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o zmianie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z dnia 31 grudnia 2008 roku) ochronie podlegają kompleksy użytków rolnych z glebami zaliczonymi do wysokich klas bonitacyjnych (klasy I – III) oraz kompleksy użytków rolnych klas IV – VI wytworzonych z gleb pochodzenia organicznego na terenach wiejskich. Na terenie gminy dominują gleby o dość dobrych walorach dla rolnictwa.

³⁷ Łącznie z gruntami związanymi z gospodarką leśną, według GUS 2017.

³⁸ Według GUS 2017.

³⁹ Według ewidencji gruntów, 2016.

Gleby o wysokiej wartości bonitacyjnej (klasy II – III) obejmują łącznie 1942,1812 ha⁴⁰ i stanowią 55,83 % ogólnej powierzchni gruntów ornych (32,92 % ogólnej powierzchni gminy) oraz 42,11 % ogólnej powierzchni użytków zielonych (4,76 % ogólnej powierzchni gminy). W związku z powyższym dość znaczna część powierzchni gruntów ornych oraz użytków zielonych podlega ochronie, a dalszy rozwój przestrzenny poszczególnych miejscowości wiejskich wymagałby głębokiej ingerencji w ochronę gleb.

Ochrona złóż:

Złożem kopaliny jest nagromadzenie minerałów i skał, których wydobywanie może przynieść korzyść gospodarczą. Zgodnie z ustawą Prawo geologiczne i górnicze z dnia 09 czerwca 2011 roku (Dz. U. z 2017 roku, poz. 2126 z późn. zm.), w celu określenia granic złoża, jego zasobów oraz geologicznych warunków występowania sporządza się dokumentację geologiczną. Udokumentowane złoża kopalin uwzględnia się w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Na obszarze gminy aktualnie udokumentowanych jest 5 złóż kopalin: złoża kruszywa naturalnego „Łączany” i „Wiślicz”, złożo surowców ilastych ceramiki budowlanej „Bachowice” oraz 2 złoża węgla kamiennego: „Spytkowice” i „Wisła Północ”. Na złożu „Wiślicz” wyznaczono obszar i teren górniczy.

Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych:

Ochrona wód polega na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami przez zapobieganie naruszaniu równowagi przyrodniczej i przeciwdziałanie wywoływaniu w wodach zmian powodujących ich nieprzydatność dla ludzi, świata roślinnego i zwierzęcego oraz gospodarki narodowej. Zgodnie z ustawą Prawo wodne (Dz. U. z 2018 roku, poz. 2268 z późn. zm.) ochronie podlegają wody śródlądowe powierzchniowe i podziemne oraz obszary ich zasilania. Na obszarze gminy wody powierzchniowe (wody płynące i stojące)⁴¹ zajmują łącznie powierzchnię 179,2968 ha⁴², co stanowi 3,48 % ogólnej powierzchni gminy. Według *Mapy obszarów głównych zbiorników wód podziemnych* (GZWP) (Kleczkowski, 1990) w południowo – zachodnim rejonie gminy Spytkowice znajduje się fragment czwartorzędowego GZWP nr 444 „Dolina rzeki Skawy” z wydzielonym tu obszarem wymagającym najwyższej ochrony wód (ONO), zaś wokół niego wyznaczono strefę wymagającą wysokiej ochrony wód (OWO). Największe udokumentowane i eksploatowane ujęcia wód podziemnych występują w Bachowicach i Spytkowicach. Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2009 roku (Dz. U. nr 106, poz. 882) w sprawie szczegółowego zakresu opracowywania planów gospodarki wodami na obszarach dorzeczy, sporządzono stosowny dokument (*Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły* przyjęty Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 roku), określający zasady gospodarowania wodami podziemnymi i powierzchniowymi, w tym dla rejonów JCWPd nr 159 oraz JCWP nr: PLRW2000192135599, PLRW200026213514, PLRW2000262135189, PLRW200015213499 i PLRW20001621353899, obejmujących swym zasięgiem rejon gminy Spytkowice. Aktualnie opracowywany jest projekt aktualizacji *Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły*.

Ochrona krajobrazu:

Struktura przestrzenna krajobrazu jest jednym z ważniejszych czynników wpływających na wartość przyrodniczą obszaru. Najważniejszymi elementami krajobrazu, które powinny podlegać ochronie są: lasy, większe zadrzewienia nieleśne, zadrzewienia śródpolne, pasy zieleni wzdłuż dróg i cieków wodnych, naturalne łąki

⁴⁰ Według ewidencji gruntów, 2016.

⁴¹ Bez gruntów pod stawami i rowów.

⁴² Według ewidencji gruntów, 2016.

w dolinach rzecznych, a także koryta rzek. Lasy, większe zadrzewienia lub zwarte, ekstensywnie użytkowane łąki spowalniają szybkość odpływu składników mineralnych oraz warunkują prawidłowe krążenie wody, pierwiastków i energii w środowisku. Zadrzewienia śródpolne ograniczają erozję wietrzną gleb, parowanie wody z gleb, szczególnie w okresie letnim oraz są miejscem bytowania gatunków zwierząt żywiących się wieloma szkodnikami upraw. Pasy zieleni przydrożnej zapobiegają tworzeniu się zasp śnieżnych na drogach. Szczególnie liczne dodatkowe korzyści występują w przypadku zachowania mało przekształconych rzek i ich dolin. Ochrona niezajętych przez przemysł, budownictwo, infrastrukturę techniczną i użytkowanie rolnicze dolin rzecznych bez obwałowań lub z wałami odsuniętymi daleko od rzeki, zapewnia nie tylko prawidłowe funkcjonowanie środowiska, ale także sprzyja lepszemu zabezpieczeniu przeciwpowodziowemu miejscowości położonych w dolinach rzecznych, ochronie wód rzek przed zanieczyszczeniami obszarowymi pochodzenia rolniczego i samooczyszczaniu się tych wód. Takie doliny rzeczne pełnią rolę korytarzy ekologicznych zapewniających prawidłowe funkcjonowanie zespołów roślinnych i zwierzęcych. Struktura przestrzenna krajobrazu musi być odpowiednio uwzględniana w procesie planowania przestrzennego. Zachowaniu najistotniejszych obszarów o cennych walorach krajobrazowych służy tworzenie form ochrony przyrody wymienionych w art. 6 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku.

1.10.9. Audyt krajobrazowy.

Ze względu na brak obowiązującego audytu krajobrazowego w niniejszym *Studium* nie zawarto zapisów dotyczących rekomendacji, wniosków oraz granic krajobrazów priorytetowych wynikających z audytu krajobrazowego.

1.10.10. Obszary proponowane do objęcia ochroną.

Obecne zabezpieczenie najwartościowszych pod względem krajobrazowym i przyrodniczym terenów gminy Spytkowice w postaci 2 obszarów NATURA 2000, otuliny Rudniańskiego Parku Krajobrazowego oraz 58 pomników przyrody nie jest wystarczające z punktu widzenia potrzeb związanych z ochroną przyrody i środowiska. W obrębie gminy wytypowano 6 dodatkowych obszarów (1 park krajobrazowy, 2 rezerваты przyrody i 3 użytki ekologiczne), które wyróżniają się walorami przyrodniczymi w skali lokalnej i zasługują na ochronę. Zasadność wyboru rezerwatów przyrody i użytków ekologicznych poparto wynikami inwentaryzacji przyrodniczej przeprowadzonej w sezonie wegetacyjnym 1998 roku przez zespół, który opracował *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Spytkowice* z 1999 roku (Polska Akademia Nauk, Instytut Podstaw Inżynierii Środowiska, Zabrze).

PARK KRAJOBRAZOWY:

Według art. 16 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku „*Park Krajobrazowy* obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju”. Grunty rolne, leśne i inne nieruchomości znajdujące się w granicach Parku pozostawia się w gospodarczym wykorzystaniu.

*Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego*⁴³ w celu wzmocnienia kompleksowej ochrony dziedzictwa przyrodniczo – kulturowego wskazał 7 obszarów, na których dotychczasowe formy ochrony prawnej są niewystarczające i dla których powinny zostać ustanowione parki krajobrazowe. Proces tworzenia

⁴³ Uchwała Sejmiku Województwa Małopolskiego nr XLVII/732/18 z dnia 26 marca 2018 roku.

nowych parków musi być jednak wcześniej poprzedzony szczegółową inwentaryzacją przyrodniczo – krajobrazowo – kulturową, audytem krajobrazowym oraz poparty budowaną świadomością ekologiczną i pozytywnym odbiorem ich funkcjonowania. Jednym z potencjalnych obszarów do wyznaczenia nowego parku krajobrazowego jest rejon Stawów Zatorskich, obejmujący niezwykle ważny węzeł korytarzy ekologicznych, stwarzający warunki ochrony zabytków gospodarki rybackiej (średniowieczne stawy zatorskie), a także starorzecze Wisły i przedpola zamku w Lipowcu objętego już ochroną w ramach Jurajskich parków krajobrazowych. Potencjalny Park Krajobrazowy Stawów Zatorskich zajmowałby powierzchnię około 3,8 tys. ha i obejmował północno – zachodnią część gminy Spytkowice w rejonie Stawów Spytkowice.

REZERWATY PRZYRODY:

Zgodnie z art. 13 ustawy o ochronie przyrody 16 kwietnia 2004 roku „rezerwat przyrody” obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi”. Tworzenie rezerwatów ścisłych jest jedną z podstawowych metod ochrony przyrody w ramach tak zwanej strategii zachowawczej, czyli konserwatorskiej. Celem tej strategii jest utrzymanie w stanie możliwie niezmienionym obiektów o wysokich walorach przyrodniczych, krajobrazowych lub kulturowych, przy wykluczeniu jakiegokolwiek ingerencji człowieka. Częściowe rezerваты przyrody są domeną kierunku biocenotycznego w ochronie przyrody. Ich tworzenie uzasadnione jest względami naukowymi, dydaktycznymi i gospodarczymi. Dopuszcza się tutaj stosowanie określonych, w tak zwanych planach ochrony, zabiegów hodowlano – pielęgnacyjnych dla osiągnięcia celu ochrony.

Rezerwat przyrody (faunistyczny) „Spytkowice”:

Przedmiotem ochrony winien być objęty kompleks stawów hodowlanych (Stawy Spytkowice w północno – zachodniej części gminy) jako lęgownisko rzadkich i chronionych gatunków ptaków. Istniejące od połowy XIV wieku stawy stanowią naturalny element środowiska przyrodniczego, stwarzając dogodne warunki lęgowania ptaków wodno – błotnych. Rozległy kompleks stawów rybnych (około 350 ha), objęty jest intensywną gospodarką stawową. Szatę roślinną stawów tworzą między innymi zespół trzcin i oczeretów ze związku *Phragmition* oraz szuwały wielkoturzycowe ze związku *Magnocaricion*. Na groblach występują również pasy zarośli wierzbowych oraz pojedyncze okazy wierzb. W sąsiedztwie stawów występują zbiorowiska łąk świeżych ze związku *Arrhenatheretalia*, fitocenozy pastwiskowe zbliżone do zespołu *Lolio–Cynosuretum* oraz synantropijne zespoły polne z klasy *Secalietea*. Stawy stały się naturalnym składnikiem krajobrazu gminy. Są one okresowo osuszane. Corocznie kilka z nich pozostaje nie zapełnionych. Różnorodność warunków stwarza dogodne możliwości do życia wielu gatunkom zwierząt. Największym walorem obszaru są liczne gatunki ptaków, w tym wiele gatunków gniazdujących. Odnotowano tu ponad 200 gatunków ptaków, z czego 124 to gatunki lęgowe, zaś 75 gatunków ptaków to gatunki przelotne. Większość ptaków należy do grupy gatunków rzadkich i chronionych. Występują tu między innymi: perkoz rdzawoszyi *Podiceps grisegena*, perkoz ausznik *Podiceps cristatus*, bąk *Botaurus stellaris*, bączek *Ixobrychus minutus*, łabędź niemy *Cygnus olor*, błotniak stawowy *Circus aeruginosus*, kropiatka *Porzana porzana*, sieweczka obrożna *Charadrius hiaticula*, rycyk *Limosa limosa*, rybitwa zwyczajna *Sterna hirundo*, rybitwa czarna *Chlidonias niger*, rokitniczka *Acrocephalus schoenobaenus*, trzcinniczek *Acrocephalus scirpaceus* oraz trzcinia *Acrocephalus arundinaceus*. Stwierdzono też nieregularne gnieźdzenie się ślepowrona *Nycticorax nycticorax* i rybitwy białowąsej *Chlidonias hybrida*. Odsłonięte dno stawów jest dobrym miejscem dla gniazdujących ptaków siewkowatych. Dobrymi lęgówkami są też wyspy gęsto porośnięte roślinnością. Stawy są także miejscem rozrodu płazów oraz niektórych ptaków. Stawy te wraz z sąsiadującymi

stawami w Przerębie stanowią ostoję ptaków o randze europejskiej. Głównym zagrożeniem dla tego obszaru jest nieracjonalna gospodarka stawowa, wycinanie szuwarów, wypalanie traw i polowania płoszące ptaki. Prowadzone w okresie lęgowym wycinanie trzciny powoduje straty w lęgach. Ponadto okazjonalnie wykonuje się tu redukcje miejscowych populacji ptaków, głównie czapli siwej i mewy śmieszki. Zagrożeniem jest też zanieczyszczanie i eutrofizacja wód. Planowana powierzchnia postulowanego rezerwatu częściowego wynosi 248,36 ha, a jego otuliny 114,86 ha. Postulowany rezerwat znajduje się w granicach obszaru NATURA 2000 „Dolina Dolnej Skawy” (PLB 120005).

Rezerwat przyrody (fitocenotyczny lasów) „Bachowiec”:

Przedmiotem ochrony jest fragment drzewostanów mieszanych na siedlisku lasu mieszanego podgórskiego (Las Bachowiec w południowej części gminy). Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych naturalnych fragmentów lasu z unikalnym runem, charakterystycznym dla podgórskich łęgów jesionowo – olszowych. Dolina potoku Brzezina tworzy tu wąwóz z charakterystycznym podgórskim łęgiem jesionowo – olszowym oraz występującymi lasami grądowymi i buczyną. Cechuje się runem obfitującym w wiele gatunków chronionych, między innymi: wawrzynek wilczczyko *Daphne mezereum*, bluszcz pospolity *Hedera helix*, skrzyp olbrzymi *Equisetum telmateia*, barwinek pospolity *Vinca minor*, kruszyna pospolita *Frangula alnus*, kalina koralowa *Viburnum opulus*, marzanna wonna *Galium odoratum* i pierwiosnka wyniosła *Primula eliator*. Planowana powierzchnia postulowanego rezerwatu częściowego wynosi 43,07 ha, a jego otuliny 101,24 ha.

UŻYTKI EKOLOGICZNE:

Na podstawie art. 42 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku „użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania”. Na podstawie inwentaryzacji przyrodniczej postuluje się objęcie ochroną w postaci użytków ekologicznych 3 obszarów:

Użytek ekologiczny „Łączany”:

Postulowany użytek ekologiczny „Łączany” obejmuje dolinę rzeki Wisły (terasa zalewowa) otoczoną łąkami, polami i trzcinowiskami o powierzchni 34,2 ha w północno – wschodniej części gminy (bez obszaru położonego w gminie Brzeźnica). Jest to miejsce największej koncentracji zimujących ptaków wodnych w tej części Polski. Obszar jest szczególnie ważny jako miejsce zimowania łabędzia niemego *Cygnus olor* (2,5 tys. tych ptaków), gągoła krzykliwego *Bucephala clangula*, tracza bielaczka *Mergus albellus*, łyski *Fulica atra* oraz krzyżówki *Anas platyrhynchos*. Przyległe trzcinowiska stwarzają także dogodne warunki zimowania ptakom wróblowatym, związanym ze środowiskiem wodnym, w tym rzadkiej wąsatce *Panurus biarmicus*. Ogółem w okresie zimowym stwierdzono około 50 gatunków ptaków wodno – błotnych, w tym wiele rzadkich gatunków gęsi, kaczek i mew.

Użytek ekologiczny „Starorzecze Wisły”:

Obszar postulowany do objęcia ochroną stanowi część starorzecza rzeki Wisły (wiślicko Miejsce w północnej części gminy) o powierzchni 16,8 ha. Teren ten stanowi miejsce tarła między innymi lina *Tinca tinca*, szczupaka

Esox lucius i sandacza *Stizosteolion lucioperca*. Z ryb występuje także karp *Cyprinus carpio* i amur *Ctenopharyngodon idella*. W zadrzewieniach znajdują się lęgowe remizów *Remiz pendulinus*, a w trzcinowiskach czapli siwej *Arolea cinerea* i trzciniczka *Acrocephalus scirpaeus*. Z roślin ściśle chronionych masowo występuje grążel żółty *Nuphar luteum*. Ponadto stwierdzono występowanie kruszyny pospolitej *Frangula ainus*, która jest objęta częściową ochroną. Postulowany użytek ekologiczny znajduje się w granicach obszarów NATURA 2000: „Dolina Dolnej Skawy” (PLB 120005) i „Wiślicka” (PLH 120084).

Użytek ekologiczny „Górki Bachowskie i Spytkowskie”:

Poprzednia edycja *Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego*⁴⁴ postuluje utworzenie w środkowo zachodniej części gminy, przy granicy obrębów Bachowice i Spytkowice oraz gminy Zator, użytku ekologicznego „Górki Bachowskie i Spytkowskie”. To niezwykle urokliwy, silnie pagórkowaty teren porośnięty kwaśną buczyną niżową *Luzulo pilosae–Fagetum*, nadającą mu parkowy charakter. Liczne wzniesienia Pogórza Wilamowickiego, przecinają głębokie dolinki o stromych i głęboko wciętych dnach. Zostały one wyrzeźbione w miękkim, podatnym na erozję podłożu plastycznym przez wody potoków. Dnem większości z nich nadal płynie woda. W niektórych dolinkach, głównie u ich wylotu, spotkać można obfite stanowiska skrzypu olbrzymiego *Equisetum telmateia*. W buczynie porastającej Górki, w zwartym i niemal równikowym drzewostanie dominuje buk zwyczajny *Fagus sylvatica* – drzewo o charakterystycznej srebrzystoszarej, gładkiej korze i prostym pniu. Liście buka, duże i eliptyczne, skutecznie ograniczają dostęp promieni słonecznych do dna lasu. Silne zacienienie i zakwaszenie gleby sprawia, że roślinność runa jest bardzo uboga lub miejscami brak jej zupełnie, a dno lasu pokrywa tylko warstwa opadłych liści bukowych. Nieliczne gatunki roślin, które możemy tutaj spotkać to przede wszystkim małe byliny jak: konwalia dwulistna *Maianthemum bifolium*, pospolita roślina o trujących, czerwonych jagodach oraz szczawik zajęczy *Oxalis acetosella* zwany również zajęczą kapustą, o liściach podobnych do liści konicyzny. W runie lasu sporadycznie występują również gatunki objęte ochroną, a są to: bluszcz pospolity *Hedera helix* – pnącze o zimozielonych liściach i kopytnik pospolity *Asarum europaeum* – o błyszczących, nerkowatych liściach.

1. 11. Warunki podłoża budowlanego⁴⁵.

Ocenę warunków podłoża budowlanego określono z pominięciem: obszarów objętych ochroną prawną ze względu na walory przyrodnicze, występowania złóż kopalin, terenów leśnych, gleb chronionych, łąk na glebach pochodzenia organicznego oraz terenów zieleni urządzonej. W tak określonych granicach wyróżniono dwie podstawowe kategorie obszarów:

- warunki korzystne dla budownictwa;
- warunki niekorzystne, utrudniające budownictwo.

Warunki korzystne dla budownictwa występują na obszarach gdzie są grunty spoiste, zwarte oraz w obrębie gruntów sypkich średniozagęszczonych, na których nie zaznaczają się zjawiska geodynamiczne, a głębokość wody gruntowej przekracza 2 m. Warunki budowlane spełniające wyżej opisane kryteria występują przede wszystkim na obszarach wychodni piaskowców i na morfologicznych wierzchołkach, na których występuje dość zwarta, szpalerowa zabudowa, często o wielowiekowej ciągłości (Bachowice, południowa część Spytkowic, centralna część Ryczowa). Podłoże budowlane o warunkach korzystnych dla budownictwa stanowią także średniozagęzczone plejstoceny i holoceny mułki, piaski, żwiry i otoczaki wyższych tarasów rzecznych,

⁴⁴ Uchwała Sejmiku Województwa Małopolskiego nr XV/174/03 z dnia 22 grudnia 2003 roku.

⁴⁵ Na podstawie *Objaśnień do Mapy Geosrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusze: Chrzanów nr 971 (Preidl, 2004), Krzeszowice nr 972 (Boratyn, Płonczyński, 2004), Wadowice nr 994 (Truszel, Salamon, 2004) i Kalwaria Zebrzydowska nr 995 (Bąk, Bogacz, 2004).

na obszarach gdzie zwierciadło wody gruntowej zalega niżej niż 2 m. p.p.t. Grunty te występują głównie na południowych tarasach Wisły (centralna część Spytkowic).

Obszarami o warunkach niekorzystnych, utrudniających budownictwo, są tereny gdzie występują holoceny nieskonsolidowane gliny rzeczne, mady, utwory lessowe złodowców północnopolskich, grunty słabonośne (organiczne, grunty spoiste w stanie miękkoplastycznym i plastycznym, zwiaterzliny gliniaste, grunty niespoiste luźne), w których zwierciadło wody gruntowej znajduje się na głębokości mniejszej niż 2 m od powierzchni terenu, obszary występowania wód agresywnych, obszary zalewane w czasie powodzi (tak zwana woda stuletnia), obszary podmokłe i zabagnione, obszary objęte ruchami masowymi oraz zjawiskami krasowymi i sufozycznymi, obszary o spadkach terenu powyżej 20 % na terenach wyżynnych i górskich oraz obszary zmienione w wyniku działalności człowieka (grunty antropogeniczne, składowiska, wysypiska, itp.).

Niekorzystne warunki podłoża budowlanego na terenie gminy Spytkowice występują w północnej części gminy (Lipowa, Miejsce, północna część Ryczowa, północna część Spytkowic), gdzie zwierciadło wody gruntowej znajduje się głębokości mniejszej niż 2 m. Odnosi się to do obszarów podmokłych i zabagnionych, które związane są z większymi i mniejszymi ciekami wodnymi. Są to obszary występowania gruntów słabonośnych, takich jak namuły piaszczyste i mulki, a także gruntów niespoistych (piasków i żwirów) w stanie luźnym. Obszary te narażone są także na występowanie powodzi.

Do terenów na których wznoszenie jakichkolwiek budowli jest bardzo ryzykowne należą obszary, na których uwidaczniają się zjawiska geodynamiczne. Obszary gdzie w podłożu występują utwory lessowe zaliczono do niekorzystnych, gdyż w związku ze specyfiką lessów, istnieje możliwość ich spłukiwania, osuwania oraz osiadania zapadowego. Dotyczy to głównie terenów znajdujących się w strefach krawędziowych i na zboczach wyniesień (Górki Bachowskie i Górki Spytkowskie, obszar pomiędzy Bachowicami a Ryczowem, Półwieś). Dodatkowym niekorzystnym zjawiskiem jest fakt, że pod lessami zalegają głównie mioceńskie iły lub serie łupkowe co powoduje, że lessy te mają zwiększone tendencje do zsuwów. Lessy na obszarze gminy ciągną się szerokim pasem wzdłuż nasunięcia Karpackiego, ponieważ jednak na nich znajdują się urodzajne gleby objęte ochroną, na których nie rozpatruje się warunków geologiczno – inżynierskich, analizę podłoża budowlanego typu lessowego ograniczono tylko do niewielkich obszarów. Niekorzystne podłoża dla budownictwa stanowią także tereny zagrożone ruchami osuwiskowymi (Górki Bachowskie i Górki Spytkowskie, obszar pomiędzy Bachowicami a Ryczowem, wybrane rejony Ryczowa). Są to zbocza o konsekwentnym ułożeniu warstw, nachyleniu powyżej 20 %, szczególnie wtedy gdy budują je warstwy z przewagą łupków, czy margli oraz obszary gdzie występują grube warstwy zwiaterzliny, szczególnie gliniastej. Głównymi czynnikami inicjującymi powstawanie osuwisk są długotrwałe opady lub powolne topnienie pokrywy śnieżnej. Niekorzystny wpływ mają także różne rodzaje erozji oraz roboty ziemne.

1. 12. Ogólna ocena stanu środowiska i stopnia jego degradacji⁴⁶.

Na terenie gminy Spytkowice tylko śladowy udział mają obszary leśne. Nie tworzą one większych rejonów, lecz stanowią izolowane enklawy. Wiodący zaś udział mają użytki rolne, a wśród nich gleby o stosunkowo wysokich wartościach użytkowych. Z uwagi na dużą ilość gospodarstw rolnych wykształciła się tu sieć warsztatów i zakładów produkcyjno – usługowych obsługujących rolnictwo, dających dość znaczne ilości zanieczyszczeń

⁴⁶ Na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusze: M-34-63-D Chrzanów (Absalon, Jankowski, Leśniok, 1995 i Gruszczyński, 2001), M-34-64-C Krzeszowice (Absalon, Jankowski, Leśniok, 1995 i Gruszczyński, 2001), M-34-75-B Wadowice (Absalon, Jankowski, Leśniok, 1995 i Gruszczyński, 2001) i M-34-76-A Kalwaria Zebrzydowska (Absalon, Jankowski, Leśniok, 1995 i Wika, 2001).

pyłowo – gazowych oraz nieoczyszczonych ścieków. Sieć osadniczą tworzą 3 duże wsie (Bachowice, Ryczów i Spytkowice) i 3 mniejsze (Lipowa, Miejsce i Półwieś) oraz kilkanaście przysiółków o różnej wielkości i założeniu, rozlokowanych po niemal całym obszarze gminy. Dodatkowym elementem antropopresji jest dość gęsta sieć dróg bitych i linii kolejowych o lokalnym i ponadlokalnym znaczeniu. Specyficznym i ważnym elementem środowiska jest gęsta sieć hydrograficzna i liczne hydrotopy w postaci dużych zbiorników wodnych pochodzenia naturalnego i antropogenicznego. Stwarza to dosyć ściśle ze sobą połączony układ przyczynowo – skutkowy warunkujący stan systemu środowiska. To właśnie krajobraz i środowisko wód powierzchniowych, znajdujących się w zasięgu oddziaływania jednostek osadniczych, doznało największego uszczerbku. Ekosystemy wodne i wodno – lądowe są szczególnie zagrożone przez wszelkiego rodzaju zanieczyszczenia, szczególnie przez zrzuty nieoczyszczonych ścieków bezpośrednio do wód i gruntu. Powodem zagrożenia jest płytki poziom zalegania tych wód oraz brak izolacji od powierzchni terenu. Zagrożenie dla wód podziemnych stanowi postępująca urbanizacja, która powoduje obniżanie się zwierciadła wód gruntowych. Brak dostatecznej infrastruktury komunalnej (sieć kanalizacyjna, oczyszczalnia ścieków) powoduje częste zanieczyszczenia wód podziemnych wskutek zrzutu ścieków bezpośrednio do gruntu, co jest szczególnie groźne w dolinach rzecznych, gdzie zwierciadło wody gruntowej zalega stosunkowo płytko (2 – 5 m). Emisja zanieczyszczeń atmosfery przyjmuje spore rozmiary głównie na terenie większych wsi, gdzie występuje kilka większych, głównie komunalnych, emitorów zanieczyszczeń powietrza. W połączeniu z oddziaływaniem niskiej emisji może to powodować lokalne pogorszenie stanu aerosanitarne. Emisja zanieczyszczeń oraz hałasu skupiona jest także wzdłuż gęstej sieci ciągów komunikacyjnych (drogi, koleje). Dodatkowym źródłem są zanieczyszczenia przynoszone z obszarów przyległych (aglomeracja krakowska, Skawina, GOP, okręg bielski). Degradacja gleb przejawia się głównie w ich zakwaszeniu, które częściowo wynika z zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego. Miejscami stwierdza się skażenie gleb metalami ciężkimi (w pobliżu Spytkowic). Na tych glebach powinno się uprawiać przede wszystkim rośliny przemysłowe, a także nasienne. Na pozostałym obszarze zawartość metali ciężkich jest niższa i waha się od zawartości podwyższonej do zanieczyszczenia średniego. Duże nachylenie stoków przyczynia się również do erozji powierzchniowej, w wyniku której następuje zmniejszenie miąższości warstw próchnicznych a tym samym obniżenie zdolności produkcyjnej gleb. Szczegółowe dane dotyczące poziomów stężeń poszczególnych zanieczyszczeń zawarte są w bieżących raportach Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Krakowie.

Ogólnie gmina Spytkowice to geoekosystem o małej bioróżnorodności i georóżnorodności z dominacją otwartych terenów rolnych i dużych zbiorników wodnych. Obszar ten posiada jeszcze odporność i możliwość do samoregulacji systemu, jednak uzależnione jest to od aktywnej ochrony walorów środowiska oraz od odpowiedniego kształtowania tego systemu. Podstawowym zadaniem w dziedzinie ochrony środowiska, a zwłaszcza walorów przyrodniczych, jest ostateczne uregulowanie gospodarki ściekowej na terenach osadniczych. W tym celu konieczna jest budowa i/lub rozbudowa oczyszczalni ścieków i systemów kanalizacji rozdzielczej, obejmujących całe miejscowości. Jeszcze przed ich realizacją nie należy dopuszczać do rozproszenia zabudowy, gdyż może to w przyszłości znacznie zwiększyć koszty budowy infrastruktury kanalizacyjnej lub wręcz uniemożliwić objęcie nią całości terenu zasiedlonego. Odbiornikami wód pościekowych nie powinny być ciekły charakterystyczne się niskimi przepływami (choćby okresowo), gdyż może to powodować zachwianie ich równowagi biologicznej. W żadnym wypadku nie należy na tych terenach zrzucić ścieków lub wód pościekowych do gruntu, a zwłaszcza na obszarze zasilania GZWP nr 444. Należy dążyć do eliminacji uciążliwych środowiskowo form emisji niskiej, poprzez przechodzenie na paliwa czyste ekologicznie lub stosowanie zbiorowych i indywidualnych systemów grzewczych: nowoczesnych, wysokosprawnych i o obniżonej emisji zanieczyszczeń. Nieliczne enklawy leśne powinny pozostać na tych terenach dominującą formą zagospodarowania. Pełnią one naturalne funkcje glebochronne i wodochronne. Wszelka działalność na terenie gminy winna uwzględniać ochronę pozostałych tu jeszcze lasów, a ewentualne działania gospodarcze

nie powinny kolidować z istniejącymi kompleksami leśnymi. Gospodarka przemysłowa i rolna, w tym stawowa gospodarka hodowlana, powinna być prowadzona w sposób nie powodujący eutrofizacji wód powierzchniowych. Tereny podmokłe nie powinny być meliorowane gdyż pełnią ważne funkcje ekologiczne i hydrologiczne. Gleby najwyższych w gminie klas bonitacyjnych powinny być właściwie wykorzystane i chronione. Gleby wysokich klas bonitacyjnych, wytworzone tu głównie na utworach lessowych, są podatne na erozję. Powstrzymanie procesów erozyjnych można w znacznym stopniu osiągnąć przez ograniczenie upraw wielkopolowych i zmniejszenie wagi mechanicznego sprzętu do prac polowych. Dla zachowania bioróżnorodności szczególnie ważne oprócz terenów wodnych i leśnych są łąki i pastwiska. Ich powierzchnia jest jednak mała w stosunku do gruntów ornych. Łąki i pastwiska, szczególnie te podmokłe, są miejscem występowania wielu gatunków chronionych roślin i zwierząt. Na terenie gminy istnieją bariery i korytarze ekologiczne. Rzeki i strumienie oraz ich doliny są bardzo dobrymi korytarzami ekologicznymi. Stanowią one dobry korytarz dla roślin i zwierząt związanych z siedliskami wodnymi i podmokłymi. Niestety w wielu przypadkach mają one tu znacznie ograniczone znaczenie, ponieważ na wielu odcinkach wycięto lasy i zadrzewienia. Fragmentacja czyli brak połączeń między poszczególnymi płatami środowiska naturalnego jest uważana obecnie za jedno z największych zagrożeń dla przyrody.

Z uwagi na niemal kompletne wylesienie szata roślinna gminy Spytkowice jest w znacznym stopniu przekształcona i odbiega od stanu naturalnego. Miejscami spotkać można jednak bardziej wartościowe fragmenty zbiorowisk leśnych lub roślinności ciepłolubnej. Stanowią one o walorach szaty roślinnej tego obszaru oraz podkreślają jego specyfikę. Szczególną wartość przyrodniczą mają większe skupienia roślinności danego typu, gdzie kilka typów siedlisk związanych z jednym kręgiem roślinności występuje razem tworząc układy kompleksowe. Na terenie gminy są to zespoły przyrodnicze zlokalizowane w dolinie rzeki Wisły (objęte siecią NATURA 2000 i otuliną parku krajobrazowego) oraz na południu w rejonie kompleksów leśnych. Obszary takie stanowią lokalne ostoje bioróżnorodności o ważnym znaczeniu dla zachowania cennych zasobów genowych oraz typów środowisk. Obszary, na których dochodzi do nagromadzenia walorów przyrodniczych w postaci stanowisk rzadkich, zagrożonych, chronionych gatunków zwierząt i roślin lub zbliżonych do naturalnych zespołów nazywane są ostojami. Należy stale rozszerzać stan inwentaryzacyjnego rozpoznania walorów przyrodniczych tych terenów. Ewentualne dodatkowe obiekty lub obszary o szczególnych walorach przyrodniczych należy obejmować zróżnicowanymi formami ochrony przyrody, zwłaszcza w przypadku występowania jakichkolwiek zagrożeń, w tym także zagospodarowaniem mogącym spowodować negatywne skutki.

2. UWARUNKOWANIA HISTORYCZNE I KULTUROWE.

2.1. Historia⁴⁷.

Istnieją przesłanki, że początki niektórych osad gminy Spytkowice mogą sięgać czasów plemiennego Państwa Wiślan czyli w wieków VIII – X, ale nie ma na to jednoznacznych dowodów. Jedno jest pewne, że gdy Bolesław Chrobry odbierał Czechom ich lenne ziemie, między innymi Śląsk i Kraj Wiślan, co miało miejsce w latach 998 – 999, był to stosunkowo nieźle zagospodarowany i zorganizowany obszar. Ziemie te miały za sobą ponad wiekową przynależność do Państwa Wielkomorawskiego i Królestwa Czeskiego, a także co najmniej kilkudziesięcioletnie wpływy chrześcijańskie w obrządku słowiańskim. Wojska Bolesława Chrobrego całkowicie zniszczyły kilkadziesiąt grodów śląskich i wiślańskich. Dotychczasowe struktury śląskiej i wiślańskiej organizacji plemiennej zostały zniszczone, a następnie zastąpione administracją piastowską. Wiślańskie możnowładcze rody zostały najprawdopodobniej unicestwione, przepędzone lub obrócone w niewolę. Ocalały tylko te, które w porę opowiedziały się po stronie Piastów. Niektóre grody i gródki wiślańskie zostały odbudowane, albo w pobliżu starych i zniszczonych wzniesiono nowe. Badania archeologiczne z ostatniego wieku potwierdzają, że w Krakowie, Cieszynie, Wiślicy i Sandomierzu mogły istnieć przedpiastowskie świątynie chrześcijańskie. Gdy Bolesław Chrobry w roku 1000 ustanawiał na tronie krakowskim „swojego” biskupa, to kroniki wymieniają go jako trzeciego z kolei, gdyż przed nim było przynajmniej dwóch biskupów (najprawdopodobniej ołomuńskich). Jest pewne, że przynajmniej część mieszkańców Kraju Wiślan mogła już w końcu IX wieku przyjąć chrzest z rąk misjonarzy Państwa Wielkomorawskiego. Po upadku tego ostatniego ziemie dawnego Państwa Wiślan zajęło Królestwo Czeskie i ono podjęło drugą akcję chrystianizacyjną (w roku 973 powstało biskupstwo w Ołomuńcu). Obrządek słowiański i łaciński mogły współegzystować nawet do czasu Wielkiej Schizmy, czyli do czwartej ćwierci XI wieku. Legenda mówiąca, że tereny te chrystianizował z inicjatywy Bolesława Chrobrego św. Wojciech Biskup Męczennik, nie znajduje potwierdzenia w źródłach, gdyż Małopolska raczej nie znajdowała się na jego misyjnej trasie. Najprawdopodobniej nie było takiej potrzeby, gdyż jak wspomniano wyżej, ludność tych terenów przyjęła chrzest przynajmniej kilkadziesiąt lat wcześniej.

Tereny wokół Bachowic, Ryczowa i Spytkowic porastały wówczas lasy, a jakimś lokalnym ośrodkiem władzy, któremu podlegały osady z rejonu Spytkowic, mógł być gródek w pobliżu obecnej wsi Grodzisko (na zachód od Bachowic). Do dnia dzisiejszego zachowały się po nim ślady. Zachowały się również ślady wczesnośredniowiecznego grodziska na górze Żar w pobliżu Kalwarii Zebrzydowskiej. Należy pamiętać, że były to tereny pogranicza krakowsko – śląskiego i dodatkowo krzyżowały się tu drogi z zachodu na wschód, biegnące doliną rzeki Wisły oraz szlak z południa na północ biegnący doliną Skawy, Soły i Skawinki. W ich pobliżu od 1 ćwierci XI wieku do końca XIII wieku wzniesiono dziesiątki strażnic, które nosiły miana: „czartaków”, „widów”, „patryi”, a także „wyżrałów”. Podobnie jak na sąsiednich terenach, w ich pobliżu tworzyły się większe osiedla ludzkie.

Po roku 1138 roku (testament i śmierć Bolesława Krzywoustego) tereny, na których leży obecna gmina Spytkowice znajdowały się w dzielnicy krakowskiej. Po roku 1178 książę sandomierski i krakowski Kazimierz II Sprawiedliwy przekazał księciu opolskiemu i raciborskiemu Mieszkowi Płatonogiemu zachodnią część dzielnicy krakowskiej z grodami: Cieszyn, Oświęcim, Bytom, Zator, Siewierz i Pszczyna. Tereny dzisiejszej gminy Spytkowice znalazły się w darowiźnie na rzecz wspomnianego księcia. Pisana historia terenów wokół obecnych Spytkowic sięga 1229 roku, kiedy wymienione zostały po raz pierwszy przy okazji wiecu zorganizowanego

⁴⁷ Na podstawie: <http://www.spytkowice.net.pl/index.php?id=historia>, Mapa przyrodniczo – krajoznawcza *Obszary Natura 2000 Gminy Spytkowice i okolic w skali 1:50000*, Compass, Kraków 2015 oraz *Aktualizacja Planów Odnowy Miejscowości (Bachowice, Lipowa, Miejsce, Półwieś, Ryczów, Spytkowice) na lata 2008 – 2022*, Spytkowice 2016.

tu przez księcia śląskiego Henryka Brodatego, na którego podczas mszy podstępnie napadł i wziął do niewoli Konrad Mazowiecki. Z 1284 roku pochodzą wzmianki o wsi Ryczów, którą nadał cystersom z klasztoru mogińskiego książę oświęcimski Władysław. Po raz pierwszy w 1283 roku (obecnie jest to kwestionowane) wzmiankowana jest Półwieś, którą ostatecznie w roku 1324 sprzedał cystersom mogińskim Mikołaj Byczko herbu Radwan. Wieś ta musiała być cystersom odebrana, gdyż w roku 1450 ponownie była obiektem transakcji między tym klasztorem a Mikołajem Staszowskim herbu Kopacz. Klasztor włączył wieś do klucza dóbr, który obejmował wspomniany wyżej Ryczów, a także Zygodowice i Woźniki. W 1282 roku książę opolski Władysław I Opolski podzielił swoje księstwo między synów. Po jego śmierci w 1289 roku powstało księstwo cieszyńskie (z Oświęcimiem), którego władcą został Mieszko, syn wspomnianego Władysława I. W 1291 roku Mieszko uznał się za lennika króla czeskiego. Po śmierci Mieszka w 1316 roku jego synowie Kazimierz i Władysław podzieliли się tym niewielkim księstwem, Kazimierz wziął Cieszyn, a Władysław Oświęcim. W odróżnieniu od Mieszka, Władysław nie złożył ze swojego księstwa hołdu królowi czeskiemu. Zrobił to dopiero jedenaście lat później jego syn Jan I Scholastyk. Miało to miejsce w 1327 roku, kiedy to złożył hołd królowi czeskiemu Janowi Luksemburskiemu. W 1297 roku następuje pierwsza pisana wzmianka o wsi Bachowice, które należą wówczas do książąt cieszyńskich. Na przełomie XIII i XIV wieku organizowały się współcześnie istniejące wioski oraz powstawała nowoczesna sieć parafialna. Wioski organizowane były zgodnie z prawem niemieckim, na które przenosili je ówcześni właściciele tych terenów, czyli kolejni książęta oświęcimscy, ale inicjatorami było albo miejscowe rycerstwo albo opaci klasztorów, głównie benedyktyńskiego w Tyńcu lub cysterskiego w Mogile. W 1326 roku w wykazie dziesięciny papieskiej występuje proboszcz Michael ze Spikowic (Spytkowice). W 1329 roku w kolejnej pisanej wzmiance o Ryczowie występuje informacja, że jest już to dobrze zorganizowana wieś. W 1354 roku w Bachowicach wybudowano kościół filialny parafii spytkowickiej.

W 1405 roku na Janie IV skończyła się opolska linia piastowskich książąt oświęcimskich. W 1414 roku tron objął Kazimierz przedstawiciel innej linii, ale również piastowskiej. Książę oświęcimski Kazimierz zmarł w 1434 roku, pozostawiając trzech synów: Waclawa, Przemysława i Jana (Janusz). Ci okazali się książętami (rycerzami) rabusiami, których król polski Władysław Warneńczyk zmusił do podpisania oświadczenia, że skończą z tym procederem. Należy pamiętać, że był to szczytowy okres husytyzmu i wielkich niepokojów. Wszędzie wałęsały się nieopłacone oddziały wojsk husyckich. W roku 1440 za cichym przyzwoleniem panów polskich Dersław z Rytwian herbu Jastrzębiec uderzył na Zator i zdobył go, a następnie przekazał królowi polskiemu Władysławowi Warneńczykowi. Król jednak zwrócił Zator księciu Waclawowi, ale pod warunkiem zburzenia murów obronnych miasta oraz oddania zamku Barwałd żupnikowi Mikołajowi Serafinowi oraz złożenie mu hołdu lennego. W 1445 roku pełnoletni już książęta podzieliли księstwo na trzy części. Waclaw został pierwszym księciem zatorskim, Przemysław pierwszym księciem toszeckim, a Janusz został kolejnym księciem oświęcimskim. Powstałe w ten sposób księstwo zatorskie miało 673 km². W skład tego księstwa weszły wszystkie wioski obecnej gminy Spytkowice. Zamek Barwałd oraz kilka wiosek zostały wcześniej wyłączone z księstwa oświęcimskiego i utworzono z nich królewskie starostwo barwałdzkie. Starostwo to tworzyło enklawę w obrębie wspomnianego księstwa. W 1471 roku starostwo to, jako tenutę otrzymali Komorowscy herbu Korczak. W odróżnieniu od swojego brata Janusza (Jana IV), książę Waclaw I utrzymywał dobre stosunki z królem Kazimierzem Jagiellończykiem i dobrowolnie złożył mu w 1456 roku hołd. Waclaw I zmarł w 1468 roku i księstwo zatorskie (w tym zamek) zostało podzielone na dwie części: wschodnia część na prawym brzegu Skawy przypadła Kazimierzowi i Waclawowi II, a zachodnia część na lewym brzegu Skawy (wraz z Wadowicami) przypadła Januszowi V i Władysławowi. Jeszcze przed śmiercią bracia Kazimierz i Waclaw sprzedali klucz spytkowicki kasztelanowi sądeckiemu Piotrowi Myszkowskiemu herbu Jastrzębiec. Myszkowscy władali tymi dobrami prawie przez 130 lat, bo do 1617 roku. W tym czasie w Spytkowicach istniał już drewniany – murowany dwór obronny. Wcześniej, bo w 1436 roku powstała parafia w Ryczowie, a w 1450 roku pojawia się informacja o wsi Półwieś w związku z jej sprzedażą klasztorowi cystersów z Mogiły. W 1470 roku występuje pierwsza wzmianka o wsi

Miejsce, w której podaje się, że istniał tu kościół p.w. Matki Boskiej. Z 1488 roku pochodzi wzmianka o istnieniu folwarku z zabudowaniami w Ryczowie. W tym czasie Ryczów ze Spytkowicami, Półwsią, Zygodowicami i Woźnikami stanowiły centrum gospodarcze cystersów z Mogiły. Do 1495 roku zmarli bracia Kazimierz, Władysław i Wacław II, a ostatni pozostały przy życiu z braci książę zatorski Janusz V w 1494 roku sprzedał księstwo królowi Janowi Olbrachtowi. W zamian Janusz V dożywotnio zachował swój tytuł książęcy. Popadł jednak w spór z kasztelanem Wawrzyńcem Myszkowskim z Przeciszowa i Spytkowic herbu Jastrzębiec, którego powodem było zasypanie z polecenia księcia jazdów doprowadzających wodę do stawów oraz młyna, których właścicielem był Myszkowski. W trakcie gwałtownej sprzeczki i bijatyki, książę został przez niego zabity w 1513 roku. W tym też roku przyłączono księstwo oświęcimskie i zatorskie do Królestwa Polskiego. Należy również odnotować fakt rozbudowy przez Myszkowskich częściowo drewnianego gotyckiego dworu obronnego w Spytkowicach na w całości murowany dwór w stylu renesansowym. W trakcie prac, podwyższono wieżę i dobudowano dwa skrzydła, przekształcając dwór w obronny pałac.

W okresie od 1445 do 1564 roku wszystkie wioski obecnej gminy (wieś Lipowa po raz pierwszy wzmiankowana jest dopiero w 1500 roku) wchodziły w skład księstwa zatorskiego, następnie (do 1772 roku) należały do powiatu śląskiego z siedzibą władz w Oświęcimiu. W 1564 roku, za czasów panowania Zygmunta II Augusta, księstwo oświęcimskie i zatorskie ostatecznie połączono, zlikwidowano ich odrębność i utworzono z nich powiat śląski, który stał się częścią województwa krakowskiego. Wcześniej, bo w 1552 roku opat mogiński Schpoth uzyskał przywileje, na mocy których Ryczów został wyłączony z jurysdykcji prawa śląskiego i oddany pod działania prawa polskiego. Epoka reformacji odznaczyła się również w rejonie dzisiejszej gminy kiedy to w II połowie XVI wieku kościoły w Bachowicach i Spytkowicach przemianowano na zbory kalwińskie. Jednak w 1584 roku wieś Spytkowice nabył biskup krakowski Marcin Szyszkowski, usunął miejscowych kalwinów i przeprowadził rekuncyjację kościoła. W XVI wieku zbudowano także drewniany kościół p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego w Ryczowie, który obecnie znajduje się w muzeum Nadwiślański Park Etnograficzny w Wygiełzowie. Dalsze lata przynoszą przynależność do powiatów w Zatorze i w Kętach oraz cyrkułu w Myślenicach. Zaborca austriacki, władający tymi terenami od pierwszego rozbioru Rzeczypospolitej dokonanego w 1772 roku, włączył je również do diecezji rzymsko – katolickiej w Tarnowie. Od 1819 roku tereny obecnej gminy Spytkowice pozostają w granicach cyrkułu wadowickiego, a od 1867 roku do chwili obecnej w obrębie powiatu wadowickiego (z przerwami w latach 1939 – 45 i 1975 – 1999). Po 1617 roku klucz spytkowicki miał kilku właścicieli, by ostatecznie w roku 1644 w całości trafić w ręce rodziny Szyszkowskich herbu Ostoja. Od 1630 roku przedstawiciel tego rodu biskup Marcin Szyszkowski rozpoczął rozbudowę zamku – rezydencji w stylu barokowym. W 1633 roku biskup warmiński Mikołaj Szyszkowski rozpoczął budowę kościoła p.w. św. Katarzyny w Spytkowicach. Szyszkowscy władali dobrami spytkowickimi do 3 ćwierci XVII wieku, kiedy to trafiły w ręce Opalińskich herbu Łódzia, a następnie Lubomirskich herbu Szreniawa bez krzyża i ich sukcesorów (miedzy innymi Czartoryskich herbu własnego). W roku 1832 trafiły one w ręce Potockich herbu Pilawa. Potoccy rezydowali na zamku spytkowickim do końca 1945 roku. Dzieje Bachowic i Lipowej są tożsame z dziejami innych dóbr klucza spytkowickiego i tak na przełomie XVII i XVIII wieku wsie przechodziły w różne ręce. Władali nimi zarówno Opalińscy, jak i Lubomirscy oraz Czartoryscy, by ostatecznie trafić w ręce Potockich, którzy byli ostatnimi właścicielami majątku spytkowickiego (w ramach dóbr zatorskich) przed II wojną światową. Z kolei właścicielami Ryczowa od 1830 roku do końca XIX wieku były: hrabina Działyńska, hrabina Dzieduszycka i baronowa Błażewska, a wcześniej bo w 1808 roku wieś Ryczów zakupił hrabia Tadeusz Dzieduszycki herbu Sas ze Lwowa. Istotną dla gminy datą był 1887 rok kiedy to w Spytkowicach powołano do życia jedno z pierwszych na ziemiach polskich kółko rolnicze. Z początkiem XX wieku dzięki inicjatywom księdza Gołby w Bachowicach zbudowano między innymi murowany kościół, a także zorganizowano szkołę rolniczą i bank oraz następuje rozwój sadownictwa.

W czasie II wojny światowej między Ryczowem i Spytkowicami przebiegała granica Generalnego Gubernatorstwa i III Rzeszy. Po zakończeniu działań wojennych gromada Spytkowice należała do powiatu wadowickiego w województwie krakowskim. W 1945 roku została utworzona gmina Ryczów z obszaru zniesionej gminy Spytkowice. Według stanu z 1952 roku gmina ta była podzielona na 9 gromad: Bachowice, Lipowa, Łączany, Miejsce, Półwieś, Ryczów, Spytkowice, Woźniki i Zygodowice. W 1954 roku zniesiono gminę Ryczów wraz z reformą wprowadzającą gromady w miejsce gmin. W 1973 roku Wojewódzka Rada Narodowa w Krakowie utworzyła w powiecie wadowickim gminę Spytkowice. Od 1975 roku wskutek nowego podziału administracyjnego zlikwidowano powiaty, a gmina Spytkowice weszła w skład nowo utworzonego województwa bielsko – bialskiego. W 1999 roku przywrócono powiat wadowicki, który wraz z gminą Spytkowice wszedł w skład województwa małopolskiego. W 2007 roku obszar gminy Spytkowice powiększył się o sołectwo Półwieś przyłączone z gminy Brzeźnica, a w 2017 roku o część obrębu ewidencyjnego Okleśna przyłączonego z gminy Alwernia (obecnie obręby ewidencyjne Miejsce – Wiśnicz i Spytkowice – Wiśnicz włączone do sołectw Miejsce i Spytkowice).

Badając dzieje ziemi spytkowickiej, okazuje się, że do naszych czasów zachowały się bardzo skąpe i fragmentaryczne materiały źródłowe. Niewiele o tych ziemiach pisał Jan Długosz, gdyż zapiski w *Liber Beneficiorum* są bardzo lakoniczne, a o niektórych wioskach zupełnie nie wspomina. Nie zachowały się (lub ich nie przeprowadzono) lustracje i rejestry dóbr z lat: 1629, 1680, 1714 i 1764. Wyjątkowo skąpe w dane źródłowe są akta sądowe od XV do XVIII wieku, które dotyczyły wiosek obecnej gminy Spytkowice. Większość materiału źródłowego przepadła w zawierusze dziejów.

2. 2. Osadnictwo⁴⁸.

Najwcześniejsze ślady osadnictwa w rejonie gminy Spytkowice datowane są na okres wczesnego neolitu. Później zjawily się na tych terenach rozmaite osiadłe ludy określane ogólnym mianem kultury łużyckiej (prawdopodobnie dominowały wśród nich ludy spokrewnione z Wenedami lub Dakami), zapuszczali się na te tereny także koczowniczy Scytowie ze stepów ukraińskich. W tym narodowym tyglu swój udział zaznaczyli ludy germańskie i celtyckie (od IV wieku p.n.e., do około IV wieku n.e.). Najazd Hunów doprowadził do wielkiej wędrówki ludów na tereny Cesarstwa Rzymskiego. Prawie bezludne tereny i opustoszałe, zrujnowane osady, opola i grodziska od końca VI – VII wieku n.e. zaczęli zasiedlać napływający ze wschodu Słowianie, sojusznicy koczowniczych tureckich Awarów. Dla niektórych plemion (lub ich części) ziemie dzisiejszej Małopolski stanowiły tylko przystanek w ekspansji na Nizinę Panońską i dalej na Bałkany. Stałe osadnictwo słowiańskie nad górną Wisłą miało miejsce w wieku VI i VII n.e. Prawdopodobnie była to część słowiańskiego plemienia określanego mianem Wiślan. Jak wspomniano na wstępie poprzedzającego podrozdziału istnieją przesłanki, że początki niektórych osad gminy Spytkowice mogą sięgać czasów plemiennego Państwa Wiślan czyli w wieków VIII – X, ale nie ma na to jednoznacznych dowodów.

Pierwsze pewne źródła pisane donoszące o istnieniu osad w obecnych granicach gminy pochodzą z XIII wieku. Pierwotne osadnictwo w poszczególnych miejscowościach dzisiejszej gminy należało do zwartych. Spowodowały to głównie korzystne uwarunkowania gruntowe. Większość wsi zlokalizowana jest przy głównych drogach w dolinach rzecznych. Były to najczęściej powstałe już w średniowieczu popularne ulicówki lub łańcuchówki, które późniejszy rozwój osadnictwa przekształcił w bardziej skomplikowane układy przestrzenne (wielodrożnice). Układ pierwotnej ulicówki do dnia dzisiejszego rozpoznać można w Spytkowicach, zaś wieś Bachowice zachowała miejscami czytelną formę pierwotnej łańcuchówki. Do XIII wieku były to małe osady, rodowe bądź rodzinne.

⁴⁸ Na podstawie: <http://www.spytkowice.net.pl/index.php?id=historia>, Mapa przyrodniczo – krajoznawcza *Obszary Natura 2000 Gminy Spytkowice i okolic w skali 1:50000*, Compass, Kraków 2015 oraz *Aktualizacja Planów Odnowy Miejscowości (Bachowice, Lipowa, Miejsce, Półwieś, Ryczów, Spytkowice) na lata 2008 – 2022*, Spytkowice 2016.

W XIII – XIV wieku, w rezultacie programowych działań, nastąpiła komasacja gruntów i nadanie wsiom racjonalnych planów. Założone w XIII wieku, a później zreformowane przestrzennie i prawnie wsie, pozostawały w mało zmienionych układach, powiększonych co prawda o rozwijające się folwarki (np.: w Ryczowie) czy świątynie, do XVIII – XIX wieku, kiedy to niektóre z nich rozwinęły się terytorialnie, czasem dość znacznie (Bachowice, Ryczów, Spytkowice). Zaczęły powstawać liczne przysiółki i kolonie. W Spytkowicach są to: Brzestowa, Przewóz i Wiśnicz w północnej części sołectwa, Dębina i Kępki w północno – wschodniej części sołectwa, Górki Spytkowskie na południowym – zachodnie, Kanada i Pagory na południu oraz Wróblówki na południowym – wschodzie. W sołectwie Bachowice są to: Górki Bachowskie, Pod Borem i Kaniów zlokalizowane odpowiednio na północny – zachód, południe i południowy – wschód od centrum wsi. W sołectwie Ryczów wyróżniają się Chałupki, Miasteczko i Łęg na północy oraz Kądzioły na zachodzie. Część z przysiółków rozwija się terytorialnie do dnia dzisiejszego. W II połowie XIX wieku układ Ryczowa wzbogacony został o zespół dworsko – parkowy. Wcześniej, bo jeszcze w XV wieku, w Spytkowicach istniał drewniany zamek (budowla obronna), zapewne na miejscu pierwotnego grodu, wkrótce rozbudowany na murowany, piętrowy pałacyk, a w I połowie XVI wieku przebudowany na zamek w stylu gotycko – renesansowym wraz z otaczającym parkiem. W pozostałych miejscowościach nie rozwinęły się zespoły pałacowe czy dworskie. Centralna część wsi Spytkowice do dziś zachowała historyczny układ przestrzenny, oparty na regularnej, rytmicznej, historycznie ukształtowanej zabudowie, obejmujący historyczną zabudowę wiejską z placem centralnym (małym rynkiem) i lokalną dominantą kościoła parafialnego, plebanii i cmentarzem oraz zespołem zamku z towarzyszącą mu zielenią. Cenny układ przestrzenny, dotyczący zespołu dworsko – parkowego wraz z otoczeniem, obserwujemy również w centralnej części Ryczowa. Do XIX wieku, a nawet później, zabudowa mieszkalna poszczególnych miejscowości, wskutek skromnych dochodów mieszkańców, pozostawała głównie drewniana, przez co była ona regularnie niszczone przez pożary, a ulice były pozbawione bruku. Do dnia dzisiejszego zabudowa drewniana zachowała się w niewielkim stopniu i na ogół jest w złym stanie technicznym.

TABELA 41: Gmina Spytkowice – rozwój osadnictwa.

Obecna nazwa miejscowości	Historyczne nazwy miejscowości	Data pierwszej wzmianki
Bachowice	Bachowicz (1302), Bachouicze (1396), Bachowicze (1470–1480), Bachowice (od 1581)	1297
Lipowa	Lippowa (1500)	1500
Miejsce	Myeszcze (1470–1480, 1581)	1470
Półwieś	Poluwschye (1450)	1283 (?) , 1450
Ryczów	Ricow, Riczow (1283–1286), Ryszczów (1428), Ryczow (1470–1480, 1581)	1284
Spytkowice	Spythkowycz (1292), Spythcovycze, Spitcovycze (1377), Spithkowycze (1470–1480), Spithkowicze (1581), Spytkowice (od XVII wieku)	1229

Źródło: Gmina Spytkowice, *Aktualizacja Planów Odnowy Miejscowości (Bachowice, Lipowa, Miejsce, Półwieś, Ryczów, Spytkowice) na lata 2008 – 2022*, 2016.

Dzisiejsza zabudowa na terenie gminy w większości ma charakter ogólnowiejski (jednorodzinny i zagrodowy), skupiony przy szlakach komunikacyjnych przecinających daną wieś. Dominują budynki murowane o modernistycznej architekturze wykonane metodami współczesnej techniki budowlanej. Typowa zabudowa zagród składa się tu przeważnie z domu mieszkalnego dwukondygnacyjnego o dachu płaskim (pozostałość po architekturze z lat 60–tych i 70–tych XX wieku) lub domu dwu – trzykondygnacyjnego o dachu wielospadowym z akcentami regionalnej podkarpackiej architektury, ostatnio coraz częściej dwuspadowym, ustawionego frontem

do drogi oraz budynków gospodarczych ustawionych szczytem lub frontem do drogi, również o typowej dwuspadowej konstrukcji dachu. Regułą jest murowana konstrukcja budynków. Wykończenie elewacji budynków, rodzaj pokrycia dachowego, typ i konstrukcja płotu, elementy małej architektury, itp., są bardzo zróżnicowane i odpowiadają indywidualnym gustom właścicieli. Na terenie większości wsi można jeszcze spotkać stare drewniane budynki, stanowiące świadectwo dawnej zabudowy miejscowości. Ich stan techniczny jest zły. Obserwuje się proces likwidacji tych obiektów i zabudowę działek nowymi budynkami. Niekorzystne, np.: z punktu widzenia kosztów rozbudowy infrastruktury technicznej, jest postępujące rozproszenie zabudowy, mające swoją genezę już kilkaset lat wstecz. Wybitnym tego przykładem jest obecny układ przestrzenny sołectw Ryczów i Spytkowice, które składają się z wielu odrębnych, znacznie oddalonych od siebie osiedli. O ile dalszy rozwój tych miejscowości (zapełnianie kolejnych, wolnych parceli przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową) zrekompensuje nakłady poniesione na rozbudowę infrastruktury technicznej (drogi, wodociąg, kanalizacja) o tyle powstają de facto osiedla mieszkaniowe bez żadnego związku z historycznie ukształtowanymi układami przestrzennymi centralnych części tych sołectw. W południowej części gminy w rejonie kompleksów leśnych oraz w północnej części gminy w rejonie doliny rzeki Wisły rozwija się zabudowa letniskowa oraz jednorodzinna rezydencjonalna (tak zwane „drugie domy”). W okresie ostatnich kilkunastu lat na terenie gminy dość pręźnie rozwija się nowa fala osadnictwa. Według danych GUS w latach 2004 – 2015 na terenie gminy Spytkowice powstało ogółem 245 budynków⁴⁹, z czego 190 to budynki mieszkalne⁵⁰, składające się na 199 mieszkań⁵¹.

2. 3. Zabytki.

Obszar gminy Spytkowice jest terenem o dość dużym nasyceniu cennymi obiektami zabytkowymi z różnych epok i formacji stylowych. Zachowały się tu interesujące zabytki architektury i sztuki, na skalę ponadlokalną, reprezentujące wysoki poziom artystyczny. Są to: kościoły, plebanie, kaplice, zespoły: zamkowo – parkowy i dworsko – parkowy, budynki mieszkalne i gospodarcze, założenia cmentarne. Zachowały one elementy pierwotnych układów ruralistycznych. W okresie powojennym stopień zachowania historycznie ukształtowanych układów zabudowy w centralnych częściach poszczególnych miejscowości nie uległ zasadniczym zmianom. Zachowane zabytki architektury, poza obiektami sakralnymi i rezydencjonalnymi, legitymują się stosunkowo nowymi metrykami. Żadna z budowli zagrodowych (mieszkalnych i gospodarczych) nie sięga wstecz poza wiek XIX. Świadczy to niewątpliwie, że wcześniej istniała wyłącznie zabudowa drewniana. Na terenie gminy zachowały się 3 kościoły (Bachowice, Ryczów, Spytkowice). Licznie występują inne elementy zabytkowej architektury sakralnej w postaci plebani i kaplic (Bachowice, Ryczów, Spytkowice) oraz dobra kultu religijnego w postaci krzyży przydrożnych (Bachowice – 2, Miejsce), krzyży pokutnych (Bachowice) oraz figur (Bachowice – 3, Miejsce, Półwieś, Ryczów – 3, Spytkowice – 4). W Ryczowie i Spytkowicach są zespoły dworskie i zamkowe wraz z zabytkowymi parkami. W Bachowicach, Ryczowie i Spytkowicach zachowały się dawne cmentarze (głównie przykościelne) wraz z roślinnością w postaci drzew, krzewów i podszytu o symbolice związanej z nekropoliami.

⁴⁹ Według GUS to obiekt budowlany trwale związany z gruntem, posiadający fundamenty, wydzielony z przestrzeni za pomocą przegród budowlanych (to jest ścian i przykryć), czyli obudowany ścianami w zasadzie ze wszystkich stron i pokryty dachem (...). Za odrębny budynek przyjęto budynek oddzielony od innych wolną przestrzenią, a w przypadku bezpośredniego przylegania do innego budynku w zabudowie zwartej lub do innych zabudowań (np.: przy budynkach zespolonych pod jednym dachem lecz spełniających różne funkcje gospodarcze) – budynek oddzielony ścianami szczytowymi. W budynkach mieszkalnych bliźniaczych i szeregowych za odrębny budynek należy uważać każdy segment zawierający odrębne wyjście na działkę, ulicę lub ogród.

⁵⁰ Według GUS to budynek przeznaczony na cele mieszkalne, zajęty przez lokale mieszkalne w całości, lub budynek zajęty przez lokale mieszkalne co najmniej w połowie, a w pozostałej części przez inne pomieszczenia, z wyjątkiem budynku mieszkalno – inwentarskiego lub mieszkalno – gospodarskiego.

⁵¹ Według GUS to lokal składający się z jednej lub kilku izb i pomieszczeń pomocniczych, przeznaczony na stały pobyt osób – wybudowany lub przebudowany do celów mieszkalnych; konstrukcyjnie wydzielony trwałymi ścianami w obrębie budynku, do którego do lokalu prowadzi niezależne wejście z klatki schodowej, ogólnego korytarza, wspólnej sieni bądź z ulicy, podwórza lub ogrodu.

Cenne zabytki związane z architekturą gospodarczą i budynkami użyteczności publicznej tworzą np.: spichlerze (Bachowice, Miejsce), zespół kolejowy w Spytkowicach, dawne szkoły (Bachowice i Spytkowice) czy obory (Miejsce).

Do najcenniejszych zabytków na terenie gminy Spytkowice zaliczają się obiekty architektury rezydencjonalnej w postaci zespołu zamkowo – parkowego w Spytkowicach i dworsko – parkowego w Ryczowie. Zamek w Spytkowicach stanowi wybitny przykład architektury i kompozycji krajobrazowej o znaczeniu narodowym z zachowanymi detalami architektonicznymi gotyckimi i wczesnobarokowymi. Zamek zbudowany został w 1 połowie XVI wieku przez Wawrzyńca Myszkowskiego w stylu gotycko – renesansowym. W barokową rezydencję przekształcił go biskup krakowski Marcin Szyszkowski przed 1630 rokiem. W 1644 roku Spytkowice wraz z zamkiem przeszły w ręce Opalińskich z Bnina, którzy nie dbali o rezydencję tak, że w początkach XVIII wieku znalazła się w złym stanie. Wkrótce klucz spytkowicki przejęła rodzina Sieniawskich, a po nich drogą koligacji rodzinnych, przeszedł na własność Augustowej Czartoryskiej i jej córki Izabeli Lubomirskiej. W 2 połowie XVIII wieku tylko południowe skrzydło zamku nadawało się do użytkowania, pozostałe były zrujnowane. Na początku XIX wieku Spytkowice i zamek znalazły się w posiadaniu Artura Potockiego. Potoccy posiadali zamek do 1945 roku. W 1 połowie XIX wieku przeprowadzono w zamku prace zabezpieczające. Cennymi elementami są zachowane detale gotyckiego zamku: nadproże bramy z herbem Jastrzębiec i ozdobną inskrypcją z imieniem Wawrzyńca Myszkowskiego oraz fragment nadproża z laskowaniem w typie portali wawelskich i fragmenty węgarów portalu z laskowaniem z 1 połowy XVI wieku. Podczas wykopalisk w zamku odnaleziono też cenne fragmenty zbroi z XV wieku. Zamek murowany, częściowo piętrowy, posiadał trzy skrzydła ujmujące prostokątny dziedziniec, z kwadratową wieżą na narożniku południowo – wschodnim. Od frontu rozpościera się szeroka fosa z kamiennym mostem. W latach 80– i 90–tych XX wieku w zamku przeprowadzono gruntowne prace remontowe i konserwatorskie, między innymi zrekonstruowano piętro w części zachodniej skrzydła południowego i baszty południowe. Zamkowi przywrócono wczesnobarokowy wygląd i układ przestrzenny. Po długotrwałym remoncie od 1995 roku w zamku mieści się Oddział Archiwum Państwowego w Krakowie. Po północnej stronie zamku znajduje się od XVII wieku park zamkowy towarzyszący rezydencji biskupiej, który był wielokrotnie przekształcany i rekonstruowany. Za parkiem rozciągały się stawy, których zarysy przetrwały do czasów obecnych. Murowany dwór w Ryczowie zbudowany został około 1870 roku w stylu pseudoromańskim w otoczeniu zadrzewienia parkowego. Dwór na rzucie prostokąta, częściowo podpiwniczony, dwukondygnacyjny. Narożnik północno – zachodni ukształtowany jest w formie sześciobocznej wieżyczki. Dachy są dwuspadowe, podkreślone profilowanym gzymsem oraz fryzem arkadowym. Okna zwieńczono półkoliście. Obiekt stanowi przykład unikalnej architektury dworskiej XIX wieku. Założenia dworskie obejmują również przebudowane zabudowania gospodarcze. Park dworski założony został około 1865 roku na planie zbliżonym do prostokąta. Układ parku jest wielowiętrzowy pozostający w zasadzie nadal w granicach pierwotnego założenia. Park w Ryczowie stanowi bardzo ważny element w krajobrazie wsi. Obiekt pod względem przyrodniczym stanowi rzadką enklawę urządzonej zieleni, reprezentowanej przez kilkadziesiąt starych drzew w wieku 100 – 150 lat.

Spośród 3 zabytkowych kościółów wyróżniają się świątynie w Spytkowicach i Bachowicach. Kościół parafialny p.w. św. Katarzyny w Spytkowicach stanowi cenny przykład barokowej architektury sakralnej. Parafia w Spytkowicach erygowana była w 1325 roku. Miejskowy kościół był wzmiankowany już w latach 1325 – 1327. Obecny wczesnobarokowy, murowany, zbudowano w latach 1633 – 1670. Budowę świątyni rozpoczął w 1633 roku biskup warmiński Mikołaj Szyszkowski, a ukończył w 1670 roku podskarbi poznański Łukasz Opaliński. Świątynia konsekrowana była 14 września 1683 roku przez biskupa sufragana krakowskiego Mikołaja Oborskiego. Kościół został wzniesiony na miejscu poprzedniej drewnianej świątyni. Wieża dobudowana w 1664 roku. Kaplica Matki Boskiej Różańcowej położona od północy powstała w 1668 roku. Kruchty od północy i zachodu dobudowane zostały w 1895 roku, wieżyczkę na sygnaturkę umieszczono na dachu około 1700 roku. Kościół charakteryzuje się masywną rozczłonkowaną bryłą. Jest jednonawowy, o wydłużonej prostokątnej nawie głównej i węższym, zamkniętym półkolistą absydą prezbiterium. Przy prezbiterium od północy usytuowana jest kaplica Matki Boskiej Różańcowej, od południa zakrystia i skarbczyk. Przy nawie od północy prostokątna kruchta. Następna kruchta jest przy nawie od frontu. W narożniku południowo zachodnim usytuowana jest prostokątna wieża. Pomiędzy wieżą a nawą od wschodu umieszczono schody prowadzące na chór i wieżę. Nawa główna nakryta jest dachem dwuspadowym, w kalenicy wieżyczka na sygnaturkę,

**STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

prezbiterium nakryte dachem kopulastym niższym od dachu nawy. Dachy są niskie i średnie w proporcji do wysokości ścian. Wieża nie przewyższa korpusu kościoła i jest zwieńczona hełmem cebulastym wspartym na ośmiobocznym bębnie. Hełm zakończony wieloboczną latarnią z krzyżem. Ołtarz główny wczesnobarokowy wykonany został w 1645 roku przez Jerzego Cymermana stolarza krakowskiego z obrazem męczeństwa św. Katarzyny, przywiezionym w 1646 roku z Rzymu. Tabernakulum jest bogato zdobione, wczesnobarokowe, ze zwieńczeniem późnobarokowym. Prawy ołtarz jest późnobarokowy z obrazem Matki Boskiej z dzieciątkiem z 1752 roku zwanej Matką Boską Spytkowicką i obrazem św. Józefa malowanym w 1753 roku przez Józefa Kopacińskiego malarza krakowskiego. Ołtarz boczny lewy przy ścianie tęczowej z obrazami Chrystusa ukrzyżowanego i św. Antoniego Padewskiego jest późnobarokowy z 1754 roku. Wykonany został przez Michała Dobkowskiego, stolarza i snycerza krakowskiego. Ołtarz w kaplicy Matki Boskiej Różańcowej jest także wczesnobarokowy, zaś późnobarokowa ambona pochodzi z 1700 roku. Chrzcielnica marmurowa, barokowa, pochodzi z połowy XVII wieku. Krzyż ołtarzowy jest późnobarokowy. Prospekt organowy pochodzi z 1687 roku, a snycerka uzupełniająca z II połowy XVIII wieku. Kościół w Bachowicach poświęcony został w 1925 roku. Świątynia jest murowana z czerwonej cegły, orientowana, o szerokiej lecz symetrycznej bryle. Obiekt ma rozbudowaną po bokach nawę, wydzielone prezbiterium do którego przybudowano zakrystię, a naprzeciw niej kaplicę. Wewnątrz świątyni uwagę zwraca otoczony czcią i kultem obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem, zwanej Matką Bożą Bachowicką. Obraz ten namalował na drewnie Eliaz Radzikowski na przełomie XIX i XX wieku, a cyzelowany był przez uznanego cyzelera Lewkowicza. Blisko wejścia znajduje się tablica poświęcona zasłużonemu tej ziemi ks. Franciszkowi Gołdzie.

Spośród licznych kaplic uwagę zwraca kaplica p.w. św. Bartłomieja Apostoła zlokalizowana w północno – wschodniej części Bachowic na niewielkim wzniesieniu. Zbudowana została w XVII wieku na placu po starym kościele parafialnym, który został przekształcony w XVI wieku na zbór kalwiński, a następnie w XVIII wieku wystawiony na licytację i rozebrany na zlecenie władz austriackich. Jest to obiekt murowany, w którym umieszczono wyposażenie z dawnego kościoła. Cennym zabytkiem kultury sakralnej jest kamienny krzyż pokutny zlokalizowany po lewej stronie drogi z Bachowic do przysiółka Kaniów. Obecnie znajduje się za ogrodzeniem i w znacznej części skrywa go ziemia. To najstarszy zabytek w Bachowicach, pochodzący z okresu od XIV do XVI wieku. Jest to krzyż pokutny wykonany przez zabójcę.

Generalnie obiekty zabytkowe występują we wszystkich miejscowościach. Największym ich nasyceniem charakteryzują się najludniejsze sołectwa: Spytkowice (81 obiektów), Ryczów (47) i Bachowice (31). W sołectwach Miejsce i Półwieś występują odpowiednio 9 i 7 obiektów, a w sołectwie Lipowa tylko 3 obiekty. Wśród obiektów zabytkowych najliczniejszą grupę stanowią budynki mieszkalne. Licznie reprezentowane są także obiekty sakralne (kościoły, cmentarze, kaplice, kapliczki, plebanie). Rzadziej występują obiekty przemysłowe i gospodarcze (magazyny, spichlerze, stajnie, stodoły, obory, chlewy, młyny, itp.) oraz obiekty użyteczności publicznej (dworce, budynki administracyjne, itp.). Nie występują w ogóle obiekty techniczne i inne (mosty, wiadukty, stacje transformatorowe, wieże ciśnień, ogrodzenia, bramy, itp.). Obecnie na terenie gminy 4 obiekty figurują w rejestrze zabytków województwa małopolskiego. Ogółem gminna ewidencja zabytków obejmuje 178 obiektów. Ich wykaz znajduje się w załączniku nr 5 do niniejszego tekstu *Studium*.

TABELA 42: Gmina Spytkowice – rozmieszczenie obiektów zabytkowych.

Miejscowość	Liczba zabytków	w tym wpisane do rejestru zabytków
Bachowice	31	–
Lipowa	3	–
Miejsce	9	–
Półwieś	7	–
Ryczów	47	2
Spytkowice	81	2

Źródło: Gmina Spytkowice – *Gminna ewidencja zabytków*, projekt IX 2017.

Obiekty, zespoły i założenia wpisane do rejestru zabytków objęte są rygorami ochrony konserwatorskiej, wynikającymi z przepisów ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku (Dz. U. z 2018 roku, poz. 2067 z późn. zm.). Odnosnie obiektów zabytkowych obowiązuje bezwzględny priorytet wymagań i ustaleń konserwatorskich nad względami wynikającymi z działalności inwestycyjnej. Należy dążyć do pełnej rewaloryzacji zabytków. Wszelkie działania podejmowane przy zabytkach wymagają pisemnego pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

TABELA 43: Gmina Spytkowice – wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków województwa małopolskiego.

Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru	Data rejestru
Ryczów	Park dworski	A-509/87	20.08.1987
	Dwór	A-424/87	20.08.1987
Spytkowice	Kościół p.w. św. Katarzyny wraz z otoczeniem, ogrodzeniem, drzewostanem	A-292/78	12.08.1971
		A-293/78	19.04.1978
	Zamek i fosa z mostem kamiennym	A-472/87	28.01.1987

Źródło: Gmina Spytkowice – *Gminna ewidencja zabytków*, projekt IX 2017.

Zespoły i obiekty ujęte w rejestrze oraz ewidencji zabytków objęte są także ochroną konserwatorską w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Są to zespoły i obiekty o istotnych lokalnych walorach historycznych, kulturowych i krajobrazowych. Dla obiektów objętych ochroną konserwatorską obowiązują ustalenia ujęte w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Dla prac remontowych i modernizacyjnych, związanych z rozbudową i przebudową obiektów uwzględnionych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy uzyskać uzgodnienie wojewódzkiego konserwatora zabytków. Wykaz zabytków architektury i budownictwa obejmuje różne obiekty nieruchome powstałe przed 1945 rokiem, w których późniejsza działalność nie zatara cech świadczących o ich historycznym rodowodzie. Stanowią one charakterystyczne przykłady działalności budowlanej dawnych epok lub posiadają znaczące w skali lokalnej walory artystyczno – architektoniczne.

Należy zaznaczyć, że największym niebezpieczeństwem dla zachowania wielu istniejących na terenie gminy zabytków jest ich zły stan techniczny oraz brak lub niewłaściwe zagospodarowanie. Dla części obiektów, w szczególności nie objętych ochroną w postaci wpisu do rejestru, działaniami z zakresu prawa miejscowego, mogącymi przyczynić się do ratowania tych obiektów przed zupełną degradacją, byłoby urealnienie wymogów dotyczących ich ochrony, a w szczególności do zasad odnoszących się do remontów tych obiektów, bez ryzyka utraty przez obiekt cennych walorów decydujących o wartości zabytkowej. Jednak w zdecydowanej większości powodem złego stanu technicznego obiektów są problemy natury ekonomicznej i własnościowej, niemożliwe do uregulowania na szczeblu planowania przestrzennego, a wymagające opracowania kompleksowych mechanizmów działania.

Gmina jest w trakcie aktualizacji, wymaganej na podstawie art. 87 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku, *Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Spytkowice*. Trwają także prace nad sporządzeniem Gminnej Ewidencji Zabytków.

2. 4. Stanowiska archeologiczne.

Obszar gminy Spytkowice jest dobrze rozpoznany pod względem archeologicznym. Stanowiska archeologiczne stanowią wielorodny materiał zabytkowy z różnych przedziałów czasowych. Stanowią one ważny element zachowania dziedzictwa kulturowego. Zewidencjonowane obiekty można generalnie podzielić na dwa typy:

- płaskie – głównie pozostałości osad, cmentarzyska i znaleziska luźne;
- posiadające własną formę krajobrazową – obozowiska, dwór obronny.

Do najstarszych śladów obecności ludzi na tym terenie należą znaleziska z okresu neolitu czyli z tak zwanej młodszej epoki kamienia (5000/4500 – 1800 p.n.e.). Występują tu także relikty osadnictwa kultury łużyckiej (około 1300 – 400 p.n.e.). Najliczniej reprezentowane są jednak stanowiska z okresu wczesnego średniowiecza (od VI do początku XIII wieku) oraz z okresu późnego średniowiecza (XIII – XV wiek).

Największym rejonem koncentracji reliktyw archeologicznych jest sołectwo Spytkowice (47 stanowisk). Ponadto po 9 stanowisk występuje w Bachowicach i Miejsu, 7 w Ryczowie, 6 w Półwi i jedynie 3 w Lipowej. Ogółem gminny zasób wartości kulturowych podlegających ochronie uzupełnia 81 stanowisk archeologicznych, z czego 6 figuruje w rejestrze zabytków. Nie należy jednak wykluczać możliwości, że dane dotyczące zabytkowej zawartości stanowisk archeologicznych oraz ich zasięgu ulegną zmianie, włącznie z wpisem do rejestru, po przeprowadzeniu badań weryfikacyjnych. Potwierdzone w terenie oraz wpisane do rejestru zabytków stanowiska archeologiczne należy otoczyć szczególną opieką i uzyskać pozwolenie wojewódzkiego konserwatora zabytków na prowadzenie ewentualnych prac budowlanych lub podejmowanie innych działań oraz zapewnić przeprowadzenie badań archeologicznych w niezbędnym zakresie. Wykaz stanowisk archeologicznych znajduje się w załączniku nr 6 do niniejszego tekstu *Studium*.

TABELA 44: Gmina Spytkowice – rozmieszczenie stanowisk archeologicznych.

Miejscowość	Liczba stanowisk archeologicznych	W tym wpisane do rejestru zabytków
Bachowice	9	1
Lipowa	3	–
Miejsce	9	–
Półwieś	6	–
Ryczów	7	–
Spytkowice	47	5

Źródło: Gmina Spytkowice – *Gminna ewidencja zabytków*, projekt IX 2017.

Nawarstwienia kulturowe, obiekty archeologiczne i związane z nimi wytwory ruchome, będące integralną częścią substancji zabytkowej gminy Spytkowice, stanowią ślad osadnictwa i przekształceń środowiska kulturowego (ulic, działek, instalacji i komunikacji, konstrukcji domów, budynków użyteczności publicznej, itp.), a także są odzwierciedleniem poziomu i jakości życia mieszkańców lokalnych społeczności wiejskich.

TABELA 45: Gmina Spytkowice – wykaz stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków.

Miejscowość	Opis stanowiska	Nr rejestru	Data rejestru	Lokalizacja (nr działek)
Bachowice	osada wczesnośredniowieczna	A-683/92	22.05.1992	1966/1, 1967/2, 1967/7, 1967/9, 1967/13, 1967/14, 1967/15, 1967/20, 1967/21, 1967/22, 1967/23, 2010/1, 2010/2
Spytkowice	obozowisko z epoki kamienia	A-677/92	22.01.1992	3125/1, 3125/6, 3125/7, 3125/9, 3125/11, 3143/3, 3143/4, 3143/5, 3143/6, 3143/8
	osada neolityczna i kultury łużyckiej	A-678/92	22.01.1992	620/7, 620/8, 620/11
	osada neolityczna	A-679/92	03.02.1992	670/1, 670/2, 670/3
	neolityczna pracownia kamieniarka	A-682/92	25.03.1992	970/3, 970/5, 970/8, 975, 977, 983/1, 998/1, 1000/1, 1003, 1004
	osada neolityczna	A-684/92	22.05.1992	707, 709/5, 709/6, 709/7

Źródło: Gmina Spytkowice – Gminna ewidencja zabytków, projekt IX 2017.

2. 5. Strefy konserwatorskie.

O wartościach kulturowych danej gminy decyduje nie tylko historia poszczególnych miejscowości, ale także zachowane zabytki, do których należą również historycznie ukształtowane układy przestrzenne i ruralistyczne poszczególnych miejscowości, stanowiska archeologiczne oraz zieleń komponowana (parki i cmentarze) i krajobraz. W gminie Spytkowice szczególnie cenne są historyczne otoczenia poszczególnych obiektów ujętych w rejestrze zabytków, zwłaszcza kościołów (kościół parafialny p.w. św. Katarzyny) oraz zespołów zamkowych i dworskich (zespół dworsko – parkowy w Ryczowie i zamkowo – parkowy w Spytkowicach), a także stanowiska archeologiczne (obozowiska i osady w Bachowicach i Spytkowicach). Cenny jest również krajobraz, a zwłaszcza obszary o wysokich wartościach przyrodniczo – krajobrazowych. Zasoby kulturowe i krajobrazowe warte są zachowania i ochrony. W tym celu walory kulturowe chronione są także prawem miejscowym, to jest poprzez ustanowienie stref ochrony konserwatorskiej w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Powyższe usankcjonowano w obecnie obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Na terenie gminy Spytkowice na podstawie prawa miejscowego⁵² ochroną objęto następujące strefy ochrony konserwatorskiej:

- strefy ścisłej ochrony konserwatorskiej (obejmuje obiekty zabytkowe ujęte w rejestrze zabytków):
 - zespół dworsko – parkowy w Ryczowie;
 - zespół zamkowo – parkowy w Spytkowicach;
 - kościół parafialny p.w. św. Katarzyny w Spytkowicach;
 - osada wczesnośredniowieczna w Bachowicach;
 - obozowisko z epoki kamienia w Spytkowicach;
 - osada neolityczna i kultury łużyckiej w Spytkowicach;

⁵² Uchwała nr XVI/124/04 Rady Gminy Spytkowice z dnia 12 lutego 2004 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Spytkowice oraz Uchwała nr XII/86/11 Rady Gminy Spytkowice z dnia 27 września 2011 roku w sprawie zmiany uchwały nr XVI/124/04 Rady Gminy Spytkowice z dnia 12 lutego 2004 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Spytkowice.

- 2 osady neolityczne w Spytkowicach;
- neolityczna pracownia kamieniarska w Spytkowicach;
- strefy ochrony archeologicznej (w celu ochrony wartości naukowych i poznawczych zabytków archeologicznych);
- strefy ochrony krajobrazu (w celu zachowania i ochrony przed degradacją wysokich wartości przyrodniczo – krajobrazowych):
 - część Lasu Bachowiec w Bachowicach;
 - północną część wiślicka Miejsce we wsi Miejsce;
 - dolinę rzeki Wisły w rejonie sołectw Lipowa i Ryczów;
 - zespół dworsko – parkowy wraz z szerokim otoczeniem w Ryczowie;
 - kompleks stawów hodowlanych Stawy Spytkowice wraz z otoczeniem w Spytkowicach;
 - zespół zamkowo – parkowy wraz z szerokim otoczeniem w Spytkowicach;
 - centralna część Spytkowic obejmująca między innymi kościół parafialny p.w. św. Katarzyny i cmentarz wraz z otoczeniem.

Zasięg stref ujętych w planie miejscowym zobrazowano na rysunku niniejszego *Studium*.

3. STRUKTURA FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNA.

3.1. Struktura użytkowania gruntów.

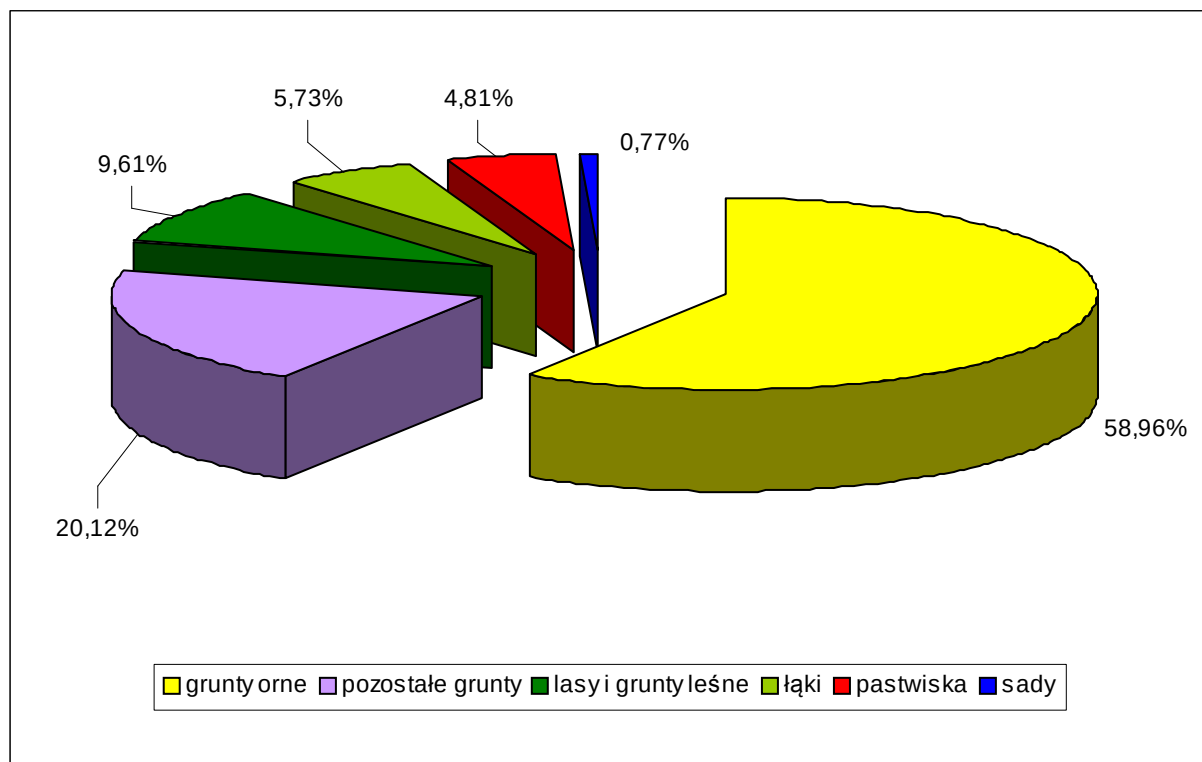
TABELA 46: Gmina Spytkowice – użytkowanie gruntów w ha w 2016 roku⁵³.

Użytki rolne					Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty i nieużytki
Razem	W tym:					
	grunty orne	sady	łąki	pastwiska		
3622,0395	3039,4427	39,7147	295,1202	247,7619	495,5156	1037,3081

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Wadowicach, 2016.

Użytki rolne stanowią 70,26 % ogólnej powierzchni gminy, lasy i grunty leśne 9,61 %, a pozostałe grunty i nieużytki 20,12 %. Natomiast struktura użytków rolnych kształtuje się w następujący sposób:

- grunty orne – 83,91 %;
- sady – 1,10 %;
- łąki – 8,15 %;
- pastwiska – 6,84 %.

RYCINA 7: Gmina Spytkowice – struktura użytkowania gruntów w 2016 roku⁵⁴.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Wadowicach, 2016.

⁵³ Według ewidencji gruntów, 2016.

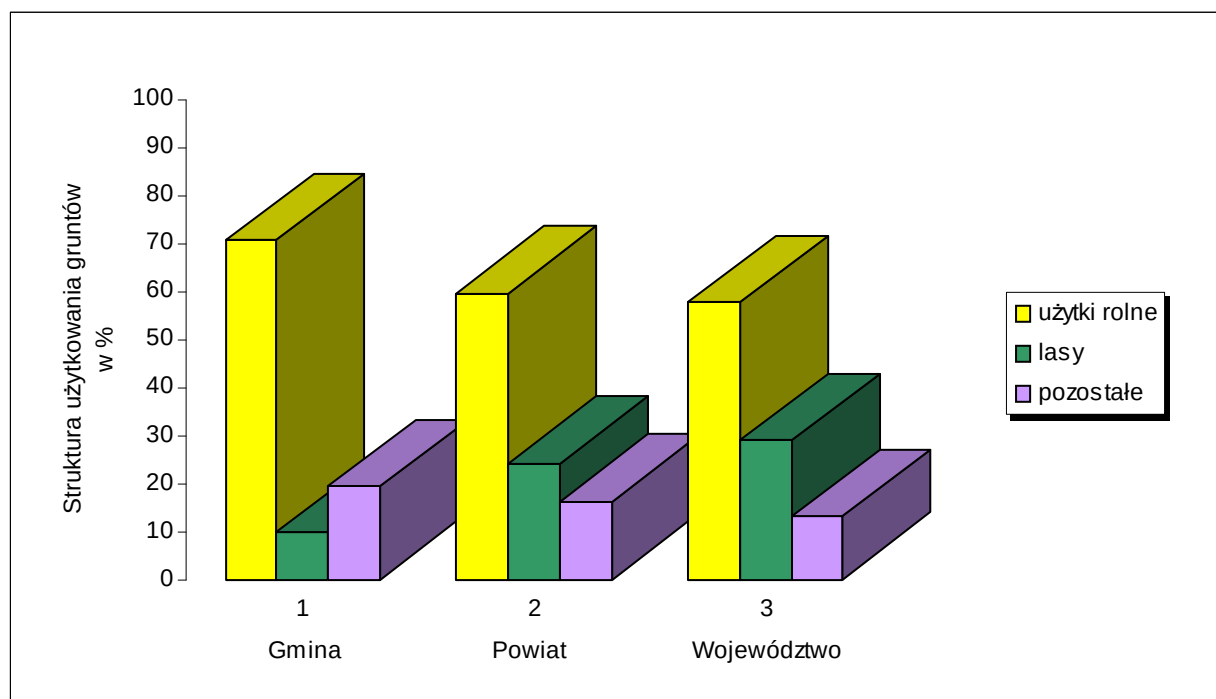
⁵⁴ Według ewidencji gruntów, 2016.

TABELA 47: Gmina Spytkowice – struktura użytkowania gruntów w 2014 roku (w %).

Jednostka administracyjna	Użytki rolne					Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty i nieużytki
	Razem	w tym					
		grunty orne	sady	łąki	pastwiska		
Gmina Spytkowice	70,70	83,65	1,13	8,25	6,97	9,88	19,42
Powiat Wadowicki	59,65	82,39	1,88	6,65	9,08	24,09	16,26
Województwo Małopolskie	57,82	74,99	3,23	11,17	10,60	29,02	13,16

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

RYCINA 8: Gmina Spytkowice – struktura użytkowania gruntów w 2014 roku w (%).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

Z powyższej ryciny i tabeli wynika, że struktura użytkowania gruntów w gminie Spytkowice różni się od uwarunkowań charakteryzujących powiat wadowicki i całe województwo małopolskie. Na terenie gminy udział lasów i gruntów leśnych jest zdecydowanie najniższy (2,5–krotnie niższy niż w powiecie i 3–krotnie niższy niż w województwie). Udział użytków rolnych jest w gminie wyraźnie wyższy (o około 20 % od wskaźników przyporządkowanych dla powiatu i województwa). Wyższy w gminie (o około 20 % od powiatu i około 50 % od województwa) jest również udział kategorii określonej jako „pozostałe grunty i nieużytki”, w skład których wchodzi między innymi: obszary zabudowy mieszkaniowej, tereny przemysłowe, place, ulice, tereny kolejowe, skwery, parki, wody powierzchniowe, stawy, rowy, nieużytki itp. Wpływ na wysokość tego ostatniego wskaźnika w gminie Spytkowice mają przede wszystkim wody powierzchniowe płynące i grunty pod stawami oraz tereny komunikacyjne, w tym kolejowe. Spośród użytków rolnych wszędzie zdecydowanie dominują grunty orne.

TABELA 48: Gmina Spytkowice – struktura użytkowania gruntów w 2016 roku⁵⁵.

Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha	Struktura w %
Grunty orne	3039,4427	58,96
Użytki zielone	582,5968	11,30
Grunty pod stawami	299,9504	5,82
Rowy	3,0062	0,06
Wody powierzchniowe płynące	176,6777	3,43
Wody powierzchniowe stojące	2,6191	0,05
Lasy	495,5156	9,61
Zadrzewienia i zakrzewienia	38,0984	0,74
Użytki ekologiczne	–	–
Użytki rolne zabudowane	159,9706	3,10
Tereny mieszkaniowe	101,9278	1,98
Tereny przemysłowe	3,8159	0,07
Inne tereny zabudowane	27,4021	0,53
Zurbanizowane tereny niezabudowane	1,3220	0,03
Tereny rekreacyjno – wypoczynkowe	4,5195	0,09
Użytki kopalne	2,0463	0,04
Drogi	145,1614	2,82
Tereny kolejowe	37,4516	0,73
Inne tereny komunikacyjne	9,1376	0,18
Nieueżytki	11,5419	0,22
Tereny różne	12,6596	0,25
Suma	5154,8632⁵⁶	100,00

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Wadowicach, 2016.

⁵⁵ Według ewidencji gruntów, 2016.⁵⁶ Powierzchnia ewidencyjna.

**STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

TABELA 49: Gmina Spytkowice – struktura użytkowania gruntów według obrębów w ha w 2016 roku⁵⁷.

Wyszczególnienie	Bachowice	Lipowa	Miejsce	Miejsce – Wiśnicz	Półwieś	Ryczów	Spytkowice	Spytkowice–Wiśnicz
Grunty orne	786,4873	41,6606	157,4484	5,7123	182,3825	617,4973	1168,3143	79,9400
Użytki zielone	99,3641	26,1836	48,3766	1,7083	19,8997	140,3291	241,8054	4,9300
Wody powierzchniowe ⁵⁸	2,0030	13,1290	31,9761	–	0,9204	27,3654	65,1229	38,7800
Grunty pod stawami	–	–	–	–	–	–	299,9504	–
Rowy	–	–	–	0,1000	0,5501	1,2125	0,9736	0,1700
Lasy	369,2234	–	1,3350	–	54,2934	26,0945	44,1593	0,4100
Zadrzewienia i zakrzewienia	3,0110	0,4238	0,2824	0,0700	2,1562	5,2814	16,9936	9,8800
Użytki ekologiczne	–	–	–	–	–	–	–	–
Użytki rolne zabudowane	43,4685	1,9318	10,0297	0,1200	10,2027	33,4704	60,7475	–
Tereny mieszkaniowe	17,9033	0,6340	5,3477	1,2200	4,9894	27,1652	44,6682	–
Tereny przemysłowe	0,0145	–	–	–	–	0,1687	3,6327	–
Inne tereny zurbanizowane ⁵⁹	7,5326	0,2620	0,4845	0,0311	0,2055	10,5463	16,2279	–
Drogi	38,8591	2,4164	7,7813	0,4900	8,9127	38,4859	47,9260	0,2900
Tereny kolejowe	–	–	0,0070	–	4,9286	6,0094	26,5066	–
Inne tereny komunikacyjne	–	–	9,0822	–	0,0101	–	0,0453	–
Nie użytki	0,6601	0,6297	0,9868	–	0,0162	0,7946	8,1145	0,3400
Tereny różne	–	0,0124	3,1331	0,4759	–	–	5,7382	3,3000
Suma (ha)	1368,5269	87,2833	276,2708	9,9276	289,4675	934,4207	2050,9264	138,0400
Udział powierzchni danego obróbu w stosunku do ogólnej powierzchni Gminy	26,55	1,69	5,36	0,19	5,62	18,13	39,79	2,68

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Wadowicach, 2016.

⁵⁷ Według ewidencji gruntów, 2016.

⁵⁸ Grupa ta oznacza: grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi i stojącymi.

⁵⁹ Grupa ta oznacza: inne tereny zabudowane, zurbanizowane tereny niezabudowane, tereny rekreacyjno – wypoczynkowe i użytki kopalne.

**STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

TABELA 50: Gmina Spytkowice – struktura użytkowania gruntów według obrębów w % w 2016 roku⁶⁰ (I).

Wyszczególnienie	Bachowice	Lipowa	Miejsce	Miejsce – Wiśnicz	Półwieś	Ryczów	Spytkowice	Spytkowice–Wiśnicz
Grunty orne	57,47	47,73	56,99	57,54	63,01	66,08	56,97	57,91
Użytki zielone	7,26	30,00	17,51	17,21	6,87	15,02	11,79	3,57
Wody powierzchniowe ⁶¹	0,15	15,04	11,57	–	0,32	2,93	3,18	28,09
Grunty pod stawami	–	–	–	–	–	–	14,63	–
Rowy	–	–	–	1,01	0,19	0,13	0,05	0,12
Lasy	26,98	–	0,48	–	18,76	2,79	2,15	0,30
Zadrzewienia i zakrzewienia	0,22	0,49	0,10	0,71	0,74	0,57	0,83	7,16
Użytki ekologiczne	–	–	–	–	–	–	–	–
Użytki rolne zabudowane	3,18	2,21	3,63	1,21	3,52	3,58	2,96	–
Tereny mieszkaniowe	1,31	0,73	1,94	12,29	1,72	2,91	2,18	–
Tereny przemysłowe	0,00	–	–	–	–	0,02	0,18	–
Inne tereny zurbanizowane ⁶²	0,55	0,30	0,18	0,31	0,07	1,13	0,79	–
Drogi	2,84	2,77	2,82	4,94	3,08	4,12	2,34	0,21
Tereny kolejowe	–	–	0,003	–	1,70	0,64	1,29	–
Inne tereny komunikacyjne	–	–	3,29	–	0,003	–	0,002	–
Nieueżytki	0,05	0,72	0,36	–	0,01	0,09	0,40	0,25
Tereny różne	–	0,01	1,13	4,79	–	–	0,28	2,39
Suma (%)	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Wadowicach, 2016.

⁶⁰ Według ewidencji gruntów, 2016.

⁶¹ Grupa ta oznacza: grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi i stojącymi.

⁶² Grupa ta oznacza: inne tereny zabudowane, zurbanizowane tereny niezabudowane, tereny rekreacyjno – wypoczynkowe i użytki kopalne.

TABELA 51: Gmina Spytkowice – struktura użytkowania gruntów według obrębów w % w 2016 roku⁶³ (II) – udział w stosunku do ogólnej powierzchni danego użytku.

Wyszczególnienie	Bachowice	Lipowa	Miejsce	Miejsce-Wiśnicz	Półwieś	Ryczów	Spytkowice	Spytkowice-Wiśnicz	SUMA (%)
Grunty orne	25,88	1,37	5,18	0,19	6,00	20,32	38,44	2,63	100,00
Użytki zielone	17,06	4,49	8,30	0,29	3,42	24,09	41,50	0,85	100,00
Wody powierzchniowe ⁶⁴	1,12	7,32	17,83	—	0,51	15,26	36,32	21,63	100,00
Grunty pod stawami	—	—	—	—	—	—	100,00	—	100,00
Rowy	—	—	—	3,33	18,30	40,33	32,39	5,65	100,00
Lasy	74,51	—	0,27	—	10,96	5,27	8,91	0,08	100,00
Zadrzewienia i zakrzewienia	7,90	1,11	0,74	0,18	5,66	13,86	44,60	25,93	100,00
Użytki ekologiczne	—	—	—	—	—	—	—	—	100,00
Użytki rolne zabudowane	27,17	1,21	6,27	0,08	6,38	20,92	37,97	—	100,00
Tereny mieszkaniowe	17,56	0,62	5,25	1,20	4,90	26,65	43,82	—	100,00
Tereny przemysłowe	0,38	—	—	—	—	4,42	95,20	—	100,00
Inne tereny zurbanizowane ⁶⁵	21,34	0,74	1,37	0,09	0,58	29,88	45,98	—	100,00
Drogi	26,77	1,66	5,36	0,34	6,14	26,51	33,02	0,20	100,00
Tereny kolejowe	—	—	0,02	—	13,16	16,05	70,78	—	100,00
Inne tereny komunikacyjne	—	—	99,39	—	0,11	—	0,50	—	100,00
Nieuzytaki	5,72	5,46	8,55	—	0,14	6,88	70,30	2,95	100,00
Tereny różne	—	0,10	24,75	3,76	—	—	45,33	26,07	100,00

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Wadowicach, 2016.

⁶³ Według ewidencji gruntów, 2016.⁶⁴ Grupa ta oznacza: grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi i stojącymi.⁶⁵ Grupa ta oznacza: inne tereny zabudowane, zurbanizowane tereny niezabudowane, tereny rekreacyjno – wypoczynkowe i użytki kopalne.

Z powyższego zestawienia wynika, że największy odsetek użytków rolnych (grunty orne i użytki zielone) w stosunku do ogólnej powierzchni danego obrębu występuje na terenie obrębów: Ryczów (81,10 %), Lipowa (77,73 %), Miejsce – Wiśnicz (74,75 % i Miejsce (74,50 %), zaś najniższy w obrębach: Spytkowice – Wiśnicz (61,48 %), Bachowice (64,73 %), Spytkowice (68,76 %) i Półwieś (69,88 %). Należy jednak nadmienić, że różnice pomiędzy udziałem użytków rolnych w Ryczowie a Spytkowicami – Wiśnicz nie są duże. Największy odsetek terenów leśnych występuje na terenie obrębów Bachowice (26,98 %) i Półwieś (18,76 %), zaś najniższy w obrębach: Spytkowice – Wiśnicz (0,30 %), Miejsce (0,48 %), Spytkowice (2,15 %) i Ryczów (2,79 %). Na terenie obrębów Lipowa i Miejsce – Wiśnicz nie ma w ogóle terenów leśnych. Najwięcej wód w postaci wód powierzchniowych płynących i stojących, stawów oraz rowów występuje na terenie obrębów: Spytkowice – Wiśnicz (28,21 %), Spytkowice (17,85 %), Lipowa (15,04 %) i Miejsce (11,57 %). W pozostałych obrębach wskaźnik ten wynosi mniej niż 3,1 % (Ryczów 3,06 %, Miejsce – Wiśnicz 1,01 %, Półwieś 0,51 %, Bachowice 0,15 %). Największy odsetek terenów zabudowanych i zurbanizowanych, rozumianych jako użytki rolne zabudowane, tereny mieszkaniowe, tereny przemysłowe oraz inne tereny zurbanizowane, występuje na terenie obrębów: Miejsce – Wiśnicz (13,81 %), Ryczów (7,64 %) i Spytkowice (6,11 %), zaś najniższy w obrębie Lipowa (3,24 %). Nie ma ich w ogóle w obrębie Spytkowice – Wiśnicz. W pozostałych obrębach wskaźnik ten wynosi pomiędzy 5 a 6 % (Miejsce 5,74 %, Półwieś 5,32 %, Bachowice 5,04 %). Najwięcej terenów komunikacyjnych (drogi) występuje w obrębach: Miejsce – Wiśnicz (4,94 %), Ryczów (4,12 %) i Półwieś (3,08 %). W pozostałych obrębach, poza Spytkowicami – Wiśnicz (0,21 %), wskaźnik ten przekracza przynajmniej 2 % (Bachowice 2,84 %, Miejsce 2,82 %, Lipowa 2,77 %, Spytkowice 2,34 %). Najwięcej terenów kolejowych występuje w obrębach Półwieś (1,70 %) i Spytkowice (1,29 %), a nie występują one w ogóle w obrębach Bachowice, Lipowa, Miejsce – Wiśnicz i Spytkowice – Wiśnicz. Najwięcej nieużytków i terenów różnych występuje w obrębach: Miejsce – Wiśnicz (4,79 %), Spytkowice – Wiśnicz (2,64 %) i Miejsce (1,49 %), zaś najmniej, nawet poniżej 0,1 %, w obrębach: Półwieś (0,01 %), Bachowice (0,05 %) i Ryczów (0,09 %). W pozostałych obrębach wskaźnik ten nie przekracza 1 % (Lipowa 0,74 %, Spytkowice 0,68 %).

Ostatnia z serii tabel prezentujących strukturę użytkowania gruntów w gminie Spytkowice dotyczy odsetka użytków danej kategorii według sołectw w stosunku do ogólnej powierzchni tej kategorii w całej gminie. Na podstawie powyższych danych widzimy między innymi, że w sołectwie Spytkowice zlokalizowanych jest 38 % wszystkich gruntów ornych, 41 % użytków zielonych, 36 % wód powierzchniowych, 100 % stawów, 45 % zadrzewień i zakrzewień, 38 % użytków rolnych zabudowanych, 44 % terenów mieszkaniowych, 95 % terenów przemysłowych, 33 % dróg, 71 % terenów kolejowych i 70 % nieużytków w gminie. Ponadto np.: w sołectwie Bachowice zlokalizowanych jest 75 % wszystkich terenów leśnych w gminie, a w sołectwie Ryczów 40 % wszystkich rowów, itd.

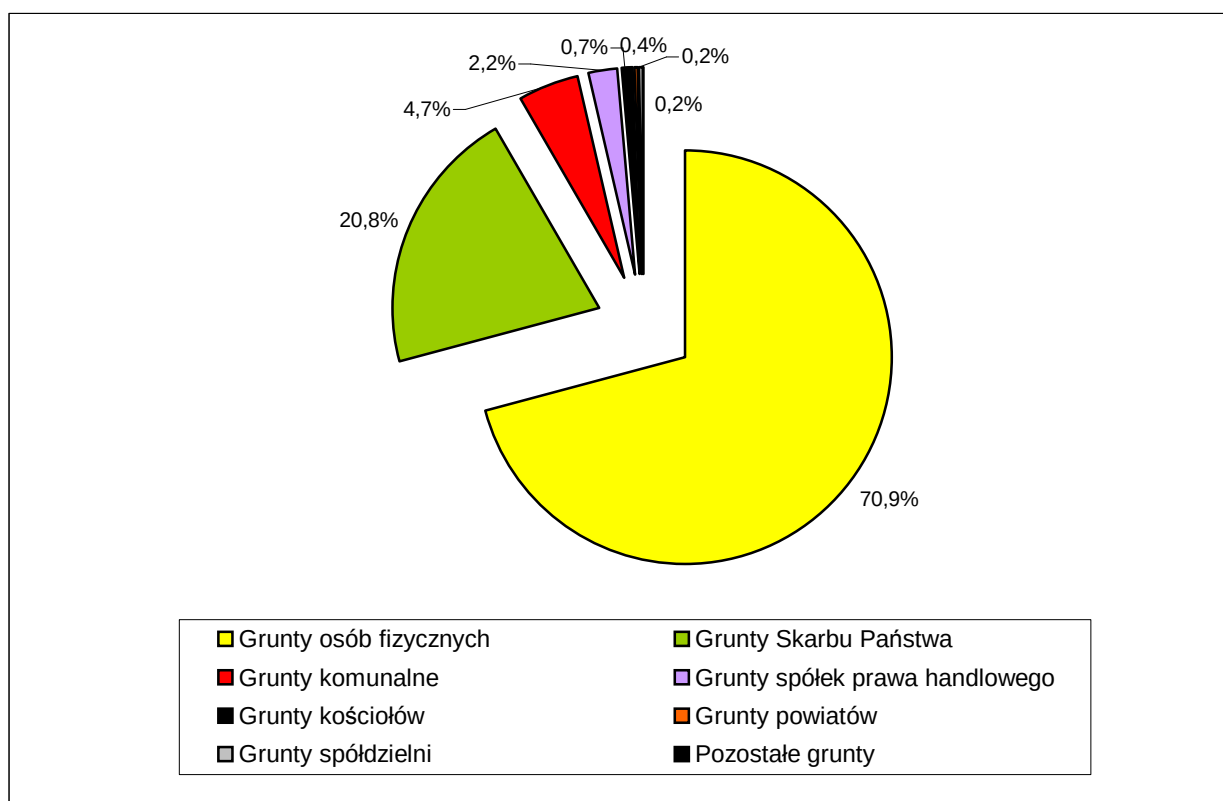
3. 2. Struktura własnościowa gruntów.

W rękach osób fizycznych pozostaje ponad 2/3 (70,92 %) z całości gruntów położonych na terenie gminy Spytkowice, z czego aż 70,16 % to grunty wchodzące w skład gospodarstw rolnych. Własnością Skarbu Państwa jest 20,83 % gruntów, z czego 34,64 % stanowi zasób Państwowych Gospodarstw Leśnych. Grunty w zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych stanowią 12,57 % z ogółu gruntów Skarbu Państwa. Największą grupę wśród gruntów Skarbu Państwa stanowią tak zwane „pozostałe grunty” (49,44 %), a są to głównie grunty będące w użytkowaniu wieczystym państwowych osób prawnych. Grunty komunalne stanowią 4,73 % z ogółu gruntów w gminie Spytkowice, co jest mimo wszystko dość wysokim wskaźnikiem. Grunty spółek prawa handlowego to 2,21 % ogółu. Pozostałe pozycje zajmują grunty: kościołów i związków wyznaniowych, powiatów, spółdzielni oraz inne, ale ich łączny udział wynosi zaledwie 1,31 %.

TABELA 52: Gmina Spytkowice – własność gruntów w 2016 roku.

Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha ⁶⁶	Struktura w %
Grunty Skarbu Państwa ogółem	1074	20,83
<i>Zasób własności rolnej Skarbu Państwa</i>	36	3,35
<i>Państwowe Gospodarstwa Leśne (PGL)</i>	372	34,64
<i>Grunty w zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych</i>	135	12,57
<i>Pozostałe grunty Skarbu Państwa</i>	531	49,44
Grunty województw	–	–
Grunty powiatów	21	0,41
Grunty komunalne	244	4,73
Grunty osób fizycznych	3656	70,92
<i>wchodzące w skład gospodarstw rolnych</i>	2565	70,16
<i>nie wchodzące w skład gospodarstw rolnych</i>	1091	29,84
Grunty spółek prawa handlowego	114	2,21
Grunty spółdzielni	8	0,16
Grunty kościołów, związków wyznaniowych	35	0,68
Grunty inne niż wymienione	3	0,06

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Wadowicach, 2016.

RYCINA 9: Gmina Spytkowice – struktura własności gruntów w 2016 roku⁶⁷.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Wadowicach, 2016.

⁶⁶ Powierzchnia ewidencyjna według ewidencji gruntów.⁶⁷ Według ewidencji gruntów, 2016.

3. 3. Struktura przestrzenna.

Zasadniczą cechą struktury sieci osadniczej gminy Spytkowice jest jej dość niski stopień rozproszenia, mający korzystny wpływ na kształtowanie warunków socjalno – bytowych lokalnej społeczności.

Układ przestrzenny poszczególnych miejscowości gminy Spytkowice jest typowy dla regionu północnego podkarpacia. Miejscowości rozciągają się wzdłuż głównych ciągów ulic, często położonych w dolinach rzecznych. W Spytkowicach układ ten na osi północ – południe tworzą ulice: Wiślana – Kasztelańska – Pagory – Zamkowa – Jana Pawła II – Wadowicka, położone częściowo w dolinie Bachówki. W Bachowicach, które obecnie od Spytkowic oddziela tylko formalna granica obrębu, główną oś północ – południe w dolinie Bachówki tworzą ulice Stefczyka i Księdza Gołby. W Ryczowie, bardziej zróżnicowanym przestrzennie, osadnictwo koncentruje się południkowo wzdłuż ulic Jana III Sobieskiego i Jana Pawła II oraz równoleżnikowo wzdłuż drogi krajowej nr 44 (ulice Oświęcimska i Krakowska). Wyżej wymienione, największe miejscowości w gminie są także rozrzucone grupowo w postaci przysiółków i kolonii zlokalizowanych z dala od historycznego centrum. W Spytkowicach są to: Brzestowa, Przewóz i Wiśnicz w północnej części sołectwa, Dębina i Kępki w północno – wschodniej części sołectwa, Górki Spytkowskie na południowym – zachodzie, Kanada i Pagory na południu oraz Wróblówki na południowym – wschodzie. W sołectwie Bachowice są to Górki Bachowskie, Pod Borem i Kaniów zlokalizowane odpowiednio na północny – zachód, południe i południowy – wschód od centrum wsi. W sołectwie Ryczów wyróżniają się Chałupki, Miasteczko i Łęg na północy oraz Kądzioły na zachodzie (wzdłuż drogi krajowej nr 44). Same centra większych wsi tworzą dość zwartą, nieregularną zabudowę obustronną danych dróg. Nie występują tu praktycznie zabudowania mieszkaniowe wielorodzinne (kamienice, itp.). Centra miejscowości tworzą przede wszystkim: budynki użyteczności publicznej, zieleni urządzona, zespoły zabytków architektury i budownictwa, liczne wyodrębnione placówki usługowe, ciągi komunikacyjne (ulice) i piesze (chodniki), utwardzone place publiczne i parkingi. W rejonach tych wyróżniają się kościoły wraz z historycznym otoczeniem, a układ Spytkowic i Ryczowa uzupełniają odpowiednio zespół zamkowy i dworski. Pozostałe sołectwa (Lipowa, Miejsce, Półwieś) są zdecydowanie mniejsze terytorialnie, bez wykształconego centrum i wykazują większą zwartość zabudowy.

We wszystkich miejscowościach dominują zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna oraz zabudowa zagrodowa, znajdujące się w stanie technicznym dobrym i średnim. Podstawowym założeniem poprawy warunków mieszkaniowych jest zachowanie i modernizacja istniejących zasobów oraz realizacja nowego budownictwa mieszkaniowego. Współczesna zabudowa powstaje głównie na obrzeżach większych wsi (np.: rejon ul. Szkolnej w Spytkowicach czy Miasteczko w sołectwie Ryczów). Nowa zabudowa to głównie osiedla budynków jednorodzinnych budowane dla osób, które nie prowadzą gospodarstw rolnych. W rejonie wsi położonych najbliżej kompleksów leśnych (Bachowice, Półwieś, Ryczów) rozwija się zabudowa letniskowa i rezydencjonalna. Barierą w rozwoju osadnictwa są czynne procesy geomorfologiczne w postaci ruchów masowych (liczne osuwiska) w południowej części gminy oraz zagrożeń powodziowych w północnej części gminy. Program usługowy, będący pochodną potencjału demograficznego danej miejscowości, a więc najsilniej rozwinięty w Spytkowicach, rozmieszczony jest w większości wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych. System komunikacyjny tworzy sieć kołowa i kolejowa. Przez teren gminy przebiegają bezpośrednio 1 droga krajowa i 4 drogi powiatowe. Drogi te stanowią podstawowy układ komunikacyjny gminy, którego uzupełnieniem jest system licznych dróg gminnych i wewnętrznych. Na linii kolejowej nr 94 (Kraków – Oświęcim), przebiegającej bezpośrednio przez Spytkowice, Ryczów i Półwieś, odbywają się przewozy pasażerskie i towarowe. Na linii nr 103, przebiegającej bezpośrednio przez Spytkowice i Miejsce, odbywają się przewozy towarowe. Rolnictwo (użytki rolne) pełni wiodącą funkcję przestrzenną, poza południową i środkową – zachodnią częścią gminy, a gospodarczą tylko na terenach wybranych, większych sołectw (Bachowice, Ryczów, Spytkowice). Rozwojowi

rolnictwa sprzyja korzystna bonitacja gleb. Ważną dziedziną rolnictwa jest gospodarka rybacka prowadzona na kompleksie stawów hodowlanych (Stawy Spytkowice) zlokalizowanych w północno – zachodniej części gminy. Nieliczne, większe zakłady produkcyjne i produkcyjno – usługowe występują w rejonie węzła kolejowego w Spytkowicach, na pograniczu Spytkowic i Bachowic, w Bachowicach oraz wzdłuż drogi krajowej nr 44. Na zwartych terenach osadniczych jest to głównie drobna wytwórczość zlokalizowana w większych miejscowościach (Bachowice, Ryczów, Spytkowice). Dominujący udział w strukturze powierzchni północnej części gminy stanowi wieloprzestrzenna dolina rzeki Wisły wraz ze starorzeczami (tak zwanymi wiśliskami) i stawami hodowlanymi, co stwarza korzystne warunki dla rozwoju usług turystyki i rekreacji.

3. 4. Struktura funkcjonalna.

Gmina Spytkowice jest obecnie samorządową jednostką wiejską z wiodącą rolą sektora usługowego i rolnego. Uzupełniającą rolę pełni sektor produkcyjny. Szansę na przyszły rozwój ma przede wszystkim sektor produkcyjny, a także usługowy (w tym związany z turystyką i rekreacją) i rolniczy (przede wszystkim w oparciu o hodowlę i uprawy), co podkreśla możliwości wielofunkcyjnego rozwoju gminy. W wyniku analiz przeprowadzonych na podstawie zebranych materiałów inwentaryzacyjnych oraz na podstawie występujących powiązań komunikacyjnych i funkcjonalnych, można przyjąć następujący system obsługi ludności gminy:

Ośrodek gminny głównego poziomu obsługi o zasięgu lokalnym, obsługujący w zakresie usług ponadpodstawowych teren całej gminy – miejscowość Spytkowice. Pełni ona funkcję administracyjną, stanowi ośrodek koncentracji mieszkalnictwa i usług dla ludności oraz obsługi rolnictwa. Dodatkowo posiada potencjał do rozwoju funkcji produkcyjnych. Tym samym Spytkowice pełnią funkcję lokalnego centrum rozwoju, które jest istotnym czynnikiem wzrostu i kumuluje usługi oraz inne działalności gospodarcze w skali umożliwiającej społeczny i ekonomiczny rozwój sąsiadujących z nimi miejscowości. Funkcjami rozwojowymi Spytkowic są przede wszystkim funkcje produkcyjne, mieszkalnictwa oraz usługi rynkowe i nierynkowe.

Ośrodki pośredniego poziomu obsługi z poszerzonym programem usługowym, współpracujące z ośrodkiem gminnym – wsie Bachowice i Ryczów. Są to ośrodki stanowiące etap pośredni w kompleksowym systemie obsługi ludności, szczególnie w zakresie służby zdrowia, szkolnictwa, kultury, sportu oraz handlu i pozostałych usług, o odpowiednio dużej liczbie ludności w rejonie obsługi. Funkcjami rozwojowymi tych miejscowości są funkcje: rolnictwa, mieszkalnictwa, a także usług rynkowych.

Pozostałe ośrodki (wsie elementarne), o funkcjach typowo rolniczych, obsługujące ludność w podstawowym zakresie usług (niektóre nawet ich pozbawione). Zaliczono do nich sołectwa: Lipowa, Miejsce i Półwieś. Funkcjami rozwojowymi tych miejscowości są funkcje: rolnictwa i mieszkalnictwa, a także usług rynkowych w postaci turystyki i rekreacji.

TABELA 53: Gmina Spytkowice – struktura funkcjonalna według miejscowości.

Miejscowość	Funkcje podstawowe ⁶⁸	Funkcje uzupełniające (perspektywiczne)
1	2	3
Bachowice	rolnictwo i leśnictwo oraz usługi	działalności produkcyjne, turystyka i rekreacja
Lipowa	rolnictwo	turystyka i rekreacja
Miejsce	rolnictwo	turystyka i rekreacja

⁶⁸ Z pominięciem funkcji mieszkaniowej obecnej w każdej miejscowości.

**STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

Półwieś	rolnictwo i leśnictwo	turystyka i rekreacja
1	2	3
Ryczów	usługi, rolnictwo	działalności produkcyjne, w tym górnictwo
Spytkowice	usługi i rolnictwo (rybactwo)	działalności produkcyjne, w tym górnictwo

Źródło: Opracowanie własne, 2017.

Należy podkreślić, że wraz z tendencją do tworzenia większych (wysokotowarowych) gospodarstw rolnych, a tym samym postępującą likwidacją gospodarstw rodzinnych, obecna funkcja rolnicza określona w większości miejscowości jako jedna z podstawowych, ograniczać się będzie przede wszystkim jako wiodąca w strukturze zagospodarowania przestrzeni (struktura przestrzenna) i nie będzie stanowić wiodącej funkcji ekonomicznej (źródło dochodów mieszkańców). W perspektywie najbliższych kilkunastu lat należy więc spodziewać się dalszego ograniczenia funkcji rolniczej jako głównego bądź nawet uzupełniającego źródła utrzymania miejscowej ludności. W miejscowościach, które nie mają predyspozycji do rozwoju funkcji produkcyjnych i usługowych, dominować będzie przede wszystkim funkcja mieszkaniowa.

3. 5. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Obecnie na terenie gminy Spytkowice obowiązują następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

1. Uchwała nr XVI/124/04 Rady Gminy Spytkowice z dnia 12 lutego 2004 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Spytkowice (Dz. Urz. Woj. Małopolskiego z dnia 31 marca 2004 roku, Nr 63, poz. 809);
2. Uchwała nr XII/86/11 Rady Gminy Spytkowice z dnia 27 września 2011 roku w sprawie zmiany uchwały nr XVI/124/04 Rady Gminy Spytkowice z dnia 12 lutego 2004 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Spytkowice (Dz. Urz. Woj. Małopolskiego z dnia 17 października 2011 roku, Nr 486, poz. 4718).

Plan miejscowy oznaczony pozycją nr 1 obejmuje sołectwa: Bachowice, Lipowa, Miejsce, Ryczów i Spytkowice. W ramach planu miejscowego wyodrębniono następujące jednostki planistyczne (w kolejności zgodnej z treścią uchwały):

- MM – tereny zabudowy mieszkaniowej z usługami;
- MN – tereny zabudowy mieszkaniowej;
- ML – tereny zabudowy mieszkaniowej letniskowej;
- MU – tereny zabudowy mieszkaniowo – usługowej, wielofunkcyjnej;
- AUC – tereny koncentracji usług gminnego centrum wielozadaniowego;
- UU – tereny aktywności gospodarczej, usług komercyjnych rekreacyjnych, letniskowych, turystycznych, ofertowe pod rozwój gospodarczy;
- UP – tereny usług publicznych;
- ZP – zespoły dworsko – parkowe;
- UK – tereny kultu religijnego;
- UPR – tereny urządzeń obsługi rolnictwa;
- US – tereny sportu i rekreacji;
- P – tereny przemysłowe;
- S – tereny składowo – magazynowe;
- PE – tereny przemysłu wydobywczego;

- KG, KZ, KL, KD, KDX – tereny komunikacji drogowej;
- KK – tereny komunikacji kolejowej;
- W – tereny infrastruktury technicznej – tereny urządzeń zaopatrzenia w wodę;
- No – tereny infrastruktury technicznej – tereny urządzeń oczyszczania ścieków;
- Or – tereny infrastruktury technicznej – tereny urządzeń usuwania odpadów – do rekultywacji;
- R1, R2 – tereny rolne, tereny rolne bez prawa zabudowy;
- ZC – tereny cmentarzy;
- ZI – tereny zieleni izolacyjnej;
- ZK – tereny zadrzewione i zakrzewione;
- ZL – tereny leśne;
- RL – tereny rolne z możliwością zalesienia;
- RR – tereny gospodarki rybackiej;
- KU – tereny urządzeń komunikacyjnych;
- WO – tereny wód otwartych.

Plan miejscowy oznaczony pozycją nr 2 jest jedynie zmianą wybranych zapisów planu miejscowego oznaczonego pozycją nr 1 (parametry zabudowy, aktualizacja zapisów związanych z nowymi uwarunkowaniami prawnymi, itp.) i nie zmieniał uprzednio ustalonej struktury funkcjonalno – przestrzennej gminy.

Z powyższego zestawienia wynika, że obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego nie obejmują sołectwa Półwieś (przyłączonego do gminy Spytkowice w 2007 roku) oraz obrębów ewidencyjnych Miejsce – Wiśnicz i Spytkowice – Wiśnicz (przyłączonych do gminy Spytkowice w 2017 roku). Łączna powierzchnia obowiązujących planów miejscowych wynosi 4703 ha co stanowi 91,53 % ogólnej powierzchni gminy. Zasadniczo obowiązujące plany miejscowe odzwierciedlają przedstawioną w poprzednich podrozdziałach strukturę przestrzenną, funkcjonalną i własnościową.

Uchwałą nr XIV/365/14 Rady Gminy Spytkowice z dnia 05 listopada 2014 roku przyjęto *Ocenę aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Spytkowice oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Spytkowice*. W wyniku dokonanej oceny stwierdzono potrzebę dokonania zmiany *Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Spytkowice* przyjętego uchwałą nr XVI/124/04 Rady Gminy Spytkowice z dnia 12 lutego 2004 roku wraz ze zmianą podjętą uchwałą nr XII/86/11 Rady Gminy Spytkowice z dnia 27 września 2011 roku. Zasadniczym powodem potrzeby zmiany aktualnie obowiązujących planów miejscowych jest ich nieaktualność pod względem formalno – prawnym. Ponadto wskazano na potrzebę opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla sołectwa Półwieś, które nie jest objęte obowiązującym planem miejscowym.

4. SFERA SPOŁECZNA.

4. 1. Demografia.

4.1.1. Podstawowe dane o ludności.

Podstawowymi miernikami charakteryzującymi zbiorowość ludzką jest jej liczebność i rozmieszczenie. Gmina wiejska Spytkowice 31 grudnia 2015 roku liczyła 10242 mieszkańców. Zamieszkiwało ją 4984 mężczyzn oraz 5258 kobiet. Współczynnik feminizacji, to jest stosunek liczby kobiet na 100 mężczyzn, wynosi w gminie 105 i jest wyższy od średniej dla powiatu wadowickiego (104) oraz niższy od średniej dla województwa małopolskiego (106). Na 1 km² powierzchni gminy przypada 205 mieszkańców. Gęstość zaludnienia jest więc nieco niższa od średniej dla powiatu (248 osób/km²) i województwa (222 osób/ km²). Należy nadmienić, że współczynnik gęstości występujący w gminie Spytkowice jest znacznie wyższy od przeciętnej dla typowych gmin wiejskich.

TABELA 54: Gmina Spytkowice – współczynnik feminizacji i gęstość zaludnienia w 2015 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Spytkowice	Powiat Wadowicki	Województwo Małopolskie
Współczynnik feminizacji	105,50	104,11	106,06
Gęstość zaludnienia	205,25	247,58	222,13

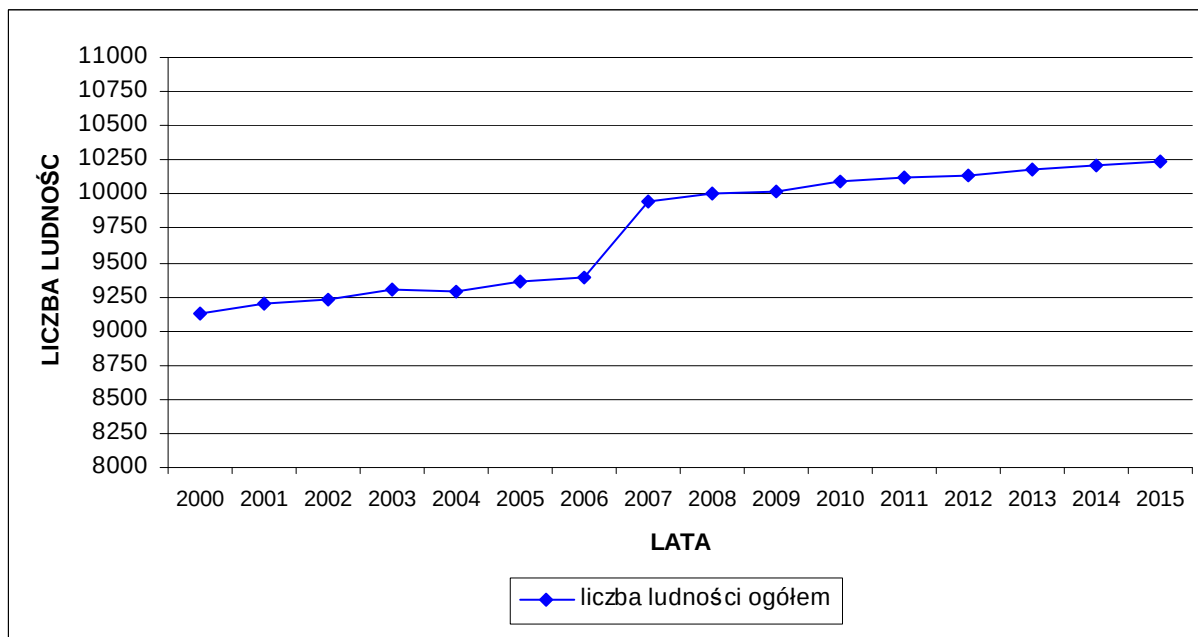
Źródło: GUS 2017.

TABELA 55: Gmina Spytkowice – zaludnienie w latach 2000 – 2015.

Rok	Liczba mieszkańców		
	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
2000	9127	4445	4682
2001	9204	4474	4730
2002	9229	4499	4730
2003	9302	4531	4771
2004	9282	4532	4750
2005	9368	4566	4802
2006	9395	4580	4815
2007	9952	4863	5089
2008	10004	4883	5121
2009	10025	4898	5127
2010	10100	4913	5187
2011	10121	4926	5195
2012	10135	4913	5222
2013	10187	4958	5229
2014	10212	4954	5258
2015	10242	4984	5258

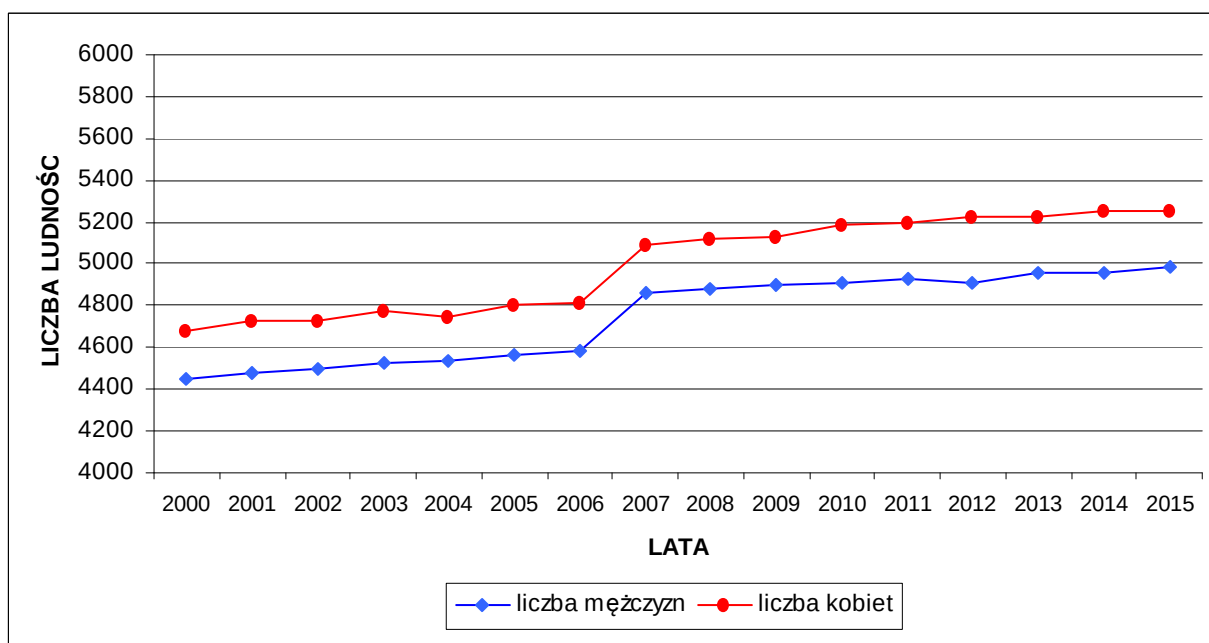
Źródło: GUS 2017.

RYCINA 10: Gmina Spytkowice – zaludnienie w latach 2000 – 2015.

Źródło: GUS 2017.

RYCINA 11: Gmina Spytkowice – zaludnienie w latach 2000 – 2015 według płci.

Źródło: GUS 2017.

W przeciągu analizowanych 16 lat liczba ludności zwiększyła się. W roku 2015 gminę Spytkowice zamieszkiwało 1115 osób więcej niż 16 lat wcześniej, co oznacza wzrost o 12,22 %. Należy jednak podkreślić, że w 2007 roku w granice administracyjne gminy Spytkowice weszło sołectwo Półwieś wraz z liczbą 554 mieszkańców. Powyższe oznacza, że w ciągu ostatnich 16 lat wzrost liczby ludności bez przyczyn administracyjnych wyniósł 561 mieszkańców, czyli 6,15 %. W analizowanym okresie czasu współczynnik feminizacji o wyraźnej wartości

powyżej 100 punktów występował stale. Dane dotyczące liczby ludności według GUS obejmują ludność według faktycznego miejsca zamieszkania.

TABELA 56: Gmina Spytkowice – rozkład zaludnienia według miejscowości w 2016 roku.

Miejscowość	Liczba mieszkańców
Bachowice	2314
Lipowa	78
Miejsce	675
Półwieś	529
Ryczów	2620
Spytkowice	4004

Źródło: Urząd Gminy Spytkowice, 2016.

Najludniejszą miejscowością w gminie są Spytkowice, które obecnie zamieszkuje 4004 mieszkańców. Poza Spytkowicami najludniejsze wsie w gminie to Ryczów (2620 mieszkańców) i Bachowice (2314 mieszkańców). Więcej niż 500 mieszkańców liczą miejscowości Miejsce (675) i Półwieś (529). Najmniej ludna jest wieś Lipowa zamieszkiwana przez 78 mieszkańców.

4.1.2. Struktura wieku mieszkańców.

Na liczbę ludności decydujący wpływ mają dwa czynniki: ruch naturalny oraz ruch wędrowniczy ludności. Te z kolei zdeterminowane są przez strukturę ludności według wieku i płci. Struktura ludności według wieku określa proces starzenia się ludności, definiowany najogólniej jako zmiany stanu i struktury według wieku ludności, polegające na wzroście w ogólnej liczbie udziału osób starszych. Za granicę starości przyjmuje się umownie wiek 60 lat. Obecnie ludność województwa małopolskiego, podobnie jak całej Polski starzeje się. Jednak nadal na terenach wiejskich oraz w mniejszych miastach udział dzieci i młodzieży jest większy od przeciętnej co powoduje, że pod względem struktury wieku mieszkańców gminę Spytkowice możemy określić jeszcze jako jednostkę młodą, ale z coraz bardziej wyraźnymi symptomami starzenia się.

TABELA 57: Gmina Spytkowice – ludność według wieku w 2015 roku.

Grupa wieku	Liczba mieszkańców
1	2
0 – 4	581
5 – 9	563
10 – 14	546
15 – 19	610
20 – 24	810
25 – 29	813
30 – 34	833
35 – 39	772
40 – 44	702
45 – 49	716
50 – 54	708

1	2
55 – 59	696
60 – 64	530
65 – 69	416
70 i więcej	946

Źródło: GUS 2017.

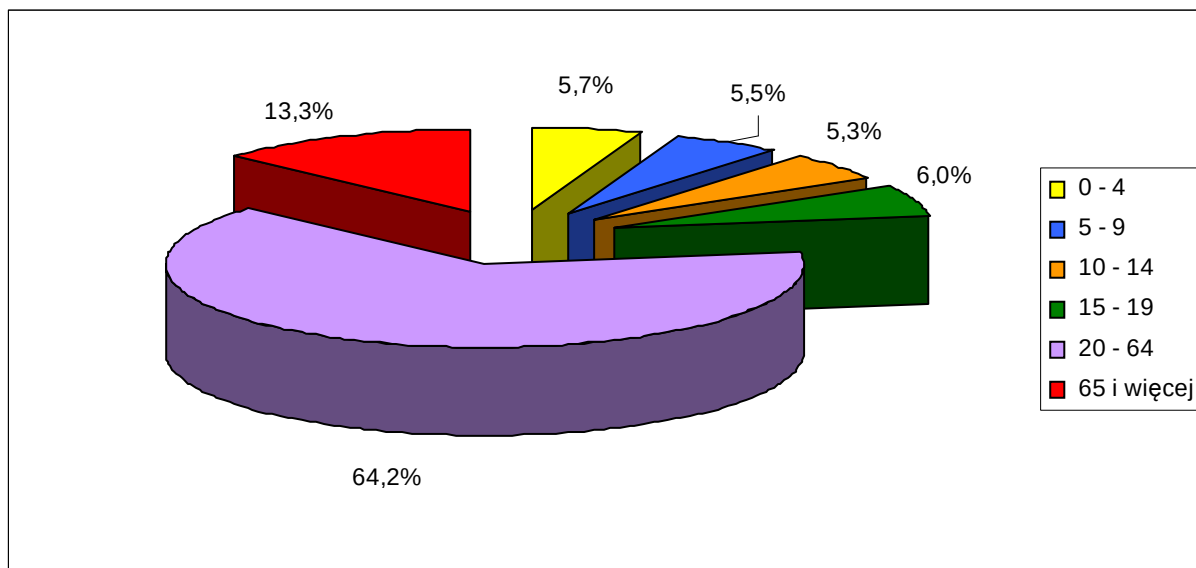
TABELA 58: Gmina Spytkowice – struktura ludności według wieku w 2015 roku.

Grupa wieku	Gmina Spytkowice (%)	Powiat Wadowicki (%)	Województwo Małopolskie (%)
0 – 4	5,67	5,39	5,22
5 – 9	5,50	5,85	5,56
10 – 14	5,33	5,30	4,94
15 – 19	5,96	5,75	5,48
20 – 24	7,91	6,99	6,60
25 – 29	7,94	7,67	7,72
30 – 34	8,13	8,07	8,58
35 – 39	7,54	7,81	8,03
40 – 44	6,85	7,16	7,07
45 – 49	6,99	6,40	6,21
50 – 54	6,91	6,45	6,22
55 – 59	6,80	6,84	6,76
60 – 64	5,17	6,12	6,33
65 – 69	4,06	4,62	5,00
70 i więcej	9,24	9,57	10,28

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

22,46 % mieszkańców zamieszkałych w gminie (2300 osób) liczy poniżej 19 roku życia. Natomiast 16,50 % obywateli (1690 osób) nie ukończyło jeszcze 14 roku życia. Struktura mieszkańców gminy Spytkowice według wieku jest bardzo zbliżona do wartości charakteryzujących zarówno populację powiatu wadowickiego jak i województwa małopolskiego. W stosunku do porównywanych jednostek prezentuje się nieco korzystniej zarówno w najmłodszych (0 – 19) jak i w najstarszych (65 i więcej) kategoriach wiekowych.

RYCINA 12: Gmina Spytkowice – struktura ludności według wieku w 2015 roku.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

Jeszcze w miarę korzystny rozkład demograficzny ludności potwierdza struktura mieszkańców w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym. Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18 – 64 lata, a dla kobiet 18 – 59 lat.

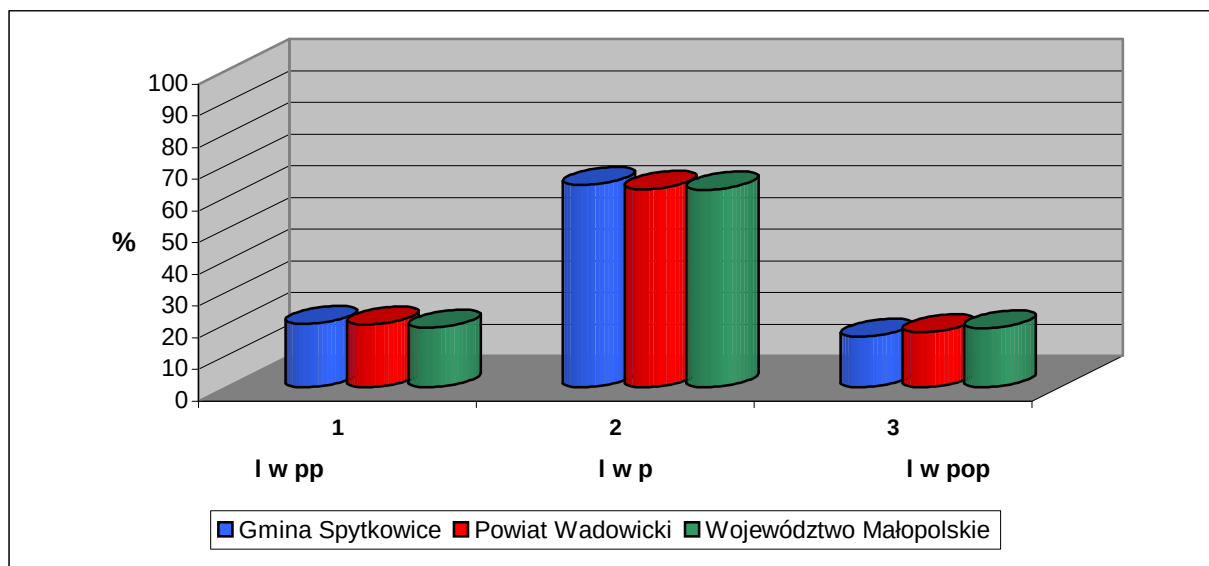
TABELA 59: Gmina Spytkowice – ludność wieku produkcyjnego i nieprodukcyjnego w 2015 roku.

Ludność w wieku:	Gmina Spytkowice	Gmina Spytkowice (%)	Powiat Wadowicki (%)	Województwo Małopolskie (%)
Przedprodukcyjnym	2055	20,06	19,95	18,93
Produkcyjnym	6547	63,93	62,64	62,45
Poprodukcyjnym	1640	16,01	17,41	18,62
Współczynnik obciążenia demograficznego		56,44	59,66	60,14

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

Obywatele wieku nieprodukcyjnego (przedprodukcyjni i poprodukcyjni) stanowią w gminie 36,07 % całej zbiorowości. Od kilkunastu lat rośnie, także w ujęciu relatywnym, zbiorowość mieszkańców zdolnych do pracy. Wpływ na to ma wejście w wiek dorosły osób urodzonych na początku lat 90-tych XX wieku. Jednocześnie zmniejsza się tak zwane „obciążenie” ludności jej nieprodukcyjną częścią. Struktura wieku produkcyjnego i nieprodukcyjnego mieszkańców gminy Spytkowice nieznacznie odbiega od średnich wartości przyporządkowanych dla powiatu i województwa, ale prezentuje się nieco korzystniej ze względu na licznější populację wieku przedprodukcyjnego i mniej liczną populację wieku poprodukcyjnego.

RYCINA 13: Gmina Spytkowice – ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w 2015 roku.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

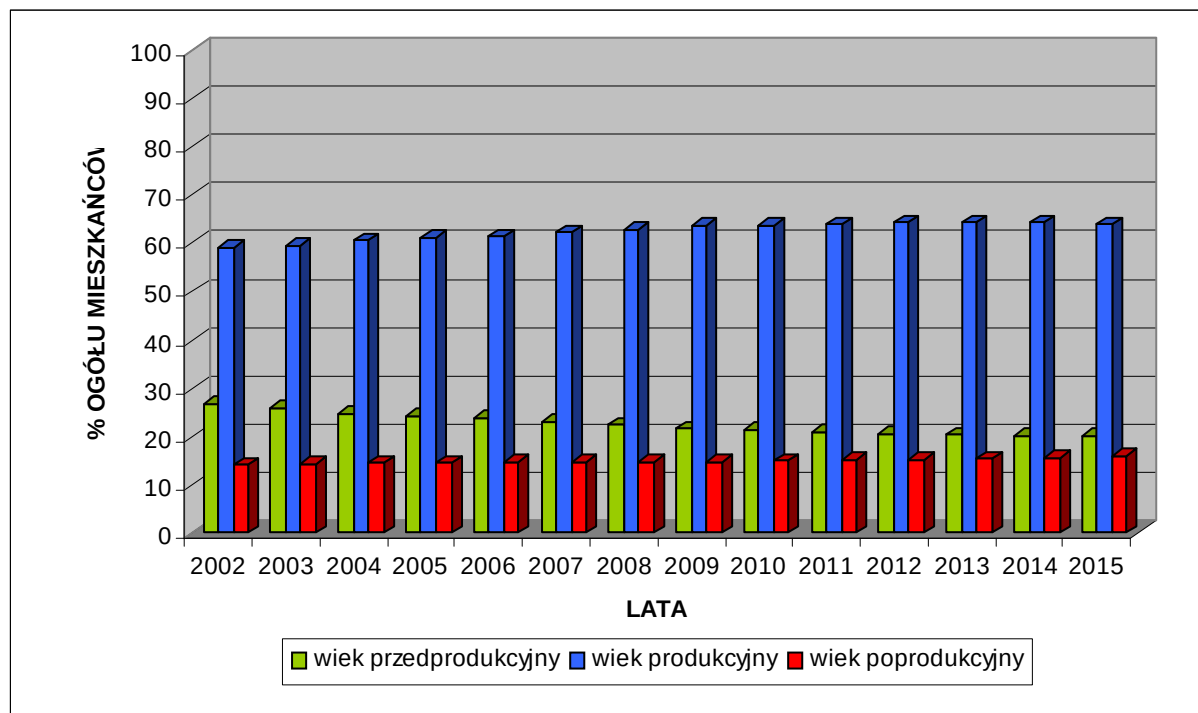
Współczynnik obciążenia demograficznego, ustalony jako stosunek ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, dla gminy Spytkowice wynosi 56,44 i jest niższy od średniej występującej w powiecie wadowickim (59,66) i województwie małopolskim (60,14). Jego wartość w gminie Spytkowice, podobnie jak w całym powiecie i województwie, rozkłada się jeszcze korzystnie ponieważ wśród obywateli „nieprodukcyjnych” jest więcej osób „przedprodukcyjnych” niż „poprodukcyjnych”. Odnotowując jednak zmiany struktury mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym oraz rosnącą liczebność roczników poprodukcyjnych (poniższe tabele i ryciny), w ciągu najbliższych kilkunastu lat można przewidywać dalszy wzrost „obciążenia” demograficznego poprzez populację osób „poprodukcyjnych”, a tym samym odwrócenie obecnych proporcji.

TABELA 60: Gmina Spytkowice – ludność według wieku aktywności zawodowej w latach 2002 – 2015 (I).

Rok	Wiek przedprodukcyjny (%)	Wiek produkcyjny (%)	Wiek poprodukcyjny (%)
2002	26,8	59,1	14,1
2003	26,0	59,6	14,4
2004	24,8	60,6	14,6
2005	24,2	61,3	14,5
2006	23,8	61,5	14,7
2007	23,0	62,3	14,7
2008	22,5	62,8	14,7
2009	21,6	63,7	14,7
2010	21,5	63,6	14,9
2011	21,0	63,9	15,1
2012	20,5	64,4	15,1
2013	20,3	64,4	15,3
2014	20,1	64,3	15,6
2015	20,1	63,9	16,0

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

RYCINA 14: Gmina Spytkowice – ludność według wieku aktywności zawodowej w latach 2002 – 2015 (I).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

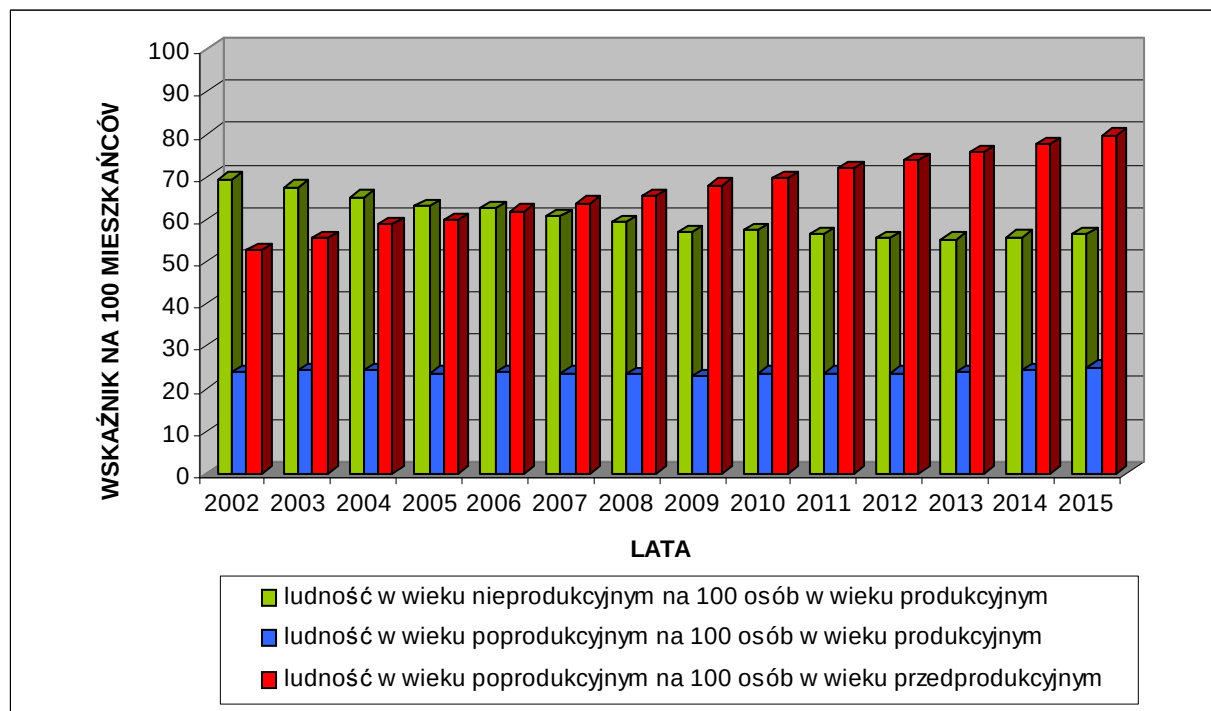
TABELA 61: Gmina Spytkowice – ludność według wieku aktywności zawodowej w latach 2002 – 2015 (II).

Rok	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym ⁶⁹	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym
2002	69,4	23,9	52,7
2003	67,5	24,1	55,3
2004	65,1	24,1	58,8
2005	63,1	23,6	59,6
2006	62,4	23,8	61,8
2007	60,5	23,6	63,7
2008	59,1	23,4	65,3
2009	56,9	23,0	67,9
2010	57,2	23,5	69,6
2011	56,5	23,6	72,0
2012	55,4	23,5	73,8
2013	55,2	23,8	75,6
2014	55,6	24,3	77,6
2015	56,4	25,0	79,8

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

⁶⁹ Współczynnik obciążenia demograficznego (ekonomicznego).

RYCINA 15: Gmina Spytkowice – ludność według wieku aktywności zawodowej w latach 2002 – 2015 (II).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

4.1.3. Ruch naturalny i wędrówkowy ludności.

Na przyrost naturalny ludności składają się zmiany w jej liczbie powodowane przez urodzenia i zgony. Charakteryzujące go wartości określają nie tylko strukturę populacji według płci i wieku, ale także liczbę zawartych małżeństw, osób w wieku rozrodczym oraz zgonów. Wartości charakteryzujące ruch naturalny gminy Spytkowice w 2015 roku, jak i w latach poprzednich, rozkładają się korzystniej od powiatu wadowickiego oraz województwa małopolskiego. Wpływ na to ma przede wszystkim wyższy wskaźnik urodzeń oraz niższy wskaźnik zgonów. Jednak z drugiej strony należy wziąć pod uwagę fakt stosunkowo niskiej populacji gminy Spytkowice powodującej, że nawet jednostkowe przypadki mogą wpłynąć na końcowy obraz poszczególnych wskaźników statystycznych. Przeciętna stopa przyrostu naturalnego w gminach wiejskich bywa często wyższa niż w dużych aglomeracjach. Ta tendencja utrzymuje się także w gminie Spytkowice. Współczynnik przyrostu naturalnego w 2015 roku wyniósł tutaj 5,37 ‰ i był wyższy od średniej dla powiatu wadowickiego (1,59 ‰) i całego województwa małopolskiego (0,99 ‰).

TABELA 62: Gmina Spytkowice – ruch naturalny i wędrówkowy ludności w 2015 roku.

Ruch naturalny i wędrówkowy ludności	Gmina Spytkowice – wartości bezwzględne
1	2
Małżeństwa	54
Urodzenia żywe / Zgony	131 / 76
Przyrost naturalny	55
Saldo migracji	-20
Saldo migracji wewnętrznych / zagranicznych	-21 / 1

**STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

1	2
Przyrost rzeczywisty	35

Źródło: GUS 2017.

Współczynnik małżeństw, to jest liczba zawartych małżeństw na 1000 ludności ogółem, w 2015 roku wyniósł w gminie 5,27 i był wyższy od wskaźnika dla powiatu (5,06) oraz województwa (5,18). Współczynnik rodności, określający liczbę urodzeń żywych badanego okresu na 1000 ludności ogółem, wyniósł w 2015 roku w gminie 12,79 i był wyższy od średniej dla powiatu (10,66) oraz województwa (10,29). Natomiast umieralność społeczeństwa, mierzona współczynnikiem zgonów (liczba zgonów na 1000 ludności), wyniosła w gminie 7,42 i była niższa do wartości charakteryzującej powiat (9,06) oraz województwo (9,31).

TABELA 63: Gmina Spytkowice – podstawowe współczynniki (na 1000 ludności) określające ruch naturalny i wędrówkowy ludności w 2015 roku.

Współczynnik	Gmina Spytkowice	Powiat Wadowicki	Województwo Małopolskie
Małżeństwa	5,27	5,06	5,18
Urodzenia żywe	12,79	10,66	10,29
Zgony	7,42	9,06	9,31
Przyrost naturalny	5,37	1,59	0,99
Saldo migracji	-1,95	-0,77	0,87
Saldo migracji wewnętrznych / zagranicznych	-2,05 / 0,10	-0,44 / -0,33	1,06 / -0,19
Przyrost rzeczywisty	3,42	0,82	1,86

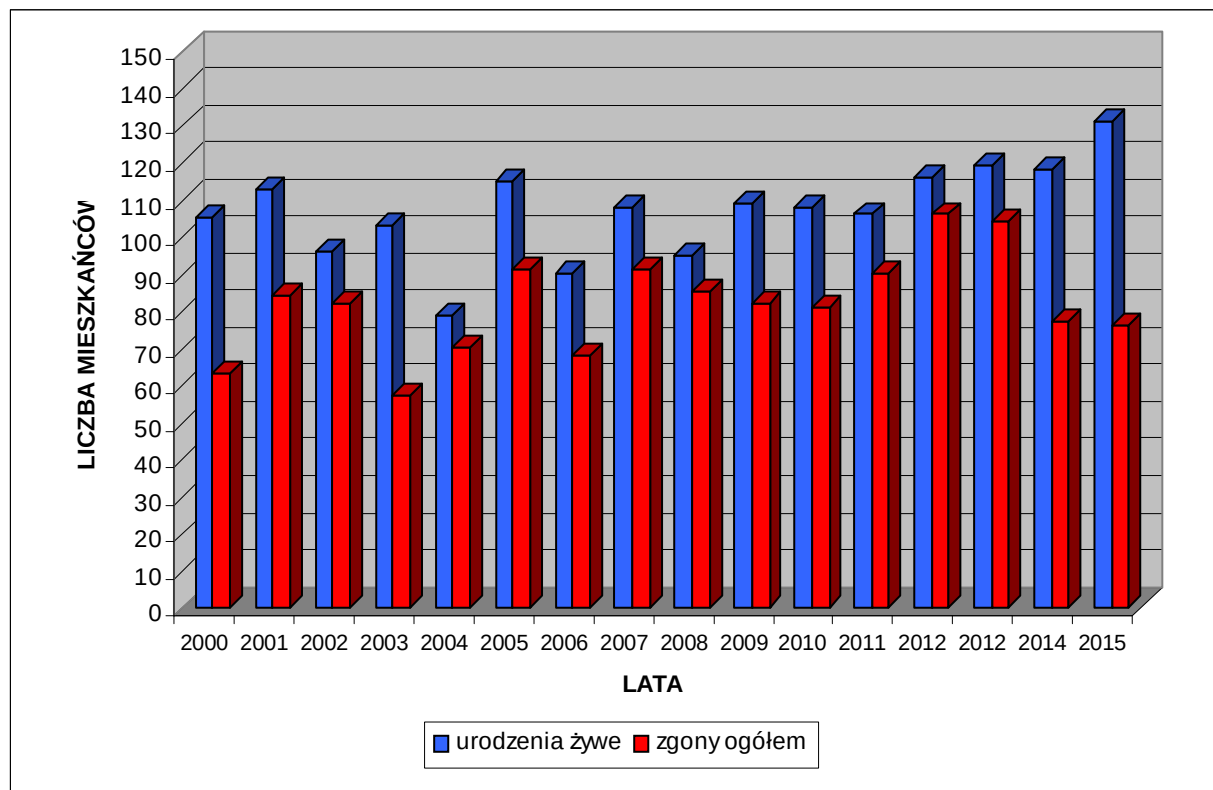
Źródło: GUS 2017.

TABELA 64: Gmina Spytkowice – ruch naturalny ludności w latach 2000 – 2015.

Rok	Urodzenia żywe	Zgony ogółem
2000	105	63
2001	113	84
2002	96	82
2003	103	57
2004	79	70
2005	115	91
2006	90	68
2007	108	91
2008	95	85
2009	109	82
2010	108	81
2011	106	90
2012	116	106
2013	119	104
2014	118	77
2015	131	76

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

RYCINA 16: Gmina Spytkowice – ruch naturalny ludności w latach 2000 – 2015.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

Migracje są drugim, obok przyrostu naturalnego, czynnikiem wpływającym bezpośrednio na liczbę ludności oraz jej rozmieszczenie. Obecna tendencja przemieszczania się, szczególnie młodych mieszkańców, z mniejszych do większych ośrodków osiedleńczych, a także zagranicę powoduje, że saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych w wielu gminach wiejskich jest ujemne. W przypadku jednostek zlokalizowanych blisko większych miast, odpływ mieszkańców jest niższy i dodatkowo równoważony przez napływ osadników, wybierających podmiejskie rejony jako miejsce zamieszkania. Takie zjawisko, w skali równoważącej saldo migracji, nie zachodzi jednak na terenie gminy Spytkowice i w 2014 roku jej saldo migracji było ujemne (–20).

TABELA 65: Gmina Spytkowice – ruch wędrowniczy ludności w 2014 roku.

Napływ				Odpływ				Saldo migracji
Razem	w tym			Razem	w tym			
	z miast	ze wsi	z zagranicy		do miast	na wieś	za granicę	
49	24	23	2	69	31	37	1	-20

Źródło: GUS 2017.

Saldo migracji liczone na 1000 ludności wyniosło w 2014 roku w gminie –1,95 ‰ i było niższe od średniej dla powiatu wadowickiego (–0,77 ‰) oraz znacznie niższe od województwa małopolskiego (0,87 ‰). Przyrost rzeczywisty dla gminy Spytkowice, liczony jako suma wartości przyrostu naturalnego oraz salda migracji, był dodatni i wyniósł w 2015 roku w liczbach bezwzględnych 35. Należy nadmienić, że przytoczone powyżej oficjalne dane statystycznie nie oddają realnej wartości określającej obecny ruch migracyjny. Dotyczą one ruchu

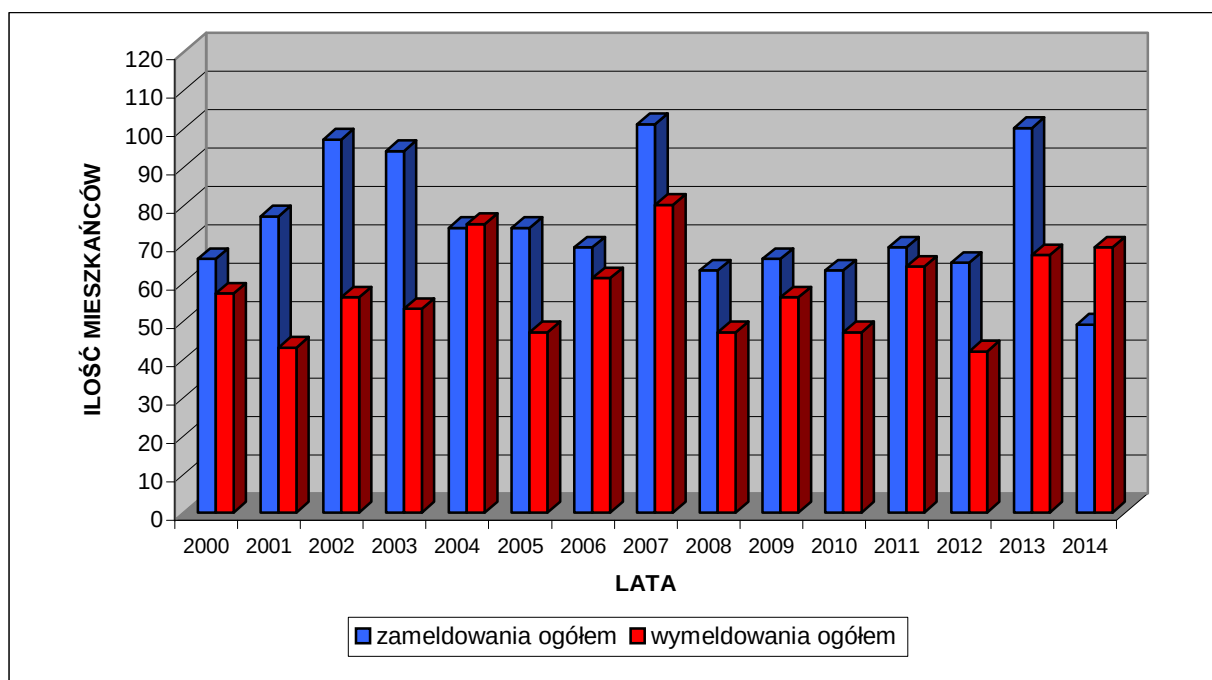
wędrownego na pobyt stały i nie obejmują czasowych migracji na tle zarobkowym, zwłaszcza związanych z wyjazdem za granicę.

TABELA 66: Gmina Spytkowice – ruch wędrowny⁷⁰ ludności w latach 2000 – 2014.

Rok	Zameldowania ogółem	Wymeldowania ogółem
2000	66	57
2001	77	43
2002	97	56
2003	94	53
2004	74	75
2005	74	47
2006	69	61
2007	101	80
2008	63	47
2009	66	56
2010	63	47
2011	69	64
2012	65	42
2013	100	67
2014	49	69

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

RYCINA 17: Gmina Spytkowice – ruch wędrowny⁷¹ ludności w latach 2000 – 2014.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

⁷⁰ Migracje wewnętrzne i zagraniczne.

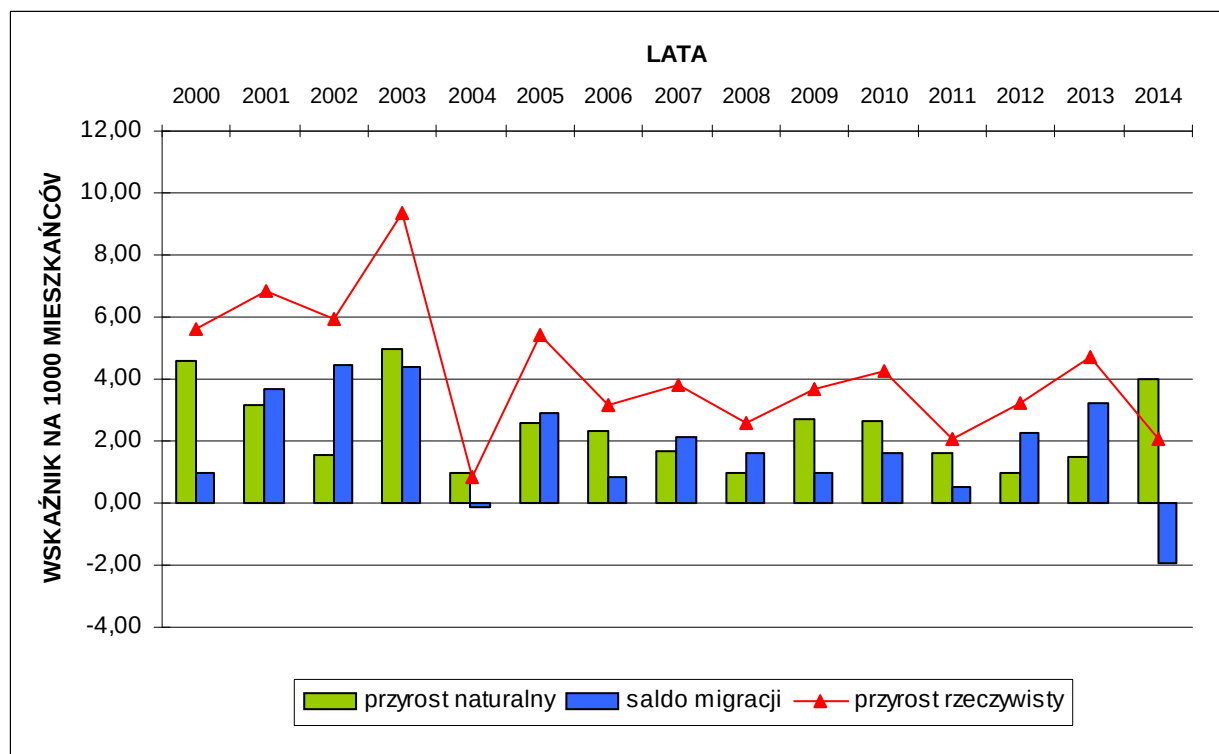
⁷¹ Migracje wewnętrzne i zagraniczne.

TABELA 67: Gmina Spytkowice – ruch naturalny i wędrownkowy ludności w latach 2000 – 2014.

Rok	Wskaźniki na 1000 mieszkańców (‰)		
	Przyrost naturalny	Saldo migracji ogółem	Przyrost rzeczywisty
2000	4,60	0,99	5,59
2001	3,15	3,69	6,84
2002	1,52	4,44	5,96
2003	4,95	4,41	9,35
2004	0,97	-0,11	0,86
2005	2,56	2,88	5,44
2006	2,34	0,85	3,19
2007	1,71	2,11	3,82
2008	1,00	1,60	2,60
2009	2,69	1,00	3,69
2010	2,67	1,58	4,26
2011	1,58	0,49	2,07
2012	0,99	2,27	3,26
2013	1,47	3,24	4,71
2014	4,01	-1,96	2,06

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

RYCINA 18: Gmina Spytkowice – ruch naturalny i wędrownkowy ludności w latach 2000 – 2014.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

4.1.4. Prognoza demograficzna.

Prognoza jest naukowo uzasadnionym sądem o stanie zjawiska w określonym momencie (okresie) należącym do przyszłości. Użycie w powyższym określeniu słowa „sąd” sygnalizuje niepewność prognozy, a odwołanie się do nauki oznacza, że prognoza musi być racjonalnym wnioskowaniem, prowadzącym od przesłanek do wniosków odnoszących się do przyszłości⁷².

Poniższe tabele przedstawiają obliczenia wykonane na podstawie prognoz demograficznych sporządzonych przez Główny Urząd Statystyczny (GUS) według danych uzyskanych na etapie Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku. Najmniejszą jednostką samorządu terytorialnego, dla którego wykonano prognozy demograficzne były powiaty. Prognoz nie sporządzano dla poszczególnych gmin co jest uzasadnione metodologicznie ze względu na zbyt małą populację charakteryzującą większość gmin w kraju, uniemożliwiającą wykonanie wiarygodnego prognozowania.

TABELA 68: Powiat Wadowicki – prognoza demograficzna do 2050 roku (ludność ogółem).

Grupa wieku	Stan liczby ludności w % w stosunku do 2015 roku							
	2015 rok	2020 rok	2025 rok	2030 rok	2035 rok	2040 rok	2045 rok	2050 rok
0 – 4	100	90,20	85,04	78,44	74,37	72,90	71,52	68,06
5 – 9	100	91,09	84,00	79,25	73,18	69,44	68,15	66,93
10 – 14	100	110,49	100,82	93,11	87,94	81,20	77,10	75,69
15 – 19	100	92,18	101,84	92,98	85,92	81,22	75,02	71,22
20 – 24	100	82,72	75,39	83,41	76,13	70,45	66,61	61,52
25 – 29	100	88,70	74,10	67,60	74,86	68,38	63,35	59,81
30 – 34	100	93,25	83,14	69,48	63,37	70,34	64,25	59,52
35 – 39	100	103,39	95,77	85,36	71,32	65,08	72,29	66,04
40 – 44	100	108,70	112,67	104,20	92,91	77,65	70,87	78,81
45 – 49	100	111,15	120,73	125,36	115,94	103,38	86,38	78,90
50 – 54	100	97,94	108,82	118,52	123,36	114,03	101,72	85,07
55 – 59	100	91,94	90,27	100,73	110,07	114,75	106,11	94,75
60 – 64	100	107,45	99,37	98,11	110,01	120,57	126,06	116,79
65 – 69	100	125,00	134,85	125,64	124,94	140,81	155,04	162,95
70 – 74	100	144,97	181,63	197,73	185,63	186,06	211,53	234,79
75 – 79	100	88,76	129,99	164,40	180,75	171,55	174,21	200,77
80 – 84	100	102,36	92,30	137,57	176,56	197,26	190,56	197,82
85 i więcej	100	119,94	133,23	133,95	177,06	240,74	299,85	331,73
Ogółem	100	100,35	100,36	99,91	99,00	97,72	96,11	94,22

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

⁷² Cieślak M., Dittmann P., Kania-Gospodarowicz A., Kuropka I., Ostasiewicz S., Radzikowska B., *Demografia, metody analizy i prognozowania*, Warszawa 1992.

**STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

TABELA 69: Powiat Wadowicki – prognoza demograficzna do 2050 roku (ludność obszarów wiejskich).

Grupa wieku	Stan liczby ludności w % w stosunku do 2015 roku							
	2015 rok	2020 rok	2025 rok	2030 rok	2035 rok	2040 rok	2045 rok	2050 rok
0 – 4	100	91,70	87,93	82,07	78,39	77,27	76,43	73,72
5 – 9	100	92,65	87,27	83,64	78,07	74,62	73,68	73,04
10 – 14	100	110,20	102,11	96,19	92,19	86,02	82,31	81,41
15 – 19	100	91,85	101,03	93,57	88,13	84,45	78,84	75,47
20 – 24	100	83,21	75,39	83,15	76,95	72,53	69,51	64,90
25 – 29	100	92,83	77,93	70,77	78,22	72,47	68,34	65,42
30 – 34	100	97,12	89,91	75,50	68,58	76,18	70,59	66,52
35 – 39	100	107,73	103,38	95,37	80,03	72,85	81,14	75,20
40 – 44	100	108,46	116,83	111,72	102,86	86,35	78,73	87,89
45 – 49	100	107,99	116,85	125,93	120,25	110,56	92,84	84,78
50 – 54	100	97,52	105,73	114,79	123,85	118,11	108,53	91,21
55 – 59	100	99,67	97,48	106,27	115,76	125,01	119,21	109,59
60 – 64	100	115,69	115,96	114,14	125,15	136,74	148,03	141,38
65 – 69	100	130,80	151,54	153,03	151,76	167,38	183,79	199,98
70 – 74	100	140,09	184,20	215,16	218,94	218,98	243,81	269,91
75 – 79	100	83,34	118,18	156,79	184,97	190,39	193,12	218,25
80 – 84	100	99,57	84,10	121,37	163,68	196,50	206,32	214,19
85 i więcej	100	114,36	122,88	117,61	148,61	205,73	270,35	320,97
Ogółem	100	101,56	102,81	103,61	103,92	103,80	103,31	102,47

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

Zaprezentowane w poprzednich podrozdziałach analizy demograficzne oraz prognozy GUS dla powiatu wadowickiego sugerują, że w najbliższych latach należy spodziewać się dalszego wzrostu liczby mieszkańców gminy Spytkowice. Wynikał on będzie przede wszystkim z przyczyn naturalnych (wyższy wskaźnik urodzeń od wskaźnika zgonów = dodatni przyrost naturalny), które przewyższą prognozowane ujemne saldo migracji. Zakładając, że w okresie najbliższych 30 lat (2045 rok) ludność terenów wiejskich powiatu wadowickiego ma zwiększyć się o 3,31 % w stosunku do 2015 roku i bezpośrednio ekstrapolując to na grunt gminy Spytkowice, możemy założyć, że ludność gminy zwiększy się o 339 osób. Z drugiej strony wiemy, że w ciągu ostatnich 15 lat (lata 2001 – 2015) ludność gminy Spytkowice wzrosła o 484 osoby (5,26 %), oczywiście nie biorąc pod uwagę przyrostu ludności w związku z przyłączeniem w 2007 roku w granice administracyjne gminy miejscowości Półwieś. Zakładając (w uproszczeniu) utrzymanie tej tendencji, to w ciągu najbliższych 30 lat możemy spodziewać się wzrostu populacji gminy o kolejne około 970 osób. Przy czym odnotowując widoczne od lat zmiany struktury mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym oraz rosnącą liczebność roczników poprodukcyjnych należy założyć, że wzrost liczby ludności będzie niższy niż 970 osób i może wynieść około 650 osób. Tym samym wartość „650” należy przyjąć jako tak zwany wariant środkowy, albowiem lokuje się ona pośrodku wyliczeń wynikających z prognozy demograficznej wykonanej przez GUS dla terenów wiejskich powiatu wadowickiego oraz obserwacji faktycznych tendencji bezpośrednio w gminie Spytkowice. Szansą na utrzymanie tej korzystnej tendencji (wzrost liczby urodzeń), poza czynnikami biologicznymi, jest między innymi wszechstronna promocja walorów gminy w celu przyciągnięcia nowych osadników, najlepiej w wieku rozrodczym.

Doświadczenie, nie tylko na podstawie prognoz ujętych w różnej rangi dokumentach planistycznych, ale także w analizach GUS czy innych opracowaniach specjalistycznych wskazuje, że im odleglejszy horyzont prognozy, tym mniejszy stopień pewności ma prognoza. Szczególnie trudnym elementem (składową) prognoz demograficznych jest prognozowanie migracji. Istniejące modele teoretyczne, uzależniające wielkość migracji od odległości i liczby ludności w miejscu emigracji i imigracji są wielkim uproszczeniem zagadnienia i prognozy otrzymywane na ich podstawie nie są dokładne. Migracja jest zjawiskiem bardzo złożonym, kształtowanym przez zmienne demograficzne, czynniki psychologiczne i socjologiczne, a przede wszystkim przez zmienne charakteryzujące rozwój społeczno – gospodarczy, których wpływ jest najsilniejszy. Nie można w horyzoncie kilkunastoletnim wykluczyć np.: znacznego wyhamowania spadku czy nawet wzrostu ludności kraju, w tym dalszego (i większego niż prognozowany) wzrostu liczby mieszkańców powiatu wadowickiego i gminy Spytkowice, spowodowanego masowymi powrotami osób, które w ostatnich latach emigrują zagranicę czy napływu do Polski imigrantów z innych krajów Europy i świata.

4. 2. Rynek pracy.

4.2.1. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON.

Gmina Spytkowice jest typową jednostką wiejską o zaznaczającej się od kilkunastu lat przewadze udziału funkcji mieszkaniowej nad funkcją pracy. Rynek pracy opiera się głównie na zakładach usługowych i przemysłowych. Poza usługami publicznymi są to głównie firmy zajmujące się przetwórstwem przemysłowym, budownictwem oraz handlem i transportem. Rolnictwo indywidualne nadal stanowi ważną rolę na lokalnym rynku pracy. Według *Powszechnego Spisu Rolnego* z 2010 roku liczba gospodarstw rolnych ogółem wynosiła 1248, z czego aż 1039 prowadziło działalność rolniczą. Należy podkreślić, że znaczna grupa mieszkańców gminy pracuje poza jej granicami, przede wszystkim w pobliskich większych miastach (Oświęcim, Skawina i Wadowice, a nawet Kraków), a także za granicą. Na koniec 2015 roku zarejestrowano 766 podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON.

TABELA 70: Gmina Spytkowice – formy własności podmiotów gospodarczych⁷³ będących w rejestrze REGON w 2015 roku.

Formy własności	Gmina Spytkowice – ilość jednostek ogółem
Zakłady publiczne	23
Spółki handlowe (w tym z kapitałem zagranicznym)	20 (1)
Spółki cywilne	41
Spółdzielnie	1
Fundacje	1
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	17
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	654
Inne formy własności prywatnej	9

Źródło: GUS 2017.

Własnością publiczną (samorządową i państwową) są 23, natomiast prywatną 743 przedsiębiorstw, to jest 97,00 % ogółu. Spośród firm prywatnych 654 to zakłady należące do osób fizycznych, co stanowi 88,02 % ogółu

⁷³ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

podmiotów sektora prywatnego. Należy nadmienić, że spośród 20 spółek prawa handlowego 1 posiada kapitał zagraniczny.

TABELA 71: Gmina Spytkowice – struktura podmiotów gospodarczych⁷⁴ według form własności w 2015 roku.

Forma własności	Gmina Spytkowice (%)	Powiat Wadowicki (%)	Województwo Małopolskie (%)
Zakłady publiczne	3,00	2,34	2,16
Spółki handlowe	2,61	4,31	9,03
Spółki cywilne	5,35	7,63	7,67
Spółdzielnie	0,13	0,24	0,31
Fundacje	0,13	0,22	0,55
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	2,22	2,23	2,67
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	85,38	79,97	72,92
Inne formy własności prywatnej	1,17	3,07	4,69

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

Zaprezentowane powyżej uwarunkowania charakteryzujące strukturę własności podmiotów gospodarczych w gminie Spytkowice nie różnią się znacznie (poza kilkoma wyjątkami) od przeciętnej dla powiatu i województwa. Wśród podmiotów gospodarczych z gminy Spytkowice jest stosunkowo najwięcej zakładów publicznych oraz osób fizycznych, kosztem pozostałych form własności w ogólnej strukturze przedsiębiorstw, w stosunku do porównywanych wartości. Największa różnica w stosunku do powiatu, a zwłaszcza województwa dotyczy spółek handlowych i cywilnych oraz spółdzielni, fundacji i stowarzyszeń, których w gminie Spytkowice jest stosunkowo najmniej lub występują jednostkowo (spółdzielnie i fundacje). Jest to dość powszechna prawidłowość, bo jednostki te rzadko występują na terenie gmin wiejskich. Powyższe oznacza, że na terenie gminy Spytkowice zdecydowanie dominuje sektor małych, rodzinnych przedsiębiorstw.

TABELA 72: Gmina Spytkowice – podmioty gospodarki narodowej⁷⁵ zarejestrowane w REGON według sekcji PKD w 2015 roku.

Sekcje według PKD	Gmina Spytkowice – ilość jednostek ogółem
1	2
A – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	11
B – górnictwo i wydobywanie	2
C – przetwórstwo przemysłowe	75
D – wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, itd.	–
E – dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami, itd.	2
F – budownictwo	215
G – handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów	222
H – transport i gospodarka magazynowa	54
I – zakwaterowanie i gastronomia	23

⁷⁴ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

⁷⁵ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

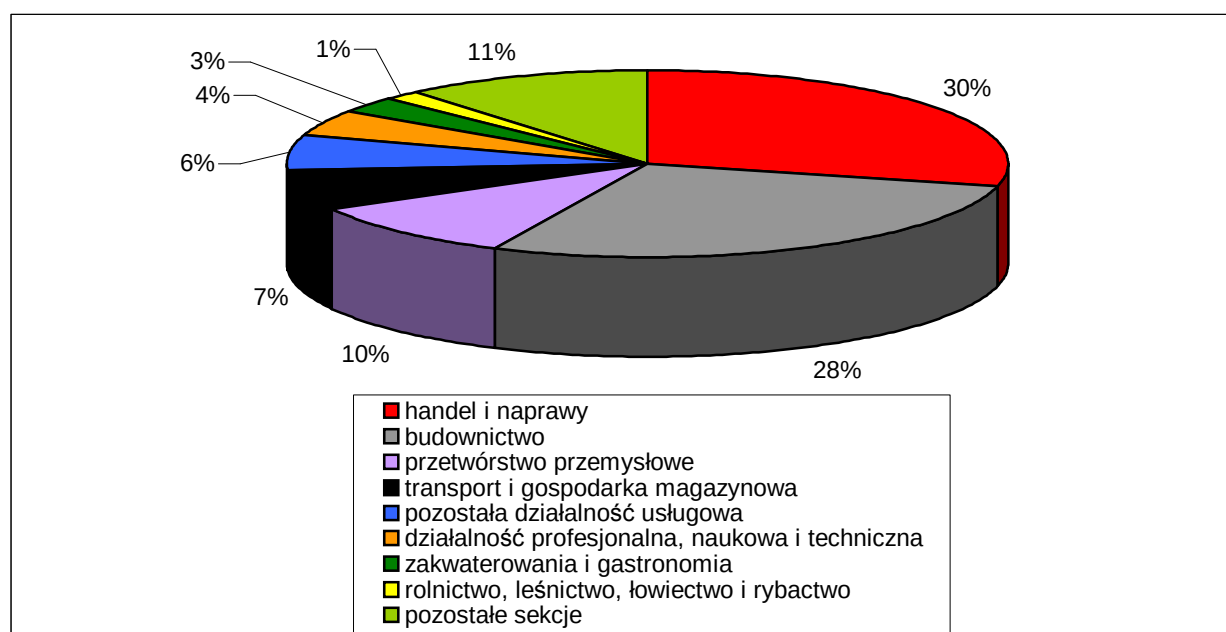
**STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

1	2
J – informacja i komunikacja	7
K – działalność finansowa i ubezpieczeniowa	8
L – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	3
M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	33
N – działalność w zakresie usług administrowania	11
O – administracja publiczna i obrona narodowa	8
P – edukacja	19
Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna	11
R – działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	15
S i T – pozostała działalność usługowa, itd.	47
U – organizacje i zespoły eksterytorialne	–

Źródło: GUS 2017.

Spośród wszystkich sekcji według PKD najwięcej firm (222) prowadzi działalność handlową i naprawczą. Aż 215 podmiotów zajmują się budownictwem, a 75 działalnością przemysłową (przetwórstwem przemysłowym). Tylko te trzy grupy stanowią łącznie 2/3 (66,84 %) wszystkich zarejestrowanych firm. Widoczne udziały w powyższej statystyce posiadają także 54 podmioty z sekcji „H” (transport i gospodarka magazynowa) oraz 47 podmiotów z sekcji „S i T” (pozostała działalność usługowa), co oznacza odpowiednio 7,05 i 6,14 % z ogółu wszystkich firm. Podmioty z sekcji usług nierynkowych (edukacja, ochrona zdrowia, pomoc społeczna, administracja, itp.) reprezentują 53 firmy, co stanowi 6,92 % z ogółu przedsiębiorstw w gminie. Na terenie gminy Spytkowice nie zarejestrowano podmiotów z sekcji: „D” (wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, itd.) oraz „U” (organizacje i zespoły eksterytorialne). Uwarunkowania te prezentują poniższa rycina oraz tabela.

RYCINA 19: Gmina Spytkowice – struktura podmiotów gospodarki narodowej⁷⁶ zarejestrowanych w REGON według wybranych sekcji PKD w 2015 roku.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

⁷⁶ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

TABELA 73: Gmina Spytkowice – struktura podmiotów gospodarki narodowej⁷⁷ zarejestrowanych w REGON według sekcji PKD w 2015 roku.

Sekcje wg PKD	Gmina Spytkowice (%)	Powiat Wadowicki (%)	Województwo Małopolskie (%)
A	1,44	2,03	1,09
B	0,26	0,06	0,09
C	9,79	20,59	9,81
D	–	0,05	0,14
E	0,26	0,28	0,32
F	28,07	14,21	13,64
G	28,98	27,35	24,48
H	7,05	4,35	6,27
I	3,00	2,67	3,77
J	0,91	1,60	3,28
K	1,04	2,02	2,71
L	0,39	1,69	3,91
M	4,31	6,48	9,68
N	1,44	1,94	2,92
O	1,04	0,64	0,58
P	2,48	3,23	3,60
Q	1,44	3,05	5,49
R	1,96	1,81	1,94
S i T	6,14	5,96	6,29
U	–	–	0,004

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

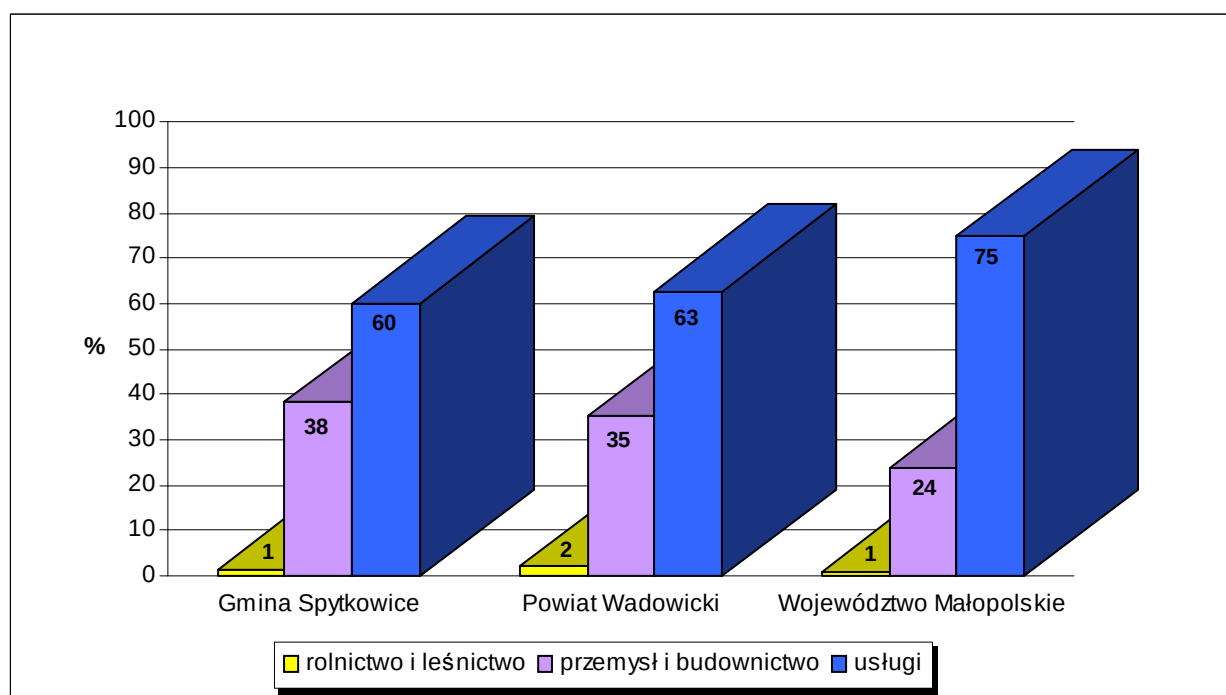
Udział sekcji: „B” (górnictwo i wydobywanie), „F” (budownictwo), „G” (handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów), „H” (transport i gospodarka magazynowa) i „O” (administracja publiczna i obrona narodowa) w gminie Spytkowice jest dość wyraźnie wyższy od średniej dla powiatu i województwa. Znacznie niższy odsetek przedsiębiorstw w gminie z sekcji: „J” (informacja i komunikacja), „K” (działalność finansowa i ubezpieczeniowa), „L” (działalność związana z obsługą rynku nieruchomości), „M” (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna) i „N” (działalność w zakresie usług administrowania) w stosunku do porównywanych jednostek jest zjawiskiem naturalnym bowiem statystyka, zwłaszcza dla województwa, obejmuje również duże gminy miejskie (Kraków, Tarnów, Nowy Sącz, itd.), w których takie firmy mają przeważnie swoje siedziby. Udział pozostałych sekcji (poza sekcją „C” – przetwórstwo przemysłowe w stosunku do powiatu) jest zbliżony do przeciętnych uwarunkowań charakteryzujących powiat wadowicki i województwo małopolskie. Dość zaskakującym wynikiem dla gminy wiejskiej Spytkowice jest wyższy od porównywanych jednostek odsetek firm z sekcji: „F” (budownictwo), „G” (handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów), „H” (transport i gospodarka magazynowa), „O” (administracja publiczna i obrona narodowa) i „R” (działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją), jednakże generalnie mała ilość przedsiębiorstw ogółem w tej gminie powoduje, że sekcje te mają stosunkowo duży udział w całości. Zaskakujący jest również dość niski odsetek firm z sekcji „A” (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo) co sugeruje, że zdecydowana większość firm z tego sektora gospodarki to indywidualne gospodarstwa rolne.

⁷⁷ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

TABELA 74: Gmina Spytkowice – struktura podmiotów gospodarki narodowej⁷⁸ zarejestrowanych w REGON według podstawowych sektorów gospodarki narodowej w 2015 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Spytkowice (ilość podmiotów)	Gmina Spytkowice (%)	Powiat Wadowicki (%)	Województwo Małopolskie (%)
Rolnictwo i leśnictwo	11	1,44	2,03	1,09
Przemysł i budownictwo	294	38,38	35,18	24,00
Usługi	461	60,18	62,79	74,91

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

RYCINA 20: Gmina Spytkowice – struktura podmiotów gospodarki narodowej⁷⁹ zarejestrowanych w REGON według podstawowych sektorów gospodarki narodowej w 2015 roku.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

Zjawiskiem dość charakterystycznym dla gmin wiejskich jest znacznie niższy wskaźnik zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w stosunku do jej liczby ludności w porównaniu z jednostkami miejskimi i miejsko – wiejskimi. Dzieje się tak również w przypadku gminy Spytkowice co prezentuje poniższa tabela. Wpływ na obraz poniższych wskaźników w skali gminy (zdecydowanie niższe od średniej dla powiatu i województwa) ma również jej gospodarczy charakter (przede wszystkim usługi publiczne i rolnictwo), oferujący dużą podaż pracy najemnej przez stosunkowo niewielką (jednostkowo) liczbę przedsiębiorstw.

⁷⁸ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.⁷⁹ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

TABELA 75: Gmina Spytkowice – podmioty gospodarki narodowej⁸⁰ zarejestrowane w REGON na 1000 ludności w 2015 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Spytkowice	Powiat Wadowicki	Województwo Małopolskie
Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 ludności ogółem	74,79	101,58	107,89
Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 ludności w wieku produkcyjnym	117,00	162,19	172,78
Zakłady osób fizycznych na 1000 ludności ogółem	63,85	81,23	78,68
Zakłady osób fizycznych na 1000 ludności w wieku produkcyjnym	99,89	129,70	125,99

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

4.2.2. Zatrudnienie.

Według danych z końca 2014 roku liczba pracujących⁸¹ w gospodarce narodowej na obszarze gminy Spytkowice wyniosła 1017 osób. Kobiety stanowiły 50,64 %, a więc nieco ponad połowę z ogólnej liczby pracujących.

TABELA 76: Gmina Spytkowice – pracujący w 2014 roku.

Pracujący	Gmina Spytkowice – liczba pracujących
Ogółem	1017
W tym liczba kobiet	515
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	3
Przemysł i budownictwo	500
Usługi	514

Źródło: GUS 2017.

TABELA 77: Gmina Spytkowice – struktura pracujących w 2014 roku.

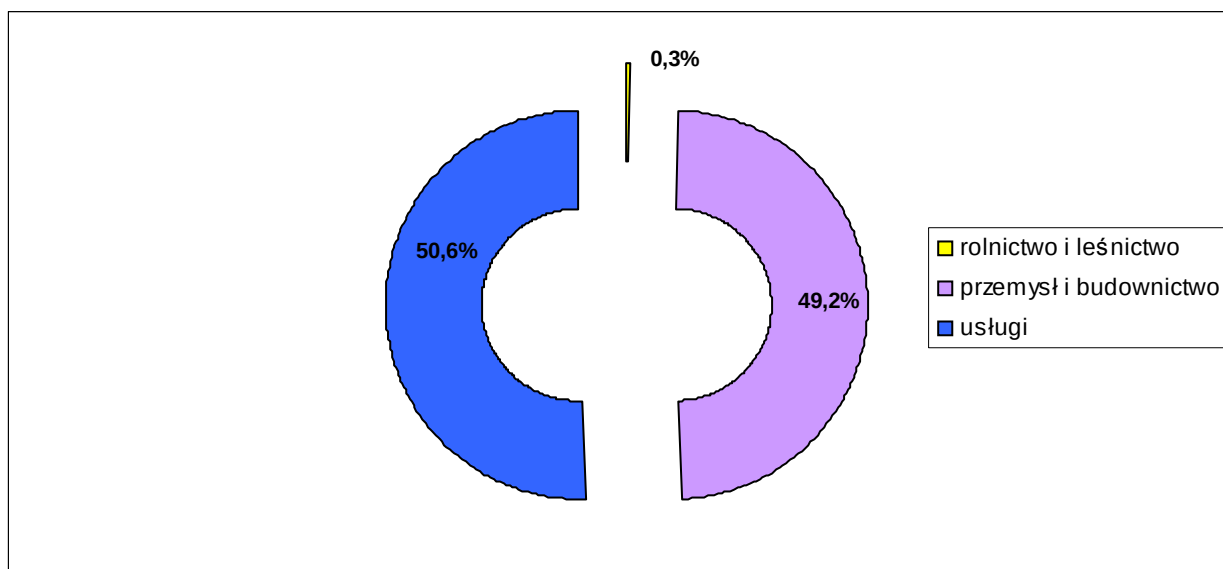
Pracujący	Gmina Spytkowice (%)	Powiat Wadowicki (%)	Województwo Małopolskie (%)
Rolnictwo i leśnictwo	0,29	0,61	0,48
Przemysł i budownictwo	49,16	46,46	31,12
Usługi	50,55	52,93	68,40
Na 1000 ludności ogółem	99,59	179,13	219,67
Na 1000 ludności w wieku produkcyjnym	154,91	284,65	349,70
Udział kobiet (%)	50,64	53,08	50,91

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

⁸⁰ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.⁸¹ Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, bez fundacji, stowarzyszeń, partii politycznych, związków zawodowych, organizacji społecznych, organizacji pracodawców, samorządu gospodarczego, zawodowego oraz duchownych.

Niniejsze statystyki nie odzwierciedlają faktycznej, czyli pełnej, struktury zatrudnienia na terenie gminy, powiatu i województwa. Odnoszą się bowiem do liczby pracujących, zgodnie z przedstawioną powyżej definicją i odzwierciedlają strukturę zatrudnienia w większych podmiotach gospodarczych. Jednakże na podstawie powyższej tabeli obserwujemy naturalną prawidłowość. Bardzo wysoki jak na gminę wiejską wskaźnik pracujących w przemyśle i budownictwie na terenie gminy Spytkowice obrazuje, że znaczna część lokalnych firm produkcyjnych i budowlanych zatrudnia powyżej 9 osób. Równie wysoki odsetek pracujących w gminie lokuje się w usługach, podobnie jak w powiecie i województwie. To efekt tego, że lokalne zakłady usługowe, a zwłaszcza publiczne i handlowe, także generują duże zatrudnienie. Dość zaskakujący jest śladowy udział pracujących w sekcji rolnictwo i leśnictwo, zarówno w skali gminy, jak i powiatu oraz województwa. Powyższe oznacza, że rolnictwo w regionie małopolskim to przede wszystkim indywidualne gospodarstwa rolne. Reasumując należy nadmienić, że na terenie gminy Spytkowice, podobnie jak w powiecie wadowickim, struktura pracujących opiera się równomiernie na przemyśle i usługach. W skali całego województwa małopolskiego dominują usługi, czego wyrazem jest obecna struktura branżowa przedsiębiorstw w stolicy regionu Krakowie oraz rozwinięty sektor turystyczny w południowej części Małopolski. Udział kobiet wśród ogółu pracujących wynosi około 50 % i jest pochodną struktury branżowej największych lokalnych i regionalnych zakładów, charakteryzujących się ofertą pracy zarówno dla kobiet (przede wszystkim usługi) jak i mężczyzn (przemysł i budownictwo).

RYCINA 21: Gmina Spytkowice – struktura pracujących w 2014 roku.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

TABELA 78: Gmina Spytkowice – podmioty gospodarki narodowej⁸² zarejestrowane w REGON według liczby pracujących w 2015 roku.

Podmioty o liczbie pracujących	Gmina Spytkowice – ilość jednostek ogółem
9 i mniej	741
10 – 49	22
50 – 249	3
250 i więcej	–

Źródło: GUS 2017.

⁸² Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

Na koniec 2015 roku w 25 lokalnych przedsiębiorstwach (3,26 % ogółu) liczba pracujących wyniosła więcej niż 9 osób, z czego w 3 zakładach więcej niż 50 osób (0,39 % ogółu). Na terenie gminy nie funkcjonują zakłady zatrudniające więcej niż 250 osób. Nie są to wartości znacznie odbiegające od przeciętnych uwarunkowań charakteryzujących powiat wadowicki i województwo małopolskie oraz odzwierciedlają charakter większości gmin wiejskich. Uwarunkowania te prezentuje poniższa tabela.

TABELA 79: Gmina Spytkowice – struktura podmiotów gospodarki narodowej⁸³ zarejestrowanych w REGON według liczby pracujących w 2015 roku.

Podmioty o liczbie pracujących	Gmina Spytkowice (%)	Powiat Wadowicki (%)	Województwo Małopolskie (%)
9 i mniej	96,74	95,92	95,63
10 – 49	2,87	3,28	3,62
50 – 249	0,39	0,70	0,65
250 – 999	–	0,10	0,08
1000 i więcej	–	–	0,02

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

4. 3. Bezrobocie.

4.3.1. Bezrobocie w latach 1992 – 2017.

Jednym z ważniejszych kryteriów oceny warunków bytu mieszkańców jest możliwość uzyskania zatrudnienia. Zjawiskiem, które nieustannie wywiera istotny wpływ na poziom życia ludności jest bezrobocie. 31 marca 2017 roku Powiatowy Urząd Pracy w Wadowicach zarejestrował 186 bezrobotnych z terenu gminy Spytkowice. Oznacza to, że na 100 osób w wieku produkcyjnym zaledwie 2,84 % zarejestrowano jako bezrobotne. Współczynnik obliczany w stosunku do 100 osób czynnych zawodowo jest wyższy, ale i tak kształtuje się na niższym poziomie w stosunku do innych gmin powiatu wadowickiego oraz całego województwa małopolskiego i kraju.

TABELA 80: Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie wadowickim i województwie małopolskim na koniec marca 2017 roku.

Wyszczególnienie	Powiat Wadowicki	Województwo Małopolskie	Polska
Stopa bezrobocia w %	6,2	6,6	8,1

Źródło: PUP Wadowice, 2017.

Na przestrzeni ubiegłych 27 lat (lata 1990 – 2016) największe bezrobocie w Polsce jak i w gminie Spytkowice występowało w latach 1993 – 1995(6) oraz w latach 2000 – 2003(4). Wyraźnie zarysował się spadek liczby bezrobotnych na 1997 rok w stosunku do lat 1993 – 1996. Spowodowane to było między innymi zmianą klasyfikacji statystycznej bezrobotnych wprowadzonej na początku 1997 roku. Wpływ na to miała także koniunktura gospodarcza obserwowana w latach 1995 – 1998. Zaznaczający się w latach 1998 – 2003 wzrost bezrobocia należy przypisać między innymi dekoniunkturze oraz innym niekorzystnym wynikom

⁸³ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

makroekonomicznym notowanym w tamtych latach. Proces ten przełożył się na liczne zwolnienia grupowe. Jako pozytywny można uznać fakt, że począwszy od 2004 roku, z racji wejścia w okres kolejnej gospodarczej koniunktury, bezrobocie w gminie Spytkowice zaczęło systematycznie spadać i już w 2008 roku osiągnęło niższy poziom od notowanego poprzednio w 1992 roku. Kolejny cykl dekonunktury (tak zwanego kryzysu) zapoczątkowany w 2008(9) roku spowodował tu ponowny wzrost bezrobocia. Wzrost ten był jednak znacznie niższy od zjawisk notowanych w latach 1990 – 1995 oraz 1998 – 2003. W roku 2016, trzeci rok z rzędu, bezrobocie w gminie spadło. Obecnie, biorąc pod uwagę lata 1992 – 2016, poziom bezrobocia w gminie Spytkowice jest najniższy. Wpływ na to ma także niestety fakt wyjazdu poza granice gminy, w tym poza granice kraju, wielu osób w wieku produkcyjnym, co przekłada się na niższą liczbę bezrobotnych. Należy zaznaczyć, że duży wpływ na rynek pracy w rejonie Spytkowic ma podaż miejsc pracy generowana nie tylko przez największych lokalnych pracodawców, ale także przez podmioty zlokalizowane w pobliskich Wadowicach i Zatorze, a także w Oświęcimiu i Skawinie oraz w Krakowie.

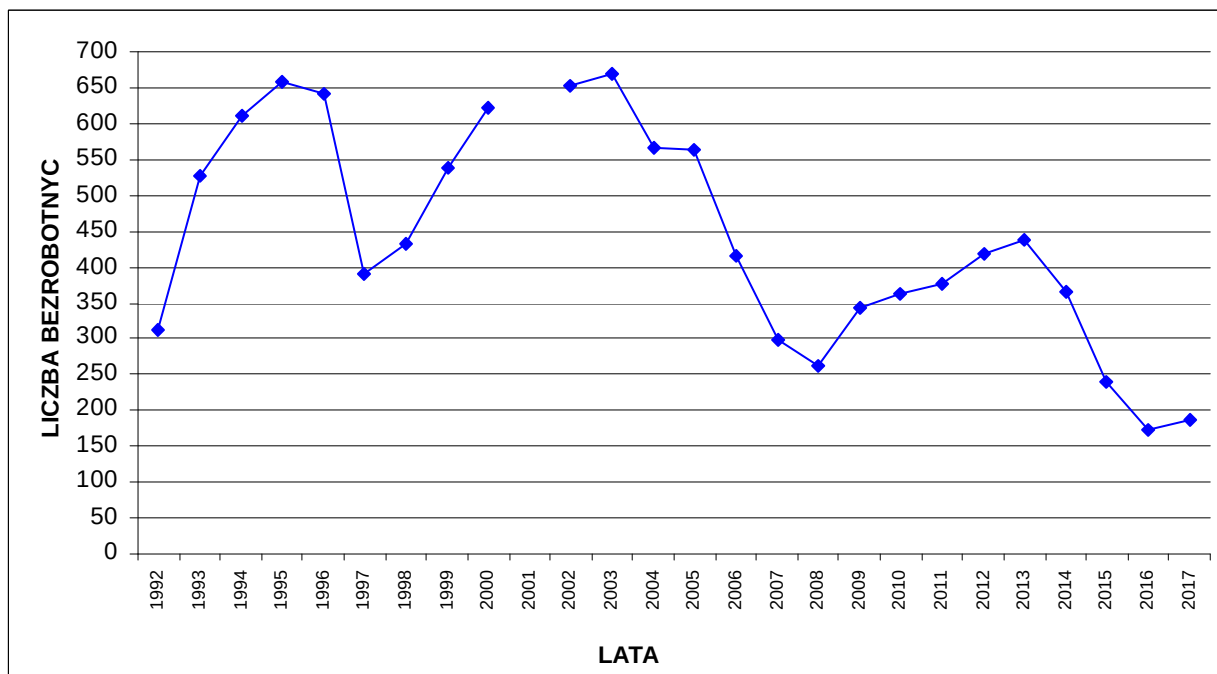
TABELA 81: Gmina Spytkowice – bezrobocie w latach 1992 – 2017.

Rok (31 grudnia)	Liczba bezrobotnych			% ogółu bezrobotnych	
	Ogółem	w tym:		Mężczyźni	Kobiety
		Mężczyźni	Kobiety		
1992	312	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
1993	528	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
1994	611	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
1995	659	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
1996	642	196	446	30,53	69,47
1997	390	98	292	25,13	74,87
1998	431	125	306	29,00	71,00
1999	537	184	353	34,26	65,74
2000	621	241	380	38,81	61,19
2001	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
2002	652	299	353	45,86	54,14
2003	669	313	356	46,79	53,21
2004	567	238	329	41,98	58,02
2005	562	225	337	40,04	59,96
2006	415	148	267	35,66	64,34
2007	298	88	210	29,53	70,47
2008	263	94	169	35,74	64,26
2009	342	150	192	43,86	56,14
2010	362	148	214	40,88	59,12
2011	376	152	224	40,43	59,57
2012	418	189	229	45,22	54,78
2013	439	218	221	49,66	50,34
2014	366	164	202	44,81	55,19
2015	240	117	123	48,75	51,25
2016	174	79	95	45,40	54,60
31 marca 2017	186	88	98	47,31	52,69

Źródło: PUP Wadowice, 2017.

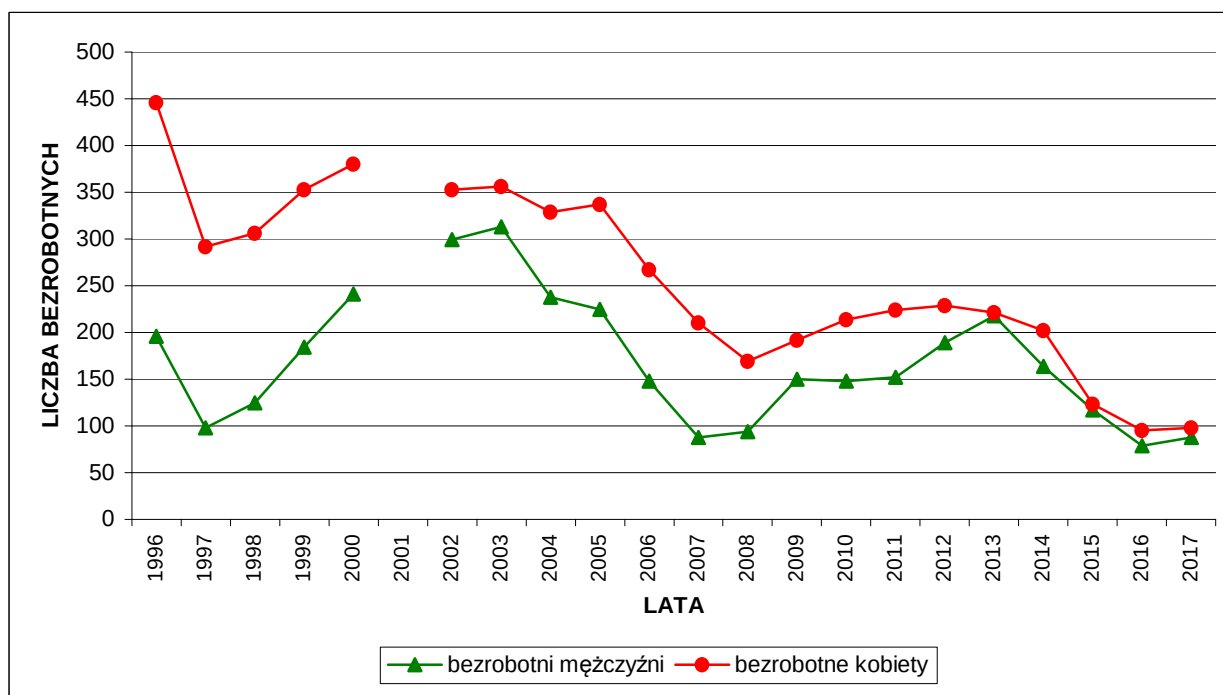
W przeciągu całego analizowanego okresu udział kobiet wśród ogółu bezrobotnych był bardzo zmienny, aczkolwiek zawsze przekraczał 50 %. Obecnie, to jest 31 marca 2017 roku, współczynnik ten wynosi blisko 53 % i jest jednym z najniższych na przestrzeni analizowanego okresu.

RYCINA 22: Gmina Spytkowice – dynamika kształtowania się bezrobocia w latach 1992 – 2017.

Źródło: PUP Wadowice, 2017.

RYCINA 23: Gmina Spytkowice – dynamika kształtowania się bezrobocia w latach 1996 – 2017 według płci.

Źródło: PUP Wadowice, 2017.

TABELA 82: Gmina Spytkowice – bezrobotni bez prawa do zasiłku w latach 1992 – 2017.

Rok	Liczba bezrobotnych bez prawa do zasiłku	Udział w % ogółu bezrobotnych
1992	134	42,95
1993	253	47,92
1994	211	34,53
1995	312	47,34
1996	352	54,83
1997	243	62,31
1998	346	80,28
1999	445	82,87
2000	557	89,69
2001	b.d.	b.d.
2002	567	86,96
2003	587	87,74
2004	506	89,24
2005	478	85,05
2006	357	86,02
2007	249	83,56
2008	195	74,14
2009	275	80,41
2010	299	82,60
2011	309	82,18
2012	336	80,38
2013	395	89,98
2014	314	85,79
2015	194	80,83
2016	147	84,48
31 marca 2017	155	83,33

Źródło: PUP Wadowice, 2017.

Na koniec marca 2017 roku 155 osób, to jest ponad 83 % ogółu zarejestrowanych bezrobotnych nie posiadało prawa do zasiłku. Jest to mimo wszystko jeden z niższych wskaźników, biorąc pod uwagę lata 1998 – 2016.

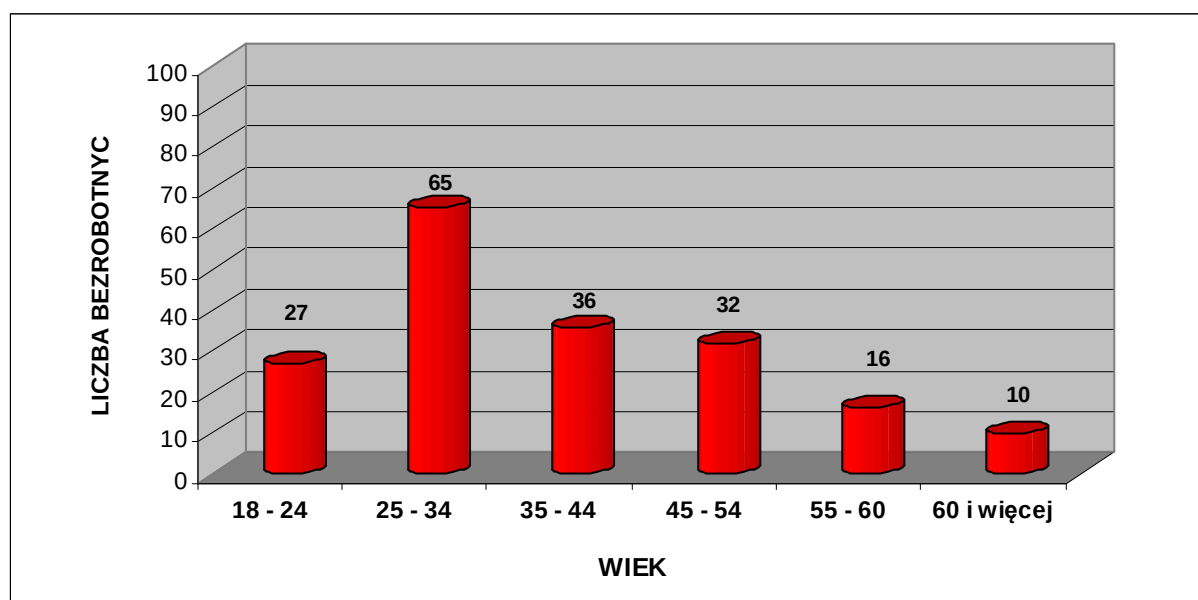
4.3.2. Struktura bezrobotnych według wieku, wykształcenia i stażu pracy.

TABELA 83: Gmina Spytkowice – bezrobotni zarejestrowani według wieku. Stan na 31 marca 2017 roku.

Grupa wieku	Liczba bezrobotnych ogółem	Struktura (%)	W tym liczba kobiet
18 – 24	27	14,52	14
25 – 34	65	34,95	43
35 – 44	36	19,35	22
45 – 54	32	17,20	14
55 – 59	16	8,60	2
60 i więcej	10	5,38	3

Źródło: PUP Wadowice, 2017.

RYCINA 24: Gmina Spytkowice – bezrobotni zarejestrowani według wieku. Stan na 31 marca 2017 roku.

Źródło: PUP Wadowice, 2017.

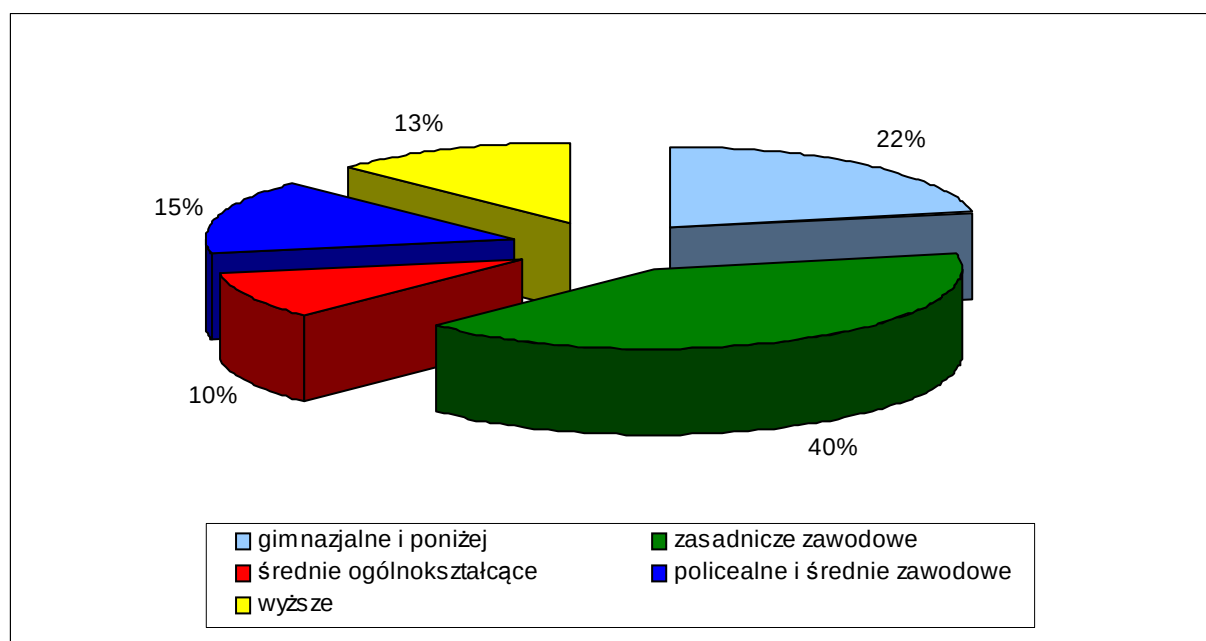
Struktura bezrobotnych według wieku jest zróżnicowana. Blisko 15 % to osoby najmłodsze w wieku 18 – 24 lata. Natomiast aż 50 % ogółu zarejestrowanych bezrobotnych stanowią osoby do 34 roku życia. Wysoki wskaźnik w tej grupie wiekowej świadczyć może o małej podaży miejsc pracy dla najmłodszych obywateli, aczkolwiek bezrobotni w tym przedziale wiekowym stanowią tylko około 4 % ogółu społeczności w wieku 18 – 34 lata. Blisko 37 % bezrobotnych to ludzie w wieku 35 – 54 lata. Najmniej liczna jest grupa bezrobotnych powyżej 55 roku życia (blisko 14 %). Wynika to z faktu, że znaczna część osób w tej grupie wiekowej skorzystała z możliwości wcześniejszego przejścia na emeryturę lub systemu zasiłków i świadczeń przedemerytalnych. Reforma emerytalna, wydłużająca wiek produkcyjny, nie wpłynęła więc na wzrost bezrobocia wśród najstarszych pracujących. Przywrócenie wieku emerytalnego 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn automatycznie zlikwiduje bezrobocie w kategoriach wiekowych 60 lat i więcej (K) oraz 65 lat i więcej (M).

TABELA 84: Gmina Spytkowice – bezrobotni zarejestrowani według poziomu wykształcenia. Stan na 31 marca 2017 roku.

Wykształcenie	Liczba bezrobotnych ogółem	Struktura (%)	W tym liczba kobiet
Wyższe	24	12,90	17
Policealne i średnie zawodowe	28	15,05	18
Średnie ogólnokształcące	18	9,68	10
Zasadnicze zawodowe	75	40,32	36
Gimnazjalne i poniżej	41	22,04	17

Źródło: PUP Wadowice, 2017.

RYCINA 25: Gmina Spytkowice – bezrobotni zarejestrowani według poziomu wykształcenia. Stan na 31 marca 2017 roku.

Źródło: PUP Wadowice, 2017.

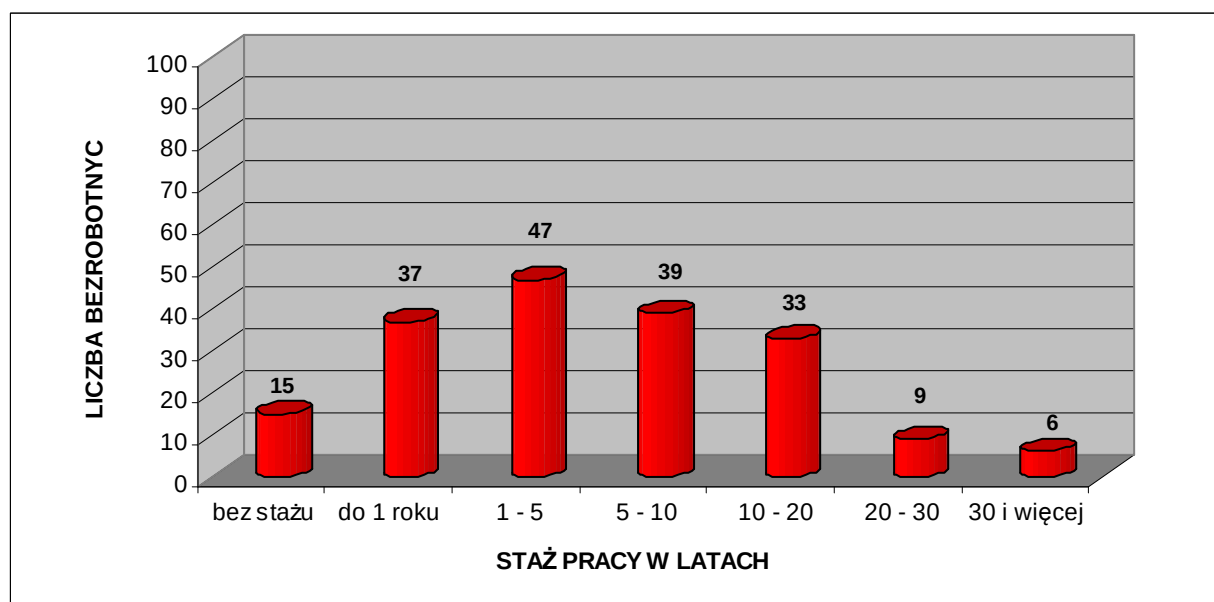
Bezrobotni z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym stanowią ponad 62 % ogółu zarejestrowanych. Natomiast osoby pozostające bez pracy i legitymujące się wykształceniem wyższym stanowią niecałe 13 % ogółu bezrobotnych, co jest wyższym wskaźnikiem w porównaniu ze średnimi wartościami charakteryzującymi kraj oraz region. Znaczną grupę (ponad 15 %) stanowią osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym, którym ze względu na brak dyplomu wyższych uczelni stosunkowo trudno znaleźć satysfakcjonującą pracę nie tylko w gminie, ale także w całym regionie.

TABELA 85: Gmina Spytkowice – bezrobotni zarejestrowani według stażu pracy. Stan na 31 marca 2017 roku.

Staż pracy w latach	Liczba bezrobotnych ogółem	Struktura (%)	W tym liczba kobiet
Bez stażu	15	8,06	11
Do 1 roku	37	19,89	17
1 – 5	47	25,27	29
5 – 10	39	20,97	22
10 – 20	33	17,74	15
20 – 30	9	4,84	3
30 lat i więcej	6	3,23	1

Źródło: PUP Wadowice, 2017.

RYCINA 26: Gmina Spytkowice – bezrobotni zarejestrowani według stażu pracy. Stan na 31 marca 2017 roku

Źródło: PUP Wadowice, 2017.

Blisko 26 % zarejestrowanych bezrobotnych ma za sobą staż pracy dłuższy niż 10 lat. Bardzo liczną grupę stanowią bezrobotni, którzy nie podejmowali jeszcze pracy bądź mają staż tylko do 1 roku. Społeczność ta stanowi łącznie blisko 28 % ogółu zarejestrowanych. Niekorzystnym zjawiskiem jest fakt, że w tej drugiej grupie są głównie ludzie młodzi, absolwenci średnich szkół technicznych oraz liceów, a także uczelni wyższych. Powyższe wskaźniki charakteryzujące strukturę bezrobotnych według stażu pracy w gminie Spytkowice przedstawiają się mniej korzystnie od średniej w województwie, szczególnie ze względu na krótszy staż pracy obecnie bezrobotnych.

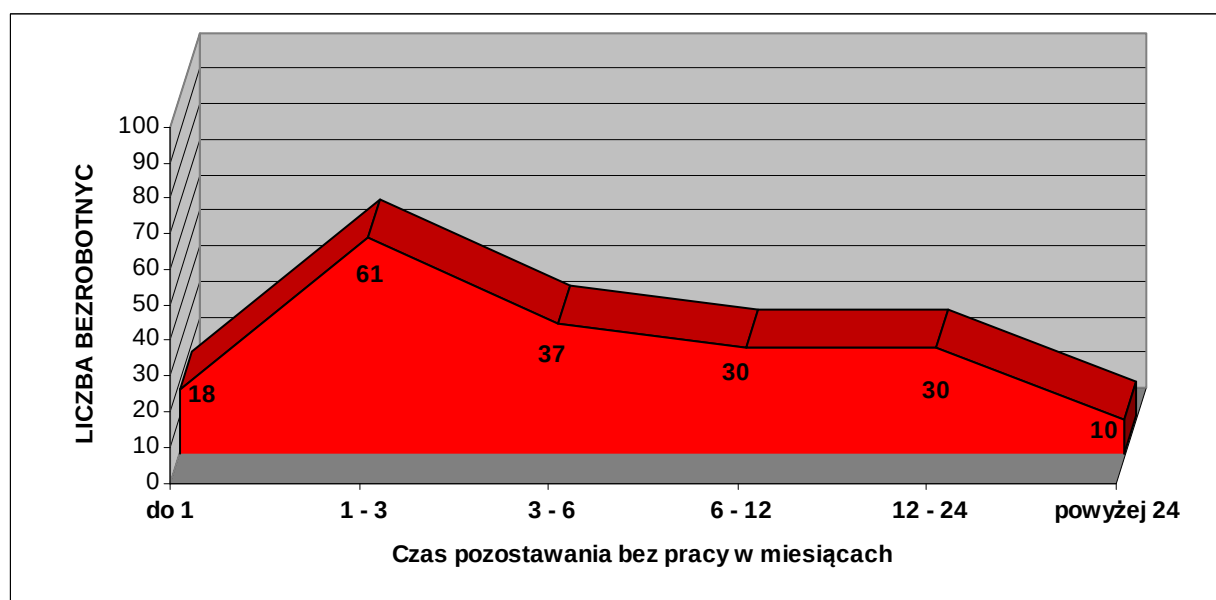
**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

TABELA 86: Gmina Spytkowice – bezrobotni zarejestrowani według czasu pozostawania bez pracy. Stan na 31 marca 2017 roku.

Czas pozostawania bez pracy w miesiącach	Liczba bezrobotnych ogółem	Struktura (%)	W tym liczba kobiet
Do 1	18	9,68	13
1 – 3	61	32,80	24
3 – 6	37	19,89	22
6 – 12	30	16,13	16
12 – 24	30	16,13	17
Powyżej 24 miesięcy	10	5,38	6

Źródło: PUP Wadowice, 2017.

RYCINA 27: Gmina Spytkowice – bezrobotni zarejestrowani według czasu pozostawania bez pracy. Stan na 31 marca 2017 roku .

Źródło: PUP Wadowice, 2017.

Blisko 95 % bezrobotnych pozostaje bez pracy nie dłużej niż 24 miesiące. Jest to grupa osób objęta zwolnieniami w 2014 i 2015 roku oraz dodatkowo zasilona absolwentami szkół średnich, zwłaszcza ogólnokształcących, którzy nie mogą znaleźć jeszcze pracy. Natomiast za korzystny należy uznać fakt, że tylko 5 % bezrobotnych pozostaje bez pracy dłużej niż 2 lata. Oznacza to, że obecna struktura gospodarcza gminy Spytkowice, a także jej otoczenia (powiat wadowicki i oświęcimski), jest w stanie zapewnić miejsca pracy dla osób długotrwale bezrobotnych, a więc nie jest zagrożona bezrobociem strukturalnym.

Obserwowana mniej więcej od 2004 roku koniunktura gospodarcza (wyhamowana nieco sytuacją gospodarczą w latach 2009 – 2013), a także emigracja zarobkowa do krajów Europy Zachodniej, spowodowała dość znaczny spadek bezrobocia w Polsce, w tym również na terenie gminy Spytkowice (z 669 osób w 2003 roku do 186 osób obecnie). Jednakże charakteryzuje ją przede wszystkim wzrost popytu na pracę w przemyśle i budownictwie, czyli dotyczy zwłaszcza robotników wykwalifikowanych, a więc głównie mężczyzn, i w tej kwestii obserwowana

jest nawet nadwyżka popytu miejsc pracy nad podażą siły roboczej. Niepokojącym zjawiskiem jest brak dobrze płatnych ofert pracy dla ludzi młodych i wykształconych. Omawianą problematykę potęguje wchodzące w wiek produkcyjny i zawodowy pokolenie urodzone na początku lat 90–tych XX wieku. Problemem jest także zjawisko tak zwanego „ukrytego bezrobocia” dotyczącego części ludności utrzymującej się formalnie z rolnictwa. Stworzenie minimum kilkudziesięciu miejsc pracy, opartych tylko o środki własne samorządu (np.: roboty publiczne), jest w skali takiej gminy jak Spytkowice praktycznie niemożliwe. Szansę na poprawę sytuacji upatruje się w znalezieniu inwestorów strategicznych, mogących zatrudnić pracowników nie tylko w sektorze produkcyjnym, ale również w usługach. Dotyczy to zarówno gminy Spytkowice jak i całego powiatu wadowickiego. Gmina posiada tereny i warunki infrastrukturalne do przyjęcia inwestorów. Ważnym atutem jest również mała odległość do większych miast regionu. Nie bez znaczenia są również bardzo dobre połączenia komunikacyjne oraz korzystne warunki naturalne.

4. 4. Administracja samorządowa.

4.4.1. Urząd Gminy.

Urząd Gminy, zlokalizowany w Spytkowicach przy ul. Zamkowej 12, nadzoruje aktywności społeczno – gospodarcze w gminie. Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym na czele urzędu gminy wiejskiej stoi Wójt. Jest on kierownikiem Urzędu i zwierzchnikiem służbowym pracowników Urzędu oraz kierowników gminnych jednostek organizacyjnych. Strukturę organizacyjną Urzędu Gminy wyznacza Regulamin Organizacyjny Urzędu Gminy w Spytkowicach nadany Zarządzeniem nr 120/21/2017 Wójta Gminy Spytkowice z dnia 19 stycznia 2017 roku.

Urząd Gminy składa się z następujących referatów, komórek organizacyjnych i ważniejszych samodzielnych stanowisk:

- Wójt Gminy;
- Asystent Wójta Gminy;
- Sekretarz Gminy;
- Skarbnik Gminy;
- Kierownik Urzędu Stanu Cywilnego;
- Referat finansowo – podatkowy;
- Referat ogólny – organizacyjny;
- Referat rolnictwa, gospodarki gruntami i ochrony środowiska;
- Referat inwestycyjno – techniczny;
- Pełnomocnik do spraw rozwiązywania problemów alkoholowych;
- Pełnomocnik do spraw ochrony informacji niejawnych;

Urzędowi Gminy w Spytkowicach podlegają następujące jednostki organizacyjne:

- Gminna Biblioteka Publiczna, ul. Zamkowa 8, Spytkowice;
- Gminny Ośrodek Kultury, ul. Zamkowa 12, Spytkowice;
- Gminny Zakład Opieki Zdrowotnej, ul. Szkolna 2, Spytkowice;
- Gminny Ośrodek Opieki Społecznej, ul. Zamkowa 10, Spytkowice;
- Zespół Szkolno – Przedszkolny, ul. Księdza Gołby 1, Bachowice;
- Zespół Szkolno – Przedszkolny, ul. Szkolna 14, Spytkowice;
- Zespół Szkolno – Przedszkolny, ul. Szkolna 18, Ryczów;
- Szkoła Podstawowa nr 2, ul. Wiślana 53, Spytkowice;

- Szkoła Podstawowa, ul. Floriana 62, Miejsce;
- Gminny Zespół Szkół, ul. Zamkowa 12, Spytkowice;
- Zakład Usług Komunalnych, ul. Zamkowa 57, Spytkowice;
- Gminny Zakład Usług Wodnych, ul. Zamkowa 57, Spytkowice.

4.4.2. Gremia samorządowe.

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym władzę wykonawczą w gminie wiejskiej sprawuje Wójt, wyłoniony na podstawie bezpośrednich wyborów. Władzę uchwałodawczą, odpowiednik władzy ustawodawczej Sejmu RP, pełni Rada Gminy, składająca się z 15 osób. W wyniku wyborów samorządowych, które odbyły się jesienią 2014 roku, Rada Gminy Spytkowice składa się z 3 kobiet i 12 mężczyzn.

TABELA 87: Radni Gminy Spytkowice według wieku w 2016 roku.

Wiek	Liczba radnych			Struktura (%)		
	Ogółem	w tym:		Ogółem	w tym:	
		kobiety	mężczyźni		kobiety	mężczyźni
29 i mniej	1	0	1	6,67	–	8,33
30 – 39	4	1	3	26,67	33,33	25,00
40 – 59	3	1	2	20,00	33,33	16,67
60 i więcej	7	1	6	46,66	33,33	50,00

Źródło: Urząd Gminy Spytkowice, 2016.

Rada Gminy prowadzi następujące komisje:

- Komisja Budżetu i Infrastruktury;
- Komisja Oświaty, Kultury, Zdrowia, Sportu i Spraw Społecznych;
- Komisja Rewizyjna.

4.4.3. Współpraca krajowa i międzynarodowa.

Na arenie krajowej i międzynarodowej Gmina Spytkowice należy do następujących stowarzyszeń:

- Stowarzyszenie „Dolina Karpia”;
- Euroregion Beskidy;
- Stowarzyszenie „Region Beskidy”.

„Dolina Karpia” to obszar atrakcyjnych turystycznie i przyrodniczo 7 gmin położonych w Małopolsce, pomiędzy Krakowem, Oświęcimiem, Wadowicami i Kalwarią Zebrzydowską. Na terenie „Doliny Karpia” od 2006 roku funkcjonuje Stowarzyszenie „Dolina Karpia”. W skład Stowarzyszenia wchodzi gminy: Brzeźnica, Osiek, Polanka Wielka, Przeciszów, Spytkowice, Tomice i Zator. Działanie Stowarzyszenia oparte jest na zasadzie trójsektorowego partnerstwa składającego się z przedstawicieli sektora publicznego, gospodarczego i społecznego. Głównymi celami Stowarzyszenia są:

- poprawa jakości życia na obszarze „Doliny Karpia”;
- wzmocnienie lokalnego kapitału społecznego, aktywizacja mieszkańców, poprawa samoorganizacji oraz zarządzania zasobami lokalnymi;
- zachowanie i wykorzystanie zasobów dziedzictwa przyrody i kultury w celu różnicowania lokalnej gospodarki oraz rozwoju lokalnego rynku pracy.

Misja „Doliny Karpią”: miejsce gościnne, dostępne i atrakcyjne turystycznie, gdzie mieszkańcy kierują się dobrem wspólnym, zasadami zrównoważonego rozwoju oraz troską o bogate dziedzictwo tej ziemi. Tak sformułowana misja oddaje wartości, którymi kierują się mieszkańcy „Doliny Karpią”, a więc gościnność, przywiązanie do tradycji, świadomość wartości otaczającej przyrody. Jednocześnie wprost wskazuje na możliwości rozwoju „Doliny Karpią” opartego na turystyce oraz zasobach lokalnego dziedzictwa kultury. Wizja „Doliny Karpią”: główny ośrodek hodowli karpia oraz wędkarstwa w Polsce, posiadający rozbudowaną i kompleksową ofertę turystyczną. „Dolina Karpią” stanie się miejscem bogatym w inicjatywy i przedsięwzięcia wspólne, z których korzyści przeznacza się na stałą poprawę jakości życia mieszkańców. Tak sformułowana wizja wskazuje na pożądany stan docelowy obszaru „Doliny Karpią” w okresie realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju, który polega na wzmocnieniu sektora turystycznego (w tym szczególnie w zakresie turystyki aktywnej i kwalifikowanej – wędkarstwo) oraz hodowlanego i przetwórczego.

RYCINA 28: Gmina Spytkowice – usytuowanie „Doliny Karpią”.

Źródło reprodukcji: Ulotka informacyjna „Leader+ Spójny Rozwój Gmin Doliny Karpią”.

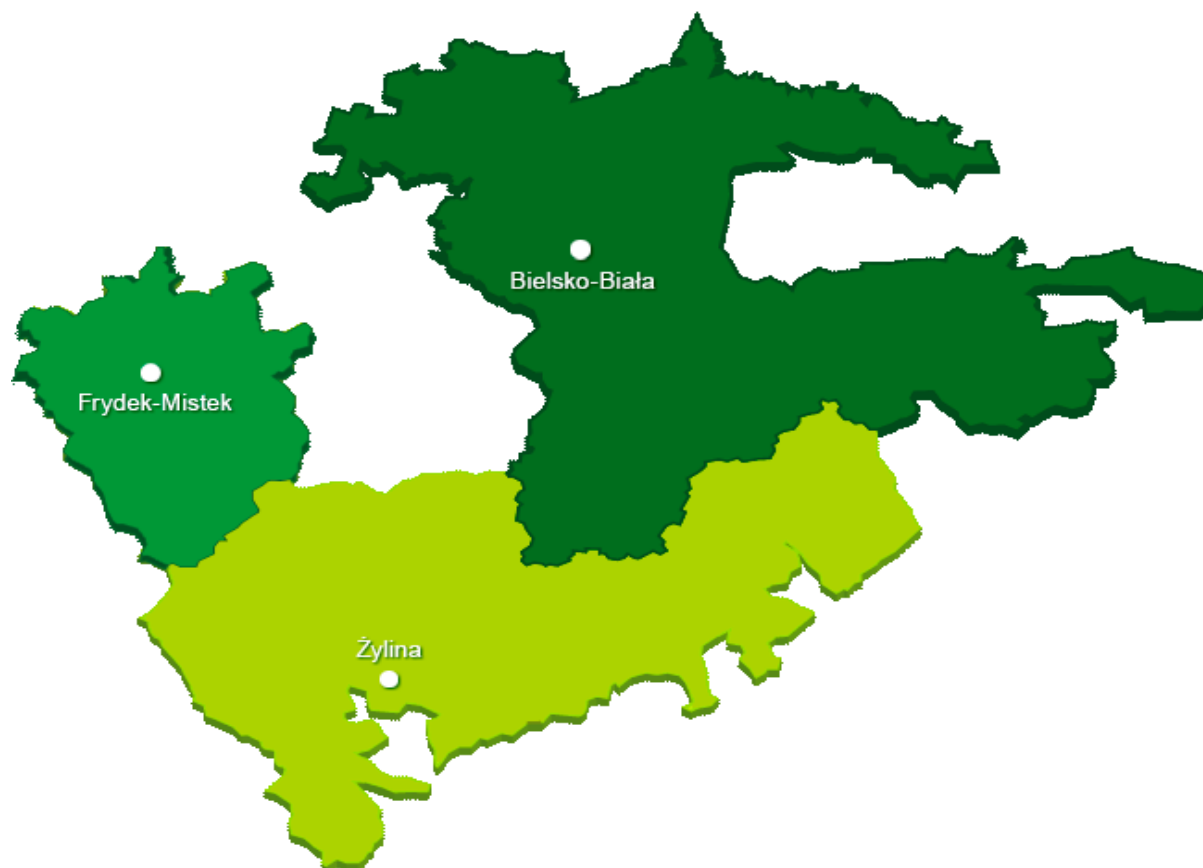
Euroregion Beskidy powstał na bazie porozumienia „Beskidy bez granic” czyli inicjatywy władz lokalnych miast i gmin beskidzkich polsko – słowacko – czeskiego pogranicza. Obejmuje przygraniczną część terenu województwa śląskiego i małopolskiego po stronie polskiej, województwa żylińskiego po stronie słowackiej oraz gmin wokół miasta Frydek–Mistek w Republice Czeskiej. W skład Euroregionu wchodzi: Stowarzyszenie „Region Beskidy” z siedzibą w Bielsku–Białej, „Zdrużenie Region Beskidy” z siedzibą w Żylinie oraz „Sdrużenie Region Beskidy” we Frydku–Mistku. Po stronie polskiej w skład Euroregionu Beskidy wchodzi 37 gmin

z powiatów: bielskiego, myślenickiego, oświęcimskiego, pszczyńskiego, suskiego, wadowickiego i żywieckiego.

Główne cele strategiczne Euroregionu Beskidy to:

- rozwój procesów integrujących społeczność Euroregionu Beskidy i budujących demokrację lokalną;
- rozwój gospodarczy aktywizowany szczególnie przez budowanie transgranicznych powiązań kooperacyjnych;
- dbanie o bogactwo zasobów przyrody i ochrona środowiska;
- optymalny rozwój potencjału ludzkiego i podniesienie jakości życia mieszkańców Euroregionu.

RYCINA 29: Euroregion Beskidy – zasięg terytorialny.

Źródło reprodukcji: http://www.mapa.euroregion-beskidy.pl/img/fullmap_euroregion.png

Stowarzyszenie „Region Beskidy”, powołane 20 lipca 1999 roku z siedzibą w Bielsku-Białej wraz ze swoimi odpowiednikami z Czech i Słowacji, powstało w celu koordynowania działań w ramach Euroregionu Beskidy. Polska część Euroregionu Beskidy administrowana przez Stowarzyszenie „Region Beskidy” zajmuje powierzchnię 3037 km². Obszar ten zamieszkiwany jest przez blisko 720 tys. osób. Obecną siedzibą Stowarzyszenia „Region Beskidy” jest Bielska-Biała. Stowarzyszenie „Region Beskidy” realizuje programy i projekty na terenach przygranicznych, obejmujących w szczególności:

- współpracę gospodarczą;
- turystykę;
- ochronę środowiska i gospodarkę leśną;
- edukację;
- kulturę;
- rolnictwo i gospodarkę żywnościową;

- planowanie przestrzenne i budownictwo;
- pracę i politykę socjalną;
- przeciwdziałanie katastrofom, awariom i klęskom żywiołowym oraz zwalczanie ich skutków;
- ochronę zdrowia i ratownictwo medyczne;
- komunikację i łączność;
- kulturę fizyczną i sport.

Dodatkowo na arenie krajowej Gmina Spytkowice prowadzi formalną współpracę partnerską ze swoją imienniczką, to jest Gminą Spytkowice z powiatu nowotarskiego. Na arenie międzynarodowej Gmina Spytkowice prowadzi formalną współpracę partnerską z gminą Naours z Francji. Współpraca dotyczy przede wszystkim wymiany kulturalnej. W ramach wspólnie realizowanych projektów współpracuje się także z gminą Divinka –Lalinok ze Słowacji.

W zakresie gospodarki przestrzennej nie przewiduje się dodatkowych potrzeb terenowych związanych z funkcjonowaniem administracji samorządowej

4. 5. Organizacje społeczne.

Na terenie gminy działają liczne koła oraz stowarzyszenia społeczne i gospodarcze. Należą do nich między innymi:

Stowarzyszenia i kluby sportowe:

- Ludowy Klub Sportowy „Borowik” Bachowice, Bachowice, ul. Księdza Gołby 228;
- Ludowy Klub Sportowy „Astra” Spytkowice, Spytkowice, ul. Zamkowa 52;
- Ludowy Klub Sportowy „Orzeł” Ryczów, Ryczów, ul. Stadionowa 23;
- Wiejski Klub Sportowy „Victoria” Półwieś, Półwieś, ul. Górna 71;
- Klub Tenisa Stołowego „Victoria” Spytkowice, Spytkowice, ul. Wadowicka 106.

Ochotnicze Straże Pożarne:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Bachowicach, ul. Ks. Gołby 33;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Miejscu, ul. Floriana 62;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Półwsi, ul. Św. Floriana 28;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Ryczowie, ul. Szkolna 7;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Spytkowicach, ul. Zamkowa 14.

Stowarzyszenia społeczno – kulturalne, towarzystwa i fundacje:

- Fundacja „Pałac w Ryczowie”, Półwieś ul. Szkolna 30;
- Koło Łowieckie „Hubert”, Ryczów, ul. Jana III Sobieskiego 115;
- Polski Związek Hodowców Gołębi Pocztowych, Oddział Zator, Sekcja Bachowice, Bachowice, ul. Stefczyka 15;
- Polski Związek Hodowców Gołębi Pocztowych, Oddział Alwernia, Sekcja Spytkowice, Spytkowice, ul. Nad Kanalem 38;
- Polski Związek Hodowców Gołębi Pocztowych, Oddział Zator, Sekcja Spytkowice, Półwieś ul. Rzeczna 14;
- Polski Związek Wędkarski, Koło PZW w Spytkowicach Spytkowice, ul. Jana Pawła II 33;
- Stowarzyszenie „Rodzina Kolpinga” w Bachowicach, Bachowice, ul. Stefczyka 119;

- Stowarzyszenie Przyjaciół Ryczowa i Półwi, Ryczów, ul. Szkolna 7;
- Stowarzyszenie „Jesteśmy Razem”, Spytkowice, ul. Zamkowa 12;
- Towarzystwo Miłośników Ziemi Spytkowickiej, Spytkowice, ul. Zamkowa 12;
- Towarzystwo Przyjaciół Ryczowskiej Orkiestry Dętej, Ryczów, ul. Szkolna 7;
- Związek Emerytów i Rencistów w Spytkowicach, Spytkowice, ul. Zamkowa 35.

Koła:

- Koło Gospodyń Wiejskich w Bachowicach, Bachowice, ul. Księdza Gołby 64;
- Koło Gospodyń Wiejskich w Miejscu, Miejsce, ul. Folwarczna 2;
- Koło Gospodyń Wiejskich w Półwi, Półwieś, ul. Zatorska 13;
- Koło Gospodyń Wiejskich w Ryczowie, Ryczów, ul. Oświęcimska 10;
- Koło Gospodyń Wiejskich w Spytkowicach, Spytkowice, ul. Wadowicka 45.

W zakresie gospodarki przestrzennej nie przewiduje się dodatkowych potrzeb terenowych związanych z funkcjonowaniem organizacji i stowarzyszeń społeczno – gospodarczych.

4. 6. Ochrona zdrowia i opieka społeczna.

4.6.1. Służba zdrowia.

Na terenie gminy Spytkowice infrastruktura służby zdrowia składa się z Gminnego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Spytkowicach (ul. Szkolna 1) wraz z Ośrodkami Zdrowia w Bachowicach (ul. Górki 5) i Ryczowie (ul. Parkowa 11).

Gminny Zakład Opieki Zdrowotnej oferuje mieszkańcom gminy następujące usługi:

- Spytkowice:
 - poradnia ogólna;
 - poradnia stomatologiczna;
 - poradnia dla kobiet;
 - poradnia dla dzieci;
 - gabinet rehabilitacji;
 - gabinet pielęgniarstwa i położnej środowiskowej;
 - gabinet medycyny szkolnej;
- Bachowice:
 - poradnia ogólna;
 - poradnia stomatologiczna;
 - gabinet pielęgniarstwa i położnej środowiskowej;
- Ryczów:
 - - poradnia ogólna;
 - poradnia stomatologiczna;
 - gabinet pielęgniarstwa i położnej środowiskowej.

Personel służby zdrowia składa się z 5 lekarzy medycyny oraz 9 pielęgniarek.

Powyższe zapewnia mieszkańcom gminy podstawową opiekę medyczną na dobrym poziomie jak na gminę wiejską. Korzystanie z pozostałych usług medycznych (przychodnie specjalistyczne i szpitale) odbywa się w placówkach zlokalizowanych poza granicami gminy, głównie w Oświęcimiu, Wadowicach i Krakowie. Dodatkowo na terenie gminy funkcjonują 2 apteki (Spytkowice) i 1 punkt apteczny (Bachowice).

TABELA 88: Gmina Spytkowice – dostępność do usług służby zdrowia w 2015 roku.

Liczba mieszkańców przypadająca na 1 obiekt:	Gmina Spytkowice	Powiat Wadowicki	Województwo Małopolskie
Apteki i punkty apteczne	2561	2954	2637
Ambulatoryjna opieka zdrowotna ⁸⁴	3414	3128	1856
Apteki i punkty apteczne na 100 km ²	8,02	8,38	8,42
Łóżka w szpitalach ⁸⁵ na 10 tys. ludności	–	16,42	44,46
Liczba ludności na 1 łóżko w szpitalach ⁸⁶	–	607	225

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

Wskaźnik dotyczący dostępności do ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w gminie Spytkowice jest mniej korzystny od średnich charakteryzujących powiat wadowicki i województwo małopolskie, aczkolwiek powyższa statystyka obejmuje tylko współczynnik obliczany w stosunku do liczby obiektów i nie uwzględnia oferty świadczonej przez dany podmiot. Charakterystyka dotycząca aptek nie jest zróżnicowana. Dostępność do aptek (liczba mieszkańców na 1 placówkę), w tym wskaźnik nasycenia siecią aptek (liczba placówek na 100 km²), jest niemal tożsama w gminie w stosunku do powiatu oraz województwa. Niezależnie od powyższego obecnie funkcjonującą w gminie sieć placówek służby zdrowia należy uznać za wystarczającą z punktu widzenia podstawowych potrzeb, przede wszystkim ze względu na bogatą ofertę usług ochrony zdrowia zlokalizowaną w pobliskich miastach. W najbliższym czasie nie przewiduje się likwidacji ani budowy nowych obiektów służby zdrowia.

4.6.2. Opieka społeczna i żłobki.

Opieką społeczną na terenie gminy zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej zlokalizowany w Spytkowicach przy ul. Zamkowej 10. W 2015 roku rozdysponowano następującą pomoc:

- zasiłki stałe – 24 świadczenia;
- zasiłki okresowe – 46 świadczeń;
- zasiłki jednorazowe – 127 świadczeń.

TABELA 89: Gmina Spytkowice – liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 1990 – 2015.

Rok	Liczba rodzin
1	2
1990	231
1991	241
1992	248
1993	230
1994	257
1995	263
1996	237

⁸⁴ Powyższa statystyka obejmuje zakłady opieki zdrowotnej, które podpisały kontrakty z Narodowym Funduszem Zdrowia.

⁸⁵ Szpitale ogólne.

⁸⁶ Szpitale ogólne.

**STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

1997	249
1998	242
1	2
1999	232
2000	238
2001	227
2002	282
2003	267
2004	334
2005	261
2006	239
2007	250
2008	267
2009	259
2010	309
2011	380
2012	358
2013	366
2014	334
2015	239

Źródło: Urząd Gminy Spytkowice, 2016.

W okresie analizowanych lat liczba rodzin objętych pomocą społeczną wahała się w granicach od 227 do 380. Dane te odzwierciedlają w pewnym sensie dynamikę kształtowania się bezrobocia na terenie gminy, ponieważ nadal głównym powodem ubiegania się o pomoc społeczną jest brak pracy zarobkowej. Wpływ na liczbę zasiłków w danym roku mają także klęski żywiołowe (ulewne deszcze, powodzie, pożary, itp.) wyrządzające znaczne szkody np.: w rolnictwie. Na terenie gminy nie ma stacjonarnych zakładów (domów) pomocy społecznej. W najbliższej przyszłości nie przewiduje się rozbudowy infrastruktury związanej z gminną pomocą społeczną i jej obecny stan należy uznać za wystarczający z punktu widzenia potrzeb lokalnej społeczności.

Na terenie gminy nie ma żłobków, ale zasadny wydaje się być ich rozwój. Na mocy ustawy z dnia 04 lutego 2011 roku o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2011 roku, nr 45, poz. 235) żłobki przestały być częścią systemu opieki zdrowotnej i obecnie nadzór nad ich działalnością sprawuje Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. System opieki nad dziećmi do lat 3 w postaci żłobków i klubów dziecięcych powinien rozwijać się przede wszystkim w ośrodkach o odpowiednio dużej populacji grupy docelowej, a więc zarówno dzieci jak i osób (rodziców) pracujących. Dotyczy to więc głównie miejscowości Spytkowice (postulowany żłobek) i ewentualnie wybranych największych sołectw takich jak Bachowice i Ryczów (postulowane kluby dziecięce). Obecnie (koniec 2015 roku) populacja dzieci w wieku 1 – 3 lata w skali całej gminy wynosi 340 osób. Zakładając, że popyt na opiekę nad dziećmi do lat 3 dotyczy tylko około 25 % tej populacji oraz, że optymalna przeciętna placówka żłobkowa dysponuje około 50 miejscami, to w tej chwili niedobór żłobków można szacować na 2 obiekty. W przyszłości szacunek ten nie musi ulec zmianie (zmniejszeniu), albowiem ewentualny spadek urodzin może być równoważony wzrostem popytu ponad założone 25 %. Rozwój opieki nad najmłodszymi dziećmi możliwy będzie poprzez budowę nowego obiektu, jak również adaptację wybranych, nieużytkowanych obiektów komunalnych czy ich części. Szczególną uwagę należy zwrócić na wsparcie rozwoju klubów dziecięcych prowadzonych przez podmioty prywatne. Rozwojem opieki nad dziećmi do lat 3 powinny być także

zainteresowane większe podmioty gospodarcze (główni pracodawcy w gminie). Darmowe lub dotowane żłobki nie tylko zachęcają do posiadania dzieci, ale także poprawiają aktywność zawodową kobiet i polepszają ich sytuację materialną.

4. 7. Oświata i wychowanie.

W roku szkolnym 2017 / 2018 sieć oświatowa na terenie gminy składa się z następujących placówek:

- Przedszkole w Bachowicach, ul. Księdza Gołby 1;
- Przedszkole w Ryczowie, ul. Parkowa 9;
- Przedszkole w Spytkowicach, ul. Szkolna 14;
- Szkoła Podstawowa w Bachowicach, ul. Księdza Gołby 1;
- Szkoła Podstawowa w Miejscu, ul. Floriana 62;
- Szkoła Podstawowa w Ryczowie, ul. Szkolna 18;
- Szkoła Podstawowa w Spytkowicach, ul. ul. Szkolna 14;
- Szkoła Podstawowa nr 2 w Spytkowicach, ul. Wiślana 53;
- Gimnazjum w Bachowicach, ul. Księdza Gołby 1;
- Gimnazjum w Ryczowie, ul. Szkolna 18;
- Gimnazjum w Spytkowicach, ul. ul. Szkolna 14.

TABELA 90: Gmina Spytkowice – charakterystyka wychowania przedszkolnego, podstawowego i gimnazjalnego w roku szkolnym 2017 / 2018.

Placówka	Liczba uczniów	Liczba nauczycieli ⁸⁷
Przedszkole Bachowice	75	6
Przedszkole Ryczów	74	6
Przedszkole Spytkowice	117	9
SP Bachowice	192	21
SP Miejsce	52	16
SP Ryczów	216	22
SP Spytkowice	280	22
SP Spytkowice nr 2	47	9
Gimnazjum Bachowice	47	7
Gimnazjum Ryczów	57	10
Gimnazjum Spytkowice	100	17

Źródło: Urząd Gminy Spytkowice, 2016.

Ogółem w roku szkolnym 2017 / 2018 ze zlokalizowanej na terenie gminny sieci oświatowej korzysta 1257 uczniów, z czego:

- 266 dzieci w przedszkolach;
- 787 uczniów w szkołach podstawowych;
- 204 uczniów w gimnazjach.

Pozostają oni pod opieką 145 nauczycieli⁸⁸, z czego:

- 21 nauczycieli w przedszkolach;
- 90 nauczycieli w szkołach podstawowych;

⁸⁷ Bez względu na rodzaj etatu.

⁸⁸ Bez względu na rodzaj etatu.

- 34 nauczycieli w gimnazjach.

Powyższe oznacza, że przeciętnie na jednego nauczyciela przypada 9 wychowanków, z czego:

- 13 w przedszkolach;
- 9 w szkołach podstawowych;
- 6 w gimnazjach.

TABELA 91: Gmina Spytkowice – wybrane wskaźniki charakteryzujące sieć przedszkolną w roku szkolnym 2015 / 2016.

Wyszczególnienie	Gmina Spytkowice	Powiat Wadowicki	Województwo Małopolskie
Liczba miejsc w przedszkolach ⁸⁹ na 1 przedszkole	45,83	42,08	45,71
Liczba dzieci w przedszkolach ⁹⁰ na 1 przedszkole	56,67	53,28	50,91
Liczba miejsc w przedszkolach ⁹¹ na 1 dziecko	0,81	0,79	0,90
Obłożenie miejsc w przedszkolach ⁹² (%)	123,64	126,63	111,37
Odsetek dzieci w wieku 3 – 5 lat objętych wychowaniem ogółem ⁹³	75,1	79,6	78,9
Odsetek dzieci w wieku 3 – 6 lat objętych wychowaniem ogółem ⁹⁴	82,4	84,5	83,1
Odsetek dzieci w wieku 3 – 5 lat objętych wychowaniem na wsi ⁹⁵	75,1	72,7	65,8
Odsetek dzieci w wieku 3 – 6 lat objętych wychowaniem na wsi ⁹⁶	82,4	77,9	70,5

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

W roku szkolnym 2015 / 2016 przeciętna liczba miejsc w przedszkolach oraz wszystkich dzieci uczęszczających do przedszkoli przypadająca na 1 obiekt przedszkolny była w gminie Spytkowice nieznacznie wyższa, aczkolwiek bardzo zbliżona, do wskaźników charakteryzujących powiat wadowicki oraz województwo małopolskie. Należy zwrócić uwagę na stosunkowo niską przeciętną liczbę miejsc oraz dzieci na 1 obiekt przedszkolny co oznacza, że są to placówki małe kubaturowo, przy czym jest to charakterystyczne dla regionu małopolskiego. Obłożenie dostępnych miejsc w placówkach przedszkolnych wynosiło blisko 124 % i było wyższe od przeciętnej w województwie. Ogólny odsetek dzieci, zarówno w wieku 3 – 5 lat jak i 3 – 6 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym w gminie Spytkowice był nieco niższy od przeciętnych w powiecie i województwie. Jednakże wskaźniki wygenerowane już tylko dla samorządów wiejskich oznaczają, że na terenie gminy odsetek ten w obu grupach wiekowych jest najkorzystniejszy i przekracza ¼ populacji w wieku przedszkolnym. Biorąc jednak pod uwagę potencjalny popyt na usługi przedszkolne w kontekście likwidacji obowiązku szkolnego dla dzieci w wieku lat 6 można uznać, że obecna oferta wychowania przedszkolnego nie w pełni zaspokoi potrzeby miejscowej społeczności. Należy więc rozważyć konieczność poszerzenia oferty dostępności do wychowania przedszkolnego poprzez (opcjonalnie) budowę nowego obiektu, rozbudowę obecnych placówek lub adaptację wybranych, nieużytkowanych obiektów komunalnych czy ich części. Pomocna może być (również opcjonalnie) prywatna inicjatywa w zakresie wychowania przedszkolnego. Dotyczy to przede wszystkim małych obiektów przedszkolnych (do kilkunastu wychowanków) funkcjonujących na bazie prywatnych obiektów w ramach istniejącej substancji lokalowej.

⁸⁹ Bez oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych.

⁹⁰ Bez oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych.

⁹¹ Bez oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych.

⁹² Bez oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych.

⁹³ Rok szkolny 2014 / 2015.

⁹⁴ Rok szkolny 2014 / 2015.

⁹⁵ Rok szkolny 2014 / 2015.

⁹⁶ Rok szkolny 2014 / 2015.

TABELA 92: Gmina Spytkowice – wybrane wskaźniki charakteryzujące sieć szkół podstawowych i gimnazjalnych w roku szkolnym 2015 / 2016.

Wyszczególnienie	Gmina Spytkowice	Powiat Wadowicki	Województwo Małopolskie
Liczba uczniów na 1 szkołę podstawową	113,00	150,81	150,97
Liczba oddziałów na 1 szkołę podstawową	7,33	8,57	8,60
Liczba uczniów na 1 oddział w szkołach podstawowych	15,41	17,60	17,56
Szkoły podstawowe – współczynnik skolaryzacji brutto (%)	86,37	89,51	88,87
Szkoły podstawowe – współczynnik skolaryzacji netto (%)	86,24	89,03	88,42
Liczba uczniów na 1 gimnazjum	101,00	107,83	130,08
Liczba oddziałów na 1 gimnazjum	5,00	5,27	6,10
Liczba uczniów na 1 oddział w gimnazjach	20,20	20,46	21,33
Gimnazja – współczynnik skolaryzacji brutto (%)	93,52	99,25	97,29
Gimnazja – współczynnik skolaryzacji netto (%)	91,05	96,11	93,62

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

Wskaźniki dotyczące sieci szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego cechują się pewną analogią. Wartości (wskaźniki) przyporządkowane dla gminy Spytkowice oznaczają teoretycznie korzystniejsze uwarunkowania od średnich dla powiatu i województwa (mniejsza liczba uczniów i mniejsza liczba oddziałów na 1 placówkę oraz mniejsza liczba uczniów na 1 oddział). Wynika to przede wszystkim z faktu, że gminna sieć szkolnictwa podstawowego składa się z 5 placówek, zaś usługi szkolnictwa gimnazjalnego reprezentują aż 3 placówki i są to obiekty kubaturowo mniejsze od przeciętnych w powiecie i regionie. Oczywiście należy podkreślić, że nie tylko zagęszczenie obiektów szkolnych decyduje o jakości oferty edukacyjnej, ale przede wszystkim poziom nauczania. Współczynniki skolaryzacji brutto⁹⁷ i netto⁹⁸ przyporządkowane dla szkół podstawowych i gimnazjum są w gminie wyraźnie niższe od przeciętnych w powiecie i województwie. Oznacza to między innymi, że część miejscowych uczniów w wieku szkolnym, zwłaszcza gimnazjalnym, pobiera naukę poza granicami gminy. Bez względu na powyższe należy uznać, że sieć szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego jest obecnie optymalna i zaspokaja potrzeby miejscowej społeczności.

W najbliższych latach nie przewiduje się likwidacji ani budowy nowej placówki szkolnej, planuje się natomiast sukcesywne modernizacje poszczególnych placówek wraz z zapleczem sportowo – rekreacyjnym. Obecna sieć jest przygotowana na reformę edukacji, znoszącą poziom gimnazjalny i wydłużającą edukację na poziomie podstawowym i ponadpodstawowym. W dłuższej perspektywie czasowej, w związku z postępującym spadkiem urodzin, należy rozważyć możliwość uszczuplenia gminnej sieci placówek oświatowych o jedną lub dwie szkoły podstawowe.

⁹⁷ Współczynnik skolaryzacji brutto, np.: dla poziomu szkoły podstawowej, wyliczamy dzieląc liczbę wszystkich uczniów szkół podstawowych bez względu na wiek na początku danego roku szkolnego przez liczbę ludności w wieku 7 – 12 lat (wiek przypisany do tego poziomu) według stanu w dniu 31 XII tego samego roku (GUS).

⁹⁸ Współczynnik skolaryzacji netto, np.: dla poziomu szkoły podstawowej, wyliczamy dzieląc liczbę uczniów szkół podstawowych w wieku 7 – 12 lat (wiek przypisany do tego poziomu) na początku danego roku szkolnego przez liczbę ludności w wieku 7 – 12 lat według stanu w dniu 31 XII tego samego roku (GUS).

Młodzież z gminy Spytkowice korzysta również z bogatej sieci placówek zlokalizowanych poza granicami samorządu, głównie w Wadowicach i Krakowie. Dotyczy to pobierania nauki w szkołach ponadgimnazjalnych (ponadpodstawowych) oraz na wyższych uczelniach.

4. 8. Kultura.

Na terenie gminy funkcjonuje rozwinięta sieć placówek kulturalnych. Rozpowszechnianiem kultury na terenie gminy zajmuje się Gminny Ośrodek Kultury (GOK) zlokalizowany w Spytkowicach przy ul. Zamkowej 12. Podstawowymi celami GOK jest kształtowanie i zaspokajanie potrzeb kulturalnych poprzez pozyskanie i przygotowanie społeczeństwa do aktywnego uczestnictwa w kulturze oraz współtworzenie jej wartości. Do głównych zadań GOK należą w szczególności;

- organizacja imprez artystycznych, rozrywkowo – rekreacyjnych, sportowych;
- prowadzenie zespołów artystycznych, kół i klubów zainteresowań, współpracując z organizacjami społecznymi, placówkami kulturalno – oświatowymi, zawodowymi instytucjami artystycznymi;
- inspirowanie, koordynowanie i nadzorowanie działalności merytorycznej podległych komórek;
- rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb oraz zainteresowań kulturalnych;
- edukacja kulturalna i wychowanie poprzez sztukę;
- organizowanie i prowadzenie działalności w zakresie rekreacji, wypoczynku i turystyki;
- gromadzenie, dokumentowanie, tworzenie, ochrona, konserwacja i udostępnianie dóbr kultury i sztuki;
- ochrona tradycji kulturalnych i dziedzictwa kulturowego;
- popularyzowanie i promowanie dorobku kulturalnego Gminy Spytkowice zarówno w kraju jak i poza jego granicami.

GOK organizuje szereg imprez prezentujących różne formy artystyczne przeznaczone dla zróżnicowanego grona odbiorców. Podejmuje się działania na rzecz lokalnego środowiska poprzez organizację różnego rodzaju spotkań z okazji świąt państwowych, gminnych i okolicznościowych, jak również imprez o charakterze masowym. Na co dzień GOK współpracuje z organizacjami, stowarzyszeniami i innymi instytucjami. Wspomaga wszelkie lokalne i inicjatywy kulturalne, tworząc historię gminy Spytkowice. Rozwijanie zainteresowań i prowadzenie przez to edukacji kulturalnej dzieci, młodzieży i dorosłych realizowane jest między innymi poprzez prowadzenie kół zainteresowań, zajęć (wokalne, taneczne, baletowe, język angielski, aerobik i pilaste, klub krasnala, robotyka, klub rozrywki) i zespołów artystycznych (między innymi: wokalny zespół regionalny „Nezapominajki”, zespół wokalny „Pryzmat”, zespołu taneczne: „Fantazja”, „X–Dance”, „Tip–Top”). W strukturach GOK działa Gminna Orkiestra Dęta, która cały czas koncertuje, a podczas systematycznych prób poszerza repertuar prezentowanych utworów. GOK pracuje ciągle nad nowymi propozycjami. Jednocześnie otwiera się na nowe formy pracy w zakresie swojej działalności statutowej, tak aby działalność ta była satysfakcjonująca zarówno dla młodszych jak i dla starszych odbiorców.

Według danych GUS w 2015 roku na terenie gminy przy GOK funkcjonowało 5 grup artystycznych zrzeszających 91 członków oraz 8 kół zrzeszających 189 członków. W tym samym roku GOK zorganizował 500 imprez, w których uczestniczyło blisko 7,5 tysiąca osób.

Gminną sieć usług kultury tworzą również:

- Wiejski Dom Kultury w Miejscu, ul. Piotra i Pawła;
- Wiejski Dom Kultury w Ryczowie, ul. Szkolna 7;
- Wiejski Dom Kultury w Spytkowicach, ul. Zamkowa 12;
- Świetlica wiejska w Bachowicach, ul. Księdza Gołby 33;
- Świetlica wiejska w Ryczowie, ul. Szkolna 7;

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

- Świetlica wiejska w Spytkowicach, ul. Zamkowa 12;
- Dom Strażaka w Bachowicach, ul. Księdza Gołby 33;
- Dom Strażaka w Miejscu, ul. Floriana 62;
- Dom Strażaka w Półwi, ul. Floriana 28;
- Muzeum Regionalne w Bachowicach, ul. Księdza Gołby 129.

Na terenie gminy funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna zlokalizowana w Spytkowicach przy ul. Zamkowej 8. Posiada ona filie biblioteczne zlokalizowane w Bachowicach (ul. Księdza Gołby 1b/1) i Ryczowie (ul. Szkolna 7). Działalność biblioteki służy zaspokajaniu potrzeb czytelniczych społeczeństwa, jego wychowaniu i upowszechnianiu oraz rozwojowi kultury i wiedzy poprzez:

- gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochronę materiałów bibliotecznych, ze szczególnym uwzględnieniem materiałów dotyczących własnego regionu;
- obsługę użytkowników, w tym: udostępnianie zbiorów bibliotecznych, prowadzenie działalności informacyjnej;
- rozbudzanie i rozwijanie potrzeb i zainteresowań czytelniczych;
- rozwijaniu działalności informacyjno – dokumentacyjnej środowiska lokalnego (gromadzenie informacji dotyczących Gminy Spytkowice, wydarzeń historycznych i życia społecznego mieszkańców);
- prowadzeniu nowych form działalności wynikających z rozwoju elektroniki i potrzeby dostępu społeczeństwa do wiedzy i informacji, poprzez wyposażenie bibliotek w sprzęt komputerowy dla użytkowników z bezpłatnym dostępem do internetu;
- współdziałanie z bibliotekami i instytucjami upowszechniania kultury z innych miejscowości w rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb oświatowych i kulturalnych mieszkańców gminy.

Biblioteka posiada księgozbiór liczony na ponad 72 tysiące woluminów. Korzysta z niej rocznie około 2000 czytelników. W 2015 roku wypożyczenia na 1 czytelnika wyniosły 15,1 woluminów.

TABELA 93: Gmina Spytkowice – uwarunkowania charakteryzujące usługi kultury w 2015 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Spytkowice	Powiat Wadowicki	Województwo Małopolskie
1	2	3	4
Ilość mieszkańców na 1 bibliotekę ⁹⁹	3414	3468	4380
Placówki biblioteczne ¹⁰⁰ na 100 km ²	6,01	6,98	4,78
Księgozbiór w woluminach na 1000 mieszkańców	7032,0	3699,7	3271,4
Wypożyczenia na 1 czytelnika	15,1	17,4	15,0
Czytelnicy na 1000 mieszkańców	182	153	197
Ilość mieszkańców na 1 ośrodek kultury ¹⁰¹	1707	5698	7596
Ośrodki kultury na 100 km ²	12,02	4,35	2,92
Imprezy kulturalne na 1000 mieszkańców	48,82	12,66	7,38
Uczestnicy imprez kulturalnych na 1000 mieszkańców	730	1001	1085
Imprezy masowe na 1000 mieszkańców	–	0,06	0,17
Uczestnicy imprez masowych na 1000 mieszkańców	–	201	760
Zespoły artystyczne na 1000 mieszkańców	0,49	0,91	0,50

⁹⁹ Biblioteki i filie.

¹⁰⁰ Biblioteki i filie.

¹⁰¹ Bez świetlic wiejskich i wiejskich ośrodków kultury.

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

Członkowie zespołów artystycznych na 1000 mieszkańców	8,88	14,37	10,03
Koła na 1000 mieszkańców	0,78	1,05	0,72
Członkowie kół na 1000 mieszkańców	18,45	21,84	14,01
1	2	3	4
Liczba mieszkańców na 1 kino stałe	–	159538	74947
Liczba mieszkańców na 1 muzeum	–	26590	25169
Liczba mieszkańców na 1 galerię i salony sztuki	–	–	51886
Liczba mieszkańców na 1 teatr i instytucję muzyczną	–	–	187368

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

Wskaźniki dotyczące usług oferowanych przez biblioteki odznaczają się w gminie (także w powiecie) znacznie korzystniejszymi uwarunkowaniami na tle województwa w zakresie ich dostępności (ilość bibliotek i księgozbiór). Zainteresowanie mieszkańców ofertą świadczoną przez placówki biblioteczne (wypożyczenia, czytelnicy) jest w gminie, powiecie i regionie dość podobne. Gmina Spytkowice charakteryzuje się dużym nasyceniem instytucji świadczących usługi kultury, o czym świadczą przytoczone wskaźniki dostępności do tych podmiotów. Natomiast wskaźniki dotyczące czynnego udziału w lokalnym życiu kulturalnym (imprezy kulturalne, zespoły artystyczne, koła) są zróżnicowane. O ile np.: na terenie gminy Spytkowice zaoferowano przeciętnie wielokrotnie więcej imprez kulturalnych, o tyle uczestniczył w nich stosunkowo mniejszy odsetek mieszkańców. Ponadto, pomimo tego, że statystycznie dostępność do ośrodków kultury jest tu wyższa niż w powiecie, jest tu stosunkowo mniej grup artystycznych, kół oraz ich członków. Świadczy to o niewystarczającej ofercie (i jej zakresie) dla mieszkańców, która przekłada się na mniejsze zainteresowanie lokalnymi usługami kultury. Z usług kultury wyższego rzędu (np.: kina, teatry, opery, filharmonie, galerie, muzea, wystawy, itp.) mieszkańcy gminy Spytkowice mogą korzystać dopiero nie tylko poza granicami gminy, ale i całego powiatu (poza muzeum), głównie w Krakowie.

Obecna sieć usług kultury, w odróżnieniu od jej zakresu (oferty), jest wystarczająca z punktu widzenia podstawowych potrzeb. Władze samorządowe zamierzają nadal utrzymywać i kontynuować działalność istniejących placówek kulturalnych. Ponadto przyszłe działania powinny prowadzić do zachęcenia uczestnictwem w życiu kulturalnym gminy coraz większej liczby mieszkańców. Osiągnąć to można między innymi poprzez szersze dostosowanie oferty w kierunku potrzeb różnych grup wiekowych, między innymi wzbogacając obecną ofertę oraz łącząc działalność instytucji kulturalnych z innymi rodzajami aktywności, szczególnie w dziedzinach: sportu, rekreacji, gastronomii czy rozrywki. Wiąże się to jednak z potrzebą funkcjonowania dodatkowych, specjalistycznych obiektów (sale, pracownie). W najbliższym czasie nie przewiduje się likwidacji żadnej z placówek kulturalnych, a w świetle opisanych wyżej potrzeb oczekuje się stosownej modernizacji oraz rozbudowy obiektów służących usługom kultury. W ostatnim czasie zakończono budowę dwukondygnacyjnego Wiejskiego Domu Kultury w sołectwie Miejsce. Była to największa inwestycja gminna w tym sołectwie w przeciągu kilku ostatnich lat. Sołectwo Miejsce zyskało budynek o łącznej kubaturze sięgającej blisko 1500 m³ i 273 m² powierzchni użytkowej.

4. 9. Sport.

Działania stowarzyszeń, klubów i sekcji sportowych oraz urozmaicona infrastruktura sportowo – rekreacyjna to podstawowa możliwość rozwoju kultury fizycznej wśród mieszkańców gminy, a szczególnie dzieci i młodzieży. Na terenie gminy działalności sportowo – rekreacyjne organizują poszczególne kluby sportowe, które dodatkowo umożliwiającą zrzeszanie się w zespołach i sekcjach sportowych.

Na terenie gminy funkcjonują następujące kluby i stowarzyszenia sportowe:

- Ludowy Klub Sportowy „Borowik” Bachowice, Bachowice, ul. Księdza Gołby 228;
- Ludowy Klub Sportowy „Astra” Spytkowice, Spytkowice, ul. Zamkowa 52;
- Ludowy Klub Sportowy „Orzeł” Ryczów, Ryczów, ul. Stadionowa 23;
- Wiejski Klub Sportowy „Victoria” Półwieś, Półwieś, ul. Górna 71;
- Klub Tenisa Stołowego „Victoria” Spytkowice, Spytkowice, ul. Wadowicka 106.

Infrastrukturę sportową i rekreację w gminie tworzą następujące ogólnodostępne obiekty:

- Stadiony piłkarskie:
 - Bachowice (LKS „Borowik”);
 - Półwieś (WKS „Victoria”);
 - Ryczów (LKS „Orzeł”);
 - Spytkowice (LKS „Astra”);
- Boiska wielofunkcyjne:
 - Bachowice – kompleks sportowo – rekreacyjny „Orlik” (boiska do piłki nożnej, koszykówki i siatkówki, plac zabaw);
 - Ryczów – centrum sportu i rekreacji (boiska do piłki nożnej, koszykówki i siatkówki, kort tenisowy, siłownia, bieżnia, plac zabaw);
- Boiska przyszkolne:
 - Szkoła Podstawowa w Miejscu (boiska o nawierzchni trawiastej i asfaltowej z bieżnią);
 - Zespół Szkolno – Przedszkolny w Ryczowie (boisko o nawierzchni trawiastej z bieżnią);
 - Zespół Szkolno – Przedszkolny w Spytkowicach (boisko o nawierzchni trawiastej);
 - Szkoła Podstawowa nr 2 w Spytkowicach (boisko o nawierzchni asfaltowej);
- Hala sportowa przy Zespole Szkolno – Przedszkolnym w Spytkowicach;
- Sale sportowe:
 - Bachowice przy Zespole Szkolno – Przedszkolnym;
 - Ryczów przy Zespole Szkolno – Przedszkolnym;
- Ogólnodostępne place zabaw:
 - Bachowice, ul. Ks. Gołby 1;
 - Lipowa, ul. Nadwiślańska 12;
 - Miejsce, ul. Floriana 62;
 - Półwieś, ul. Floriana;
 - Ryczów, ul. Długa 35;
 - Ryczów, ul. Parkowa 9;
 - Ryczów, ul. Starowiejska;
 - Spytkowice, ul. Szkolna 3;
 - Spytkowice, ul. Wiślana 53.

Według danych GUS w 2014 roku na terenie gminy funkcjonowały 2 kluby sportowe¹⁰² zrzeszające 100 członków. Lokalne kluby sportowe oferowały łącznie 2 sekcje sportowe, w których ćwiczyło 100 osób.

¹⁰² Według GUS jest to podstawowa jednostka organizacyjna prowadząca działalność sportową, funkcjonująca jako osoba prawna.

TABELA 94: Gmina Spytkowice – uwarunkowania charakteryzujące usługi sportu w 2014 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Spytkowice	Powiat Wadowicki	Województwo Małopolskie
Liczba mieszkańców na 1 klub sportowy	5106	2212	2387
Liczba mieszkańców na 1 sekcję sportową w klubach	5106	1327	1311
Kluby sportowe na 10 tys. mieszkańców	1,96	4,52	4,19
Sekcje sportowe w klubach na 10 tys. mieszkańców	1,96	7,54	7,63
Członkowie klubów sportowych na 10 tys. mieszkańców	97,92	275,26	314,56
Członkowie klubów sportowych na 1 klub	50,00	60,88	75,09
Sekcje sportowe na 1 klub	1,00	1,67	1,82
Członkowie klubów sportowych na 1 sekcję	50,00	36,53	41,23

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

W gminie Spytkowice wskaźniki dotyczące usług sportu odznaczają się zdecydowanie mniej korzystnymi uwarunkowaniami na tle powiatu i województwa zarówno odnośnie dostępności do tych usług (ludność w korelacji z podażą klubów i sekcji sportowych) jak i czynnego uczestnictwa w życiu sportowym (członkowie klubów sportowych).

Działania samorządu jak i poszczególnych instytucji w zakresie kultury fizycznej powinny nadal koncentrować się wokół rozwoju oraz upowszechniania na terenie gminy różnych form sportu i rekreacji. Analogicznie do przedsięwzięć związanych z kulturą, należy umożliwiać miejscowej młodzieży zrzeszanie się w klubach i sekcjach sportowych oraz rozwijać ich ofertę. Usługi z zakresu sportu i rekreacji należy przygotować także dla osób starszych. W najbliższych latach nie planuje się likwidacji żadnego z obiektów sportowych. Z punktu widzenia najważniejszych potrzeb wymienia się bieżące remonty i modernizacje istniejącej infrastruktury sportowo – rekreacyjnej (np.: wymiana nawierzchni urazogennych na boiskach i placach sportowych, modernizacja zapleczy socjalnych przy obiektach sportowych, w tym przy LKS „Borowik” w Bachowicach), a także budowę kolejnych placów zabaw i siłowni zewnętrznych w poszczególnych miejscowościach. Gmina posiada również koncepcję programowo – przestrzenną dotyczącą zagospodarowania terenu parku zamkowego w Spytkowicach na cele rekreacyjno – wypoczynkowe. Perspektywicznie należy rozważyć budowę krytej pływalni.

4. 10. Bezpieczeństwo publiczne.

4.10.1. Policja.

Stan bezpieczeństwa w gminie w znacznym stopniu jest zdeteminowany przez funkcjonowanie stosownych jednostek powołanych w tym celu. Na terenie gminy Spytkowice funkcjonuje Posterunek Policji, zlokalizowany w Spytkowicach przy ul. Zamkowej 10. Rejon gminy obsługiwany jest przez wyznaczonych funkcjonariuszy. Komisariat podlega Komendzie Powiatowej Policji w Wadowicach.

Do najważniejszych zagrożeń związanych z bezpieczeństwem publicznym na terenie gminy zalicza się nieprzestrzeganie zasad ruchu drogowego przez kierowców na drodze krajowej nr 44 (przekraczanie prędkości na terenach zabudowanych) oraz włamania i kradzieże.

W 2015 roku Komisariat Policji w Spytkowicach podjął ogółem 436 interwencji, w tym 77 interwencji domowych. Ujawniono także 586 wykroczeń nakładając 238 mandatów karnych.

TABELA 95: Gmina Spytkowice – podstawowe dane dotyczące przestępczości w latach 2010 – 2015.

Wyszczególnienie	2010 rok	2011 rok	2012 rok	2013 rok	2014 rok	2015 rok
Liczba interwencji	b.d.	b.d.	371	383	360	436
Liczba przestępstw stwierdzonych	b.d.	100	82	60	55	61
w tym kradzież	10	21	8	11	14	10
w tym kradzież z włamaniem	5	8	7	13	6	16
w tym uszkodzenie mienia	6	17	9	8	4	3
Wskaźnik wykrywalności (%)	87,2	70,9	68,7	62,5	62,5	63,5
Wypadki drogowe	5	4	12	7	9	3
Kolizje drogowe	30	39	39	50	42	24
Zabici w wypadkach drogowych	1	2	2	1	2	0
Ranni w wypadkach drogowych	5	2	15	10	16	4

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Wadowicach, 2016.

Z punktu widzenia gospodarki przestrzennej nie przewiduje się potrzeb terenowych związanych z funkcjonowaniem Policji na obszarze gminy. Jako priorytet postuluje się objęcie monitoringiem wizyjnym najważniejszych miejsc publicznych w Spytkowicach.

4.10.2. Ochrona przeciwpożarowa.

W zakresie ochrony przeciwpożarowej rejon gminy Spytkowice jest obsługiwany pod względem operacyjnym przez Jednostki Ratowniczo – Gaśnicze (JRG) z Andrychowa i Wadowic, będące w strukturze Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej (PSP) w Wadowicach. Jednostki dysponują specjalistycznym sprzętem, uwzględniającym specyfikę gminy oraz rodzaj potencjalnych zagrożeń.

Ponadto na terenie gminy funkcjonuje 5 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych (OSP):

- OSP Bachowice, ul. Księdza Gołby 33;
- OSP Miejsce, ul. Floriana 62;
- OSP Półwieś, ul. św. Floriana 28;
- OSP Ryczów, ul. Szkolna 7;
- OSP Spytkowice, ul. Zamkowa 14.

Jednostki z Bachowic i Spytkowic włączone są do Krajowej Sieci Ratowniczo – Gaśniczej (KSRG). Jednostki OSP mieszczą się w Remizach Strażackich. Rejon gminy wspomagają także jednostki OSP z pobliskich gminie miejscowości. Strażacy ochotnicy wyjeżdżają na akcje nie tylko dotyczące pożarów, ale także do wypompowywania wody z piwnic w czasie powodzi i podtopień, do usuwania sopli zwisających z dachów, do usuwania drzew po wichurach, do wypadków drogowych, itp. Według danych miejscowych OSP średnio w roku prowadzi się około 150 akcji, najwięcej w Spytkowicach, Ryczowie i Bachowicach. Według danych Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Wadowicach liczba akcji w latach 2010 – 2015 na terenie

gminy wynosiła od 117 (2011 rok) do 174 (2010 rok). Dla przykładu w 2015 roku odnotowano 139 zdarzeń, z czego 68 pożarów, 64 zagrożenia miejscowe i 7 alarmów fałszywych.

Z punktu widzenia potrzeb bezpieczeństwa przeciwpożarowego obecny stan związany z funkcjonowaniem jednostek OSP jest wystarczający.

Z punktu widzenia gospodarki przestrzennej nie przewiduje się potrzeb terenowych związanych z funkcjonowaniem jednostek OSP na obszarze gminy.

4.10.3. Ochrona przeciwpowodziowa.

Stopień zagrożenia powodziowego w dolinach rzecznych determinowany jest zarówno czynnikami naturalnymi, takimi jak: rzeźba terenu, gleba, budowa geologiczna, szata roślinna, natężenie opadów atmosferycznych, powierzchnia i ukształtowanie zlewni i jej poszczególnych dopływów, jak również czynnikami antropogenicznymi, takimi jak: regulacja koryt rzecznych, infrastruktura hydrotechniczna, stopień zagospodarowania dolin rzecznych.

Na terenie gminy Spytkowice istnieje zagrożenie powodziowe ze względu na występowanie rzeki Wisły i jej dopływów, w tym zwłaszcza rzeki Bachówki (Potok Spytkowski) oraz Dopływu z Grodziska. Zagrożenie powodziowe występuje także w zlewni rzeki Skawy, wzdłuż rzeki Czarzewki (Czarczówka). Rzeką Wisłą objęta jest stałymi badaniami monitoringowymi powyżej granic gminy. Wisła oraz jej prawostronne dopływy (Bachówka, Grabarz) mają charakter rzek górsko – nizinnych. Cechują się gwałtownymi wezbraniem i przewagą przepływu turbulentnego nad laminarnym, co powoduje narażenie przyległych obszarów na występowanie nagłych i gwałtownych powodzi. Wisła w granicach gminy, pomiędzy Miejscem a Ryczowem, jest jeszcze w biegu górnym i przepływa przez jeden z ostatnich podgórskich, przełomowych odcinków. Największe zagrożenie powodziowe dla gminy Spytkowice stanowią wezbrania powodziowe w górnym biegu zlewni rzeki Wisły. Górna część zlewni rzeki Wisły to tereny górskie i podgórskie (Beskid Śląski, Beskid Żywiecki, Beskid Mały). Opady atmosferyczne przekraczają tam nierzadko 1000 mm rocznie, powstając wskutek ścierania się mas chłodnego powietrza polarno – morskiego z bardzo ciepłym powietrzem zwrotnikowym. Górski charakter dorzecza górnej Wisły i jej większych dopływów powyżej granic gminy (zwłaszcza: Biała, Soła i Skawa) oraz wysokie natężenie opadów niejednokrotnie powodują duży spływ powierzchniowy i gwałtowny przybór wody. Wisła obok Odry zaliczane są do rzek o największym potencjale powodziowym w Polsce. Około $\frac{3}{4}$ maksymalnych wezbrań rocznych występuje w miesiącach: czerwiec, lipiec i sierpień. W porównaniu z powodziami letnimi wezbrania zimowe w zlewni górnej Wisły są rzadsze i charakteryzują się wielokrotnie mniejszymi stratami materialnymi.

Prawostronne, lokalne dopływy Wisły (Bachówka i Grabarz wraz ze swoimi dopływami) oraz prawostronny dopływ Skawy czyli Czarzewka (Czarczówka) mają również charakter rzek górsko (wyżynno) – nizinnych o reżimie opadowo – roztopowym. Typowe okresy wezbrań to luty i marzec (wezbrania roztopowe) oraz okres od maja do lipca/sierpnia (wezbrania opadowe). W południowej i lokalnie jeszcze w centralnej części gminy doliny rzek charakteryzują się stromymi zboczami. Wskutek większych, względnych spadków terenu oraz zwartych kształtów zlewni, występowanie większych opadów deszczu może spowodować, że spływające wody zgromadzą się w dolinach i całą ich szerokością w sposób niekontrolowany spłyną poniżej. W tym rejonie – aż do granic doliny Wisły – zalewaniu uleg mogą zabudowania, który zostały wzniesione zbyt blisko koryta rzeki. Kompleks stawów hodowlanych oraz sieć rowów melioracyjnych i drenarskich zlokalizowane w północnej części gminy zwiększają zdolności retencyjne tego obszaru, wpływając częściowo na obniżenie potencjalnego zagrożenia powodzią. Istotnymi powodami powodzi i podtopień, poza czynnikami naturalnymi, są tu przede wszystkim:

- niedrożne i zatkane (zasypane) rowy odwadniające;

- zarośnięte brzegi, a nawet koryta rowów, kanałów i rzek;
- zatłakane przepusty drogowe.

Należy jednak nadmienić, że system hydrograficzny północnej części gminy nie jest w stanie zretencjonować zjawisk o dużym natężeniu czego przykładem są cyklicznie powtarzające się zjawiska powodziowe. Katastrofalne powodzie z lipca 1997 roku oraz z maja 2010 roku poczyniły znaczne szkody na terenie gminy Spytkowice. Powodzią objęte zostały głównie tereny położone w północnej części gminy, pomiędzy doliną rzeki Wisły a linią kolejową nr 94. W 1997 roku uszkodzone zostały wały wiślane, a w 2010 roku nastąpiło pęknięcie wału wiślanego w rejonie sołectwa Lipowa na długości około 100 m. Powodzie poczyniły szereg strat w rolnictwie oraz infrastrukturze technicznej i społecznej. Zakres szkód obejmował głównie:

- zniszczone drogi dojazdowe do użytków rolnych;
- zniszczone grunty rolne i znajdujące się na nich uprawy;
- zalane zmagazynowane zapasy paszowe;
- zniszczone lub uszkodzone budynki mieszkalne i gospodarcze;
- zniszczony sprzęt rolniczy;
- zatopiony inwentarz;
- zniszczone mosty, mostki i przepusty;
- zniszczenia w urządzeniach melioracyjnych;
- uszkodzenia nawierzchni dróg gminnych;
- uszkodzenia w sieci wodociągowej i kanalizacyjnej;
- zalanie oczyszczalni ścieków w Spytkowicach;
- uszkodzenia oświetlenia ulicznego;
- uszkodzenia w sieci telekomunikacyjnej;
- uszkodzenia budynków mieszkalnych;
- uszkodzenia wybranych obiektów użyteczności publicznej;
- uszkodzenia budynków gospodarczych i usługowych.

W okresie ostatnich kilkunastu lat, wskutek długotrwałych opadów atmosferycznych, zjawiska powodziowe (głównie podtopienia) o mniejszym natężeniu występowały w latach: 2003, 2006, 2011, 2013 i 2014. Zalewane zostawały tereny w sołectwie Miejsce, następowały uszkodzenia nawierzchni dróg i poboczy, zamulenia rowów i przepustów, podtopienia budynków mieszkalnych i gospodarczych oraz użyteczności publicznej, w tym oczyszczalni ścieków, podtopienia upraw na użytkach rolnych. Zdarzenia występowały we wszystkich sołectwach gminy w różnym stopniu nasilenia.

Nie można w pełni zapobiec podobnym sytuacjom w przyszłości. Górskie (podgórskie) rzeki i potoki cechują się gwałtownymi wezbrańmi i wielką energią przepływów. Zabudowa koryt często jeszcze pogarsza sytuację ponieważ wody wezbrań nie rozlewają się na terenach niezabudowanych lecz zostają bardzo szybko odprowadzane do głównych rzek, które w wyniku tego gwałtownie wzbierają i wylewają powodując szkody na terenach zasiedlonych. Dla uniknięcia większych szkód powodowanych przez powódź należy ograniczyć inwestowanie na terenach narażonych na zalewy powodziowe. W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego powinno wprowadzać się zakazy zabudowy mieszkaniowej i gospodarczej na terenach podatnych na zalewy powodziowe, podtopienia i erozję. Ponadto należy dążyć do ochrony terenów zielonych położonych wzdłuż cieków wodnych oraz do ograniczenia procesów erozyjnych na terenach górskich. Niezbędne jest trwałe zadarnienie i zalesienie terenów o dużej aktywności procesów erozyjnych. Gospodarka leśna musi być prowadzona w sposób nie powodujący wzrostu erozji na stokach górskich. Prace zrywkowe należy wykonywać zimą i prowadzić zrywkę w poprzek stoków, zapobiegając powstawaniu nowych rynien erozyjnych. Trzeba dążyć

do zwiększenia naturalnej retencji lasów, ograniczając tereny regresji drzewostanów i prowadząc ich przebudowę. W celu częściowego ograniczenia skutków potencjalnych kataklizmów prowadzi się także prace hydrotechniczne zmierzające między innymi do rozbudowy systemu dużej i małej retencji czy udrożnienia i obudowania brzegów mniejszych cieków. Obwałowania na terenie gminy i budowie wałów mają istotne znaczenie w zniwelowaniu strat i szkód powodziowych. Jednakże istniejące wały zabezpieczają mienie tylko w ograniczonym zakresie przed wodami powodziowymi. Ważną kwestią jest również niedopuszczanie do zainwestowania naturalnych terenów zalewowych czyli polderów. Poldery mają za zadanie spłaszczenia (obniżenia stanu) przemieszczających się wód powodziowych. Istotny wpływ na bezpieczeństwo przeciwpowodziowe na terenie gminy, a zwłaszcza na zachód od jej granic ma system większych i mniejszych zbiorników retencyjnych na rzece Wiśle i jej większych dopływach. Jednakże pomimo tego zabezpieczenia niezbędne jest przeprowadzenie dalszych inwestycji, mających przede wszystkim na celu pełne ukończenie budowy zbiornika retencyjnego „Świnna Poręba” na rzece Skawie powyżej Wadowic oraz budowę polderów, a także modernizację wałów przeciwpowodziowych na rzece Wiśle i bieżącą konserwację systemów odwadniających w granicach administracyjnych gminy Spytkowice.

Należy podkreślić, że obszar Polski został pokryty siecią radarów meteorologicznych. Wspecjalizowane stacje prowadzą stały monitoring atmosfery. W przypadku prawdopodobieństwa wystąpienia gwałtownych opadów, odpowiednie służby powiatowe i gminne zostaną powiadomione z kilkugodzinnym wyprzedzeniem. Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie nie przewiduje w najbliższych latach inwestycji na terenie gminy. Planowane prace posiadają jedynie charakter remontowy. *Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły*¹⁰³ wskazuje na następujące działania (inwestycje) rekomendowane do realizacji bezpośrednio na obszarze gminy Spytkowice:

- przebudowa wałów potoku Spytkowickiego: wał lewy w km 0+000 – 1+900, wał prawy w km 0+000 – 2+000 w miejscowości Spytkowice;
- zmiana parametrów hydraulicznych koryta potoku Spytkowickiego w km 0+000 – 0+500 i 1+574 – 6+300 w miejscowościach Spytkowice i Bachowice;
- rozbudowa wałów potoku Półwiejskiego: wał prawy w km 0+000 – 0+800, wał lewy w km 0+000 – 0+900 (częściowo na terenie gminy Spytkowice w miejscowości Ryczów).

Na terenie gminy Spytkowice wyznaczono obszary szczególnego zagrożenia powodzią, ujęte na mapach zagrożenia powodziowego, o których mowa w art. 169 ust. 2 pkt 2 ustawy Prawo wodne (Dz. U. z 2018 roku, poz. 2268 z późn. zm.) oraz zobrazowane na załącznikach graficznych do niniejszego *Studium*. Obejmują one tereny przyległe do rzeki Wisły, ograniczone do obszarów pomiędzy korytem rzeki a wałami przeciwpowodziowymi (sołectwa: Miejsce, Spytkowice, Lipowa i Ryczów), a także wzdłuż ujściowego odcinka Dopływu z Grodziska (sołectwo Miejsce). Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują przepisy ustawy Prawo wodne, w tym zakazy wynikające między innymi z art. 77 ust. 1 pkt 3 tejże ustawy. Należy również zwrócić uwagę na scenariusz zamieszczony na mapach zagrożenia i ryzyka powodziowego, dotyczący ewentualnego zniszczenia lub uszkodzenia istniejących wałów przeciwpowodziowych, wskutek którego zalaniu ulec mogą w całości sołectwa Lipowa i Miejsce oraz północna część sołectw Ryczów (Chałupki, Łęg, Miasteczko) i Spytkowice (Brzestowa, Dębina, Kępki, Przewóz, Wiśnicz). Ponadto:

- w rejonie całego sołectwa Lipowa;
- w rejonie niemal całego sołectwa Miejsce;
- w północnej części sołectwa Ryczów (Chałupki, Łęg, Miasteczko);
- w północnej części sołectwa Spytkowice (Brzestowa, Dębina, Kępki, Przewóz, Wiśnicz);

¹⁰³ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 roku w sprawie przyjęcia *Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły* (Dz. U. z dnia 15 listopada 2016 roku, poz. 1841).

- w zachodniej części sołectwa Spytkowice w rejonie środkowego biegu Dopływu z Grodziska pomiędzy Stawami Laskowa a Stawami Spytkowice;
- w południowo – zachodniej części sołectwa Bachowice w rejonie dolnego biegu Czarzewki (Czarczówki), występują obszary ujęte na mapach zagrożenia powodziowego, o których mowa w art. 169 ust. 2 pkt 1 ustawy Prawo wodne, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat ($Q_{0,2\%}$).

Dla pozostałych cieków przepływających przez obszar gminy (zwłaszcza Bachówki), dla których dotychczas nie określono obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, jako bezpieczne granice zabudowy należy przyjąć zasięg lokalnych podtopień (największa powódź historyczna zbliżona do $Q_{1\%}$ – wody stuletniej). Powyższe dane będą miały charakter informacyjny o zagrożeniu powodziowym i są to tereny na których nie powinno się wprowadzać nowych inwestycji, a w szczególności inwestycji zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

5. GOSPODARKA MIESZKANIOWA.

5. 1. Zasoby mieszkaniowe.

Przeciętne wskaźniki dotyczące mieszkalnictwa w gminie Spytkowice są zbliżone do poziomu występującego w skali kraju i województwa małopolskiego. Podobnie kształtuje się problematyka związana z gospodarką mieszkaniową, to jest:

- nadal wysoki odsetek mieszkań o niskim standardzie;
- ograniczone fundusze na remonty bieżące;
- niezaspokojone potrzeby kwaterunkowe ludności;
- wysoka przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie;
- mała powierzchnia użytkowa w m² na 1 osobę;
- wysoka przeciętna liczba osób na 1 izbę.

Na terenie gminy występują zróżnicowane typy zabudowy. Dominuje tu przede wszystkim zabudowa zagrodowa oraz jednorodzinna i jednorodzinno – usługowa (rzemieślnicza). Ponadto na terenie wsi Ryczów i Spytkowice występuje zabudowa wielorodzinna w postaci pojedynczych obiektów. Powierzchnie działek w zależności od typu zabudowy wahają się od 500 do 2000 m². Przeciętna wysokość zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej wynosi 2, a maksymalnie 3 kondygnacje, natomiast wielorodzinnej do 4 kondygnacji.

TABELA 96: Gmina Spytkowice – liczba budynków mieszkalnych według miejscowości w 2016 roku.

Miejscowość	Liczba budynków mieszkalnych
Bachowice	569
Lipowa	28
Miejsce	169
Półwieś	157
Ryczów	678
Spytkowice	1078

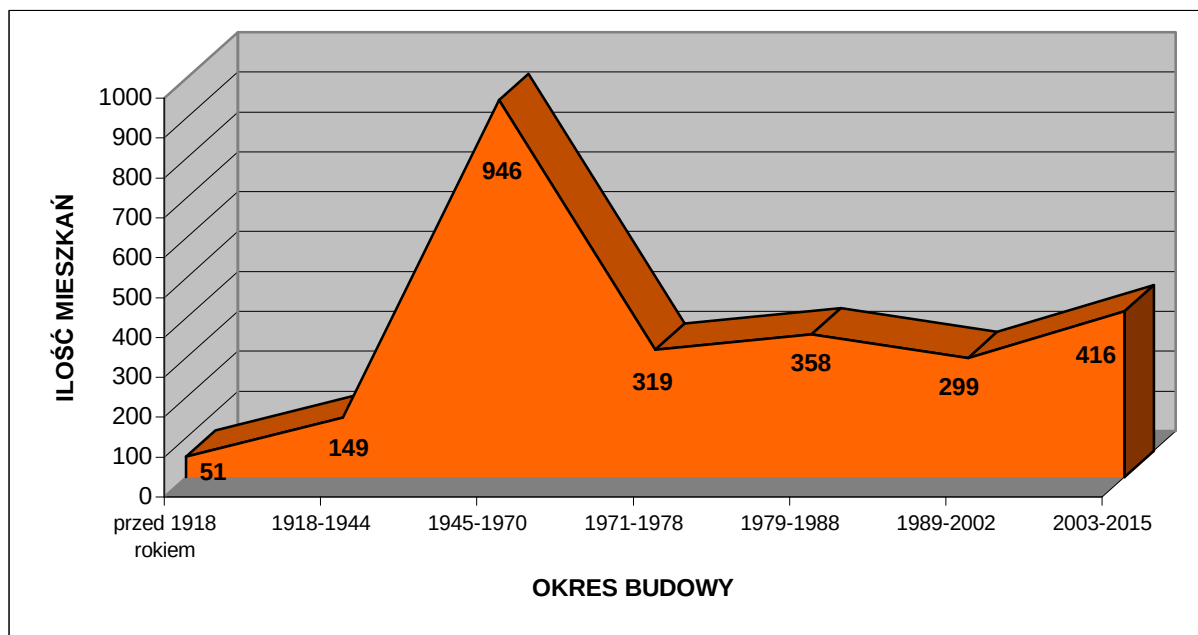
Źródło: Urząd Gminy Spytkowice, 2016.

TABELA 97: Gmina Spytkowice – zasoby mieszkaniowe według wieku do 2015 roku.

Okres budowy	Ilość mieszkań	Powierzchnia użytkowa w m ²
przed 1918 rokiem	51	3035
1918 – 1944	149	10287
1945 – 1970	946	94418
1971 – 1978	319	34264
1979 – 1988	358	43099
1989 – 2002	299	37168
2003 – 2015	416	49346

Źródło: GUS 2003 i 2017.

RYCINA 30: Gmina Spytkowice – mieszkania zamieszkane według okresu budowy do 2015 roku.

Źródło: GUS 2003 i 2017.

Na podstawie wyników badań z *Powszechnego Spisu Ludności i Mieszkań* z 2002 roku oraz na podstawie danych z 2015 roku można obliczyć, że spośród ówczesnych 2538 mieszkań zlokalizowanych na terenie gminy tylko 7,88 % wybudowano przed 1945 rokiem, z czego 25,50 % powstało przed 1918 rokiem. Większość z nich obecnie wymaga kapitalnych remontów. Dla porównania na terenie powiatu wadowickiego i województwa małopolskiego dane te prezentują się następująco:

- powiat wadowicki: przed 1945 rokiem – 12,94 %, z czego 33,40 % przed 1918 rokiem;
- województwo małopolskie: przed 1945 rokiem – 12,56 %, z czego 34,37 % przed 1918 rokiem.

Dane te prezentuje poniższa tabela.

TABELA 98: Gmina Spytkowice – struktura zasobów mieszkaniowych według wieku w 2015 roku.

Okres budowy mieszkań	Ilość mieszkań (%)			Powierzchnia użytkowa (%)		
	Gmina Spytkowice	Powiat Wadowicki	Województwo Małopolskie	Gmina Spytkowice	Powiat Wadowicki	Województwo Małopolskie
przed 1918 rokiem	2,01	4,32	4,32	1,12	2,90	3,21
1918 – 1944	5,87	8,61	8,24	3,79	6,63	6,70
1945 – 1970	37,27	30,01	25,87	34,76	25,64	21,17
1971 – 1978	12,57	15,36	14,63	12,61	13,16	12,86
1979 – 1988	14,11	14,91	14,32	15,87	15,10	15,32
1989 – 2002	11,78	11,50	11,44	13,68	14,67	14,23
2003 – 2015	16,39	15,29	21,18	18,17	21,90	26,50

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2003 i 2017.

TABELA 99: Gmina Spytkowice – zasoby mieszkaniowe w 2015 roku.

Wyszczególnienie	Zasoby mieszkaniowe
Liczba budynków mieszkalnych	2517
Liczba mieszkań	2538
Liczba izb	12517
Powierzchnia użytkowa (m ²)	271617

Źródło: GUS 2017.

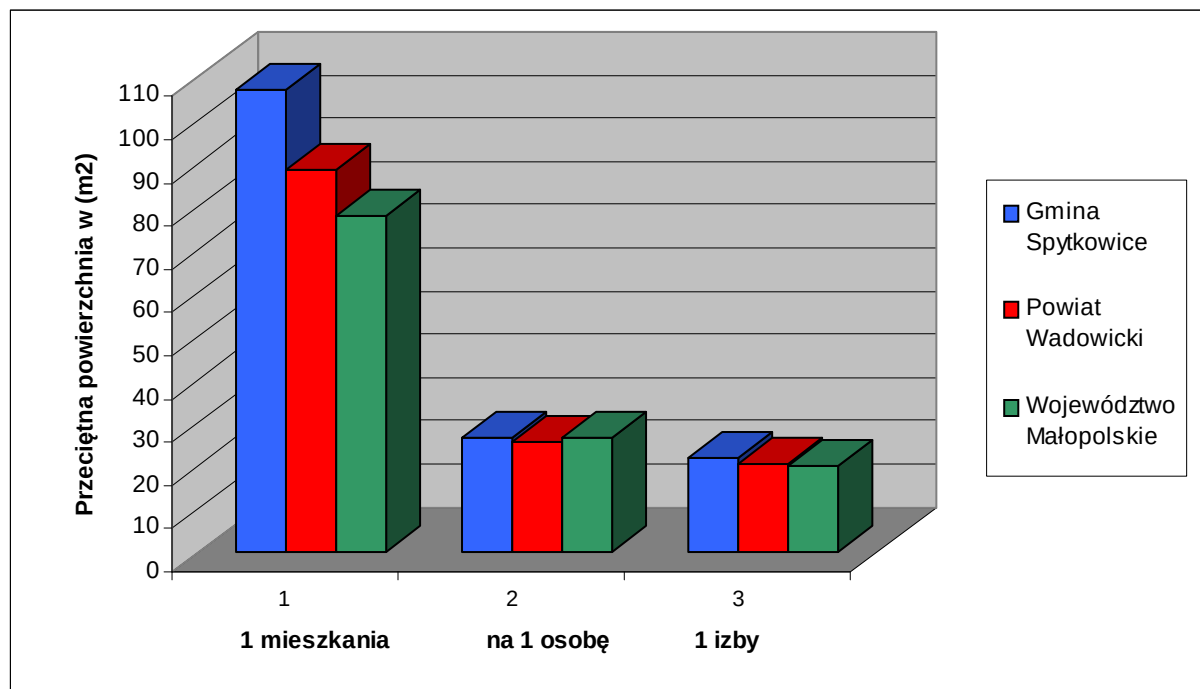
TABELA 100: Gmina Spytkowice – wskaźniki charakteryzujące warunki zamieszkania w 2015 roku.

Przeciętna:	Gmina Spytkowice	Powiat Wadowicki	Województwo Małopolskie
Powierzchnia użytkowa w m ² 1 mieszkania	107,02	88,56	77,98
Powierzchnia użytkowa w m ² na 1 osobę	26,52	25,79	26,50
Powierzchnia użytkowa w m ² 1 izby	21,70	20,58	19,91
Liczba osób w 1 mieszkaniu	4,04	3,43	2,94
Liczba izb w 1 mieszkaniu	4,93	4,30	3,92
Liczba osób w 1 izbie	0,82	0,80	0,75
Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców	247,80	291,18	339,77

Źródło: obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

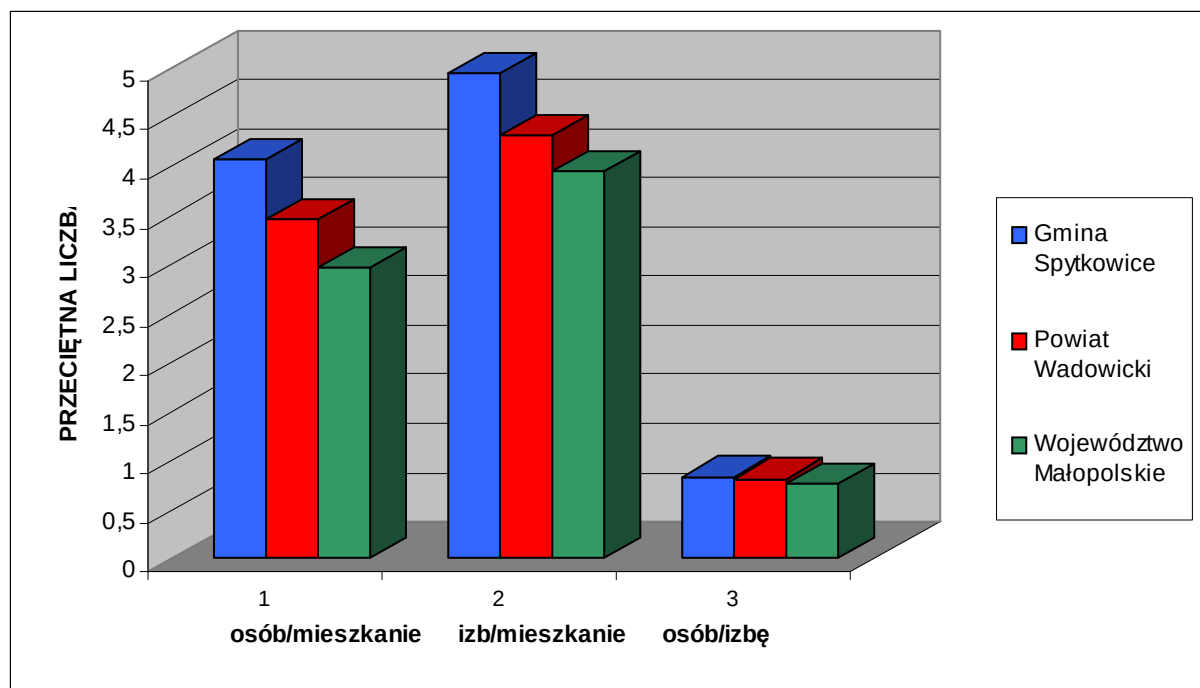
Wskaźniki statystyczne dotyczące warunków zamieszkania w gminie Spytkowice są charakterystyczne dla gmin wiejskich. Wskaźniki te odznaczają się korzystniejszymi uwarunkowaniami na tle powiatu i województwa (zwłaszcza w stosunku do gmin typowo miejskich) w zakresie powierzchni użytkowej tkanki mieszkaniowej oraz liczby izb, a mniej korzystnymi odnośnie do przeciętnej liczby osób na 1 mieszkanie i 1 izbę, a tym samym niższą liczbą mieszkań na 1000 mieszkańców. Powodem tego stanu jest przede wszystkim znacznie większa kubatura przeciętnego zabudowania na wsi, ale także fakt, że liczebność przeciętnego gospodarstwa domowego na wsi jest większa od tego w mieście.

RYCINA 31: Gmina Spytkowice – wybrane wartości charakteryzujące warunki zamieszkania w 2015 roku (I).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

RYCINA 32: Gmina Spytkowice – wybrane wartości charakteryzujące warunki zamieszkania w 2015 roku (II).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

5. 2. Własność komunalna.

W 2016 roku własnością komunalną objętych było zaledwie 15 mieszkań, składających się z 75 izb, o łącznej powierzchni użytkowej wynoszącej 681,15 m².

TABELA 101: Gmina Spytkowice – komunalne zasoby mieszkaniowe w 2016 roku.

Wyszczególnienie	Własność Gminy	% ogółu zasobów
Mieszkania	15	0,60
Izby	75	0,61
Powierzchnia użytkowa w m ²	681,15	0,26

Źródło: Urząd Gminy Spytkowice, 2016.

Własność komunalna stanowi zaledwie 0,26 % ogółu zasobów mieszkaniowych na terenie gminy. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania komunalnego wynosi 45,51 m² i składa się średnio z 5 izb, zaś przeciętna powierzchnia 1 komunalnej izby mieszkalnej wynosi 9,08 m². Obecnie na przydział mieszkania komunalnego oczekuje 8 rodzin. Powyższe oznaczają, że należy rozważyć budowę dodatkowych mieszkań komunalnych i/lub socjalnych na skalę adekwatną do bieżących potrzeb.

5. 3. Standard mieszkań.

TABELA 102: Gmina Spytkowice – mieszkania zamieszkane według powierzchni użytkowej w 2002 roku.

Powierzchnia użytkowa w m ²	Liczba mieszkań
poniżej 30	31
30 – 39	30
40 – 49	63
50 – 59	91
60 – 79	304
80 – 99	519
100 – 119	433
120 i więcej	655

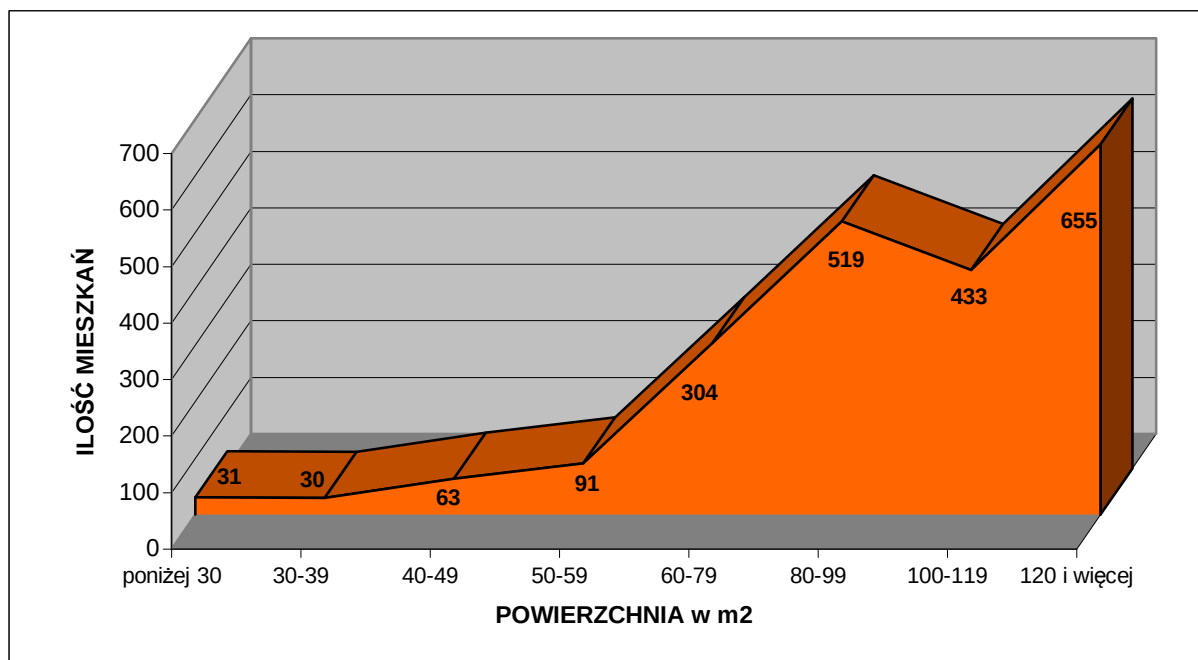
Źródło: GUS 2003.

Na podstawie wyników badań z *Powszechnego Spisu Ludności i Mieszkań* w 2002 roku można obliczyć, że stosunkowo najwięcej mieszkań w całej gminie Spytkowice (30,81 %) ma powierzchnię użytkową większą niż 120 m². Generalnie mieszkania o powierzchni użytkowej do 50 m² stanowią tu zaledwie 5,83 % ogółu, od 50 m² do 100 m² – 42,99 %, a powyżej 100 m² – 51,18 %. Dla porównania na terenie powiatu wadowickiego i województwa małopolskiego dane te prezentują się następująco:

- powiat wadowicki: do 50 m² – 24,92 %, od 50 m² do 100 m² – 45,11 %, powyżej 100 m² – 29,97 %;
- województwo małopolskie: do 50 m² – 33,38 %, od 50 m² do 100 m² – 44,82 %, powyżej 100 m² – 21,80 %.

Dane te prezentują poniższe rycina i tabela.

RYCINA 33: Gmina Spytkowice – mieszkania zamieszkane według powierzchni użytkowej w 2002 roku.

Źródło: GUS 2003.

TABELA 103: Gmina Spytkowice – struktura mieszkań zamieszkanych według powierzchni w 2002 roku.

Powierzchnia użytkowa w m²	Gmina Spytkowice (%)	Powiat Wadowicki (%)	Województwo Małopolskie (%)
poniżej 30	1,46	2,89	4,76
30 – 39	1,41	8,09	12,11
40 – 49	2,96	13,94	16,52
50 – 59	4,28	10,33	12,97
60 – 79	14,30	18,34	19,40
80 – 99	24,41	16,44	12,45
100 – 119	20,37	13,75	9,84
120 i więcej	30,81	16,22	11,96

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2003.

TABELA 104: Gmina Spytkowice – wyposażenie mieszkań zamieszkanych w 2015 roku.

Wyszczególnienie	Ilość mieszkań wyposażonych
Wodociąg z sieci	2483
Ustęp spłukiwany ogółem	2409
Łazienka	2345
Centralne ogrzewanie indywidualne	2194
Gaz z sieci	1880

Źródło: GUS 2017.

TABELA 105: Gmina Spytkowice – struktura wyposażenia mieszkań zamieszkałych w 2015 roku – ogółem.

Wyszczególnienie	Gmina Spytkowice (%)	Powiat Wadowicki (%)	Województwo Małopolskie (%)
Wodociąg z sieci	97,83	96,76	96,76
Ustęp splukiwany ogółem	94,92	95,08	94,86
Łazienka	92,40	92,59	92,95
Centralne ogrzewanie indywidualne	86,45	84,11	81,63
Gaz z sieci	74,07	65,20	64,30

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

Z powyższych danych wynika, że mieszkania w gminie Spytkowice charakteryzują się bardzo zbliżonymi wskaźnikami wyposażenia w podstawowe elementy infrastruktury technicznej w porównaniu z przeciętnymi uwarunkowaniami na terenie powiatu wadowickiego i województwa małopolskiego. W większości przypadków (wodociąg z sieci, centralne ogrzewanie, gaz z sieci) są one w gminie Spytkowice nawet nieco korzystniejsze. Główne przyczyny takiego stanu to przede wszystkim rozbudowane sieci wodociągowa i gazowa.

TABELA 106: Gmina Spytkowice – struktura wyposażenia mieszkań zamieszkałych w 2015 roku – tereny wiejskie.

Wyszczególnienie	Gmina Spytkowice (%)	Powiat Wadowicki (%)	Województwo Małopolskie (%)
Wodociąg z sieci	97,83	95,50	93,48
Ustęp splukiwany ogółem	94,92	93,39	89,84
Łazienka	92,40	90,20	86,51
Centralne ogrzewanie indywidualne	86,45	80,41	72,76
Gaz z sieci	74,07	56,25	50,01

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

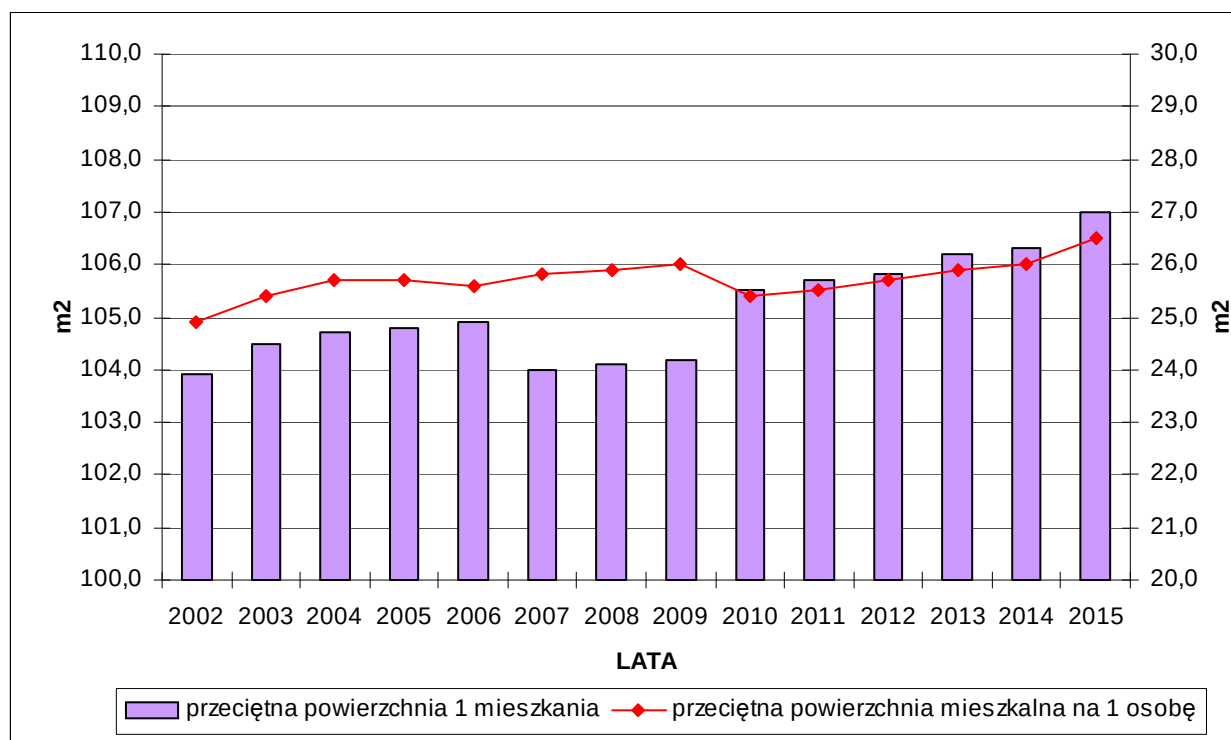
Analiza danych, dotyczących wyposażenia mieszkań w podstawowe elementy infrastruktury technicznej, sporządzona tylko dla terenów wiejskich pokazuje, że wskaźniki w gminie Spytkowice są już pod każdym względem korzystniejsze od przeciętnych w powiecie i województwie, zwłaszcza w zakresie dostępności do gazu z sieci.

TABELA 107: Gmina Spytkowice – dynamika kształtowania się przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkań w latach 2002 – 2015.

Rok	Przeciętna powierzchnia 1 mieszkania w m ²	Przeciętna powierzchnia mieszkalna na 1 osobę w m ²
2002	103,9	24,9
2003	104,5	25,4
2004	104,7	25,7
2005	104,8	25,7
2006	104,9	25,6
2007	104,0	25,8
2008	104,1	25,9
2009	104,2	26,0
2010	105,5	25,4
2011	105,7	25,5
2012	105,8	25,7
2013	106,2	25,9
2014	106,3	26,0
2015	107,0	26,5

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

RYCINA 34: Gmina Spytkowice – dynamika kształtowania się przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkań w latach 2002 – 2015.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

5. 4. Budownictwo mieszkaniowe.

Na terenie gminy Spytkowice w 2015 roku oddano do użytku 37 mieszkań, składających się z 219 izb. Łączna powierzchnia użytkowa nowo oddanych mieszkań wyniosła 5691 m². Wszystkie mieszkania oddano w systemie indywidualnym. Obecnie przeciętna cena 1 m² terenu przeznaczonego pod budownictwo mieszkaniowe waha się w przedziale od 30 do 50 złotych. Jej konkretny poziom jest uzależniony od lokalizacji i stopnia uzbrojenia.

TABELA 108: Gmina Spytkowice – mieszkania oddane do użytku w 2015 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Spytkowice	Powiat Wadowicki	Województwo Małopolskie
Mieszkania oddane do użytku ogółem na 1000 ludności	3,61	3,62	4,33
Mieszkania oddane do użytku w budownictwie indywidualnym na 1000 ludności	3,61	3,25	2,48
Nowe izby mieszkalne ogółem na 1000 ludności	21,38	19,46	18,68
Nowe izby mieszkalne w budownictwie indywidualnym na 1000 ludności	21,38	18,22	13,88
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 nowego mieszkania w m ²	153,81	132,11	106,40
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 nowego mieszkania w budownictwie indywidualnym w m ²	153,81	140,01	144,00
Przeciętna ilość izb w nowym mieszkaniu	5,92	5,37	4,32
Przeciętna ilość izb w nowym mieszkaniu w budownictwie indywidualnym	5,92	5,61	5,59

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

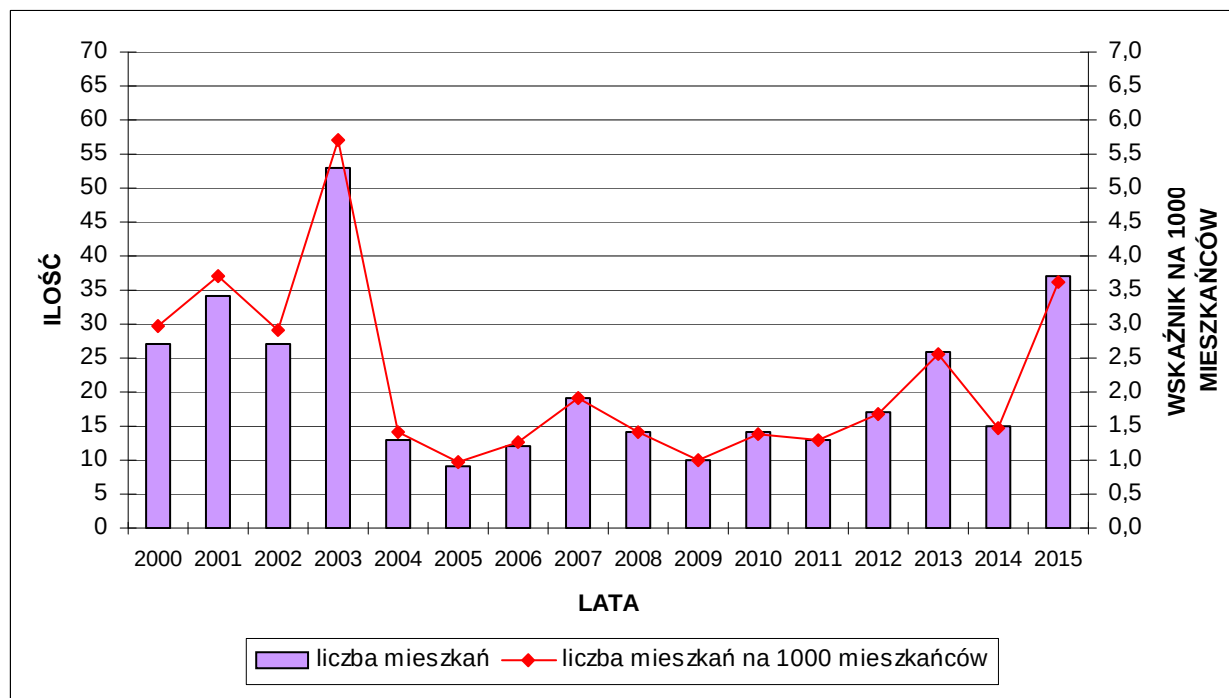
W 2015 roku wskaźnik ilości nowych mieszkań oddanych do użytku na 1000 mieszkańców był w gminie Spytkowice i powiecie wadowickim niższy o około 20 % od wartości charakteryzującej województwo małopolskie. W przypadku budownictwa indywidualnego, dominującego na terenach wiejskich, różnice we wskaźnikach odwróciły się wyraźnie na korzyść gminy Spytkowice i były wyższe o około 10 % od powiatu wadowickiego oraz o około 45 % od województwa małopolskiego. Przeciętna powierzchnia nowo oddanego mieszkania w gminie Spytkowice była wyższa zarówno od wartości charakteryzujących powiat jak i województwo, przede wszystkim ze względu na fakt, że w odróżnieniu od porównywanych jednostek wszystkie nowe mieszkania w gminie Spytkowice były oddane w systemie budownictwa jednorodzinnego, charakteryzującego się zazwyczaj większą powierzchnią użytkową od mieszkań w blokach wielorodzinnych. Wskaźniki obejmujące przeciętną powierzchnię nowo oddanego mieszkania tylko w budownictwie indywidualnym obrazują, że średnia dla gminy nie odbiegała już tak wyraźnie od porównywanych wartości.

TABELA 109: Gmina Spytkowice – budownictwo mieszkaniowe w latach 2000 – 2015.

Rok	Liczba mieszkań oddanych do użytku	Powierzchnia użytkowa mieszkań oddanych do użytku w m ²	Liczba mieszkań oddanych do użytku na 1000 mieszkańców		
			Gmina Spytkowice	Powiat Wadowicki	Województwo Małopolskie
2000	27	3457	2,96	b.d.	b.d.
2001	34	3666	3,69	b.d.	b.d.
2002	27	3240	2,93	3,84	3,01
2003	53	6765	5,70	7,54	7,19
2004	13	1909	1,40	2,59	3,32
2005	9	1107	0,96	2,54	3,28
2006	12	1540	1,28	2,37	3,80
2007	19	2774	1,91	3,25	3,78
2008	14	1671	1,40	3,37	4,88
2009	10	1295	1,00	2,52	5,70
2010	14	2076	1,39	2,29	3,68
2011	13	2128	1,28	2,10	3,78
2012	17	2249	1,68	2,50	4,56
2013	26	3587	2,55	2,94	4,61
2014	15	1950	1,47	2,87	4,65
2015	37	5691	3,61	3,62	4,33

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

RYCINA 35: Gmina Spytkowice – budownictwo mieszkaniowe w latach 2000 – 2015.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

Należy nadmienić, że wskaźniki zaprezentowane dla 2015 roku, poza zbliżoną wartością w stosunku do powiatu, nie są tylko obrazem sytuacji w danym roku, ale także odzwierciedleniem dłuższych tendencji. Pomimo tego, że gmina Spytkowice jest potencjalnie atrakcyjnym miejscem pod względem osadnictwa, nie przekłada się to na liczbę nowych mieszkań oddanych do użytku, chociażby na skalę zbliżoną do przeciętnych w powiecie czy województwie (wskaźnik na 1000 mieszkańców) obserwowaną w ostatnich 15 latach. Należy więc promować osadnicze walory gminy, w tym tereny przeznaczone pod budownictwo mieszkaniowe w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, licząc z jednej strony na uniknięcie odpływu własnej społeczności, a z drugiej na napływ nowych osadników, najlepiej w wieku produkcyjnym i rozrodczym, co nie jest bez znaczenia ze względu na potencjalnie niekorzystne wskaźniki demograficzne w perspektywie najbliższych kilkunastu lat. Jednocześnie wskazane jest prowadzenie wyważonej polityki w zakresie wyznaczania miejsc pod budownictwo mieszkaniowe. Zbytne nasycenie możliwości realizacji zabudowy mieszkaniowej w poszczególnych jednostkach osadniczych może skutkować mniejszym zainteresowaniem ze strony potencjalnych osadników, a więc obniżyć wartość gruntów i wpłynąć niekorzystnie na finanse gminy, np.: ze względu na nieuzasadnioną konieczność rozbudowy infrastruktury technicznej.

W zakresie osadnictwa i budownictwa mieszkaniowego należałoby określić następujące, strategiczne kierunki rozwoju:

- adaptację i modernizację, a więc podnoszenie wartości użytkowych istniejącej substancji mieszkaniowej;
- dopuszczenie przekształceń funkcji pierwotnych (zabudowy zagrodowej) do funkcji usług lokalnych;
- wymianę zużytej zabudowy w obrębie dotychczasowego siedliska;
- kształtowanie nowej zabudowy w ramach strefy dopuszczalnego zainwestowania – tworzenie zabudowy zwartej (wypełnianie istniejących luk, enklaw, realizacja zabudowy w bezpośrednim sąsiedztwie terenów zainwestowanych wzdłuż istniejących dróg);
- ograniczenie możliwości wyznaczania nowych terenów zabudowy na obszarach systemu terenów otwartych;
- preferowanie regionalnych cech architektonicznych w budownictwie;
- realizację zabudowy usługowej i gospodarczej z dostosowaniem formy architektonicznej do otaczającej zabudowy i krajobrazu;
- uzupełnienie niezbędnego zakresu usług podstawowych.

Za jednostki rozwojowe w gminie Spytkowice uznać należy miejscowości największe i zarazem koncentrujące już wykształcone funkcje usługowe oraz wyposażone w podstawową infrastrukturę techniczną. Poza Spytkowicami są to przede wszystkim sołectwa Bachowice i Ryczów. Kluczowe atuty dla rozwoju osadnictwa w postaci dostępu do publicznej komunikacji kolejowej posiadają sołectwa: Półwieś, Spytkowice i Ryczów. Pozostałe sołectwa (Lipowa i Miejsce) charakteryzują się zdecydowanie mniejszym zainteresowaniem w kontekście realizacji nowych obiektów mieszkaniowych ze względu na fizjografię terenu (np.: zagrożenia powodziowe, trudności z rozwojem funkcji rolniczych, itp.) oraz z powodu niedostatku infrastruktury społecznej. Jednakże miejscowości te powinno się promować w kontekście budownictwa mieszkaniowo – usługowego (turystyka) oraz letniskowego, z racji położenia w atrakcyjnej przyrodniczo i krajobrazowo dolinie rzeki Wisły. Południowe, najwyżej położone rejony gminy (Bachowice, Półwieś, Ryczów) cieszyć się mogą także popytem na budownictwo rezydencjonalne, którego pierwsze, jeszcze nieliczne ruchy można już obserwować. Ograniczeniem dla osadnictwa w tej części gminy są jednak lokalne utrudnienia dotyczące warunków podłoża budowlanego w postaci osuwisk. Dla terenów preferowanego rozwoju funkcji mieszkaniowych należy przyjmować zasadę wyprzedzającego wyposażania ich w niezbędne urządzenia infrastruktury technicznej. Należy również umożliwić lokalizację działalności usługowych, zwłaszcza usług podstawowych, dopuszczając realizację usług w formie wbudowanej lub wolnostojącej.

6. GOSPODARKA.

6. 1. Rolnictwo.

6.1.1. Użytkowanie gruntów w rolnictwie.

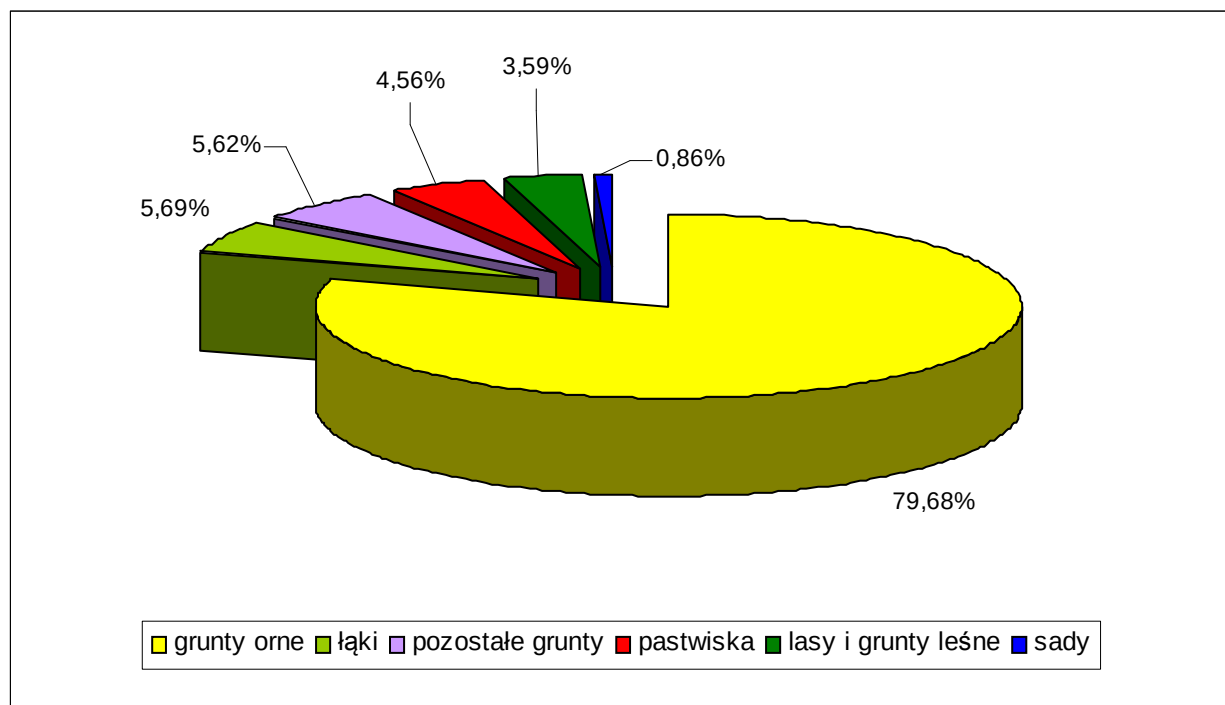
Sektor rolniczy stanowi obecnie nadal jedną z głównych funkcji w strukturze przestrzennej i gospodarczej gminy. Przeważają małe gospodarstwa rolne, zajmujące się głównie uprawą ziemi oraz hodowlą. Współpracują na terenie gminy z licznymi podmiotami gospodarczymi. Według danych z *Powszechnego Spisu Rolnego 2010* przeciętne gospodarstwo prowadzące działalność rolniczą w gminie Spytkowice posiadało areał 2,54 ha.

TABELA 110: Gmina Spytkowice – użytkowanie gruntów¹⁰⁴ w gospodarstwach indywidualnych¹⁰⁵ w ha w 2016 roku.

Powierzchnia ogólna	Użytki rolne					Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty i nieużytki
	Razem	w tym					
		grunty orne	sady	łąki	pastwiska		
2564	2328	2043	22	146	117	92	144

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Wadowicach, 2016.

RYCINA 36: Gmina Spytkowice – struktura użytkowania gruntów w gospodarstwach indywidualnych w 2016 roku.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Wadowicach, 2016.

¹⁰⁴ Według ewidencji gruntów, 2016.

¹⁰⁵ Za gospodarstwo indywidualne uważa się gospodarstwo będące własnością lub znajdujące się w użytkowaniu osoby fizycznej lub grupy osób. Dane obejmują grunty będące własnością osób fizycznych, wchodzące w skład gospodarstw rolnych.

Według powyższego zestawienia gospodarstwa indywidualne stanowią 49,74 % ogólnej powierzchni gminy¹⁰⁶. Użytki rolne stanowią 90,79 % ogólnej powierzchni gruntów gospodarstw indywidualnych, lasy i grunty leśne 3,59 %, a pozostałe ziemie oraz nieużytki 5,62 %. Natomiast struktura użytków rolnych będących we władaniu gospodarstw indywidualnych kształtowała się w następujący sposób:

- grunty orne – 87,75 %;
- sady – 0,95 %;
- łąki – 6,27 %;
- pastwiska – 5,03 %.

Udział gospodarstw indywidualnych w stosunku do ogólnej powierzchni poszczególnych elementów kształtujących przestrzeń gminy Spytkowice przedstawia się w następujący sposób:

- użytki rolne razem – 64,27 %;
- grunty orne – 67,23 %;
- sady – 55,00 %;
- łąki – 49,49 %;
- pastwiska – 47,18 %;
- lasy i grunty leśne – 18,55 %;
- pozostałe grunty – 13,89 %.

6.1.2. Charakterystyka gospodarstw rolnych.

TABELA 111: Gmina Spytkowice – rozkład gospodarstw rolnych¹⁰⁷ według miejscowości w 2016 roku.

Miejscowość	Liczba gospodarstw rolnych
Bachowice	449
Lipowa	27
Miejsce	99
Półwieś	127
Ryczów	451
Spytkowice	573

Źródło: Urząd Gminy Spytkowice, 2016.

TABELA 112: Gmina Spytkowice – struktura powierzchni gospodarstw rolnych¹⁰⁸ w 2016 roku.

Powierzchnia gospodarstwa w ha	Ilość gospodarstw	Struktura (%)
do 1 ha	572	33,14
1 – 5	1096	63,50
5 – 10	37	2,14
10 – 20	17	0,98
20 – 50	3	0,17
powyżej 50 ha	1	0,06

Źródło: Urząd Gminy Spytkowice, 2016.

¹⁰⁶ Powierzchnia ewidencyjna bez uwzględnienia powierzchni wyrównawczej.

¹⁰⁷ Liczba gospodarstw ogółem niezależnie od formy działalności (tylko rolnicza, częściowo rolnicza i poza rolnicza, w tym osoby fizyczne).

¹⁰⁸ Liczba gospodarstw ogółem niezależnie od formy działalności (tylko rolnicza, częściowo rolnicza i poza rolnicza, w tym osoby fizyczne).

Według danych z *Powszechnego Spisu Rolnego 2010* na terenie gminy Spytkowice funkcjonowało ogółem 1248 gospodarstw rolnych, z czego 1039 prowadziło działalność rolniczą. Przeciętna powierzchnia gospodarstwa rolnego ogółem wyniosła 2,21 ha, natomiast gospodarstwa rolnego prowadzącego działalność rolniczą 2,54 ha. Wśród gospodarstw rolnych ogółem przeciętna powierzchnia użytków rolnych wyniosła 1,94 ha, zaś wśród gospodarstw rolnych prowadzących działalność rolniczą 2,25 ha. Przeciętna powierzchnia gospodarstwa indywidualnego wyniosła 2,21 ha, natomiast gospodarstwa indywidualnego prowadzącego działalność rolniczą 2,54 ha. Wśród gospodarstw indywidualnych przeciętna powierzchnia użytków rolnych wyniosła 1,84 ha, zaś wśród gospodarstw indywidualnych prowadzących działalność rolniczą 2,25 ha. Powyższe wartości dotyczące gospodarstw rolnych ogółem oraz gospodarstw indywidualnych, w tym prowadzących działalność rolniczą, są wyższe od średniej w powiecie i niższe od przeciętnej w województwie.

TABELA 113: Gmina Spytkowice – średnia powierzchnia gospodarstw rolnych w 2010 roku w ha.

Wyszczególnienie	Gmina Spytkowice	Powiat Wadowicki	Województwo Małopolskie
Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego ogółem	2,21	1,89	2,96
Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego prowadzącego działalność rolniczą	2,54	2,34	3,56
Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach rolnych ogółem	1,94	1,47	2,30
Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach rolnych prowadzących działalność rolniczą	2,25	1,86	2,80
Średnia powierzchnia gospodarstwa indywidualnego ogółem	2,21	1,83	2,84
Średnia powierzchnia gospodarstwa indywidualnego prowadzącego działalność rolniczą	2,54	2,24	3,40
Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach indywidualnych ogółem	1,84	1,43	2,24
Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach indywidualnych prowadzących działalność rolniczą	2,25	1,81	2,71

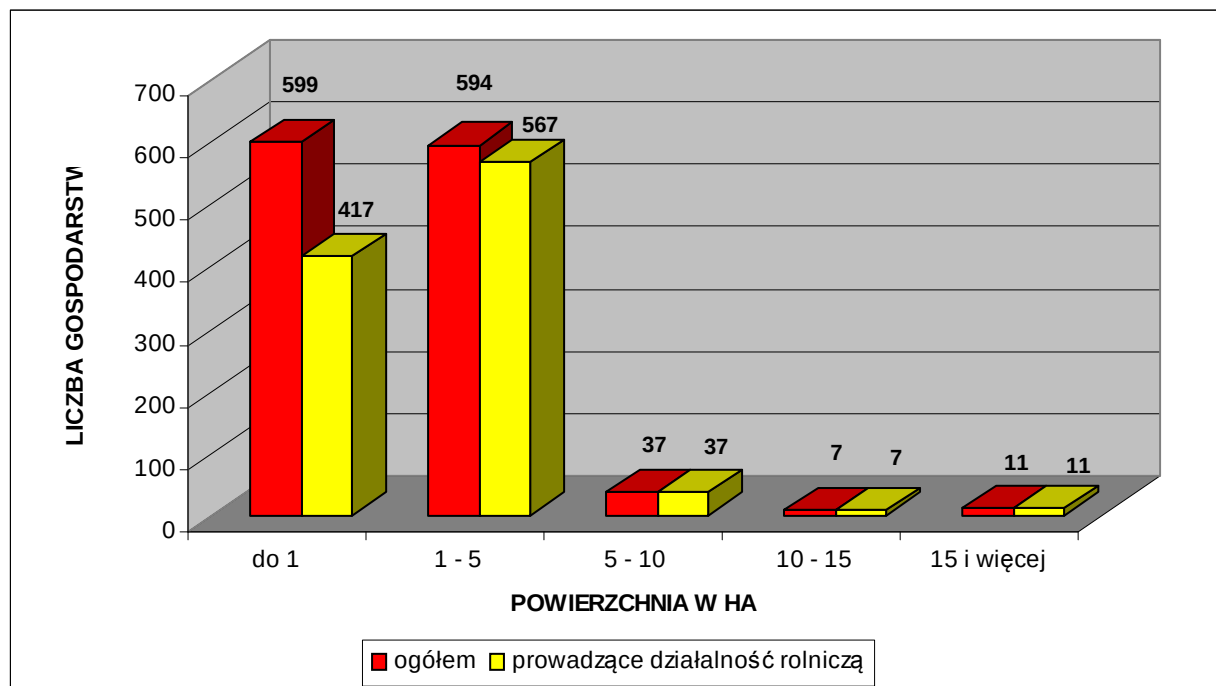
Źródło: GUS (*Powszechny Spis Rolny 2010*), 2011.

TABELA 114: Gmina Spytkowice – gospodarstwa rolne w 2010 roku.

Powierzchnia gospodarstwa w ha	Ilość gospodarstw	
	ogółem	w tym: prowadzące działalność rolniczą
do 1	599	417
1 – 5	594	567
5 – 10	37	37
10 – 15	7	7
powyżej 15	11	11

Źródło: GUS (*Powszechny Spis Rolny 2010*), 2011.

RYCINA 37: Gmina Spytkowice – charakterystyka struktury agrarnej w 2010 roku.

Źródło: GUS (Powszechny Spis Rolny 2010), 2011.

Gospodarstwa prowadzące działalność rolniczą stanowiły 83,25 % ogólnej liczby gospodarstw. Gospodarstwa, a faktycznie działki rolne, o areale do 1 ha stanowiły 48 % ogólnej liczby gospodarstw rolnych w gminie. Spośród 599 gospodarstw z tej kategorii 417, to jest 69,62 %, prowadziło działalność rolniczą. Gospodarstwa bardzo małe, o areale od 1 do 5 ha, stanowiły 47,6 % ogółu gospodarstw rolnych w gminie. Spośród 594 gospodarstw z tej kategorii 567, to jest aż 95,45 %, prowadziło działalność rolniczą. Do przedziału od 5 do 10 ha kwalifikowało się 3 % gospodarstw. W tej kategorii już wszystkie gospodarstwa prowadziły działalność rolniczą. Gospodarstwa średnie jak na polskie warunki, czyli o powierzchni od 10 do 15 ha to blisko 0,6 % ogółu, a gospodarstwa duże o areale powyżej 15 ha stanowiły 0,9 % ogółu. W tych ostatnich, największych kategoriach także wszystkie gospodarstwa prowadziły działalność rolniczą. Analizując powyższe należy przyjąć, że jak na dzisiejsze realia rynku rolnego struktura obszarowa gospodarstw rolnych jest bardzo rozdrobniona czego potwierdzeniem jest fakt, że aż 99 % z ogółu gospodarstw, w tym gospodarstw prowadzących działalność rolniczą, posiadało areal mniejszy niż 10 ha. Większość małych gospodarstw poszukuje i będzie poszukiwać dodatkowych, pozarolniczych źródeł dochodu. Aby sprostać realiom współczesnej gospodarki rynkowej należy przyspieszyć tempo restrukturyzacji sektora rolniczego, celem poprawy struktury agrarnej gospodarstw.

TABELA 115: Gmina Spytkowice – struktura gospodarstw rolnych w 2010 roku.

Powierzchnia w ha	Gospodarstwa rolne ogółem (%)			Prowadzące działalność rolniczą (%)		
	Gmina Spytkowice	Powiat Wadowicki	Województwo Małopolskie	Gmina Spytkowice	Powiat Wadowicki	Województwo Małopolskie
do 1	48,00	56,25	43,27	40,13	44,54	32,19
1 – 5	47,60	40,31	47,82	54,57	50,77	56,47
5 – 10	2,96	2,27	6,91	3,56	3,08	8,77
10 – 15	0,56	0,51	1,16	0,67	0,71	1,48
powyżej 15	0,88	0,66	0,84	1,06	0,90	1,08

Źródło: GUS (*Powszechny Spis Rolny 2010*), 2011.

Struktura gospodarstw rolnych ogółem jak i tylko gospodarstw prowadzących działalność rolniczą w gminie Spytkowice nie odbiega bardzo wyraźnie od średnich w powiecie i województwie. Analizowana gmina posiada mniej korzystną, czyli bardziej rozdrobnioną strukturę gospodarstw (ogółem i prowadzących działalność rolniczą), z dominacją gospodarstw bardzo małych, w porównaniu z całym województwem małopolskim, które skądinąd także posiada niekorzystną strukturę. Dla przykładu średnia ilość gospodarstw (ogółem i prowadzących działalność rolniczą) o powierzchni ponad 10 ha była na terenie całego województwa wyższa o około 50 % od średnich w powiecie wadowickim i gminie Spytkowice, a udział gospodarstw o areale od 5 do 10 ha był w regionie małopolskim średnio ponad 2 razy wyższy niż w porównywanych jednostkach.

TABELA 116: Gmina Spytkowice – powierzchnia gospodarstw rolnych według grup obszarowych użytków rolnych w 2010 roku.

Grupa obszarowa użytków rolnych w ha	Gospodarstwa rolne ogółem		Prowadzące działalność rolniczą	
	ha	%	ha	%
do 1	387,34	14,02	317,09	12,00
1 – 5	1381,65	50,00	1330,87	50,37
5 – 10	269,78	9,76	269,78	10,21
10 – 15	91,85	3,32	91,85	3,48
powyżej 15	632,57	22,89	632,57	23,94

Źródło: GUS (*Powszechny Spis Rolny 2010*), 2011.

Spośród 2763,19 ha użytków rolnych będących we władaniu gospodarstw rolnych ogółem 2642,16 ha, to jest 95,62 %, znajdowało się w rękach gospodarstw prowadzących działalność rolniczą. 1021 gospodarstw prowadzących działalność rolniczą o areale do 10 ha (98,27 % ogółu) skupiało w swoim władaniu 1917,74 ha spośród 2642,16 ha ogólnej powierzchni użytków wszystkich gospodarstw, czyli 72,58 %. Natomiast 18 gospodarstw (blisko 60–krotnie mniej) prowadzących działalność rolniczą o areale większym niż 10 ha (1,73 % ogółu) skupia w swoim władaniu 724,42 ha spośród 2642,16 ha ogólnej powierzchni użytków wszystkich gospodarstw, czyli 27,42 %. Koniecznym jest więc przekwalifikowanie znacznej części ludności rolniczej pracującej w najmniejszych gospodarstwach. Głównym problemem dla miejscowych rolników, pomijając lokalne warunki naturalne czy kłęski żywiołowe, jest zmienna rentowność produkcji rolniczej oraz brak szerszej możliwości podjęcia zajęć pozarolniczych. Od 2004 roku stan ten ulega przynajmniej częściowej poprawie dzięki dopłatom bezpośrednim do produkcji rolnej, pochodzącym ze wspólnotowego budżetu Unii Europejskiej.

Według danych z *Powszechnego Spisu Rolnego* z 2002 roku gospodarstwa rolne z terenu gminy Spytkowice dysponowały:

- 421 ciągnikami (w 2010 roku było 386 ciągników i posiadało je 329 gospodarstw);
- 39 samochodami ciężarowymi;
- 18 kombajnami zbożowymi.

Ponadto wyposażenie miejscowych gospodarstw rolnych obejmowało wówczas następujące budowle służące działalności rolniczej:

- budynki wielofunkcyjne – o powierzchni łącznej 53687 m²;
- stodoły – 34383 m²;
- obory – 10288 m²;
- garaże – 7423 m²;
- kurniki – 6996 m²;
- wiaty – 3502 m²;
- chlewnie – 2840 m²;
- inne pomieszczenia – 2622 m².

Rozkład gospodarstw według wykształcenia osoby kierującej gospodarstwem przedstawiał się wówczas następująco:

- wyższe rolnicze – 3 gospodarstwa;
- policealne rolnicze – 0;
- średnie zawodowe rolnicze – 36;
- zasadnicze zawodowe rolnicze – 80;
- kurs rolniczy – 171;
- brak wykształcenia rolniczego – 947.

Według danych z *Powszechnego Spisu Rolnego* z 2010 roku struktura dochodów analizowanych gospodarstw rolnych przedstawiała się następująco:

- z działalności rolniczej – 1039 gospodarstw;
- z pracy najemnej – 645;
- z emerytury i renty – 531;
- z pozarolniczej działalności gospodarczej – 100;
- z niezarobkowych źródeł utrzymania – 53.

oraz

- bez dochodów z niezarobkowych źródeł utrzymania – 1195 gospodarstw;
- bez dochodów z pozarolniczej działalności gospodarczej – 1148;
- bez dochodów z emerytury i renty – 717;
- bez dochodów z pracy najemnej – 602;
- bez dochodów z działalności rolniczej – 208.

6.1.3. Jakość gleb, uprawy i hodowla.

Pod względem jakości gleb wyrażonej klasyfikacją bonitacyjną gmina Spytkowice posiada dobre warunki do produkcji rolniczej. Udział gruntów ornych reprezentujących II klasę bonitacyjną jest śladowy i wynosi 2,5 %. Grunty orne dobrej jakości, będące w III klasie bonitacyjnej stanowią 53,4 %. Grunty orne średniej jakości czyli IV klasy bonitacyjnej to 43,5 % ogółu, zaś grunty orne słabe i bardzo słabe V i VI klasy bonitacyjnej stanowią 0,6 % ogółu gruntów ornych. Udział użytków zielonych (sady, łąki i pastwiska), będących w II klasie bonitacyjnej wynosi zaledwie 2 %, natomiast w III klasie bonitacyjnej wynosi 40,1 %. Użytki zielone średniej

jakości czyli IV klasy bonitacyjnej to 47,1 % ogółu, zaś użytki zielone słabe i bardzo słabe V i VI klasy bonitacyjnej stanowią 10,8 % ogółu użytków zielonych. Charakterystyki jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej (RPP) dokonuje się w oparciu o metodykę waloryzacji opracowaną przez Instytut Upraw, Nawożenia i Gleboznawstwa - Państwowy Instytut Badawczy w Puławach (IUNG Puławy). Instytut ten ocenia jakość RPP za pomocą syntetycznego wskaźnika waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej (WWRPP). Wskaźnik ten agreguje w sobie jakość głównych elementów środowiska wpływających na warunki produkcji rolnej, to jest: warunków wodnych, rzeźby terenu, tak zwanego agroklimatu (temperatura, nasłonecznienie i opady) oraz jakości gleb. Ogólny wskaźnik WWRPP oblicza się poprzez zsumowanie czterech ww. wskaźników cząstkowych. Wskaźnik ten bardzo dobrze odzwierciedla potencjał rolniczej przestrzeni produkcyjnej, o czym świadczy jego wysoka korelacja z plonami głównych roślin uprawnych. Największy wpływ na jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej wywiera bonitacja gleb, bowiem aż w 65 – 75 % decyduje ona o wielkości wskaźnika WWRPP. Wskaźnik obliczony dla całej Polski wynosi 66,6 pkt, dla województwa małopolskiego – 69,3 pkt (jeden z wyższych w kraju), dla powiatu wadowickiego 75,6 pkt, zaś dla gminy Spytkowice 84,8 pkt.

TABELA 117: Gmina Spytkowice – odsetek gruntów ornych i użytków zielonych, będących w najlepszych klasach bonitacyjnych (klasy II – III) według miejscowości¹⁰⁹.

Miejscowość (obręb)	Odsetek użytków rolnych w II – III klasie bonitacyjnej ¹¹⁰	
	Grunty orne	Użytki zielone
Bachowice	58,79	17,33
Lipowa	66,81	2,61
Miejsce	54,23	60,07
Miejsce – Wiśnicz	5,25	51,52
Półwieś	55,42	28,52
Ryczów	24,84	58,77
Spytkowice	69,51	45,19
Spytkowice – Wiśnicz	68,11	1,01

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Wadowicach, 2016.

Grunty orne o najwyższym wskaźniku bonitacji występują w obrębach: Spytkowice, Spytkowice – Wiśnicz, Lipowa i Bachowice (powyżej 55,83 %¹¹¹ gruntów ornych w klasach II – III). Użytki zielone o najwyższym wskaźniku bonitacji występują w obrębach: Miejsce, Ryczów, Miejsce – Wiśnicz i Spytkowice (powyżej 42,11 %¹¹² użytków zielonych w klasach II – III). Należy nadmienić, że w każdej miejscowości znajdują się użytki rolne objęte ochroną (klasy bonitacyjne II – III).

Powyższe uwarunkowania decydują, że głównym kierunkiem w produkcji rolniczej jest uprawa roślinna dostosowana na potrzeby rolno – spożywczego przemysłu przetwórczego oraz uzupełniająco hodowla zwierząt. Największe znaczenie w gminie w okresie *Powszechnego Spisu Rolnego* z 2010 roku miały następujące uprawy (powierzchnia zasiewów wyniosła 1822,87 ha):

- zboża ogółem – 1623,06 ha (z czego 1244,64 ha zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi, głównie: pszenica – 412,43 ha i mieszanki zbożowe – 261,42 ha);
- kukurydza na ziarno – 378,25 ha;

¹⁰⁹ Według ewidencji gruntów, 2016.

¹¹⁰ Grunty podlegające ochronie.

¹¹¹ Średnia dla gminy Spytkowice.

¹¹² Średnia dla gminy Spytkowice.

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

- ziemniaki – 106,18 ha;
- uprawy przemysłowe – 82,03 ha;
- rzepak i rzepik – 79,75 ha;
- buraki cukrowe – 1,58 ha;
- warzywa gruntowe – 1,19 ha;
- strączkowe jadalne – 0,59 ha.

Ogólnie można przyjąć, że na terenie gminy Spytkowice uprawia się mało roślin wymagających znacznej chemizacji, to jest np.: rzepaku. Ma to pozytywny wpływ na funkcjonowanie środowiska, a zwłaszcza na stan wód powierzchniowych i podziemnych. Warunki glebowe gminy, zbliżone do średniej występującej w województwie małopolskim powodują, że plony głównych ziemiopłodów kształtują się na zbliżonym poziomie do przeciętnych wartości osiąganych w regionie.

Należy nadmienić, że na terenie gminy Spytkowice w okresie *Powszechnego Spisu Rolnego* z 2010 roku spośród wszystkich 826 gospodarstw prowadzących uprawy (66,19 % ogółu gospodarstw):

- 771 gospodarstw uprawiało zboża ogółem (93,34 % z ogółu gospodarstw prowadzących uprawy);
- 737 – zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi (89,23 %);
- 501 – ziemniaki (60,65 %);
- 29 – uprawy przemysłowe (3,51 %);
- 27 – warzywa gruntowe (3,27 %);
- 13 – rzepak i rzepik (1,57 %);
- 5 – strączkowe jadalne (0,60 %).

Produkcja zwierzęca dostosowana jest do bieżących potrzeb na rynku. Na terenie gminy Spytkowice główne kierunki hodowli w 2010 roku (według danych z *Powszechnego Spisu Rolnego*) to:

- drób ogółem – 105731 sztuk;
- drób kurzy – 80045 sztuk;
- trzoda chlewna ogółem – 2880 sztuk;
- trzoda chlewna lochy – 260 sztuk;
- bydło ogółem – 77 sztuk;
- krowy – 36 sztuk;
- konie – 13 sztuk.

Należy nadmienić, że w analizowanym okresie czasu na terenie gminy 706 gospodarstw, to jest 56,57 % ogółu, utrzymywało zwierzęta gospodarskie, z czego:

- 651 gospodarstw posiadało drób ogółem (92,21 % z ogółu gospodarstw utrzymujących zwierzęta gospodarskie);
- 635 – drób kurzy (89,94 %);
- 261 – trzodę chlewną ogółem (36,97 %);
- 90 – trzodę chlewną lochy (12,75 %);
- 36 – bydło ogółem (5,10 %);
- 26 – krowy (3,68 %);
- 11 – konie (1,56 %).

6.1.4. Rybactwo.

Gospodarka rybacka stanowi ważną dziedzinę lokalnego rolnictwa. W północno – zachodniej części gminy znajduje się kompleks stawów hodowlanych – Stawy Spytkowice. Działalność prowadzi tu Rybacki Zakład Doświadczalny w Zatorze (RZD) wchodzący w skład Instytutu Rybactwa Śródlądowego z siedzibą w Olsztynie. RZD w Zatorze prowadzi działalność doświadczalną i produkcyjną (ryby towarowe i materiał zarybieniowy). W działalności naukowo – badawczej RZD specjalizuje się w pracach nad doskonaleniem populacji karpia. Zakład zaopatruje krajowe gospodarstwa stawowe w wyselekcjonowane reproduktory karpia. Prowadzony program prac hodowlanych obejmuje:

- prowadzenie selekcji twórczej (hodowla nowych linii);
- ocenę przydatności linii do krzyżowania w celu określenia efektu heterozji potomstwa;
- hodowlę zachowawczą (reprodukcja poszczególnych linii);
- zaopatrzenie producentów w selekty i tarlaki tych linii karpia, które dają w efekcie krzyżowania potomstwo o wysokich cechach produkcyjnych.

Obok karpia (głównego gatunku hodowanego) RZD prowadzi sprzedaż innych gatunków ryb: takich jak: lin, jaź, tołpyga, amur, karaś pospolity i złocisty oraz ryb drapieżnych: szczupak, sum i okoń.

Zgodnie z zapisem ustawy Prawo wodne rybackie korzystanie ze śródlądowych wód powierzchniowych jest zaliczane do szczególnego korzystania z wód. Gospodarka rybacka wymaga przestrzegania zasad ochrony środowiska i uzyskania pozwolenia wodnoprawnego. Ogółem powierzchnia gruntów pod stawami wynosi 299,9504 ha¹¹³, co stanowi 5,82 % ogólnej powierzchni gminy.

Na koniec 2015 roku na terenie gminy funkcjonowało 9 podmiotów gospodarczych z sekcji „A”, dział 1 (uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo) oraz 1 podmiot z sekcji „A”, dział 3 (rybactwo). Największym podmiotem prowadzącym działalność rolniczą (rybactwo śródlądowe) w gminie jest Rybacki Zakład Doświadczalny w Zatorze. Należy podkreślić, że pomimo niekorzystnej struktury obszarowej gospodarstw rolnych (bardzo duże rozdrobnienie gospodarstw) lokalne rolnictwo ma dość dobre możliwości do dalszego rozwoju. Wynika to przede wszystkim z korzystnych warunków składających się na jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Oczekuje się tu poprawy struktury agrarnej i rozwoju grup producenckich, które są wyrazem unowocześniania się krajowego rolnictwa. Lokalne tereny wiejskie, zwłaszcza w rejonie zbiorników wodnych, predysponowane są także do rozwoju aktywności gospodarczych związanych z turystyką i rekreacją. Gmina Spytkowice nie posiada opracowania pn. *Plan Urzędzeniowo – Rolny*.

6. 2. Leśnictwo.

Gmina Spytkowice charakteryzuje się bardzo niskim zalesieniem. Lasy i grunty leśne zajmują tu powierzchnię 492,02 ha¹¹⁴ i stanowią zaledwie 9,86 % powierzchni gminy. Jest to wskaźnik wielokrotnie niższy od średniej dla powiatu wadowickiego – 23,84 % oraz dla województwa małopolskiego – 29,03 %. Samych lasów jest 483,08 ha¹¹⁵ co stanowi 9,68 % powierzchni gminy

¹¹³ Według ewidencji gruntów, 2016.

¹¹⁴ Łącznie z gruntami związanymi z gospodarką leśną, według GUS 2017.

¹¹⁵ Według GUS 2017.

TABELA 118: Gmina Spytkowice – wskaźniki lesistości w % w 2015 roku.

Lesistość	Gmina Spytkowice	Powiat Wadowicki	Województwo Małopolskie
Lasy i grunty leśne	9,86	23,84	29,03
Tylko lasy	9,68	23,59	28,68

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

Lasami znajdującymi się na terenie gminy Spytkowice zarządzają Nadleśnictwa Andrychów (obręby: Bachowice, Lipowa, Miejsce, Półwieś, Ryczów, Spytkowice) i Krzeszowice (obręby Miejsce – Wiśnicz i Spytkowice – Wśnicz) należące odpowiednio do Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Katowicach i Krakowie. Rejon gminy nadzorują Leśnictwa Alwernia (Nadleśnictwo Krzeszowice) i Tłuczań (Nadleśnictwo Andrychów). W 2015 roku ogólna powierzchnia gruntów leśnych na terenie gminy Spytkowice wynosiła 492,02 ha, w tym samych lasów 483,08 ha. Z ogółu gruntów leśnych we władaniu publicznym znajdowało się 375,86 ha (76,39 %), a w rękach prywatnych pozostawało 116,16 ha (23,61 %). Spośród lasów publicznych własnością Skarbu Państwa było 371,78 ha (98,91 %) gruntów leśnych, z czego 369,35 ha w zarządzie Lasów Państwowych, zaś własnością gminy było 4,08 ha gruntów leśnych (1,09 %).

Na terenie gminy Spytkowice udział lasów pozostających w rękach prywatnych jest znacznie niższy od średnich przyporządkowanych dla powiatu i województwa. Z ogółu lasów prywatnych, udział lasów należących do osób fizycznych jest tu jednak wyższy od porównywanych jednostek. Natomiast udział lasów będących własnością komunalną jest najniższy w porównaniu ze wskaźnikami charakteryzującymi powiat wadowicki i województwo małopolskie.

TABELA 119: Gmina Spytkowice – struktura własnościowa lasów i gruntów leśnych w 2015 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Spytkowice (%)	Powiat Wadowicki (%)	Województwo Małopolskie (%)
Grunty leśne publiczne	76,39	51,15	56,85
<i>w tym Skarb Państwa</i>	98,91	97,04	92,68
<i>w tym Gminy</i>	1,09	2,96	4,75
Grunty leśne prywatne	23,61	48,85	43,15
<i>w tym osób fizycznych</i>	99,88	92,93	89,95

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

Zbiorowiska leśne w postaci niewielkich, zwartych powierzchniowo kompleksów występują w południowej (Las Bachowiec na wschód od wsi Bachowice oraz północna część Lasu Burzyńskiego na południe od wsi Półwieś) oraz zachodniej części gminy (Górki Bachowskie i Spytkowskie).

TABELA 120: Gmina Spytkowice – powierzchnia lasów i gruntów leśnych według miejscowości w 2016 roku¹¹⁶.

Miejscowość (obręb)	Powierzchnia lasów w ha	Wskaźnik lesistości w %
1	2	3
Bachowice	369,2234	26,98
Lipowa	–	–

¹¹⁶ Według ewidencji gruntów, 2016.

**STUDYUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

1	2	3
Miejsce	1,3350	0,48
Miejsce – Wiśnicz	–	–
Półwieś	54,2934	18,76
Ryczów	26,0945	2,79
Spytkowice	44,1593	2,15
Spytkowice – Wiśnicz	0,4100	0,30

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Wadowicach, 2016.

Największą lesistością, ponad średnią (9,61 %¹¹⁷) występującą w gminie Spytkowice, charakteryzują się obręby Bachowice i Półwieś. W rejonie obrębów Lipowa i Miejsce – Wiśnicz nie występują tereny leśne. Wskaźnik lesistości w pozostałych obrębach jest śladowy.

W odróżnieniu od większości kompleksów leśnych na terenie całego kraju oraz częściowo województwa małopolskiego dzisiejszy las na terenie gminy Spytkowice posiada zróżnicowaną strukturę gatunkową, korzystną z punktu widzenia optymalnego wykorzystania siedlisk i bioróżnorodności zespołów leśnych. Nie występują tu lasy o charakterze monokultur sosnowych czy świerkowych, które posiadają najczęściej niewielką wartość przyrodniczą, gdyż są to przeważnie zbiorowiska wtórne ze sztucznie nasadzoną sosną czy świerkiem. Innymi słowy nie są to lasy gospodarcze. Nadrzędność pozaprodukcyjnych funkcji lasu nad produkcją drewna pojawiło się i funkcjonuje od 1991 roku wraz z datą wejścia w życie „Ustawy o lasach”. Lasy w gminie Spytkowice, bliższe wzorcowi lasu naturalnego, są bardziej odporne na działanie szkodliwych czynników. Do najgroźniejszych z nich należą:

- cyklicznie pojawiające się susze;
- skażenie powietrza i gleb zanieczyszczeniami;
- gradacje szkodliwych owadów;
- odbiegająca od przepisów penetracja terenów leśnych przez ludzi;
- ewentualne zmiany struktury własnościowej lasów.

Lasy położone na terenie gminy Spytkowice charakteryzują się niewielkimi uszkodzeniami drzewostanów przez emisje przemysłowe. Wszystkie lasy w gminie zaliczono do 1 strefy uszkodzeń przez oddziaływanie gazów i pyłów przemysłowych, w skali: 0 – brak uszkodzeń, 1 – uszkodzenia słabe, 2 – uszkodzenia średnie, 3 – uszkodzenia silne. Na kondycję lasów niekorzystnie oddziałują stałe czynniki (abiotyczne) kształtujące bilans wodny, takie jak deficyt opadów czy powtarzające się długotrwale susze podczas sezonu wegetacyjnego, prowadzące do obniżania się poziomu wód gruntowych. Należy jednak podkreślić, że lasy w gminie Spytkowice występują na siedliskach położonych w strefach dość płytkiego zalegania zwierciadła wody podziemnej pierwszego horyzontu (od 2 do 5 m), a przepuszczalność gruntów jest tu łatwa i średnia. Zagrożenia biotyczne wywołują masowe pojawianie się szkodników owadzych (szczególnie owadów liściożernych w drzewostanach iglastych oraz szkodników wtórnych sosny i świerka), a także chorób infekcyjnych w dość regularnych odstępach czasu. Zagrożenia antropogeniczne związane są z antropopresją, rozwojem gospodarczym i związanej z nim ekspansji infrastruktury technicznej. Według *Mapy Sozologicznej*¹¹⁸ stopień degradacji lasów ze względu na czynniki antropogeniczne uznaje się tu za słaby (Las Bachowiec i Las Burzyńskiego) oraz średni (kompleks leśny w rejonie Górów Bachowskich i Spytkowskich), w skali: słaby – średni – silny. Istotnych zagrożeń ze strony czynników abiotycznych i biotycznych nie wykazano.

¹¹⁷ Według ewidencji gruntów, 2016.

¹¹⁸ *Komentarz do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusze: M-34-75-B Wadowice (Absalon, Jankowski, Leśniok, 1995 i Gruszczyński, 2001) i M-34-76-A Kalwaria Zebrzydowska (Absalon, Jankowski, Leśniok, 1995 i Wika, 2001).

Uwzględnienie w gospodarce leśnej ekologicznych i społecznych funkcji lasu, określanych jako pozaprodukcyjne, znalazło wyraz między innymi w wyróżnieniu lasów o charakterze ochronnym. Generalnie kompleksy leśne uznane jako lasy ochronne to przede wszystkim lasy wodochronne, glebochronne, ostoje zwierzyny oraz lasy wypoczynkowe. Cenne pod względem przyrodniczym są lasy nasienne wyłączone z pozyskiwania drewna, zajęte przez starodrzew i służące do pozyskiwania nasion z drzew stojących. Na terenie gminy Spytkowice lasy ochronne obejmują całą powierzchnię leśną w zarządzie Lasów Państwowych. Są to lasy glebochronne i wodochronne. Mają one za zadanie chronić tereny źródliskowe cieków powierzchniowych oraz siedliska wilgotne. Wpływają zasadniczo na retencję wód gruntowych, utrzymując je na względnie stałym poziomie. Nie wyróżniono tutaj obszarów ostoji zwierząt. Jest to głównie wynik tego, że występują tu tylko niewielkie powierzchnie terenów leśnych. W lasach ochronnych prowadzi się gospodarkę leśną zapewniającą utrzymanie spełnianych funkcji ochronnych. Istnienie takich form ochronnych na terenie lasów położonych w granicach gminy Spytkowice w zasadniczy sposób wpływa na możliwości ich wykorzystywania dla celów rekreacyjnych. Racjonalna gospodarka leśna zapewnia ochronę gleb i terenów szczególnie narażonych na zniszczenie lub uszkodzenie oraz ochronę wód powierzchniowych i głębinowych. Właściwa gospodarka leśna pozwala miejscowym lasom na spełnianie różnych funkcji, które można podzielić na dwie podstawowe grupy: funkcja produkcyjna i pozaprodukcyjna (dominująca). Funkcje produkcyjne (gospodarcze) lasu polegają na zdolności do produkcji biomasy i ciągłego powtarzania tego procesu, co umożliwia trwałe użytkowanie drewna i surowców nieдрzewnych pozyskiwanych z lasu, w tym użytków gospodarki łowieckiej. Do funkcji pozaprodukcyjnych zaliczyć należy funkcje ekologiczne i społeczne. Funkcje ekologiczne wyrażają się między innymi korzystnym wpływem lasów na kształtowanie: klimatu, atmosfery, regulacji obiegu wody w przyrodzie, ochronę gleb przed erozją i krajobrazu przed stepowaniem, zachowanie potencjału biologicznego (różnorodność gatunków i ekosystemów) i różnorodności krajobrazu. Funkcje społeczne lasu kształtują głównie korzystne warunki zdrowotne, rekreacyjne, turystyczne i edukacyjne dla społeczeństwa. Dlatego też zagospodarowanie tych lasów winno mieć na celu trwałość utrzymania drzewostanu z zachowaniem w nich walorów estetyczno – krajobrazowych.

W rejonie gminy Spytkowice funkcjonują następujące obwody i koła łowieckie:

- obwód łowiecki nr 99 Ośrodek Hodowli Zwierzyny w Zatorze;
- obwód łowiecki nr 116 „Hubert” Ryczów;
- obwód łowiecki nr 117 „Kruk” Zator.

Reasumując kompleksy leśne gminy to obszary wielofunkcyjne, gdzie nakładają się różne funkcje, ograniczenia i trendy rozwojowe. Są to:

- produkcja leśna w ramach gospodarki zasobami przez poszczególne Nadleśnictwa;
- funkcja ekologiczna – ochrona związana z ochroną zasobów leśnych oraz wartości przyrodniczych danego obszaru, zwłaszcza w granicach obszarów chronionych w myśl ustawy o ochronie przyrody;
- funkcja rekreacyjna.

Nadrzędnym celem ochrony ekosystemów leśnych jest utrzymanie i odtwarzanie ich charakteru, zbliżonego do pierwotnego oraz naturalnego, a także prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej związanej z pozyskiwaniem drewna. Prowadzona obecnie przez Nadleśnictwa Andrychów i Krzeszowice gospodarka leśna jest prawidłowa i w takim charakterze powinna być kontynuowana w przyszłości, to jest:

- ochrona istniejących zasobów;
- dbałość o stan sanitarny lasów;
- częściowe zagospodarowanie lasów dla potrzeb mieszkańców i turystów – ścieżki spacerowe, ścieżki rowerowe, punkty widokowe, miejsca odpoczynku, itp.;

- sukcesywna realizacja dolesień, zwłaszcza na nie użytkowanych gruntach rolnych zaliczanych do V i VI klasy bonitacyjnej.

Gmina Spytkowice nie posiada opracowania pn. *Projekt granicy rolno – leśnej*.

Na koniec 2015 roku na terenie gminy funkcjonował 1 podmiot gospodarczy z sekcji „A”, dział 2 (leśnictwo i pozyskiwanie drewna). Leśnictwo z oczywistych względów nie będzie pełnił znaczącej funkcji w strukturze przestrzennej i gospodarczej gminy Spytkowice.

6. 3. Działalności produkcyjne.

6.3.1. Górnictwo, przetwórstwo i poszukiwanie kopalin.

Aktualnie na terenie gminy Spytkowice działalności górnicze prowadzi się na złożu kruszywa naturalnego „Wiślicz”. Ustanowiono tu obszar i teren górniczy „Wiślicz”:

- Miejscowość (sołectwo) – Spytkowice;
- Obręb – Spytkowice–Wiśnicz;
- Działki ewidencyjne nr: 965/4, 965/5 i 965/6;
- Koncesja (Decyzja) nr SR–IX.7422.2.55.2013.RŁ Marszałka Województwa Małopolskiego z dnia 18 listopada 2013 roku, zmieniona Decyzją nr SR–IX.7422.2.19.2015.RŁ Marszałka Województwa Małopolskiego z dnia 10 czerwca 2015 roku;
- Użytkownik – Wiśnicz sp. o.o., Katowice, ul. Barbary 21;
- Kopalina – kruszywo naturalne;
- Powierzchnia obszaru i terenu górniczego „Wiślicz” – 65,2 ha;
- Metoda wydobywania – odkrywkowa;
- Ważność koncesji – 31 grudnia 2043 roku.

Decyzją Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2014 roku (DGKw–4770–92/17705/14/AC) udzielono spółce Energia Karpaty Zachodnie sp. z o.o. koncesji na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego w obszarze „Bielsko – Biała”, obejmującym część bloków koncesyjnych nr 411 i 431, położonym między innymi na terenie gminy Spytkowice. Celem prac poszukiwawczych i rozpoznawczych, prowadzonych w utworach trzeciorzędu, karbonu, dewonu i kambru, jest udokumentowanie na wyżej wymienionym obszarze złóż ropy naftowej i gazu ziemnego. Koncesji udzielono na okres 9 lat licząc od dnia wydania koncesji.

Na obszarze gminy występują także punkty niekoncesjonowanego wydobywania piasków, prowadzonego okresowo na własne potrzeby przez miejscową ludność.

Ewentualne rozpoczęcie działalności górniczej na pozostałych udokumentowanych złożach kopalin w rejonie gminy nie spowoduje, że górnictwo i wydobywanie stanie się istotną dziedziną w strukturze lokalnego przemysłu.

6.3.2. Pozostałe działalności produkcyjne.

Działalności produkcyjne pełnią uzupełniającą funkcję w strukturze przestrzennej gminy, jednakże wysoki odsetek zatrudnionych w przemyśle i budownictwie lokuje ten sektor gospodarki jako jeden z kluczowych w gminie. Zakłady produkcyjne zlokalizowane są przede wszystkim na terenie największych miejscowości: Bachowice,

Ryczów i Spytkowice. Dominuje przemysł spożywczy i lekki, a także budownictwo i rzemiosło produkcyjne. Do największych zakładów z sekcji „C” (przemysł) i „F” (budownictwo) należą:

- Przedsiębiorstwo Budowlano – Drogowo – Mostowe „Drog – Bud”, Spytkowice, ul. Jana Pawła II 5, roboty związane z budową dróg i autostrad, 180 zatrudnionych;
- „De – heus” sp. z o.o. Wytwórnia Pasz, Spytkowice, ul. Wadowicka 102, produkcja gotowej paszy dla zwierząt gospodarskich, około 60 zatrudnionych;
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Usługowe „Adrianno – Damianii”, Bachowice, ul. Na Wzgórzach 27, produkcja pozostałej odzieży wierzchniej, około 50 zatrudnionych;
- Wytwórnia Napojów Chłodzących „Sahara”, Spytkowice, ul. Czarnowiejska 12, produkcja napojów bezalkoholowych; produkcja wód mineralnych i pozostałych wód butelkowanych, około 22 zatrudnionych;
- Piekarnia „Maja” s.c., Spytkowice, ul. Wadowicka 125, produkcja pieczywa; produkcja świeżych wyrobów ciastkarskich i ciastek, około 20 zatrudnionych;
- Piekarnia „Senderów” s.c., Spytkowice, ul. Czarnowiejska 69a, produkcja pieczywa; produkcja świeżych wyrobów ciastkarskich i ciastek, około 19 zatrudnionych;
- Przedsiębiorstwo Robót Wodno – Inżynieryjnych, Remontowo – Budowlanych, Instalacji i Usług Projektowych, Ryczów, ul. Wspólna 8b, roboty związane z budową obiektów inżynierii wodnej, około 17 zatrudnionych;
- Firma Produkcyjno – Handlowa „Max”, Ryczów, ul. Oświęcimska 7, produkcja mebli biurowych i sklepowych, 8 zatrudnionych;
- Serwis Maszyn Budowlanych „Hydro – Mar”, Ryczów, ul. Spokojna 60, naprawa i konserwacja maszyn, 7 zatrudnionych;
- Zakład Mechaniki Maszyn „Janpa”, Spytkowice, ul. św. Katarzyny 8, produkcja pozostałych narzędzi mechanicznych, 4 zatrudnionych.

Przedsiębiorstwo Budowlano – Drogowo – Mostowe „Drog – Bud” w Spytkowicach zajmuje się przede wszystkim: budową i kompleksową modernizacją dróg i mostów, remontami w zakresie dróg, ulic i obiektów mostowych, budową chodników, placów parkingowych i kanalizacji, produkcją mas bitumicznych oraz zimowym utrzymaniem dróg.

„De Heus” od ponad 20 lat w Polsce i od ponad 100 lat na świecie produkuje mieszanki paszowe pełnoporcjowe, mieszanki uzupełniające (koncentraty), a także mieszanki mineralno – witaminowe (premiksy) i preparaty mlekozastępcze. Posiada szeroką ofertę rozwiązań żywieniowych dla hodowców drobiu, bydła i trzody chlewnej. Firma jest ekspertem w żywieniu zwierząt i liderem w dostarczaniu rozwiązań żywieniowych na polskim rynku paszowym. Działa w ponad 50 krajach na całym świecie, wspierając osiągnięcia swoich klientów: producentów żywca, mleka, jaj i ryb. Fabryka (oddział) w Spytkowicach specjalizuje się w produkcji pasz dla drobiu. Wytwarza także pasze dla trzody chlewnej. Zdolności produkcyjne wytwórni osiągają 250 tys. ton rocznie.

Firma „Adrianno – Damianii” na rynku odzieżowym istnieje od ponad 40 lat. Oferuje szeroki wybór płaszczy i kurtek damskich oraz męskich, garniturów, marynarek i wszelkiego rodzaju dodatków takich jak: koszule męskie, paski, krawaty, spinki mankietowe, spinki do krawatów, szaliki damskie, szaliki męskie, swetry damskie. W Bachowicach znajduje się jeden z oddziałów firmy wraz z salonem firmowym.

Firma „Sahara” powstała na początku lat 90-tych XX wieku. Specjalizuje się w produkcji napojów. W jej asortymencie znajdują się napoje: energetyczne, izotoniczne, funkcyjne, gazowane i niegazowane.

Generalnie na koniec 2015 roku na terenie gminy funkcjonowało 79 podmiotów przemysłowych (sekcje „B”, „C” i „E”), z czego 75 zajmowało się przetwórstwem przemysłowym (sekcja „C”). Budownictwo (sekcja „F”) reprezentowało 215 podmiotów. Zdecydowana większość z nich, poza wyżej wymienionymi, to niewielkie zakłady, zatrudniające kilka – kilkanaście osób, zajmujące się rzemiosłem produkcyjnym. W 2014 roku liczba pracujących¹¹⁹ w przemyśle i budownictwie na terenie gminy wynosiła 500 osób. Oznacza to, że na 1000 osób w wieku produkcyjnym 76 pracowało w przemyśle bądź budownictwie.

Szansą na dalszy rozwój aktywności gospodarczych na terenie gminy Spytkowice związanych z sektorem produkcyjnym są:

- miejscowa baza surowcowa (kruszywo naturalne);
- wykwalifikowana siła robocza;
- przebieg ważnych szlaków kolejowych i drogowych w tej części Polski;
- bliskie sąsiedztwo aglomeracji Krakowa i Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego (GOP);
- bliskość granicy z Republiką Czeską i Republiką Słowacką;
- uzbrojone i planowane do uzbrojenia tereny przeznaczone pod działalności przemysłowe.

Obecnie cena 1 m² terenu przeznaczonego pod działalności gospodarcze wynosi od około 40 do 70 złotych. Jej konkretna wysokość uzależniona jest od lokalizacji i stopnia uzbrojenia terenu w infrastrukturę techniczną.

Na terenie gminy obszary predysponowane do rozwoju funkcji produkcyjnych zlokalizowane są praktycznie tylko na niewielkich powierzchniach w wybranych rejonach poszczególnych miejscowości. Wynika to przede wszystkim z fizjografii terenu, związanymi z tym bezpośrednio czynnymi procesami geomorfologicznymi (zagrożenia powodziowe, niekorzystne ukształtowanie terenu, ruchy masowe) oraz obecnością cennych przyrodniczo obszarów chronionych objętych siecią NATURA 2000. Funkcje produkcyjne jako rozwojowe przypisać można przede wszystkim miejscowościom: Bachowice, Ryczów i zwłaszcza Spytkowice (tereny sąsiadujące z drogą krajową nr 44 i linią kolejową nr 94). W pozostałych miejscowościach funkcje produkcyjne rozwijać można tylko jako uzupełniające w stosunku do obecnej struktury przestrzennej i gospodarczej. Rozwój działalności produkcyjnych w skali odpowiedniej dla oferowanej podaży wymagać będzie wprowadzenia kolejnych inwestycji zewnętrznych. Ważnym atutem może być fakt, że Gmina posiada uchwalony miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego i wyznaczone w nim tereny przeznaczone pod aktywności gospodarcze. Generalnie na wyżej wymienionych obszarach oczekuje się rozwoju nowoczesnych i zaawansowanych technologicznie inwestycji. Potencjalny sektor produkcyjny, najlepiej w postaci zakładów drobnej wytwórczości, nie może powodować strat w środowisku i powinien być podporządkowany obecnej ekologiczno – ochronnej funkcji obszaru. Gmina nie oferuje zwolnień z podatku od nieruchomości dla inwestujących przedsiębiorstw.

6. 4. Usługi rynkowe.

Charakterystyczny w ostatnich 30 latach XX wieku dla krajów rozwiniętych proces serwicyzacji gospodarki postępuje w Polsce od ponad 25 lat. Rośnie odsetek zatrudnionych w III sektorze gospodarki narodowej. Dogodne położenie geograficzne gminy Spytkowice oraz obecna struktura gospodarcza powoduje, że pożądanym staje się dalszy rozwój sektora usługowego, w tym przede wszystkim usług: turystycznych, sportowo – rekreacyjnych i gastronomicznych.

¹¹⁹ Według faktycznego miejsca pracy; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób; bez pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.

6.4.1. Handel.

Gmina, a zwłaszcza miejscowość Spytkowice, posiada dobrze rozwiniętą sieć placówek handlowych. Ogółem w 2003¹²⁰ roku funkcjonowały tu 84 sklepy, w których pracowało 139 osób. Na 1 obiekt handlowy przypadało wówczas 111 mieszkańców. Obecnie liczbę sklepów szacuje się na 50 placówek, a więc na 1 obiekt przypada 205 mieszkańców. Większość ze sklepów, poza nielicznymi wyjątkami, to placówki małe i średnie, o powierzchni sprzedaży nie przekraczającej 100 m². W Bachowicach (ul. ks. Gołby 66a – salon sprzedaży firan), Ryczowie (ul. Oświęcimska 7 – sklep spożywczy i salon meblowy) i Spytkowicach (ulice: Krakowska 20 i Rynek 21 – sklepy spożywczo-przemysłowe) funkcjonują także wielkopowierzchniowe obiekty handlowe o powierzchni sprzedaży powyżej 300 m². Głównymi ośrodkami handlowymi w gminie poza Spytkowicami (25 sklepów) są wsie Bachowice i Ryczów (odpowiednio po 13 i 11 sklepów). Placówka handlowa znajdują się także we wsi Miejsce. Jedynie we wsiach Lipowa i Półwieś nie ma obiektów handlowych. Ponadto na terenie gminy funkcjonują 3 stacje paliw zlokalizowane w Spytkowicach (ulice Krakowska i Zamkowa) i Ryczowie (ul. Krakowska).

TABELA 121: Gmina Spytkowice – placówki handlowe w 2016 roku.

Miejscowość	Ilość placówek handlowych
Bachowice	13
Lipowa	–
Miejsce	1
Półwieś	–
Ryczów	11
Spytkowice	25

Źródło: Urząd Gminy Spytkowice, 2016.

TABELA 122: Gmina Spytkowice – dostępność oraz nasycenie placówkami handlowymi w 2003 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Spytkowice	Powiat Wadowicki	Województwo Małopolskie
Liczba mieszkańców na 1 sklep	110,74	80,80	88,50
Liczba sklepów na 10 km ²	17,87	29,47	24,21
Liczba pracujących na 1 sklep	1,65	2,25	2,49
Liczba mieszkańców na 1 stację paliw	4651	7307	5075
Liczba stacji paliw na 10 km ²	0,43	0,33	0,42

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2003.

Dostępność (liczba mieszkańców na 1 sklep) oraz nasycenie (liczba sklepów na 10 km²) placówek handlowych dla mieszkańców gminy Spytkowice była w analizowanym okresie mniej korzystna w porównaniu z przeciętnymi w powiecie i województwie. Jest to jednak zjawisko charakterystyczne dla gmin wiejskich. Niska liczba pracujących na 1 sklep świadczy o tym, że miejscowy handel to wówczas głównie zakłady osób fizycznych oraz firmy rodzinne. Od 2003 roku struktura handlu przeszła głębokie przeobrażenia. Wraz z rozwojem wielkopowierzchniowych obiektów handlowych spadła ogólna liczba placówek handlowych. Należy w tym miejscu podkreślić, że miejscowy sektor usług handlowych (zwłaszcza specjalistyczny handel drobnodetaliczny)

¹²⁰ Urząd Statystyczny począwszy od 2004 roku nie publikuje danych dotyczących ilości placówek handlowych w podziale na gminy i powiaty.

ma utrudnione możliwości rozwoju, ze względu na bliskie położenie większych, miejskich ośrodków usługowych, takich jak Wadowice, a także Andrychów, Chrzanów, Kraków i Oświęcim.

TABELA 123: Gmina Spytkowice – dostępność oraz nasycenie wielkopowierzchniowymi placówkami handlowymi w 2015 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Spytkowice	Powiat Wadowicki	Województwo Małopolskie
Liczba mieszkańców na 1 supermarket ¹²¹	–	7977	6855
Liczba mieszkańców na 1 hipermarket ¹²²	–	–	74947
Liczba supermarketów na 100 km ²	–	3,10	3,24
Liczba hipermarketów na 100 km ²	–	–	0,30

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

W 2015 roku na terenie gminy Spytkowice nie było obiektów spełniających kryteria supermarketu według GUS. Z oferty większych placówek handlowych mieszkańcy gminy Spytkowice korzystają poza granicami gminy, a w przypadku hipermarketów dopiero poza granicami powiatu (Kraków, GOP).

TABELA 124: Gmina Spytkowice – targowiska¹²³ w 2015 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Spytkowice	Powiat Wadowicki	Województwo Małopolskie
Liczba mieszkańców na 1 targowisko stałe	10242	22791	21759
Liczba mieszkańców na 1 m ² targowiska stałego	25,86	6,75	3,78
Liczba mieszkańców na 1 stały punkt sprzedaży na targowisku stałym	–	482	582
Liczba targowisk stałych na 100 km ²	2,00	1,09	1,02
Liczba mieszkańców na 1 targowisko sezonowe	–	13295	2873
Liczba targowisk sezonowych na 100 km ²	–	1,86	7,73

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

Na terenie Spytkowic w rejonie ulic Zamkowej i Starowiejskiej funkcjonuje targowisko stałe o powierzchni 396 m², czynne od poniedziałku do soboty. Według GUS nie ma na nim tak zwanych „stałych punktów sprzedaży drobnodetalicznej”. W gminie nie występują zorganizowane targowiska sezonowe. Obecność targowiska stałego na terenie gminy o stosunkowo niskiej populacji, a zwłaszcza małej powierzchni administracyjnej powoduje, że współczynnik dotyczący dostępności do takiego obiektu (liczba mieszkańców na 1 targowisko, liczba targowisk na 100 km²) jest tutaj najkorzystniejszy. Jednakże skromne parametry tutejszego targowiska (powierzchnia i brak stałych punktów sprzedaży) mają wpływ na znacznie mniej korzystne wskaźniki dotyczące charakterystyki samego obiektu w stosunku do analogicznych w powiecie i województwie.

¹²¹ Sklep o powierzchni sprzedażowej od 400 m² do 2499 m², prowadzący sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujący szeroki asortyment artykułów żywnościowych oraz artykułów nieżywnościowych częstego zakupu.

¹²² Sklep o powierzchni sprzedażowej od 2500 m², prowadzący sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujący szeroki asortyment artykułów żywnościowych i nieżywnościowych częstego zakupu, zwykle z parkingiem samochodowym.

¹²³ Wyodrębniony teren lub budowla (plac, ulica, hala targowa) ze stałymi względnie sezonowymi punktami sprzedaży drobnodetalicznej lub urządzeniami przeznaczonymi do prowadzenia handlu, codziennie lub w wyznaczone dni tygodnia.

6.4.2. Gastronomia.

Niezbędnym elementem współtworzącym prestiż danego rejonu jest świadcząca wysoki poziom gastronomia. Należy rozwijać sieć tego typu placówek. W tym celu należy wykorzystać obecne rezerwy lokalizacyjne oraz budynki typu świetlice wiejskie czy inne zabytkowe obiekty. Wskazane jest także funkcjonowanie obiektów sezonowych w wybranych miejscowościach, zwłaszcza w kontekście turystycznej i rekreacyjnej penetracji obszaru gminy i jej okolic. Obecnie obiekty gastronomiczne i gastronomiczno – rozrywkowe reprezentuje 9 placówek:

- Bachowice, Baro – Kawiarnia „Bartek”, ul. Ks. Gołby 27;
- Bachowice, Cafe – Bar „Roxi”, ul. Stefczyka 83;
- Ryczów, Kawiarnia „Debarex – Gastro”, ul. Starowiejska 14;
- Ryczów, Punkt Małej Gastronomii „Bartek”, ul. Starowiejska 78;
- Spytkowice, „Cafe – Cameleon”, ul. Jana Pawła II 16;
- Spytkowice, Baro – Kawiarnia, ul. Kasztelańska 38;
- Spytkowice, Bar „Orion”, Rynek 17;
- Spytkowice, Sala Bankietowa, ul. Pogodna 8;
- Spytkowice, Dom Weselny, ul. Krakowska 22.

6.4.3. Pozostałe placówki usługowe i rzemiosło.

Oferta zakładów rzemieślniczych jest dość liczna i zróżnicowana branżowo, aczkolwiek występuje głównie w 2 największych sołectwach (Bachowice i Spytkowice). W szczególności świadczą one usługi budowlane i mechaniki pojazdowej oraz inne czynności związane z sektorem produkcyjnym, budownictwem czy obsługą rolnictwa. Funkcjonuje także bogata sieć placówek usługowych innych niż handel (np.: fryzjerstwo, salony kosmetyczne, rachunkowość, informatyka, optyk, fotograf, itd.). W Spytkowicach przy ul. Zamkowej 10a zlokalizowany jest Urząd Poczty Polskiej. Łącznie w gminie Spytkowice w 2015 roku zarejestrowano 408 komercyjnych podmiotów usługowych z następujących sekcji: „G” – handel i naprawy (222), „H” – transport i gospodarka magazynowa (54), „I” – zakwaterowanie i gastronomia (23), „J” – informacja i komunikacja (7), „K” – działalność finansowa i ubezpieczeniowa (8), „L” – obsługa nieruchomości i firm (3), „M” – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (33), „N” – działalność w zakresie usług administrowania (11) oraz „S” i „T” – pozostała działalność usługowa (47). Należy nadmienić, że znaczna ilość zarejestrowanych w gminie Spytkowice podmiotów usługowych prowadzi działalność gospodarczą poza granicami gminy, głównie w okolicznych miastach (GOP, Kraków, Oświęcim, Wadowice i Zator).

TABELA 125: Gmina Spytkowice – placówki usługowe (bez handlu) i rzemieślnicze w 2016 roku.

Miejscowość	Placówki usługowe (bez handlu)	Placówki rzemieślnicze
Bachowice	19	6
Lipowa	–	–
Miejsce	2	1
Półwieś	–	–
Ryczów	24	–
Spytkowice	43	11

Źródło: Urząd Gminy Spytkowice, 2016.

6.4.4. Pośrednictwo finansowe.

W miejscowości Spytkowice przy ul. Zamkowej 12 działalność gospodarczą prowadzi oddział Banku Spółdzielczego z Brzeżnicy, natomiast w Bachowicach przy ul. Księdza Gołby 33 funkcjonuje punkt obsługi klienta wyżej wymienionego banku. Obecność placówki bankowej pozytywnie wpływa na prestiż gminy. Zarówno klienci detaliczni jak i przedsiębiorcy mogą korzystać z podstawowego wachlarza nowoczesnych usług finansowych. Na terenie gminy funkcjonują także podmioty oferujące usługi ubezpieczeniowe, itp.

Generalnie nasycenie siecią usługową oraz rzemieślniczą jest wystarczające z punktu widzenia lokalnych, podstawowych potrzeb. Ośrodkiem koncentrującym największą ilość placówek usługowych jest miejscowość Spytkowice. Najwięcej placówek zlokalizowanych jest w centrum tej miejscowości i są to przede wszystkim ulice: Jana Pawła II, Krakowska, Rynek i Zamkowa. W dalszej perspektywie rozwój sektora usługowego uzależniony będzie głównie od lokalnego popytu, a więc od rozwoju demograficznego i gospodarczego poszczególnych miejscowości.

Z pozostałych usług, zwłaszcza ponadpodstawowych, związanych między innymi z: handlem specjalistycznym i wielkopowierzchniowym, kulturą, szkolnictwem średnim i wyższym, służbą zdrowia, pośrednictwem finansowym, administracją powiatową i wojewódzką, itd., mieszkańcy gminy korzystają przede wszystkim w pobliskich Skawinie i Wadowicach, a także w stolicy województwa – Krakowie.

6. 5. Turystyka i rekreacja.

6.5.1. Główne atrakcje turystyczne i rekreacyjne.

Gmina Spytkowice położona jest u podnóża jednego z najatrakcyjniejszych rejonów turystycznych południowej Polski czyli Beskidów Zachodnich. Taka lokalizacja powoduje, że jest ona położona peryferyalnie w stosunku do zagospodarowanych turystycznie obszarów. Usługowo – produkcyjno – rolniczy (Spytkowice) oraz rolniczy (pozostałe sołectwa) charakter gminy powoduje, że sektor turystyczny dopiero się rozwija. Naturalne atrakcje turystyczne gminy związane są głównie z walorami krajobrazowymi i przyrodniczymi Północnego Podkarpacia, to jest dość urozmaiconej rzeźby terenu oraz gęstej sieci hydrograficznej (dolina rzeki Wisły i jej dopływów wraz ze starorzeczami i kompleksem stawów hodowlanych), objętymi tu ochroną w postaci 2 obszarów NATURA 2000. Potencjał turystyczny gminy tworzą także walory kulturowe z zespołem zamkowym (Spytkowice) i dworskim (Ryczów) na czele.

Nie bez znaczenia dla wielu turystów jest także wspomniane na wstępie położenie gminy. Rejon ten może pełnić rolę bazy wypadowej, bo położony jest w zasięgu maksymalnie kilkudziesięciominutowego dojazdu do: Beskidu Małego, Beskidu Śląskiego, Beskidu Makowskiego, Beskidu Żywieckiego, a także Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego i Krakowa wraz z systemem sąsiadujących z nim od zachodu i północy Parków Krajobrazowych (Bieliańsko – Tyniecki, Dłubniański, Orlich Gniazd, Rudniański, Tenczyński) i Ojcowskiego Parku Narodowego oraz licznych atrakcji z nimi związanych. Powyższe otwiera szanse dla rozwoju usług turystycznych ukierunkowanych na obsługę ruchu jednodniowego i weekendowego (lokalne atrakcje) oraz dla wielodniowych usług wypoczynkowych w oparciu o miejscową bazę noclegową w powiązaniu z możliwością wycieczek w dalsze rejony Beskidów i Wyżyny Śląsko – Krakowskiej. Aby tego dokonać należy wdrożyć szereg działań związanych między innymi z poprawą funkcjonowania komunikacji publicznej, szeroką ofertą usług kultury i sportu czy promocją gminy. Dodatkowo należy skoncentrować się na działaniach proekologicznych związanych z ochroną

przyrody i środowiska naturalnego, poprawą estetyki i wizerunku gminy, a także rozbudować infrastrukturę służącą turystyce w zakresie umożliwiającym obsługę oczekiwanego ruchu.

Obecna infrastruktura turystyczna gminy składa się z kilku obiektów noclegowych oraz z dość gęstej sieci znakowanych szlaków, głównie rowerowych.

6.5.2. Znakowane trasy turystyczne¹²⁴.

Po obszarze gminy prowadzi wiele znakowanych tras turystycznych. Są to głównie szlaki rowerowe, trasy Nordic Walking oraz ścieżki przyrodnicze. Przez gminę nie przebiegają szlaki piesze będące w gestii Polskiego Towarzystwa Turystyczno – Krajoznawczego.

Szlaki piesze:

- ścieżka przyrodnicza (dydaktyczna) „Za zamkiem” – prowadzi od zespołu zamkowego w Spytkowicach poprzez fragmenty parku zamkowego, łąkę wzdłuż rzeki Bachówki (Potoku Spytkowickiego), starorzecza (wiślicka) Oko i Krajskie do rzeki Wisły w przysiółku Przewóz. Długość trasy na terenie gminy wynosi 1,1 km;
- ścieżka przyrodnicza (dydaktyczna) „Górki Bachowskie” – trasa będzie głównie po stronie gminy Zator, a na terenie gminy Spytkowice znajduje się tylko jej fragment biegnący wzdłuż granicy gminy o długości 1,5 km.
- trasy Nordic Walking:
 - **trasa zielona** – rozpoczyna się i kończy na parkingu przy ul. św. Jana w Spytkowicach i prowadzi przez pola, zataczając pętlę w kierunku zamku. Długość trasy na terenie gminy wynosi 4,47 km;
 - **trasa czerwona** – rozpoczyna się i kończy na parkingu przy ul. św. Jana w Spytkowicach i prowadzi asfaltem wzdłuż ulic: Jana Pawła II, Czarnowiejska Wadowicka (Spytkowice), Stefczyka, Rzemieślnicza, Kaniów, Na Wzgórzach (Bachowice), św. Bartłomieja, Czarnowiejska i Jana Pawła II (Spytkowice), zataczając tym samym pętlę. Długość trasy na terenie gminy wynosi 9,62 km;
 - **trasa czarna** – rozpoczyna się i kończy na parkingu przy ul. św. Jana w Spytkowicach i prowadzi asfaltem oraz polnymi ścieżkami mijając starorzecza Wisły, Lipową i Ryczów. W sołectwie Spytkowice prowadzi ulicami: Zamkowa, Pagory, Kasztelańska, Wiślana i Brzestowa, dalej polnymi ścieżkami w kierunku przysiółków Brzestowa i Przewóz. W sołectwie Lipowa prowadzi ulicą Lipową. W Ryczowie prowadzi ulicami: Nadwiślańska, Kwiatowa, Stadionowa, Spokojna, Sportowa, Kręta, Oświęcimska, Starowiejska i Sienna. Następnie, już w granicach sołectwa Spytkowice, biegnie wzdłuż stawu Kasztelan, dochodząc do ul. Kasztelańskiej i z powrotem do ul. św. Jana. Długość trasy na terenie gminy wynosi 18,63 km.

¹²⁴ Na podstawie map turystycznych: *Gmina Spytkowice – Mapa przyrodniczo-turystyczna w skali 1:13000*, Studio PLAN; *Obszary Natura 2000 Gminy Spytkowice i okolic w skali 1:50000*, Compass, Kraków 2015; *Wadowice i okolice w skali 1:40000*, Studio PLAN, Wrocław 2010.

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

Trasy rowerowe:

➤ trasy rowerowe „Doliny Karpia”:

- **znaki niebieskie** w relacji Laskowa – Ryczów. Na terenie gminy prowadzi przez: Górki Spytkowskie (ul. Górki), Górki Bachowskie (ul. Górki), Bachowice (ulice: Księdza Gołby, Kaniów, Na Wzgórzach, Dębowa), Wróblówki (ul. Wróblówki) i Ryczów (ul. Parkowa). Długość trasy na terenie gminy wynosi około 8,5 km;
- **znaki niebieskie** w relacji Miejsce – Brzeźnica. Na terenie gminy prowadzi przez: Miejsce (ul. Floriana), Spytkowice (ulice: Starowiślana, Pagory, Kasztelańska, Wiślana, Lipowa), Lipową (ulice: Nadwiślańska i Lipowa) i Ryczów (ulice: Nadwiślańska, Wierzbowa i Długa). Długość trasy na terenie gminy wynosi około 9,2 km;
- **znaki żółte** w relacji Podolsze – Kalwaria Zebrzydowska. Na terenie gminy prowadzi przez: Miejsce (ul. Floriana), Spytkowice (ulice: Starowiślana, Pagory, Kasztelańska, Wiślana, Nowa) i Ryczów (ulice: Nadwiślańska, Starowiejska, Oświęcimska, Kręta, Parkowa, Stroma, Jana Pawła II). Długość trasy na terenie gminy wynosi około 12,5 km;
- **znaki czerwone** w relacji Osiek – Brzeźnica. Na terenie gminy prowadzi tylko przez południowe krańce Bachowic (Kaniów) oraz Las Bachowiec. Długość trasy na terenie gminy wynosi około 3,3 km;
- **znaki czarne** w relacji Ryczów – Łączany. W Ryczowie prowadzi ulicami: Szkolna, Krakowska i Jana III Sobieskiego. Długość trasy na terenie gminy wynosi około 2,0 km;
- **znaki czarne** prowadzą wokół kompleksów stawów hodowlanych. Na terenie gminy biegnie wzdłuż stawów: Rysowy, Nowy Spytkowski, Bochenek, Folwarczny Górny i Dolny, Róża, Artur i Wawrze. Długość trasy na terenie gminy wynosi około 3 km.

Drogi rowerowe¹²⁵ – brak.

TABELA 126: Gmina Spytkowice – drogi rowerowe w 2015 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Spytkowice	Powiat Wadowicki	Województwo Małopolskie
Drogi rowerowe w km ogółem	–	1,8	370,6
Drogi rowerowe w km na 10 tys. km ²	–	27,9	244,1
Drogi rowerowe w km na 10 tys. mieszkańców	–	0,1	1,1

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

6.5.3. Baza noclegowa.

Obecnie baza noclegowa na terenie gminy reprezentowana jest przez następujące obiekty:

- „Na Rozstajach”, Lipowa, ul. Lipowa 8, miejsc noclegowych 30;
- „Ostoja w Dolinie Karpia”, Spytkowice, ul. Górki 105, miejsc noclegowych 9;
- „Ranczo w Dolinie Karpia”, Spytkowice, ul. Górki 125, miejsc noclegowych 8;
- Ludowy Klub Sportowy (LKS) „Astra” Spytkowice, Spytkowice, ul. Zamkowa 52, miejsc noclegowych 8;
- „Dom Weselny Chlebiccy”, Spytkowice, ul. Krakowska, miejsc noclegowych 20;

¹²⁵ Droga dla rowerów, w myśl ustawy z dnia 20 czerwca 1997 roku Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2005 roku Nr 108, poz. 908 z późn. zm.), to droga lub jej część przeznaczona dla ruchu rowerów jednośladowych, oznaczona odpowiednimi znakami drogowymi.

- Muzeum Regionalne w Bachowicach, Bachowice, ul. Księdza Gołby 129, miejsc noclegowych 4.

Pierwsze 3 obiekty to typowe gospodarstwa agroturystyczne. LKS „Astra” Spytkowice oferuje noclegi w kilku pokojach w budynku klubowym, zaś „Dom Weselny Chlebiccy” oferuje pokoje gościnne jako ofertę towarzyszącą głównej działalności polegającej na organizacji imprez okolicznościowych i biznesowych. Podobnie, jako oferta towarzysząca, służą miejsca noclegowe na obiekcie w Bachowicach.

Według danych GUS z 2017 roku na terenie gminy Spytkowice nie funkcjonowały tak zwane turystyczne obiekty noclegowe zbiorowego zakwaterowania¹²⁶.

6.5.4. Potencjalne kierunki rozwoju turystyki.

Pomimo istniejących rzeczywistych i potencjalnych możliwości rozwoju turystyki na obszarze gminy, funkcja ta dopiero od niedawna jest adekwatnie rozwijana. W związku ze zmieniającymi się uwarunkowaniami społeczno – gospodarczymi w skali kraju i gmin, a także zwarzywszy na niewykorzystane walory oraz zasoby krajobrazowo – przyrodnicze gminy Spytkowice, wydaje się być zasadne organizowanie tej dochodowej działalności.

Zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju należy promować inwestycje sportowe i turystyczne oparte na koncepcji ekorozwoju, harmonijnie wpisanego w struktury przyrodnicze, gospodarcze oraz społeczne regionu. Ekologiczny rozwój turystyki powinien być nastawiony na budowę małych ośrodków dla turystów poszukujących spokoju i odosobnienia oraz kontaktu z naturą. Ten kierunek, zgodny z ideą ekorozwoju, zakłada unikanie degradacji walorów przyrodniczych. Teren gminy predysponowany jest do rozwoju trzech rodzajów aktywizacji ekoturystycznej:

- agroturystyka – tworzona w oparciu o bazę noclegową i żywieniową indywidualnych gospodarstw rolnych;
- turystyka wiejska – baza noclegowa i żywieniowa w specjalnie przygotowanych punktach. Mogą to być: nowo budowane niewielkie ośrodki, istniejące zabudowania zagrodowe i folwarczne, pola biwakowe, campingi;
- turystyka umiarkowanie masowa – w oparciu o większe ośrodki noclegowe z towarzyszącą im infrastrukturą sportowo – rekreacyjną.

Biorąc pod uwagę zasoby przyrodniczo – krajobrazowe regionu oczekuje się rozwoju następujących form ekoturystyki:

- krajoznawcza – polegająca na zwiedzaniu różnych miejsc i obiektów. Ta forma dotyczy zarówno turystów wypoczywających kilka godzin, jak i kilka dni;
- rekreacyjna weekendowa – przyjazdy w wolne dni od pracy z możliwością zakwaterowania oraz uprawiania: wędkarstwa, kajakarstwa, pozostałych sportów wodnych, hippiki, itp.;
- turystyka specjalistyczna, między innymi:
 - turystyka rowerowa;
 - kajakarstwo;
 - turystyka naukowa;
 - obserwacje przyrody;
 - fotografia i malarstwo;

¹²⁶ Główny Urząd Statystyczny (GUS) pod tym pojęciem obejmuje tylko wybrane obiekty zbiorowego zakwaterowania, spełniające określone normy, między innymi: zarejestrowana działalność gospodarcza lub osobowość prawna w sektorze usług turystycznych (sekcja „I” – zakwaterowanie i gastronomia), odpowiednia liczba miejsc noclegowych, standard, a przede wszystkim na bieżąco prowadzona statystyka dotycząca udzielanych noclegów.

- hippika;
- wędkarstwo;
- turystyka zdrowotna;
- „zielone szkoły”.

Aby osiągnąć wyżej wymienione cele należy przede wszystkim:

- zainwestować w budowę nowych funkcjonalnych obiektów sportowo – rekreacyjnych;
- rozszerzyć bazę noclegową i gastronomiczną, zwłaszcza w większych wsiach;
- przygotować zabytki kultury i przyrody na przyjęcie turystów poprzez: urządzenie parkingów, ogrodzenia oraz inne działania zależne od specyfiki miejsca;
- uzgodnić z właścicielami zbiorników wodnych zasady bezkolizyjnego użytkowania rekreacyjnego;
- zorganizować tereny do liniowej i obszarowej penetracji turystycznej na przyjęcie wypoczywających: pola biwakowe, wiaty, punkty widokowe, stanowiska do łowienia ryb, przystanie wodne, itp.;
- zagospodarować przebiegające przez gminę szlaki rowerowe: punkty odpoczynku, toalety, tablice informacyjne, parkingi rowerowe, itp.;
- oznakować dodatkową sieć szlaków, zwłaszcza dla turystyki pieszej, konnej, ewentualnie kajakowej i powiązać ją z istniejącą siecią znakowanych tras w sąsiednich gminach.

Walory przyrodnicze regionu powinny wpłynąć na rozbudowę infrastruktury turystycznej, szczególnie bazy noclegowo – gastronomicznej. Równie istotne jest stałe zwiększanie standardu istniejących obiektów. Ponadto wskazane jest wprowadzanie funkcji turystycznych do obiektów zabytkowych, przede wszystkim poprzez adaptację zespołów pałacowo – parkowych i zabudowań folwarcznych na hotele, zajazdy lub pensjonaty z towarzyszącymi im ośrodkami sportów np.: jeździeckimi. Aby wykorzystać istniejący potencjał tych obiektów należy doskonalić ich standard, dostosować infrastrukturę do wymogów architektonicznych, ekologicznych oraz ogólnych uwarunkowań ładu przestrzennego.

Poza zespołami obiektów zabytkowych (Ryczów i Spytkowice) to dolina rzeki Wisły wraz ze starorzeczami i kompleksem stawów hodowlanych jest największą atrakcją przyrodniczą i krajoznawczą – turystyczną gminy. Obiekty zabytkowe (pałac w Ryczowie i zamek w Spytkowicach), jeżeli w ogóle zostaną udostępnione do zwiedzania, są dla zdecydowanej większości turystów celami tylko na kilka godzin i nie można tylko na nich opierać lokalnego sektora turystycznego. Jest szansa na rozwój turystyki pobytowej, a więc kilkudniowej, przynoszącej bardziej wymierne zyski materialne dla lokalnej gospodarki. W naszych realiach kulturowych to woda jest magnesem turystyki pobytowej, a biorąc pod uwagę, że w zasięgu kilkudziesięciominutowego dojazdu znajduje się cała gama dobrze dostępnych atrakcji naturalnych (Beskidy i Wyżyna Śląsko – Małopolska) oraz kulturowych (przede wszystkim Kraków i okolice, ale także Oświęcim, GOP), które mają dużą siłę przyciągania, to mogą one urozmaicić pobyt. Woda to dziś nie tylko kąpiel, ale także sporty wodne, spacer czy po prostu grillowanie na brzegu. Dla rejonu doliny rzeki Wisły należy przypisać ważną funkcję uzupełniającą w postaci usług turystyki, sportu i rekreacji.

7. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.

7. 1. Transport i komunikacja.

7.1.1. Infrastruktura drogowa.

Gmina Spytkowice, jak na jednostkę o dość urozmaiconym zagospodarowaniu terenu, posiada dobrze rozwinięty i wystarczający pod względem gęstości sieci komunikacyjnej układ drogowy i komunikacyjny. Z punktu widzenia połączeń lokalnych i regionalnych położenie komunikacyjne gminy jest bardzo korzystne, ponieważ posiada ona dogodne połączenia drogowe jak i kolejowe zarówno z najbliższymi miastami (Wadowice, Zator) jak i Krakowem oraz Górnośląskim Okręgiem Przemysłowym, a poprzez te miejscowości także z innymi regionami kraju.

Drogi krajowe:

Przez obszar gminy Spytkowice przebiega droga krajowa nr 44 w relacji: Gliwice – Mikołów – Tychy – Oświęcim – Zator – Skawina – Kraków. Droga krajowa nr 44 pełni ważną rolę w układzie drogowym województw śląskiego i małopolskiego. Jako szlak transportowy oraz komunikacyjny ma znaczenie przede wszystkim dla południowej części Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego (GOP) oraz środkowo zachodniej części województwa małopolskiego. Przebiegająca równoleżnikowo trasa nr 44 nie tylko łączy ważne ośrodki przemysłowe wyżej wymienionego rejonu, ale także stanowi, drugą po drodze nr 79, bezpłatną alternatywę przejazdu w stosunku do autostrady A4 pomiędzy wschodnią częścią GOP a Krakowem. Obecnie droga nr 44 posiada parametry klasy „G” (główna) i nawierzchnię bitumiczną. Długość drogi na terenie gminy wynosi 9,735 km (km: 75+271 – 85+006) i przebiega przez miejscowości: Spytkowice (ulice: Jana Pawła II i Krakowska), Ryczów (ulice: Oświęcimska i Krakowska) i Półwieś (ul. Zatorska). Według danych Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad (zarządca drogi) w 2015 roku średni dobowy ruch pojazdów na drodze nr 44 w rejonie gminy wynosił 7902 pojazdy na dobę i należał do grupy o średnim natężeniu w skali wszystkich dróg o tej samej klasie na terenie całego województwa. Stan techniczny drogi nr 44 na odcinku przebiegającym przez gminę Spytkowice jest zróżnicowany. Stan nawierzchni na całym odcinku drogi jest dobry. Na terenach zabudowanych występuje wyposażenie w chodniki, a w wybranych miejscach wyznaczone są przejścia dla pieszych. Na pozostałych, niezabudowanych odcinkach drogi jest tylko wąskie pobocze szutrowe lub gruntowe.

Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, Oddział w Krakowie nie przewiduje w najbliższych latach przebudowy drogi krajowej nr 44.

TABELA 127: Gmina Spytkowice – wyniki pomiarów średniego dobowego ruchu pojazdów na drodze krajowej nr 44 w 2015 roku.

Odcinek	Zator – Skawina
Numer punktu pomiarowego	20505
Pikietaż (km: od – do)	72,511 – 103,134
Długość odcinka (km)	30,623
Rodzajowa struktura ruchu pojazdów samochodowych	Liczba pojazdów
1	2
Motocykle	53
Samochody osobowe	5893
Lekkie samochody ciężarowe	859

**STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

1		2
Samochody ciężarowe	bez przyczepy	262
	z przyczepą	761
Autobusy		51
Ciągniki rolnicze		23
Rowery		72
Pojazdy samochodowe ogółem		7902

Źródło: GDDKiA, 2017.

Drogi powiatowe:

TABELA 128: Gmina Spytkowice – wykaz dróg powiatowych.

Nr drogi	Przebieg drogi	Kilometraż	Długość drogi (km)	Klasa drogi	Nawierzchnia
1769K	Spytkowice – Bachowice – Witanowice	0+000 – 5+970	5,970	Z	bitumiczna
1772K	Tłuczań – Ryczów – Łączany	2+500 – 6+850	4,350	Z	bitumiczna
1773K	Spytkowice – Miejsce – Smolice – Palczowice	0+000 – 4+200	4,200	Z	bitumiczna
1774K	Spytkowice – Poręba Żegoty	0+000 – 4+760	4,760	L	bitumiczna

Źródło: Starostwo Powiatowe w Wadowicach, Wydział Dróg Powiatowych, 2016.

Wyszczególnione powyżej trasy znajdują się w gestii Wydziału Dróg Powiatowych Starostwa Powiatowego w Wadowicach. Łącznie długość dróg powiatowych na terenie gminy Spytkowice wynosi 19,280 km. Wszystkie drogi posiadają nawierzchnię asfaltową.

Starostwo Powiatowe w Wadowicach planuje sukcesywne modernizacje nawierzchni wybranych odcinków dróg powiatowych w zależności od otrzymanych środków finansowych.

Drogi gminne:

TABELA 129: Gmina Spytkowice – wykaz dróg gminnych.

Nr drogi	Miejscowość	Ulica	Długość (mb)	Nawierzchnia
1	2	3	4	5
1K	Spytkowice	Krótką	171	bitumiczna/żwirowa
2K	Spytkowice	Pogodna	150	tłuczniowa
3K	Ryczów	Wierzbowa	363	bitumiczna
8K	Miejsce	Sadowa	233	tłuczeń/frez
470035K	Półwieś	Krótką	51	bitumiczna
	Półwieś	Leśna	701	bitumiczna
470035SK	Półwieś	Krótką	70	bitumiczna
470036K	Półwieś	Mostowa	183	bitumiczna
	Półwieś	Górna	498	bitumiczna
	Półwieś	Wąwozowa	902	bitumiczna
	Półwieś	Kulowska	255	bitumiczna
470037K	Półwieś	św. Floriana	387	bitumiczna

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

1	2	3	4	5
470221K	Bachowice (strona wschodnia)	Na Wzgórzach	1477	bitumiczna
470221SK	Bachowice	Na Wzgórzach	234	bitumiczna
	Bachowice	Cicha	352	bitumiczna
470221TK	Bachowice	Na Wzgórzach	172	bitumiczna
470221UK	Bachowice	Dębowa Boczna	314	bitumiczna / gruntowa
470221WK	Bachowice	Dębowa	605	bitumiczna
470221YK	Bachowice	Rzemieślnicza	1156	bitumiczna
470221ZK	Bachowice	Pod Borem	1452	bitumiczna
470222K	Bachowice – Wróblówki	Wróblówki	1730	bitumiczna / żwirowa
470223K	Bachowice (do cmentarza)		209	bitumiczna
470224K	Bachowice – Czarcza		963	żwirowa / gruntowa
470225K	Bachowice	Herbowa	983	żwirowa
	Bachowice	Na Wzgórzach	330	bitumiczna
470226K	Bachowice		231	bitumiczna
470227K	Lipowa	Lipowa	762	bitumiczna / tłuczeń
470228K	Miejsce	Ogrodowa	636	bitumiczna / żwirowa
470228SK	Miejsce	Stawowa	1291	bitumiczna
470229K	Miejsce – Folwark	Folwarczna	413	bitumiczna
470230K	Miejsce		232	bitumiczna
470231K	Miejsce – Wiśnicz	Piotra i Pawła	328	bitumiczna
	Miejsce – Wiśnicz	Wiśnicz	943	bitumiczna
470232K	Miejsce		241	żwirowa
470233K	Miejsce	Piotra i Pawła	82	bitumiczna
470234K	Miejsce	Posaźnikowa	804	bitumiczna
470235K	Miejsce		87	bitumiczna / żwirowa
470236K	Pasieka – Kaniów		1384	bitumiczna
470237K	Spytkowice	Nowa	587	bitumiczna
470237SK	Ryczów	Nadwiślańska	1469	bitumiczna
470237TK	Ryczów	Wiejska	200	bitumiczna
470237UK	Ryczów	Długa	2116	bitumiczna
470238K	Spytkowice	Lipowa	555	bitumiczna
	Lipowa	Nadwiślańska	1033	bitumiczna
470239K	Ryczów – Chałupki	Starowiejska	2010	bitumiczna
470240K	Ryczów (dojazd kolejowy)		105	bitumiczna
470241K	Ryczów	Tęczowa	676	bitumiczna
470241SK	Ryczów	Stadionowa	972	bitumiczna
470242K	Ryczów	Jutrzenki	76	bitumiczna
			130	tłuczniowa
470243K	Ryczów	Brzegowa	1009	tłuczniowa
470245K	Ryczów	Zielona	281	bitumiczna
470246K	Ryczów	Kwiatowa	592	bitumiczna
470247K	Ryczów	Brzozowa	427	tłuczniowa
470248K	Ryczów	Piwna	308	tłuczeń/frez
470249K	Ryczów	Spokojna	1172	bitumiczna
	Ryczów	Spokojna	126	tłuczniowa
470250K	Ryczów	Graniczna	252	tłuczniowa
470251K	Ryczów	Okrężna	636	bitumiczna
470252K	Ryczów	Wspólna	191	bitumiczna / frez
470253K	Ryczów	Sienna	182	bitumiczna

**STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

1	2	3	4	5
470254K	Ryczów	Parkowa	1151	bitumiczna
470255K	Ryczów	Księża Kani	322	bitumiczna / gruntowa
470256K	Ryczów	Sportowa	256	bitumiczna
470257K	Ryczów	Spadzista	387	bitumiczna
470258K	Ryczów	Kręta	325	bitumiczna
470258SK	Ryczów	Kręta	109	bitumiczna
470259K	Ryczów	Krótką	114	tluczniowa
470260K	Ryczów	Szkolna	257	bitumiczna
470261K	Ryczów	Ogrodowa	430	tluczniowa
470262K	Ryczów	Biała	177	tluczniowa
470263K	Ryczów	Stroma	161	bitumiczna
470264K	Ryczów	Sadowa	1158	tluczniowa
470265K	Ryczów	Dębowa	294	bitumiczna
470266K	Ryczów	Krakowska	811	tluczniowa
470267K	Spytkowice – Wróblówki	Wróblówki	1918	bitumiczna
470268K	Spytkowice Górki – Bachowice	Górki	4036	bitumiczna
470269K	Spytkowice (dojazd kolejowy)		61	bitumiczna
470270K	Spytkowice – Czarna Wieś	Czarnowiejska	1077	bitumiczna
470271K	Spytkowice – Pagory	św. Bartłomieja	955	bitumiczna
470272K	Spytkowice – Kępki (cmentarz)	Słoneczna	433	bitumiczna
470273K	Spytkowice	Aleja Kasztanowa	282	bitumiczna / frez
470274K	Spytkowice (droga koło zamku do wiślicka)		457	tluczniowa
470275K	Spytkowice	Potockich	346	bitumiczna
470276K	Spytkowice	Wzory	694	bitumiczna
470277K	Spytkowice	Kwiatowa	100	bitumiczna
470278K	Spytkowice	Spadzista	428	bitumiczna / żwirowa
470279K	Spytkowice	św. Jana	800	bitumiczna
470279SK	Spytkowice	św. Jana	31	bitumiczna
470280K	Spytkowice	Bożego Ciała	147	bitumiczna
470281K	Spytkowice	św. Katarzyny	152	bitumiczna
470282K	Spytkowice	Szkolna	918	bitumiczna / żwirowa
470283K	Spytkowice	Konwaliowa	499	bitumiczna
470284K	Spytkowice	Dworska	535	bitumiczna
470285K	Spytkowice	Starowiejska	171	bitumiczna
470286K	Spytkowice	Polna	505	bitumiczna
470287K	Spytkowice	Brzostowa	859	bitumiczna
470288K	Spytkowice	Sosienki	298	bitumiczna
470289K	Spytkowice	Nadrzeczna	149	bitumiczna
470290K	Spytkowice	Łany	370	bitumiczna
470291K	Spytkowice	Sadowa	220	bitumiczna
470292K	Spytkowice	Wiślana	298	bitumiczna
470293K	Spytkowice	Leszczynowa	620	bitumiczna
470294K	Spytkowice	Morzycka	528	bitumiczna
470295K	Spytkowice	Podwale	930	bitumiczna
470296K	Spytkowice	Gwarna	185	bitumiczna
470297K	Spytkowice	Spokojna	99	bitumiczna
470298K	Spytkowice	Kolejowa	503	bitumiczna
470299K	Spytkowice	Zielona	353	żwirowa
470300K	Spytkowice	Myto	147	bitumiczna

**STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

1	2	3	4	5
470301K	Spytkowice	Kanada	694	bitumiczna
470302K	Spytkowice	Torowa	778	bitumiczna
470303K	Spytkowice	Jeziorna	389	bitumiczna
470303SK	Spytkowice	Jeziorna	57	bitumiczna
470304K	Spytkowice (od ul. Nad Kanałem do ul. Kasztelańskiej)	Nad Kanałem	597	bitumiczna
470304SK	Spytkowice	Nad Kanałem	221	bitumiczna
470305K	Bachowice – Woźniki – Kaniów		1516	bitumiczna / frez
470306K	Ryczów	Słoneczna	436	bitumiczna

Źródło: Urząd Gminy Spytkowice, 2017.

Łączna długość dróg gminnych wynosi 67,213 km. Struktura nawierzchni dróg gminnych przedstawia się następująco:

- bitumiczna – 51,523 km (76,66 % ogółu);
- bitumiczna / żwirowa – 3,970 km (5,91 %);
- bitumiczna / frez – 1,989 km (2,96 %);
- bitumiczna / tłuczeń – 0,762 km (1,13 %);
- bitumiczna / gruntowa – 0,636 km (0,95 %);
- tłuczniowa – 5,252 km (7,81 %);
- żwirowa – 1,577 km (2,35 %);
- żwirowa / gruntowa – 0,963 km (1,43 %);
- tłuczeń / frez – 0,541 km (0,80 %).

Część dróg gminnych wymaga modernizacji. W najbliższych latach, w zależności od pozyskania środków zewnętrznych, planuje się następujące inwestycje związane z przebudową dróg gminnych:

- przebudowa ul. Widokowej w miejscowości Półwieś – odcinek o długości 435 m;
- przebudowa drogi nr 470231 w miejscowości Miejsce (ul. Piotra i Pawła) – odcinek o długości 557 m;
- przebudowa drogi nr 470242 w miejscowości Ryczów (ul. Jutrzenki) – odcinek o długości 202 m;
- przebudowa drogi nr 470237 w miejscowości Spytkowice (ul. Nowa) – odcinek o długości 582 m;
- przebudowa drogi nr 470278 w miejscowości Spytkowice (ul. Spadzista) – odcinek o długości 200 m;
- przebudowa drogi nr 470280 w miejscowości Spytkowice (ul. Bożego Ciała) – odcinek o długości 112 m;

Generalnie stan dróg na terenie gminy jest dobry pod względem możliwości obsługi przez nie poszczególnych obszarów zabudowy (drogi: krajowa, powiatowe, gminne, wewnętrzne). Część dróg nie posiada jednak odpowiedniej wytrzymałości i jest w złym stanie technicznym. Jakość nawierzchni, zwłaszcza na wybranych odcinkach dróg gminnych, wymaga pilnych napraw i modernizacji. Brak kanalizacji deszczowej oraz rowów odwadniających uniemożliwia odprowadzenie wód opadowych lub prawidłowe odwodnienie korpusów poszczególnych dróg. Na terenach zabudowanych (poza centralnymi rejonami Bachowic, Ryczowa i Spytkowic) w dużej mierze drogi powiatowe, gminne i wewnętrzne nie posiadają chodników i ruch pieszy odbywa się na poboczu (jeśli istnieje) lub jezdni. Przebieg drogi krajowej ze względu na obecny i spodziewany wzrost natężenia ruchu koliduje z zabudową mieszkaniową na terenie miejscowości: Spytkowice, Ryczów i Półwieś w kontekście emisji nadmiernego hałasu. Do najpilniejszych zadań modernizacyjnych układu drogowego gminy należą:

- modernizacja drogi krajowej nr 44 na całej długości do pełnych parametrów klasy „G”;
- dalsza poprawa bezpieczeństwa na wybranych odcinkach drogi krajowej przebiegających przez tereny zabudowane (chodniki, pobocza, przejścia dla pieszych, sygnalizacja świetlna);
- modernizacja dróg powiatowych do pełnych parametrów klasy „Z”;

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

- dostosowanie parametrów jezdni i nośności nawierzchni dróg: krajowej, powiatowych i gminnych do ruchu ciężkiego i pojazdów rolniczych, zwłaszcza w perspektywie rozwoju przetwórstwa rolnego – spożywczego i funkcji przemysłowo – usługowych, w tym turystycznych;
- sukcesywne zastępowanie nawierzchni gruntowej, tłuczniowej i żwirowej na bitumiczną na drogach gminnych;
- budowa dróg wewnętrznych do obsługi poszczególnych posesji oraz dojazdów do użytków rolnych;
- budowa chodników dla ruchu pieszego i rowerowego;
- budowa zatok autobusowych;
- budowa parkingów.

TABELA 130: Gmina Spytkowice – gęstość gminnej i powiatowej sieci drogowej w 2015 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Spytkowice	Powiat Wadowicki	Województwo Małopolskie
Współczynniki w km na 1000 mieszkańców			
Drogi gminne o nawierzchni twardej	5,26	5,19	4,61
Drogi gminne o nawierzchni gruntowej	1,04	1,38	1,60
Drogi gminne ogółem	6,30	6,57	6,21
Drogi powiatowe o nawierzchni twardej	1,89	2,01	1,94
Drogi powiatowe o nawierzchni gruntowej	–	0,01	0,04
Drogi powiatowe ogółem	1,89	2,02	1,98
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej	7,15	7,20	6,55
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni gruntowej	1,04	1,39	1,64
Drogi gminne i powiatowe ogółem	8,19	8,59	8,19
Współczynniki w km na 100 km²			
Drogi gminne o nawierzchni twardej	107,95	128,57	102,46
Drogi gminne o nawierzchni gruntowej	21,42	34,12	35,43
Drogi gminne ogółem	129,37	162,69	137,89
Drogi powiatowe o nawierzchni twardej	38,64	49,80	43,14
Drogi powiatowe o nawierzchni gruntowej	–	0,22	0,82
Drogi powiatowe ogółem	38,64	50,02	43,96
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej	146,59	178,37	145,60
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni gruntowej	21,42	34,34	36,25
Drogi gminne i powiatowe ogółem	168,01	212,71	181,85

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

TABELA 131: Gmina Spytkowice – nasycenie motoryzacją w 2015 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Spytkowice	Powiat Wadowicki	Województwo Małopolskie
Współczynniki na 1000 mieszkańców			
Pojazdy ogółem	b.d.	669,01	672,53
Samochody osobowe	b.d.	522,38	511,67
Motocykle	b.d.	32,95	30,68
Motorowery	b.d.	28,53	29,24
Samochody ciężarowe	b.d.	74,21	78,03
Autobusy	b.d.	3,29	3,47
Współczynniki na 100 km²			
Pojazdy ogółem	b.d.	16563,16	14939,14
Samochody osobowe	b.d.	12932,96	11365,97
Motocykle	b.d.	815,64	681,59
Motorowery	b.d.	706,24	649,47
Samochody ciężarowe	b.d.	1837,37	1733,23
Autobusy	b.d.	81,74	77,18

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

Komunikacja samochodowa:

Dojazdy dzieci i młodzieży do szkół organizowane są przez Gminę, zaś usługi komunikacyjne dla pozostałych osób świadczą prywatne podmioty transportowe, organizujące przewozy osobowe na terenie powiatu wadowickiego i powiatów ościennych. Zgodnie z obecnie obowiązującym rozkładem jazdy autobusów (formalnie są to tak zwane Busy) przez gminę Spytkowice przebiegają następujące trasy (w nawiasie liczba par kursów w obie strony w dni robocze):

- Spytkowice – Bachowice – Woźniki – Witanowice – Tomice – Wadowice (17);
- Miejsce – Spytkowice – Bachowice – Woźniki – Witanowice – Tomice – Wadowice (11);
- Łączany – Ryczów – Półwieś – Ryczów – Zygodowice – Woźniki – Witanowice – Tomice – Wadowice (5);
- Chrzastowice – Łączany – Ryczów – Zygodowice – Woźniki – Witanowice – Tomice – Wadowice (8);
- Zator – Spytkowice – Ryczów – Półwieś – (Brzeźnica – Skawina) – Kraków (10);
- Spytkowice – Ryczów – Półwieś – (Brzeźnica – Skawina) – Kraków (37).

Z powyższego zestawienia wynika, że siecią samochodowej komunikacji publicznej nie jest objęta jedynie wieś Lipowa oraz wybrane przysiółki innych sołectw (Górki Bachowskie i Kaniów w sołectwie Bachowice; Chałupki w sołectwie Ryczów; Brzestowa, Dębina, Górki Spytkowskie, Kanada, Kępki, Pagory, Przewóz, Wiśnicz i Wróblówki w sołectwie Spytkowice). Poza tym analizowany rejon obejmuje gęsta sieć połączeń, służąca mieszkańcom do przemieszczania się zarówno wewnątrz gminy jak i do miejscowości ościennych. Rejon gminy objęty publiczną komunikacją samochodową wyposażony jest w gęstą sieć przystanków autobusowych:

- Bachowice – 5 par;
- Miejsce – 4 pary;
- Półwieś – 1 para;
- Ryczów – 12 par;
- Spytkowice – 5 par.

Problemem dla niezmotoryzowanych mieszkańców gminy, zwłaszcza młodzieży i osób starszych, jest mała częstotliwość kursów (za wyjątkiem trasy w kierunku Krakowa) w porze wieczornej oraz w dni wolne od pracy, zwłaszcza w niedziele kiedy nie ma połączeń. Brak jest także bezpośrednich połączeń z Oświęcimem. Inne połączenia krajowe (międzyregionalne) oraz międzynarodowe realizowane są poprzez dworce autobusowe w Wadowicach i Krakowie.

Łącznie obszar dróg zajmuje powierzchnię 145,1614 ha¹²⁷ co stanowi 2,82 % ogólnej powierzchni gminy.

7.1.2. Infrastruktura kolejowa.

- nr 94: Kraków Płaszów – Skawina – Spytkowice – Zator – Oświęcim.

Linia kolejowa nr 94 na terenie gminy Spytkowice sklasyfikowana jest jako linia normalnotorowa, dwutorowa, kategorii pierwszorzędnej (1), zelektryfikowana, państwowego znaczenia. Na terenie gminy długość szlaku kolejowego nr 94 wynosi 9,180 km (km: 33+170 – 42+350) i przebiega przez miejscowości: Półwieś, Ryczów i Spytkowice. Obecnie linia obsługiwana jest tylko na potrzeby przewozów towarowych. Na analizowanym terenie potencjalną infrastrukturę kolejową dla podróżnych stanowią przystanki osobowe w Półwi, Ryczowie i Spytkowicach (Kępki) oraz stacja kolejowa w Spytkowicach.

Linia kolejowa nr 94 na odcinku Skawina – Dwory objęta jest pracami przygotowawczymi dla zadania pn. *Prace na linii kolejowej nr 94 na odcinku Kraków Płaszów – Skawina – Oświęcim*, umieszczonym pod projektem ramowym pn. *Udrożnienie podstawowych ciągów wywozowych z Górnego Śląska*, w załączniku 4 pod l.p. 27 na liście podstawowej projektów krajowych Krajowego Programu Kolejowego do Uchwały Nr 162/2015 Rady Ministrów dnia 15 września 2015 roku w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Kolejowego do 2023 roku. Na terenie stacji Spytkowice planowane są prace rewitalizacyjne peronów.

- nr 103: Trzebinia – Spytkowice – Wadowice.

Linia kolejowa nr 103 na terenie gminy Spytkowice sklasyfikowana jest jako linia normalnotorowa, jednotorowa, kategorii drugorzędnej (2), nieelektryfikowana. Na terenie gminy długość szlaku kolejowego nr 103 wynosi 4,790 km (km: 19+000 – 23+790) i przebiega przez miejscowości Miejsce i Spytkowice. Linia obsługiwana jest na potrzeby przewozów towarowych. Na analizowanym terenie potencjalną infrastrukturę kolejową dla podróżnych stanowi przystanek osobowy w Miejscu. Trasa nr 103 jest łącznikiem pomiędzy trzema, przebiegającymi równoleżnikowo, ważnymi szlakami kolejowymi na pograniczu województw małopolskiego i śląskiego: 133 (Dąbrowa Górnicza – Kraków), 94 (Kraków – Oświęcim) i 117 (Kalwaria Zebrzydowska – Bielsko Biala).

PKP Polskie Linie Kolejowe SA, Zakład Linii Kolejowych w Krakowie nie przewidują zamierzeń inwestycyjnych związanych z modernizacją linii nr 103.

¹²⁷ Według ewidencji gruntów, 2016.

TABELA 132: Gmina Spytkowice – podstawowe parametry techniczne linii kolejowych.

Nr linii	Kilometraż	Tor	Kategoria linii ¹²⁸	Znaczenie państwowe ¹²⁹	Klasa linii ¹³⁰
94	33+170 – 36+413	N	pierwszorzędna	TAK	C3
	36+413 – 42+350				D3
	33+170 – 36+420	P			C3
	36+420 – 42+350				D3
103	19+000 – 23+790	N	drugorzędna	NIE	C3

tor „N” – nieparzysty (jeden na szlaku; pierwszy na stacji). **tor „P”** – parzysty (dwa na szlaku; drugi na stacji).

C3 – nacisk osi 196 kN/oś (20,0 t/oś). **D3** – nacisk osi 221 kN/oś (22,5 t/oś).

Źródło: PKP Polskie Linie Kolejowe SA, 2017.

TABELA 133: Gmina Spytkowice – maksymalne prędkości na liniach kolejowych¹³¹.

Tor	Kilometraż	Maksymalne prędkości (km/h)		
		Składy wagonowe	Szynobusy i ETZ	Pociągi towarowe
Linia nr 94				
N	33+170 – 36+413	80	80	60
N	36+413 – 38+764	100	100	80
N	38+764 – 39+807	80	80	60
N	39+807 – 42+350	100	100	80
P	33+170 – 36+413	80	80	60
P	36+413 – 42+350	100	100	80
Linia nr 103				
N	19+000 – 22+300	40	40	40
N	22+300 – 23+790	30	30	30

tor „N” – nieparzysty (jeden na szlaku; pierwszy na stacji). **tor „P”** – parzysty (dwa na szlaku; drugi na stacji).

Źródło: PKP Polskie Linie Kolejowe SA, 2017.

Ogółem długość linii kolejowych na terenie gminy wynosi 13,970 km. Oznacza to, że analizowany rejon charakteryzuje się zdecydowanie korzystniejszymi współczynnikami dotyczącymi gęstości sieci kolejowej w stosunku do województwa i kraju, co prezentuje poniższa tabela.

¹²⁸ Według PKP PLK SA, *Warunki techniczne utrzymania nawierzchni na liniach kolejowych*, Warszawa 2005 (ze zmianami wprowadzonymi Zarządzeniem nr 22/2010 Zarządu PKP PLK SA z dnia 31 sierpnia 2010 roku).

¹²⁹ Według Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 kwietnia 2017 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie wykazu linii kolejowych o znaczeniu państwowym (Dz. U. z dnia 24 kwietnia 2017 roku, poz. 824).

¹³⁰ Według PKP Polskie Linie Kolejowe SA, *Regulamin przydzielania tras pociągów i korzystania z przydzielonych tras pociągów przez licencjonowanych przewoźników kolejowych w ramach rozkładu jazdy pociągów 2017/2018* – uchwała nr 1174/2016 Zarządu PKP PLK SA z dnia 29 listopada 2016 roku.

¹³¹ Według PKP Polskie Linie Kolejowe SA, *Regulamin przydzielania tras pociągów i korzystania z przydzielonych tras pociągów przez licencjonowanych przewoźników kolejowych w ramach rozkładu jazdy pociągów 2017/2018* – uchwała nr 1174/2016 Zarządu PKP PLK SA z dnia 29 listopada 2016 roku.

TABELA 134: Gmina Spytkowice – podstawowe współczynniki dotyczące czynnych linii kolejowych w 2015 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Spytkowice	Województwo Małopolskie	Polska
Linie kolejowe w km na 100 km ²	28,0	7,2	6,2
Linie kolejowe w km na 10 tys. ludności	13,7	3,2	5,0

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS, 2017.

Komunikacja kolejowa:

Spytkowice to czterokierunkowy węzeł kolejowy. Krzyżują się tu 2 podkarpackie linie kolejowe: linia z Krakowa do Oświęcimia oraz linia z Trzebini do Wadowic, będąca łącznikiem pomiędzy liniami nr: 133, 94 i 117. Zgodnie z obecnie obowiązującym rozkładem jazdy pociągów (VI 2017) przez gminę Spytkowice nie kursują składy pasażerskie.

TABELA 135: Gmina Spytkowice – charakterystyka infrastruktury peronowej przystanków i stacji kolejowych¹³².

Przystanek (P) / Stacja (S)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Spytkowice (S)	1	41,905	42,105	pwyn	200	200	0,30	2	2	4	U	B	K, P
	2	41,905	42,105	pwyn	200	200	0,30	2	3	1	U	B	K, P
Spytkowice Kępki (P)	1	38,410	38,610	p1kn	–	200	0,30	1	–	1	G	Ż	P
	2	38,410	38,610	p1kn	200	–	0,30	1	2	–	G	Ż	P
Ryczów (P)	1	36,659	36,869	pwyn	210	210	0,30	2	1	2	U	B	P
Półwieś (P)	1	33,760	33,960	p1kn	200	–	0,30	1	2	–	U	B	P
	2	33,760	33,960	p1kn	–	200	0,30	1	–	1	U	B	P

1 – nr peronu, 2 – km początku peronu, 3 – km końca peronu, 4 – kod rodzaju, 5 – długość peronu przy lewej stronie (m), 6 – długość peronu przy prawej stronie (m), 7 – wysokość peronu (m), 8 – liczba krawędzi, 9 – tor przy lewej stronie, 10 – tor przy prawej stronie, 11 – nawierzchnia, 12 – rodzaj utwardzenia, 13 – dojścia.

Kod rodzaju: **p1kn** – peron jednokrawędziowy niski, **pwyn** – peron wyspowy niski.

Nawierzchnia: **G** – gruntowa, **U** – utwardzona.

Rodzaj utwardzenia: **B** – nawierzchnia bitumiczna, **Ż** – nawierzchnia gruntowa ulepszona żwirem, żużlem.

Dojścia: **K** – kładka dla pieszych nad linią kolejową, **P** – przejście w poziomie szyn.

Źródło: PKP Polskie Linie Kolejowe SA, 2016.

Łącznie tereny kolejowe zajmują powierzchnię 37,4516 ha¹³³ i stanowią 0,73 % ogólnej powierzchni gminy.

7.1.3. Żegluga śródlądowa.

Wzdłuż północnej granicy gminy Spytkowice przebiega Droga Wodna Górnej Wisły. W skład drogi wodnej wchodzi 6 stopni piętrzących (poza granicami gminy): Dwory, Smolice, Łączany, Kościuszkowice, Dąbie i Przewóz. Łącznie tworzą one Kaskadę Górnej Wisły, dzięki której na odcinku od ujścia rzeki Przemszy do stopnia wodnego

¹³² Według PKP Polskie Linie Kolejowe SA, *Regulamin przydzielania tras pociągów i korzystania z przydzielonych tras pociągów przez licencjonowanych przewoźników kolejowych w ramach rozkładu jazdy pociągów 2016/2017* – uchwała nr 1117/2015 Zarządu PKP PLK SA z dnia 01 grudnia 2015 roku.

¹³³ Według ewidencji gruntów, 2016.

Przewóz (we wschodniej części Krakowa) rzeka Wisła posiada warunki żeglugowe umożliwiające przemieszczanie się jednostek pływających o ładowności 1000 ton. Na tym odcinku droga wodna ma długość około 72 km (z uwzględnieniem skrótów wynikających z odcięcia Wisły i przebiegu trasy żeglugowej kanałami łączący i służy Dwory). Droga Wodna Górnej Wisły w granicach gminy Spytkowice ma klasę IV (o obniżonych parametrach).

TABELA 136: Wybrane parametry eksploatacyjne klasyfikacji śródlądowych dróg wodnych.

Parametry	Klasa drogi wodnej						
	znaczenie regionalne				znaczenie międzynarodowe		
	Ia	Ib	II	III	IV	Va	Vb
Minimalne wymiary szlaku żeglownego w rzece (m)							
Szerokość szlaku żeglownego	15	20	30	40	40	50	50
Głębokość tranzytowa	1,2	1,6	1,8	1,8	2,8	2,8	2,8
Promień łuku osi szlaku	100	200	300	500	650	650	800
Minimalne wymiary kanału (m)							
Szerokość szlaku żeglownego	12	18	25	35	40	45	45
Głębokość wody w kanale	1,5	2,0	2,2	2,5	3,5	3,5	3,5
Promień łuku osi szlaku	150	250	400	600	650	650	800
Minimalne wymiary śluz żeglugowych (m)							
Szerokość śluzy	3,3	5,0	9,6	9,6	12,0	12,0	12,0
Długość śluzy	25	42	65	72	120	120	187
Głębokość na progu dolnym	1,5	2,0	2,2	2,5	3,5	4,0	4,0

Źródło: Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 07 maja 2002 roku w sprawie klasyfikacji śródlądowych dróg wodnych (Dz. U. Nr 77, poz. 695).

Obecnie Droga Wodna Górnej Wisły ma znaczenie ekonomiczne, ekologiczne, turystyczne i edukacyjne. Jej potencjał nie jest jednak w pełni wykorzystywany i służy głównie lokalnemu transportowi piasku i żwiru z likwidacji oсыпisk oraz kamienia dla celów budowlanych. Na terenie gminy Spytkowice nie ma śluz ani przystani wodnych.

Fakt istnienia rozwiniętej i różnorodnej sieci komunikacyjnej podnosi prestiż gminy oraz stanowi istotny argument, pozwalający stymulować jej dalszy osadniczy i gospodarczy rozwój.

7. 2. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna.

7.2.1. Zaopatrzenie w wodę.

Obecnie gmina Spytkowice jest zaopatrywana w wodę przez sieć wodociągową rozdzielczą o długości 87,3 km z 2609 połączeniami prowadzącymi do budynków mieszkalnych. W 2015 roku dostarczono gospodarstwom domowym 302,1 dam³ wody. W sieć wodociągową wyposażone są wszystkie miejscowości.

TABELA 137: Gmina Spytkowice – wyposażenie w sieć wodociągową w 2016 roku.

Miejscowość	Długość sieci w km	Ilość przyłączy
Bachowice	18,4	522
Lipowa	2,1	26
Miejsce	5,2	160
Półwieś	6,2	157
Ryczów	20,2	685
Spytkowice	35,2	1059

Źródło: Urząd Gminy Spytkowice, 2016.

Na terenie gminy funkcjonują 3 główne źródła zaopatrzenia w wodę do celów komunalnych:

- SUW Bachowice;
- SUW Spytkowice – Kępki;
- studnia awaryjna (S–2a) Spytkowice Dolne.

Eksplloatowane ujęcia wód współpracują z następującymi zbiornikami wyrównawczymi:

- Bachowice – Kaniów, objętość 1 x 300 m³;
- Półwieś, objętość 2 x 100 m³;
- Ryczów Górny, objętość 2 x 50 m³;
- Spytkowice, objętość 2 x 200 m³.

SUW Bachowice (działki ewidencyjne nr 1670/3 i 1670/5):

Decyzją Starosty Wadowickiego z dnia 04 kwietnia 2012 roku (znak WRŚ–6341.41.2012) udzielono Gminnemu Zakładowi Usług Wodnych w Spytkowicach pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód podziemnych z ujęć: Z–3 „Ujęcie”, Z–3a „Olszyna” i Z–3b „Czarcza” w postaci zespołu źródeł z ujęć czwartorzędowych w miejscowości Bachowice w ilości:

- $Q_{maxh} = 18,1 \text{ m}^3/h$;
- $Q_{\text{śrd}} = 420 \text{ m}^3/d$;
- $Q_{maxr} = 153000 \text{ m}^3/rok$,

Pobór wody nie może przekroczyć udokumentowanych i zatwierdzonych zasobów eksploatacyjnych poszczególnych źródeł, to jest:

- Z–3 „Ujęcie” – 12,5 m³/h;
- Z–3a „Olszyna” – 3,2 m³/h;
- Z–3b „Czarcza” – 2,4 m³/h.

Niniejsze pozwolenie wodnoprawne wydano na czas oznaczony do dnia 31 marca 2022 roku.

SUW Spytkowice – Kępki (ul. Podwale, działka ewidencyjna nr 3428/259):

Decyzją Starosty Wadowickiego z dnia 30 grudnia 2008 roku (znak WOŚ–62231/9/2008) udzielono Gminnemu Zakładowi Usług Wodnych w Spytkowicach pozwolenia wodnoprawnego na kontynuację poboru wód podziemnych z utworów czwartorzędowych za pomocą istniejących studni podstawowych Sk–3 i Sk–4 oraz awaryjnej Sk–5 w miejscowości Spytkowice – Kępki w ilości:

- $Q_{maxh} = 116,6 \text{ m}^3/h$;
- $Q_{\text{śrd}} = 1350 \text{ m}^3/d$.

Niniejsze pozwolenie wodnoprawne wydano na okres 10 lat. Obecnie trwa procedura uzyskania aktualnego pozwolenia wodnoprawnego.

Studnia awaryjna Spytkowice Dolne (działka ewidencyjna nr 947/5):

Decyzją Starosty Wadowickiego z dnia 06 marca 2009 roku (znak WOŚ–62231/1/2009) udzielono Gminnemu Zakładowi Usług Wodnych w Spytkowicach pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód podziemnych za pomocą istniejącego ujęcia – studni S–2a z utworów czwartorzędowych w miejscowości Spytkowice Dolne w ilości:

- $Q_{\max h} = 48 \text{ m}^3/\text{h}$;
- $Q_{\text{śrd}} = 570 \text{ m}^3/\text{d}$.

Niniejsze pozwolenie wydano na okres 10 lat. Obecnie trwa procedura uzyskania aktualnego pozwolenia wodnoprawnego.

TABELA 138: Gmina Spytkowice – źródło zaopatrzenia w wodę w 2016 roku.

Miejscowość	Źródło zaopatrzenia w wodę
Bachowice	SUW Bachowice
Lipowa	SUW Spytkowice – Kępki
Miejsce	
Półwieś	
Ryczów	SUW Bachowice i SUW Spytkowice – Kępki
Spytkowice	SUW Spytkowice – Kępki

Źródło: Urząd Gminy Spytkowice, 2016.

TABELA 139: Gmina Spytkowice – gęstość sieci wodociągowej w 2015 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Spytkowice	Powiat Wadowicki	Województwo Małopolskie
Gęstość sieci wodociągowej ¹³⁴ w km/100 km ² ogółem	174,95	178,55	130,33
Gęstość sieci wodociągowej ¹³⁵ w km/100 km ² na wsi	174,9	165,4	111,8
Zużycie wody na 1 mieszkańca w m ³ ogółem	29,6	22,7	26,8
Zużycie wody na 1 mieszkańca w m ³ na wsi	29,6	20,1	17,4
% ludności ogółem korzystającej z wodociągu	99,0	85,1	81,1
% ludności wiejskiej korzystającej z wodociągu	99,0	80,6	67,8

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

Gęstość sieci wodociągowej ogółem na terenie gminy Spytkowice jest niemal równa średniej wartości charakteryzującej powiat wadowicki i wyższa od wskaźnika dla całego województwa małopolskiego. Podobnie kształtują się współczynniki obejmujące tylko tereny wiejskie. Ważniejsza od gęstości, na którą wpływ ma powierzchnia danej jednostki administracyjnej i charakter jej zagospodarowania, jest wartość określająca dostępność mieszkańców do sieci wodociągowej. Na terenie gminy Spytkowice jest ona również najbardziej korzystna, zarówno w zestawieniu ogółem jak i dotyczącym tylko terenów wiejskich. Potwierdzeniem powyższego jest wyższe zużycie wody na 1 mieszkańca gminy Spytkowice w stosunku do powiatu wadowickiego

¹³⁴ Sieć rozdzielcza, bez połączeń prowadzących do budynków i innych obiektów.

¹³⁵ Sieć rozdzielcza, bez połączeń prowadzących do budynków i innych obiektów.

i województwa małopolskiego. Powodem powyższego stanu jest niemal całkowite zwodociągowanie obszarów zajętych przez osadnictwo w gminie Spytkowice.

Istniejące źródła zaopatrzenia w wodę pitną nie w pełni umożliwiają dalszy rozwój osadnictwa na terenie gminy. W związku z powyższym poszukuje się i planuje się budowę nowych ujęć wody. Obecnie trwa ustalanie zasobów eksploatacyjnych źródła wody w miejscowości Bachowice (Górki). Decyzją Starosty Wadowickiego z dnia 28 stycznia 2016 roku (znak NPG.6531.5.2015.2016) zatwierdzono dokumentację hydrogeologiczną ustalającą zasoby ujęcia wód podziemnych z utworów czwartorzędowych, składającego się z 3 studni wierconych (nr: GM – 1, S–2 i S–3) na potrzeby wodociągu gminnego Bachowicach. Łączne zasoby eksploatacyjne ujęcia według stanu na dzień 27 sierpnia 2015 roku ustalono na $Q_e = 29,7 \text{ m}^3/\text{h}$ lub $Q_e = 712,8 \text{ m}^3/\text{d}$ przy depresji $S_e = 2,1 \text{ m} - 2,6 \text{ m} - 2,3 \text{ m}$. Planuje się również budowę zbiornika wyrównawczego w Ryczowie. Sieć wodociągowa na potrzeby bytowo – gospodarcze i przeciwpożarowe powinna być sukcesywnie rozbudowywana na bazie istniejącego układu w miarę narastania potrzeb wynikających ze zwiększenia intensywności zabudowy i objęcia zabudową nowych terenów, jak również dla objęcia mieszkańców dotychczas nie podłączonych. Uzbrojenie w sieć wodociągową nowych terenów powinno być prowadzone wyprzedzająco w stosunku do zabudowy kubaturowej.

7.2.2. Kanalizacja.

Obecnie na terenie gminy Spytkowice sieć kanalizacyjną posiada tylko część miejscowości Bachowice i Spytkowice. Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 31,0 km, z czego 3,4 km w obrębie Bachowice oraz 27,6 km w obrębie Spytkowice. Do gospodarstw domowych prowadzi 725 połączeń. W 2015 roku odprowadzono siecią 69,0 dm^3 ścieków.

Sieć kanalizacyjna w Bachowicach obejmuje swym zasięgiem niewielki obszar i odprowadza ścieki do lokalnej oczyszczalni ścieków, zlokalizowanej przy Zespole Szkolno – Przedszkolnym w Bachowicach. Do oczyszczalni dopływają ścieki z Zespołu Szkolno – Przedszkolnego, Domu Strażaka, ośrodka zdrowia i kilkunastu budynków mieszkalnych. W obrębie Spytkowice siecią objęte są: Przewóz, Dębina, Kępki i centralna część wsi (rejon ul. Zamkowej). Poza siecią pozostaje południowa część sołectwa (rejon ul. Wadowickiej oraz przysiółki: Górki Spytkowskie, Kanada, Pagory i Wróblówki).

TABELA 140: Gmina Spytkowice – wyposażenie w sieć kanalizacyjną w 2016 roku.

Miejscowość	Długość sieci w km	Ilość przyłączy
Bachowice	3,4	54
Lipowa	–	–
Miejsce	–	–
Półwieś	–	–
Ryczów	–	–
Spytkowice	27,6	671

Źródło: Urząd Gminy Spytkowice, 2016.

Poza częścią Bachowic i większą częścią Spytkowic reszta miejscowości pozostaje bez kanalizacji sanitarnej. Gospodarka ściekowa opiera się tam na powszechnym, przejściowym gromadzeniu ścieków w wybieralnych zbiornikach bezodpływowych i wywożeniu ich przez specjalistyczne uprawnione podmioty taborem asenizacyjnym do oczyszczalni ścieków w Spytkowicach. Realizowane są tam także przydomowe oczyszczalnie

ścieków. Wody opadowe i roztopowe odprowadzane są poprzez spływ przypowierzchniowy do rowów przydrożnych i melioracyjnych z odpływem do poszczególnych cieków wodnych.

Miejscowości Bachowice i Spytkowice obsługują mechaniczno – biologiczne oczyszczalnie ścieków.

OCZYSZCZALNIA BACHOWICE (ul. Dębowa, działki ewidencyjne nr 772 i 773/1):

Oczyszczalnia mechaniczno – biologiczna o przepustowości 42,1 m³/dobę. działa w oparciu o technologię osadu czynnego, czyli procesy oczyszczania zachodzą na drodze biologicznej przy udziale bakterii powstających na skutek ciągłego napowietrzania ścieków, które odżywiają się zanieczyszczeniami zawartymi w ściekach surowych dopływających na oczyszczalnię.

Decyzją Starosty Wadowickiego z dnia 03 października 2016 roku (znak WSR.6341.156.2016) udzielono Gminnemu Zakładowi Usług Wodnych w Spytkowicach pozwolenia wodnoprawnego na szczególne korzystanie z wód w zakresie wprowadzania ścieków komunalnych do wód potoku Bachówka, oczyszczonych w mechaniczno – biologicznej oczyszczalni ścieków o RLM = 247, pochodzących ze Szkoły Podstawowej w Bachowicach oraz budynków w miejscowości Bachowice, poprzez istniejący wylot urządzeń kanalizacyjnych o średnicy 200 mm, zlokalizowanym w km 4+230 potoku Bachówka, w ilości:

- $Q_{maxh} = 3,24 \text{ m}^3/\text{h}$;
- $Q_{sr} = 34,0 \text{ m}^3/\text{d}$;
- $Q_{maxrok} = 12410,00 \text{ m}^3/\text{rok}$.

Oczyszczone ścieki wprowadzone do wód potoku Bachówka nie mogą zawierać substancji zanieczyszczających w ilościach przekraczających najwyższe dopuszczalne wartości następujących wskaźników zanieczyszczeń:

- BZT₅ – 25 mg O₂/dm³;
- ChZTCr – 125 mg O₂/dm³;
- zawiesiny ogólne – 35 mg/dm³;
- azot ogólny – 15 mg N/l;
- fosfor ogólny – 2 mg P/l.

Niniejsze pozwolenie wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód wydano na czas określony do dnia 30 września 2026 roku.

OCZYSZCZALNIA SPYTKOWICE (ul. Lipowa, działka ewidencyjna nr 4004/15):

Oczyszczalnia mechaniczno – biologiczna typu „ECOLO – CHIEF” o przepustowości 373,5 m³/dobę działa w oparciu o technologię osadu czynnego niskoobciążonego, czyli procesy oczyszczania zachodzą na drodze biologicznej przy udziale bakterii powstających na skutek ciągłego napowietrzania ścieków, które odżywiają się zanieczyszczeniami zawartymi w ściekach surowych dopływających na oczyszczalnię.

Decyzją Starosty Wadowickiego z dnia 31 lipca 2015 roku (znak WSR.6341.79.2015) udzielono Gminnemu Zakładowi Usług Wodnych w Spytkowicach pozwolenia wodnoprawnego na szczególne korzystanie z wód w zakresie wprowadzania ścieków komunalnych do rowu J9, oczyszczonych w mechaniczno – biologicznej oczyszczalni ścieków poprzez istniejące urządzenie wodne, to jest wylot urządzeń kanalizacyjnych zlokalizowany na działce ewidencyjnej nr 4004/15 w miejscowości Spytkowice o średnicy 200 mm, rzędnej dna 215,10 m n.p.m., w ilości:

- $Q_{maxh} = 41,0 \text{ m}^3/\text{h}$;
- $Q_{srd} = 350,0 \text{ m}^3/\text{d}$;

- $Q_{\max} = 127750 \text{ m}^3/\text{rok}$.

Ścieki nie mogą zawierać substancji zanieczyszczających w ilościach przekraczających najwyższe dopuszczalne wartości następujących wskaźników zanieczyszczeń:

- BZT₅ – 25 mg O₂/dm³;
 ➤ ChZT_{Cr} – 125 mg O₂/dm³;
 ➤ zawiesina ogólna – 35 mg/dm³.

Niniejsze pozwolenie wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód wydano na czas określony do dnia 30 czerwca 2025 roku.

TABELA 141: Gmina Spytkowice – odbiorniki ścieków komunalnych w 2016 roku.

Miejscowość	Odbiornik ścieków komunalnych
Bachowice	Oczyszczalnia Bachowice
Lipowa	Brak sieci kanalizacyjnej
Miejsce	
Półwieś	
Ryczów	
Spytkowice	Oczyszczalnia Spytkowice

Źródło: Urząd Gminy Spytkowice, 2016.

TABELA 142: Gmina Spytkowice – gęstość sieci kanalizacyjnej w 2015 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Spytkowice	Powiat Wadowice	Województwo Małopolskie
Gęstość sieci kanalizacyjnej ¹³⁶ w km/100 km ² ogółem	62,12	106,61	99,13
Gęstość sieci kanalizacyjnej ¹³⁷ w km/100 km ² na wsi	62,1	84,5	73,4
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną na 1 mieszkańca w m ³	6,76	16,86	27,21
% ludności ogółem korzystającej z sieci kanalizacyjnej	33,7	48,9	61,4
% ludności wiejskiej korzystającej z sieci kanalizacyjnej	33,7	32,9	36,6

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

Dane dotyczące gospodarki ściekowej na terenie gminy Spytkowice wskazują jakim niedoborem dotyczącym wyposażenia w sieć kanalizacyjną charakteryzuje się obszar gminy w stosunku do powiatu wadowickiego i województwa małopolskiego. Należy jednak nadmienić, że w ujęciu dotyczącym tylko obszarów wiejskich gmina charakteryzuje się już niemal tożsamymi wskaźnikami jak powiat i województwo, aczkolwiek wartości te obejmują tylko 1/3 populacji. Brak systemowego rozwiązania gospodarki ściekowej na terenach nie objętych siecią kanalizacyjną, przy jednoczesnym niemal pełnym zwodociągowaniu gminy, powoduje powstawanie większej ilości nieodprowadzonych sieci ścieków. Miejscowa społeczność zmuszona jest gromadzić płynne nieczystości w zbiornikach zlokalizowanych na terenie własnych posesji. Zdarzają się również przypadki nielegalnych wylewisk ścieków na pola uprawne oraz do rowów melioracyjnych. To z kolei wpływa na zwiększone zanieczyszczenie gleb oraz wód powierzchniowych i podziemnych.

¹³⁶ Sieć rozdzielcza i kolektory.

¹³⁷ Sieć rozdzielcza i kolektory.

Generalnie budowa sieci kanalizacyjnej na terenach wiejskich i do tego na bardzo rozległym oraz zróżnicowanym pod względem rzeźby terenu i zagospodarowania obszarze jest przedsięwzięciem bardzo kosztownym, nie tylko na etapie inwestycji, ale również w trakcie późniejszego użytkowania. W związku z powyższym na terenie gminy Spytkowice, dla rejonów oddalonych od istniejącej oczyszczalni ścieków oraz dla posesji oddalonych od głównej koncentracji zabudowy, gdzie realizacja sieci kanalizacyjnej nie będzie prowadzona ze względów ekonomicznych, zakłada się pozostawienie zbiorników bezodpływowych lub realizację oczyszczalni przydomowych przy korzystnych warunkach gruntowo – wodnych. Wody opadowe i roztopowe z zanieczyszczeniami typu przemysłowego lub ropopochodnymi (z ciągów komunikacyjnych, placów, parkingów, baz transportowych, warsztatów samochodowych, stacji paliw, itp.) po oczyszczeniu powinny być odprowadzane do odbiornika w sposób zorganizowany poprzez zamknięte bądź otwarte systemy kanalizacyjne. Wody opadowe umownie czyste bądź poddane oczyszczeniu można wykorzystać na miejscu na potrzeby gospodarcze (np.: w obiegach zamkniętych) i odprowadzać powierzchniowo na tereny biologicznie czynne, rozsączyć w gruncie, a jeżeli nie będzie to możliwe retencjonować i odprowadzać do odbiornika po przejściu fali opadów.

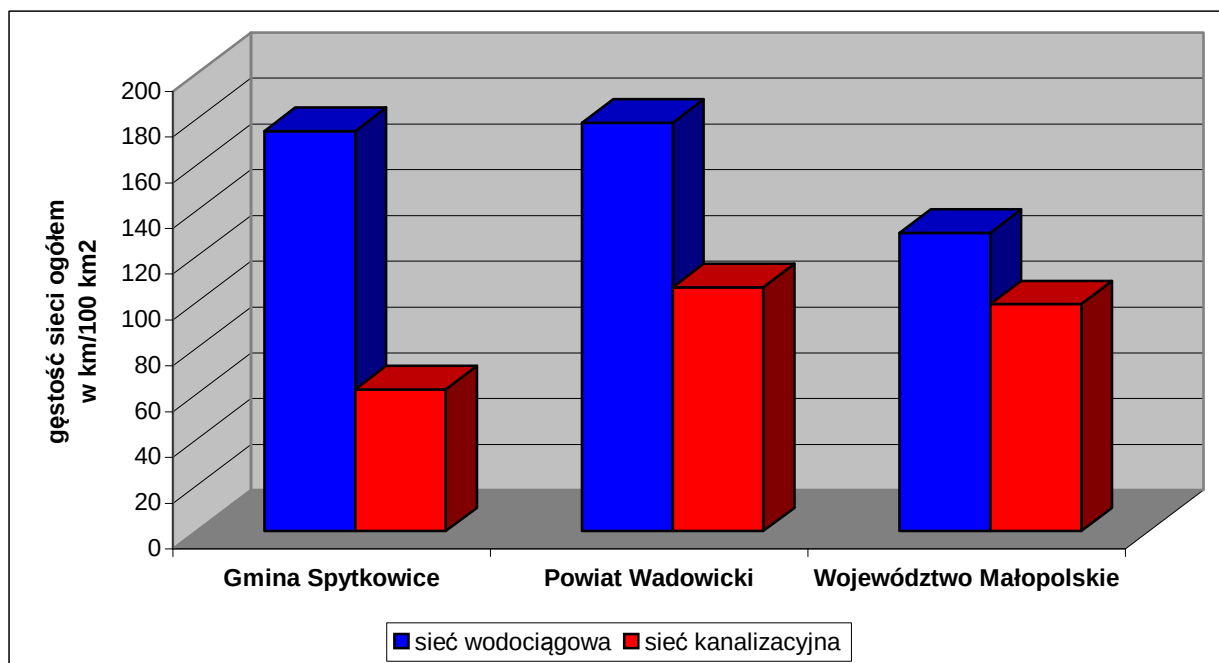
Uchwałą nr VI/79/15 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 23 lutego 2015 roku wyznaczono Aglomerację „Spytkowice” o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) 10106, która obejmuje następujące miejscowości na terenie gminy: Bachowice – część, Miejsce, Półwieś – część, Ryczów i Spytkowice – część.

Dla prawidłowego funkcjonowania gospodarki ściekowej w obszarze planowanej Aglomeracji „Spytkowice” przewiduje się budowę 72,3 km sieci kanalizacyjnej dla obsługi 6882 stałych mieszkańców Aglomeracji na terenie miejscowości: Bachowice – część oraz Spytkowice – część 32,1 km (3031 osób), Ryczów 29,0 km (2659 osób), Miejsce 5,6 km (684 osoby) i Półwieś – część 5,6 km (508 osób). Ponadto w miejscowości Spytkowice planuje się podłączenie 1266 mieszkańców do już istniejącej sieci kanalizacyjnej, a także rozbudowę oczyszczalni ścieków w Spytkowicach do przepustowości 1300 m³/dobę. Oczyszczalnia ścieków w Bachowicach zostanie zlikwidowana.

Zgodnie z § 3, ust. 4, 5 i 6 Rozporządzenia Ministra Środowiska dnia 22 lipca 2014 roku w sprawie sposobu wyznaczania obszaru i granic aglomeracji (Dz. U. z 2014 roku, poz. 995) realizacja sieci kanalizacyjnej na obszarze Aglomeracji z doprowadzeniem do oczyszczalni ścieków powinna być uzasadniona finansowo i technicznie, przy czym wskaźnik długości sieci obliczany jako stosunek przewidywanej do obsługi przez budowany system kanalizacji zbiorczej liczby mieszkańców aglomeracji i niezbędnej do realizacji długości sieci kanalizacyjnej nie może być mniejszy od 120 mieszkańców na 1 km sieci (ust. 4), a w przypadku terenów o przynajmniej jedynoprocentowym średnim spadku w kierunku istniejącej lub przewidywanej oczyszczalni ścieków, a także terenów położonych w granicach stref ochronnych ujęć wody i obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych oraz terenów objętych przynajmniej jedną formą ochrony przyrody, wskaźnik długości sieci obowiązujący na tych terenach nie może być mniejszy od 90 mieszkańców na 1 km sieci (ust. 5 i 6). W związku z powyższym zrezygnowano z pierwotnie zakładanej budowy 12,0 km sieci kanalizacyjnej w miejscowościach: Bachowice – część, Spytkowice – część i Lipowa. Z przeprowadzonych analiz wynika, iż w nieskanalizowanej części miejscowości Bachowice konieczne byłoby wybudowanie 5,3 km sieci kanalizacyjnej dla podłączenia 270 stałych mieszkańców. Tym samym wskaźnik długości sieci na tym terenie wynosi 51 osób na 1 km sieci. Część miejscowości Spytkowice zamieszkuje 312 stałych mieszkańców. Do skanalizowania tej części miejscowości konieczne byłoby wybudowanie 5,6 km sieci kanalizacyjnej. Wskaźnik długości sieci na tym terenie wynosi 56 mieszkańców na 1 km sieci planowanej do budowy. Natomiast dla skanalizowania miejscowości Lipowa konieczne byłoby wybudowanie 1,1 km sieci kanalizacyjnej dla podłączenia 85 stałych mieszkańców, więc wskaźnik długości sieci wynosi 77 mieszkańców na 1 km sieci planowanej do budowy. Reasumując dla skanalizowania wyłączonych obszarów konieczne byłoby wybudowanie 12,0 km sieci kanalizacyjnej

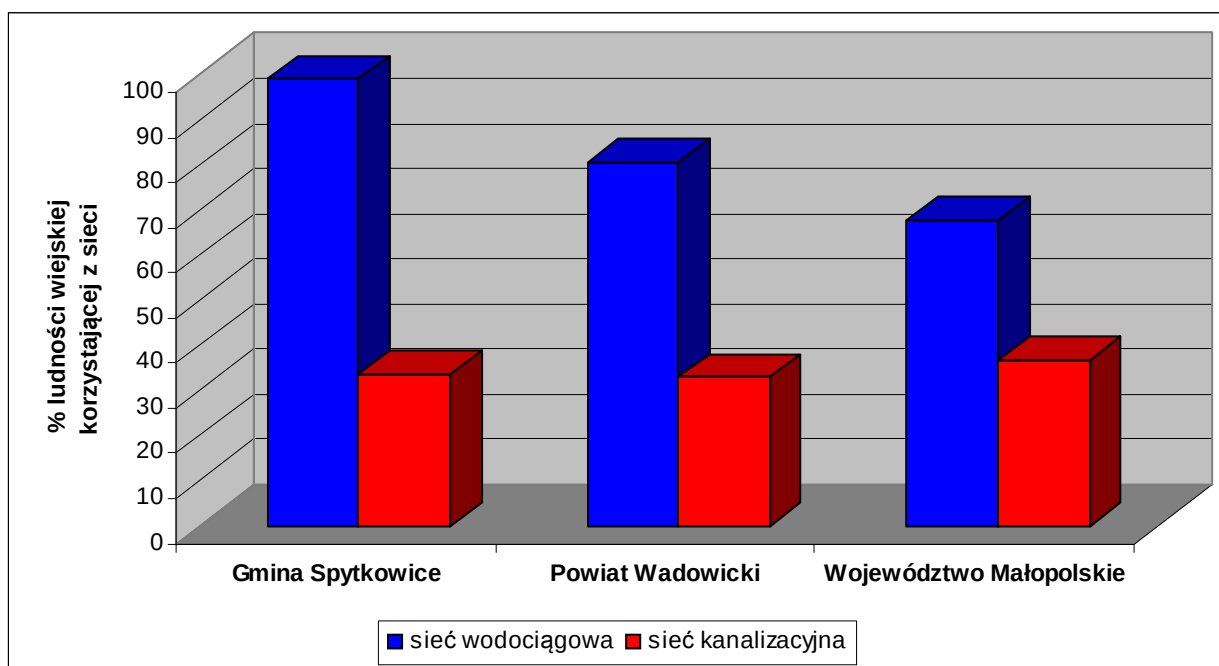
dla podłączenia 667 mieszkańców gminy. Wskaźnik długości sieci dla całego obszaru wyłączanego z Aglomeracji wynosi 56 osób na 1 km sieci planowanej do budowy. Tereny wyłączane z Aglomeracji będą obsługiwane przez szczelne zbiorniki wybieralne oraz przydomowe oczyszczalnie ścieków.

RYCINA 38: Gmina Spytkowice – zaopatrzenie w wodę i sieć kanalizacyjna w 2015 roku (I).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

RYCINA 39: Gmina Spytkowice – zaopatrzenie w wodę i sieć kanalizacyjna w 2015 roku (II).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

7. 3. Sieć gazowa.

Na terenie gminy Spytkowice Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo SA (PGNiG SA) nie posiada utworzonych obszarów i terenów górniczych w związku z wydobywaniem ropy naftowej lub gazu ziemnego oraz nie posiada przesyłowej i dystrybucyjnej sieci gazowej. Nie planuje również żadnych inwestycji. Teren gminy znajduje się poza obszarami koncesyjnymi na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego, będącymi w gestii PGNiG SA.

Operator Gazociągów Przesyłowych „Gaz – System” SA, Oddział w Świerklanach eksploatuje na terenie gminy Spytkowice gazociąg wysokiego ciśnienia DN 500 PN 6,3 MPa relacji Zelczyna – Oświęcim o długości 6,991 km. Na terenie gminy zlokalizowana jest także stacja gazowa I° SPR Spytkowice wraz z przyłączem DN 65 PN 6,3 MPa. W planach inwestycyjnych spółki na lata 2020 – 2025 gazociąg relacji Zelczyna – Oświęcim przewidziany jest częściowo do remontu. Ponadto w trakcie przebudowy jest gazociąg przyłączeniowy do SPR 1–2 Spytkowice DN 65 PN 6,3 MPa na DN 100 PN 6,3 MPa.

Polska Spółka Gazownictwa (PSG) sp. z o.o., Oddział w Zabrze posiada na terenie gminy Spytkowice rozbudowaną dystrybucyjną sieć gazową średniego ciśnienia o zróżnicowanych średnicach od 25 do 110 mm. Nie ma stacji gazowych. Na terenie gminy zgazyfikowane są wszystkie miejscowości. Według PSG sp. z o.o. w 2015 roku zainstalowanych było 2540 przyłączy gazowych, z czego 2506 do budynków mieszkalnych. Łączna długość sieci dystrybucyjnej wynosiła 141,358 km, z czego 96,294 km sieci średniego ciśnienia oraz 44,936 km przyłączy gazowych.

Według danych GUS na koniec 2015 roku z gazowej sieci dystrybucyjnej korzystało 1836 odbiorców. Do budynków mieszkalnych i niemieskalnych prowadziło 2540 przyłączy. 1096 odbiorców ogrzewało gazem mieszkania. Liczba ludności korzystającej z gazu w gminie wyniosła ogółem 7595 osób. Łączne zużycie gazu wyniosło 765,2 tys. m³, z czego 534,1 tys. m³ zużyto na ogrzewanie mieszkań.

TABELA 143: Gmina Spytkowice – sieć gazowa, odbiorcy oraz zużycie gazu w gospodarstwach domowych w 2015 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Spytkowice	Powiat Wadowicki	Województwo Małopolskie
1	2	3	4
Gęstość sieci gazowej ogółem w km/100 km ²	207,11	255,91	152,89
Gęstość sieci gazowej przesyłowej w km/100 km ² ogółem	14,01	12,57	9,81
Gęstość sieci gazowej rozdzielczej w km/100 km ² ogółem	193,1	243,3	143,1
Gęstość sieci gazowej rozdzielczej w km/100 km ² na wsi	193,1	227,6	120,6
Odbiorcy ¹³⁸ gazu z sieci na 1000 mieszkańców ogółem	179,26	186,45	211,50
Liczba odbiorców ¹³⁹ gazu z sieci w stosunku do liczby ludności ogółem w (%)	17,93	18,65	21,15
% ludności ogółem korzystającej z sieci gazowej	74,2	64,2	62,3
% ludności wiejskiej korzystającej z sieci gazowej	74,2	57,0	50,7

¹³⁸ Odbiorcy w gospodarstwach domowych, łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.

¹³⁹ Odbiorcy w gospodarstwach domowych, łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.

1	2	3	4
Zużycie gazu z sieci na 1 mieszkańca ¹⁴⁰ w m ³ ogółem	74,9	88,5	116,0
Zużycie gazu z sieci na 1 mieszkańca ¹⁴¹ w m ³ na wsi	74,9	76,2	81,3
Zużycie gazu z sieci na 1 korzystającego w m ³ ogółem	100,8	137,8	186,0
Zużycie gazu z sieci na 1 korzystającego w m ³ na wsi	100,8	133,5	159,9
% odbiorców ogrzewających gazem mieszkania na odbiorców ¹⁴² gazu z sieci ogółem	59,69	49,62	35,96
Odbiorcy ¹⁴³ gazu z sieci na 1000 mieszkań ogółem	723,40	640,33	622,49
Odbiorcy ¹⁴⁴ gazu z sieci ogrzewający mieszkania gazem na 1000 mieszkań ogółem	431,84	317,76	223,88

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

Wskaźniki dotyczące dostępności do sieci gazowej, a także odbiorców i zużycia gazu w gospodarstwach domowych są dość zróżnicowane. Gęstość rozdzielczej sieci gazowej jest niższa od średniej w powiecie i wyższa od średniej w regionie, także w ujęciu tylko dla terenów wiejskich. Ważniejsze są jednak wskaźniki dotyczące dostępności sieci gazowej (% ludności korzystającej z sieci gazowej, w tym ogrzewających mieszkania gazem) i są one w gminie Spytkowice najkorzystniejsze, nie tylko w ujęciu tylko dla terenów wiejskich, ale także ogółem. Zużycie gazu z sieci jest tu jednak niższe od średnich w powiecie i województwie. Powyższe świadczy z jednej strony o powszechnym dostępie do sieci gazowej w gminie, ale z drugiej strony o mniejszej popularności w praktycznym wykorzystaniu tego paliwa.

Sieć gazowa jest w dobrym stanie technicznym i może być źródłem gazu dla potencjalnych odbiorców znajdujących się na terenie objętym siecią. Istniejące warunki techniczne i stan techniczny gazociągów w regionie pozwalają także na rozbudowę sieci dystrybucyjnej dla potrzeb przyszłych zainteresowanych, którzy spełnią warunek opłacalności w rozumieniu ustawy Prawo energetyczne. Opłacalność przedsięwzięcia uzależniona jest między innymi od zawarcia odpowiedniej ilości umów o przyłączenie do sieci gazowej oraz długości projektowanych gazociągów i przyłączy odpowiednich dla umożliwienia zaistnienia warunków technicznych przyłączenia. Stacje redukcyjno – pomiarowe oraz gazociągi stanowią układy hermetycznie zamknięte i wyłączając stany awaryjne nie zagrażają środowisku naturalnemu. Dalsze rozpowszechnienie gazyfikacji sprzyjać będzie ochronie środowiska poprzez eliminację lokalnej emisji pyłów i toksycznych składników spalin.

Ewentualna przyszła budowa sieci gazowej dla odbiorców indywidualnych powinna być realizowana z uwzględnieniem obowiązującego prawa energetycznego – ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 roku (Dz. U. z 2017 roku, poz. 220 z późn. zm.) oraz rozporządzeń wykonawczych, w szczególności w oparciu o:

- wnioski podmiotów ubiegających się o przyłączenie do sieci gazowej posiadających tytuł prawny do korzystania z przyłączanego obiektu;
- sporządzony przez przedsiębiorstwo energetyczne plan rozwoju w zakresie sieci gazowej, uwzględniający wytyczne miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, ograniczony do zadań, dla których istnieją warunki techniczne oraz ekonomiczne dostarczania paliwa gazowego.

¹⁴⁰ Do przeliczeń przyjęto ludność ogółem bez wyodrębniania jej w tych miastach i wsiach, w których ta sieć istniała.

¹⁴¹ Do przeliczeń przyjęto ludność ogółem bez wyodrębniania jej w tych wsiach, w których ta sieć istniała.

¹⁴² Odbiorcy w gospodarstwach domowych, łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.

¹⁴³ Odbiorcy w gospodarstwach domowych, łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.

¹⁴⁴ Odbiorcy w gospodarstwach domowych, łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.

7. 4. Elektroenergetyka.

7.4.1. Elektroenergetyczna sieć przesyłowa.

Przez obszar gminy Spytkowice przebiega fragment elektroenergetycznej linii przesyłowej o napięciu 400 kV relacji Tucznawa – Tranów, Tucznawa – Rzeszów, będący w gestii Polskich Sieci Elektroenergetycznych SA (Operator Systemu Przesyłowego). Wymieniona linia jest ważnym elementem sieci przesyłowej krajowego systemu elektroenergetycznego i umożliwia przesył mocy do elektroenergetycznych stacji 400/110 kV. Ze stacji tych energia elektryczna dosyłana jest poprzez sieć dystrybucyjną (obiekty o napięciu 110 kV i niższym) do poszczególnych odbiorców.

Aktualny plan inwestycyjny i plan rozwoju sieci przesyłowej krajowego systemu elektroenergetycznego nie przewiduje modernizacji istniejącej linii. Nie można jednak wykluczyć w przyszłości ewentualnej przebudowy tej linii na nową linię wielotorową, wielonapięciową.

7.4.2. Elektroenergetyczna sieć dystrybucyjna.

Na terenie gminy Spytkowice TAURON Dystrybucja SA, Oddział w Bielsku – Białej eksploatuje:

- linię napowietrzną wysokiego napięcia (dwutorową) 110 kV relacji Dwory Skawina Huta i Dwory – Zator – Borek Szlachecki o długości 6,078 km;
- linie napowietrzne i kablowe średniego napięcia 15 kV o długości odpowiednio 32,753 km i 3,405 km;
- linie napowietrzne i kablowe niskiego napięcia 0,4 kV o długości odpowiednio 122,952 km i 12,989 km;
- napowietrzne i wewnętrzne stacje transformatorowe 15/0,4 kV (41 sztuk).

Na terenie gminy sieć rozdzielcza SN 15 kV zasilana jest ze stacji transformatorowej 110/15 kV (GPZ „Zator”) zlokalizowanej poza zachodnimi granicami gminy. Odbiorcy energii elektrycznej zasilani są liniami NN 0,4 kV wyprowadzonymi ze stacji transformatorowych 15/0,4 kV, będących własnością operatora systemu dystrybucyjnego TAURON Dystrybucja SA, Oddział w Bielsku – Białej lub bezpośrednio z abonenckich stacji transformatorowych 15/0,4 kV, będących własnością odbiorców.

Wszystkie miejscowości na terenie gminy są zelektryfikowane. Dostawy energii w pełni pokrywają potrzeby mieszkańców oraz jednostek gospodarczych. W lokalnym systemie energetycznym występują rezerwy, które mogą być wykorzystywane do celów grzewczych u istniejących odbiorców przyłączonych do sieci TAURON Dystrybucja SA. Obecny system elektroenergetyczny zaspokaja we właściwym zakresie potrzeby mieszkańców i nie występują problemy związane z brakami energii elektrycznej. Jednakże część sieci, zwłaszcza niektórych odcinków linii napowietrznych 0,4 kV, wymaga modernizacji i skablowania. Istnieje również potrzeba wymiany części drewnianych słupów na liniach niskiego napięcia. Problemem w skali całej gminy jest niewystarczająca ilość sieci oświetlenia ulicznego, którą należy uzupełnić i zmodernizować.

TABELA 144: Gmina Spytkowice – odbiorcy oraz zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w 2015 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Spytkowice	Powiat Wadowicki	Województwo Małopolskie
Odbiorcy energii elektrycznej na 1000 mieszkańców ogółem	b.d.	338,43	370,48
Zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca ogółem w kWh	b.d.	725,1	786,9
Zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca na wsi w kWh	b.d.	752,3	733,0

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2017.

W najbliższym okresie TAURON Dystrybucja SA, Oddział w Bielsku – Białej planuje modernizację wybranych linii średniego i niskiego napięcia, zarówno napowietrznych jak i kablowych (wymiana słupów, wymiana przewodów, wymiana izolatorów) oraz stacji transformatorowych. Sieć przesyłowa i dystrybucyjna stwarza warunki techniczne umożliwiające przyłączenia nowych odbiorców na poziomie wszystkich napięć.

7.4.3. Alternatywne źródła energii.

Rosnące wraz z rozwojem cywilizacyjnym zapotrzebowanie na energię, przy wyczerpywaniu się jej tradycyjnych zasobów głównie paliw kopalnych (węgla, ropy naftowej, gazu ziemnego) oraz towarzyszący ich zużyciu wzrost zanieczyszczenia środowiska, powodują zwiększenie zainteresowania wykorzystaniem energii ze źródeł odnawialnych. Energia ze źródeł odnawialnych oznacza energię pochodzącą z naturalnych powtarzających się procesów przyrodniczych, uzyskiwaną z odnawialnych niekopalnych źródeł energii takich jak: energia wody, wiatru, promieniowania słonecznego, geotermalna oraz energia wytwarzana z biomasy stałej, biogazu i biopaliw ciekłych. Urozmaiconą (miejscami) rzeźbą terenu powoduje, że na obszarze gminy Spytkowice istnieją względnie korzystne uwarunkowania naturalne (anemograficzne i hydrograficzne), umożliwiające pozyskiwanie energii elektrycznej z odnawialnych źródeł – w tym przypadku na bazie siły wiatru i wody, a także promieniowania słonecznego.

Opracowania Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej (IMGW) wskazują, że w Polsce średnia roczna prędkość wiatrów na wysokości 10 – 20 m waha się między 2,8 a 3,5 m/s, a prędkości powyżej 4 m/s, uważane na obecnym poziomie rozwoju technologicznego za wartość minimalną do efektywnej konwersji energii wiatru, występują na 2/3 powierzchni kraju na wysokościach powyżej 25 m nad poziomem gruntu (Skoczkowski et al., 2007). Poza ogólną mezoskalową mapą stref energetycznych w Polsce autorstwa prof. Lorenca (Skoczkowski et al., 2007) brak jest innych bardziej szczegółowych opracowań charakteryzujących prędkości wiatru w kraju. Mapa dzieli obszar Polski na 6 stref od „wybitnie korzystnej” (I) do „wybitnie niekorzystnej” (V) oraz „terenów wyłączonych” (Lorenc, 2005). Rejon gminy Spytkowice zakwalifikowano do strefy „IV – niekorzystnej”. Teoretycznie można uznać, że tereny potencjalnie predysponowane do lokalizacji elektrowni wiatrowych zlokalizowane są w północnej części gminy w rejonie wieloprzestrzennej doliny rzeki Wisły, a także w południowej części gminy w rejonie Podgórze Wilamowickiego (najwyżej położone n.p.m. obszary gminy). Rejony te, poza najniższą gęstością zaludnienia, mają jednak tylko względnie korzystne warunki dla lokalizacji farm wiatrowych. O ile wartość warunków wietrznych oraz wymaganą ustawowo odległość od najbliższych zabudowań będzie można ocenić dopiero po przeprowadzeniu specjalistycznych badań, o tyle wspomniane rejony znajdują się w granicach obszarów objętych ochroną w myśl ustawy o ochronie przyrody (NATURA 2000) lub w granicach obszarów proponowanych do objęcia ochroną (rezerwat przyrody, użytki ekologiczne), a także obejmują tereny o najwyższym w gminie wskaźniku lesistości. Dodatkowymi przeszkodami są: rozbudowana

infrastruktura techniczna (linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia, gazociągi, szlaki kolejowe), wysoka bonitacja gleb, tereny zagrożone powodzią i podtopieniami oraz osuwiska i ruchy masowe. W związku z powyższym inwestycje w farmy wiatrowe czy nawet tylko w pojedyncze obiekty należy tu uznać za utrudnione, a tym samym wymagające wielu specjalistycznych badań i analiz, w tym wykluczających negatywny wpływ na środowisko oraz uzyskania pozytywnych wyników konsultacji społecznych.

Korzystne warunki hydrograficzne dotyczą także możliwości lokalizacji małych elektrowni wodnych (MEW) na licznych ciekach wodnych, zwłaszcza charakteryzujących się znacznym przepływem. Korzystny potencjał techniczny energii wodnej to potencjał możliwy do uzyskania poprzez budowę elektrowni wodnych na obiektach piętrzących, których stan techniczny oraz warunki hydrologiczne (minimalna wysokość spadów, przepływ roczny średni) pozwalają na realizację inwestycji. Jako kryterium przydatności przyjmuje się minimalną wysokość spadów na poziomie 1,6 m oraz przepływ roczny średni nie mniejszy niż 0,1 m³/s. W związku z powyższym na bazie szczegółowych, specjalistycznych analiz, uwzględniających uwarunkowania naturalne i ekonomiczne, należy rozpatrzyć wszystkie aspekty dotyczące ewentualnej budowy małych elektrowni wodnych w rejonie dolin większych cieków wodnych (Bachówka, Wilgoszcz, Grabarz).

W Polsce istnieją dość dobre warunki do wykorzystania energii promieniowania słonecznego przy dostosowaniu typu systemów i właściwości urządzeń wykorzystujących tę energię do charakteru, struktury i rozkładu w czasie promieniowania słonecznego. Województwo Małopolskie w skali całego kraju charakteryzuje się korzystnymi warunkami nasłonecznienia. W rejonie gminy Spytkowice predysponowane do lokalizacji urządzeń fotowoltaicznych na skalę produkcyjną są przede wszystkim nieużytkowane rolniczo grunty, charakteryzujące się niską klasą bonitacyjną (V i VI). Dotyczy to praktycznie wybranych fragmentów w każdej części gminy, ze szczególnym uwzględnieniem niezainwestowanych rejonów w pobliżu drogi krajowej nr 44 i linii kolejowej nr 94.

Walory naturalne terenów wiejskich oraz ich obecna struktura gospodarcza, oparta częściowo nadal na rolnictwie (uprawy i hodowla), predysponuje je do inwestowania w obiekty zajmujące się pozyskiwaniem energii cieplnej i elektrycznej na bazie biomasy.

7. 5. Ciepłownictwo.

Największe miejscowości w gminie, to jest: Bachowice, Ryczów i Spytkowice, zamieszkałe odpowiednio przez 2300, 2600 i 4000 mieszkańców, ze względu na rozproszenie zabudowy nie posiadają charakterystycznego dla zwartych obszarów miejskich scentralizowanego systemu ciepłowniczego opartego na jednym dużym źródle ciepła. Gospodarka ciepła opiera się tu przede wszystkim na indywidualnych źródłach ogrzewania (zabudowa mieszkaniowa) oraz na nielicznych lokalnych kotłowniach o małej mocy cieplnej (obiekty użyteczności publicznej, zakłady produkcyjne i usługowe). Paliwem dla kotłowni jest przede wszystkim olej opałowy lub gaz ziemny, a więc paliwa niskoemisyjne. Kotłownie nie tworzą zintegrowanego systemu ciepłowniczego i służą tylko do ogrzewania pomieszczeń. Potrzeby grzewcze w budynkach mieszkalnych pokrywane są głównie ze źródeł lokalnych, w większości na paliwo wysokoemisyjne (węgiel, miał, drewno). Część gospodarstw domowych korzysta również z gazu ziemnego.

Potrzeby grzewcze mieszkańców pozostałych rejonów wiejskich (zabudowa jednorodzinna i zagrodowa) pokrywane są również ze źródeł lokalnych, do których należą głównie piece opalane węglem kamiennym i jego pochodnymi oraz drewnem, rzadziej olejem opałowym czy gazem ziemnym bądź gazem propan – butan.

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

Nieliczne zakłady produkcyjne, obiekty użyteczności publicznej i inne obiekty usługowe, a także większe gospodarstwa rolne (przetwórstwo rolno – spożywcze) posiadają własne kotłownie o małej mocy cieplnej.

Według *Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Spytkowice*, przyjętego uchwałą nr XIX/135/16 Rady Gminy Spytkowice z dnia 01 czerwca 2016 roku, zużycie energii z poszczególnych nośników do celów grzewczych dla sektora budownictwa mieszkaniowego w 2014 roku na terenie gminy przedstawiało się następująco:

- węgiel – 83,60 %;
- gaz – 10,52 %;
- biomasa drzewna – 4,26 %;
- energia elektryczna – 0,80 %;
- odnawialne źródła energii (pompy ciepła) – 0,70 %;
- odnawialne źródła energii (kolektory słoneczne) – 0,12 %.

Zużycie energii z poszczególnych nośników do celów grzewczych dla sektora obiektów użyteczności publicznej w 2014 roku na terenie gminy przedstawiało się następująco:

- gaz – 97,1 %;
- energia elektryczna – 1,5 %;
- węgiel – 1,3 %;
- biomasa drzewna – 0,1 %.

Zużycie energii z poszczególnych nośników do celów grzewczych dla sektora działalności gospodarczej w 2014 roku na terenie gminy przedstawiało się następująco:

- węgiel – 82,50 %;
- gaz – 12,00 %;
- biomasa drzewna – 5,00 %;
- energia elektryczna – 0,50 %.

Pomimo przeprowadzanych modernizacjach kotłowni, służących przede wszystkim obiektom użyteczności publicznej, nadal zauważalnym problemem w okresie półroczna chłodnego, zwłaszcza w niżej położonej części gminy, jest niska emisja, którą wzmagają piece węglowe zainstalowane głównie w starszej tkance mieszkaniowej.

Obecny sposób zaopatrzenia w energię ciepłą, poza nowoczesnymi kotłowniami gazowymi oraz innymi niskoemisyjnymi paliwami, jest szczególnie niekorzystny z punktu widzenia zdrowia mieszkańców i ochrony środowiska. Sieć lokalnych kotłowni opalanych węglem i jego pochodnymi powoduje w okresie zimowym tak zwaną niską emisję zanieczyszczeń, potęgowaną lokalnie ukształtowaniem powierzchni ziemi (np.: w rejonie dolin rzecznych). Wymogi ochrony powietrza atmosferycznego wymuszają potrzebę podjęcia inicjatyw związanych ze zmianą obecnego rodzaju paliw używanych do celów grzewczych, szczególnie węgla i drewna, w kierunku szerszego wykorzystania paliw uznawanych za ekologiczne. Takimi nośnikami energii mogą stać się np.: gaz sieciowy, energia elektryczna, biomasa, energia słoneczna, itp. W najbliższym okresie nie przewiduje się realizacji centralnych urządzeń ciepłowniczych, umożliwiających dostawę ciepła dla odbiorców zamieszkujących zabudowania wielorodzinne oraz jednorodzinne i zagrodowe opalane indywidualnymi piecami. Najbardziej prawdopodobna wydaje się być kontynuacja gazyfikacji gminy, służąca również potrzebom grzewczym oraz rozwój energetyki prosumenckiej opartej na odnawialnych źródłach energii.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Spytkowice postuluje między innymi następujące działania długoterminowe (lata 2016 – 2030) zmierzające do poprawy stanu powietrza atmosferycznego:

- działanie 1 – ograniczenie zużycia energii i wytwarzanie energii z odnawialnych źródeł (budynki i infrastruktura publiczna):

- audyty energetyczne i efektywności energetycznej budynków publicznych;
- modernizacja budynków użyteczności publicznej (termomodernizacja, instalacja oze, wymiana źródła centralnego ogrzewania i ciepłej wody, wymiana oświetlenia);
- poprawa efektywności energetycznej urządzeń infrastruktury komunalnej;
- modernizacja oświetlenia ulicznego;
- działanie 2 – ograniczenie zużycia energii (transport):
 - rozwój sieci komunikacji rowerowej (budowa i oznakowanie ścieżek rowerowych);
 - utrzymanie dróg w sposób ograniczający wtórną emisję zanieczyszczeń (poprzez regularne mycie, remonty i poprawę stanu nawierzchni dróg);
 - zakup energooszczędnych pojazdów;
- działanie 3 – ograniczenie zużycia energii i wytwarzanie energii z odnawialnych źródeł (budownictwo mieszkaniowe):
 - wymiana pieców węglowych na kotły węglowe lub na biomasę;
 - wymiana kotłów węglowych na kotły gazowe, budowa przyłączy gazowych i instalacji wewnętrznych;
 - wymiana kotłów węglowych na kotły olejowe;
 - montaż kolektorów słonecznych, paneli fotowoltaicznych, pomp ciepła i przydomowych elektrowni wiatrowych;
 - modernizacja instalacji centralnego ogrzewania i ciepłej wody;
 - termomodernizacja budynków mieszkalnych;
 - montaż elektrofiltrów;
- działanie 4 – ograniczenie zużycia energii (sektor działalności gospodarczej):
 - termomodernizacja budynków;
 - instalacja odnawialnych źródeł energii;
 - wymiana źródła centralnego ogrzewania i ciepłej wody;
 - poprawa efektywności energetycznej urządzeń, technologii i pojazdów.

Gmina Spytkowice nie posiada opracowania pn. *Projekt założeń do planu zaopatrzenia gminy w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe*.

7. 6. Telekomunikacja i łączność.

Gmina Spytkowice wyposażona jest w nowoczesne systemy telekomunikacyjne. Dzieje się tak dzięki włączeniu do central obsługujących przepływ automatyczny oraz inwestycji poczynionych przez operatorów telekomunikacyjnych. Zwiększa się liczba numerów telefonicznych. W każdej miejscowości zainstalowani są abonenci telefonii przewodowej. Umożliwia to nawiązanie łączności praktycznie z całym światem. Operujący na terenie gminy operatorzy zapewniają szeroką gamę usług. Są wśród nich usługi powszechne: telefoniczne, telegraficzne, teleksowe i telefaksowe oraz specjalistyczne w dziedzinie transmisji danych, radiokomunikacji i dostępu do internetu. Ponadto cały teren gminy jest w zasięgu działania operatorów telefonii bezprzewodowej i oferowanych przez nich nowoczesnych usług teleinformatycznych. Na terenie gminy funkcjonują 2 stacje bazowe telefonii komórkowej zlokalizowane w Bachowicach (działka ewidencyjna nr 2792/2 przy ul. Dębowej Bocznej) oraz w Półwsi (działka ewidencyjna nr 122).

Trudności z pozyskaniem szerokiej gamy najświeższych informacji dotyczących telekomunikacji, związane z zastrzeżeniem danych ze względu na konkurencję, spowodowały, że w poniższym tekście oraz tabeli analizowane są ostatnie ogólnodostępne dane publikowane w 2000 roku. Według danych z 1999 roku w gminie zarejestrowane były 1523 łącza telefonii przewodowej w mieszkaniach. Na 1000 ludności przypadało wówczas

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

168 numerów telefonicznych. Dodatkowo na terenie gminy zlokalizowanych było 7 aparatów ogólnodostępnych. Obecnie na terenie gminy funkcjonuje 1 Urząd Pocztowy zlokalizowany w Spytkowicach przy ul. Zamkowej 10a.

TABELA 145: Gmina Spytkowice – telekomunikacja w 1999 roku i łączność¹⁴⁵ w 2016 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Spytkowice	Powiat Wadowicki	Województwo Małopolskie
Ludność na 1 placówkę pocztową	10242	7252	6461
Liczba placówek pocztowych na 10 tys. ludności	0,98	1,38	1,55
Liczba placówek pocztowych na 10 km ²	0,20	0,34	0,34
Linie telefoniczne ogółem ¹⁴⁶ na 1000 ludności	168,21	177,75	231,34
Linie telefoniczne w mieszkaniach na 1000 ludności	154,41	149,03	194,19
Linie telefoniczne w mieszkaniach na 1000 mieszkań	614,51	572,81	691,95
Liczba aparatów ogólnodostępnych na 10 tys. ludności	7,73	19,18	21,60
Liczba aparatów ogólnodostępnych na 10 km ²	1,49	4,55	4,58

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS 2000 ; Poczta Polska SA, 2017.

Nasylenie usługami łączności na terenie gminy Spytkowice jest statystycznie najmniej korzystne w porównaniu z uwarunkowaniami charakteryzującymi powiat wadowicki oraz województwo małopolskie. Powodem takiego stanu jest stosunkowo wysoka populacja gminy obsługiwana tylko przez 1 placówkę pocztową. Ogólny poziom stacjonarnej (analogowej) telefonizacji gminy Spytkowice, o którym świadczyła liczba linii na 1000 mieszkańców, był mniej korzystny od średnich dla powiatu (nieznacznie) i województwa. W 1999 roku tylko 1 osoba na 6 była abonentem telefonii analogowej. W tym przypadku wyższą średnią ilość linii telefonicznych ogółem w powiecie i województwie niewątpliwie zwiększała wyższa liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w miastach. Jeszcze bardziej wymiernym wskaźnikiem był współczynnik nasycenia telefonią na 1000 mieszkań, który w przypadku gminy Spytkowice kształtował się już na wyższym poziomie w stosunku do powiatu. W 1999 roku 61 % mieszkań w skali całej gminy posiadało telefonię analogową. Należy podkreślić, że gmina Spytkowice charakteryzowała się wyższą liczbą osób tworzących przeciętne gospodarstwo domowe, czego wyrazem były mniej korzystne wskaźniki telefonizacji w przeliczeniu na liczbę mieszkańców. Obecnie sytuacja ta uległa zmianie, bowiem każdy zainteresowany może zostać abonentem telefonii przewodowej oraz mobilnej i tym samym nasycenie telefonią stacjonarną jak i mobilną należy uznać za wystarczające z punktu widzenia potrzeb. Tak funkcjonujące usługi telekomunikacyjne są niezbędne w dzisiejszych realiach gospodarki rynkowej, z uwagi na zwiększone potrzeby telekomunikacyjne oraz teleinformatyczne mieszkańców, a zwłaszcza obecnych przedsiębiorców i potencjalnych inwestorów.

7. 7. Gospodarka odpadami.

Gmina Spytkowice posiada, opracowany pod ówczesnym rygorem ustawy o odpadach, *Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Spytkowice na lata 2009 – 2012 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2013 – 2016*. Dokument został przyjęty uchwałą nr XXXIV/278/09 Rady Gminy Spytkowice z dnia 29 grudnia 2009 roku. System zbierania odpadów komunalnych na terenie gminy Spytkowice jest podobny do większości takich systemów stosowanych w innych rejonach Polski. Polega on na zbieraniu do odpowiednich pojemników odpadów

¹⁴⁵ Poczta Polska SA, 2016.

¹⁴⁶ Linie w mieszkaniach i w firmach.

oraz ich dalszej przeróbce (odzyskowi) i deponowaniu na składowisku. Generalnie ilość i jakość wytwarzanych odpadów komunalnych uzależnione są od wielu czynników lokalnych, takich jak:

- sytuacja gospodarcza i poziom życia mieszkańców;
- styl życia mieszkańców;
- struktura zabudowy, infrastruktura komunalna i usługowa.

Skład odpadów komunalnych jest zróżnicowany dla miast i wsi. Odpady komunalne wytwarzane na terenach wiejskich charakteryzują się generalnie mniejszym udziałem materii organicznej i papieru. Relatywnie większa jest w nich zawartość tworzyw sztucznych oraz szkła. Najważniejszymi źródłami powstawania odpadów komunalnych bez względu na to czy jest to teren miejski czy wiejski są przede wszystkim gospodarstwa domowe, generujące odpady komunalne oraz obiekty infrastruktury społecznej takie jak: handel, usługi, rzemiosło, szkolnictwo, służba zdrowia, obiekty turystyczne, itp., w których powstają odpady podobne do komunalnych. Odpady podobne do komunalnych generują także zakłady produkcyjne podczas swojej działalności. Odpady przemysłowe niebezpieczne i inne niż niebezpieczne wytwarzają zakłady przemysłowe, ale także tego rodzaju odpady występują w strumieniu odpadów komunalnych. Według aktualnych danych gminy Spytkowice przeciętna roczna struktura morfologiczna odpadów komunalnych przedstawia się następująco:

- zmieszane odpady komunalne – 54,6 %
- szkło – 21,7 %;
- tworzywa sztuczne – 14,3 %;
- odpady ulegające biodegradacji – 6,1 %;
- papier i tektura – 2,0 %;
- metal – 0,9 %;
- odpady opakowaniowe wielomateriałowe – 0,3 %;
- zamieszane odpady opakowaniowe – 0,1 %.

Nowa ustawa o gospodarowaniu odpadami (nowelizacja ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku o odpadach) sprawia, że to poszczególne gminy a nie właściciele nieruchomości decydują o tym gdzie trafią odpady, a także jaki podmiot będzie zajmował się ich wywozem. Dzięki temu w zamyśle powstaje nowy, sprawniejszy system gospodarowania odpadami, w którym więcej odpadów będzie segregowanych, czego wymagają normy Unii Europejskiej. Na mieszkańców nałożony został podatek śmieciowy. Nowa ustawa dopuszcza trzy warianty naliczania podatku: opłata od mieszkańca (osoby), opłata od metra kwadratowego nieruchomości lub opłata uzależniona od ilości zużytej wody lub system mieszany. Na terenie gminy Spytkowice zdecydowano się na opłatę od mieszkańca (osoby) na podstawie składanych deklaracji. W związku z ustawowym wymogiem objęcia każdego mieszkańca podatkiem śmieciowym zwiększa się ilość odbieranych odpadów.

W ciągu roku na terenie gminy powstaje około 2000 Mg odpadów komunalnych. Na terenie gminy nie ma i nie planuje się budowy składowiska odpadów oraz innych instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów. Odpady komunalne z terenu gminy Spytkowice deponowane są obecnie na składowisku w Oświęcimiu, zaś teren gminy w zakresie zbiórki i wywozu odpadów obsługuje Zakład Usług Komunalnych w Spytkowicach.

Zgodnie z uchwałą nr XX/145/16 Rady Gminy Spytkowice z dnia 29 czerwca 2016 roku (z późn. zm.) w sprawie *Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Spytkowice* właściciel nieruchomości ma obowiązek wyposażyć swoją nieruchomość w pojemniki lub worki przeznaczone do selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Do selektywnego gromadzenia odpadów stosuje się worki lub pojemniki o ujednoliconych

kolorach (niebieski z przeznaczeniem na makulaturę oraz tekstylia, żółty na tworzywa sztuczne, brązowy na odpady ulegające biodegradacji, biały na szkło i metal, różowy na środki higieniczne). Pojemność worków powinna wynosić od 60l do 120l, a pojemność pojemników: 60l, 110l, 120l, 240l i 1100l. Przeterminowane leki wydziela się ze strumienia odpadów komunalnych i przekazuje do specjalistycznych pojemników znajdujących się w aptekach lub w PSZOK. Zużyte baterie i akumulatory także wydziela się ze strumienia odpadów komunalnych i przekazuje do specjalistycznych pojemników znajdujących się w PSZOK lub w punktach przeprowadzających zbiórkę tego rodzaju odpadów. Odpady budowlane gromadzi się w specjalistycznych pojemnikach lub kontenerach, uniemożliwiających pylenie. Ponadto na chodnikach, przystankach komunikacji publicznej, peronach kolejowych, w parkach stosuje się kosze uliczne o pojemności od 35 do 75l. W centrach handlowych, przed sklepami wielkopowierzchniowymi i szkołami zestawy pojemników o pojemności od 800 do 1500l, przeznaczone do selektywnej zbiórki opakowań ze szkła, tworzyw sztucznych, metali, papieru i tektury oraz opakowań wielomateriałowych, oznakowane są kolorami takimi jak worki przeznaczone do selektywnej zbiórki oraz opisowo i znakiem graficznym.

W Spytkowicach przy ul. Zamkowej 57 (teren przyległy do Zakładu Usług Komunalnych) funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK). Mieszkańcy gminy mogą samodzielnie deponować tam między innymi: odpady wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, baterie, przeterminowane leki oraz gruz. Częstotliwość odbioru odpadów jest zależna od typu zabudowy. Z obszarów zabudowy zagrodowej, jednorodzinnej i wielorodzinnej odpady zmieszane, a także odpady zbierane selektywnie (papier i tektura, szkło, metale, tworzywa sztuczne, tekstylia, opakowania wielomateriałowe, odpady higieniczne, odpady ulegające biodegradacji) odbiera się 2 razy w miesiącu. Pozostałe odpady zbierane selektywnie odbiera się co kwartał. Odpady nie podlegających selekcji (np.: tworzywa sztuczne nieopakowaniowe, szkło nieopakowaniowe, odpady mineralne, drobną frakcję popiołową, inne strumienie odpadów zmieszanych) odbiera się po uzgodnieniu z przedsiębiorcą. Odpady niebezpieczne odbierane są w cyklu miesięcznym bądź na bieżąco w PSZOK. Odpady wielkogabarytowe odbiera się nie rzadziej niż 2 razy w roku bądź na bieżąco w PSZOK. Odpady budowlane i zielone z pielęgnacji ogrodów będą odbierane na indywidualne zgłoszenie. Inne odpady przemysłowe i niebezpieczne wywożone są przez wyspecjalizowane podmioty spoza terenu gminy na podstawie zawartych umów z lokalnymi przedsiębiorstwami.

Na terenie gminy nie notuje się większych problemów z występowaniem dzikich składowisk odpadów, a pojawiające się niewielkie ogniska nielegalnych wysypisk są na bieżąco likwidowane.

W 2004 roku zamknięte zostało składowisko odpadów komunalnych o powierzchni 0,4969 ha zlokalizowane w Spytkowicach przy ul. Krakowskiej. Składowisko funkcjonowało od 1978 roku i deponowano tam odpady inne niż niebezpieczne i obojętne. Zamknięcie składowiska nastąpiło zgodnie z Decyzją Starosty Wadowickiego (WOŚ–60181/11/03/4) z dnia 15 grudnia 2004 roku. W najbliższym czasie planuje się dokończenie rekultywacji nieczynnego składowiska odpadów.

Mając na uwadze dbałość o stan środowiska docelowo należy założyć następujące, podstawowe kierunki działań w zakresie gospodarki odpadami:

- zmniejszenie ilości wszystkich rodzajów odpadów kierowanych na składowiska;
- ograniczenie ilości odpadów komunalnych organicznych poprzez ich kompostowanie na miejscu powstawania;
- objęcie wszystkich mieszkańców systemem segregacji odpadów;
- niedopuszczanie do powstawania dzikich wysypisk;

- wspieranie mieszkańców w działaniach związanych z usuwaniem azbestu poprzez wyspecjalizowane firmy wybrane przez gminę;
- podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców.

7. 8. Melioracje i urządzenia wodne.

7.8.1. Melioracje.

Urządzenie melioracji wodnych służą regulacji stosunków wodnych w celu poprawienia zdolności produkcyjnej gleby oraz ułatwienia jej uprawy. Ponadto chronią użytki rolne przed powodzią. Zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2017 Prawo wodne (Dz. U. z 2018 roku, poz. 2268 z późn. zm.) urządzeniami melioracji wodnych są:

- rowy wraz z budowlami związanymi z nimi funkcjonalnie;
- drenowania;
- rurociągi;
- stacje pomp służące wyłącznie do celów rolniczych;
- ziemne stawy rybne;
- groble na obszarach nawadnianych;
- systemy nawodnień grawitacyjnych;
- systemy nawodnień ciśnieniowych.

Według danych Małopolskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Krakowie (MZMiUW), Inspektorat w Oświęcimiu z 2016 roku (od 2018 roku Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie), na terenie gminy Spytkowice łączna powierzchnia użytków rolnych zmeliorowanych wynosi 2662 ha, z czego gruntów ornych 2615 ha, a użytków zielonych 47 ha. Powyższe oznacza, że użytki rolne zmeliorowane stanowią 75,42 % ogólnej powierzchni użytków rolnych w gminie, w tym odpowiednio grunty orne 88,53 %, a użytki zielone 8,16 %. Natomiast łączna powierzchnia użytków rolnych zdrenowanych wynosi 2632 ha, z czego gruntów ornych 2595 ha. Powyższe oznacza, że użytki rolne zdrenowane stanowią 74,57 % ogólnej powierzchni użytków rolnych w gminie, w tym grunty orne 87,85 %. Należy nadmienić, że użytki rolne zdrenowane stanowią 98,87 % ogólnej powierzchni użytków rolnych zmeliorowanych, zaś grunty orne zdrenowane stanowią 99,24 % ogólnej powierzchni gruntów ornych zmeliorowanych. Sieć drenarska obejmuje 1676 budowli, z czego: wyloty ze zbieraczy 987 sztuk i studzienki drenarskie 689 sztuk.

Według ówczesnych danych MZMiUW całkowita długość rowów melioracyjnych na terenie gminy Spytkowice wynosi 26,100 km (wszystkie ubezpieczone). Oznacza to, że średnio na każde 100 ha powierzchni gminy przypada 0,523 km rowów melioracyjnych, a na każde 100 ha użytków rolnych 0,739 km. Na powyższych rowach zlokalizowanych jest 220 budowli (przepusty, mostki i brody).

Istotny wpływ na prowadzenie racjonalnej gospodarki wodnej mają rozmiary i techniczna sprawność urządzeń wodnych. Ponieważ nadmiar wód w glebie, podobnie jak ich niedobór negatywnie wpływają na jej wydajność, to tworzenie optymalnych warunków wilgotnościowych i powietrznych poprzez melioracje, dzięki którym można regulować poziom wód gruntowych oraz odpływ nadmiaru wód opadowych, staje się koniecznością. Prawidłowe funkcjonowanie systemów melioracyjnych jest uzależnione od ich właściwej eksploatacji i konserwacji. Odpowiedzialność za właściwe utrzymywanie urządzeń melioracji wodnych spoczywa na zainteresowanych właścicielach gruntów. Stan urządzeń melioracji wodnych szczegółowych na terenie gminy Spytkowice jest w dużej mierze niezadowolający. Większość urządzeń melioracyjnych wymaga odbudowy lub modernizacji.

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie nie przewiduje obecnie inwestycji na terenie gminy Spytkowice. W najbliższym okresie, ze względu na ograniczone środki finansowe, ewentualne prace będą obejmować bieżące utrzymanie urządzeń.

7.8.2. Urządzenia wodne.

Na terenie gminy Spytkowice Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie (PGW WP), Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej (RZGW) w Krakowie zarządza następującymi ciekami wodnymi:

- Wisła – o długości 5906,092 m;
- Potok Jezioro – o długości 1220,866 m;
- kompleks odwodnieniowy Kanału Łączany (fragment Potoku Spytkowickiego oraz system rowów) – o długości 21427,509 m.

Całkowita długość cieków na terenie gminy Spytkowice, będących w administracji PGW WP, wynosi 28,554 km.

Na rzece Wiśle (brzeg prawy) w granicach gminy Spytkowice wykonane są następujące budowle wodne:

- tama materacowo – kamienna, km: 23+406 – 30+000 (około 56 m na terenie gminy);
- tama podłużna faszynowo – kamienna, km: 31+080 – 31+510 (około 350 m na terenie gminy);
- opaska faszynowo – kamienna z brzegosłonek faszynowym, km: 31+970 – 32+800;
- tama podłużna faszynowo – kamienna, km: 32+880 – 33+280;
- opaska faszynowo – kamienna z brzegosłonek faszynowym, km: 35+580 – 36+420.

Ponadto w administracji PGW WP, RZGW Kraków znajdują się obecnie następujące ciek, przejęte od zlikwidowanego z początkiem 2018 roku Małopolskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Krakowie:

TABELA 146: Gmina Spytkowice – ewidencja cieków naturalnych w 2015 roku (I).

Nazwa ciek	Długość ciek na terenie gminy w km	Kilometraż	Długość ciek uregulowana w km
Brzezina	2,000	0+000 – 2+000	–
Czarczówka	2,700	2+571 – 5+271	–
Kasztelan	1,200	0+000 – 1+200	1,200
Potok Spytkowicki (Bachówka)	6,300	0+000 – 6+300	1,023
Półwiejski (Grabarz)	4,200	0+950 – 5+150	–
Spy1	1,300	0+000 – 1+300	–
Spy2	1,700	0+000 – 1+700	–
Wilgoszcz	3,000	0+000 – 3+000	–

Źródło: Małopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Krakowie, Inspektorat w Oświęcimiu, 2016.

Z powyższych danych wynika, że całkowita długość cieków podstawowych na terenie gminy Spytkowice, będących wówczas w administracji Małopolskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Krakowie (od 2018 roku Wody Polskie), wynosi 22,400 km, z czego uregulowanych jest 2,223 km.

TABELA 147: Gmina Spytkowice – ewidencja cieków naturalnych w 2015 roku (II).

**STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

Nazwa ciek	Obręb	Odcinek ogółem		Odcinek uregulowany	
		Kilometraż	Długość w m	Kilometraż	Długość w m
1	2	3	4	5	6
Brzezina	Bachowice	0+000 – 2+000	2000	–	–
Czarczówka	Bachowice	2+571 – 5+271	2700	–	–
1	2	3	4	5	6
Kasztelan	Spytkowice	0+000 – 1+200	1200	0+000 – 1+200	1200
Potok Spytkowicki	Spytkowice	0+000 – 4+000	4000	0+500 – 1+172 1+223 – 1+574	1,023
	Bachowice	4+000 – 6+300	2300	–	–
Półwiejski	Ryczów	0+950 – 1+650	700	–	–
	Półwieś	1+650 – 5+150	3500	–	–
Spy1	Spytkowice	0+000 – 1+300	1300	–	–
Spy2	Bachowice	0+000 – 1+700	1700	–	–
Wilgoszcz	Ryczów	0+000 – 3+000	3000	–	–

Źródło: Małopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Krakowie, Inspektorat w Oświęcimiu, 2016.

TABELA 148: Gmina Spytkowice – ewidencja cieków naturalnych w 2015 roku (III).

Obręb	Długość cieków w km (ogółem)	Długość cieków w km (uregulowana)
Bachowice	8,700	–
Lipowa	–	–
Miejsce	–	–
Miejsce – Wiśnicz	b.d.	b.d.
Półwieś	3,500	–
Ryczów	3,700	–
Spytkowice	6,500	2,223
Spytkowice – Wiśnicz	b.d.	b.d.

Źródło: Małopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Krakowie, Inspektorat w Oświęcimiu, 2016.

Łączna długość cieków, administrowanych obecnie przez PGW WP, RZGW Kraków wynosi 50,954 km. Oznacza to, że średnio na każde 100 ha powierzchni gminy przypada 1,021 km cieków.

PGW WP, RZGW Kraków administruje w granicach gminy Spytkowice także wałami przeciwpowodziowymi na rzekach Wisła i Potok Spytkowicki. Łączna długość wałów wynosi 10,450 km, zaś obszar chroniony wałami obejmuje 1026 ha.

TABELA 149: Gmina Spytkowice – ewidencja wałów przeciwpowodziowych w 2015 roku (I).

Nazwa ciek	Strona wału	Typ wału	Klasa wału	Kilometraż ciek	Kilometraż wału	Długość wału w m	Szerokość korony w m	Średnia wysokość w m
Wisła	P	G	II	29+950 – 36+500	0+000 – 6+550	6550	3	4
	P	C	III	0+000 – 2+000	0+000 + 2+000	2000		

**STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

Potok Spytkowicki	P	C	III	0+000 – 2+000	0+000 + 2+000	2000	2	2,9
	L	C	III	0+000 – 1+900	0+000 – 1+900	1900		

Strona wału: P – wał prawy, L – wał lewy. Typ wału: G – główny, C – cofkowy.

Źródło: Małopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Krakowie, Inspektorat w Oświęcimiu, 2016.

TABELA 150: Gmina Spytkowice – ewidencja wałów przeciwpowodziowych w 2015 roku (II).

Nazwa ciek	Obręb	Kilometraż ciek	Kilometraż wału	Długość wału w m
Wisła	Miejsce	29+950 – 31+650	0+000 – 1+700	1700
	Spytkowice	31+650 – 32+800	1+700 – 2+850	1150
	Lipowa	32+800 – 34+100	2+850 – 4+150	1300
	Ryczów	34+100 – 36+500	4+150 – 6+550	2400
Potok Spytkowicki	Spytkowice	0+000 – 2+000	0+000 – 2+000 (P)	2000
		0+000 – 1+900	0+000 – 1+900 (L)	1900

(P) – wał prawy, (L) – wał lewy.

Źródło: Małopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Krakowie, Inspektorat w Oświęcimiu, 2016.

Na wyżej wymienionych wałach znajduje się 8 słuz wałowych:

- rzeka Wisła:
 - 0+000 km wału i 29+950 km ciek, światło/średnica 120 m i długość 27 m;
 - 0+200 km wału i 30+150 km ciek, światło/średnica 90 x 100 m i długość 82,6 m;
 - 0+350 km wału i 30+300 km ciek, światło/średnica 50 m i długość 28,9 m;
 - 1+700 km wału i 31+650 km ciek, światło/średnica 50 m i długość 28,9 m.
- Potok Spytkowicki (wał prawy):
 - 0+600 km wału i 0+600 km ciek, światło/średnica 70 x 60 m i długość 20 m;
 - 0+900 km wału i 0+900 km ciek, światło/średnica 70 x 60 m i długość 20 m;
 - 1+900 km wału i 1+900 km ciek, światło/średnica 3 x 100 m i długość 12 m;
- Potok Spytkowicki (wał lewy):
 - 1+400 km wału i 1+400 km ciek, światło/średnica 90 x 150 m i długość 30 m.

Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły¹⁴⁷ wskazuje na następujące działania (inwestycje) rekomendowane do realizacji bezpośrednio na obszarze gminy Spytkowice:

- przebudowa wałów potoku Spytkowickiego: wał lewy w km 0+000 – 1+900, wał prawy w km 0+000 – 2+000 w miejscowości Spytkowice;
- zmiana parametrów hydraulicznych koryta potoku Spytkowickiego w km 0+000 – 0+500 i 1+574 – 6+300 w miejscowościach Spytkowice i Bachowice;
- rozbudowa wałów potoku Półwiejskiego: wał prawy w km 0+000 – 0+800, wał lewy w km 0+000 – 0+900 (częściowo na terenie gminy Spytkowice w miejscowości Ryczów).

7. 9. Cmentarze.

Na terenie gminy Spytkowice funkcjonują 3 cmentarze, które zlokalizowane są w następujących miejscowościach:

¹⁴⁷ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 roku w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (Dz. U. z dnia 15 listopada 2016 roku, poz. 1841).

- cmentarz parafialny w Bachowicach o powierzchni 0,9276 ha;
- cmentarz parafialny w Ryczowie – 1,1357 ha;
- cmentarz komunalny w Spytkowicach – 2,0018 ha.

Łączna powierzchnia czynnych cmentarzy wynosi 4,0651 ha. Szacuje się, że istniejące miejsca pochówku w perspektywie najbliższych kilkunastu lat nie zaspokoją potrzeb mieszkańców gminy i w związku z powyższym planuje się rozbudowę cmentarza w Ryczowie (jako inwestycja komunalna) o powierzchnię 0,9575 ha.

Na terenie gminy nie występują nieczynne cmentarze.

Na terenie gminy nie występują grzebowiska dla zwierząt. Gmina i właściciele inwentarza posiadają stosowne umowy dotyczące odbioru i utylizacji martwych zwierząt hodowlanych i gospodarskich.

7. 10. Obiekty obrony cywilnej i narodowej.

Obrona cywilna na terenie gminy Spytkowice posiada następujące urządzenia i obiekty do wykorzystania w czasie potencjalnych zagrożeń:

- Magazyn Sprzętu Obrony Cywilnej w Spytkowicach, ul. Szkolna 3;
- Magazyny Sprzętu Przeciwpowodziowego w Spytkowicach: ul. Szkolna 3 i ul. Zamkowa 57;
- studnia awaryjna o wydajności 570 m³ będąca w administracji Gminnego Zakładu Usług Wolnych w Spytkowicach (działki ewidencyjne nr: 923/12, 923/14, 944/10, 944/12, 946/4, 946/6, 947/5, 947/7).

8. OBIEKTY I TERENY CHRONIONE.

W przeznaczeniu terenów do pełnienia funkcji planistycznych należy uwzględnić ograniczenia jakie wynikają z prawnej ochrony środowiska, zasobów przyrody i warunków życia ludzi. Należy zapewnić przewidywaną prawem ochronę wszystkich elementów środowiska i obiektów opisanych w rozdziałach nr 1 i 2 niniejszego opracowania. Istnienie na omawianym terenie infrastruktury technicznej, opisanej w rozdziale nr 7, stwarza dodatkowe ograniczenia. Wymagają one zapewnienia dodatkowych stref ochronnych oraz obszarów ograniczonego użytkowania.

8. 1. Ochrona przyrodnicza i rolnicza.

8.1.1. Ochrona gruntów rolnych i leśnych.

Zgodnie z ustawą z dnia 19 grudnia 2008 roku o zmianie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z dnia 31 grudnia 2008 roku) na obszarze gminy Spytkowice ochronie podlega cały areal gruntów ornych i użytków zielonych zaliczanych do II i III klasy bonitacyjnej, a także kompleksy użytków rolnych klas IV – VI wytworzonych z gleb pochodzenia organicznego oraz tereny leśne w granicach administracyjnych całej gminy.

8.1.2. Ochrona przyrody.

Na obszarze gminy Spytkowice ochronie przyrodniczej podlegają:

- NATURA 2000 „Dolina Dolnej Skawy” (PLB 120005);
- NATURA 2000 „Wiślicka” (PLH 120084);
- otulina Rudniańskiego Parku Krajobrazowego;
- pomniki przyrody;
- gatunki roślin i zwierząt prawnie chronionych;

a także postulują się ochronę:

- zinwentaryzowanych cennych siedlisk przyrodniczych;
- grup śródpolnej zieleni wysokiej;
- istniejących ciągów zadrzewionych;
- ciągów ekosystemów wodno – łąkowych wzdłuż cieków;
- zieleni urządzonej.

Dla obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (Dz. U. z 2018 roku poz. 1614 z późn. zm.) obowiązują zasady gospodarowania i ochrony wynikające z zapisów ww. ustawy.

Dla obszaru NATURA 2000 „Dolina Dolnej Skawy” sporządzono plan zadań ochronnych wprowadzony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 18 września 2014 roku w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Skawy PLB 120005 (Dziennik Urzędowy Województwa Małopolskiego z dnia 22 września 2014 roku, poz. 5154) i zmieniony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 09 grudnia 2016 roku zmieniającym zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Skawy PLB 120005 (Dziennik Urzędowy Województwa Małopolskiego z dnia 09 grudnia 2016 roku, poz. 7462). Dla obszaru NATURA 2000 „Wiślicka” prowadzone są prace projektowe związane ze sporządzeniem planu zadań ochronnych.

W *Planie Ochrony Rudniańskiego Parku Krajobrazowego*¹⁴⁸ rejon otuliny w granicach gminy Spytkowice nie został wskazany jako obszar realizacji działań ochronnych.

8.1.3. Wody podziemne.

Z uwagi na przewodność hydrauliczną, wydajność potencjalną studni oraz ryzyko zagrożenia zasobów wodnych wyodrębniono, według *Mapy obszarów głównych zbiorników wód podziemnych* (GZWP) (Kleczkowski, 1990), czwartorzędowy główny zbiornik wód podziemnych nr 444 „Dolina rzeki Skawy”. W jego zasięgu znajdują się południowo – zachodnie krańce gminy Spytkowice. Przedmiotowy zbiornik został zaliczony do obszarów wymagających najwyższej ochrony wód (ONO), zaś wokół niego wyznaczono strefę wymagającą wysokiej ochrony wód (OWO).

Na obszarach wysokiej ochrony (OWO) postuluje się zakazać lub ograniczać budowy obiektów produkcyjnych stwarzających zagrożenia dla środowiska, budowy składowisk czy wylewisk odpadów komunalnych i przemysłowych oraz oczyszczalni ścieków, lokalizacji i eksploatacji ferm hodowlanych, stosujących technologie szczególnie uciążliwe dla środowiska oraz innej działalności gospodarczej mogącej spowodować trwałe zanieczyszczenie gruntów i wód powierzchniowych oraz podziemnych. Na obszarach najwyższej ochrony (ONO) wskazana jest likwidacja lub ograniczenie oddziaływania na wody podziemne i powierzchniowe (obszar zasilania) już istniejących ognisk zanieczyszczeń. Należy wprowadzić także ograniczenia dotyczące użytkowania gruntów, a w szczególności stosowania nawozów mineralnych i środków ochrony roślin na terenach użytkowanych rolniczo.

8.1.4. Wody powierzchniowe.

Zgodnie z ustawą Prawo wodne z dnia 20 lipca 2017 roku (Dz. U. z 2018 roku, poz. 2268 z późn. zm.) należy przestrzegać między innymi zakazu grodzenia nieruchomości przyległych do publicznych śródlądowych wód powierzchniowych w odległości mniejszej niż 1,5 m od linii brzegu. W niniejszym *Studium* ciekli naturalne (przez które rozumie się rzeki, strugi, strumienie i potoki oraz inne wody płynące w sposób ciągły lub okresowy, naturalnymi lub uregulowanymi korytami) oraz wody powierzchniowe stojące i ich najbliższe otoczenie mają przede wszystkim pełnić rolę faktycznych korytarzy ekologicznych oraz w wybranych miejscach ciągów i terenów rekreacyjnych, zarówno na obszarach zainwestowanych jak i otwartych. Na terenie gminy zagospodarowanie większości brzegów cieków i dolin rzecznych, a także innych wód powierzchniowych płynących i stojących podlega prawnym ograniczeniom wynikającym z ochrony przeciwpowodziowej i ochrony przyrody. Dla pozostałych wód powierzchniowych, nie objętych dotychczas rygorami zabezpieczającymi przed zainwestowaniem, zasadne byłoby przyjąć zakaz lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 30 m od linii brzegów cieków naturalnych i zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych i obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybnej, a także wybranej infrastruktury służącej turystyce i rekreacji. Należy wprowadzić także zakaz likwidowania naturalnych zbiorników wodnych i starorzeczy.

Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2009 roku (Dz. U. nr 106, poz. 882) w sprawie szczegółowego zakresu opracowywania planów gospodarki wodami na obszarach dorzeczy, sporządzono stosowny dokument (*Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły*) przyjęty Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 roku).

¹⁴⁸ Uchwała nr XLI/631/17 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 25 września 2017 roku (Dziennik Urzędowy Województwa Małopolskiego z dnia 06 października 2017 roku, poz. 6180).

8.1.5. Ochrona przeciwpowodziowa.

Na terenie gminy określono obszary szczególnego zagrożenia powodzią. Dla obszarów szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują wymagania, wynikające między innymi z art. 77 ust. 1 pkt 3 ustawy Prawo wodne z dnia 20 lipca 2017 roku (Dz. U. z 2018 roku, poz. 2268 z późn. zm.), zakazujące między innymi:

- gromadzenia ścieków, odchodów zwierzęcych, środków chemicznych, a także innych substancji lub materiałów, które mogą zanieczyścić wody;
- prowadzenia odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, w tym w szczególności ich składowania;
- lokalizowania nowych cmentarzy.

Dla pozostałych cieków przepływających przez obszar gminy, dla których dotychczas nie określono obszarów szczególnego zagrożenia powodzią i nie wyznaczono ich do opracowania map zagrożenia i ryzyka powodziowego, jako bezpieczne granice zabudowy należy przyjąć zasięg lokalnych podtopień (największa powódź historyczna zbliżona do $Q_{1\%}$ – wody stuletniej). Są to tereny na których nie powinno się wprowadzać nowych inwestycji, a w szczególności inwestycji zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Zgodnie z ustawą Prawo wodne w celu zapewnienia szczelności i stabilności wałów przeciwpowodziowych zabrania się między innymi:

- uprawy gruntu, sadzenia drzew lub krzewów na wałach oraz w odległości mniejszej niż 3 m od stopy wału;
- wykonywania obiektów budowlanych, kopania studni, sadzawek, dołów oraz rowów w odległości mniejszej niż 50 m od stopy wału.

8.1.6. Obszary i tereny górnicze.

Na obszarze gminy Spytkowice występuje 5 udokumentowanych złóż kopalin. Aktualnie działalności górnicze prowadzi się na złożu kruszywa naturalnego „Wiślicz” gdzie ustanowiono obszar i teren górniczy „Wiślicz”.

Decyzją nr SR–IX.7422.2.55.2013.RŁ Marszałka Województwa Małopolskiego z dnia 18 listopada 2013 roku, zmieniona Decyzją nr SR–IX.7422.2.19.2015.RŁ Marszałka Województwa Małopolskiego z dnia 10 czerwca 2015 roku, ustanowiono obszar i teren górniczy „Wiślicz” o powierzchni 65,2 ha, którego granice wyznaczają następujące współrzędne punktów załamania granic w układzie „2000” (tabela poniżej). Koncesji udzielono do dnia 31 grudnia 2043 roku.

TABELA 151: Gmina Spytkowice – granice obszaru i terenu górniczego „Wiślicz” zgodnie z Decyzją nr SR–IX.7422.2.55.2013.RŁ Marszałka Województwa Małopolskiego z dnia 18 listopada 2013 roku.

Nr punktu	Współrzędne	
	X	Y
1	2	3
1	5543694,38	7394393,18
2	5543684,72	7394407,95
3	5543674,61	7394439,76
4	5543582,36	7394515,76
5	5543523,16	7394534,85
6	5543505,21	7394522,78
7	5543490,64	7394513,69
8	5543482,15	7394506,55

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

1	2	3
9	5543470,72	7394499,97
10	5543446,36	7394489,99
11	5543424,14	7394482,83
12	5543410,02	7394478,73
13	5543399,64	7394476,10
14	5543392,66	7394474,80
15	5543367,56	7394469,90
16	5543363,96	7394469,47
17	5543350,18	7394462,79
18	5543340,43	7394458,81
19	5543326,86	7394452,99
20	5543253,49	7394417,39
21	5543225,71	7394401,78
22	5543161,23	7394507,66
23	5542547,26	7394220,55
24	5542558,58	7394156,53
25	5542630,64	7394021,28
26	5542652,19	7393913,98
27	5542657,39	7393900,59
28	5542672,72	7393877,70
29	5542679,38	7393860,58
30	5542764,44	7393736,17
31	5542815,10	7393682,05
32	5542856,52	7393642,25
33	5542901,00	7393612,38
34	5543024,07	7393584,90
35	5543029,75	7393586,38
36	5543115,84	7393577,92
37	5543149,73	7393578,40
38	5543247,21	7393597,26
39	5543302,68	7393617,70
40	5543341,33	7393641,22
41	5543369,63	7393669,99
42	5543387,03	7393707,81
43	5543376,87	7393735,76
44	5543374,16	7393766,53
45	5543376,11	7393803,01
46	5543381,93	7393831,28
47	5543397,58	7393873,57
48	5543425,28	7393919,65
49	5543436,51	7393986,62
50	5543437,23	7394075,66
51	5543440,41	7394119,40
52	5543481,10	7394229,70
53	5543492,15	7394250,67
54	5543594,35	7394343,03
55	5543596,71	7394350,56
56	5543694,38	7394393,18

Dla obszarów i terenów górniczych obowiązują zasady gospodarowania zgodnie z przyznanymi koncesjami i zapisami ustawy Prawo geologiczne i górnicze z dnia 09 czerwca 2011 roku (Dz. U. z 2017 roku, poz. 2126 z późn. zm.).

Obszary udokumentowanych, ale nie eksploatowanych złóż kopalin należy wyłączyć z zainwestowania. Ponadto występują tu obszary perspektywiczne dla występowania kopalin, które postuluje się ujawnić w dokumentach planistycznych i w miarę możliwości wyłączyć z zainwestowania do czasu ich ewentualnego udokumentowania bądź odstąpienia od rangi obszaru perspektywicznego.

8. 2. Ochrona kulturowa.

Na obszarze gminy Spytkowice na podstawie przepisów odrębnych i prawa miejscowego¹⁴⁹ ochronie kulturowej podlegają:

- strefy ścisłej ochrony konserwatorskiej (obejmują obiekty zabytkowe ujęte w rejestrze zabytków):
 - zespół dworsko – parkowy w Ryczowie;
 - zespół zamkowo – parkowy w Spytkowicach;
 - kościół parafialny p.w. św. Katarzyny w Spytkowicach;
 - osada wczesnośredniowieczna w Bachowicach;
 - obozowisko z epoki kamienia w Spytkowicach;
 - osada neolityczna i kultury łużyckiej w Spytkowicach;
 - 2 osady neolityczne w Spytkowicach;
 - neolityczna pracownia kamieniarska w Spytkowicach;
- strefy ochrony archeologicznej (w celu ochrony wartości naukowych i poznawczych zabytków archeologicznych);
- strefy ochrony krajobrazu (w celu zachowania i ochrony przed degradacją wysokich wartości przyrodniczo – krajobrazowych):
 - część Lasu Bachowiec w Bachowicach;
 - północną część wiślicka Miejsce we wsi Miejsce;
 - dolinę rzeki Wisły w rejonie sołectw Lipowa i Ryczów;
 - zespół dworsko – parkowy wraz z szerokim otoczeniem w Ryczowie;
 - kompleks stawów hodowlanych Stawy Spytkowice wraz z otoczeniem w Spytkowicach;
 - zespół zamkowo – parkowy wraz z szerokim otoczeniem w Spytkowicach;
 - centralna część Spytkowic obejmująca między innymi kościół parafialny p.w. św. Katarzyny i cmentarz wraz z otoczeniem;
- obiekty i obszary zabytkowe wpisane do rejestru zabytków;
- obiekty i obszary zabytkowe ujęte w gminnej ewidencji zabytków;
- stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków;
- pozostałe udokumentowane stanowiska archeologiczne.

Strefy ścisłej ochrony konserwatorskiej:

Zgodnie z obecnie obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego gminy Spytkowice¹⁵⁰ w granicach stref ścisłej ochrony konserwatorskiej obowiązują następujące zasady i wymagania ochrony:

- ochrona pełna istniejącej substancji zabytkowej, w szczególności układu komunikacyjnego, obiektów kubaturowych, obiektów małej architektury i zieleni;
- nie dopuszcza się lokalizowania nowych budynków;

¹⁴⁹ Uchwała nr XVI/124/04 Rady Gminy Spytkowice z dnia 12 lutego 2004 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Spytkowice oraz Uchwała nr XII/86/11 Rady Gminy Spytkowice z dnia 27 września 2011 roku w sprawie zmiany uchwały nr XVI/124/04 Rady Gminy Spytkowice z dnia 12 lutego 2004 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Spytkowice.

¹⁵⁰ Uchwała nr XVI/124/04 Rady Gminy Spytkowice z dnia 12 lutego 2004 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Spytkowice oraz Uchwała nr XII/86/11 Rady Gminy Spytkowice z dnia 27 września 2011 roku w sprawie zmiany uchwały nr XVI/124/04 Rady Gminy Spytkowice z dnia 12 lutego 2004 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Spytkowice.

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

- dopuszcza się remonty, modernizację i przebudowę istniejących współczesnych obiektów pod warunkiem przystosowania wyglądu wymienionych obiektów do zasadniczych cech formy architektonicznej obiektów zabytkowych;
- projekty zmian dotyczące przekształceń obiektów zabytkowych i terenów należących do strefy konserwatorskiej wymagają uzgodnień z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Strefy ochrony archeologicznej:

Zgodnie z obecnie obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego gminy Spytkowice¹⁵¹ w granicach stref ochrony archeologicznej obowiązują następujące zasady i wymagania ochrony:

- wyklucza się z wszelkich działań inwestycyjnych tereny stanowisk archeologicznych wpisane do rejestru zabytków;
- wyklucza się przekształcanie bądź użytkowanie stanowisk archeologicznych w ich granicach, które mogłoby powodować degradację ich wartości naukowej i kulturowej; do tych działań należą w szczególności prace wybiórcze i niwelacyjne;
- podejmowanie działań zmierzających do zmiany dotychczasowego zagospodarowania w granicach stanowiska archeologicznego wymaga zapewnienia warunków dla nadzoru archeologicznego i wcześniejszego uzgadniania wszelkich działań inwestycyjnych z Małopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków;
- przy wydawaniu decyzji o pozwoleniu na budowę wymaga się podania informacji o obecności stanowiska archeologicznego i ustawowych obowiązkach wynikających z tego faktu.

Strefy ochrony krajobrazu:

Zgodnie z obecnie obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego gminy Spytkowice¹⁵² na terenach objętych granicami stref ochrony wartości krajobrazowych obowiązują następujące zasady:

- zakazuje się lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej, w tym też zabudowy zagrodowej i związanej z przetwórstwem rolnym i rybackim, poza terenami wyznaczonymi w planie;
- dopuszcza się lokalizację urządzeń sportowych i usług turystyki zgodnie z następującymi zasadami:
 - przeznaczenie podstawowe: boiska sportowe zielone – nie kryte, terenowe urządzenia sportu i rekreacji – nie kryte typu campingowego;
 - przeznaczenie dopuszczalne: sieci infrastruktury technicznej, zieleń urządzona i zadrzewienia, drogi dojazdowe, miejsca postojowe, ścieżki rowerowe;
- obowiązuje utrzymanie warunków umożliwiających rozległe widoki z punktów i ciągów widokowych oznaczonych na rysunku planu, z nakazem utrzymania sposobu zagospodarowania umożliwiającego pełną obserwację widoków;
- obowiązuje sukcesywne kablowanie istniejących i nowych linii elektroenergetycznych niskich i średnich napięć oraz linii telekomunikacyjnych.

¹⁵¹ Uchwała nr XVI/124/04 Rady Gminy Spytkowice z dnia 12 lutego 2004 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Spytkowice oraz Uchwała nr XII/86/11 Rady Gminy Spytkowice z dnia 27 września 2011 roku w sprawie zmiany uchwały nr XVI/124/04 Rady Gminy Spytkowice z dnia 12 lutego 2004 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Spytkowice.

¹⁵² Uchwała nr XVI/124/04 Rady Gminy Spytkowice z dnia 12 lutego 2004 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Spytkowice oraz Uchwała nr XII/86/11 Rady Gminy Spytkowice z dnia 27 września 2011 roku w sprawie zmiany uchwały nr XVI/124/04 Rady Gminy Spytkowice z dnia 12 lutego 2004 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Spytkowice.

8. 3. Ograniczenia użytkowania terenu związane z infrastrukturą techniczną.

8.3.1. Komunikacja – strefa uciążliwości akustycznej od dróg.

Ograniczenia w zainwestowaniu na terenach o przekroczonych standardach akustycznych polegają na zakazie lokalizacji obiektów mieszkalnych lub innych wymagających ochrony przed hałasem, jeżeli wcześniej nie zostaną podjęte środki ograniczające emisję fal dźwiękowych. Przy lokalizowaniu obiektów budowlanych na terenach sąsiadujących z drogami należy uwzględnić strefy ograniczonego użytkowania terenu, to jest:

- strefę wyłączoną z wszelkiej działalności budowlanej, wyznaczoną położeniem linii zabudowy – określoną przepisami ustawy o drogach publicznych;
- strefę uciążliwości dróg dotyczącą obiektów z pomieszczeniami na pobyt ludzi;
- strefę uciążliwości drogi wyznaczoną położeniem linii uciążliwości drogi.

Strefy ochrony wynikające z przepisów szczególnych przedstawione są w poniższej tabeli.

TABELA 152: Postulowane minimalne odległości dróg publicznych od istniejących i planowanych budynków z pomieszczeniami na pobyt ludzi (w metrach).

Typ drogi	Klasa techniczna	Obiekty mieszkaniowe i użyteczności publicznej		Budynki szpitalne i wymagające szczególnej ochrony
		jedno – kondygnacyjne	wiele – kondygnacyjne	
Autostrada	A	120	150	300
Między – regionalna	GP	50	70	200
Krajowa regionalna	GP, G, Z	30	40	130
Wojewódzka	GP, G, Z	30	40	130
Powiatowa	G, Z, L, D	15	20	80
Gminna	G, Z, L, D	15	20	80

8.3.2. Komunikacja – linie kolejowe.

Przez obszar gminy Spytkowice przebiegają linie kolejowe nr 94 i 103. W związku z powyższym należy uwzględnić ograniczenia w zainwestowaniu wynikające z zapisów ustawy o transporcie kolejowym z dnia 28 marca 2003 roku (Dz. U. z 2017 roku, poz. 2117 z późn. zm.) w sprawie wymagań w zakresie odległości i warunków dopuszczających usytuowanie budynków i budowli w sąsiedztwie linii kolejowych, a w szczególności:

- budynki i budowle mogą być usytuowane w odległości nie mniejszej niż 10 m od granicy obszaru kolejowego z tym, że odległość ta od osi skrajnego toru kolejowego nie może być mniejsza niż 20 m z zastrzeżeniem, iż budynki mieszkalne, zbiorowego zamieszkania oraz użyteczności publicznej powinny być usytuowane w odległości zapewniającej zachowanie norm dopuszczalnego natężenia hałasu i drgań.

Ponadto między innymi:

- w przypadku uzupełnienia drzewostanu i tworzenia terenów zielonych w rejonie linii kolejowych należy stosować warunki Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 07 sierpnia 2008 roku (Dz. U. Nr 153, poz. 955), to jest w sąsiedztwie linii kolejowych drzewa i krzewy nie powinny być usytuowane w odległości nie mniejszej niż 15 m od osi skrajnego toru kolejowego, z wyłączeniem gatunku drzew, których wysokość może przekroczyć 10 m;

- na terenach przeznaczonych na działalność przemysłową, magazynową, składową funkcja ich nie może być związana z produkcją i obrotem substancjami łatwopalnymi, wybuchowymi, żrącymi i pyłącymi stanowiącymi potencjalne zagrożenie dla ruchu kolejowego;
- wszystkie skrzyżowania z linią kolejową w jednym poziomie wymagają zachowania parametrów zgodnych z Rozporządzeniem Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 26 lutego 1996 roku (Dz. U. nr 33 poz. 144 z późn. zm.);
- wszelkie place składowe, dojazdy, parkingi muszą mieć nawierzchnię twardą ze spadkiem w kierunku przeciwnym do terenów kolejowych;
- lokalizacja zbiorników magazynowych dla paliw płynnych i gazu płynnego musi być zgodna z wymogami określonymi w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 21 listopada 2005 roku (Dz. U. nr 243 poz. 2063 z późn. zm.) w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać bazy i stacje paliw płynnych, rurociągi dalekosiężne do transportu ropy naftowej i produktów naftowych i ich usytuowanie;
- sytuowanie zabudowy mieszkaniowej, obiektów lecznictwa i rekreacji w rejonie torów kolejowych jest niewskazane, ze względu na ujemny wpływ na warunki przebywania, rehabilitacji i odpoczynku mieszkańców;
- najbliższą w miarę bezpieczną odległość dla zespołów budownictwa mieszkaniowego, ochrony zdrowia i bazy noclegowej podaje w sposób pośredni Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 października 2012 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2012 roku, poz. 1109).
- dla wszelkich obiektów budowlanych wchodzących w zakres inwestycji realizowanych na gruntach będących w sąsiedztwie terenów kolejowych oraz ewentualnie krzyżujących i przebiegających, jak np.: obiekty liniowe, przez tereny kolejowe należy przed ich realizacją na etapie opracowania projektów uzyskać uzgodnienie z zarządem linii kolejowej.

8.3.3. Ujęcia wody.

Na terenie gminy Spytkowice wyznaczono strefy ochronne bezpośrednie i pośrednie od ujęć wód podziemnych.

SUW Bachowice:

Rozporządzeniem nr 24/2012 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie z dnia 21 grudnia 2012 roku w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody podziemnej w miejscowości Bachowice, składającego się ze źródeł naturalnych Z-3 „Ujęcie”, Z-3a „Olszyna” i Z-3b „Czarcza” (Dz. U. Województwa Małopolskiego z dnia 27.12.2012 roku, poz. 7703) ustanowiono strefę ochronną ujęcia wody podziemnej w miejscowości Bachowice, składającego się ze źródeł naturalnych Z-3 „Ujęcie”, Z-3a „Olszyna” i Z-3b „Czarcza”.

Strefę ochronną dzieli się na:

- teren ochrony bezpośredniej w granicach istniejących ogrodzeń:
 - dla źródeł Z-3 „Ujęcie” i Z-3a „Olszyna” w kształcie wieloboku o powierzchni 0,623 ha;
 - dla źródła Z-3b „Czarcza” w kształcie wieloboku o powierzchni 0,121 ha;
- teren ochrony pośredniej obejmujący:
 - dla źródeł Z-3 „Ujęcie” i Z-3a „Olszyna” obszar o powierzchni 4,354 ha;
 - dla źródła Z-3b „Czarcza” obszar o powierzchni 0,723 ha.

Na terenie ochrony bezpośredniej zabrania się użytkowania gruntów do celów niezwiązanych z eksploatacją ujęcia wody, a ponadto należy:

- odprowadzać wody opadowe w sposób uniemożliwiający przedostawanie się ich do urządzeń służących do poboru wody;
- zagospodarować teren zielenią;
- ograniczyć do niezbędnych potrzeb przebywanie osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody;

Teren ochrony bezpośredniej powinien być trwale ogrodzony oraz oznakowany tablicami zawierającymi informacje o ujęciu wody i zakazie wstępu osób nieupoważnionych.

Na terenie ochrony pośredniej zabrania się:

- wprowadzania ścieków do ziemi;
- rolniczego wykorzystania ścieków;
- lokalizowania ferm chowu lub hodowli zwierząt;
- składowania lub przechowywania obornika bezpośrednio na powierzchni gruntu w przyzmach polowych;
- stosowania nawozów niezgodnie z zasadami określonymi w odrębnych przepisach;
- stosowanie do nawożenia gnojówki lub gnojowicy;
- lokalizowania składowisk odpadów komunalnych, niebezpiecznych, innych niż niebezpieczne i obojętne oraz obojętnych;
- przechowywania lub składowania materiałów promieniotwórczych;
- stosowania komunalnych osadów ściekowych;
- lokalizowania magazynów i rurociągów do transportu ropy naftowej i produktów ropopochodnych z wyłączeniem gazu płynnego;
- lokalizowania obiektów produkcyjnych oraz związanych z nimi instalacji, w tym składów lub magazynów;
- lokalizowania przedsięwzięć zaliczonych na podstawie przepisów odrębnych do kategorii mogących zawsze znacząco lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko z wyłączeniem napowietrznych linii elektroenergetycznych oraz instalacji radiokomunikacyjnych, radionawigacyjnych lub radiolokacyjnych;
- poszukiwania lub wydobywania kopalin;
- wykonywania robót melioracyjnych i wykopów ziemnych o głębokości powyżej 1,2 m;
- lokalizowania stawów, oczek wodnych lub zbiorników wodnych;
- lokalizowania nowych ujęć wód podziemnych;
- lokalizowania cmentarzy oraz grzebania zwłok zwierzęcych;
- urządzania obozowisk;
- mycia pojazdów mechanicznych poza myjniami usługowymi;
- budowy dróg publicznych;
- lokalizowania budynków w rozumieniu przepisów odrębnych.

Granice terenu ochrony pośredniej ujęcia wody należy oznaczyć przez umieszczenie w charakterystycznych punktach terenu tablic zawierających informacje o ustanowionej strefie ochronnej.

SUW Spytkowice – Kępki:

Rozporządzeniem nr 50/2016 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie z dnia 27 grudnia 2016 roku w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody podziemnej „Spytkowice – Kępki” (Dz. U. Województwa Małopolskiego z dnia 30.12.2016 roku, poz. 8073) ustanowiono strefę ochronną ujęcia wody podziemnej „Spytkowice – Kępki”.

Strefę ochronną dzieli się na:

- teren ochrony bezpośredniej składający się z 3 obszarów, w tym:
 - dla studni Sk-3 – obszaru o wymiarach 43 m x 20 m;
 - dla studni Sk-4 – obszaru o wymiarach 20 m x 20 m;
 - dla studni Sk-5 – obszaru o wymiarach 20 m x 20 m;
- teren ochrony pośredniej obejmujący obszar o powierzchni 111,33 ha położony w miejscowości Spytkowice.

Na terenie ochrony bezpośredniej obowiązują zakazy i nakazy, których mowa w art. 53 ustawy z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne.

Na terenie ochrony pośredniej zabrania się:

- wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi, z wyjątkiem spełniających wymagania określone w przepisach odrębnych wód opadowych lub roztopowych;
- rolniczego wykorzystania ścieków;
- stosowania do nawożenia gnojowicy;
- składowania lub przechowywania obornika bezpośrednio na powierzchni gruntu w przyzmach polowych;
- lokalizowania ferm chowu lub hodowli zwierząt;
- lokalizowania składowisk odpadów niebezpiecznych, innych niż niebezpieczne i obojętne oraz obojętnych;
- przechowywania lub składowania materiałów promieniotwórczych;
- budowy nowych dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych oraz torów kolejowych;
- lokalizowania obiektów produkcyjnych oraz związanych z nimi instalacji, w tym składów lub magazynów;
- poszukiwania oraz wydobywania kopalin;
- lokalizowania nowych ujęć wody z wyjątkiem studni zastępczych lub rezerwowych dla istniejącego ujęcia wody oraz ujęć wykorzystywanych do zwykłego korzystania z wód;
- lokalizowania stawów lub zbiorników wodnych;
- mycia pojazdów mechanicznych poza myjniami usługowymi;
- lokalizowania cmentarzy oraz grzebania zwłok zwierzęcych.

Granice terenu ochrony pośredniej ujęcia wody należy oznaczyć zgodnie z art. 57 ustawy z dnia 20 lipca 2001 roku Prawo wodne.

Studnia awaryjna (S-2a) Spytkowice Dolne:

Decyzją Starosty Wadowickiego z dnia 04 grudnia 2013 roku (znak WSR-6341.215.2013) ustanowiono strefę ochronną, obejmującą wyłącznie teren ochrony bezpośredniej dla ujęcia wody podziemnej w miejscowości Spytkowice – Dolne, w kształcie prostokąta o wymiarach 76 m x 112 m, na terenie działek ewidencyjnych nr: 923/12, 923/14, 944/10, 944/12, 946/4, 946/6, 947/5, 947/7 w miejscowości Spytkowice – Dolne.

Na terenie wyżej wymienionej strefy ochrony bezpośredniej ujęcia wody należy:

- strefę użytkować w celach wyłącznie związanych z eksploatacją ujęcia;
- zagospodarować teren zielenią;
- odprowadzać wody opadowe w sposób uniemożliwiający przedostawanie się ich do urządzeń służących do poboru wody;

- odprowadzać poza granicę terenu ochrony bezpośredniej ścieki z urządzeń sanitarnych, przeznaczonych do użytku osób zatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody;
- ograniczyć do niezbędnych potrzeb przebywanie osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody;

Teren ochrony bezpośredniej należy ogrodzić i oznakować zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 08 listopada 2004 roku, zmieniającego rozporządzenie w sprawie wzorów tablic informacyjnych o strefie ochronnej ujęcia wody (Dz. U. z 2004 roku, nr 250, poz. 2506). Na ogrodzeniu oraz znakach należy umieścić tablice zawierające informacje o ujęciu wody i zakazie wstępu osób nieupoważnionych.

8.3.4. Tereny położone w strefie ochronnej od odwiertów, gazociągów wysokiego ciśnienia i stacji redukcyjno – pomiarowych.

Na terenie gminy Spytkowice nie ma czynnych oraz zlikwidowanych odwiertów służących do wydobycia gazu ziemnego. Występują natomiast sieci gazowe [przesyłowe wysokiego ciśnienia DN 500 PN 6,3 MPa, przyłączeniowe DN 65 PN 6,3 MPa (obecnie przebudowywany na DN 100 MPa 6,3) i dystrybucyjne średniego ciśnienia DN od 50 do 110], które wymagają zachowania stref kontrolowanych.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 roku w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie (Dz. U. z dnia 04.06.2013 roku, poz. 640) strefa kontrolowana to obszar wyznaczony po obu stronach osi gazociągu, którego linia środkowa pokrywa się z osią gazociągu, w którym przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się transportem gazu ziemnego podejmuje czynności w celu zapobieżenia działalności mogącej mieć negatywny wpływ na trwałość i prawidłowe użytkowanie gazociągu. W strefach kontrolowanych należy kontrolować wszelkie działania, które mogłyby spowodować uszkodzenie gazociągu lub mieć inny negatywny wpływ na jego użytkowanie i funkcjonowanie. W strefach kontrolowanych nie należy wznosić obiektów budowlanych, urządzać stałych składów i magazynów oraz podejmować działań mogących spowodować uszkodzenia gazociągu podczas jego użytkowania. W strefach kontrolowanych nie mogą rosnąć drzewa w odległości mniejszej niż 2,0 m od gazociągów o średnicy do DN 300 włącznie i 3,0 m od gazociągów o średnicy większej niż DN 300, licząc od osi gazociągu do pni drzew. Strefa gazociągu DN 500 PN 6,3 MPa nie dotyczy budowy kopalń i stacji benzynowych (odrębne przepisy). Wszelkie prace w strefach kontrolowanych mogą być prowadzone tylko po wcześniejszym uzgodnieniu sposobu ich wykonania z właściwym operatorem sieci gazowej.

TABELA 153: Szerokość stref kontrolowanych gazociągów układanych w ziemi o ciśnieniu gazu powyżej 0,4 MPa do 10,0 MPa wybudowanych przed dniem 12 grudnia 2001 roku lub wybudowanych w okresie od dnia 12 grudnia 2001 roku do dnia wejścia w życie Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 roku lub dla których w tym okresie wydano pozwolenie na budowę, zgodnie z załącznikiem nr 2 do Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 roku.

Rodzaje obiektów terenowych	Ciśnienie:							
	MPa >0,4 – 1,2		MPa >1,2–2,5		MPa >2,5 – 10			
	Średnica gazociągu (mm)							
	≤ 300	> 300	≤ 300	> 300	≤ 300	300 – 500	500 – 800	> 800
1	3	4	5	6	7	8	9	10
Miasta i zespoły wiejskich budynków mieszkalnych o zwartej zabudowie	30	40	40	60	50	100	150	200

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

Budynki użyteczności publicznej i zamieszkania zbiorowego	30	50	50	80	70	130	200	200
1	3	4	5	6	7	8	9	10
Budynki mieszkalne zabudowy jedno- i wielorodzinnej	30	40	40	50	40	70	100	150
Wolnostojące budynki niemieszkalne (stodoły, szopy, garaże)	16	20	30	40	30	50	60	80
Obiekty zakładów przemysłowych	30	40	40	60	50	100	150	200
Tory kolejowe magistralne pierwszo- i drugorzędne	30	40	40	50	40	100	150	200
Tory kolejowe znaczenia miejscowego i tory tramwajowe	20	30	30	40	30	60	80	100
Mosty i wiadukty	30	40	40	60	50	100	150	200
Parkingi dla samochodów	20	30	40	40	40	60	80	100
Wały przeciwpowodziowe	10	10	10	10	10	10	16	16
Uregulowane rzeki, potoki i rowy melioracyjne lub inne obiekty	10	10	10	10	10	10	16	16
Przewody kanalizacyjne, kanały sieci ciepłej, kanalizacja kablowa i wodociągi mające bezpośrednie połączenie z pomieszczeniami dla ludzi i zwierząt	20	20	30	30	30	40	40	50
Przewody kanalizacyjne, kanały sieci ciepłej, wodociągi, kanalizacja kablowa, kable elektromagnetyczne, telekomunikacyjne, nie mające połączenia z pomieszczeniami dla ludzi i zwierząt	2	6	2	10	10	14	16	16
Napowietrzne linie telekomunikacyjne, napowietrzne linie elektroenergetyczne o napięciu do 1 kV	4	4	4	4	4	4	10	10
Napowietrzne linie elektroenergetyczne o napięciu powyżej 1 kV do 30 kV	10	10	10	10	10	10	20	20
Napowietrzne linie elektroenergetyczne o napięciu powyżej 30 kV do 110 kV	20	20	20	20	20	20	30	30
Napowietrzne linie elektroenergetyczne o napięciu powyżej 110 kV	40	40	40	40	40	40	40	40
Stacje transformatorów elektroenergetycznych o napięciu do 15 kV	10	10	10	10	10	10	20	20
Stacje transformatorów elektroenergetycznych o napięciu pow. 15 kV	20	20	20	20	20	20	30	30

Dla sieci perspektywnie projektowanej należy zachować bezpieczne odległości od obiektów terenowych, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 roku w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie (Dz. U. z dnia 04.06.2013 roku, poz. 640). Podstawowe warunki określone w ww. rozporządzeniu prezentuje poniższa tabela.

TABELA 154: Szerokość stref kontrolowanych zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 roku.

Rodzaj gazociągu	Średnica nominalna gazociągu DN	Szerokość strefy kontrolowanej (w m)
Do 0,5 MPa włącznie	–	1
Powyżej 0,5 MPa do 1,6 MPa włącznie	–	2
Powyżej 1,6 MPa	do 150	4
	> 150 – 300	6
	> 300 – 500	8
	> 500	12

8.3.5. Tereny położone w strefie uciążliwości od linii i urządzeń elektroenergetycznych – zagrożenie polami elektromagnetycznymi.ELEKTROENERGETYCZNA SIEĆ PRZESYŁOWA:

Na terenie gminy Spytkowice znajduje się fragment elektroenergetycznej linii przesyłowej o napięciu 400 kV relacji Tucznawa – Tarnów, Tucznawa – Rzeszów, wzdłuż której należy uwzględnić pas technologiczny o szerokości 60 m (po 30 m od osi linii w obu kierunkach), dla którego obowiązują ograniczenia użytkowania i zagospodarowania terenu. Dla terenu znajdującego się w pasie technologicznym obowiązują następujące ustalenia dotyczące ograniczeń jego użytkowania i zagospodarowania:

- w pasie technologicznym linii:
 - ustala się zakaz realizacji obiektów budowlanych przeznaczonych na stały pobyt ludzi, to jest:
 - zakazuje się lokalizowania budynków mieszkalnych i budynków użyteczności publicznej typu szkoła, szpital, internat, żłobek, przedszkole i podobne;
 - zakazuje się lokalizowania miejsc stałego przebywania ludzi w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą, turystyczną, rekreacyjną;
 - odstępstwa od tej zasady może udzielić właściciel linii, na warunkach przez siebie określonych,
 - należy uzgadniać warunki lokalizacji wszelkich obiektów z właścicielem linii;
 - nie wolno tworzyć hałd, nasypów oraz sadzić pod linią roślinności wysokiej powyżej 3 m,
- teren w pasie technologicznym linii nie może być kwalifikowany jako teren przeznaczony pod zabudowę mieszkaniową lub zagrodową ani jako teren związany z działalnością gospodarczą (przesyłową) właściciela linii;
- wszelkie zmiany w kwalifikacji terenu w obrębie pasa technologicznego linii i w jego najbliższym sąsiedztwie powinny być zaopiniowane przez właściciela linii;
- zalesienia terenów rolnych w pasie technologicznym linii mogą być przeprowadzone w uzgodnieniu z właścicielem linii, który określi maksymalną wysokość sadzonych drzew i krzewów;
- lokalizacja budowli zawierających materiały niebezpieczne pożarowo, stacji paliw i stref zagrożonych wybuchem w bezpośrednim sąsiedztwie pasów technologicznych wymaga uzgodnień z właścicielem linii;

- minimalna wymagana odległość turbiny wiatrowej od linii elektroenergetycznej 400 kV, określona jako odległość najbardziej skrajnego elementu turbiny wiatrowej (krańców łopat turbiny) od trasy osi linii, wynosi trzykrotną długość średnicy koła zataczanego przez łopaty turbiny wiatrowej.

ELEKTROENERGETYCZNA SIEĆ DYSTRYBUCYJNA:

Wzdłuż istniejących linii napowietrznych 110 kV, 15 kV oraz 0,4 kV należy zachować wolne od zabudowy i dostępne dla prowadzenia prawidłowej eksploatacji linii pasy terenu (wolne od drzew, konarów i krzewów) w zależności od poziomu napięcia:

- 30 m dla linii 110 kV (po 15 m z obu stron linii, licząc w poziomie od skrajnego przewodu);
- 12 m dla linii 15 kV (po 6 m z obu stron linii, licząc w poziomie od skrajnego przewodu);
- 4 m dla linii 0,4 kV (po 2 m z obu stron linii, licząc w poziomie od skrajnego przewodu).

Stacje transformatorowe powinny mieścić się w rezerwowanym pod nie obszarze o wymiarach przynajmniej 7 m x 6 m. Są to tak zwane strefy techniczne, umożliwiające eksploatację sieci napowietrznych z uwzględnieniem dojazdu do stanowisk słupowych.

Wszelkie zmiany zagospodarowania terenu pod liniami elektroenergetycznymi należy projektować w oparciu o:

- PN-E-05100-1:1998 „Elektroenergetyczne linie napowietrzne – projektowanie i budowa”;
- ustawę Prawo Ochrony Środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 roku (Dz. U. z 2018 roku, poz. 799 z późn. zm.);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. z 2003 roku Nr 192, poz. 1883);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2007 roku Nr 120 poz. 826).

INNE URZĄDZENIA:

Strefą ochronną obejmuje się również maszty telefonii cyfrowej (GSM) oraz inne instalacje radiotelekomunikacyjne. Określony areal jest ogrodzony i obejmuje obszar zależny od wysokości masztu – od kilkunastu do kilkudziesięciu metrów od osi masztu. Obecnie na terenie gminy Spytkowice funkcjonują 2 stacje bazowe telefonii komórkowej zlokalizowane w Bachowicach (działka ewidencyjna nr 2792/2) i Półwsi (działka ewidencyjna nr 122).

8.3.6. Cmentarze – strefa ochrony sanitarnej.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 25 sierpnia 1959 roku (Dz. U. Nr 52, poz. 315) w sprawie określenia jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie na cmentarze, podaje minimalne odległości terenów od granicy cmentarzy:

- 50 m od zabudowań mieszkalnych, jeśli posiadają one sieć wodociągową i wszystkie budynki korzystające z wody są do niej podłączone;
- 150 m od zabudowań mieszkalnych, zakładów produkujących lub przechowujących artykuły żywnościowe, zakładów żywienia zbiorowego, studzien, źródeł i strumieni, z których czerpana jest woda do picia dla potrzeb gospodarczych;

- 500 m od ujęć wody o charakterze zbiorników wodnych będących źródłem zaopatrzenia sieci wodociągowej w wodę do picia.

Na obszarze gminy Spytkowice czynne i zlikwidowane cmentarze znajdują się w miejscowościach zwodociągowanych.

8.3.7. Obiekty wojskowe i obrony cywilnej.

Na obszarze gminy Spytkowice nie występują obiekty wojskowe.

Obrona cywilna posiada natomiast studnię awaryjną do wykorzystania w czasie potencjalnych zagrożeń o wydajności 570 m³, będącą w administracji Gminnego Zakładu Usług Wolnych w Spytkowicach (działki ewidencyjne nr: 923/12, 923/14, 944/10, 944/12, 946/4, 946/6, 947/5, 947/7). Wokół ujęcia wyznaczono strefę ochrony bezpośredniej, której warunki zagospodarowania przedstawiono w podrozdziale nr 8.3.3.

8.3.8. Pozostałe obiekty.

Dla obiektów typu: oczyszczalnie ścieków, składowiska odpadów komunalnych i przemysłowych, baz maszynowych, zakładów przemysłowych, ferm hodowlanych, stacji paliw płynnych, itp. – strefy ochronne wyznaczane są indywidualnie. W bezpośrednim sąsiedztwie zajmowanym przez tereny chronione należy wprowadzić zakaz lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej, obiektów służby zdrowia, oświaty, sportu i rekreacji oraz innych budynków użyteczności publicznej. Wskazane jest tworzenie pasów zieleni izolacyjnej.

8.3.9. Tereny zamknięte.

Zgodnie z Decyzją nr 3 Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 24 marca 2014 roku w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych (Dz. U. MliR z 2014 roku, poz. 25), w granicach administracyjnych gminy Spytkowice zlokalizowane są tereny zamknięte, stosownie do art. 2, pkt. 9 ustawy z dnia 17 maja 1989 roku Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. z 2010 roku Nr 193, poz.1287 z późn. zm.), w miejscowościach (obrębach):

TABELA 155: Gmina Spytkowice – wykaz terenów zamkniętych.

Obręb	Działka ewidencyjna	Powierzchnia w ha
1	2	3
Miejsce	427/4	0,0600
	427/6	0,0036
	427/7	0,0240
	442/3	0,0070
	446/1	1,1469
	446/2	0,2512
	446/4	1,9702
	446/6	4,0549
Półwieś	1434/1	4,8350
Ryczów	2571	2,8180
	2788	3,2589

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

Spytkowice	515	0,0180
	715/1	1,2287
	856/5	0,0076
	857/3	0,0116
	857/5	0,0216
1	2	3
Spytkowice	857/6	0,0381
	880/4	0,0074
	880/5	0,0395
	882/2	0,1436
	882/3	0,1067
	897/7	0,0969
	898/2	0,0073
	898/3	0,5334
	901/1	0,3720
	927/5	0,5394
	927/6	0,0044
	928/1	0,3676
	928/2	0,0229
	929/1	0,4177
	929/3	0,0579
	930/3	0,0144
	930/5	0,0016
	931/2	0,7706
	931/6	0,0320
	3226/1	0,1142
	3390/1	0,0535
	3428/15	0,0327
	3452/8	0,0137
	4809/3	0,1974
	4868/3	6,5318
	4868/4	7,6228
	4868/7	0,1907
	4870	0,5430
	4873	0,1246
	4874	3,0609
	5346	0,0058
	5347	0,0065
	5348	0,0054
	5459/1	0,3308
	5459/2	0,1287
	5459/4	0,0480
	5459/8	0,5336
suma		42,8347 ha

Źródło: Decyzja nr 3 Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 24 marca 2014 roku w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych (Dz. U. MliR z 2014 roku, poz. 25).

9. DOKUMENTACJA PLANISTYCZNO – STRATEGICZNA.

W okresie od 1999 roku, a więc po opracowaniu i uchwaleniu *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Spytkowice*, powstał szereg dokumentów planistyczno – strategicznych o charakterze planów, studiów, strategii i programów, zarówno na szczeblu wojewódzkim jak i powiatowym, obejmujących zasięgiem swojego opracowania teren gminy Spytkowice. Poniżej przedstawiono zapisy i wnioski z aktualnej, wybranej dokumentacji odnoszącej się bezpośrednio lub pośrednio do terenu gminy Spytkowice.

WOJEWÓDZTWO MAŁOPOLSKIE:

9. 1. Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego.

Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011 – 2020 została przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Małopolskiego nr XII/183/11 z dnia 26 września 2011 roku. We wstępie do *Strategii...* czytamy między innymi, że „Strategia rozwoju województwa jest podstawowym i najważniejszym dokumentem samorządu województwa, określającym obszary, cele i kierunki interwencji polityki rozwoju, prowadzonej w przestrzeni regionalnej. W systemie zarządzania polityką rozwoju, strategia pełni kluczową rolę jako generalny plan postępowania władz samorządu regionalnego w procesie zarządzania województwem, ale również jako narzędzie komunikowania się i partnerskiej współpracy ze społecznością regionalną. Strategia jest narzędziem wspierania pozytywnych zmian w regionie oraz niwelowania barier pojawiających się w otoczeniu. W dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości, strategia ma ambicję wspierać członków społeczności regionalnej w skutecznym odkrywaniu potencjałów i pełnym wykorzystywaniu szans na rozwój. Dokument uwzględnia wnioski i rekomendacje sformułowane w ramach szerokiej debaty publicznej, której elementem były w szczególności: konsultacje terytorialne poświęcone potencjałom, barierom i najważniejszym sprawom dla regionu w perspektywie 2020 roku, cykl konferencji regionalnych, a także liczne spotkania konsultacyjne z udziałem przedstawicieli kluczowych środowisk i instytucji regionalnych. Końcowa wersja dokumentu została przygotowana z uwzględnieniem wyników zewnętrznej oceny ex ante oraz strategicznej oceny oddziaływania na środowisko”.

Wizję strategiczną określono słowami: „*Chcemy, aby Małopolska była atrakcyjnym miejscem życia, pracy i spędzania czasu wolnego, europejskim regionem wiedzy i aktywności, silnym wartościami uniwersalnymi, tożsamością i aspiracjami swoich mieszkańców, świadomie czerpiącym z dziedzictwa i przestrzeni regionalnej, tworzącym szanse na rozwój ludzi i nowoczesnej gospodarki*”.

W celu urzeczywistnienia wizji rozwoju województwa małopolskiego w perspektywie dziesięciolecia sformułowano następujący cel główny: „*Efektywne wykorzystanie potencjałów regionalnej szansy dla rozwoju gospodarczego oraz wzrost spójności społecznej i przestrzennej Małopolski w wymiarze regionalnym, krajowym i europejskim*”.

Punktem wyjścia dla strategii postępowania, służącej optymalnemu wykorzystaniu zróżnicowanych przestrzennie potencjałów Małopolski, jest właściwe zidentyfikowanie i zdiagnozowanie roli subregionów. Uwzględniając wyniki prac analitycznych oraz konsultacji społecznych prowadzonych w związku z aktualizacją Strategii Rozwoju Województwa, należy przyjąć, że w Małopolsce mamy do czynienia z trzema typami subregionów, to jest:

- Krakowski Obszar Metropolitalny, rozumiany jako funkcjonalny obszar integracji przestrzennej, z węzłowym, monocentrycznym rdzeniem oraz powiązaną z nim strefą przyległą, którego funkcje należy rozwijać w wymiarze europejskim, krajowym i regionalnym;

- funkcjonalne obszary integracji przestrzennej o znaczeniu regionalnym, z węzłowymi ośrodkami monocentrycznymi oraz dowiązanymi do nich strefami przyległymi. W tej grupie wskazać należy subregion tarnowski oraz subregion sądecki;
- obszary funkcjonalne z ośrodkami policentrycznymi, które nie mają charakteru węzłowego, jednak posiadają wyraźne cechy strukturalnego podobieństwa i podlegają oddziaływaniu procesów, które w szczególny sposób determinują ich rozwój. Do tej grupy zaliczają się subregion podhalański oraz Małopolska Zachodnia.

Wedle powyższego podziału gmina Spytkowice lokuje się w subregionie Małopolski Zachodniej. Cechą tego obszaru jest brak dostatecznej koncentracji potencjału demograficznego, gospodarczego i usługowego – niezbędnego dla wykreowania dominującego ośrodka subregionalnego. Na obszarze tym funkcjonują trzy silne ośrodki ponadlokalne: Oświęcim, Chrzanów i Olkusz. Powiązania pomiędzy tymi miastami są słabe, a każde z nich posiada własną, wyraźną strefę oddziaływania lokalnego, która najczęściej obejmuje obszar powiatu, przy czym w zakresie funkcji wyższego rzędu każde z tych miast wykazuje wyraźne ciężenia wobec Krakowa lub Katowic. W przypadku Wadowic należy spodziewać się, że rosnąca siła powiązań funkcjonalnych z Krakowem skutkować będzie włączeniem tego ośrodka do obszaru metropolitalnego. Strategia postępowania w zakresie wsparcia Małopolski Zachodniej koncentrować będzie się na dalszej poprawie poziomu skomunikowania tej części województwa z Krakowem. Ze względu na stosunkowo silną pozycję gospodarczą, względnie wysoki poziom życia oraz wykształcenia mieszkańców, także w miejscowościach wiejskich – subregion ten stanowić powinien ważną część makroregionalnego obszaru współpracy Krakowsko – Górnośląskiej, jako strefa nakładających się oddziaływań dwóch obszarów metropolitalnych. Z uwagi na korzystne położenie, tradycyjnie uprzemysłowiony charakter zachodniej części Małopolski powinien ulegać stopniowemu równoważeniu poprzez rozwój alternatywnych obszarów działalności gospodarczej, szczególnie związanych z obsługą ruchu turystycznego – na bazie kształtującej się już obecnie oferty nowych produktów i usług czasu wolnego, w tym w oparciu o potencjał turystyczny Beskidów.

Polityka wspierania rozwoju obszarów wiejskich, a więc także gminy wiejskiej Spytkowice, opierać będzie się na efektywnym i racjonalnym wykorzystywaniu ich potencjału rozwojowego, który wynika z unikalnych cech Małopolski. Oznacza to potrzebę waloryzacji przestrzeni rolniczej celem różnicowania wsparcia. Zachowując funkcjonalne zróżnicowanie obszarów wiejskich w regionie – na terenach o wysokim potencjale produkcyjnym, wspierane będą działania służące poprawie warunków dla konkurencyjności rolnictwa, opartego na produkcji ekologicznej oraz wytwarzaniu, dystrybucji i promocji markowej żywności regionalnej. Działania podejmowane w procesie przekształceń małopolskiej wsi prowadzić powinny do utrzymania potencjału demograficznego obszarów wiejskich w Małopolsce, dzięki ich wysokim walorom naturalnym oraz związanej z tym atrakcyjności rezydencjonalnej i turystycznej. Realizowane działania uwzględniać będą ochronę bogatych tradycji dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz zachowanie unikalnych cech i zasobów – co stanowi również warunek dla działalności okołorolniczej. O powodzeniu interwencji służącej efektywnemu i pełnemu wykorzystaniu potencjału gospodarczego i rezydencjonalnego obszarów wiejskich decydować będzie również wdrożenie mechanizmów wsparcia dla działalności pozarolniczej, lepszy dostęp do usług świadczonych zarówno przez podmioty publiczne, jak i prywatne.

Realizacji celu głównego Strategii „Małopolska 2020” służyć będą polityki publiczne oparte na 7 zasadniczych obszarach aktywności samorządu województwa to jest obszarach polityki rozwoju. Dla każdego z 7 obszarów polityki rozwoju sformułowany został cel strategiczny, stanowiący opis pożądanego kierunku zmian lub stanu docelowego i pozycji regionu w perspektywie 2020 roku. Każdy z celów strategicznych w ramach obszarów realizowany będzie poprzez wyodrębnione kierunki polityki rozwoju, złożone z katalogu działań, które powinny

stanowiąc zasadniczy punkt odniesienia dla tworzenia lub aktualizacji priorytetów regionalnych strategii dziedzinowych oraz regionalnych programów i planów rozwoju województwa – w perspektywie przyjętej jako horyzont czasowy realizacji Strategii.

Obszar I – Gospodarka wiedzy i aktywności.

Cel strategiczny: „*Silna pozycja Małopolski jako regionu atrakcyjnego dla inwestycji, opartego na wiedzy, aktywności zawodowej i przedsiębiorczości mieszkańców*”.

Kierunki polityki rozwoju:

- rozwój kapitału intelektualnego;
- budowa infrastruktury regionu wiedzy;
- kompleksowe wsparcie nowoczesnych technologii;
- rozwój kształcenia zawodowego i wspieranie zatrudnienia;
- wzmacnianie i promocja przedsiębiorczości.

Obszar II – Dziedzictwo i przemysł czasu wolnego.

Cel strategiczny: „*Wysoka atrakcyjność Małopolski w obszarze przemysłów czasu wolnego dzięki wykorzystaniu potencjału dziedzictwa regionalnego i kultury*”.

Kierunki polityki rozwoju:

- ochrona małopolskiej przestrzeni kulturowej;
- zrównoważony rozwój infrastruktury oraz komercjalizacja usług czasu wolnego;
- kształcenie kadr dla rozwoju i obsługi przemysłów czasu wolnego;
- wzmocnienie promocji dziedzictwa regionalnego oraz oferty przemysłów czasu wolnego.

Obszar III – Infrastruktura dla dostępności komunikacyjnej.

Cel strategiczny: „*Wysoka zewnętrzna i wewnętrzna dostępność komunikacyjna regionu dla konkurencyjności gospodarczej i spójności przestrzennej*”.

Kierunki polityki rozwoju:

- Kraków nowoczesnym węzłem międzynarodowej sieci transportowej;
- wykreowanie subregionalnych węzłów transportowych;
- zwiększenie dostępności transportowej obszarów o najniższej dostępności w regionie;
- wsparcie instrumentów zarządzania zintegrowanymi systemami transportu;
- rozwój infrastruktury dla społeczeństwa informacyjnego.

Obszar IV – Krakowski Obszar Metropolitalny i inne subregiony.

Cel strategiczny: „*Silna pozycja konkurencyjna Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego w przestrzeni europejskiej oraz wzrost potencjału ekonomicznego subregionów w wymiarze regionalnym i krajowym*”.

Kierunki polityki rozwoju:

- rozwój Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego;
- rozwój subregionu tarnowskiego;
- rozwój subregionu sądeckiego;
- rozwój subregionu podhalańskiego;
- rozwój Małopolski Zachodniej.

Obszar V – Rozwój miast i terenów wiejskich.

Cel strategiczny: „Aktywne ośrodki usług publicznych i gospodarczych zapewniające szanse na rozwój mieszkańców małych i średnich miast oraz terenów wiejskich”.

Kierunki polityki rozwoju:

- rozwój funkcji lokalnych centrów usług publicznych;
- rozwój gospodarczy małych i średnich miast oraz terenów wiejskich;
- funkcjonalne zarządzanie przestrzenią na poziomie lokalnym.

Obszar VI – Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne.

Cel strategiczny: „Wysoki poziom bezpieczeństwa mieszkańców Małopolski w wymiarze środowiskowym, zdrowotnym i społecznym”.

Kierunki polityki rozwoju:

- poprawa bezpieczeństwa ekologicznego oraz wykorzystanie ekologii dla rozwoju Małopolski;
- poprawa bezpieczeństwa zdrowotnego: profilaktyka i ochrona zdrowia;
- poprawa bezpieczeństwa społecznego: integrująca polityka społeczna;
- wsparcie systemu zarządzania bezpieczeństwem publicznym.

Obszar VII – Zarządzanie rozwojem województwa.

Cel strategiczny: „Efektywnie zarządzane województwo, którego rozwój oparty jest na współpracy i mobilizowaniu zasobów”.

Kierunki polityki rozwoju:

- sprawny system zarządzania strategicznego województwem;
- kształtowanie i rozwój aktywności obywatelskiej oraz wzmacnianie kapitału społecznego;
- rozwój współpracy terytorialnej;
- budowa i promocja marki Małopolska na arenie krajowej oraz międzynarodowej.

9. 2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego.

Zgodnie z art. 38 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2018 roku, poz. 1945 z późn. zm.) organy samorządu województwa sporządzają plan zagospodarowania przestrzennego województwa, prowadzą analizy i studia oraz opracowują koncepcje i programy, odnoszące się do obszarów i problemów zagospodarowania przestrzennego.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego (PZPWM) przyjęty został uchwałą Sejmiku Województwa Małopolskiego nr XLVII/732/18 z dnia 26 marca 2018 roku. We wstępie do *Planu...* czytamy między innymi, że „Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa należy, obok Strategii Rozwoju Regionu i związanych z nią strategii sektorowych oraz programów operacyjnych, do kluczowych narzędzi zarządzania rozwojem. Jego funkcją jest programowanie terytorialnego wymiaru polityki rozwoju regionu samorządu województwa, czyli ustalanie jakie cele, jakie programy i w jaki sposób będą realizowane na jego poszczególnych terytoriach. Ponadto PZPW powinien formułować wymagania, ograniczenia lub rekomendacje w stosunku do programów i polityk innych podmiotów zaangażowanych w zagospodarowanie przestrzenne – przede wszystkim samorządów gminnych”.

W *Planie...* ustalono, że „celem rozwoju przestrzennego dla Małopolski jest utrzymanie, a w pewnych elementach nawet poprawienie stanu środowiska i podniesienie jakości krajobrazu i zasobów kultury, przy zapewnieniu

warunków do stabilnego wzrostu gospodarczego i podniesienia standardów jakości życia mieszkańców drogą bardziej efektywnej gospodarki przestrzennej”.

Według Planu... kluczowe zasady polityki przestrzennej, których realizacja wymaga skoordynowanych działań na poziomie regionalnym i lokalnym to:

1. Oszczędne gospodarowanie przestrzenią zurbanizowaną i racjonalne jej wykorzystanie rozumiane jako:
 - a. koncentracja rozwoju w terenach już zurbanizowanych (recycling przestrzenny).
 - b. zapobieganie rozpraszaniu zabudowy.
 - c. zapewnienie właściwego poziomu usług odpowiednio do hierarchii ośrodków.
 - d. oszczędność komunikacyjna, czyli minimalizowanie długości ciągów komunikacyjnych i preferencje dla transportu publicznego.
2. Oszczędne gospodarowanie zasobami naturalnymi i dbałość o poprawę jakości środowiska:
 - a. ochrona wód i zwiększanie retencji naturalnej, w tym także na terenach zurbanizowanych.
 - b. ochrona ekosystemów leśnych i starych drzewostanów oraz zwiększanie lesistości.
 - c. ochrona warunków do prowadzenia lecznictwa uzdrowiskowego w miejscowościach uzdrowiskowych.
 - d. utrzymanie korytarzy przewietrzania w Krakowskim Obszarze Metropolitalnym
3. Zachowanie bioróżnorodności w najcenniejszych obszarach:
 - a. bezwzględna dominacja ochrony bioróżnorodności na terenach Obszarów Węzłowych.
 - b. ochrona ciągłości ekologicznej w skali ponadregionalnej, regionalnej i lokalnej.
4. Ochrona dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego i krajobrazu:
 - a. wzmocnienie faktycznej ochrony i świadome kształtowanie najcenniejszych krajobrazów Małopolski przy wykorzystaniu ustawy krajobrazowej.
 - b. rewitalizacja i rewitalizacja najcenniejszych zespołów i obiektów dziedzictwa urbanistycznego, ruralistycznego i architektonicznego.
 - c. rozwój różnych form turystyki zachowującej potencjał i wartości środowiska przyrodniczo – kulturowego i krajobrazu.
5. Zmniejszanie ryzyka katastrof naturalnych:
 - a. powstrzymanie, a z czasem eliminacja, zabudowy w terenach zagrożonych ryzykiem powodziowym.
 - b. powstrzymanie zabudowy na terenach osuwiskowych.

Plan... dokonał podziału województwa na 12 obszarów funkcjonalnych. Gmina Spytkowice należy do obszaru „OAZA”. Obszar funkcjonalny „Oaza” położony jest w Dolinie Górnej Wisły oraz częściowo Podgórzu Wilamowickim. Oaza stanowi enklawę wśród otaczających go mocno zurbanizowanych i stosunkowo wysoko rozwiniętych gospodarczo terenów. Jego oryginalną cechą jest występowanie wielkich rybnych stawów hodowlanych – jeszcze o średniowiecznej genezie – oraz licznych meandrów i starorzeczy Wisły, Skawy i Wieprzówki. Pewna odrębność tego terenu ma swoje źródła historyczne – to obszar dawnego Księstwa Zatorskiego, będącego przez pewien czas częścią Księstwa Oświęcimskiego. Księstwa te zostały inkorporowane do Korony dopiero w 1564 roku jako tak zwany „powiat śląski” w województwie krakowskim. Tytuł Księcia Zatora należał do tytulatury Cesarza Austrii, toteż ziemie te wchodziły w XIX wieku w skład Związku Niemieckiego,

a w czasie II wojny światowej zostały włączone, jak i teren dawnego Księstwa Oświęcimskiego, do III Rzeszy. Szanse rozwoju gospodarczego i przestrzennego tego obszaru wynikają z trzech przesłanek. Pierwszą są unikalne walory przyrodnicze – 20 % jego powierzchni stanowią tereny prawnie chronione, zaś 8 % to powierzchnie wód. Tędy przebiegają ważne korytarze ekologiczne: korytarz Wisły (korytarz o znaczeniu krajowym) oraz korytarz północ – południe łączący parki krajobrazowe Beskidów z obszarem parków jurajskich. Drugą przesłanką jest położenie Zatora niemal dokładnie w tej samej odległości od trzech wielkich aglomeracji: krakowskiej, śląskiej i białskiej. Odległości drogowe do Krakowa, Katowic i Bielska Białej wynoszą odpowiednio: 40, 42 i 33 km. Obszar ten może zatem stanowić atrakcyjny teren rekreacyjny i turystyki weekendowej łatwo dostępny z kilku ważnych kierunków. Trzecią przesłanką są tradycje rybackie, wspierane promocją regionalnego produktu gastronomicznego „Karp zatorski”. W Polsce południowej jest to największe zagłębienie rybactwa śródlądowego.

Wyzwania rozwojowe dla obszaru „OAZA”:

Nowe przedsięwzięcia związane z organizacją czasu wolnego stanowią zarówno szansę, jak i zagrożenie dla przyszłości rejonu „Doliny Karpia”. Ochrona wartości historycznych i przyrodniczych sprzyjać będzie utrzymaniu dotychczasowego, ruralistycznego charakteru obszaru, podobnie jak utrzymanie, a nawet rozbudowa stawów rybackich oraz zachowanie starorzeczy. Lokalizacja parków rozrywki jest, w sensie rynkowym i z punktu widzenia lokalnego rynku pracy, dokonana prawidłowo, ale ich dalszy rozwój wymaga pogłębionej oceny wpływu na środowisko. Pożądanymi, mniej inwazyjnymi kierunkami rozwoju jest rozbudowa infrastruktury turystycznej dla obsługi ruchu weekendowego (restauracje, motele, trasy rowerowe, trasy spacerowe i biegowe wokół stawów, miejsca do wędkowania, punkty widokowe, piknikowe, etc.). Jako uzupełnienie oferty dla ruchu weekendowego, w związku z unikalnymi wartościami mikroklimatycznymi, można by zarekomendować władzom lokalnym utworzenie większego parku w typie arboretum. Działania te powinny uwzględniać fakt, że na obszarze tym krzyżują się regionalne i ponadregionalne korytarze ekologiczne.

Kierunki działań dla obszaru „OAZA”:

Atrakcyjność obszaru, obok dalszego rozwoju centrów rozrywkowych, podniosłyby także inwestycje związane z rewitalizacją Zatora, w tym zwłaszcza zamku, oraz przeprowadzenie programów odnowy większości wsi. Szansę gospodarczą obszaru funkcjonalnego Oaza należy upatrywać także w rozwoju usług zdrowotnych i usług SPA (rozbudowa istniejących i budowa nowych sanatoriów) oraz w usługach związanych z opieką nad ludźmi starszymi. W związku z koncepcją rozwoju Oazy jako obszaru rekreacyjnego, lokalizacji usług przemysłu czasu wolnego, ale także funkcji medycznych i uzdrowiskowych, kluczowym warunkiem sukcesu jest utrzymanie wysokiej jakości stanu środowiska. Stąd postulat, aby cały obszar został objęty polityką antysmogową, zwłaszcza, że oprócz uciążliwych źródeł niskiej emisji cierpi on także na skutek zanieczyszczeń ze Śląska. Ważnym elementem tej polityki powinno być wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. Celowe jest także utworzenie Parku Krajobrazowego Stawów Zatorskich celem ochrony regionalnych i ponadregionalnych korytarzy ekologicznych oraz istniejącego krajobrazu związanego z tradycyjną gospodarką rybacką, w tym odpowiednie jego wyeksponowanie. Ze względu na charakter obszaru związany z znaczącą ilością wód konieczne jest uzupełnienie infrastruktury poprzez budowę oczyszczalni ścieków w miejscowości Wieprz.

Rekomendacje do kształtowania polityki przestrzennej w dokumentach planistycznych i strategicznych gmin dla obszaru „OAZA”:

- zabezpieczenie terenów po kątem stworzenia Parku Krajobrazowego Stawów Zatorskich. Po utworzeniu parku oraz w sytuacji sporządzenia planów ochrony dla istniejących parków krajobrazowych wprowadzenie do przepisów prawa miejscowego ustaleń planów ochrony parków;
- przeznaczenie terenów pod ewentualne kolejne parki rozrywki powinno mieć charakter zrównoważony i odpowiadać potencjalnym możliwościom komunikacyjnym obszaru;
- ochrona cennych obszarów przyrodniczych oraz regionalnych i ponadregionalnych korytarzy ekologicznych wymaga uwzględnienia ich przebiegu w lokalnych aktach planistycznych.

Hierarchia ośrodków usługowych w województwie małopolskim opierać się będzie na 4 poziomach:

- ośrodek metropolitalny (Kraków);
- ośrodki regionalne (Tarnów, Nowy Sącz, Nowy Targ – Zakopane i Oświęcim – Chrzanów);
- ośrodki powiatowe;
- ośrodki (wsie) będące siedzibami rad gmin (w tym Spytkowice).

Zestawienie rekomendacji oraz zadań/inwestycji dedykowanych na obszarze gminy Spytkowice:

- utworzenie Parku Krajobrazowego Stawów Zatorskich;
- ochrona korytarza ekologicznego Doliny Wisły;
- ochrona korytarza ekologicznego Beskid Mały – Zator;
- modernizacja linii kolejowej nr 94 na odcinku Kraków Płaszów – Skawina – Oświęcim;
- budowa linii elektroenergetycznej 400 kV w kierunku Alewni;
- rekultywacja składowiska odpadów w Spytkowicach.

9. 3. Program Ochrony Środowiska Województwa Małopolskiego.

Sejmik Województwa Małopolskiego uchwałą nr LVI/894/14 z dnia 27 października 2014 roku przyjął *Program Strategiczny Ochrona Środowiska*. We wstępie do *Programu...* czytamy między innymi, że „dokument jest aktualizacją obowiązującego dotychczas Programu Ochrony Środowiska Województwa Małopolskiego. Jest on równocześnie Programem Strategicznym Ochrona Środowiska, który realizuje *Strategię Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011 – 2020*. Program Strategiczny Ochrona Środowiska prezentuje działania przewidziane do realizacji w latach 2014 – 2020 w tym także te, które nie wynikają z bezpośrednich kompetencji Samorządu Województwa Małopolskiego. Jest więc dokumentem kompleksowo traktującym zadania ochrony środowiska poprzez określone priorytety i najistotniejsze kierunki działań”.

Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego oraz ochrona zasobów środowiska dla rozwoju Małopolski, realizowana będzie poprzez 8 głównych priorytetów oraz przyporządkowanych do nich działań.

Priorytet 1 – Poprawa jakości powietrza, ochrona przed hałasem oraz zapewnienie informacji o źródłach pól elektromagnetycznych.

Działania:

- sukcesywna redukcja emisji zanieczyszczeń do powietrza, zwłaszcza pochodzących z systemów indywidualnego ogrzewania mieszkań;
- właściwe planowanie przestrzenne kształtujące klimat akustyczny;
- stosowanie zabezpieczeń akustycznych;
- upowszechnienie informacji o lokalizacji źródeł pól elektromagnetycznych.

Priorytet 2 – Ochrona zasobów wodnych.

Działania:

- ograniczenie zanieczyszczeń przedostających się do wód podziemnych, powierzchniowych i gleb;
- utrzymanie i rozbudowa systemów zaopatrzenia w wodę i optymalizacji zużycia wody.

Priorytet 3 – Rozwijanie systemu gospodarki odpadami.

Działania:

- zapobieganie powstawaniu odpadów i przygotowanie ich do ponownego użycia;
- intensyfikacja odzysku, w tym odzysku energetycznego oraz ograniczenie ilości składowanych odpadów i likwidacja zjawiska nielegalnego składowania odpadów.

Priorytet 4 – Przeciwdziałanie występowaniu i minimalizowanie skutków negatywnych zjawisk atmosferycznych, geodynamicznych i awarii przemysłowych.

Działania:

- właściwe zagospodarowanie terenów zagrożonych powodzią i suszą hydrologiczną z uwzględnieniem wymagań dotyczących oceny zagrożenia i ryzyka powodziowego;
- zwiększanie retencyjności zlewni oraz efektywności urządzeń zabezpieczenia przeciwpowodziowego, w tym realizacja innych dokumentów planistycznych w zakresie gospodarki wodnej;
- współdziałanie z administracją rządową i sąsiednimi samorządami w celu realizacji kompleksowego systemu ochrony przed powodzią w dorzeczu Górnej Wisły;
- identyfikacja osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi, wprowadzenie systemu monitoringu, właściwe zabezpieczanie i zagospodarowywanie terenów osuwiskowych i terenów o predyspozycjach osuwiskowych;
- zmniejszenie ryzyka wystąpienia i ograniczanie skutków poważnych awarii przemysłowych oraz wypadków drogowych z udziałem towarów niebezpiecznych dla ludzi i środowiska.

Priorytet 5 – Regionalna polityka energetyczna.

Działania:

- stworzenie warunków i mechanizmów mających na celu zwiększenie udziału energii odnawialnej w bilansie energetycznym województwa;
- wsparcie działań mających na celu oszczędne i efektywne wykorzystanie energii.

Priorytet 6 – Ochrona i zachowanie środowiska przyrodniczego.

Działania:

- ochrona różnorodności biologicznej oraz zapewnienie ciągłości istnienia gatunków i stabilności ekosystemów poprzez zrównoważone użytkowanie jej elementów;
- Przywracanie do stanu właściwego zasobów i składników przyrody;
- Propagowanie idei ochrony przyrody poprzez wzmocnienie potencjału turystycznego na obszarach chronionych;
- racjonalne gospodarowanie i ochrona złóż kopalin.

Priorytet 7 – Wsparcie systemu zarządzania bezpieczeństwem publicznym.

Działania:

- rozwój oraz integracja systemów monitorowania i zarządzania bezpieczeństwem publicznym w regionie;
- realizacja programu poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym;
- zwiększenie potencjału służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i ratownictwo w województwie.

Priorytet 8 – Edukacja ekologiczna, kształtowanie i promocja postaw w zakresie ochrony środowiska i bezpieczeństwa publicznego oraz usprawnienie mechanizmów administracyjno-prawnych i ekonomicznych.

Działania:

- edukacja oraz kształtowanie postaw pro-środowiskowych;
- kształtowanie i promocja postaw właściwych w odniesieniu do sytuacji kryzysowych;
- usprawnienie mechanizmów administracyjno – prawnych;
- poprawa działania mechanizmów ekonomicznych oraz zwiększenie aktywności rynku do działań na rzecz środowiska.

POWIAT WADOWICKI:

9. 4. Strategia Rozwoju Powiatu Wadowickiego.

Strategia Rozwoju Powiatu Wadowickiego na lata 2015 – 2020 przyjęta została uchwałą nr XLI/496/14 Rady Powiatu w Wadowicach z dnia 03 listopada 2014 roku. We wstępie do *Strategii...* czytamy między innymi, że „Strategia rozwoju powiatu jest podstawowym i najważniejszym dokumentem dla samorządu powiatu – stanowi ona fundament do prowadzenia polityki rozwoju lokalnego. Określa obszary, cele oraz kierunki interwencji polityki rozwoju, prowadzonej w przestrzeni powiatowej, wskazuje również obszary problemowe wymagające poprawy. Strategia uwzględnia potrzeby i oczekiwania całej wspólnoty powiatowej, odnosząc się do współpracy pomiędzy samorządem powiatowym, samorządami gmin, organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami oraz innymi instytucjami i podmiotami, mającymi wpływ na rozwój powiatu. Strategia ma pełnić kluczową rolę w kształtowaniu postępowania samorządu powiatowego w perspektywie najbliższych lat, ale będzie też narzędziem komunikowania się i współpracy między partnerami samorządowymi, prywatnymi i pozarządowymi”.

Misję Powiatu Wadowickiego określono słowami: „Zrównoważony rozwój społeczno – gospodarczy powiatu wadowickiego jako atrakcyjnego i bezpiecznego miejsca zamieszkania, pracy, edukacji, inwestowania i wypoczynku w przyjaznym środowisku”, zaś wizja brzmi: „Powiat Wadowicki przyjaznym miejscem do zamieszkania, pracy i spędzania wolnego czasu”.

Układ dokumentu składa się z 5 głównych obszarów oraz przyporządkowanych do nich celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań.

Obszar I: Wiedza, kapitał ludzki i współpraca mieszkańców.

Cel strategiczny: „Powiat wadowicki regionem opartym na wiedzy, aktywności zawodowej i przedsiębiorczości mieszkańców”.

Cel operacyjny: „Łagodzenie skutków bezrobocia i aktywizacja zawodowa uwzględniająca zmiany na lokalnym rynku pracy”.

Kierunki działań:

- wspieranie pracodawców oraz promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia;
- budowa otoczenia sprzyjającego aktywności zawodowej;

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

- podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych zamieszkujących powiat wadowicki;
- poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej osób młodych;
- wsparcie zatrudnienia osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy – realizacja programów specjalnych.

Cel operacyjny: „Wysoka jakość edukacji ponadgimnazjalnej, dostosowanej do potrzeb zmieniającego się rynku pracy”.

Kierunki działań:

- modernizacja i rozwój infrastruktury szkół i placówek oświatowych;
- rozszerzenie oferty edukacyjnej i podnoszenie jakości kształcenia w szkołach ponadgimnazjalnych powiatu wadowickiego;
- zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży.

Cel operacyjny: „Pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców powiatu”.

Kierunki działań:

- wzmocnienie więzi z regionem i jego promocja;
- dążenie do zacieśniania współpracy organizacji pozarządowych działających na terenie powiatu.

Cel operacyjny: „Wsparcie działań na rzecz rozwoju przedsiębiorczości na terenie powiatu wadowickiego”.

Kierunki działań:

- podjęcie działań na rzecz stworzenia klastrów technologicznych;
- zaangażowanie w stworzenie lokalnej instytucji wsparcia przedsiębiorców;
- promocja gospodarcza powiatu wadowickiego.

Obszar II: Turystyka, potencjał dziedzictwa regionalnego i kultury.

Cel strategiczny: „Stworzenie kompleksowej oferty spędzania wolnego czasu w powiecie wadowickim”.

Cel operacyjny: „Wsparanie rozwoju infrastruktury podnoszącej atrakcyjność turystyczną regionu”.

Kierunki działań:

- tworzenie nowych i modernizacja istniejących szlaków i ścieżek rowerowych na terenie powiatu;
- odnowa i ochrona obiektów dziedzictwa kulturowego na terenie powiatu.

Cel operacyjny: „Opracowanie spójnej wizji promocji powiatu”.

Kierunki działań:

- budowa zintegrowanego systemu informacji o atrakcjach turystycznych, bazie gastronomicznej i noclegowej na terenie powiatu;
- promocja potencjału turystycznego i kulturowego powiatu;
- wspieranie i organizacja imprez sportowych i rekreacyjnych, skierowanych do mieszkańców powiatu oraz turystów.

Obszar III: Dostępność komunikacyjna i teleinformatyczna.

Cel strategiczny: „Poprawa infrastruktury komunikacyjnej i teleinformatycznej jako czynnik sprzyjający integralności i konkurencyjności powiatu wadowickiego”.

Cel operacyjny: „Zwiększenie dostępności komunikacyjnej powiatu wadowickiego”.

Kierunki działań:

- poprawa stanu technicznego istniejącej sieci dróg powiatowych wraz z obiektami inżynierskimi, w szczególności w ciągach głównych dróg powiatowych powiatu wadowickiego;
- intensyfikacja współpracy zarządców dróg publicznych w zakresie poprawy stanu infrastruktury drogowej;
- kontynuacja działań zmierzających do rewitalizacji linii kolejowych przebiegających przez teren powiatu;
- kontynuacja działań na rzecz poprawy funkcjonowania transportu zbiorowego.

Cel operacyjny: „Zwiększenie dostępności oraz jakości zasobów i usług udostępnianych drogą elektroniczną, szczególnie w obszarach kluczowych dla obywateli i przedsiębiorców”.

Kierunki działań:

- kontynuacja działań w zakresie rozwijania elektronicznej administracji, a także udostępniania zasobów gromadzonych przez instytucje samorządowe;
- upowszechnianie wiedzy o publicznych zasobach elektronicznych instytucji oraz możliwości ich wykorzystania.

Obszar IV: Rolnictwo i gospodarowanie nieruchomościami powiatu.

Cel strategiczny: „Poprawa warunków życia mieszkańców terenów wiejskich i utrzymanie w dobrym stanie nieruchomości stanowiących mienie powiatu wadowickiego”.

Cel operacyjny: „Zwiększenie zatrudnienia w sektorze pozarolniczym z wykorzystaniem infrastruktury i potencjału terenów wiejskich”.

Kierunki działań:

- wprowadzenie rozwiązań umożliwiających łatwy dostęp oraz promocję informacji o lokalnych rolnikach i ich produktach.

Cel operacyjny: „Wzrost konkurencyjności i produktywności gospodarstw powiatu wadowickiego”.

Kierunki działań:

- wykształcenie nawyku uczenia się przez całe życie.

Cel operacyjny: „Racjonalne gospodarowanie nieruchomościami powiatu wadowickiego”.

Kierunki działań:

- poprawa stanu technicznego nieruchomości stanowiących własność powiatu wadowickiego;
- efektywne wykorzystanie mienia powiatu wadowickiego.

Obszar V: Bezpieczeństwo mieszkańców i gości.

Cel strategiczny: „Powiat wadowicki miejscem bezpiecznym dla mieszkańców i gości”.

Cel operacyjny: „Wsparcie systemu zarządzania bezpieczeństwem w powiecie”.

Kierunki działań:

- sprawne i dobrze wyposażone służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo;
- doskonalenie współpracy samorządów i służb w ramach powiatowego systemu zarządzania kryzysowego;
- edukacja na rzecz bezpieczeństwa.

Cel operacyjny: „Poprawa dostępności i jakości usług zdrowotnych”.

Kierunki działań:

- kontynuacja rozbudowy Szpitala Powiatowego im. Jana Pawła II w Wadowicach o Pawilon Łóżkowy „E” i jego wyposażenie;
- zwiększenie świadomości zdrowotnej mieszkańców powiatu.

Cel operacyjny: „Integracja społeczna osób niepełnosprawnych i zagrożonych wykluczeniem”.

Kierunki działań:

- zacieśnienie współpracy pomiędzy podmiotami z terenu powiatu wadowickiego działającymi w sferze integracji i pomocy społecznej;
- likwidacja barier architektonicznych w jednostkach organizacyjnych powiatu wadowickiego;
- inicjowanie działań na rzecz rozwoju kompleksowej oferty wsparcia dla dzieci, osób niepełnosprawnych i starszych.

Cel operacyjny: „Poprawa stanu środowiska naturalnego”.

Kierunki działań:

- realizacja programu ochrony środowiska dla powiatu wadowickiego;
- wdrażanie projektów z zastosowaniem odnawialnych i alternatywnych źródeł energii;
- edukacja ekologiczna i propagowanie działań ekologicznych wśród mieszkańców powiatu.

9. 5. Program Ochrony Środowiska Powiatu Wadowickiego.

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Wadowickiego na lata 2016 – 2019 z perspektywą na lata 2020 – 2023 został przyjęty uchwałą nr XI/113/15 Rady Powiatu w Wadowicach z dnia 17 grudnia 2015 roku. We wstępie do *Programu...* czytamy między innymi, że „Program ochrony środowiska jest dokumentem planowania strategicznego, przedstawiającym cele i kierunki polityki ekologicznej powiatu wadowickiego. Program ochrony środowiska przedstawia podstawy prawne, ogólną charakterystykę powiatu, aktualny stan środowiska, kierunki działań strategicznych wraz z harmonogramem i kalkulacją kosztów oraz wskaźniki monitorowania stopnia realizacji celów założonych w programie. Strategicznym celem polityki ekologicznej powiatu jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego, ochrona zasobów środowiska oraz tworzenie podstaw do zrównoważonego rozwoju społeczno – gospodarczego”.

Układ dokumentu składa się z 10 priorytetów oraz przyporządkowanych do nich działań.

Priorytet 1: Poprawa jakości powietrza.

Działania:

- ograniczenie przekroczeń dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń;
- redukcja emisji zanieczyszczeń z transportu;
- redukcja emisji zanieczyszczeń z procesów przemysłowych, energetyki i elektrociepłowni;
- zwiększenie wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii.

Priorytet 2. Ochrona przed hałasem.

Działania:

- ograniczenie uciążliwości akustycznej dla mieszkańców powiatu;
- ocena stanu akustycznego środowiska i obserwacja zmian klimatu akustycznego.

Priorytet 3. Minimalizacja oddziaływania promieniowania elektromagnetycznego.

Działania:

- ochrona przed polami elektromagnetycznymi.

Priorytet 4. Ochrona zasobów wodnych.

Działania:

- efektywne zarządzanie zasobami wodnymi;
- ograniczenie zanieczyszczeń przedostających się do wód podziemnych, powierzchniowych i gleb;
- utrzymanie i rozbudowa systemów zaopatrzenia w wodę i optymalizacji zużycia wody.

Priorytet 5. Rozwijanie systemu gospodarki odpadami.

Działania:

- zapobieganie powstawaniu odpadów i przygotowanie ich do ponownego użycia Intensyfikacja odzysku, w tym odzysku energetycznego oraz ograniczenie ilości składowanych odpadów i likwidacja zjawiska nielegalnego składowania odpadów.

Priorytet 6. Przeciwdziałanie występowaniu i minimalizowanie skutków negatywnych zjawisk atmosferycznych, geodynamicznych i awarii przemysłowych.

Działania:

- właściwe zagospodarowanie terenów zagrożonych powodzią i suszą hydrologiczną z uwzględnieniem wymagań dotyczących oceny zagrożenia i ryzyka powodziowego;
- zwiększanie retencyjności zlewni oraz efektywności urządzeń zabezpieczenia przeciwpowodziowego, w tym realizacja innych dokumentów planistycznych w zakresie gospodarki wodnej;
- współdziałanie z administracją rządową i sąsiednimi samorządami w celu realizacji kompleksowego systemu ochrony przed powodzią w dorzeczu Górnej Wisły;
- identyfikacja osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi, wprowadzenie systemu monitoringu, właściwe zabezpieczanie i zagospodarowywanie terenów osuwiskowych i terenów o predyspozycjach osuwiskowych;
- zmniejszenie ryzyka wystąpienia i ograniczanie skutków poważnych awarii przemysłowych oraz wypadków drogowych z udziałem towarów niebezpiecznych dla ludzi i środowiska.

Priorytet 7. Ochrona i zachowanie środowiska przyrodniczego.

Działania:

- kształtowanie spójnego przestrzennie systemu obszarów, w tym chronionych poprzez zapobieganie fragmentacji siedlisk przyrodniczych oraz wyznaczenie i utrzymanie funkcjonalnych korytarzy ekologicznych, kanalizujących poszczególne siedliska;
- ochrona bioróżnorodności przyrodniczej poprzez zachowanie ekosystemów zbliżonych do naturalnych;
- ustanowienie i wdrożenie planów ochronnych dla parków narodowych, krajobrazowych, rezerwatów przyrody i ostoi Natura 2000;
- uwzględnienie potrzeb ochrony przyrody oraz walorów krajobrazowych w planowaniu inwestycji;
- przywrócenie drożności rzek i cieków wodnych wraz z właściwym zagospodarowaniem terenów dolin rzecznych w tym ochrona istniejących naturalnych typów siedlisk (np.: lasy łęgowe) wzdłuż brzegów

w celu zapewnienia ciągłości ekologicznej i geomorfologicznej oraz zapobieganie nielegalnej eksploatacji żwiru rzecznego;

- ochrona i konserwacja parków zabytkowych i pomników przyrody;
- ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów;
- ochrona gatunków ginących i zagrożonych poprzez stworzenie programów ochrony dla poszczególnych gatunków;
- racjonalna gospodarka łowiecka prowadzona z uwzględnieniem zasad ekologii zwierząt;
- zaktualizowanie stref ochronnych dla gatunków podlegających ochronie strefowej;
- utrzymanie i rozwój terenów zieleni na obszarach zurbanizowanych.

Priorytet 8. Ochrona ekosystemów leśnych.

Działania:

- poprawa stanu zdrowotnego i żywotności lasów;
- zwiększenie lesistości powiatu;
- aktywizacja lokalnych społeczności, szczególnie wiejskich do wykorzystywania możliwości zalesiania gruntów rolnych i innych niż rolne ze środków PROW;
- wdrażanie Regionalnego Programu Operacyjnego Polityki Leśnej Państwa w zakresie ochronnych, gospodarczych i społecznych funkcji lasu;
- doskonalenie regionalnego systemu obszarów chronionych poprzez ochronę najcenniejszych przyrodniczo ekosystemów leśnych;
- dążenie do równowagi między turystycznym wykorzystaniem obszarów cennych przyrodniczo a koniecznością ich ochrony;
- zachowanie równowagi między lasem a zwierzyną poprzez dalsze prowadzenie racjonalnej gospodarki łowieckiej;
- działania zmierzające do ograniczenia szkód w lesie powodowanych, między innymi przez zaśmiecanie lasów, zwiększający się ruch pojazdów mechanicznych;
- wzmożenie ochrony siedlisk wilgotnych, zalewowych i bagiennych;
- działania w zakresie budowy i odtwarzania obiektów małej retencji wodnej na obszarach leśnych;
- ograniczenie erozji poprzez właściwe działania gospodarcze, infrastrukturalne i zalesienia.

Priorytet 9 . Ochrona zasobów złóż przez oszczędne i zrównoważone gospodarowanie.

Działania:

- optymalizacja wykorzystania i zrównoważone użytkowanie zasobów kopalin;
- zapewnienie ochrony udokumentowanych złóż kopalin przed trwałym zagospodarowaniem uniemożliwiającym eksploatację w przyszłości;
- rozpoznanie i dokumentowanie zasobów nowych złóż;
- zapewnienie rezerwy surowcowej na lata przyszłe (szczególnie w zakresie kruszyw naturalnych).

Priorytet 10. Edukacja ekologiczna, kształtowanie i promocja postaw w zakresie ochrony środowiska i bezpieczeństwa publicznego oraz usprawnienie mechanizmów administracyjno – prawnych i ekonomicznych.

Działania:

- poprawa skuteczności i dokładności działań organów administracji do spraw ochrony środowiska;
- zwiększenie aktywności rynku do działań na rzecz środowiska;
- poprawa działania mechanizmów ekonomicznych w ochronie środowiska;
- wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu oraz poprawa dostępu do informacji o środowisku;

- kształtowanie i promocja postaw właściwych w odniesieniu do sytuacji kryzysowych;
- zagospodarowanie przestrzeni powiatu zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju;
- rozwój badań i postępu technicznego mających na celu poprawę stanu środowiska.

GMINA SPYTKOWICE:

9. 6. Strategia Rozwoju Gminy Spytkowice.

Strategia Rozwoju Gminy Spytkowice na lata 2017 – 2026 została przyjęta uchwałą nr XXXVII/296/18 Rady Gminy Spytkowice z dnia 28 lutego 2018 roku. We wstępie do Strategii... czytamy, że „podstawową ideą kierującą procesem opracowywania Strategii Rozwoju Gminy Spytkowice była potrzeba stworzenia kompleksowego dokumentu wyznaczającego cele, kierunki i sposoby działania, będącego reakcją na otoczenie w sytuacji szybko zachodzących zmian. Kluczowe było także opracowanie wskazanego dokumentu przy udziale społeczności lokalnej. Strategia... zawiera zintegrowane, strategiczne działania zaplanowane do realizacji na obszarze Gminy do 2026 roku”.

Wizję Gminy Spytkowice do 2026 roku określono słowami: „Do 2026 roku udało się rozwiązać dużą część problemów w sferze społecznej, infrastrukturalnej, środowiskowej i gospodarczej. Znacznie zmniejszyła się liczba osób wykluczonych społecznie i ekonomicznie. Ograniczony został odpływ ludzi młodych z Gminy dzięki nowym miejscom pracy w przetwórstwie rolno – spożywczym i turystyce. Nastąpił wzrost kapitału ludzkiego i społecznego. Cały czas postępuje integracja społeczna, w tym międzypokoleniowa. Dzięki inwestycjom w nowoczesną infrastrukturę techniczną i telekomunikacyjną oraz w obiekty użyteczności publicznej i bazę turystyczną nastąpiła poprawa warunków życia mieszkańców oraz zwiększyła się atrakcyjność Gminy dla inwestorów i turystów. Znacznie poprawiła się komunikacja wewnętrzna i zewnętrzna Gminy. Dzięki zmniejszeniu liczby tradycyjnych źródeł ciepła zmniejszyło się zanieczyszczenie powietrza. Utrzymywany wysoki stopień zabezpieczeń przeciwpowodziowych i zdolność do skutecznego reagowania w sytuacjach zagrożeń. Udało się przełamać bariery współpracy w środowisku przedsiębiorców i producentów rolnych co pozwoliło na rozwój ekologicznej produkcji rolnej. Zwiększyła się atrakcyjność rynkowa produktów lokalnych, które łatwo udaje się zbywać poza Gminą oraz w bezpośredniej sprzedaży dla rosnącej liczby turystów korzystających z lokalnych walorów i atrakcji oraz znacznie rozwiniętej infrastruktury turystycznej, szczególnie agroturystycznej. Gmina jest w większym stopniu pozytywnie rozpoznawalna w regionie i kraju”.

Misję Gminy Spytkowice do 2026 roku określono słowami: „Spytkowice to gmina bezpieczna społecznie i środowiskowo, dobrze skomunikowana wewnętrznie i zewnętrznie, stanowiąca kameralne i atrakcyjne miejsce do życia dla mieszkańców oraz stwarzająca warunki do prowadzenia działalności gospodarczej, szczególnie w branżach rolnej i agroturystycznej”.

Dalsza hierarchia działań opiera się na 3 celach strategicznych oraz przyporządkowanych im celach operacyjnych i zadaniach realizacyjnych:

CEL STRATEGICZNY NR 1:

Dobre warunki życia oraz rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego w Gminie

Cel operacyjny: Zmniejszenie poziomu bezrobocia.

Zadania:

- inicjowanie i wspieranie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej;
- realizacja programów rewitalizacji społecznej;
- prowadzenie cyklicznych badań dotyczących potrzeb lokalnego rynku pracy;
- przekwalifikowywanie i podnoszenie kwalifikacji, tworzenie celowych kursów doszkalających w korelacji z zapotrzebowaniem rynku pracy;
- tworzenie programów umożliwiających powiązanie uzyskania pomocy społecznej z nieodpłatną pracą na rzecz gminy (wolontariat);
- rozwijanie współpracy pomiędzy Ośrodkiem Pomocy Społecznej i organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami ekonomii społecznej.

Cel operacyjny: Zapewnienie oferty kulturalnej i rekreacyjnej odpowiadającej wszystkim grupom mieszkańców.

Zadania:

- wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i informacyjnego;
- stworzenie wielofunkcyjnych ogólnodostępnych przyszkolnych obiektów sportowych w Spytkowicach, Spytkowicach Przewozie i Miejscu;
- pełne wykorzystanie obiektów sportowo – rekreacyjnych;
- rozwinięcie oferty czasu wolnego dla poszczególnych grup wiekowych i społecznych mieszkańców.

Cel operacyjny: Dostęp do wysokiej jakości usług zdrowotnych i opiekuńczych.

Zadania:

- udzielanie pomocy organizacyjno – technicznej dla specjalistów chcących prowadzić praktykę i profilaktykę na terenie Gminy;
- wspieranie tworzenia prywatnych gabinetów lekarskich (udostępnianie lokali);
- wspieranie i prowadzenie programu profilaktyki zdrowotnej;
- tworzenie dziennej opieki geriatrycznej dla osób niesamodzielnych.

Cel operacyjny: Stworzenie systemu opieki nad dziećmi do lat 3 i osobami starszymi.

Zadania:

- opracowanie koncepcji systemu opieki nad dziećmi do lat 3 oraz osobami starszymi;
- przeprowadzenie konsultacji społecznych oraz podjęcie decyzji o przyjęciu koncepcji systemu opieki nad dziećmi do lat 3 oraz osobami starszymi;
- wdrożenie systemu opieki nad dziećmi do lat 3 oraz osobami starszymi.

CEL STRATEGICZNY NR 2:

Rozwinięta infrastruktura oraz dobry stan środowiska naturalnego i bezpieczeństwa Gminy

Cel operacyjny: Dobry dostęp i standard obiektów publicznych oraz mieszkań.

Zadania:

- modernizacja istniejących budynków socjalnych znajdujących się w zasobie Gminy;
- budowa nowej siedziby Urzędu Gminy Spytkowice;
- budowa przepompowni w Miejscu;

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

- przeprowadzenie działań modernizacyjnych w budynkach użyteczności publicznej;
- wspieranie inicjatyw na rzecz budownictwa mieszkaniowego (doradztwo, usprawnienie procesów decyzyjnych, zwiększenie powierzchni terenów przeznaczonych pod budownictwo).

Cel operacyjny: Zapewniony wysoki poziom bezpieczeństwa przeciwpowodziowego w gminie.

Zadania:

- integracja i bieżące utrzymanie systemów przeciwpowodziowych;
- uporządkowanie gospodarki wodnej i melioracyjnej.

Cel operacyjny: Zagospodarowanie przestrzenne Gminy odpowiadające potrzebom mieszkańców.

Zadania:

- zagospodarowanie terenów Natura 2000 na funkcje rekreacyjno – wypoczynkowe;
- opracowanie miejscowego planu zagospodarowania dla całej Gminy (zmiana przeznaczenia gruntów w punktu widzenia aktualnych potrzeb społecznych i gospodarczych).

Cel operacyjny: Poprawa stanu środowiska naturalnego.

Zadania:

- realizacja programów rewitalizacji przestrzennej i środowiskowej;
- wspieranie działań na rzecz OZE (dofinansowanie do montażu kolektorów słonecznych, wymiany pieców, itp.);
- modernizacja istniejącej sieci wodociągowej i ujęć wody;
- modernizacja i rozbudowa sieci kanalizacyjnej wraz z rozbudową oczyszczalni ścieków;
- przeprowadzenie inwestycji w kanalizację deszczową (z uwzględnieniem niekorzystnej tendencji do utwardzania terenów);
- kontynuacja programów usuwania azbestu na terenie Gminy;
- wymiana azbestowych ciągów wodnych;
- rekultywacja nieczynnego wysypiska odpadów w Spytkowicach.

Cel operacyjny: Poprawa skomunikowania wewnętrznego i zewnętrznego gminy.

Zadania:

- realizacja programów rewitalizacji z zakresie technicznym i funkcjonalnym;
- utworzenie Gminnego Centrum Komunikacyjnego (połączenie transportu kołowego, szynowego);
- budowa parkingów „park&ride” i „bike& ride” przy stacjach i przystankach kolejowych;
- zwiększenie dostępu do komunikacji zbiorowej w obrębie Gminy oraz połączeń z głównymi miejscowościami w otoczeniu;
- wspieranie utrzymania lokalnego transportu zbiorowego.

Cel operacyjny: Poprawa warunków lokalowych obsługi mieszkańców oraz funkcjonowania Urzędu Gminy.

Zadania:

- opracowanie studium koncepcyjnego nowego centrum administracyjnego gminy;
- opracowanie dokumentacji technicznej do wybranego wariantu nowego centrum administracyjnego gminy;
- budowa lub adaptacja istniejących obiektów pod nowe centrum administracyjne Gminy.

CEL STRATEGICZNY NR 3:

Wysoki stopień wykorzystania potencjału gospodarczego Gminy.

Cel operacyjny: Pełniejsze wykorzystanie potencjału rolniczego gminy.

Zadania:

- wspieranie działań na rzecz rozwoju przetwórstwa na terenie Gminy (np.: inkubator przetwórstwa);
- wspieranie produkcji ekologicznej i związanych z nią produktów lokalnych.

Cel operacyjny: Wykorzystanie potencjału rozwoju turystyki.

Zadania:

- modernizacja istniejącej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej;
- wspieranie działań na rzecz współpracy uczestników branży turystycznej;
- wypracowanie i rozwijanie zintegrowanej oferty turystycznej;
- utworzenie strefy rekreacyjno – wypoczynkowej w otoczeniu zamku w Spytkowicach;
- wspieranie działań na rzecz remontu i utrzymania obiektów zabytkowych na terenie Gminy;
- prowadzenie działań na rzecz zachowania i udostępniania dorobku kulturowego Gminy.

Cel operacyjny: Wypracowane korzystne warunki dla zwiększenia ilości miejsc pracy.

Zadania:

- kontynuacja prac interwencyjnych i robót publicznych;
- współpraca z PUP-em w ramach udziału w realizacji projektów dla bezrobotnych.

Cel operacyjny: Kompleksowe wsparcie dla istniejących przedsiębiorstw oraz osób chcących założyć działalność gospodarczą.

Zadania:

- opracowanie i realizacja programu promocji Gminy Spytkowice;
- podjęcie działań na rzecz utworzenie Specjalnej Strefy Ekonomicznej na terenie Gminy;
- prowadzenie aktywnej polityki na rzecz rozwoju przedsiębiorczości – opracowanie polityki wspierania przedsiębiorczości Gminy;
- współpraca z PUP-em na rzecz zwiększania potencjału lokalnego rynku pracy.

Cel operacyjny: Wysoki poziom usieciowienia gospodarki.

Zadania:

- kontynuacja i wspieranie współpracy międzynarodowej;
- tworzenie i udostępnianie bazy dobrych praktyk w zakresie aktywności społecznych i gospodarczych;
- wspierania działań na rzecz rozwoju samorządu gospodarczego i grup producenckich.

9. 7. Program Ochrony Środowiska Gminy Spytkowice.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Spytkowice na lata 2018 – 2021 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2022 – 2025 przyjęto uchwałą nr XL/355/18 Rady Gminy Spytkowice z dnia 27 czerwca 2018 roku. We wstępie do dokumentu czytamy między innymi, że „podstawowym celem sporządzenia i uchwalenia *Programu...* jest realizacja przez jednostki samorządu terytorialnego polityki ochrony środowiska zbieżnej z założeniami najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych. *Program...* powinien stanowić podstawę funkcjonowania systemu zarządzania środowiskiem spajającą wszystkie działania i dokumenty dotyczące ochrony środowiska i przyrody na szczeblu danej jednostki samorządu terytorialnego”.

Zgownie z dokumentem pn. *Wytyczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska*, sporządzonym przez Ministerstwo Środowiska dnia 02 września 2015 roku, w Programie... wyodrębniono 10 obszarów interwencji w zakresie ochrony środowiska, którym wyznaczono właściwe cele i kierunki interwencji:

Obszar interwencji: OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA

Cel strategiczny: Poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie niskiej emisji oraz wzrost poziomu wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Kierunki interwencji:

- ograniczenie zużycia energii i wytwarzanie energii z odnawialnych źródeł – budynki i infrastruktura publiczna;
- ograniczenie zużycia energii – transport;
- ograniczenie zużycia energii i wytwarzanie energii z odnawialnych źródeł – budownictwo mieszkaniowe;
- ograniczenie zużycia energii – sektor działalności gospodarczej;
- działania informacyjne, edukacyjne i planistyczne.

Obszar interwencji: ZAGROŻENIE HAŁASEM

Cel strategiczny: Planowanie przestrzenne kształtujące właściwy klimat akustyczny oraz stosowanie zabezpieczeń akustycznych dla terenów mieszkalnych.

Kierunki interwencji:

- wprowadzanie do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego zapisów odnośnie standardów akustycznych dla poszczególnych terenów;
- kontynuowanie kontroli hałasu do środowiska z obiektów działalności gospodarczej.

Obszar interwencji: POLA ELEKTROMAGNETYCZNE

Cel strategiczny: Minimalizacja oddziaływania promieniowania niejonizującego.

Kierunki interwencji:

- rozmieszczanie nowych instalacji zgodnie z wymaganymi strefami ochronnymi;
- udział społeczeństwa w uzgadnianiu niskokonfliktowych lokalizacji nowych źródeł pól elektromagnetycznych.

Obszar interwencji: GOSPODAROWANIE WODAMI

Cel strategiczny: Gospodarowanie wodami dla ochrony przed: powodzią, suszą i deficytem wody, minimalizacja ryzyka powodziowego, ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi – dążenie do osiągnięcia dobrego stanu wód.

Kierunki interwencji:

- działania lokalne poprawiające stan wód powierzchniowych i podziemnych;
- działania na rzecz zabezpieczenia gminy przed powodzią i suszą hydrologiczną.

Obszar interwencji: GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA

Cel strategiczny: Wyposażenie terenu gminy w infrastrukturę wodno – kanalizacyjną.

Kierunek interwencji:

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

- działania związane z projektem *Rozwiązanie gospodarki ściekowej na terenie Gminy Spytkowice poprzez rozbudowę, przebudowę i modernizację oczyszczalni ścieków w Spytkowicach; budowę sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach: Spytkowice, Miejsce, Lipowa, Bachowice, Ryczów i Półwieś oraz likwidację oczyszczalni ścieków w Bachowicach.*

Obszar interwencji: ZASOBY GEOLOGICZNE

Cel strategiczny: Racjonalna gospodarka zasobami kopalin ze złóż.

Kierunki interwencji:

- uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego wszystkich złóż w granicach ich udokumentowania wraz z zapisami o ochronie ich obszarów przed trwałym zainwestowaniem;
- zapobieganie powstawaniu nielegalnych wyrobisk.

Obszar interwencji: GLEBY

Cel strategiczny: Zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi, zapobieganie degradacji gleb, powierzchni ziemi oraz właściwe gospodarowanie gruntami.

Kierunki interwencji:

- zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi;
- rozwój monitoringu gleb;
- podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy w zakresie właściwego użytkowania gruntów i gleb;
- identyfikacja i monitoring osuwisk.

Obszar interwencji: GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW

Cel strategiczny: Racjonalna gospodarka odpadami wytworzonymi w mieście zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami.

Kierunki interwencji:

- osiągnięcie poziomów recyklingu surowców oraz ograniczenia ilości składowania odpadów ulegających biodegradacji;
- zwiększenie ilości odzyskiwanych odpadów wielkogabarytowych, budowlanych, niebezpiecznych, opakowaniowych, biodegradowalnych i innych;
- zwiększenie możliwości wydzielenia odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych;
- kontynuacja działań na rzecz demontażu wyrobów zawierających azbest z budynków mieszkalnych i bezpieczne usunięcie ich z terenu gminy;
- edukacja mieszkańców na temat konieczności segregowania i właściwego postępowania z odpadami;
- edukacja na temat szkodliwości azbestu oraz bezpiecznych metod usuwania i unieszkodliwiania odpadów azbestowych.

Obszar interwencji: ZASOBY PRZYRODNICZE

Cel strategiczny: Ochrona różnorodności biologicznej, zapobieganie degradacji ekosystemów w szczególności objętych przestrzenną formą ochrony, zrównoważona gospodarka leśna, tworzenie zielonej infrastruktury.

Kierunki interwencji:

- ochrona różnorodności biologicznej oraz zapewnienie ciągłości istnienia gatunków i stabilności ekosystemów poprzez zrównoważone użytkowanie jej elementów;
- przywracanie do stanu właściwego zasobów i składników przyrody;
- utrzymanie właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych i gatunków flory i fauny;
- uwzględnienie terenów chronionych i zasad ich ochrony w planowaniu przestrzennym;

- popularyzacja idei ochrony przyrody;
- zachowanie i zwiększenie terenów leśnych oraz innych terenów zielonych (parki, boiska, obszary zieleni na terenach gminnych, zieleń przydrożna, zieleń gminna);
- zrównoważona gospodarka leśna;
- stworzenie warunków ochrony korytarzy leśnych.

Obszar interwencji: ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI

Cel strategiczny: Zmniejszenie zagrożenia dla mieszkańców i środowiska z powodu transportu materiałów niebezpiecznych oraz gazociągów.

Kierunki interwencji:

- wspieranie i stałe ulepszanie współpracy organów i służb ratownictwa biorących udział w przeciwdziałaniu bądź usuwaniu skutków poważnych awarii i zagrożeń naturalnych;
- minimalizacja potencjalnych negatywnych skutków awarii dla ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego, działalności gospodarczej.

9. 8. Gminny Program Rewitalizacji Gminy Spytkowice.

W oparciu o ustawę z dnia 09 października 2015 roku o rewitalizacji (Dz. U. z 2017 roku, poz. 1023) Rada Gminy Spytkowice przyjęła uchwałę nr XXXI/243/17 z dnia 27 września 2017 roku wyznaczającą obszar zdegradowany oraz obszar rewitalizacji na terenie gminy Spytkowice (Dz. Urz. Woj. Małopolskiego z dnia 10 października 2017 roku, poz. 6301).

Na podstawie analiz i przyjętej metodyki zawartych w dokumencie pn. *Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i rewitalizacji w Gminie Spytkowice* jako obszar zdegradowany wskazano miejscowości Półwieś (obwód ewidencyjny Półwieś) i Spytkowice (obwód ewidencyjny Spytkowice oraz znaczna część obrębu ewidencyjnego Spytkowice – Wiśnicz zawierająca działki nr: 741/1, 960, 965/2, 965/3, 965/4, 965/5 i 965/6). Wyznaczony obszar zdegradowany obejmuje łącznie 47,98 % powierzchni całej gminy oraz jest zamieszkiwany przez 4526 mieszkańców, co stanowi 44,25 % wszystkich obywateli.

Do obszaru rewitalizacji wskazano natomiast następujące ulice:

- Półwieś: Brzozowa, Górna, Kolejowa, Krótka, Leśna, Polna, św. Floriana, Wąwozowa i Zatorska;
- Spytkowice: Aleja Kasztanowa, Brzostowa, Czarnowiejska, Dworska, Górki, Jana Pawła II, Kanada, Krakowska, Leszczynowa, Nad Kanalem, Nadrzeczna, Podwale, Polna, Rynek, św. Bartłomieja, Wzory, Zamkowa i Zielona.

Dodatkowo, mając na uwadze skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych, a także specyfikę prowadzonych działań na obszarze rewitalizacji, do obszaru dołączono obiekty infrastruktury społecznej położone w bezpośrednim sąsiedztwie ulic zdegradowanych, to jest: Zespół Szkolno – Przedszkolny i Szkołę Podstawową nr 2 w Spytkowicach, Gminną Bibliotekę Publiczną, Ośrodek Zdrowia, Urząd Gminy Spytkowice oraz Dom Strażaka w Półwi. Wyznaczony obszar rewitalizacji obejmuje łącznie 3,02 % powierzchni gminy i jest zamieszkiwany przez 21,31 % (2158 osób) wszystkich mieszkańców gminy.

Obszary zdegradowany i rewitalizacji zobrazowano na rysunku niniejszego *Studium*.

Uchwałą nr XXXI/244/17 Rady Gminy Spytkowice z dnia 27 września 2017 roku przystąpiono do opracowania *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Spytkowice*. Zgodnie z uchwałą podstawowym celem sporządzenia

Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Spytkowice jest przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy.

Uchwałą nr XL/349/2018 Rady Gminy Spytkowice z dnia 27 czerwca 2018 roku przyjęto *Gminny Program Rewitalizacji Gminy Spytkowice na lata 2017 – 2022*. We wstępie do *Programu...* zaznaczono, że „Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Spytkowice jest dokumentem planistycznym o charakterze operacyjnym określającym działania w sferach: społecznej, gospodarczej, technicznej, środowiskowej oraz przestrzenno – funkcjonalnej. Celem programu jest wyprowadzenie ze stanu kryzysu wyznaczonych w diagnozie obszarów zdegradowanych w gminie oraz stymulowanie rozwoju społeczno – gospodarczego całej gminy Spytkowice”.

Wizję obszaru rewitalizacji Gminy Spytkowice po realizacji przedsięwzięć określono słowami: „*Obszar wysokiej jakości życia, gdzie stworzono odpowiednie warunki do integracji mieszkańców i zaspokajania ich potrzeb. Po podjęciu działań rewitalizacyjnych nastąpiła aktywizacja lokalnej społeczności i zmniejszenie skali problemu bezrobocia i wykluczenia społecznego. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury gminnej przyczyniła się do zwiększenia ład przestrzennego i estetyki gminy oraz bezpieczeństwa użytkowników. Dzięki budowie i unowocześnieniu obiektów sportowych i turystyczno – rekreacyjnych oraz stworzeniu atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego zwiększyła się liczba mieszkańców wybierających aktywne formy wypoczynku*”.

Ponadto określono następujące cele rewitalizacji i kierunki działań:

Cel nr 1: Wyższy standard życia mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Kierunki działań:

- 1.1. Wspieranie aktywizacji i integracja mieszkańców obszaru rewitalizacji.
- 1.2. Zwiększenie aktywizacji osób bezrobotnych.
- 1.3. Wdrożenie programów wsparcia dla osób zagrożonych marginalizacją społeczną.
- 1.4. Rozszerzenie oferty sportowej i rekreacyjnej.

Cel nr 2: Funkcjonalność i atrakcyjność przestrzeni obszaru rewitalizacji.

Kierunki działań:

- 2.1. Stworzenie i rozbudowa strefy rekreacji i wypoczynku.
- 2.2. Rozbudowa i modernizacja obiektów sportowo – rekreacyjnych.
- 2.3. Zwiększenie estetyki i bezpieczeństwa obiektów na obszarze rewitalizacji.

Najbardziej szczegółowym elementem *Programu...* było określenie konkretnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, których łącznie wybrano 11:

1. Opracowanie i realizacja oferty cyklicznych zajęć sportowych i rekreacyjnych na nowych oświetlonych wyposażonych w urządzenia małej architektury boiskach i bieżni oraz zwiększenie dostępu do placu zabaw.
2. Rozbudowa i przebudowa istniejącej strefy rekreacyjnej w celu utworzenia Centrum Rekreacyjnego.
3. Działania społeczne dla społeczności lokalnej pozwalające na rozwijanie zainteresowań tenisem stołowym.
4. Adaptacja budynku byłego biurowca na hostel dla obsługi turystycznej Doliny Karpia.
5. JesteśMY aktywnie – interwencyjno – profilaktyczny program wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
6. Poprawa warunków i komfortu życia mieszkańców poprzez utworzenie ścieżki zdrowia.

7. Utworzenie i zagospodarowanie strefy rekreacyjno – wypoczynkowej wraz z modernizacją placu zabaw.
8. Budowa Ośrodka Sportowo – Rekreacyjnego „Wisła – Zamek” oraz wykonanie i urządzenie ogrodu sportowego, ogrodu wodnego, ogrodu włoskiego, zaplecza gastronomiczno – technicznego oraz parkingów i miejsc postojowych.
9. Rekultywacja nieczynnego wysypiska śmieci.
10. Modernizacja kompleksu budynków użyteczności publicznej.
11. Rozwój oferty spędzania czasu wolnego w Domu Strażaka w Półwsi.

10. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY.

10. 1. Analizy środowiskowe, społeczne i ekonomiczne.

Analizy środowiskowe, społeczne i ekonomiczne określające potrzeby i możliwości rozwoju gminy przedstawiono w rozdziałach nr 1 – 9, a zwłaszcza w rozdziałach nr: 1 (uwarunkowania geograficzne), 4 (sfera społeczna), 5 (gospodarka mieszkaniowa), 6 (gospodarka) i 7 (infrastruktura techniczna), tekstu niniejszego *Studium*. Na podstawie zebranych danych źródłowych, obrazujących szeroko pojętą przestrzeń środowiskową i społeczno – ekonomiczną, dokonano gruntownej diagnozy stanu gminy Spytkowice oraz wynikającej z niej wniosków.

Prognozę demograficzną prezentuje podrozdział nr 4.1.4. niniejszego *Studium*.

10. 2. Zapotrzebowanie na nową zabudowę.

10.2.1. Usługi publiczne.

Problematyka dotycząca rozwoju usług ochrony zdrowia w skali kraju i regionu, w na terenie gminy Spytkowice, ma stosunkowo niewiele wspólnego z gospodarką przestrzenną. Zdecydowana większość niedoborów, mających głównie podłoże organizacyjne i finansowe, dotyczy dostępności i jakości usług medycznych. Obecna sieć placówek w gminie jest wystarczająca z punktu widzenia podstawowych potrzeb, zaś rozwój komercyjnych usług medycznych (prywatne gabinety lekarskie, itp.) nie wymaga wprowadzenia nowej zabudowy.

System doraźnej pomocy społecznej reprezentowany przez ośrodek pomocy społecznej jest wystarczający co do liczby obiektów i nie przewiduje się potrzeb związanych z realizacją nowej zabudowy w tym zakresie.

Istotnym problemem społecznym, wręcz wyzwaniem cywilizacyjnym, nie tylko w skali gminy, ale również kraju i całej Europy jest rosnąca ilość osób starszych, w tym zarówno chorych jak i mieszkających samotnie, a także mających problemy finansowe. Uzasadnioną potrzebą jest więc organizacja (budowa i/lub adaptacja) obiektów służących osobom starszym, a optymalnym rozwiązaniem jest tworzenie specjalnych miejsc i stref przeznaczonych wyłącznie dla osób starszych (np.: mieszkania chronione). Optymalną lokalizacją dla tego typu obiektów są rejony zlokalizowane poza obszarami silnie zurbanizowanymi i charakteryzujące się względną ciszą czy otoczeniem terenów zielonych (np.: zespoły pałacowo/dworsko – parkowe, nieużytkowane ośrodki wypoczynkowe, likwidowane placówki szkolne na terenach wiejskich, itp.). Predysponowane są do tego także wiejskie rejony gminy Spytkowice. Znaczący udział w adaptacji czy budowie nowych obiektów służących osobom starszym, zwłaszcza lepiej sytuowanym finansowo, które świadomie wybiorą na starość pobyt w tego typu placówkach, będzie miał zapewne sektor prywatny oraz partnerstwo publiczno – prywatne. Wychodząc naprzeciw temu zagadnieniu należy perspektywicznie przewidzieć rezerwę terenu pod budowę stosownego obiektu, służącego opiece nad seniorami. Powierzchnię użytkową dla tego typu obiektu należy oszacować w przedziale od 3000 do 5000 m². Alternatywnie celom tym służyć może np.: zespół dworsko – parkowy w Ryczowie.

Z przedstawionej w podrozdziale nr 4.6.2. analizy wynika, że w tej chwili niedobór żłobków na terenie gminy Spytkowice można szacować na 2 obiekty. Rozwój sieci żłobków możliwy jest zarówno poprzez budowę nowych obiektów, jak również adaptację wybranych, nieużytkowanych obiektów komunalnych lub ich części czy po prostu poprzez rozbudowę obecnych obiektów oświatowych. Mając na uwadze zasoby komunalne gminy Spytkowice należy założyć, że umożliwiają one powstanie placówek żłobkowych bez konieczności budowy nowego obiektu,

zaś rozwój komercyjnych usług opieki nad najmłodszymi dziećmi (np.: kluby dziecięce) nie wymaga wprowadzenia nowej zabudowy.

Z przedstawionej w podrozdziale nr 4.7. analizy wynika, że obecna oferta wychowania przedszkolnego może perspektywicznie nie w pełni zaspokoić potrzeb miejscowej społeczności. Należy więc rozważyć konieczność poszerzenia oferty dostępności do wychowania przedszkolnego poprzez (opcjonalnie) budowę nowego obiektu, rozbudowę obecnych placówek lub adaptację wybranych, nieużytkowanych obiektów komunalnych lub ich części. Powierzchnię użytkową dla ewentualnej budowy nowego obiektu przedszkolnego należy oszacować w przedziale od 500 do 1000 m². Ewentualny nowy obiekt przedszkolny służyć może również na cele opieki żłobkowej. Rozwój oferty szkolnictwa podstawowego, po wprowadzeniu reformy wygaszającej gimnazja, nie wymaga wprowadzenia nowej zabudowy.

Przedstawiona w podrozdziale nr 4.8. analiza dotycząca bazy kulturalnej sugeruje, że podaż obiektów jest wysoka, albowiem niemal w każdym sołectwie (poza Lipową) funkcjonują domy kultury bądź świetlice wiejskie. Niemniej jakość usług kultury, a zwłaszcza świetlic wiejskich, nie jest w pełni wystarczająca z punktu widzenia potrzeb. Istnieją uzasadnione przesłanki sugerujące rozbudowę wybranych obiektów o nowe sale i pracownie, wzorem nowej inwestycji w Miejscu. W związku z powyższym należy założyć potrzebę rozbudowy istniejących obiektów o około 1000 m² nowej powierzchni użytkowej (średnio o około 250 m² na każdy obiekt poza Miejscem). Jediną miejscowością, która docelowo nie będzie posiadała świetlicy wiejskiej będzie Lipowa, ale charakteryzuje się ona bardzo niskim zaludnieniem oraz niewielką odległością do Ryczowa i Spytkowic, zasobnych obecnie i perspektywicznie w usługi kultury.

Podstawową infrastrukturę sportową gminy Spytkowice można uznać za dość rozwiniętą. Z punktu widzenia najważniejszych potrzeb wymienia się bieżące remonty i modernizacje istniejącej infrastruktury sportowo – rekreacyjnej oraz zagospodarowanie terenu parku zamkowego w Spytkowicach na cele rekreacyjno – wypoczynkowe. Planuje się także budowę kolejnych placów zabaw i siłowni zewnętrznych w poszczególnych miejscowościach, które nie wymagają jednak specjalnych rezerw terenowych. W związku z powyższym nie zakłada się potrzeby rezerwy nowych terenów służących infrastrukturze sportowej. Tym samym należy przede wszystkim efektywniej wykorzystać istniejące obiekty i otaczające je rezerwy terenowe. W przypadku pojawienia się w długofalowych planach inwestycyjnych gminy środków umożliwiających budowę krytej pływalni należy przewidzieć rezerwę nowego terenu dla obiektu obejmującego około 5000 m² powierzchni użytkowej.

Z punktu widzenia potrzeb bezpieczeństwa publicznego i przeciwpożarowego obecny stan związany z rozmieszczeniem i funkcjonowaniem jednostek Policji i Ochotniczych Straży Pożarnych jest wystarczający. Z punktu widzenia gospodarki przestrzennej nie przewiduje się więc potrzeby wyznaczania nowych terenów związanych z funkcjonowaniem Policji i Straży Pożarnych na terenie gminy.

Z punktu widzenia gospodarki przestrzennej nie przewiduje się także dodatkowych potrzeb związanych z realizacją nowej zabudowy w zakresie funkcjonowania administracji samorządowej i organizacji pozarządowych.

10.2.2. Działalności produkcyjne i towarzyszące.

W gospodarce wolnorynkowej dokładne, a nawet tylko szacunkowe określenie zapotrzebowania na nową zabudowę (zwłaszcza wyrażoną w ilości powierzchni użytkowej), dotyczącą stricte działalności produkcyjnych, a także: baz, składów, magazynów, nawet w skali tylko jednej gminy, jest zasadniczo zadaniem trudnym i może

mieć co najwyżej charakter prognozy, a w przypadku wielu gmin tylko oczekiwać. Uzależnione jest to od wielu czynników wewnętrznych i zewnętrznych. Czynniki wewnętrzne można stosunkowo łatwo zdiagnozować i należą do nich przede wszystkim: położenie geograficzne (nie tylko w zakresie warunków naturalnych, ale także pod względem logistycznym), możliwości finansowe danej jednostki czy grupy jednostek samorządu terytorialnego odnośnie wykonania uzbrojenia terenów inwestycyjnych, wysokość lokalnych podatków, podaż siły roboczej i kapitału ludzkiego (wykształcenie społeczeństwa, liczba osób w wieku produkcyjnym, w tym produkcyjnym mobilnym, poziom bezrobocia, kwalifikacje i oczekiwania płacowe siły roboczej), szereg wskaźników ekonomicznych, w tym dotyczących klimatu inwestycyjnego, itp., itd. Natomiast czynniki zewnętrzne (przede wszystkim autonomiczna decyzja przedsiębiorców/inwestorów, analizujących setki czynników przed wyborem lokalizacji) są niezależne od lokalnych uwarunkowań i oczekiwać oraz podlegają częstym zmianom (wahaniom) koniunktury. Należy również podkreślić, że minęły już czasy kiedy funkcja miejsca pracy była ściśle czy nawet trwale powiązana z miejscem zamieszkania, co było jednym z przejawów tak zwanego „centralnego planowania” oraz niskiej mobilności społeczeństwa. Tym samym zapotrzebowanie na nową zabudowę produkcyjną w danej gminie nie wynika już tylko z potrzeb lokalnego (gminnego) rynku pracy, ale należy je rozpatrywać w korelacji z podażą tego typu terenów i sytuacją na rynku pracy w sąsiednich gminach czy całego powiatu, a nawet subregionu.

Niezmiernie ważnym argumentem, stymulującym rozwój aktywności produkcyjnych i towarzyszących produkcji, jest tak zwana strategiczna pozycja gminy, czyli waga jej atutów w stosunku do innych, konkurujących z nią samorządów. Analizy przeprowadzone w podrozdziale nr 6.3.2. i rozdziale nr 7 świadczą o przeciętnych w skali całego regionu małopolskiego, czy nawet tylko powiatu wadowickiego, predyspozycjach do rozwoju działalności produkcyjnych na terenie gminy Spytkowice. Ważnymi atutami są co prawda przebiegi ważnych szlaków drogowych i kolejowych wraz z węzłem kolejowym oraz rozbudowane sieci elektroenergetyczne i gazowe, ale podstawową barierą jest fizjografia terenu, a zwłaszcza zagrożenia powodziowe oraz występowanie osuwisk, które w korelacji z obecnym zagospodarowaniem terenu, w tym obszarami objętymi siecią NATURA 2000, znacznie ograniczają możliwość wyznaczania nowych obszarów pod działalność produkcyjną. Predysponowane są do tego głównie tereny położone pomiędzy linią kolejową nr 94 a drogą krajową nr 44, zwłaszcza w sołectwie Spytkowice. Ponadto należy nadmienić, że konkurencyjne dla Spytkowic są przeznaczone pod inwestycje tereny w rejonie sąsiedniej gminy Zator w postaci Zatorskiej Strefy Aktywności Gospodarczej, będącej częścią Krakowskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, a także inne tereny inwestycyjne w otaczających Spytkowice większych miastach: Andrychów, Chrzanów, Kraków, Oświęcim, Skawina, Trzebinia i Wadowice. Należy wziąć pod uwagę także niskie bezrobocie na terenie gminy, ale należy nadmienić, że nie jest ono tylko wynikiem rozwiniętego lokalnego rynku pracy, ale codziennych dojazdów do miejsc pracy położonych poza gminą Spytkowice, w tym dość odległych (GOP, Kraków). Biorąc pod uwagę powyższe, a przede wszystkim rozmowy z zainteresowanymi inwestorami i konkretne wnioski złożone przez inwestorów, a także obserwując ruch budowlany w tym zakresie, należy założyć, że potrzeby obszarowe pod działalność produkcyjną wynoszą od około 0,5 ha do około 1 ha rocznie, co w perspektywie najbliższych 30 lat daje łącznie około 22,5 ha.

Osobną kwestią jest rozwój górnictwa i przetwórstwa kopalin w oparciu o miejscową bazę surowcową (przede wszystkim kruszywo naturalne). Działalności górnicze koncentrują i koncentrować się będą rzecz jasna w rejonie udokumentowanych złóż kopalin, a popyt na nie uzależniony jest głównie od potrzeb związanych z budownictwem. Biorąc pod uwagę, że lokalne surowce są niezbędne dla wielu inwestycji budowlanych (np.: drogowych czy kubaturowych), należy spodziewać się rozwoju tej gałęzi przemysłu. Ponadto na rysunku niniejszego *Studium* zobrazowano obszary perspektywiczne dla występowania kopalin, które w miarę możliwości postuluje się wyłączyć z zainwestowania do czasu ich ewentualnego udokumentowania bądź odstąpienia od rangi obszaru perspektywicznego.

10.2.3. Usługi rynkowe.

Zdecydowana większość usług rynkowych (komercyjnych), a handel i gastronomia przede wszystkim, uwzględnia bieżące realia rynkowe i elastycznie reaguje na zależność pomiędzy popytem a podażą. Dlatego w podsumowaniu do podrozdziału nr 6.4. uznano, że nasycenie siecią usługową na terenie gminy jest wystarczające z punktu widzenia podstawowych potrzeb. Analizując aktualne dokumenty planistyczne gminy należy dodatkowo stwierdzić, że nie ma barier formalnych i przestrzennych do dalszego rozwoju placówek usługowych. Na terenie gminy rozwój funkcji usługowych (handel drobnodetaliczny, gastronomia, pośrednictwo finansowe, itd., itp.) należy wiązać przede wszystkim z zagospodarowaniem istniejących już, a obecnie nieużytkowanych pod tym kątem obiektów. Często zarówno lokalizacja jak i potencjał zainwestowania tych budynków predysponują je do włączenia w sieć usług. Nieuzasadnione jest wyznaczanie nowych terenów pod funkcje usługowe, które mogą być umiejscawiane w obiektach istniejących, najczęściej zlokalizowanych korzystnie w tkance osadniczej i względem układu komunikacyjnego, szczególnie na terenie centrum Spytkowic. Na pozostałych terenach predysponowane są zaś do tego np.: stacje kolejowe, świetlice wiejskie, remizy strażackie, były (obecnie nieczynne) placówki usługowe, itp. Abstrahując od powyższego na podstawie danych GUS i Urzędu Gminy możemy obliczyć, że w ciągu ostatnich 15 lat na terenie gminy Spytkowice liczba placówek handlowych (sklepów) zmniejszyła się 84 do 50. Tendencja spadkowa nie miała nic wspólnego ze zmianami demograficznymi (liczba ludności w tym czasie wzrosła) czy z poziomem zamożności społeczeństwa (także wzrósł), ale przede wszystkim odzwierciedla zmiany w strukturze handlu. Wpływ na to miał rozwój wielkopowierzchniowych obiektów handlowych i mniejszych placówek sieciowych, przy czym nie tylko w samej gminie, ale także w pobliskich miastach, w których znaczna część mieszkańców gminy realizuje potrzeby zakupowe. Na tak ugruntowanej bazie możemy założyć, że w ciągu najbliższych 30 lat liczba placówek handlowych będzie ustabilizowana, z możliwym wzrostem o około 5 – 10 placówek, o ile uznamy, że lokalny rynek nasycił się już wielkopowierzchniowymi obiektami handlowymi oraz rozwiną się funkcje turystyczno – rekreacyjne. Zakładając, że przeciętna powierzchnia sprzedaży 1 placówki handlowej w gminie wynosi obecnie około 50 m², to prognozowany wzrost wymaga do 500 m² nowej powierzchni sprzedażowej. Również o kolejne 10 – 15 sztuk i od około 500 m² do około 1000 m² powierzchni użytkowej należy przewidzieć dla wzrostu oferty pozostałych placówek usługowych, w tym gastronomicznych, których oferta jest bardziej niezależna od handlu wielkopowierzchniowego.

Osobną kwestią pozostaje ewentualny dalszy rozwój wielkopowierzchniowych obiektów handlowych, w tym przypadku obiektów o powierzchni sprzedaży od 400 do 2000 m². Ustalenie docelowej czy założenie maksymalnej ilości wielkopowierzchniowych obiektów handlowych na terenie danej jednostki administracyjnej jest jednym z trudniejszych wyzwań stojących przed władzami samorządowymi, przede wszystkim ze względu na uzasadnione interesy lokalnego środowiska kupieckiego. Wskutek silnej konkurencji ze strony supermarketów tracą pozycję na rynku tradycyjne branżowe punkty sprzedaży (np.: sklepy rybne, mięsne czy owocowo – warzywne). Także sklepy oferujące artykuły kosmetyczne i drogerijne podlegają silnej konkurencji. To samo dotyczy sklepów z odzieżą, elektroniką, RTV, AGD, wyposażenia wnętrz, itd. Z drugiej strony powstanie każdego nowego obiektu handlowego, czy jakiegokolwiek podmiotu świadczącego usługę komercyjną, stanowi zwiększenie konkurencji względem istniejących placówek. Konkurencja jest zasadniczym motorem rozwoju i podnoszenia jakości gospodarowania. Tym samym z perspektywy klienta występowanie wzmożonej konkurencji, nawet w postaci kolejnych wielkopowierzchniowych obiektów handlowych, jest sytuacją pożądaną. Należy podkreślić, że w gospodarce rynkowej nie ma obowiązujących wskaźników ani normatywnej ilości sklepów, ich powierzchni sprzedaży czy struktury branżowej usług jaka powinna przypadać na mieszkańca. O kształtowaniu sieci handlowo – usługowej danej gminy nie mogą decydować tylko statystyczne wyliczenia

„nasylenia” powierzchnią handlową czy sprzedażową, ani wskaźniki ilości takiej powierzchni przypadającej na jednego mieszkańca, czy różne wyliczenia poziomu siły nabywczej klientów lub obrotów sklepów. Są to tylko elementy monitoringu sytuacji. Nie ma dobrej delimitacji obszaru dla takich analiz gdyż obecnie granice gmin, powiatów czy województw, a nawet państw nie stanowią żadnej bariery w dostępie do wielkopowierzchniowych obiektów handlowych. Jedynie obserwacja wieloletnich trendów może pomóc w odpowiedzi na to zagadnienie. Należy również pamiętać, że to klienci (konsumenci) decydują o powodzeniu lub klęsce każdej placówki handlowej, tym bardziej wielkopowierzchniowej i to oni bezpośrednio kształtują każdy z trendów w ilościowej i jakościowej strukturze handlu. Stan i jakość sieci handlowej podlega niemal codziennie subiektywnej ocenie mieszkańców podczas dokonywania zakupów. Oceniają oni stan oferty handlowej zarówno w odniesieniu do swojej siły nabywczej, dostępności lokalizacji, dostępności asortymentów, preferencji formy handlu, estetyki sklepów, porównania do innych miast, spełnienia oczekiwań i potrzeb. Dodatkowym parametrem pomocnym w ocenie stanu nasylenia sklepami i innymi placówkami usługowymi są więc badania rynkowe (konsumenckie) dotyczące poziomu zaspokojenia potrzeb mieszkańców. Niemniej obecnie w gminie Spytkowice nasylenie największymi obiektami handlowymi wydaje się być optymalne. Należy ograniczyć możliwość lokalizacji kolejnych supermarketów (obiekty o powierzchni sprzedaży od 400 do 2000 m² oferujące szeroki asortyment artykułów żywnościowych i nieżywnościowych częstego zakupu) poprzez odpowiednie zapisy w dokumentach planistycznych.

Dodatkowymi potrzebami, związanymi z konkretną lokalizacją, jest wyznaczenie nowych terenów usługowych (stacje paliw, usługi obsługi transportu, usługi gastronomii i inne) wzdłuż drogi krajowej nr 44. Szacuje się, że potrzeby na tego typu usługi wynoszą 7 ha.

Gmina Spytkowice wiąże duże nadzieje z rozwojem turystyki, a zwłaszcza rekreacji, w oparciu o istniejące walory krajobrazowe. Odrębnej kategoryzacji planistycznej wymagać więc mogą obiekty noclegowe, zwłaszcza hotele, pensjonaty czy zajazdy z szerokim programem towarzyszącym (infrastruktura sportowo – rekreacyjna, turystyka zdrowotna i rehabilitacyjna, ośrodki jeździeckie, itp.). Powierzchnię użytkową dla tego typu obiektów należy oszacować na około 5000 m². Działalność agroturystyczna, będąca de facto gałęzią rolnictwa, nie wymaga dodatkowych potrzeb związanych z realizacją nowej zabudowy.

10.2.4. Gospodarka mieszkaniowa.

Perspektywiczne potrzeby mieszkaniowe są ściśle powiązane ze skalą rozwoju ludności, istniejącym deficytem mieszkań samodzielnie zamieszkiwanych, jakością zasobów mieszkaniowych (wiek i stopień zużycia technicznego) oraz aspektami ekonomicznymi wynikającymi z polityki społeczno – gospodarczej państwa (zamożność społeczeństwa, dostępność do tanich kredytów hipotecznych, itp.). W przypadku gminy Spytkowice czynnikami decydującymi w głównej mierze o potrzebie wyznaczenia i rezerwowania terenów przeznaczonych pod lokalizację zabudowy mieszkaniowej są:

- wzrost standardu zamieszkania poprzez zwiększenie powierzchni użytkowej mieszkań w przeliczeniu na 1 mieszkańca (rozgęszczenie), a tym samym także poprawa parametrów innych wskaźników zamieszkania (liczba osób na 1 mieszkanie, liczba osób na 1 izbę, itp.);
- potrzeba budowy mieszkań komunalnych i/lub socjalnych dla rodzin oczekujących na przydział takich lokali – szacowany deficyt wynosi obecnie około kilkunastu mieszkań;
- dążenie do modelu gospodarstw rodzinnych mieszkających samodzielnie (rozgęszczenie), w tym jednoosobowe gospodarstwa domowe oraz pary bezdzietne – szacowany deficyt wynosi obecnie minimum kilkaset mieszkań;

**STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

- migracje mieszkańców z pobliskich miast na wieś, wyrażające się popytem na działki budowlane na terenie gminy – szacowany popyt wynosi obecnie kilkanaście mieszkań rocznie;
- popyt na budowę tak zwanych „drugich domów” przez osoby spoza terenu gminy, preferujące typ lokalnych walorów przyrodniczo – krajobrazowych – szacowany popyt wynosi obecnie kilkanaście mieszkań rocznie;
- konieczność wymiany zużytej technicznie zabudowy na nową – kilkadziesiąt mieszkań obecnie oraz kilkaset mieszkań w perspektywie najbliższych 30 lat.

Obecnie na przydział mieszkania komunalnego lub socjalnego oczekuje 8 rodzin. Zakładając, że aktualnie przeciętna powierzchnia 1 mieszkania komunalnego wynosi 46 m², to bieżące zapotrzebowanie na nową powierzchnie użytkową realizowaną jako zabudowa wielorodzinna na cele socjalne wynosi od 400 do 500 m².

Z analiz przedstawionych w podrozdziale nr 5.4. wynika, że według danych GUS na terenie gminy Spytkowice w okresie ostatnich 15 lat (lata 2001 – 2015), wraz z realnym wzrostem liczby ludności o 5,26 % (484 osoby), powstało 313 nowych mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 41648 m² (podrozdział nr 5.4.: tabela nr 109, rycina nr 35). Przeciętna powierzchnia 1 mieszkania wyniosła 133,06 m². Wszystkie inwestycje zrealizowano jako zabudowa jednorodzinna i jednorodzinno – usługowa. Były to lokale powstałe na potrzeby rezydentów oraz nowych osadników. Rezydentów możemy podzielić na 2 grupy: rezydenci zwiększający swój dotychczasowy standard zamieszkania, zwalniając jednocześnie dotychczasowy lokal (sprzedaż lub wynajem) i rezydenci tworzący odrębne, samodzielne gospodarstwo domowe, pozostawiając w dotychczasowym lokalu np.: rodziców lub dzieci. Należy nadmienić, że liczbę nowo powstałych budynków mieszkalnych na miejscu dotychczasowego, wyburzonego obiektu szacuje się na zaledwie kilkanaście. Biorąc pod uwagę tendencje z lat 2001 – 2015, w tym przeciętną powierzchnię 1 nowopowstałego mieszkania (znacznie wyższą niż substancje powstałe przed 2001 rokiem), możemy założyć, że w ciągu najbliższych 30 lat, przy tożsamym wzroście liczby ludności, zapotrzebowanie na nową powierzchnie użytkową realizowaną jako zabudowa jednorodzinna i jednorodzinno – usługowa wynosić będzie około 83000 m². Jednakże prognoza demograficzna (podrozdział 4.1.4.) zakłada wzrost ludności gminy o około 650 osób, a więc o około 33 % niższy niż wynikałoby to z prostej projekcji, bazującej na tendencji z lat 2001 – 2015. Tym samym analogicznie pomniejszone zapotrzebowanie na nową powierzchnie użytkową, realizowaną jako zabudowa jednorodzinna i jednorodzinno – usługowa, wynosiłoby około 55500 m².

Według danych Eurostatu w 2012 roku średnia wielkość 1 mieszkania w UE27 wynosiła 101,7 m², a wśród 12-tu nowych krajów członkowskich (w tym Polski) 72,0 m². Według danych GUS w 2015 roku średnia powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w Polsce wyniosła 73,6 m² (województwo małopolskie – 78,0 m², powiat wadowicki – 88,6 m², gmina Spytkowice – 107,0 m²). Według danych Eurostatu w 2014 roku na statystycznego mieszkańca UE27 przypadało około 35 m² powierzchni użytkowej mieszkania, najwięcej w Dani – 53 m², najmniej w Rumunii – 15 m². Dla przykładu w Austrii było to 52,1 m², Luksemburgu – 51,8 m², Szwecji – 44,3 m², Niemczech – 43,4 m², Finlandii – 38 m², Hiszpanii – 36,4 m², Grecji – 34 m², a w Polsce 26,7 m². Ponadto Polska znajduje się na 3 miejscu w Unii Europejskiej pod względem przeludnienia mieszkań. Udział Polaków, których gospodarstwa domowe nie dysponują dostateczną liczbą pomieszczeń wynosił w 2014 roku 44,2 %, wobec 17,1 % dla całej Unii Europejskiej. Wyższy odsetek odnotowano jedynie w Rumunii (52,3 %) i na Węgrzech (44,6 %). Najlepiej pod tym względem było w Belgii, gdzie problem dotyczył tylko 2 % populacji.

Według danych GUS w ciągu ostatnich 14 lat (lata 2002 – 2015) przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę wzrosła w gminie Spytkowice z 24,9 m² do 26,5 m², czyli o 6,4 % (podrozdział nr 5.3.: tabela nr 107, rycina nr 34). W tym samym czasie w skali całego kraju wzrost ten osiągnął 21,6 % (z 22,2 do 27,0 m²), w skali

województwa małopolskiego – 22,1 % (z 21,7 do 26,5 m²), a w skali powiatu wadowickiego – 15,2 % (z 22,4 do 25,8 m²). Tak więc proces rozgęszczenia w gminie Spytkowice, pomimo wzrostu liczby ludności, przebiegał stosunkowo najwolniej. Na powyższe wyniki wpływ mają na pewno 2 czynniki. Z jednej strony w 2002 roku przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w gminie Spytkowice była znacznie wyższa niż w porównywanych jednostkach i to one „nadrabiały” zaległy dystans, przy czym należy pamiętać, że w gminie Spytkowice występowały i nadal występują praktycznie tylko zabudowania jednorodzinne i zagrodowe, charakteryzujące się większą przeciętną powierzchnią użytkową od zabudowań wielorodzinnych, które występują na znacznie większą skalę w porównywanych jednostkach. Z drugiej strony powodem niższego wzrostu, abstrahując od uwarunkowań mentalnych czy kulturowych, mogą być gorsze warunki materialne lokalnej społeczności, albowiem wieloletnie wskaźniki obrazujące ilość mieszkań na 1000 mieszkańców czy ilość osób w 1 mieszkaniu są znacznie mniej korzystne w gminie Spytkowice od porównywanych jednostek. Należy jednak założyć, że warunki materialne lokalnej społeczności będą z roku na rok ulegać poprawie i zbliżać się do średniej wojewódzkiej czy krajowej.

Biorąc pod uwagę powyższe analizy i wnioski oraz zakładając, że za 30 lat przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w gminie Spytkowice zbliży się do bieżącej wartości charakteryzującej wskaźniki zamieszkania w Szwecji czy Niemczech, czyli wyższej od obecnej średniej dla UE27 (a więc wzrośnie o około 70 % w stosunku do 2015 roku czyli do 45 m²), a także zakładając prognozowany wzrost liczby ludności o około 650 osób, to wówczas ogólna powierzchnia użytkowa mieszkań w gminie Spytkowice powinna wynosić 490140 m² (10892 mieszkańców x 45 m²), a więc o około 218500 m² więcej niż obecnie. Jest to wartość blisko 2,5 –krotnie wyższa od zaprezentowanej w poprzednim akapicie prostej projekcji, bazującej na tendencji z lat 2001 – 2015 (korelacja pomiędzy wzrostem liczby ludności a nowopowstałą powierzchnią użytkową mieszkań, dająca wynik na poziomie około 83000 m²). Zakładając natomiast, że za 30 lat analizowane wskaźniki zamieszkania w gminie Spytkowice mają zbliżyć się do dzisiejszych wartości charakteryzujących Austrię czy Danię (a więc wzrosną blisko 2–krotnie czyli do 50 m² na 1 osobę), to wraz z prognozowanym wzrostem liczby ludności zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową mieszkań wyniesie około 273000 m². Biorąc pod uwagę powyższe analizy, wnioski i prognozy, a także dynamikę przyrostu substancji mieszkaniowej w okresie ubiegłych 15 lat oraz przede wszystkim oczekiwane rozgęszczenie, będące pochodną wzrostu zamożności mieszkańców i obserwowanych zmian w stylu życia (mniej liczne gospodarstwa domowe), to należy na potrzeby niniejszego Studium założyć, że perspektywiczne zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową mieszkań w okresie najbliższych 30 lat wynosić będzie około 220000 m². Oznacza to, że za 30 lat średnia powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w gminie wyniesie 45 m² (wzrost o 70 % w stosunku do roku 2015).

Według danych GUS na terenie gminy Spytkowice najstarsze zasoby mieszkaniowe, a więc powstałe przed 1918 rokiem, składają się z 51 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 3035 m². Zakładając w ciągu najbliższych 30 lat potrzebę wymiany ze względów technicznych tylko 20 % tej substancji to można oszacować, że zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową realizowaną jako zabudowa zagrodowa, jednorodzinna i jednorodzinna – usługowa wynosi około 600 m². Zasoby powstałe pomiędzy 1918 a 1945 rokiem składają się ze 149 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 10287 m². Ewentualna konieczność wymiany ze względów technicznych tylko 10 % tej substancji wymagać będzie zapotrzebowania na nową powierzchnię użytkową (zabudowa zagrodowa, jednorodzinna i jednorodzinna – usługowa) na poziomie około 1000 m². Należy nadmienić, że w tych przypadkach realizacja nowej zabudowy możliwa będzie w obrębie dotychczasowych siedlisk (działek ewidencyjnych).

Jeżeli w ciągu najbliższych 30 lat bilans mieszkaniowy wyniesie „0” (równowaga pomiędzy nowo powstałą i wyłączoną z użytkowania powierzchnią użytkową zabudowy mieszkaniowej), to wraz z prognozowanym

wzrostem liczby ludności o około 650 osób, średnia powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w gminie Spytkowice wyniesie 24,9 m², a więc dokładnie tyle samo ile w 2002 roku i będzie o 29 % niższa od obecnej średniej dla UE27.

Prognozowany wzrost liczby ludności, będący konsekwencją dotychczasowych procesów demograficznych (ruch naturalny i wędrowniczy ludności), nie będzie zagrażał koniecznością utrzymywania niezamieszkanego substancji, ze względu na zastępowalność pokoleniową przedmiotowych lokali.

10. 3. Chłonność i bilans obszarów w zakresie realizacji nowej zabudowy.

Badanie chłonności obszarów w zakresie możliwości realizacji nowej zabudowy dokonano na podstawie inwentaryzacji terenowej, analizy warunków naturalnych (np.: warunki podłoża budowlanego, ograniczenia w zagospodarowaniu wynikające z przepisów odrębnych) oraz obliczeń przy pomocy: map ewidencji gruntów i budynków, geoportal.gov.pl, a także portalu „e-mapa”, utworzonego na potrzeby systemu informacji przestrzennej gminy Spytkowice.

Określając które z terenów są chłonne pod nową zabudowę brano pod uwagę:

- działki niezabudowane lub części działek umożliwiające wydzielenie działki budowlanej o minimalnej powierzchni 800 m²;
- kształt terenu chłonnego powinien umożliwiać lokalizację zabudowy i racjonalne zagospodarowanie terenu;
- obliczenie chłonności dotyczyło zawsze działki ewidencyjnej lub jej części;
- z obliczeń wyłączono: grunty leśne, sady, zadrzewienia, obszary w zasięgu udokumentowanych osuwisk, obszary zagrożone ruchami masowymi, obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, tereny w zasięgu udokumentowanych podtopień, obszary w strefach technicznych i kontrolowanych od sieci i obiektów infrastruktury technicznej, tereny poza liniami zabudowy od dróg i kolei wynikającymi z przepisów odrębnych oraz inne lokalne ograniczenia w zabudowie;
- obszary chłonne podporządkowywano funkcjom zabudowy bazując na ustaleniach obecnie obowiązującego planu miejscowego, o ile aktualne uwarunkowania nie przemawiały za zmianą takiej funkcji;
- wydzielenie obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej w granicach jednostki osadniczej w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 2003 roku o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych, dokonane na podstawie inwentaryzacji terenowej i aktualnej wiedzy o zagospodarowaniu i zabudowie terenów.

Jako chłonne nie uwzględniano tych wszystkich fragmentów terenów, które nie spełniały kryteriów wymienionych powyżej.

Chłonność obszarów w przeliczeniu na powierzchnię użytkową obliczono przyjmując średni wskaźnik aktualnej intensywności zabudowy dla każdej z wyróżnionych kategorii terenu. Średnią intensywność zabudowy określono na podstawie obserwacji terenowych oraz analiz opartych na danych z ewidencji gruntów i budynków oraz struktury użytkowania gruntów. Przykładowo, biorąc pod uwagę łączną powierzchnię użytkową wszystkich mieszkań (według GUS na koniec 2015 roku wynosiła ona 271617 m²) oraz obszar zajęty zabudową mieszkaniową (według ewidencji gruntów z połowy 2016 roku jest to 180,6331 ha¹⁵³), na każdy 1 ha przypada 1504 m² powierzchni użytkowej mieszkań. Biorąc pod uwagę powyższe założono, że chłonność wynosi:

¹⁵³ Tereny mieszkaniowe („B”) oraz szacunkowo 50 % terenów użytków rolnych zabudowanych („Br”).

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

- dla terenów mieszkaniowo-usługowej, zagrodowej, wielofunkcyjnej opartej o podstawową funkcję mieszkaniową (odpowiadające oznaczeniu w MPZP: MM, MU) – 0,12
- dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (odpowiadające oznaczeniu w MPZP: MN) – 0,15;
- dla terenów zabudowy mieszkaniowej letniskowej (odpowiadające oznaczeniu w MPZP: ML) – 0,12;
- dla terenów usług publicznych (odpowiadające oznaczeniu w MPZP: UP) – 0,15;
- dla terenów kultu religijnego (odpowiadające oznaczeniu w MPZP: UK) – 0,15;
- dla terenów sportu i rekreacji (odpowiadające oznaczeniu w MPZP: US) – 0,10;
- dla terenów usług o charakterze komercyjnym i obsługi komunikacji (odpowiadające oznaczeniu w MPZP: UU, KU) – 0,15;
- dla terenów zabudowy przemysłowej, składów, magazynów (odpowiadające oznaczeniu w MPZP: P, S,) – 0,2;
- dla terenów urządzeń obsługi rolnictwa (odpowiadające oznaczeniu w MPZP: UPR) – 0,15.

Oznaczenia zastosowane w poniższych tabelach mają wyłącznie charakter poglądowy i nie mają odzwierciedlenia w innych oznaczeniach użytych w tekście *Studium* oraz na rysunkach *Studium*.

TABELA 156: Gmina Spytkowice – chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej w granicach jednostki osadniczej w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 2003 roku o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych¹⁵⁴ – powierzchnia w ha.

Miejscowość	Funkcje zabudowy								
	M1	M2	M3	U1	U2	U3	U4	P1	P2
Bachowice	18,3034	4,6338	0	0	0	0	0,1797	0	0
Lipowa	1,0115	5,2580	0	0	0	0	0	0	0
Miejsce	9,0764	0	0	0	0	0	0,1910	0	0
Miejsce – Wiśnicz	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Półwieś	6,2213	0	0	0	0	0	0	0	0
Ryczów	24,6080	0	0	0	0,2361	0	2,1635	0	0
Spytkowice	28,9096	6,7564	0	0	0	0	0,3727	0	0
Spytkowice – Wiśnicz	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Suma	88,1302	16,6482	0	0	0,2361	0	2,9069	0	0
M1 – tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej, zagrodowej, wielofunkcyjnej opartej o podstawową funkcję mieszkaniową; M2 – tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej M3 – tereny zabudowy letniskowej U1 – tereny usług publicznych U2 – tereny obiektów sakralnych U3 – tereny sportu i rekreacji U4 – tereny usług o charakterze komercyjnym i obsługi komunikacji P1 – tereny przemysłowe, składy, magazyny P2 – tereny urządzeń obsługi rolnictwa									

Źródło: Obliczenia własne oraz na podstawie danych Urzędu Gminy Spytkowice, 2016 – 2018.

¹⁵⁴ Jednostka osadnicza – wyodrębniony przestrzennie obszar zabudowy mieszkaniowej wraz z obiektami infrastruktury technicznej zamieszkały przez ludzi.

TABELA 157: Gmina Spytkowice – chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej w granicach jednostki osadniczej w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 2003 roku o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych¹⁵⁵ – powierzchnia użytkowa w m².

Miejscowość	Funkcje zabudowy								
	M1	M2	M3	U1	U2	U3	U4	P1	P2
Bachowice	27455	5561	0	0	0	0	270	0	0
Lipowa	1517	6310	0	0	0	0	0	0	0
Miejsce	13615	0	0	0	0	0	287	0	0
Miejsce – Wiśnicz	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Półwieś	9332	0	0	0	0	0	0	0	0
Ryczów	36912	0	0	0	354	0	3245	0	0
Spytkowice	43364	8108	0	0	0	0	559	0	0
Spytkowice – Wiśnicz	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Suma	132195	19978	0	0	354	0	4360	0	0
M1 – tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej, zagrodowej, wielofunkcyjnej opartej o podstawową funkcję mieszkaniową; M2 – tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej M3 – tereny zabudowy letniskowej U1 – tereny usług publicznych U2 – tereny obiektów sakralnych U3 – tereny sportu i rekreacji U4 – tereny usług o charakterze komercyjnym i obsługi komunikacji P1 – tereny przemysłowe, składy, magazyny P2 – tereny urządzeń obsługi rolnictwa									

Źródło: Obliczenia własne oraz na podstawie danych Urzędu Gminy Spytkowice, 2016 – 2018.

TABELA 158: Gmina Spytkowice – chłonność terenów poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej, przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę – powierzchnia w ha.

Miejscowość	Funkcje zabudowy								
	M1	M2	M3	U1	U2	U3	U4	P1	P2
Bachowice	12,9686	4,6646	0	0	0	0	1,9357	0	0
Lipowa	2,6274	0	0	0	0	0	0	0	0
Miejsce	2,4530	0,5600	0	0	0	14,9585	0,2253	0	0
Miejsce – Wiśnicz	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Półwieś	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Ryczów	28,5567	4,0182	1,5712	0	0,3413	0	6,2198	0	0
Spytkowice	23,4007	32,1968	1,4698	1,8443	0	5,3894	9,6958	1,6304	4,0830
Spytkowice – Wiśnicz	–	–	–	–	–	–	–	–	–

¹⁵⁵ Jednostka osadnicza – wyodrębniony przestrzennie obszar zabudowy mieszkaniowej wraz z obiektami infrastruktury technicznej zamieszany przez ludzi.

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

Suma	70,0064	41,4396	3,0410	1,8443	0,3413	20,3479	18,0766	1,6304	4,0830
M1 – tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej, zagrodowej, wielofunkcyjnej opartej o podstawową funkcję mieszkaniową; M2 – tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej M3 – tereny zabudowy letniskowej U1 – tereny usług publicznych U2 – tereny obiektów sakralnych U3 – tereny sportu i rekreacji U4 – tereny usług o charakterze komercyjnym i obsługi komunikacji P1 – tereny przemysłowe, składy, magazyny P2 – tereny urządzeń obsługi rolnictwa									

Źródło: Obliczenia własne oraz na podstawie danych Urzędu Gminy Spytkowice, 2016 – 2018.

TABELA 159: Gmina Spytkowice – chłonność terenów poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej, przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę – powierzchnia użytkowa w m².

Miejscowość	Funkcje zabudowy								
	M1	M2	M3	U1	U2	U3	U4	P1	P2
Bachowice	19453	5598	0	0	0	0	2904	0	0
Lipowa	3941	0	0	0	0	0	0	0	0
Miejsce	3680	672	0	0	0	14959	338	0	0
Miejsce – Wiśnicz	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Półwieś	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Ryczów	42835	4822	943	0	512	0	9330	0	0
Spytkowice	35101	38636	882	2766	0	5389	14544	3261	6125
Spytkowice – Wiśnicz	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Suma	105010	49728	1825	2766	512	20348	27115	3261	6125
M1 – tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej, zagrodowej, wielofunkcyjnej opartej o podstawową funkcję mieszkaniową; M2 – tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej M3 – tereny zabudowy letniskowej U1 – tereny usług publicznych U2 – tereny obiektów sakralnych U3 – tereny sportu i rekreacji U4 – tereny usług o charakterze komercyjnym i obsługi komunikacji P1 – tereny przemysłowe, składy, magazyny P2 – tereny urządzeń obsługi rolnictwa									

Źródło: Obliczenia własne oraz na podstawie danych Urzędu Gminy Spytkowice, 2016 – 2018.

Potrzeby związane z zabudową, powiększone o 30 %, określono na poziomie:

- dla zabudowy mieszkaniowo-usługowej, zagrodowej, wielofunkcyjnej opartej o podstawową funkcję mieszkaniową oraz zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej:
 - 220000 m² zapotrzebowania na nową powierzchnię zabudowy o funkcji mieszkaniowej (według wyliczeń w rozdziale 10.2.3. części I tekstu niniejszego *Studium*),

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

- od 400 do 500 m² zapotrzebowania na nową powierzchnię zabudowy wielorodzinnej na cele socjalne,
=> łącznie: 286585 m² (wartość średnia pomiędzy 220400 a 220500 m², +30%);
- dla zabudowy usług publicznych:
 - od 3000 do 5000 m² zapotrzebowania na nowy obiekt służący opiece nad seniorami,
 - od 500 do 1000 m² zapotrzebowania na nowy obiekt przedszkolny,
 - 1000 m² zapotrzebowania na rozbudowę obiektów usług kultury,
 => łącznie: 7475 m² (wartość średnia pomiędzy 4500 a 7000 m², + 30%);
- dla zabudowy sportu i rekreacji: 6550 m² (5000 m², + 30%);
- dla zabudowy usług o charakterze komercyjnym i obsługi komunikacji: 8125 m² wartość średnia pomiędzy 6000 a 6500 m², +30%), dodatkowo 9,1 ha na terenach wzdłuż drogi krajowej nr 44 (7 ha +30%);
- dla zabudowy przemysłowej, składów, magazynów: 29,25 ha, równoznaczna z 58500 m² (22,5 ha, czyli 45000 m², + 30%);

W związku ze specyficznymi lokalnymi uwarunkowaniami wiele gruntów, które spełniają kryteria powierzchni chłonnej, nie są w rzeczywistości nimi. Ma to związek z często spotykaną praktyką zachowywania wolnych części działek lub działek sąsiednich, przylegających do zabudowanych nieruchomości na cele rekreacyjne, ogródki przydomowe, sady. Wiele z terenów wyznaczonych uprzednio w planach miejscowych pod zabudowę faktycznie nigdy z tego względu nie zostanie zabudowanych. Praktyka lat minionych, od uchwalenia obowiązującego planu miejscowego, pokazuje skalę presji na zabudowę w terenach innych niż dotychczas wyznaczone. Brak wprowadzania nowej zabudowy na tereny dotychczas wolne, a z prawem do zabudowy zgodnie z planem miejscowym, wynika najczęściej z faktu braku oferty takich gruntów na rynku, a także brakiem woli właścicieli do sprzedaży wolnych działek. Potwierdza te fakty zarówno ilość złożonych do studium wniosków (436), jak i uwag w wyniku wyłożenia do publicznego wglądu projektu studium (131), a także poruszana tematyka zapotrzebowania na wyznaczenie nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową w zupełnie innych lokalizacjach, nie branych pod uwagę w dotychczasowych dokumentach planistycznych.

Biorąc pod uwagę powyższe uznano za konieczne dokonanie korekty niniejszego bilansu powołując się na art. 10 ust. 6 *ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*, redukując obliczoną chłonność terenów pod zabudowę oznaczoną w tabelach 156-159 symbolami M1 i M2 o 60%. Oznacza to, że finalnie określa się chłonność terenów na poziomie 122 764 m² łącznie dla M1 i M2.

Na podstawie obliczonej chłonności terenów pod zabudowę należy stwierdzić, że:

- chłonność terenów przeznaczonych pod funkcje związane zabudową mieszkaniowo-usługową, zagrodową, wielofunkcyjną opartą o podstawową funkcję mieszkaniową oraz zabudową mieszkaniową jednorodzinną równa 122 764 m² jest mniejsza w stosunku do potrzeb związanych z lokalizacją zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej określonych na poziomie 286 585 m² o 163 821 m²;
- chłonność terenów przeznaczonych pod funkcje związane z zabudową mieszkaniową letniskową równa 1 825 m² przewyższa potrzeby związane z lokalizacją zabudowy mieszkaniowej letniskowej określone na poziomie 0 m²
- chłonność terenów przeznaczonych pod funkcje związane z zabudową usług publicznych równa 2 766 m² jest mniejsza w stosunku do potrzeb związanych z lokalizacją zabudowy usług publicznych określonych na poziomie 7 475 m² o 4 709 m²;

- chłonność terenów przeznaczonych pod funkcje związane z zabudową kultu religijnego równa 866 m² przewyższa potrzeby związane z lokalizacją zabudowy kultu religijnego określonych na poziomie 0 m² (brak potrzeb) o 866 m²;
- chłonność terenów przeznaczonych pod funkcje związane z zabudową sportu i rekreacji równa 20 348 m² przewyższa potrzeby związane z lokalizacją zabudowy sportu i rekreacji określone na poziomie 6 550 m²;
- chłonność terenów przeznaczonych pod funkcje związane z zabudową usług o charakterze komercyjnym i obsługi komunikacji równa 31 475 m² przewyższa potrzeby związane z lokalizacją zabudowy usług o charakterze komercyjnym określone na poziomie 8 125 m², lecz w ramach potrzeb określono dodatkowe zapotrzebowanie na nowe tereny usługowe zlokalizowane wzdłuż drogi krajowej nr 44 na poziomie 9,1 ha (13 650 m²);
- chłonność terenów przeznaczonych pod funkcje związane z zabudową przemysłową, składami, magazynami równa 3 261 m² jest mniejsza w stosunku do potrzeb związanych z lokalizacją zabudowy przemysłowej, składów i magazynów określonych na poziomie 58 500 m² o 55 239 m²;
- chłonność terenów przeznaczonych pod funkcje związane z zabudową urządzeń obsługi rolnictwa równa 6 125 m² przewyższa potrzeby związane z lokalizacją zabudowy urządzeń obsługi rolnictwa określone na poziomie 0 m² (brak potrzeb).

W bilansie nie uwzględnia się terenów przeznaczonych pod działalność górniczą, energetykę odnawialną, parkingi (miejsca obsługi podróżnych) i infrastrukturę techniczną ze względu na niemożliwe do określenia chłonność oraz potrzeby.

10. 4. Możliwości finansowania przez gminę infrastruktury technicznej i społecznej.

Możliwości finansowania przez gminę wykonania infrastruktury społecznej, sieci komunikacyjnych i pozostałej infrastruktury technicznej sporządzono w oparciu o uchwałę nr XXX/228/17 Rady Gminy Spytkowice z dnia 28 czerwca 2017 roku w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej (WPF) Gminy Spytkowice oraz postulowane długofalowe plany inwestycyjne. Zgodnie z wyżej wymienioną uchwałą w sprawie WPF możliwości finansowania przez gminę wykonania infrastruktury społecznej, sieci komunikacyjnych i pozostałej infrastruktury technicznej wynoszą w latach 2017 – 2029 odpowiednio:

- rok 2017 – 10.094.019,14 PLN;
- rok 2018 – 13.640.796,00 PLN;
- rok 2019 – 3.280.659,00 PLN;
- rok 2020 – 4.047.539,00 PLN;
- rok 2021 – 3.917.773,00 PLN;
- rok 2022 – 4.114.073,00 PLN;
- rok 2023 – 5.809.360,00 PLN;
- rok 2024 – 6.764.311,00 PLN;
- rok 2025 – 7.647.036,00 PLN;
- rok 2026 – 8.709.968,00 PLN;
- rok 2027 – 9.830.641,00 PLN;
- rok 2028 – 11.086.702,00 PLN;
- rok 2029 – 12.955.907,00 PLN.

Należy nadmienić, że w związku z wytycznymi Ministerstwa Finansów, które dotyczą założeń makroekonomicznych na potrzeby wieloletnich prognoz finansowych jednostek samorządu terytorialnego,

**STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

przyjęto, że w 2017 roku dochody bieżące i wydatki bieżące wzrosną o 1,7 %, natomiast w 2018 roku o 1,8 %, a w 2019 o 2,5 % w stosunku do roku poprzedniego. W latach: 2020, 2022, 2024, 2026, 2028, 2030 przewidziano dochody bieżące i wydatki bieżące na poziomie roku poprzedniego, natomiast w latach: 2021, 2023, 2025, 2027 i 2029, wzorem roku 2019, przewidziano wzrost o 2,5 % w stosunku do roku poprzedniego.

Zgodnie z powyższym Gmina Spytkowice do 2029 roku dysponuje kwotą 101.898.784 PLN na wydatki inwestycyjne. Obecnie nie ma możliwości tak dokładnego, jak do roku 2029, podania symulacji wydatków inwestycyjnych na lata 2030 – 2047, aby zadośćuczynić założeniom w perspektywie najbliższych 30 lat. Niemniej na potrzeby niniejszego *Studium* możemy szacunkowo i ostrożnie założyć, że w latach 2030 – 2047 kwota ta będzie zbliżona do tej z lat 2017 – 2029, zakładając oczywiście brak inflacji, a więc szacowaną wartość pieniądza z obecnego okresu. Tym samym możemy ostrożnie założyć, że w okresie najbliższych 30 lat Gmina Spytkowice będzie dysponować kwotą około 200.000.000 PLN na wydatki inwestycyjne.

Zgodnie z wyżej wymienioną uchwałą w sprawie WPF w najbliższych latach zakłada się między innymi następujące inwestycje (wydatki majątkowe):

- przebudowa dróg gminnych na kwotę 600.000,00 PLN;
- kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej (Zespołów Szkolno – Przedszkolnych w Bachowicach, Ryczowie i Spytkowicach) wraz z ich remontem przebudową, nadbudową i rozbudową na kwotę 16.516.231,00 PLN (obecnie zrealizowana);
- budowa Wiejskiego Domu Kultury w Miejscu na kwotę 295.000,00 PLN (obecnie zrealizowana);
- wykonanie projektu wraz z uzyskaniem pozwolenia na budowę rozwiązania gospodarki ściekowej na terenie Gminy Spytkowice poprzez rozbudowę, przebudowę i modernizację oczyszczalni ścieków w Spytkowicach, budowę sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach: Spytkowice, Miejsce, Lipowa, Bachowice, Ryczów i Półwieś oraz likwidację oczyszczalni ścieków w Bachowicach na kwotę 2.617.375,00 PLN.
- poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego na drodze krajowej nr 44 w miejscowościach: Spytkowice, Ryczów i Półwieś poprzez przebudowę skrzyżowania, budowę zatok autobusowych oraz budowę chodników na kwotę 152.000,00 PLN;
- utworzenie lokalnej trasy rowerowej na terenie trzech partnerskich gmin obszaru Doliny Karpia na kwotę 621.000,00 PLN;
- poprawa dostępu do transportu kolejowego na terenie Gminy Spytkowice poprzez budowę infrastruktury dla obsługi podróżnych na kwotę 303.500,00 PLN;
- rozwój niskoemisyjnego transportu kolejowego i rowerowego na terenie Gminy Spytkowice na kwotę 406.000,00 PLN.

Obecnie szacunkowe koszty budowy podstawowych elementów infrastruktury technicznej i wybranych elementów infrastruktury społecznej wynoszą¹⁵⁶:

- 1 km nowej drogi o szerokości 4 – 5 m około 230.000 PLN;
- 1 km nowej sieci kanalizacyjnej około 650.000 PLN;
- 1 km nowej sieci wodociągowej około 250.000 PLN;
- 1 placówka kulturalna o parametrach odpowiadających inwestycji we wsi Miejsce około 1.100.000 PLN;
- 1 plac zabaw około 200.000 PLN;
- 1 siłownia zewnętrzna 100.000 około PLN.

¹⁵⁶ Na podstawie średniej ceny określającej wartość prac wykonanych w gminie w ostatnim czasie.

**STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

Pozostałe (ponad wyżej wymienione w WPF) długofalowe plany inwestycyjne Gminy Spytkowice, zakładające pełne wyposażenie obecnie istniejących i planowanych terenów przeznaczonych w obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego pod zabudowę mieszkaniową, usługową i produkcyjno – magazynową (składową), w sieci komunikacyjnej oraz infrastruktury technicznej i społecznej, obejmują:

- budowę nowych ujęć wody (studni) w Bachowicach na kwotę około 310.000 PLN;
- budowę nowego zbiornika wyrównawczego w Ryczowie na kwotę około 1.000.000 PLN;
- rozbudowę oczyszczalni ścieków w Spytkowicach na kwotę około 7.344.945 PLN;
- likwidację oczyszczalni ścieków w Bachowicach na kwotę około 734.495 PLN;
- budowę 72,3 km nowej sieci kanalizacyjnej dla obsługi Aglomeracji „Spytkowice” na kwotę około 50.000.000 PLN;
- rozbudowę i budowę nowych obiektów infrastruktury społecznej na kwotę 12.384.000 PLN, tym:

BACHOWICE:

- odnowa centrum wsi i stworzenie wizytówki wsi poprzez zagospodarowanie terenu wokół budynku Zespołu Szkolno – Przedszkolnego oraz remont i modernizację placów postojowych w centrum miejscowości na kwotę około 550.000 PLN;
- rozbudowa Domu Strażaka w celu poprawy jakości zaplecza kulturalnego miejscowości na kwotę około 340.000 PLN;

MIEJSCE:

- powstanie strefy aktywności fizycznej poprzez budowę wielofunkcyjnego boiska, bieżni i siłowni plenerowej wraz z modernizacją placu zabaw na kwotę około 539.000 PLN;

PÓŁWIEŚ:

- utworzenie i zagospodarowanie strefy rekreacyjno – wypoczynkowej wraz z modernizacją placu zabaw na kwotę około 265.000 PLN;
- zagospodarowanie terenu wokół Domu Strażaka poprzez budowę miejsc postojowych i placu apelowego na kwotę około 210.000 PLN;

RYCZÓW:

- remont zabytkowego dworu w celu rozwoju infrastruktury kulturalnej i poprawy stanu technicznego obiektu oraz zachowania dziedzictwa kulturowego na kwotę około 1.600.000 PLN;
- poprawa zaplecza sportowego miejscowości poprzez budowę trybun, boksów dla zawodników rezerwowych oraz remont ogrodzenia boiska sportowego LKS „Orzeł” na kwotę około 530.000 PLN;
- rozbudowa cmentarza na kwotę około 1.000.000 PLN;

SPYTKOWICE:

- budowa Ośrodka Sportowo – Rekreacyjnego „Wisła – Zamek” wraz z wykonaniem i urządzeniem ogrodu sportowego, ogrodu wodnego, ogrodu włoskiego, zaplecza gastronomiczno – technicznego oraz parkingów i miejsc postojowych na kwotę około 7.000.000 PLN;
- budowa placu zabaw na Kępkach i w Spytkowicach Górnych na kwotę około 350000 PLN;
- rozbudowę i modernizację obiektów infrastruktury społecznej (obiekty oświatowe wraz z otoczeniem, w tym sportowo – rekreacyjnym) na kwotę około 4.100.000 PLN (ponad inwestycje ujęte w WPF).

Wydatki inwestycyjne zapisane w aktualnej WPF począwszy od 2017 roku wynoszą 21.511.106 PLN. Dodatkowe planowane wydatki zgodnie z powyższym wykazem wynoszą szacunkowo 75.900.000 PLN. Oznacza to, że możliwości finansowe Gminy Spytkowice tylko do 2029 obejmują niemal pełne wykonanie zaplanowanych inwestycji służących realizacji zadań własnych gminy, a należy mieć na uwadze, że część z nich będzie i tak realizowana nadal po 2029 roku. Należy ponadto nadmienić, że powyższe szacunki wydatków nie obejmują możliwości uzyskania dofinansowania zewnętrznego, a więc finalnie mogą okazać się niższe od planowanych.

11. SYNTEZA UWARUNKOWAŃ ROZWOJU.

Położenie gminy wiejskiej Spytkowice w regionie jest korzystne. Oprócz walorów naturalnych podstawowe znaczenie dla rozwoju mają przebiegające przez gminę szlaki komunikacyjne. Szczególne znaczenie mają trasy:

- droga krajowa nr 44: Gliwice – Kraków;
- linia kolejowa nr 94: Kraków Płaszów – Oświęcim.

Rejon gminy charakteryzuje się dość zróżnicowaną rzeźbą terenu jak przystało na obszar podgórski. Rzędne terenu wynoszą od 216 do 347 m n.p.m. Występujący na terenie gminy umiarkowany klimat, charakterystyczny dla Północnego Podkarpacia, sprzyja osadnictwu, rolnictwu i rozwojowi aktywności gospodarczych. W celu ochrony wartościowych przyrodniczo ekosystemów wodnych, charakterystycznych dla Kotliny Oświęcimskiej, wyznaczono 2 obszary NATURA 2000 („Dolina Dolnej Skawy” oraz „Wiślicka”), gdzie licznie występują rzadko spotykane siedliska przyrodnicze oraz związane z nimi chronione gatunki flory i fauny. Występują tutaj także: otulina Rudniańskiego Parku Krajobrazowego, 58 pomników przyrody oraz bardzo cenne pod względem przyrodniczym i kulturowym założenia parkowe (park zamkowy w Spytkowicach i park dworski w Ryczowie). Na podstawie badań inwentaryzacyjnych postuluje się rozszerzenie systemu obszarów chronionych o 2 rezerваты przyrody i 3 użytki ekologiczne. Środowisko przyrodnicze terenów zainwestowanych jest miejscami w znacznym stopniu przekształcone w procesie ich historycznego rozwoju, zwłaszcza w rejonie doliny rzeki Wisły. Niekorzystnym zjawiskiem jest niska emisja oraz ponadnormatywne zanieczyszczenie cieków wodnych, przy czym należy zaznaczyć, że stan ich czystości ulega z roku na rok poprawie. Rzeka Wisła oraz jej większe dopływy są źródłem cyklicznie powtarzających się gwałtownych zagrożeń powodziowych i w związku z tym wyznaczono tu obszary szczególnego zagrożenia powodzią. Ograniczeniem dla rozwoju osadnictwa jest również występowanie osuwisk oraz terenów zagrożonych ruchami masowymi. Występowanie wielkopowierzchniowych obszarów cennych przyrodniczo skutkuje ograniczeniami w rozwoju przestrzennym gminy. Dotyczy to przede wszystkim dalszego rozwoju bazy ekonomicznej gminy, w świetle ograniczeń wynikających z przepisów szczególnych dotyczących ochrony przyrody i środowiska. Wartościowe zasoby środowiska kulturowego, a w szczególności zespoły zamkowo/dworsko – parkowe i obiekty sakralne, objęte są ochroną konserwatorską. Ogółem na terenie gminy 178 obiektów znajduje się w ewidencji zabytków, z czego 4 figurują w rejestrze zabytków województwa małopolskiego. Ochroną objęto także 81 stanowisk archeologicznych, z czego 6 figuruje w rejestrze wojewódzkim.

Obszar 50 km² zamieszkuje obecnie 10,2 tys. mieszkańców, co daje średnią gęstość zaludnienia na poziomie 205 osób/km². Jest to wskaźnik znacznie wyższy od typowych gmin wiejskich. Gminę Spytkowice zamieszkuje stosunkowo młoda demograficznie społeczność. Ponad 22 % mieszkańców nie ukończyło jeszcze 19 roku życia. Zachodzą tu także korzystne procesy demograficzne, których wynikiem jest zwiększająca się liczba ludności (dodatni przyrost rzeczywisty). Przyrost naturalny obecnie wynosi 5,4 ‰, a z bilansu migracji wynika, że więcej osób gminę opuszcza niż do niej napływa (–1,9 ‰). Współczynnik obciążenia demograficznego, to jest stosunek ludności w wieku nieprodukcyjnym do liczebności wieku produkcyjnego, wynosi 0,56, a większość osób w wieku nieprodukcyjnym stanowią jeszcze osoby w wieku przedprodukcyjnym niż poprodukcyjnym. Z prognozy demograficznej wynika, że w ciągu najbliższych 30 lat można spodziewać się dalszego wzrostu liczby ludności gminy.

Pod względem struktury gospodarczej gmina Spytkowice zaliczana jest do rolniczo – przemysłowych, a sama miejscowość Spytkowice jest lokalnym ośrodkiem usługowo – przemysłowym, pełniącym jednocześnie rolę gminnego ośrodka administracyjnego. Gospodarka rolna, której sprzyja korzystna bonitacja gleb, pełni podstawową rolę na terenach wiejskich, ale przede wszystkim w zakresie struktury przestrzennej. Gospodarstw

rolnych prowadzących działalność rolniczą było w okresie *Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku* 1039 i liczba ta z roku na rok ulega zmniejszeniu. Zdecydowana większość z nich, zwłaszcza o areale do 5 ha, poszukuje dodatkowych, pozarolniczych źródeł dochodu. Ważną funkcję (poza najmniejszymi sołectwami) stanowią zakłady produkcyjne (głównie budownictwo oraz przemysł spożywczy i lekki) oraz usługi. Wysoki odsetek zatrudnionych w przemyśle i budownictwie lokuje ten sektor gospodarki jako jeden z kluczowych w gminie. Ważnym elementem lokalnej gospodarki jest także węzeł kolejowy w Spytkowicach. Miejscowość Spytkowice, zamieszkała przez 4 tys. osób, odgrywa ważną rolę w systemie obsługi mieszkańców gminy, co wynika z pełnionej przez nią roli gminnego ośrodka usługowego o znaczeniu lokalnym. Transformacja systemowa w Polsce wymusiła szereg zmian, które w jej początkowej fazie niekorzystnie odbiły się na gminie. Ograniczenie, a także zaniechanie produkcji przez ówczesne i tak nieliczne zakłady produkcyjne, zmniejszenie podaży pracy przez zakłady w pobliskich miastach, a także likwidacja uspołecznionych podmiotów sektora rolnego, spowodowały wzrost bezrobocia. Wskutek powyższego realne dochody części mieszkańców gminy obniżyły się w stosunku do lat 70–tych i 80–tych XX wieku. Szansą na poprawę bytu pracowników oraz kooperantów upadłych przedsiębiorstw były inwestycje zewnętrzne. Obecnie nowoczesne gospodarstwa rolne oraz zmodernizowane i nowopowstałe zakłady produkcyjne stają się głównymi kołami zamachowymi lokalnej gospodarki. Jednocześnie prężnie rozwija się sektor usług. Sprywatyzowano handel oraz inne branże usługowe. Struktura i rozmieszczenie usług rynkowych są wystarczające z punktu widzenia podstawowych potrzeb. Szansę rozwoju ma także sektor turystyczny, zwłaszcza w oparciu o lokalne walory kulturowe (zabytki) i krajobrazowe (zbiorniki wodne), który może generować nowe miejsca pracy. Potencjał do rozwoju, w oparciu o udokumentowane i perspektywiczne złoża kopalin, ma także górnictwo. Niemniej stale rozwijający się sektor usługowy, zmodernizowane gospodarstwa rolne i zakłady przemysłowe, a także nowo powstałe zakłady usługowe i rzemieślnicze nie są w stanie zaspokoić realnego popytu na dobrze płatne miejsca pracy. Znaczna grupa pracujących znajduje zatrudnienie poza granicami gminy, zwłaszcza w zakładach przemysłowych i usługowych zlokalizowanych na terenie pobliskich miast. Niekorzystnym, nasilającym się zjawiskiem jest emigracja zarobkowa za granicę, zwłaszcza przez najmłodszą grupę osób w wieku produkcyjnym. Dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym tworzy się instrumenty wsparcia finansowane przez Europejski Fundusz Społeczny, zaś na poprawę bytu rolników wpływa także system dopłat w ramach polityki rolnej Unii Europejskiej. Powyższe decyduje, że gmina nie jest zagrożona bezrobociem strukturalnym. Obecny wskaźnik bezrobocia kształtuje się na porównywalnym poziomie w stosunku do innych gmin powiatu wadowickiego i od kilku lat systematycznie spada. Standard życia jest zróżnicowany i nie można go jednoznacznie określić. Średni dochód na 1 mieszkańca kształtował się w 2016 roku na poziomie 3500 złotych brutto i był na zbliżonym poziomie w porównaniu z wieloma innymi wiejskimi samorządami województwa. Dla inwestujących przedsiębiorców gmina oferuje rezerwy terenowe dla wprowadzenia nowych obiektów produkcyjnych i usługowych. Ponadto gmina posiada nadwyżki energii elektrycznej i wody, a przede wszystkim powszechny dostęp do gazu sieciowego, co stwarza dobre warunki dla wprowadzenia nowych inwestycji. Miejscowość Spytkowice predysponowana jest do dalszego rozwoju funkcji przemysłowych i usługowych. Rejony wokół pozostałych większych miejscowości, to jest Bachowic i Ryczowa, predysponowane są do rozwoju intensywnego rolnictwa, a także drobnej wytwórczości oraz potencjalnie przetwórstwa przemysłowego o profilach nie kolidujących z obecnością cennych walorów przyrodniczo – krajobrazowych. W północnej części gminy, położonej w rejonie doliny rzeki Wisły, wskazany jest rozwój funkcji turystyczno – rekreacyjnych. Dla wszystkich jednostek wiejskich wskazany jest rozwój rolnictwa ekologicznego.

Standard zamieszkania w gminie jest zróżnicowany. Występują znaczne dysproporcje w poszczególnych miejscowościach i dotyczy to przede wszystkim wieku substancji mieszkaniowej. Rozwijające się osadnictwo, którego wyrazem jest nowoczesna zabudowa jednorodzinna, sąsiaduje (nierzadko w obrębie tego samego siedliska) ze starszą zabudową, która charakteryzuje się brakiem wyposażenia w podstawowe elementy

sanitarne. Znaczne dysproporcje występują także w poszczególnych częściach Spytkowic, co dotyczy zwłaszcza obszaru centrum. Część zrewitalizowanych budynków sąsiaduje z substancją wymagającą pilnej modernizacji. Zespoły zabudowy mieszkaniowej z dość ubogim programem usług towarzyszących i urządzonych zespołów zieleni wymagają częściowej modernizacji i uzupełnienia obiektami usługowymi oraz rekreacyjnymi w trwałej zabudowie o wysokich walorach estetyczno – użytkowych. Wskazana jest także budowa nowoczesnych i estetycznych osi spacerowo – usługowych z wyodrębnionymi drogami rowerowymi, wychodzących z centrum większych miejscowości w kierunku poszczególnych osiedli mieszkaniowych i rejonów koncentracji usług publicznych oraz uporządkowanie terenów zielonych. Obszary te, a także obiekty zabytkowe, wymagają opracowania programów rewitalizacyjnych, na podstawie których można przeprowadzić szereg niezbędnych inwestycji współfinansowanych przez fundusze pochodzące z Unii Europejskiej. Obecnie Gmina, na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, dysponuje jeszcze rezerwami terenowymi dla wprowadzenia nowej zabudowy mieszkaniowej, zarówno jednorodzinnej, jednorodzinno – usługowej jak i zagrodowej. W związku z powyższym oczekuje się dalszego rozwoju infrastruktury technicznej, a szczególnie jako priorytet – rozbudowy sieci kanalizacyjnej w granicach Aglomeracji „Spytkowice”. Baza sportowo – rekreacyjna i usług kultury (po planowanej modernizacji i doposażeniu), a także usług zdrowia jest wystarczająca z punktu widzenia lokalnych, podstawowych potrzeb. Bazę oświatową należy poszerzyć o przedszkole. Należy także rozważyć potrzebę funkcjonowania żłobków.

Należy nadmienić, że gmina posiada szereg aktualnych dokumentów o randze planistycznej i strategicznej (między innymi: strategia rozwoju, gminny program rewitalizacji, programy odnowy wsi, program ochrony środowiska, program gospodarki niskoemisyjnej, program opieki nad zabytkami, gminna ewidencja zabytków), ujmujących program rozwoju gminy w kontekście ochrony walorów przyrodniczych, kulturowych, infrastruktury społecznej i technicznej oraz aktywności społecznych i gospodarczych. W najbliższym czasie oczekuje się aktualizacji miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

CZĘŚĆ II.

KIERUNKI
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE

1. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW, W TYM WYNIKAJĄCE Z AUDYTU KRAJOBRAZOWEGO.

1. 1. Struktura funkcjonalno – przestrzenna.

Gmina Spytkowice jest obecnie samorządową jednostką wiejską z wiodącą rolą sektora usługowego i rolnego. Uzupełniającą rolę pełni sektor produkcyjny. Szansę na przyszły rozwój ma przede wszystkim sektor produkcyjny, a także usługowy (w tym związany z turystyką i rekreacją) i rolniczy (przede wszystkim w oparciu o hodowlę i uprawy), co podkreśla możliwości wielofunkcyjnego rozwoju gminy. W wyniku analiz przeprowadzonych na podstawie zebranych materiałów inwentaryzacyjnych oraz na podstawie występujących powiązań komunikacyjnych i funkcjonalnych, można przyjąć następujący system obsługi ludności gminy:

Ośrodek gminny głównego poziomu obsługi o zasięgu lokalnym, obsługujący w zakresie usług ponadpodstawowych teren całej gminy – miejscowość Spytkowice. Pełni ona funkcję administracyjną, stanowi ośrodek koncentracji mieszkalnictwa i usług dla ludności oraz obsługi rolnictwa. Dodatkowo posiada potencjał do rozwoju funkcji produkcyjnych. Tym samym Spytkowice pełnią funkcję lokalnego centrum rozwoju, które jest istotnym czynnikiem wzrostu i kumuluje usługi oraz inne działalności gospodarcze w skali umożliwiającej społeczny i ekonomiczny rozwój sąsiadujących z nimi miejscowości. Funkcjami rozwojowymi Spytkowic są przede wszystkim funkcje produkcyjne, mieszkalnictwa oraz usługi rynkowe i nierynkowe.

Ośrodki pośredniego poziomu obsługi z poszerzonym programem usługowym, współpracujące z ośrodkiem gminnym – wsie Bachowice i Ryczów. Są to ośrodki stanowiące etap pośredni w kompleksowym systemie obsługi ludności, szczególnie w zakresie służby zdrowia, szkolnictwa, kultury, sportu oraz handlu i pozostałych usług, o odpowiednio dużej liczbie ludności w rejonie obsługi. Funkcjami rozwojowymi tych miejscowości są funkcje: rolnictwa, mieszkalnictwa, a także usług rynkowych.

Pozostałe ośrodki (wsie elementarne), o funkcjach typowo rolniczych, obsługujące ludność w podstawowym zakresie usług (niektóre nawet ich pozbawione). Zaliczono do nich sołectwa: Lipowa, Miejsce i Półwieś. Funkcjami rozwojowymi tych miejscowości są funkcje: rolnictwa i mieszkalnictwa, a także usług rynkowych w postaci turystyki i rekreacji.

Planując rozwój gminy Spytkowice należy mieć przede wszystkim na celu pogodzenie podstawowych funkcji terenu z funkcjami drugiego rzędu (uzupełniającymi). Dlatego też szczególną rolę pełnić będzie prawidłowa realizacja zasady zrównoważonego rozwoju, dzięki której możliwe będzie pogodzenie funkcji nadrzędnych z funkcjami rozwojowymi. Ograniczenia dotyczące zasad ekspansji zainwestowania nie powinny mieć charakteru blokującego rozwój terenu. Z uwagi na złożoną problematykę tych zagadnień oraz jednoczesny strategiczny charakter *Studium*, wiele rozwiązań dotyczących nowego zainwestowania będzie możliwe dopiero na etapie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a nawet szczegółowych koncepcji zagospodarowania przestrzennego.

W związku z brakiem znaczących zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej terenu, a jedynie rozwijaniem i korektą istniejących już rozwiązań można stwierdzić, że planowany rozwój gminy Spytkowice przebiegać będzie harmonijnie i nie powinien powodować poważnych konfliktów przestrzennych.

TABELA 160: Gmina Spytkowice – struktura funkcjonalna według miejscowości.

Miejscowość	Funkcje podstawowe ¹⁵⁷	Funkcje uzupełniające (perspektywiczne)
Bachowice	rolnictwo i leśnictwo oraz usługi	działalności produkcyjne, turystyka i rekreacja
Lipowa	rolnictwo	turystyka i rekreacja
Miejsce	rolnictwo	turystyka i rekreacja
Półwieś	rolnictwo i leśnictwo	turystyka i rekreacja
Ryczów	usługi, rolnictwo	działalności produkcyjne, w tym górnictwo
Spytkowice	usługi i rolnictwo (rybactwo)	działalności produkcyjne, w tym górnictwo

Źródło: Opracowanie własne, 2017.

Należy podkreślić, że wraz z tendencją do tworzenia większych (wysokotowarowych) gospodarstw rolnych, a tym samym postępującą likwidacją gospodarstw rodzinnych, obecna funkcja rolnicza określona w większości miejscowości jako jedna z podstawowych, ograniczać się będzie przede wszystkim jako wiodąca w strukturze zagospodarowania przestrzeni (struktura przestrzenna) i nie będzie stanowić wiodącej funkcji ekonomicznej (źródło dochodów mieszkańców). W perspektywie najbliższych kilkunastu lat należy więc spodziewać się dalszego ograniczenia funkcji rolniczej jako głównego bądź nawet uzupełniającego źródła utrzymania miejscowej ludności. W miejscowościach, które nie mają predyspozycji do rozwoju funkcji produkcyjnych i usługowych, dominować będzie przede wszystkim funkcja mieszkaniowa.

1.2. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów wynikające z audytu krajobrazowego.

Dla województwa małopolskiego nie sporządzono audytu krajobrazowego, w związku z czym nie dokonuje się oceny wpływu audytu krajobrazowego na kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów gminy Spytkowice.

1.3. Wpływ bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę na kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów i na możliwości finansowe gminy.

Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę został przedstawiony szczegółowo w rozdziale 10 części I niniejszego *Studium*.

Na podstawie obliczonej chłonności terenów pod zabudowę należy stwierdzić, że:

- chłonność terenów przeznaczonych pod funkcje związane zabudową mieszkaniowo-usługową, zagrodową, wielofunkcyjną opartą o podstawową funkcję mieszkaniową oraz zabudową mieszkaniową jednorodzinną równa 122 764 m² jest mniejsza w stosunku do potrzeb związanych z lokalizacją zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej określonych na poziomie 286 585 m² o 163 821 m²;
- chłonność terenów przeznaczonych pod funkcje związane z zabudową mieszkaniową letniskową równa 1 825 m² przewyższa potrzeby związane z lokalizacją zabudowy mieszkaniowej letniskowej określone na poziomie 0 m²;
- chłonność terenów przeznaczonych pod funkcje związane z zabudową usług publicznych równa 2 766 m² jest mniejsza w stosunku do potrzeb związanych z lokalizacją zabudowy usług publicznych określonych na poziomie 7 475 m² o 4 709 m²;

¹⁵⁷ Z pominięciem funkcji mieszkaniowej obecnej w każdej miejscowości.

- chłonność terenów przeznaczonych pod funkcje związane z zabudową kultu religijnego równa 866 m² przewyższa potrzeby związane z lokalizacją zabudowy kultu religijnego określonych na poziomie 0 m² (brak potrzeb) o 866 m²;
- chłonność terenów przeznaczonych pod funkcje związane z zabudową sportu i rekreacji równa 20 348 m² przewyższa potrzeby związane z lokalizacją zabudowy sportu i rekreacji określone na poziomie 6 550 m²;
- chłonność terenów przeznaczonych pod funkcje związane z zabudową usług o charakterze komercyjnym i obsługi komunikacji równa 31 475 m² przewyższa potrzeby związane z lokalizacją zabudowy usług o charakterze komercyjnym określone na poziomie 8 125 m², lecz w ramach potrzeb określono dodatkowe zapotrzebowanie na nowe tereny usługowe zlokalizowane wzdłuż drogi krajowej nr 44 na poziomie 9,1 ha (13 650 m²);
- chłonność terenów przeznaczonych pod funkcje związane z zabudową przemysłową, składami, magazynami równa 3 261 m² jest mniejsza w stosunku do potrzeb związanych z lokalizacją zabudowy przemysłowej, składów i magazynów określonych na poziomie 58 500 m² o 55 239 m²;
- chłonność terenów przeznaczonych pod funkcje związane z zabudową urządzeń obsługi rolnictwa równa 6 125 m² przewyższa potrzeby związane z lokalizacją zabudowy urządzeń obsługi rolnictwa określone na poziomie 0 m² (brak potrzeb).

Biorąc pod uwagę uśredniony wskaźnik intensywności zabudowy, określoną powyżej powierzchnię użytkową w przypadkach, w których potrzeby są wyższe od chłonności, przeliczono na powierzchnię terenu. W ten sposób pod:

- zabudowę jednorodzinną można przeznaczyć dodatkowo 136,5175 ha lub pod zabudowę wielofunkcyjną opartą o podstawową funkcję mieszkaniową dodatkowo 109,2140 ha;
- zabudowę usług publicznych można przeznaczyć dodatkowo 1,8930 ha;
- zabudowę usług komercyjnych można przeznaczyć dodatkowo 9,1000 ha wzdłuż drogi krajowej nr 44;
- zabudowę przemysłową oraz składowo – magazynową można przeznaczyć dodatkowo 27,6195 ha.

W związku z powyższym w niniejszym *Studium* wyznacza się nowe tereny pod funkcje związane z zabudową przemysłową oraz składowo-magazynową: 1.1PU, część 6.1PU, część 6.4PU, część 6.6PU oraz 6.7PU o łącznej powierzchni 27,3858 ha (54 772 m²). Ponadto dla części gruntów zabudowanych zlokalizowanych poza granicami obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej w granicach jednostki osadniczej dokonano zmiany funkcji z terenów urządzeń obsługi rolnictwa (oznaczenie w planie miejscowym UPR) pod funkcje związane z zabudową przemysłową oraz składowo-magazynową. Dotyczy to terenu 6.5PU i części terenu 6.6PU. Tereny 1.1PU, 6.1PU, 6.4PU, 6.5PU, 6.6PU i 6.7PU posiadają dostęp do istniejących dróg lub jest możliwe ich wyposażenie w drogi wewnętrzne. Posiadają również dostęp do sieci wodociągowej (w części wymagają rozbudowy sieci wodociągowej), a także są objęte planowaną rozbudową sieci kanalizacyjnej. Biorąc pod uwagę powyższe należy stwierdzić, że realizacja nowej zabudowy na wskazanych terenach jest możliwa z punktu widzenia obciążenia inwestycyjnego gminy budową nowej infrastruktury technicznej.

W związku z przewagą potrzeb w stosunku do chłonności terenów wyznaczono nowe tereny lub poszerzono istniejące o tereny położone poza granicami obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej. Terenów takich wyznaczono łącznie 120,8922 ha, z czego 61,9232 ha w terenach RMU (92 885 m² powierzchni użytkowej) oraz 58,9690 ha w terenach MN (70 763 m² powierzchni użytkowej) – łącznie 163 648 m² powierzchni użytkowej, a także 8,7466 ha w terenach U przy drodze krajowej nr 44 (13 120 m² powierzchni użytkowej):

- 11,6301 ha w obrębie ewidencyjnym Bachowice w ramach terenów oznaczonych symbolem RMU;

- 14,2219 ha w obrębie ewidencyjnym Bachowice w ramach terenów oznaczonych symbolem MN;
- 1,1907 ha w obrębie ewidencyjnym Lipowa w ramach terenów oznaczonych symbolem RMU;
- 3,9666 ha w obrębie ewidencyjnym Lipowa w ramach terenów oznaczonych symbolem MN;
- 13,5509 ha w obrębie ewidencyjnym Miejsce w ramach terenów oznaczonych symbolem RMU;
- 0,5044 ha w obrębie ewidencyjnym Miejsce w ramach terenów oznaczonych symbolem MN;
- 8,4800 ha w obrębie ewidencyjnym Półwieś w ramach terenów oznaczonych symbolem RMU;
- 23,3900 ha w obrębie ewidencyjnym Ryczów w ramach terenów oznaczonych symbolem RMU;
- 20,4162 ha w obrębie ewidencyjnym Ryczów w ramach terenów oznaczonych symbolem MN;
- 0,4712 ha w obrębie ewidencyjnym Ryczów w ramach terenów oznaczonych symbolem U (przy drodze krajowej nr 44);
- 3,6815 ha w obrębie ewidencyjnym Spytkowice w ramach terenów oznaczonych symbolem RMU;
- 19,8599 ha w obrębie ewidencyjnym Spytkowice w ramach terenów oznaczonych symbolem MN;
- 8,2754 ha w obrębie ewidencyjnym Spytkowice w ramach terenów oznaczonych symbolem U (przy drodze krajowej nr 44).

Wyznaczone tereny zlokalizowane są przy istniejących drogach, posiadają bezpośredni dostęp do sieci wodociągowej (istniejącej lub projektowanej). Te z działek, które zlokalizowane są w granicach aglomeracji posiadają dostęp do sieci kanalizacyjnej lub znajdują się w zasięgu planowanej rozbudowy sieci kanalizacyjnej, natomiast działki zlokalizowane poza granicą aglomeracji zgodnie z przepisami odrębnymi mogą zostać wyposażone w indywidualne oczyszczalnie ścieków lub zbiorniki bezodpływowe.

Ze względu na predyspozycje (lokalizacja, możliwość włączenia do sieci elektroenergetycznej, niska wartość przyrodnicza, ograniczenia innej zabudowy związane ze strefą kontrolowaną gazociągu wysokoprężnego) przeznaczono także około 0,5 ha pod teren rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii – farmy fotowoltaiczne: 5.1 PEF. Teren ten nie wymaga nakładów finansowych gminy w zakresie wyposażenia w infrastrukturę techniczną.

Ze względu na potrzebę zwiększenia efektywności i wsparcia rozwoju komunikacji zbiorowej wyznaczono tereny obsługi komunikacji KS, docelowo mające pełnić funkcję miejsc obsługi podróży (MOP) w miejscowościach Półwieś i Spytkowice o łącznej powierzchni około 0,38 ha. Realizacja tych terenów została już uwzględniona w wydatkach gminy omówionych w rozdziale 10.4. części I *Studium*.

Do obliczenia chłonności obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej w granicach jednostki osadniczej, w rozumieniu np. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 2003 roku o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych, wliczono również te działki, które dotychczas nie są wskazane do zabudowy (tak zwane luki w zabudowie). W związku z tym oraz z uwagi na brak przeciwwskazań do włączenia takich działek do strefy zabudowy, poszerzono tereny zainwestowane w ramach zwartej struktury funkcjonalno – przestrzennej. Poszerzenia dokonano na łącznej powierzchni 39,9989 ha, z czego:

- 14,8934 ha w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej obrębu ewidencyjnego Bachowice;
- 0,8405 ha w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej obrębu ewidencyjnego Lipowa;
- 5,9662 ha w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej obrębu ewidencyjnego Miejsce;
- 1,5373 ha w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej obrębu ewidencyjnego Półwieś;

- 7,3194 ha w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej obrębu ewidencyjnego Ryczów;
- 9,4421 ha w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej obrębu ewidencyjnego Spytkowice.

W granicach obrębów ewidencyjnych Miejsce – Wiśnicz i Spytkowice – Wiśnicz nie wyznaczono takich terenów.

Działki włączone do zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej posiadają bezpośredni dostęp do dróg i sieci wodociągowej. Te z działek, które zlokalizowane są w granicach aglomeracji posiadają dostęp do sieci kanalizacyjnej lub znajdują się w zasięgu planowanej rozbudowy sieci kanalizacyjnej, natomiast działki zlokalizowane poza granicą aglomeracji zgodnie z przepisami odrębnymi mogą zostać wyposażone w indywidualne oczyszczalnie ścieków lub zbiorniki bezodpływowe.

W związku z powyższym przeznaczenie przedmiotowych działek pod zabudowę nie będzie ze sobą niosło dodatkowych kosztów obciążających budżet gminy.

Analizując powyższe należy stwierdzić, że struktura przestrzenna gminy nie ulegnie znaczącym zmianom.

Przeznaczenie przedmiotowych terenów pod zabudowę nie będzie ze sobą niosło dodatkowych kosztów obciążających budżet gminy z tytułu zadań własnych gminy.

1.4. Funkcja osadnicza.

Rozwój funkcji osadniczej, ze względu na uwarunkowania fizjograficzne, środowiskowe, kulturowe, infrastrukturalne i komunikacyjne powinien przede wszystkim skupiać się na uzupełnianiu istniejących układów zabudowy, a w dalszej kolejności ich rozbudowie w oparciu o istniejące i projektowane ciągi komunikacyjne.

W zakresie osadnictwa i budownictwa mieszkaniowego dla gminy Spytkowice ustala się następujące kierunki rozwoju:

- uzupełnienia istniejącej zabudowy;
- dopuszczenie przekształceń funkcji pierwotnych (zabudowy zagrodowej) do funkcji usług lokalnych lub zabudowy mieszkaniowej;
- kształtowanie nowej zabudowy w ramach strefy dopuszczalnego zainwestowania – tworzenie zabudowy zwartej (wypełnianie luk, enklaw, realizacja zabudowy w bezpośrednim sąsiedztwie terenów zainwestowanych wzdłuż istniejących dróg);
- uzupełnienie niezbędnego zakresu usług podstawowych.

Dla nowo lokalizowanej zabudowy mieszkaniowej oraz mieszkaniowo-usługowej postuluje się:

- 1) realizację nowej zabudowy o formie architektonicznej uzasadnionej historycznie, nawiązującej do istniejącej zabudowy miejscowości, z uwzględnieniem cech charakterystycznych dla lokalnej zabudowy;
- 2) realizację obiektów z pokryciem dachu ceramicznym lub z materiałów o fakturze i barwie odpowiadającej pokryciu ceramicznemu oraz z materiałów naturalnych, kształtowaniem połaci dachowych regularnym, symetrycznym;
- 3) realizację zabudowy o zbliżonej kubaturze, wysokości, geometrii dachu oraz układzie względem głównych ciągów komunikacyjnych w obrębie jednostek planistycznych;
- 4) ograniczanie możliwości realizacji indywidualnych wjazdów z terenów położonych przy drodze krajowej.

Uściślenia parametrów nowej zabudowy należy dokonać na etapie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem lokalnych uwarunkowań. Kształtowanie zabudowy powinno odbywać się przy zachowaniu harmonii i właściwych proporcji pomiędzy terenami zainwestowanymi a otaczającym krajobrazem. W celu wzbogacenia układów zabudowy dopuszcza się lokalizowanie dominant przestrzennych, decydujących o charakterze wnętrza urbanistycznych i całych obszarów.

W ramach rozwoju funkcji osadniczej związanej z rozbudową układów zabudowy należy zabezpieczyć w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego niezbędne tereny służące obsłudze komunikacyjnej, tereny infrastruktury technicznej, obszary zieleni, w tym pełniące rolę przestrzeni publicznej, a także niezbędne do zaspokojenia potrzeb mieszkańców usługi.

W ramach niniejszego *Studium* terenami predysponowanymi do pełnienia funkcji osadniczej są przede wszystkim tereny oznaczone na rysunku *Studium* symbolami:

- a) MN – tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej;
- b) ML – tereny o dominującej funkcji zabudowy letniskowej i rekreacyjnej;
- c) RMU – tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowo-usługowej i zagrodowej;
- d) RM – tereny o dominującej funkcji zabudowy zagrodowej w gospodarstwach rolnych.

1.5. Funkcja usługowa.

Funkcja usługowa na terenie gminy Spytkowice powinna się rozwijać w celu poprawy jakości życia mieszkańców. W każdej miejscowości powinna być stworzona możliwość lokalizacji usług. Oprócz wydzielonych terenów pod usługi dopuszcza się lokalizowanie usług wśród zabudowy mieszkaniowej.

Podstawowym ośrodkiem usługowym jest miejscowość Spytkowice, skupiająca funkcje usług publicznych, w tym administracji, a także stanowiące centrum usługowe. W pozostałych miejscowościach funkcje usługowe realizowane powinny być w zakresie niezbędnym zarówno dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, jak i rozwoju terenów zainwestowanych. Należy dążyć do wyodrębnienia lokalnych ośrodków usługowych w poszczególnych miejscowościach gminy.

Innym aspektem funkcji usługowej są tereny sportu i rekreacji, predysponowane do pełnienia funkcji przestrzeni publicznych.

Charakter zabudowy usługowej powinien nawiązywać do charakteru sąsiadującej zabudowy mieszkaniowej, za wyjątkiem sytuacji, gdy zespół zabudowy usługowej tworzy wyodrębniony układ, możliwy do rozbudowy, wyróżniający się spośród pozostałej zabudowy układu ruralistycznego, jak choćby historyczne zespoły usług. W celu wzbogacenia układów zabudowy dopuszcza się lokalizowanie dominant przestrzennych, decydujących o charakterze wnętrza urbanistycznych i całych obszarów.

Dopuszcza się lokalizowanie usług oświaty, kultury, sportu, zdrowia i opieki społecznej i innych usług publicznych na terenach mieszkaniowych, mieszkaniowo – usługowych, usługowych oraz innych zgodnie z ustaleniami *Studium*.

Innym aspektem funkcji usługowej, godnym podkreślenia, jest funkcja turystyczna. Ekologiczny rozwój turystyki powinien być nastawiony na budowę małych ośrodków dla turystów poszukujących spokoju i odosobnienia oraz kontaktu z naturą. Ten kierunek, zgodny z ideą ekorozwoju, zakłada unikanie degradacji walorów przyrodniczych.

Teren gminy predysponowany jest do rozwoju trzech rodzajów aktywizacji ekoturystycznej: agroturystyka, turystyka wiejska i turystyka umiarkowanie masowa.

Biorąc pod uwagę zasoby przyrodniczo – krajobrazowe regionu oczekuje się rozwoju następujących form ekoturystyki: krajoznawcza, rekreacyjna weekendowa oraz turystyka specjalistyczna. Aby osiągnąć wyżej wymienione cele należy przede wszystkim:

- zainwestować w budowę nowych funkcjonalnych obiektów sportowo – rekreacyjnych;
- rozszerzyć bazę noclegową i gastronomiczną, zwłaszcza w większych wsiach;
- przygotować zabytki kultury i przyrody na przyjęcie turystów poprzez: urządzenie parkingów, ogrodzenia oraz inne działania zależne od specyfiki miejsca;
- uzgodnić z właścicielami zbiorników wodnych zasady bezkolizyjnego użytkowania turystycznego;
- zorganizować tereny do liniowej i obszarowej penetracji turystycznej na przyjęcie wypoczywających: pola biwakowe, wiaty, punkty widokowe, stanowiska do łowienia ryb, ambony;
- zagospodarować przebiegające przez gminę szlaki rowerowe: punkty odpoczynku, toalety, tablice informacyjne, parkingi rowerowe, np.
- oznakować dodatkową sieć szlaków, zwłaszcza dla turystyki pieszej, konnej, ewentualnie kajakowej i powiązać ją z istniejącą siecią znakowanych tras w sąsiednich gminach.

Walory przyrodnicze regionu powinny wpłynąć na rozbudowę infrastruktury turystycznej, szczególnie bazy noclegowo – gastronomicznej. Równie istotne jest stałe zwiększanie standardu istniejących obiektów. Ponadto wskazane jest wprowadzanie funkcji turystycznych do obiektów zabytkowych, przede wszystkim poprzez adaptację zespołów pałacowo – parkowych i zabudowań folwarcznych na hotele, zajazdy lub pensjonaty z towarzyszącymi im ośrodkami sportów np.: jeździeckimi. Aby wykorzystać istniejący potencjał tych obiektów należy doskonalić ich standard, dostosować infrastrukturę do wymogów architektonicznych, ekologicznych oraz ogólnych uwarunkowań ładu przestrzennego.

W ramach niniejszego *Studium* terenami predysponowanymi do pełnienia funkcji usługowej są przede wszystkim tereny oznaczone na rysunku *Studium* symbolami:

- a) ML – tereny o dominującej funkcji zabudowy letniskowej i rekreacyjnej – w zakresie przeznaczenia pod funkcje rekreacji;
- b) RMU – tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowo-usługowej i zagrodowej – w zakresie przeznaczenia pod funkcje usługowe;
- c) U – tereny o dominującej funkcji zabudowy usługowej;
- d) UP – tereny o dominującej funkcji zabudowy usług publicznych;
- e) UK – tereny o dominującej funkcji zabudowy obiektami sakralnymi;
- f) US – tereny o dominującej funkcji terenów sportu;
- g) PU – tereny o dominującej funkcji zabudowy produkcyjnej oraz usługowej – w zakresie przeznaczenia pod funkcje usługowe;
- h) ZPU – tereny o dominującej funkcji zieleni urządzonej oraz usług – w zakresie funkcji usługowej.

1.6. Funkcja produkcyjna.

Tereny produkcyjne powinny funkcjonować w oparciu o tereny produkcyjno-usługowe PU, a także o tereny o dominującej funkcji terenów obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych i rybackich RU w zakresie dopuszczalnego przeznaczenia pod produkcję rolną i przetwórstwo spożywcze.

Ponadto dopuszcza się lokalizowanie zakładów rzemieślniczych wśród istniejącej zabudowy zagrodowej mieszkaniowej i mieszkaniowo – usługowej pod warunkiem, że dopuszczalne są wyłącznie te z przedsięwzięć kwalifikowanych jako mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których raport oddziaływania na środowisko nie wykaże znaczącego oddziaływania na środowisko.

Funkcji produkcyjna na terenie gminy rozwijana jest także w ramach funkcji górniczej na terenach eksploatacji surowców PG. Funkcjonowanie terenu powinno się wiązać ze szczególnym zachowaniem norm środowiska na terenach przyległych, w szczególności przeznaczonych pod funkcje osadnicze, zgodnie z przepisami odrębnymi. Po zakończeniu eksploatacji wymagane jest przeprowadzenie rekultywacji terenu w kierunku wodnym i rekreacyjnym (turystycznym).

Szczególną uwagę należy zwrócić na potencjalne podjęcie eksploatacji złoża „Łączany”. Od czasu jego udokumentowania wokół złoża zlokalizowano liczne zabudowania mieszkaniowe w sposób znaczący ograniczające możliwość działalności górniczej na dużą skalę. Przed faktycznym rozpoczęciem eksploatacji należy zatem bezwzględnie przeanalizować potencjalny wpływ wydobywania na przyległe tereny mieszkaniowe, w tym w szczególności: hałas i drgania, pylenia, obniżenie poziomu wód gruntowych, degradację krajobrazu, uciążliwości związane z transportem urobku (wszelkie możliwe trasy komunikacyjne prowadzą przez tereny zabudowane), a także zagrożenie bezpieczeństwa. Celowe wydaje się przeanalizowanie skali wydobywania która zminimalizuje presję na mieszkańców i środowisko naturalne, a także rozważenie zaniechania eksploatacji złoża.

Specyficznym rodzajem terenów produkcyjnych są tereny rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii w zakresie fotowoltaiki, klasyfikowane jako tereny przemysłowe w myśl Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 roku w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Niniejsze *Studium* wyznacza tereny rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii w zakresie fotowoltaiki PEF, którego prognozowane oddziaływanie nie powinno przekroczyć granic terenu na jakim będzie lokalizowane.

W ramach niniejszego *Studium* terenami predysponowanymi do pełnienia funkcji produkcyjnej są przede wszystkim tereny oznaczone na rysunku *Studium* symbolami:

- a) PU – tereny o dominującej funkcji zabudowy produkcyjnej oraz usługowej – w zakresie przeznaczenia pod funkcje produkcyjne;
- b) RU – tereny o dominującej funkcji terenów obsługi produkcji rolniczej i rybackiej – w zakresie dopuszczalnego przeznaczenia pod produkcję rolną i przetwórstwo spożywcze;
- c) PG – tereny o dominującej funkcji terenów eksploatacji surowców;
- d) PEF – tereny rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii – farma fotowoltaiczna.

1.7. Funkcja rolnicza.

Na wartościowych arealach rolnych (II – IV klasa bonitacyjna) produkcja rolnicza powinna być ukierunkowana na produkcję polową. Produkcja polowa na gruntach V i VI klasy jest znacznie mniej opłacalna. Preferowana forma ich zagospodarowania to przeznaczenie na użytki zielone. Jako alternatywę dla gospodarstw indywidualnych proponuje się rozwój agroturystyki.

Dopuszcza się zalesianie gruntów klas bonitacyjnych IV-VI.

Dopuszcza się ustalanie w planach miejscowych zakazu zabudowy na gruntach rolnych w granicach jednostek planistycznych oznaczonych symbolem R.

Dopuszcza się lokalizację zabudowy zagrodowej, zabudowy obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych oraz obiektów i urządzeń zlokalizowanych na terenach rolnych na podstawie przepisów odrębnych.

Lokalizowana na takich zasadach zabudowa zagrodowa powinna spełniać warunki określone w poszczególnych obrębach ewidencyjnych dla zabudowy lokalizowanej na terenach oznaczonych na rysunku *Studium* symbolem RMU.

W ramach niniejszego *Studium* terenami szczególnie predysponowanymi do pełnienia funkcji rolniczej są przede wszystkim tereny oznaczone na rysunku *Studium* symbolami:

- a) R – tereny o dominującej funkcji terenów rolniczych;
- b) RMU – tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowo-usługowej i zagrodowej – zakresie zabudowy zagrodowej;
- c) RM – tereny o dominującej funkcji zabudowy zagrodowej w gospodarstwach rolnych;
- d) RU – tereny o dominującej funkcji terenów obsługi produkcji rolniczej i rybackiej – w zakresie dopuszczalnego przeznaczenia pod produkcję rolną i przetwórstwo spożywcze.

1.8. Funkcja leśna.

Ze względu na przeciętną lesistość gminy funkcja gospodarki leśnej należy do uzupełniających funkcji gminy Spytkowice. Może stanowić bazę do rozwoju funkcji turystycznej i rekreacyjnej z jednoczesną ochroną wysokich walorów przyrodniczych.

Nadrzędnym celem ochrony ekosystemów leśnych jest utrzymanie i odtwarzanie ich charakteru, zbliżonego do pierwotnego oraz naturalnego, a także prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej związanej z pozyskiwaniem drewna. Gospodarka leśna na omawianym terenie prowadzona jest w oparciu o plany urządzenia lasu, sporządzane przez ich administratorów.

Racjonalna gospodarka leśna zapewnia: ochronę gleb i terenów szczególnie narażonych na zniszczenie lub uszkodzenie oraz ochronę wód powierzchniowych i głębinowych. Właściwa gospodarka leśna pozwala miejscowym lasom na spełnianie różnych funkcji, które można podzielić na dwie podstawowe grupy: funkcja produkcyjna i pozaprodukcyjna. Funkcje produkcyjne (gospodarcze) lasu polegają na zdolności do produkcji biomasy i ciągłego powtarzania tego procesu, co umożliwia trwałe użytkowanie drewna i surowców nieдрzewnych pozyskiwanych z lasu, w tym użytków gospodarki łowieckiej. Do funkcji pozaprodukcyjnych zaliczyć należy: funkcje ekologiczne i społeczne. Funkcje ekologiczne wyrażają się między innymi korzystnym wpływem lasów na kształtowanie: klimatu, atmosfery, regulacji obiegu wody w przyrodzie, ochronę gleb przed erozją i krajobrazu przed stepowaniem, zachowanie potencjału biologicznego (różnorodność gatunków i ekosystemów) i różnorodności krajobrazu. Funkcje społeczne lasu kształtują głównie korzystne warunki: zdrowotne, rekreacyjne, turystyczne i edukacyjne dla społeczeństwa. Produkcja drewna jest tutaj ograniczona ze względu na pełnione funkcje pozaprodukcyjne. Dlatego też zagospodarowanie tych lasów winno mieć na celu trwałość utrzymania drzewostanu z zachowaniem w nich walorów estetycznych – krajobrazowych.

Dopuszcza się funkcjonowanie i rozbudowę istniejących obiektów i urządzeń zlokalizowanych na terenach leśnych na podstawie przepisów odrębnych.

Zgodnie z zapisami rozdziału 2. „Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone z zabudowy” części II „Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Spytkowice” *Studium*, dopuszcza się zalesianie gruntów rolnych klas bonitacyjnych IV-VI.

W ramach niniejszego *Studium* terenami szczególnie predysponowanymi do pełnienia funkcji gospodarki leśnej są przede wszystkim tereny oznaczone na rysunku *Studium* symbolami: ZL – tereny o dominującej funkcji lasów.

2. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY PRZEZNACZONE POD ZABUDOWĘ ORAZ TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY.

2.1. Metodologia ustaleń studium w zakresie kierunków i wskaźników dotyczących zagospodarowania oraz użytkowania terenów.

Kierując się zasadą optymalizowania zasad zagospodarowania przestrzennego w odniesieniu do istniejących uwarunkowań, określono zasady zagospodarowania terenu w podziale na jednostki planistyczne, określane w zakresie poszczególnych obrębów ewidencyjnych.

Dla poszczególnych funkcji terenu w ramach jednostek planistycznych określono zasady i wskaźniki zagospodarowania w postaci ustaleń ujętych w podrozdziale 2.2 i 2.3. Dodatkowo w rozdziale 16. określono wytyczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, odnoszące się zarówno do zasad i wskaźników zagospodarowania poszczególnych jednostek planistycznych, jak i do pozostałych ustaleń *Studium*.

TABELA 161: Gmina Spytkowice – zestawienie ilości jednostek planistycznych w podziale na obręby ewidencyjne.

PRZEZNACZENIE TERENU	LICZBA JEDNOSTEK PLANISTYCZNYCH W RAMACH JEDNOLITEGO PRZEZNACZENIA TERENU							
	1 – Bachowice	2 – Lipowa	3 – Miejsce	4 – Pótwieś	5 – Ryczów	6 – Spytkowice	7 – Miejsce-Wiśnicz	8 – Spytkowice-Wiśnicz
MN	9	1	2		9	15		
ML				1		2		
RMU	30	3	6	9	24	37		
U	1		1		9	8		
UP	1		1		1	4		
UK	1		1		2	3		
US	2		4		1	9		
PU	2				3	7		
PG	1				1			1
PEF					1			
R	19	1	9	9	19	24	2	3
RM							1	
RU	1			1		3		
ZL	97		3	12	36	32		7
ZPU					1	1		
ZP	7					7	2	2
ZC	1				1	1		
WS	1	1	2	2	4	8		3
G						1		
K	1					1		
W	4			1	3	5		
TW							1	
KS				1		1		
KDG				2	1	2		
KDZ	1		2		4	3		
KDL	2				3	8		
KK			1	1	1	2		

2.2. Podstawowe zasady zagospodarowania poszczególnych jednostek planistycznych.

Dla wyznaczonych zgodnie z rysunkiem *Studium* jednostek planistycznych określono przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu. Podstawowe zasady przedstawione poniżej oraz ustalenia dla terenów w poszczególnych jednostkach planistycznych, należy rozumieć łącznie z zasadami szczegółowymi określonymi w podrozdziale 2.3.

Ilekoć w ustaleniach mowa jest o funkcjach podstawowych terenów oznacza to, że w ramach danej jednostki planistycznej wyznaczonej w *Studium*, przy miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy przeznaczyć nie mniej niż połowę powierzchni pod funkcje określone jako funkcje podstawowe. Dopuszczalne jest wyznaczanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, w ramach danej jednostki planistycznej ustalonej w *Studium*, wyodrębnionych terenów zarówno z katalogu przeznaczeń podstawowych jak i uzupełniających – w tym ich łączenie lub wybór dostosowany do uwarunkowań. Z tego też względu dopuszczalne z punktu widzenia zgodności ze *Studium* jest wyznaczanie w miejscowych planach zagospodarowania terenów przeznaczonych wyłącznie pod funkcje określone jako uzupełniające pod warunkiem, że łączna ich powierzchnia nie przekroczy połowy powierzchni jednostki planistycznej ustalonej w *Studium* (patrz rozdział 18. części II niniejszego *Studium*).

Podane dla każdej kategorii jednostek planistycznych przeznaczenia podstawowe i uzupełniające należy traktować jak katalog dopuszczalnych i wskazanych kierunków zagospodarowania, a nie zaś jak zestaw przeznaczeń obowiązkowy do łącznego ustalania każdorazowo dla wyznaczanych terenów.

TERENY ZABUDOWY MIESZKANIOWO-USŁUGOWEJ:

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **MN – tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej;
- 2) funkcja uzupełniająca: tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej, w tym usługi agroturystyki, usługi, zieleni urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
- 3) dopuszcza się przeznaczanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego jednostkowych nieruchomości na cele usługowe związane z zabudową mieszkaniową, szczególnie pod usługi handlu, gastronomii lub usługi publiczne (zdrowia, oświaty, kultury);
- 4) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 12m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **ML – tereny o dominującej funkcji zabudowy letniskowej i rekreacyjnej** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy letniskowej, tereny zabudowy rekreacyjnej;
- 2) funkcja uzupełniająca: tereny zabudowy usług turystyki, tereny sportu i rekreacji, zieleni urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
- 3) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 10m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **RMU – tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowo-usługowej oraz zagrodowej** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy zagrodowej w gospodarstwach rolnych, zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, zabudowa mieszkaniowo-usługowa, zabudowa letniskowa i rekreacyjna, zabudowa usługowa, w tym obiekty sakralne i usługi turystyki;
- 2) funkcja uzupełniająca: istniejące tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej na cele socjalne, tereny zabudowy wielorodzinnej zabudowanej budynkami do 4 lokali mieszkalnych, tereny sportu i rekreacji, tereny nieuciążliwej zabudowy produkcyjnej (rzemieślniczej), tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, zieleni urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;

- 3) tereny nieuciążliwej zabudowy produkcyjnej (rzemieślniczej) oraz tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych pod warunkiem, że dopuszczalne są wyłącznie te z przedsięwzięć kwalifikowanych jako mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których raport oddziaływania na środowisko nie wykaże znaczącego oddziaływania na środowisko;
- 4) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 15m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **U – tereny o dominującej funkcji zabudowy usługowej** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy usługowej;
- 2) funkcja uzupełniająca: tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej, tereny sportu i rekreacji, zieleń urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
- 3) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 15m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **UP – tereny o dominującej funkcji zabudowy usług publicznych** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy usług publicznych;
- 2) funkcja uzupełniająca: usługi innego typu niż wymienione w pkt 1, zabudowa mieszkaniowa związana z funkcjami usługowymi, tereny sportu i rekreacji, zieleń urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, urządzenia infrastruktury technicznej;
- 3) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 15m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **UK – tereny o dominującej funkcji zabudowy obiektami sakralnymi** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy obiektami sakralnymi;
- 2) funkcja uzupełniająca: usługi towarzyszące funkcji podstawowej, zabudowa mieszkaniowa związana z funkcjami usługowymi, tereny sportu i rekreacji, zieleń urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, urządzenia infrastruktury technicznej;
- 3) maksymalna wysokość nowej zabudowy funkcji podstawowej: 25m;
- 4) maksymalna wysokość nowej zabudowy funkcji uzupełniającej: 15m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **US – tereny o dominującej funkcji terenów sportu i rekreacji** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny sportu i rekreacji, z zastrzeżeniem pkt 2;
- 2) funkcja podstawowa dla jednostek oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami 3.1US, 3.3US, 3.4US, 6.3US i 6.5US, zlokalizowanych w granicach obszarów Natura 2000: boiska sportowe zielone – nie kryte, terenowe urządzenia sportu i rekreacji – nie kryte, typu campingowego;
- 3) funkcja uzupełniająca: usługi, zieleń urządzona i nieurządzona, drogi wewnętrzne, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, urządzenia infrastruktury technicznej, z zastrzeżeniem pkt 4;
- 4) funkcja uzupełniająca dla jednostek oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami 3.1US, 3.3US, 3.4US, 6.3US i 6.5US, zlokalizowanych w granicach obszarów Natura 2000: sieci infrastruktury technicznej, zieleń urządzona i zadrzewienia, drogi dojazdowe, miejsca postojowe, ścieżki rowerowe;
- 5) dopuszcza się lokalizowanie urządzeń związanych z podstawową funkcją terenu, a także obiektów małej architektury;
- 6) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 15m;
- 7) zakaz lokalizacji zabudowy mieszkaniowej oraz mieszkaniowo-usługowej.

TERENY ZABUDOWY PRODUKCYJNEJ:

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **PU** – **tereny o dominującej funkcji zabudowy produkcyjnej oraz usługowej** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy produkcyjnej, produkcyjno-usługowej oraz usługowej, bazy, składy, magazyny;
- 2) funkcja uzupełniająca: zieleni urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi dojazdowe oraz wewnętrzne, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej, w tym maszty infrastrukturalne;
- 3) wprowadza się zakaz lokalizowania zabudowy mieszkaniowej (dopuszczalna funkcja lokali mieszkalnych dla właścicieli lub zarządców obiektów);
- 4) dopuszcza się lokalizowanie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
- 5) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 15m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **PG** – **tereny o dominującej funkcji terenów eksploatacji surowców** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny eksploatacji surowców;
- 2) dopuszcza się prowadzenie eksploatacji w ramach uzyskanej koncesji, na zasadach określonych w przepisach odrębnych;
- 3) dopuszcza się lokalizowanie zabudowy związanej z prowadzoną działalnością wydobywczą na warunkach określonych jak dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolem PU;
- 4) po zakończeniu eksploatacji i po wygaśnięciu koncesji w ramach rekultywacji dopuszcza się wprowadzanie funkcji rekreacyjnej wraz z niezbędną infrastrukturą, zielenią i wodami powierzchniowymi pod warunkiem zgodności z koncepcją rekultywacji terenu;
- 5) po wygaśnięciu koncesji dopuszczenie realizacji obiektów i urządzeń związanych z funkcją rekreacyjną;
- 6) dopuszcza się częściowe zagospodarowanie terenu pod eksploatację.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **PEF** – **tereny rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii - farma fotowoltaiczna** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii – farma fotowoltaiczna;
- 2) funkcja uzupełniająca: tereny zabudowy usługowej towarzyszącej funkcji podstawowej terenu, zieleni urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi dojazdowe oraz wewnętrzne, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, urządzenia infrastruktury technicznej, w tym maszty infrastrukturalne;
- 3) dopuszczenie lokalizacji urządzeń fotowoltaicznych o mocy powyżej 100 kW;
- 4) wprowadza się zakaz lokalizowania zabudowy mieszkaniowej;
- 5) dopuszcza się lokalizowanie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
- 6) strefę oddziaływania równoznaczną z granicą jednostki planistycznej.

TERENY UŻYTKOWANE ROLNICZO:

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **R** – **tereny o dominującej funkcji terenów rolnych** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: uprawy polowe;
- 2) funkcja uzupełniająca: zabudowa zagrodowa, tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, obiekty małej architektury, w tym służące obsłudze ruchu turystycznego, punkty widokowe, drogi transportu rolnego,

istniejące kompleksy terenów leśnych, zadrzewienia śródpolne, trasy turystyczne, ciągi piesze, ścieżki i trasy rowerowe, wody powierzchniowe, w tym stawy rybne, urządzenia infrastruktury technicznej, w tym obiekty hydrotechniczne oraz urządzenia służące do poboru wody i zaopatrzenia w wodę;

- 3) dopuszcza się wyznaczanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zwartych terenów przeznaczonych pod tereny zabudowy zagrodowej i tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych;
- 4) dopuszcza się zalesianie gruntów rolnych klas bonitacyjnych IV-VI;
- 6) możliwość włączenia terenów lub części terenów w granicach udokumentowanych złóż kopalin do terenów eksploatacji surowców – w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego dopuszcza się wyodrębnienie na cele eksploatacji surowców oraz przeprowadzenie procedury wyłączenia z produkcji rolnej;
- 7) dopuszcza się lokalizację inwestycji infrastrukturalnych i drogowych, w tym magistrali infrastruktury technicznej o znaczeniu ponadlokalnym.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **RM – tereny o dominującej funkcji terenów zabudowy zagrodowej w gospodarstwach rolnych** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy zagrodowej w gospodarstwach rolnych;
- 2) funkcja uzupełniająca: tereny rolnicze, zieleń urządzona i nieurządzona, urządzenia infrastruktury technicznej;
- 3) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 11m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **RU – tereny o dominującej funkcji terenów obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych i rybnych** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rybnych, tereny produkcji rolnej, uprawy polowe;
- 2) funkcja uzupełniająca: zabudowa zagrodowa w gospodarstwach rolnych i rybnych, obiekty małej architektury, w tym służące obsłudze ruchu turystycznego, zieleń urządzona i nieurządzona, urządzenia infrastruktury technicznej;
- 3) dopuszcza się usługi wynikające z zapotrzebowania mieszkańców;
- 4) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 12m, z zastrzeżeniem dopuszczenia lokalizacji nowych obiektów gospodarczych o maksymalnej wysokości 20m.

TERENY ZIELENI I WÓD:

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **ZL – tereny o dominującej funkcji lasów** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny lasów w rozumieniu przepisów odrębnych, zadrzewienia, istniejące kompleksy użytków rolnych;
- 2) funkcja uzupełniająca: obiekty małej architektury, w tym służące obsłudze ruchu turystycznego, punkty widokowe, drogi leśne, trasy turystyczne, ciągi piesze, ścieżki i trasy rowerowe, wody powierzchniowe, urządzenia infrastruktury technicznej, w tym obiekty hydrotechniczne oraz urządzenia służące do poboru wody i zaopatrzenia w wodę;
- 3) ustala się zakaz zabudowy, z wyjątkiem obiektów związanych z użytkowaniem i zagospodarowaniem terenów lasów w rozumieniu przepisów odrębnych;
- 4) dopuszcza się użytkowanie rekreacyjne lasów, w tym na cele wypoczynku;
- 5) dopuszcza się zalesianie istniejących kompleksów rolnych;
- 6) możliwość włączenia terenów lub części terenów w granicach udokumentowanych złóż kopalin do terenów eksploatacji surowców – w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego dopuszcza się

wyodrębnienie na cele eksploatacji surowców oraz przeprowadzenie procedury wyłączenia z produkcji leśnej;

- 7) dopuszcza się lokalizację inwestycji infrastrukturalnych i drogowych, w tym magistrali infrastruktury technicznej o znaczeniu ponadlokalnym.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **ZP – tereny o dominującej funkcji zieleni urządzonej** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zieleni urządzonej;
- 2) funkcja uzupełniająca: tereny sportu i rekreacji, wody powierzchniowe, ciągi piesze i rowerowe;
- 3) dopuszcza się lokalizację obiektów małej architektury i pomników oraz obiektów i urządzeń związanych z pełnioną funkcją;
- 4) rekultywację nieczynnego składowiska odpadów w ramach terenu oznaczonego na rysunku *Studium* symbolem 6.2ZP.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **ZPU – tereny o dominującej funkcji terenów zieleni urządzonej oraz zabudowy usługowej** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zieleni urządzonej – parki, tereny zabudowy usługowej;
- 2) funkcja uzupełniająca: wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty małej architektury, urządzenia infrastruktury technicznej oraz obiekty i urządzenia związane z funkcją parkową i usługową;
- 3) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 12m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **ZC – tereny cmentarzy** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny cmentarzy;
- 2) funkcja uzupełniająca: tereny zieleni urządzonej, obiekty małej architektury, usługi towarzyszące funkcji podstawowej, w tym obiekty sakralne, usługi handlu i kultury;
- 3) zagospodarowanie i użytkowanie w oparciu o przepisy odrębne.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **WS – tereny wód powierzchniowych** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny wód powierzchniowych – cieki i zbiorniki wodne;
- 2) funkcja uzupełniająca: obiekty i urządzenia hydrotechniczne, tereny zieleni urządzonej i nieurządzonej, ciągi piesze;
- 3) dopuszcza się użytkowanie rekreacyjne oraz wprowadzanie urządzeń związanych z funkcją rekreacyjną, z zastrzeżeniem pkt 4;
- 4) dla jednostek lub części jednostek oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami 3.1WS, 3.2WS, 6.1WS, 6.2WS, 6.3WS, 6.4WS, 6.5WS, 8.1WS, 8.2WS i 8.3WS, zlokalizowanych w granicach obszarów Natura 2000, użytkowanie rekreacyjne oraz wprowadzanie urządzeń związanych z funkcją rekreacyjną dopuszcza się wyłącznie w zakresie: ścieżek turystycznych, szlaków turystycznych, dróg rowerowych oraz obiektów małej architektury służących rekreacji.

TERENY INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ:

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **G – tereny obiektów i urządzeń zaopatrzenia w gaz** ustala się:

- 1) przeznaczenie podstawowe: tereny obiektów i urządzeń zaopatrzenia w gaz;

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

- 2) przeznaczenie uzupełniające: zabudowa związana z obsługą obiektu, zieleń urządzona i nieurządzona, drogi dojazdowe i wewnętrzne, ciągi pieszo-jezdne i piesze, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
- 3) użytkowanie zgodnie z przepisami odrębnymi.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **K – tereny obiektów i urządzeń unieszkodliwiania ścieków** ustala się:

- 1) przeznaczenie podstawowe: tereny obiektów i urządzeń unieszkodliwiania ścieków – oczyszczalnie ścieków;
- 2) przeznaczenie uzupełniające: zabudowa związana z obsługą obiektu, zieleń urządzona i nieurządzona, drogi dojazdowe i wewnętrzne, ciągi pieszo-jezdne i piesze, parkingi, urządzenia infrastruktury technicznej;
- 3) w ramach przeznaczenia uzupełniające dla terenu 6.1K dodatkowo dopuszcza się tereny rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii – farma fotowoltaiczna;
- 4) użytkowanie zgodnie z przepisami odrębnymi;
- 5) dopuszcza się ustanawianie, zmianę i znoszenie stref ograniczonego użytkowania;
- 6) dopuszczenie docelowego zagospodarowania terenu 1.1K jako tereny usługowe, po likwidacji oczyszczalni ścieków
- 7) dla terenu 6.1K dopuszczenie lokalizacji urządzeń fotowoltaicznych o mocy powyżej 100 kW.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **W – tereny obiektów i urządzeń zaopatrzenia w wodę** ustala się:

- 1) przeznaczenie podstawowe: tereny obiektów i urządzeń zaopatrzenia w wodę, ujęcia wody, studnie, zbiorniki wyrównawcze;
- 2) przeznaczenie uzupełniające: zabudowa związana z obsługą obiektu, zieleń urządzona i nieurządzona, drogi dojazdowe i wewnętrzne, ciągi pieszo-jezdne i piesze, parkingi, urządzenia infrastruktury technicznej;
- 3) użytkowanie zgodnie z przepisami odrębnymi;
- 4) dopuszcza się ustanawianie, zmianę i znoszenie stref ochrony pośredniej i bezpośredniej.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **TW – tereny infrastruktury transportowej** ustala się:

- 1) przeznaczenie podstawowe: tereny obiektów związanych z transportem, w tym: taśmociągi i podajniki do transportu urobku, przystanie, pomosty cumownicze oraz inne budowle i urządzenia umożliwiające przybijanie, cumowanie i załadunek barek rzecznych;
- 2) przeznaczenie uzupełniające: zabudowa związana z obsługą obiektu, zieleń urządzona i nieurządzona, drogi dojazdowe i wewnętrzne, ciągi pieszo-jezdne i piesze, parkingi, urządzenia infrastruktury technicznej.
- 3) dla części terenu 7.1TW położonego w granicach strefy ochronnej wału przeciwpowodziowego obowiązują ograniczenia w zagospodarowaniu terenu wynikające z ustawy Prawo wodne.

TERENY KOMUNIKACJI:

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **KS – tereny obsługi komunikacji** ustala się:

- 1) przeznaczenie podstawowe: tereny obsługi komunikacji – miejsca obsługi podróżnych, parkingi;
- 2) przeznaczenie uzupełniające: zieleń urządzona i nieurządzona, drogi wewnętrzne, ciągi pieszo-jezdne i piesze, urządzenia infrastruktury technicznej.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **KDG – tereny dróg głównych** ustala się:

- 1) zagospodarowanie zgodnie z przepisami odrębnymi;

- 2) dopuszcza się wykonywanie remontów w istniejących liniach rozgraniczających;
- 3) dopuszcza się poszerzanie terenu drogi na tereny sąsiednie;
- 4) dopuszcza się wprowadzenie zieleni izolacyjnej i ozdobnej oraz lokalizację nie ograniczających bezpieczeństwa ruchu reklam, obiektów małej architektury.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **KDZ – tereny dróg zbiorczych** ustala się:

- 1) zagospodarowanie zgodnie z przepisami odrębnymi;
- 2) dopuszcza się wykonywanie remontów w istniejących liniach rozgraniczających;
- 3) dopuszcza się poszerzanie terenu drogi na tereny sąsiednie;
- 4) dopuszcza się wprowadzenie zieleni izolacyjnej i ozdobnej oraz lokalizację nie ograniczających bezpieczeństwa ruchu reklam, obiektów małej architektury.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **KDL – tereny dróg lokalnych** ustala się:

- 1) zagospodarowanie zgodnie z przepisami odrębnymi;
- 2) dopuszcza się wykonywanie remontów w istniejących liniach rozgraniczających;
- 3) dopuszcza się poszerzanie terenu drogi na tereny sąsiednie;
- 4) dopuszcza się wprowadzenie zieleni izolacyjnej i ozdobnej oraz lokalizację nie ograniczających bezpieczeństwa ruchu reklam, obiektów małej architektury.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **KK – tereny kolejowe** ustala się:

- 1) przeznaczenie podstawowe: tereny kolejowe, stanowiące tereny zamknięte;
- 2) przeznaczenie dopuszczalne: tereny zabudowy mieszkaniowej, tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej, tereny zabudowy usługowej, tereny składów i magazynów, drogi, zieleń urządzona, urządzenia infrastruktury technicznej;
- 3) zagospodarowanie zgodnie z przepisami odrębnymi;
- 4) dopuszcza się wprowadzenie zieleni izolacyjnej i ozdobnej oraz lokalizację nie ograniczających bezpieczeństwa ruchu reklam, obiektów małej architektury.

2.3. Szczegółowe zasady i wskaźniki zagospodarowania jednostek planistycznych.

WSKAŹNIKI INTENSYWNOŚCI ZABUDOWY I POWIERZCHNI BIOLOGICZNIE CZYNNEJ

W celu prawidłowego kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu określa się maksymalne wskaźniki powierzchni zabudowanej i minimalne wskaźniki powierzchni biologicznie czynnej:

- 1) dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolem **MN**:
 - a) maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowanej: 60%,
 - b) minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej: 35%,
- 2) dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolem **ML**:
 - a) maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowanej: 75%,
 - b) minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej: 25%,
- 3) dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolem **RMU**:
 - a) maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowanej dla działek zabudowanych: 80%,
 - b) maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowanej dla działek niezabudowanych: 70%,
 - c) minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej dla działek zabudowanych: 10%,
 - d) minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej dla działek niezabudowanych: 30%,
- 4) dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **U**:

**STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

- a) maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowanej: 80%,
- b) minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej: 15%,
- 5) dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **UP, UK, KS**:
 - a) maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowanej: 70%,
 - b) minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej: 20%,
- 6) dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolem **US**, z zastrzeżeniem pkt 7:
 - a) maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowanej: 50%,
 - b) minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej: 10%,
- 7) dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **3.1US, 3.3US, 3.4US, 6.3US i 6.5US**:
 - a) maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowanej: 20%,
 - b) minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej: 50%,
- 8) dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolem **RU**:
 - a) maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowanej: 80%,
 - b) minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej: 20%,
- 9) dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **PU**:
 - a) maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowanej: 90%,
 - b) minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej: 10%;
- 10) dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **ZP,U, RM, TW**:
 - a) maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowanej: 40%,
 - b) minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej: 55%.

Określonych powyżej granicznych wartości wskaźników nie stosuje się dla:

- obszarów i obiektów wpisanych do rejestru zabytków;
- działek istniejących, w tym o powierzchniach nie spełniających warunków minimalnej powierzchni działki określonej dla danej jednostki planistycznej, szczególnie gdy są zlokalizowane w obrębie terenów zabudowanych;
- nowo wydzielanych działek budowlanych, zlokalizowanych w obrębie terenów zabudowanych, w bezpośrednim sąsiedztwie których pozostałe działki już zabudowane i zagospodarowane nie spełniają warunków granicznych wartości wskaźników określonych w niniejszym *Studium*;
- działek, na których realizowana jest przebudowa i rozbudowa istniejącej zabudowy.

W wyżej określonych przypadkach maksymalne wskaźniki powierzchni zabudowanej i minimalne wskaźniki powierzchni biologicznie czynnej należy ustalać w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem lokalnych uwarunkowań.

ZASADY PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI

Ustala się następujące minimalne powierzchnie nowo wydzielanych działek budowlanych w obrębie poszczególnych jednostek planistycznych:

- dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i letniskowej – 400m²;
- dla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, mieszkaniowo-usługowej i rzemieślniczej – 600m²;
- dla zabudowy zagrodowej – 3000m²;
- dla zabudowy usługowej – 400m²;
- dla zabudowy produkcyjnej, wytwórczej i magazynów – 800m².

Dopuszcza się lokalizowanie zabudowy na działkach istniejących, mniejszych niż podane powyżej.

Ponadto w zakresie podziału i scalania nieruchomości:

- dopuszcza się scalanie i wtórny podział działek na terenach zainwestowanych zgodnie z warunkami jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie oraz z zapewnieniem dostępu do drogi publicznej dla podzielonych nieruchomości zgodnie z przepisami odrębnymi;
- określane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego minimalne powierzchnie działek wydzielanych w wyniku scalenia i wtórnego podziału należy ustalać jako nie mniejsze niż określone powyżej minimalne powierzchnie nowo wydzielanych działek budowlanych;
- pod urządzenia infrastruktury technicznej oraz w celu wytyczenia dróg wewnętrznych, ciągów pieszych, rowerowych, miejsc postojowych lub budowy przepompowni ścieków, dodatkowych stacji transformatorowych dopuszcza się wydzielenie działek o wielkościach i na warunkach wynikających z potrzeb.

USTALENIA W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA ZABUDOWY I ZAGOSPODAROWANIA TERENÓW

W zakresie kształtowania zabudowy postuluje się:

- lokalizowanie zabudowy o geometrii dachu nawiązującej do zabudowy sąsiadującej w zakresie kształtu i nachylenia połaci dachowych;
- w ramach nowych zespołów zabudowy oraz uzupełniania i kontynuacji zabudowy istniejącej stosowanie ujednoliconych parametrów zabudowy w zakresie kubatury, wysokości, geometrii dachu, nachylenia połaci dachowych oraz układzie głównej kalenicy do drogi;
- dla zabudowy mieszkaniowej, mieszkaniowo-usługowej i zagrodowej stosowanie dachów stromych, regularnych, symetrycznych;
- dla zabudowy usługowej i produkcyjnej, w tym produkcji rolnej dopuszcza się stosowanie dachów płaskich;
- dla zabudowy o dachach stromych stosowanie pokrycia dachów z materiałów ceramicznych lub z materiałów o fakturze i barwie odpowiadającej pokryciu ceramicznemu;
- lokalizowanie zabudowy nawiązującej charakterem do tradycyjnej lokalnej architektury;
- lokalizowanie zabudowy o kolorystyce dachów i elewacji ujednoliconym dla zespołów zabudowy, nie stanowiącej dysharmonii w przestrzeni, w szczególności lokalizowanie zabudowy o kolorystyce dachów utrzymanej w odcieniach czerwieni, brązu i szarości.

Ponadto proponuje się w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego:

- lokalizowanie zabudowy o ujednoliconym układzie głównej kalenicy do drogi w ramach poszczególnych układów zabudowy w przypadku możliwości ich wyodrębnienia,
- ustalanie zakazu lokalizowania budynków w postaci dominant, stanowiących konkurencję przestrzenną dla istniejącego układu ruralistycznego, w odniesieniu do jego ekspozycji;
- ustalanie parametrów i wytycznych kształtowania zabudowy w zakresie detalu architektonicznego, rozplanowania otworów okiennych i kolorystyki;
- ustalanie wymogów dotyczących lokalizowania obiektów małej architektury jako elementu uzupełniającego i wzbogacającego kompozycję przestrzenną;
- ustalanie linii zabudowy umożliwiającej kontynuację i zachowanie rytmu oraz kompozycji zabudowy w ramach układu;
- ustalanie wymogów w zakresie lokalizowania nośników reklamowych;
- ustalanie zasad rewitalizacji i odtwarzania układów zieleni komponowanej oraz historycznie uzasadnionej nawierzchni dróg.

Dla terenów otwartych (głównie terenów rolniczych i terenów wód powierzchniowych) celem zachowania i ochrony wartości krajobrazowych postuluje się:

- zachowanie, odtwarzanie i uzupełnianie elementów zieleni śródpolnej, wzbogacającej krajobraz;
- ochronę ekspozycji miejscowości, w szczególności stref cennych kulturowo układów ruralistycznych wsi, z dróg i innych punktów obserwacyjnych.

OGRANICZENIA W ZABUDOWIE I ZAGOSPODAROWANIU TERENÓW

Lokalizacja funkcji dopuszczonych w ramach poszczególnych jednostek planistycznych winna uwzględniać ograniczenia wynikające przede wszystkim z:

- obszarów szczególnego zagrożenia powodzią;
- obszarów narażonych na lokalne podtopienia;
- stref ochronnych wałów przeciwpowodziowych;
- terenów zagrożonych ruchami masowymi;
- obszarów osuwisk;
- stref sanitarnych cmentarza;
- stref technicznych od linii elektroenergetycznych;
- stref kontrolowanych od gazociągów;
- stref bezpośrednich i pośrednich ochrony ujęć wody;
- ochrony stanowisk archeologicznych oraz obiektów wpisanych do rejestru zabytków;
- stref ścisłej ochrony konserwatorskiej, ochrony krajobrazu i ochrony archeologicznej;
- ochrony Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 444 „Dolina Rzeki Skawa”;
- obszarów Natura 2000 „Dolina Dolnej Skawy” i „Wiślicka”;
- otuliny Rudniańskiego Parku Krajobrazowego;
- ochrony pomników przyrody;
- postulowanych rezerwatów przyrody „Bachowiec” i „Spytkowice” wraz z otulinami;
- postulowanych użytków ekologicznych „Łączany, „Starorzecze Wisły” i „Górki Bachowskie i Spytkowskie”;
- korytarzy ekologicznych;
- ochrony złóż surowców: „Bachowice”, „Łączany”, „Spytkowice”, „Wisła Północ” i „Wiślicz”
- ustanowienia obszaru górniczego i terenu górniczego „Wiślicz”.

POZOSTAŁE USTALENIA I REGULACJE

Dopuszcza się odstępstwa od określonej dla poszczególnych jednostek planistycznych maksymalnej wysokości zabudowy w przypadku:

- zabudowy o charakterze zabytkowym, obiektów sakralnych i dominant przestrzennych, w tym w przypadku ich przebudowy i rozbudowy;
- pojedynczej zabudowy lub zespołów zabudowy lokalizowanej na terenach o zróżnicowanych warunkach fizjograficznych, celem dostosowania ich wysokości do zabudowy na terenach sąsiednich;
- pojedynczej zabudowy lub zespołów zabudowy lokalizowanej w miejscach szczególnie eksponowanych, ze względu na konieczność indywidualnego kształtowania;
- przebudowy i nadbudowy budynków, szczególnie związanej ze zmianą geometrii dachów.

W przypadkach określonych powyżej maksymalną wysokość zabudowy należy określać indywidualnie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

2.4. Tereny wyłączone z zabudowy.

Ustalenia *Studium* wprowadzają zakaz zabudowy obiektami kubaturowymi na terenach lasów ZL (w rozumieniu zakazu zabudowy określonego dla lasów w przepisach odrębnych).

Dopuszcza się możliwość ustalania zakazów zabudowy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego w wyniku szczegółowo przeprowadzonej analizy uwarunkowań, szczególnie dla terenów: gleb II-III klasy bonitacyjnej w granicach jednostek planistycznych R oraz w obszarze szczególnego zagrożenia powodzią.

3. OBSZARY I ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I UZDROWISK.

3.1. Obszary i obiekty objęte ochroną.

Na obszarze gminy Spytkowice ochronie przyrodniczej podlegają:

- Obszar Natura 2000 „Dolina Dolnej Skawy” (kod PLB 120005 – OSO Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków);
- Obszar Natura 2000 „Wiślicka” (kod PLH 120084 – SOO Specjalny Obszar Ochrony);
- otulina Rudniańskiego Parku Krajobrazowego;
- pomniki przyrody;
- gatunki roślin i zwierząt prawnie chronionych.

Dla obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku ustala się zasady gospodarowania i ochrony wynikające z zapisów ww. ustawy.

Ponadto zgodnie z zapisami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego ochronie podlegają korytarz ekologiczny Doliny Wisły oraz korytarz ekologiczny Beskid Mały – Zator, obejmujący swoim zasięgiem praktycznie cały obszar gminy Spytkowice.

3.2. Obszary proponowane do objęcia ochroną.

Obecne zabezpieczenie najwartościowszych pod względem krajobrazowym i przyrodniczym terenów gminy Spytkowice w postaci 2 obszarów NATURA 2000 oraz 58 pomników przyrody nie jest wystarczające z punktu widzenia potrzeb związanych z ochroną przyrody i środowiska. W obrębie gminy wytypowano 6 dodatkowych obszarów (1 park krajobrazowy, 2 rezerваты przyrody i 3 użytki ekologiczne), które wyróżniają się walorami przyrodniczymi w skali lokalnej i zasługują na ochronę. Zasadność wyboru rezerwatów przyrody i użytków ekologicznych poparto wynikami inwentaryzacji przyrodniczej przeprowadzonej w sezonie wegetacyjnym 1998 roku przez zespół, który opracował *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Spytkowice* z 1999 roku (Polska Akademia Nauk, Instytut Podstaw Inżynierii Środowiska, Zabrze).

Niniejsze *Studium* podtrzymuje rekomendacje do postulowanego utworzenia:

- parku krajobrazowego Stawów Zatorskich;
- rezerwat przyrody (faunistyczny) „Spytkowice”;
- rezerwat przyrody (fitocenotyczny lasów) „Bachowiec”;
- użytku ekologicznego „Łączany”;
- użytku ekologicznego „Starorzecze Wisły”;

- użytku ekologicznego „Górki Bachowskie i Spytkowskie”.

Szczegółową charakterystykę powyższych obszarów przedstawiono w rozdziale 1.10.10. części I niniejszego Studium, natomiast ich granice przedstawiono na rysunku Studium.

3.3. Ochrona powietrza.

W celu obniżenia negatywnego wpływu emisji zanieczyszczeń do powietrza należy:

- maksymalizować stosowanie ekologicznych paliw do celów grzewczych (energia elektryczna, gaz, oleje opałowe itp.),
- wprowadzić alternatywne, ekologiczne systemy wytwarzania ciepła i energii (kolektory słoneczne, pompy ciepła, kotłownie na biomasę: zrębki wierzby energetycznej itd.),
- poprawić stan techniczny dróg, w celu zmniejszenia emisji spalin,
- prowadzić akcję edukacyjną i informacyjną dla mieszkańców gminy o aktualnych, korzystnych dla środowiska systemach spalania paliw,
- egzekwować utrzymywanie czystości dróg przez rolników i firmy nawożące na ich nawierzchnię błoto oraz inne zanieczyszczenia powodujące po wysuszeniu intensywne pylenie,
- tworzyć naturalne bariery izolacyjne (bufory zanieczyszczeń) wzdłuż ciągów komunikacyjnych, promować i zwiększać atrakcyjność zbiorowych i proekologicznych środków transportu.

3.4. Ochrona wód powierzchniowych.

Wody powierzchniowe należy chronić przed zanieczyszczeniem w sposób kompleksowy zgodnie z najnowszymi technologiami i obowiązującymi przepisami z wykorzystaniem istniejących obiektów infrastruktury technicznej. Aby to osiągnąć należy:

- uregulować gospodarkę ściekową tego obszaru poprzez modernizację i rozwój systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków,
- zachować w pełni ciągi zieleni łęgowej wzdłuż brzegów rzek,
- modernizować obiekty i urządzenia zaopatrzenia w wodę,
- prowadzić edukację ekologiczną w zakresie oszczędzania wody,
- stosować kodeks dobrych praktyk rolniczych i planów nawozowych,
- ograniczyć rolnicze użytkowanie gruntów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie cieków wodnych,
- kontrolować postępowania z nawozami naturalnymi (gnojowica, obornik),
- likwidować nielegalne zrzutów ścieków komunalnych do wód lub ziemi,
- promować wykorzystania dostępnych zasobów czystych wód powierzchniowych do użytkowania w procesach nie wymagających wód podziemnych (np. hydrotransport, prace porządkowe, podlewanie zieleni).

Ponadto należy prowadzić właściwą eksploatację, modernizację, konserwację a także odbudowę systemu urządzeń melioracji wodnych na obszarze gminy.

3.5. Ochrona gleb.

W celu ochrony przed degradacją gleb należy:

- stosować kompleksową gospodarkę związaną z oczyszczaniem ścieków bytowych i przechowywaniem nawozów naturalnych,
- promować i stosować nowoczesne, bezpieczne dla środowiska technologie rolnicze,

- użytkować gleby w sposób adekwatny do ich klasy bonitacyjnej,
- ograniczać przeznaczenia ich na cele nierolnicze lub nieleśne,
- zachować torfowiska i oczka wodne jako naturalne zbiorniki wodne,
- przeciwdziałać degradacji chemicznej gleb poprzez ochronę powietrza i wód powierzchniowych,
- racjonalnie stosować wapno, nawozy sztuczne i środki ochrony roślin na terenach rolnych i leśnych,
- występować do Starosty o nakazywanie rekultywacji terenów zdegradowanych przez jego użytkowników.

3.6. Ochrona przed hałasem.

Zmniejszenie uciążliwości hałasu dla mieszkańców gminy powinno się odbywać poprzez:

- utrzymanie aktualnego poziomu hałasu w obszarach, gdzie sytuacja akustyczna jest korzystna,
- prawidłową klasyfikację terenów zabudowy ze względu na ochronę akustyczną w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- wyeliminowanie z użytkowania środków transportu, maszyn i urządzeń, z których emisja hałasu nie odpowiada przyjętym standardom,
- wprowadzenie koniecznych zmian w inżynierii ruchu drogowego,
- poprawienie organizacji ruchu ułatwiającą płynność jazdy,
- poprawę stanu nawierzchni ulic,
- rozbudowę ścieżek rowerowych,
- budowę ekranów akustycznych,
- zwiększenie ilości izolacyjnych pasów zieleni,
- właściwe kształtowanie linii zabudowy i brył powstających budynków w celu zminimalizowania wpływu hałasu drogowego.

W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy, zgodnie z wymogami ustawy prawo ochrony środowiska, dokonać klasyfikacji terenów ze względu na ochronę akustyczną.

3.7. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym.

Głównym zadaniem jest ograniczenie wpływu promieniowania elektromagnetycznego na mieszkańców gminy poprzez:

- ograniczenie możliwości lokalizacji obiektów potencjalnie uciążliwych, np. nadajników telefonii komórkowej,
- wykorzystywanie w projektowaniu linii nowych technologii materiałowych i rozwiązań projektowych,
- wykluczanie w planach zagospodarowania przestrzennego możliwości zabudowy pod trasami linii przesyłowych i w pobliżu stacji transformatorowych,
- ustanawianie obszarów ograniczonego użytkowania na terenach, gdzie odpowiednie analizy wykazują znaczne przekroczenie dopuszczalnego poziomu promieniowania.

Wzdłuż linii napowietrznych 400 kV, 110 kV oraz 20 kV należy zachować wolne od zabudowy i dostępne dla prowadzenia prawidłowej eksploatacji linii pasy terenu (wolne od drzew, konarów i krzewów) w zależności od poziomu napięcia:

- 60 m dla linii 400 kV (po 30 m z obu stron linii, licząc w poziomie od osi linii);
- 30 m dla linii 110 kV (po 14,5 m z obu stron linii, licząc w poziomie od osi linii);
- 12 m dla linii 20 kV (po 6 m z obu stron linii, licząc w poziomie od osi linii).

Dopuszczalne są zmiany szerokości stref technicznych od linii elektroenergetycznych uzasadnione potrzebami i wymogami technicznymi lub technologicznymi.

Strefą ochronną postuluje się także obejmować na etapie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego również maszty telefonii cyfrowej (GSM) oraz inne instalacje radiotelekomunikacyjne, zgodnie z przepisami odrębnymi.

3.8. Ochrona przed powodzią i suszą.

*Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły*¹⁵⁸ wskazuje na następujące działania (inwestycje) rekomendowane do realizacji bezpośrednio na obszarze gminy Spytkowice:

- przebudowa wałów potoku Spytkowickiego: wał lewy w km 0+000 – 1+900, wał prawy w km 0+000 – 2+000 w miejscowości Spytkowice;
- zmiana parametrów hydraulicznych koryta potoku Spytkowickiego w km 0+000 – 0+500 i 1+574 – 6+300 w miejscowościach Spytkowice i Bachowice;
- rozbudowa wałów potoku Półwiejskiego: wał prawy w km 0+000 – 0+800, wał lewy w km 0+000 – 0+900 (częściowo na terenie gminy Spytkowice w miejscowości Ryczów).

Na terenie gminy Spytkowice wyznaczono obszary szczególnego zagrożenia powodzią, ujęte na mapach zagrożenia powodziowego, o których mowa w art. 169 ust. 2 pkt 2 ustawy Prawo wodne (Dz. U. z 2018 roku, poz. 2268 z późn. zm.) oraz zobrazowane na załącznikach graficznych do niniejszego *Studium*. Obejmują one tereny przyległe do rzeki Wisły, ograniczone do obszarów pomiędzy korytem rzeki a wałami przeciwpowodziowymi (sołectwa: Miejsce, Spytkowice, Lipowa i Ryczów), a także wzdłuż ujściowego odcinka Dopływu z Grodziska (sołectwo Miejsce). Należy również zwrócić uwagę na scenariusz zamieszczony na mapach zagrożenia i ryzyka powodziowego, dotyczący ewentualnego zniszczenia lub uszkodzenia istniejących wałów przeciwpowodziowych, wskutek którego zalaniu ulec mogą w całości sołectwa Lipowa i Miejsce oraz północna część sołectw Ryczów (Chałupki, Łęg, Miasteczko) i Spytkowice (Brzestowa, Dębina, Kępki, Przewóz, Wiśnicz). Ponadto: w rejonie całego sołectwa Lipowa, w rejonie niemal całego sołectwa Miejsce, w północnej części sołectwa Ryczów (Chałupki, Łęg, Miasteczko), w północnej części sołectwa Spytkowice (Brzestowa, Dębina, Kępki, Przewóz, Wiśnicz), w zachodniej części sołectwa Spytkowice w rejonie środkowego biegu Dopływu z Grodziska pomiędzy Stawami Laskowa a Stawami Spytkowice, a także w południowo – zachodniej części sołectwa Bachowice w rejonie dolnego biegu Czarzewki (Czarczówki) występują obszary ujęte na mapach zagrożenia powodziowego, o których mowa w art. 169 ust. 2 pkt 1 ustawy Prawo wodne, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat (Q_{0,2%}).

Ustalenia *Studium* są zgodne z Katalogiem działań dla *Planu przeciwdziałania skutkom suszy w regionie wodnym Górnej Wisły*, sporządzonym przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie w 2015 roku. Zgodnie z *Planem* w obszarze regionu wodnego Górnej Wisły, a więc również na obszarze gminy Spytkowice, nie stwierdzono zjawiska długotrwałej suszy.

3.9. Ochrona zasobów surowców mineralnych.

W celu ochrony zasobów surowców mineralnych ustala się racjonalne gospodarowanie złożami.

Na terenie gminy Spytkowice występuje 5 udokumentowanych złóż kopalin: złoża kruszywa naturalnego „Łączany”, złoża kruszywa naturalnego „Wiślicz”, złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej „Bachowice” oraz złoża węgla kamiennego: „Spytkowice” i „Wisła Północ”.

¹⁵⁸ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 roku w sprawie przyjęcia *Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły* (Dz. U. z dnia 15 listopada 2016 roku, poz. 1841).

Dla złoża „Wiślicz” decyzją nr SR–IX.7422.2.55.2013.RŁ Marszałka Województwa Małopolskiego z dnia 18 listopada 2013 roku, zmienioną Decyzją nr SR–IX.7422.2.19.2015.RŁ Marszałka Województwa Małopolskiego z dnia 10 czerwca 2015 roku, ustanowiono obszar i teren górniczy „Wiślicz” o powierzchni 65,2 ha. Koncesji udzielono do dnia 31 grudnia 2043 roku.

Dopuszcza się eksploatację udokumentowanych złóż surowców mineralnych (w tym po uchwaleniu niniejszego *Studium*), zlokalizowanych na terenach rolnych oraz innych wybranych, dla których taką możliwość ustalono w zapisach szczegółowych dla jednostek planistycznych w rozdziale 2 „Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone z zabudowy” części II „Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Spytkowice” niniejszego *Studium*. Z tego względu za zgodne z ustaleniami niniejszego *Studium* należy uznać sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów górniczych od takich złóż.

3.10. Ochrona zasobów wód podziemnych.

Według *Mapy obszarów głównych zbiorników wód podziemnych* (GZWP) (Kleczkowski, 1990) południowo-zachodnia część gminy położona jest w zasięgu udokumentowanego czwartorzędowego głównego zbiornika wód podziemnych nr 444 „Dolina Rzeki Skawa”. Został on zaliczony do obszarów wymagających najwyższej ochrony wód (ONO), zaś wokół niego wyznaczono strefę wymagającą wysokiej ochrony wód (OWO). Zdaniem innych autorów (Chmura (red), 1995) zbiornik ten jest obszarem o zdegradowanej jakości wód podziemnych i nie powinien figurować w rejestrze Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, a traktować go można jedynie jako zbiornik użytkowy. Charakter czwartorzędowych zbiorników podziemnych typu porowego sprzyja oddziaływaniu powierzchniowych czynników zanieczyszczających. Na obszarze OWO postuluje się ograniczyć budowę obiektów produkcyjnych stwarzających zagrożenia dla środowiska, budowy składowisk odpadów komunalnych i przemysłowych oraz oczyszczalni ścieków, lokalizacji i eksploatacji ferm hodowlanych, stosujących technologie szczególnie uciążliwe dla środowiska oraz innej działalności gospodarczej mogącej spowodować trwałe zanieczyszczenie gruntów i wód powierzchniowych oraz podziemnych, a także zakazać odprowadzanie nieoczyszczonych ścieków do gruntu.

3.11. Ochrona krajobrazu kulturowego.

Obszar gminy Spytkowice charakteryzuje się stosunkowo dobrze zachowanym, pozbawionym znaczących elementów dysharmonizujących, krajobrazem kulturowym, charakterystycznym dla lokalnych uwarunkowań. Historycznie uwarunkowana zabudowa, cechująca się typowymi dla lokalnej architektury obiektami, w większości miejscowości wiejskich tworzy czytelne układy ruralistyczne, lokalizowane na terenach rolnych w bliskim sąsiedztwie rozległych kompleksów rolnych, w nawiązaniu do głównego układu komunikacyjnego.

Celem ochrony krajobrazu kulturowego, zapisy niniejszego *Studium* wprowadzają szereg ustaleń regulujących zasięg oraz wymogi dotyczące lokalizacji nowej zabudowy. Wprowadzanie tych ustaleń do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapewni racjonalną gospodarkę przestrzenną, ukierunkowaną na zachowanie oraz harmonijny rozwój krajobrazu kulturowego gminy.

3.12. Ochrona uzdrowisk.

Na obszarze gminy Spytkowice nie ustanowiono uzdrowisk.

4. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.

Na obszarze gminy Spytkowice ochronie kulturowej na podstawie przepisów odrębnych podlegają:

- obiekty i obszary zabytkowe wpisane do rejestru zabytków;
- obiekty i obszary zabytkowe wpisane do gminnej ewidencji zabytków;
- stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków;
- stanowiska archeologiczne wpisane do wojewódzkiego wykazie zabytków archeologicznych.

Wykazy zabytków architektury i budownictwa oraz stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków oraz ewidencji zabytków, znajdują się w załącznikach do niniejszego tekstu.

Rejestr zabytków oraz ewidencja zabytków podlegają sukcesywnej weryfikacji i uzupełnieniom. Wpisywanie i skreślanie z rejestru i ewidencji zabytków poszczególnych obiektów nie jest sprzeczne z ustaleniami *Studium*.

Ponadto na terenie gminy Spytkowice na podstawie prawa miejscowego¹⁵⁹ ochroną objęto następujące strefy ochrony konserwatorskiej:

- a) strefy ścisłej ochrony konserwatorskiej (obejmuje obiekty zabytkowe ujęte w rejestrze zabytków):
 - zespół dworsko – parkowy w Ryczowie;
 - zespół zamkowy – parkowy w Spytkowicach;
 - kościół parafialny p.w. św. Katarzyny w Spytkowicach;
 - osada wczesnośredniowieczna w Bachowicach;
 - obozowisko z epoki kamienia w Spytkowicach;
 - osada neolityczna i kultury łużyckiej w Spytkowicach;
 - 2 osady neolityczne w Spytkowicach;
 - neolityczna pracownia kamieniarska w Spytkowicach;
- b) strefy ochrony archeologicznej (w celu ochrony wartości naukowych i poznawczych zabytków archeologicznych);
- c) strefy ochrony krajobrazu (w celu zachowania i ochrony przed degradacją wysokich wartości przyrodniczo – krajobrazowych):
 - część Lasu Bachowiec w Bachowicach;
 - północną część wiślicka Miejsce we wsi Miejsce;
 - dolinę rzeki Wisły w rejonie sołectw Lipowa i Ryczów;
 - zespół dworsko – parkowy wraz z szerokim otoczeniem w Ryczowie;
 - kompleks stawów hodowlanych Stawy Spytkowice wraz z otoczeniem w Spytkowicach;
 - zespół zamkowy – parkowy wraz z szerokim otoczeniem w Spytkowicach;
 - centralna część Spytkowic obejmująca między innymi kościół parafialny p.w. św. Katarzyny i cmentarz wraz z otoczeniem.

Dla obiektów i obszarów ujętych w gminnej ewidencji zabytków proponuje się ustalanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zachowania lub odtwarzania, zgodnie z historycznymi wartościami:

- bryły obiektu,
- geometrii i sposobu krycia dachu,
- kompozycji elewacji, w tym detalu,

¹⁵⁹ Uchwała nr XVI/124/04 Rady Gminy Spytkowice z dnia 12 lutego 2004 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Spytkowice oraz Uchwała nr XII/86/11 Rady Gminy Spytkowice z dnia 27 września 2011 roku w sprawie zmiany uchwały nr XVI/124/04 Rady Gminy Spytkowice z dnia 12 lutego 2004 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Spytkowice.

- stolarki okiennej i drzwiowej w zakresie rozmieszczenia oraz podziałów,
- kolorystyki.

Potwierdzone w terenie stanowiska archeologiczne należy otoczyć szczególną opieką i bezwzględnie zakazać prowadzenia jakichkolwiek działań mogących naruszyć stan zabytku.

W celu ochrony stanowisk archeologicznych postuluje się:

- pierwszeństwo działań związanych z ochroną stanowisk archeologicznych wobec wszelkich przedsięwzięć budowlanych i ziemnych (budowy, robót instalacyjnych, gazociągów, wodociągów, kabli energetycznych i telefonicznych, rowów melioracyjnych, tworzenie nowych wyrobisk kruszywa i składowisk odpadów oraz innych prac ziemnych),
- prowadzenie w obrębie stanowiska archeologicznego oraz w jego otoczeniu badań archeologicznych na zasadach określonych w przepisach odrębnych,
- zakaz naruszania stanowisk archeologicznych o własnej formie terenowej (grodziska, kurhany, wały itp.),
- stosowanie wymogów wynikających z przepisów odrębnych przy każdorazowym znalezisku archeologicznym.

Należy zauważyć, że największym niebezpieczeństwem dla zachowania istniejących na terenie gminy zabytków jest ich zły stan techniczny oraz brak lub niewłaściwe zagospodarowanie. Dla części obiektów, w szczególności nie objętych ochroną w postaci wpisu do rejestru, działaniami z zakresu prawa miejscowego, mogącymi przyczynić się do ratowania tych obiektów przed zupełną degradacją, byłoby urealnienie wymogów dotyczących ich ochrony, a w szczególności do zasad odnoszących się do remontów tych obiektów, bez ryzyka utraty przez obiekt cennych walorów decydujących o wartości zabytkowej. Jednak w zdecydowanej większości powodem złego stanu technicznego obiektów są problemy natury ekonomicznej i własnościowej, niemożliwe do uregulowania na szczeblu planowania przestrzennego, a wymagające opracowania kompleksowych mechanizmów działania.

Należy nadmienić, że w obowiązującym dotychczas *Studium* uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (w tym obowiązujących zmian planu ogólnego) określono zasady ochrony wartości kulturowych. Część z tych zapisów niezgodnie z obowiązującym prawem ustala ponadobowiązkowe nakazy odnośnie obiektów zabytkowych i obszarów objętych ochroną kulturową. Szczególnie dotyczy to ustalania obowiązku uzgadniania czynności inwestorskich z właściwym terytorialnie konserwatorem zabytków. Z powyższych względów niniejsze *Studium*, w odniesieniu do obiektów zabytkowych i obszarów objętych ochroną kulturową, w tym stref ochrony konserwatorskiej, nie uwzględnia wszystkich ustaleń dokonanych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego w tym zakresie.

W ramach stref ścisłej ochrony konserwatorskiej postuluje się przyjmować następujące ustalenia:

- ochrona istniejącej substancji zabytkowej, w tym układu komunikacyjnego, obiektów kubaturowych, obiektów małej architektury i zieleni;
- remonty, przebudowy i nadbudowy istniejących obiektów winny uwzględniać przystosowanie ich wyglądu do podstawowych cech formy architektonicznej obiektów zabytkowych.

W ramach stref ochrony archeologicznej postuluje się przyjmować następujące ustalenia:

- minimalizację lub wykluczenie w granicach stanowisk archeologicznych przekształcania lub użytkowania mogącego powodować degradację ich wartości zabytkowych;

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

- prowadzenie w obrębie stanowiska archeologicznego oraz w jego otoczeniu badań archeologicznych na zasadach określonych w przepisach odrębnych.

W ramach stref ochrony krajobrazu postuluje się przyjmować następujące ustalenia:

- ograniczanie wprowadzania nowego zainwestowania (zabudowy zagrodowej i obsługi produkcji rolnej na terenach rolniczych) lub realizację zabudowy o mniejszej intensywności niż dopuszczona w *Studium* (w tym zmniejszenie maksymalnej wysokości zabudowy);
- zachowanie warunków umożliwiających ekspozycję obiektów zabytkowych;
- minimalizację lokalizacji napowietrznych linii elektroenergetycznych.

Ponadto postuluje się za *Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego* utworzenie Parku Kulturowego Spytkowice, obejmującego historyczną zabudowę wiejską z placem centralnym i lokalną dominantą kościoła parafialnego, plebanią i cmentarzem oraz zespół zamku z towarzyszącą mu zielenią.

Na terenie gminy Spytkowice nie wskazuje się dóbr kultury współczesnej, wymagających objęcia ochroną.

Ze względu na skalę rysunku *Studium* w części graficznej *Studium* nie przedstawiono obiektów figurujących w gminnej ewidencji zabytków.

5. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.

5. 1. Infrastruktura komunikacyjna.

Układ komunikacyjny gminy Spytkowice tworzą:

- droga krajowa nr 44: Gliwice – Mikołów – Tychy – Oświęcim – Zator – Skawina – Kraków;
- drogi powiatowe:
 - 1769K: Spytkowice – Bachowice – Witanowice,
 - 1772K: Tłuczań – Ryczów – Łączany,
 - 1773K: Spytkowice – Miejsce – Smolice – Palczowice,
 - 1774K: Spytkowice – Poręba Żegoty;
- drogi gminne:

TABELA 162: Gmina Spytkowice – wykaz dróg gminnych.

Nr drogi	Miejscowość	Ulica
1	2	3
1K	Spytkowice	Krótką
2K	Spytkowice	Pogodna
3K	Ryczów	Wierzbowa
8K	Miejsce	Sadowa
470035K	Półwieś	Krótką
	Półwieś	Leśna
470035SK	Półwieś	Krótką
470036K	Półwieś	Mostowa
	Półwieś	Górna
	Półwieś	Wąwozowa

**STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

	Półwieś	Kulowska
470037K	Półwieś	św. Floriana
470221K	Bachowice (strona wschodnia)	Na Wzgórzach
1	2	3
470221SK	Bachowice	Na Wzgórzach
	Bachowice	Cicha
470221TK	Bachowice	Na Wzgórzach
470221UK	Bachowice	Dębowa Boczna
470221WK	Bachowice	Dębowa
470221YK	Bachowice	Rzemieślnicza
470221ZK	Bachowice	Pod Borem
470222K	Bachowice – Wróblówki	Wróblówki
470223K	Bachowice (do cmentarza)	
470224K	Bachowice – Czarcza	
470225K	Bachowice	Herbowa
	Bachowice	Na Wzgórzach
470226K	Bachowice	
470227K	Lipowa	Lipowa
470228K	Miejsce	Ogrodowa
470228SK	Miejsce	Stawowa
470229K	Miejsce – Folwark	Folwarczna
470230K	Miejsce	
470231K	Miejsce – Wiśnicz	Piotra i Pawła
	Miejsce – Wiśnicz	Wiśnicz
470232K	Miejsce	
470233K	Miejsce	Piotra i Pawła
470234K	Miejsce	Posaźnikowa
470235K	Miejsce	
470236K	Pasieka – Kaniów	
470237K	Spytkowice	Nowa
470237SK	Ryczów	Nadwiślańska
470237TK	Ryczów	Wiejska
470237UK	Ryczów	Długa
470238K	Spytkowice	Lipowa
	Lipowa	Nadwiślańska
470239K	Ryczów – Chałupki	Starowiejska
470240K	Ryczów (dojazd kolejowy)	
470241K	Ryczów	Tęczowa
470241SK	Ryczów	Stadionowa
470242K	Ryczów	Jutrzenki
470243K	Ryczów	Brzegowa
470245K	Ryczów	Zielona
470246K	Ryczów	Kwiatowa
470247K	Ryczów	Brzozowa
470248K	Ryczów	Piwna
470249K	Ryczów	Spokojna
	Ryczów	Spokojna
470250K	Ryczów	Graniczna
470251K	Ryczów	Okrężna
470252K	Ryczów	Wspólna
470253K	Ryczów	Sienna

**STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

470254K	Ryczów	Parkowa
470255K	Ryczów	Księża Kani
470256K	Ryczów	Sportowa
1	2	3
470257K	Ryczów	Spadzista
470258K	Ryczów	Kręta
470258SK	Ryczów	Kręta
470259K	Ryczów	Krótką
470260K	Ryczów	Szkolna
470261K	Ryczów	Ogrodowa
470262K	Ryczów	Biała
470263K	Ryczów	Stroma
470264K	Ryczów	Sadowa
470265K	Ryczów	Dębowa
470266K	Ryczów	Krakowska
470267K	Spytkowice – Wróblówki	Wróblówki
470268K	Spytkowice Górki – Bachowice	Górki
470269K	Spytkowice (dojazd kolejowy)	
470270K	Spytkowice – Czarna Wieś	Czarnowiejska
470271K	Spytkowice – Pagory	św. Bartłomieja
470272K	Spytkowice – Kępki (cmentarz)	Słoneczna
470273K	Spytkowice	Aleja Kasztanowa
470274K	Spytkowice (droga koło zamku do wiślicka)	
470275K	Spytkowice	Potockich
470276K	Spytkowice	Wzory
470277K	Spytkowice	Kwiatowa
470278K	Spytkowice	Spadzista
470279K	Spytkowice	św. Jana
470279SK	Spytkowice	św. Jana
470280K	Spytkowice	Bożego Ciała
470281K	Spytkowice	św. Katarzyny
470282K	Spytkowice	Szkolna
470283K	Spytkowice	Konwaliowa
470284K	Spytkowice	Dworska
470285K	Spytkowice	Starowiejska
470286K	Spytkowice	Polna
470287K	Spytkowice	Brzestowa
470288K	Spytkowice	Sosienki
470289K	Spytkowice	Nadrzeczna
470290K	Spytkowice	Łany
470291K	Spytkowice	Sadowa
470292K	Spytkowice	Wiśłana
470293K	Spytkowice	Leszczynowa
470294K	Spytkowice	Morzycka
470295K	Spytkowice	Podwale
470296K	Spytkowice	Gwarna
470297K	Spytkowice	Spokojna
470298K	Spytkowice	Kolejowa
470299K	Spytkowice	Zielona
470300K	Spytkowice	Myto
470301K	Spytkowice	Kanada

**STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

470302K	Spytkowice	Torowa
470303K	Spytkowice	Jeziorna
470303SK	Spytkowice	Jeziorna
1	2	3
470304K	Spytkowice (od ul. Nad Kanałem do ul. Kasztelańskiej)	Nad Kanałem
470304SK	Spytkowice	Nad Kanałem
470305K	Bachowice – Woźniki – Kaniów	
470306K	Ryczów	Słoneczna

Źródło: Urząd Gminy Spytkowice, 2017.

- d) drogi wewnętrzne, transportu rolnego oraz drogi leśne;
- e) linia kolejowa nr 94: Kraków Płaszów – Skawina – Spytkowice – Zator – Oświęcim;
- f) linia kolejowa nr 103: Trzebinia – Spytkowice – Wadowice;
- g) Droga Wodna Górnej Wisły (klasa IV o obniżonych parametrach).

Określa się następujące kierunki rozwoju układu komunikacyjnego gminy Spytkowice:

- modernizacja drogi krajowej nr 44 na całej długości do pełnych parametrów klasy „G”;
- przebudowa ul. Widokowej w miejscowości Półwieś – odcinek o długości 435 m;
- przebudowa drogi nr 470231 w miejscowości Miejsce (ul. Piotra i Pawła) – odcinek o długości 557 m;
- przebudowa drogi nr 470242 w miejscowości Ryczów (ul. Jutrzenki) – odcinek o długości 202 m;
- przebudowa drogi nr 470237 w miejscowości Spytkowice (ul. Nowa) – odcinek o długości 582 m;
- przebudowa drogi nr 470278 w miejscowości Spytkowice (ul. Spadzista) – odcinek o długości 200 m;
- przebudowa drogi nr 470280 w miejscowości Spytkowice (ul. Bożego Ciała) – odcinek o długości 112 m;
- dalsza poprawa bezpieczeństwa na wybranych odcinkach drogi krajowej przebiegających przez tereny zabudowane (chodniki, pobocza, przejścia dla pieszych, sygnalizacja świetlna);
- modernizacja dróg powiatowych do pełnych parametrów klasy „Z”;
- dostosowanie parametrów jezdni i nośności nawierzchni dróg: krajowej, powiatowych i gminnych do ruchu ciężkiego i pojazdów rolniczych, zwłaszcza w perspektywie rozwoju przetwórstwa rolno – spożywczego i funkcji przemysłowo – usługowych, w tym turystycznych;
- sukcesywne zastępowanie nawierzchni gruntowej, tłuczniowej i żwirowej na bitumiczną na drogach gminnych;
- budowa dróg wewnętrznych do obsługi poszczególnych posesji oraz dojazdów do użytków rolnych;
- budowa chodników dla ruchu pieszego i rowerowego;
- budowa zatok autobusowych;
- budowa parkingów.

Dopuszcza się realizowanie remontów i przebudowy istniejących dróg w obrębie istniejących pasów drogowych.

Ze względu na istniejące uwarunkowania na terenie gminy Spytkowice dopuszcza się realizację dróg o obniżonych parametrach, szczególnie w zakresie minimalnej szerokości dróg w liniach rozgraniczających, a także zmianę klasy dróg. Za dopuszczalne uznaje się także etapowanie realizacji dróg oraz korektę ich przebiegów w stosunku do określonych na rysunku *Studium*, celem ich dostosowania do warunków lokalnych związanych z ukształtowaniem terenu, sytuacją własnościową lub względami technicznymi.

Dopuszcza się lokalizowanie ścieżek i tras rowerowych na terenie gminy, które docelowo powinny stanowić ważny element uzupełniający drogowy układ komunikacyjny i system tras turystycznych.

Dla terenów zainwestowania sąsiadujących z terenami kolejowymi należy uwzględnić wytyczne wynikające z przepisów odrębnych.

W celu zapewnienia prawidłowej obsługi ruchu samochodowego należy zapewnić rozwój systemu parkingów i miejsc obsługi. Niniejsze *Studium* dopuszcza lokalizację parkingów w terenach zabudowy, zarówno w postaci wydzielonych terenów, jak i towarzyszących miejsc parkingowych. W tym celu ustala się minimalne ilości miejsc parkingowych dla poszczególnych funkcji terenu:

- 1 miejsce parkingowe na 1 lokal mieszkalny w zabudowie mieszkaniowej,
- 1 miejsce parkingowe na każde 50m² powierzchni użytkowej w zabudowie usługowej i produkcyjnej lub 1 miejsce parkingowe na 5 użytkowników jednocześnie.

Dodatkowo należy przewidzieć miejsca do parkowania samochodów wyposażonych w kartę parkingową w ilości nie mniejszej niż określona w przepisach odrębnych.

Dopuszcza się ustanawianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wyższych współczynników minimalnych miejsc parkingowych, w szczególności dla terenów nowego zainwestowania.

Miejsca parkingowe należy zapewniać w obrębie danej nieruchomości. Dopuszcza się stosowanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego odstępstw od tej reguły pod warunkiem, że w bezpośrednim sąsiedztwie przewidziany jest parking do obsługi tej funkcji, spełniający wymogi minimalnych ilości miejsc parkingowych lub możliwe jest wykorzystanie miejsc postojowych wzdłuż dróg i ulic sąsiadujących z nieruchomościami.

Dopuszcza się modernizację i rozbudowę (podwyższenie parametrów) Drogi Wodnej Górnej Wisły.

5. 2. Infrastruktura techniczna.

Na całym obszarze gminy Spytkowice dopuszcza się lokalizowanie nie przewidzianych w *Studium* urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej, w tym sieci dystrybucyjnych i przesyłowych.

Ustala się ogólne zasady uzbrojenia terenu w infrastrukturę techniczną:

- należy dążyć do sytuacji, w której wszystkie nowe liniowe elementy infrastruktury technicznej, poza przyłączami do poszczególnych obiektów, powinny być usytuowane pod ziemią (linie elektroenergetyczne niskiego i średniego napięcia oraz telefoniczne wyłącznie kablowe)
- wszelkie inwestycje oraz zmiany w zakresie zaopatrzenia w ciepło, wodę, gaz, energię elektryczną, sieć telekomunikacyjną, odprowadzania ścieków oraz lokalizacji urządzeń technicznych wymagają spełnienia wymogów przepisów odrębnych;
- lokalizacja konstrukcji wsporczych dla infrastruktury technicznej, w tym masztów, powinna być realizowana przy zachowaniu zasady ograniczania wpływu na krajobraz, w tym na walory widokowe, oraz nie powinna kolidować z zachowaniem tradycyjnych dominant architektonicznych wsi i konkurować z nimi.

5.2.1. Zaopatrzenie w wodę.

W ramach zaopatrzenia w wodę ustala się sukcesywną rozbudowę sieci wodociągowej na terenach istniejącego i planowanego zainwestowania na obszarze całej gminy.

Planowane są również:

- przyłączenie nowych ujęć wody (studni) zlokalizowanych na dz. o nr ew. 1560/4, 1663/1, 1661/2 w miejscowości Bachowice do istniejącej SUW Bachowice;

- włączenie źródła wody zlokalizowanego na części działki o nr ew. 82/4526 w miejscowości Bachowice do istniejącej sieci wodociągowej w miejscowości Bachowice przy ul. Górki;
- budowa planowanego zbiornika wyrównawczego na wodę na działkach o nr ew. 1509/1, 1510/1 w miejscowości Ryczów.

Ustala się ogólne zasady zaopatrzenia w wodę:

- zaopatrzenie w wodę dla celów bytowo-gospodarczych, przeciwpożarowych i grzewczych z ujęć wody z zachowaniem istniejących systemów wodociągowych z dalszą ich rozbudową i utrzymaniem;
- zaopatrzenie w wodę z rozdzielczej sieci wodociągowej lub z indywidualnych ujęć wody zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi, ze szczególnym uwzględnieniem warunków dostępności do wody dla celów przeciwpożarowych;
- ustala się obowiązek zabezpieczenia i ochrony ujęć wody na całym obszarze gminy.

5.2.2. Odprowadzanie ścieków.

W zakresie gospodarki ściekowej zakłada się budowę i rozbudowę sieci w we wszystkich miejscowościach, zgodnie z opracowaną koncepcją.

Uchwałą nr VI/79/15 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 23 lutego 2015 roku wyznaczono Aglomerację „Spytkowice” o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) 10106, która obejmuje następujące miejscowości na terenie gminy: Bachowice – część, Miejsce, Półwieś – część, Ryczów i Spytkowice – część.

Ustala się ogólne zasady odprowadzania i oczyszczenia ścieków bytowych i komunalnych:

- zakaz odprowadzania nie oczyszczonych ścieków do gruntu, cieków powierzchniowych oraz wód podziemnych;
- docelową realizację sieci kanalizacyjnej z odprowadzeniem do oczyszczalni ścieków na terenach przewidywanych do zbiorowego rozwiązania gospodarki ściekowej;
- dopuszczenie lokalizacji bezodpływowych zbiorników lub indywidualnych oczyszczalni ścieków;
- dopuszczenie odprowadzania wód opadowych do cieków wód powierzchniowych lub rozprowadzenie na terenach zainwestowania (w tym retencjonowanie).

5.2.3. Zaopatrzenie w gaz.

Ustala się ogólne zasady zaopatrzenia w gaz:

- dopuszczenie rozbudowy sieci gazowych przesyłowych lub rozdzielczych oraz lokalizacji stacji redukcyjno-pomiarowych w zależności od potrzeb – na warunkach określonych w przepisach odrębnych;
- dopuszcza się budowę sieci gazowych;
- dopuszcza się stosowanie indywidualnych zbiorników zaopatrzenia w gaz płynny, pod warunkiem spełnienia wymogów przepisów odrębnych.

W zagospodarowaniu terenów należy zachować strefy kontrolowane od gazociągów i stacji redukcyjno-pomiarowej, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 roku w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie (Dz. U. z dnia 04.06.2013 roku, poz. 640). Dokładne dane dotyczące stref kontrolowanych cytuje rozdział 8.3.4. I części *Studium*.

5.2.4. Zaopatrzenie w energię elektryczną.

Ustala się ogólne zasady zaopatrzenia w energię elektryczną:

- zaopatrzenie z sieci elektroenergetycznej lub niekonwencjonalnych źródeł energii;
- dopuszczenie zaopatrzenia z mikroinstalacji i małych instalacji, w rozumieniu ustawy o odnawialnych źródłach energii, o mocy nie przekraczającej 100 kW, z zastrzeżeniem ustaleń rozdziału 5.2.6. części II tekstu *Studium*;
- rozbudowę i przebudowę sieci i urządzeń elektroenergetycznych, na wszystkich terenach w granicach gminy;
- dopuszczenie budowy linii elektroenergetycznej wysokiego napięcia 400kV zgodnie z ustaleniami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego, z zastrzeżeniem, że rysunek *Studium* przedstawia jedynie orientacyjny korytarz przebiegu tej linii a ostateczny przebieg może być korygowany i ustalany niezależnie od ustaleń niniejszego *Studium*;
- dopuszczenie budowy nowych sieci i urządzeń elektroenergetycznych, napowietrznych i kablowych, w zależności od potrzeb, na wszystkich terenach w granicach gminy;
- w przypadku kolizji planowanego zagospodarowania terenu z istniejącymi liniami elektroenergetycznymi dopuszcza się ich przebudowę;
- dopuszcza się budowę stacji transformatorowych;
- dopuszcza się ustalanie strefy technicznej umożliwiającej eksploatację sieci z uwzględnieniem dojazdu, wzdłuż przebiegu napowietrznych linii elektroenergetycznych.

5.2.5. Zaopatrzenie w energię ciepłą.

W zakresie zaopatrzenia w ciepło ustala się docelowo zaopatrzenie w ciepło w oparciu o indywidualne i grupowe instalacje zasilane gazem, energią elektryczną, olejem opałowym, paliwami stałymi i innymi paliwami oraz w oparciu o mikroinstalacje i małe instalacje w rozumieniu ustawy o odnawialnych źródłach energii o mocy nie przekraczającej 100 kW, z zastrzeżeniem ustaleń rozdziału 5.2.6. części II tekstu *Studium*.

5.2.6. Niekonwencjonalne źródła energii.

Na obszarze gminy nie ustala się terenów rozmieszczenia obiektów i urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej poziom, dla którego zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym należy wyznaczać w *Studium* obszary rozmieszczenia takich urządzeń i stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu, za wyjątkiem terenu rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii - farma fotowoltaiczna 5.1PEF (wraz z określoną na rysunku *Studium* strefą oddziaływania równą granicy jednostki planistycznej 5.1PEF) oraz terenu 6.1K (dopuszczenie lokalizacji farmy fotowoltaicznej wraz z określoną na rysunku *Studium* strefą oddziaływania równą granicy jednostki planistycznej 6.1K).

Ponadto w granicach administracyjnych gminy Spytkowice dopuszcza się lokalizację następujących inwestycji z zakresu obiektów i urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii, stanowiących mikroinstalacje i małe instalacje o mocy nie przekraczającej 100 kW w rozumieniu ustawy o odnawialnych źródłach energii, w szczególności:

- małych elektrowni wodnych;

- pozostałych źródeł energii odnawialnej, takich jak np. kolektory słoneczne i wymienniki ciepła, urządzenia wykorzystujące energię wiatru, pod warunkiem nie przekroczenia parametrów zabudowy i zagospodarowania terenu wyznaczonych dla danej jednostki planistycznej.

Dla wymienionych przedsięwzięć, o ile wymagają tego przepisy odrębne, należy przeprowadzić analizy i postępowania mające na celu określenie dopuszczalności ich lokalizacji ze względu na cele ochrony przyrody i środowiska – dotyczy to szczególnie planowanych lokalizacji na obszarach objętych ochroną na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody.

5.2.7. Telekomunikacja.

W zakresie zaopatrzenia w sieć telekomunikacyjną ustala się rozbudowę istniejących sieci i urządzeń oraz budowę nowych, w zależności od zapotrzebowania.

Dla lokalizacji inwestycji z zakresu telekomunikacji stosować należy przepisy odrębne.

Postuluje się w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ustalania warunków lokalizacji obiektów infrastruktury, mogących kolidować z zasadami ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego.

5.2.8. Gospodarka odpadami.

Gospodarka odpadami na terenie gminy Spytkowice powinna być prowadzona w oparciu o ustalenia przepisów odrębnych, w tym ustawy o odpadach.

6. OBSZARY NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM.

W oparciu o zamierzenia inwestycyjne gminy Spytkowice, określone na potrzeby opracowania niniejszego *Studium*, jako obszary rozmieszczenia inwestycji celu publicznego należy określić:

- teren postulowanego rezerwatu przyrody (faunistyczny) „Spytkowice”;
- teren postulowanego rezerwatu przyrody (fitocenotyczny lasów) „Bachowiec”;
- teren postulowanego użytku ekologicznego „Łączany”;
- teren postulowanego użytku ekologicznego „Starorzecze Wisły”;
- teren postulowanego użytku ekologicznego „Górki Bachowskie i Spytkowskie”;
- teren proponowanego Parku Kulturowego Spytkowice;
- teren budowy wielofunkcyjnego boiska, bieżni i siłowni plenerowej wraz z modernizacją placu zabaw w Miejscu;
- tereny lokalizacji strefy rekreacyjno – wypoczynkowej wraz z modernizacją placu zabaw w Półwsi;
- tereny budowy Ośrodka Sportowo – Rekreacyjnego Wisła – Zamek wraz z wykonania i urządzenia ogrodu sportowego, ogrodu wodnego, ogrodu włoskiego, zaplecza gastronomiczno – technicznego oraz parkingów i miejsc postojowych;
- tereny budowy placu zabaw na Kępkach i w Spytkowicach Górnych;
- teren budowy zbiornika wyrównawczego na wodę w Ryczowie;
- teren przyłączenia nowych studni do SUW Bachowice;
- teren rozbudowy cmentarza w Ryczowie;

- tereny przebudowy i modernizacji dróg gminnych;
- obszar całej gminy jako teren inwestycji związanych z budową dystrybucyjnych sieci infrastruktury technicznej, sieci szlaków turystycznych, tras rowerowych i ścieżek dydaktycznych.

Powyższa lista nie jest zamknięta i powinna być sukcesywnie uzupełniana o inne obszary rozmieszczenia inwestycji celu publicznego, zgodnie z bieżącymi potrzebami gminy.

7. OBSZARY NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM.

Do planowanych inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym na terenie gminy Spytkowice należy zaliczyć:

- teren planowanego do utworzenia Parku Krajobrazowego Stawów Zatorskich;
- teren ochrony korytarza ekologicznego Doliny Wisły;
- teren ochrony korytarza ekologicznego Beskid Mały – Zator;
- teren modernizacji linii kolejowej nr 94 na odcinku Kraków Płaszów – Skawina – Oświęcim;
- teren budowy linii elektroenergetycznej 400 kV w kierunku Alewni;
- teren rekultywacji składowiska odpadów w Spytkowicach.

8. OBSZARY DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.

Biorąc pod uwagę fakt obowiązywania na całym terenie gminy Spytkowice (z wyłączeniem obrębu ewidencyjnego Półwieś) miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, w pozostałych przypadkach obowiązek opracowania zmian tych planów miejscowych lub nowych planów miejscowych będzie następował w przypadku podjęcia decyzji o lokalizacji nie uwzględnionych dotychczas inwestycji na obszarach dla których sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe. Takimi obszarami będą w szczególności:

a) obszary przestrzeni publicznej;

b) tereny górnicze:

- w przypadku ustanowienia terenów górniczych dla złóż kopalin, udokumentowanych dotychczas oraz po przyjęciu niniejszego *Studium*, w przypadkach których opracowanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe w myśl przepisów ustawy prawo geologiczne i górnicze (lub perspektywnie innego aktu prawnego odpowiadającego pod względem merytorycznym).

W przypadku lokalizacji nie przewidzianych w *Studium* inwestycji, dla których sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe, a których lokalizacja nie jest sprzeczna z ustaleniami *Studium*, obowiązek sporządzenia niezbędnej zmiany planu ustala się niezależnie od powyższych zapisów.

9. OBSZARY DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.

Na przeważającej części gminy (poza obrębami ewidencyjnymi: Półwieś, Miejsce-Wiśnicz, Spytkowice-Wiśnicz) obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wraz ze zmianą. Gmina zamierza jednak sporządzić nowe miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla obszaru administracyjnego gminy Spytkowice, w granicach odpowiadających granicom obrębów ewidencyjnych lub ich części.

Plany miejscowe realizowane będą w zależności od potrzeb, na terenach dla których wystąpi potrzeba ich realizacji. Niniejsze *Studium* dopuszcza realizację miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zarówno dla całych obrębów ewidencyjnych, ich wydzielonych części, jak i dla całych lub fragmentów poszczególnych jednostek planistycznych. Proponuje się przyjmowanie granic opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w odniesieniu do granic ewidencyjnych.

10. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.

10.1. Rolnicza przestrzeń produkcyjna.

Pod względem jakości gleb wyrażonej klasyfikacją bonitacyjną gmina Spytkowice posiada dobre warunki do produkcji rolniczej. Udział gruntów ornych reprezentujących II klasę bonitacyjną jest śladowy i wynosi 2,47 %. Grunty orne dobrej jakości, będące w III klasie bonitacyjnej stanowią 53,35 %. Grunty orne średniej jakości czyli IV klasy bonitacyjnej to 43,55 % ogółu, zaś grunty orne słabe i bardzo słabe V i VI klasy bonitacyjnej stanowią tylko 0,62 % ogółu gruntów ornych. Natomiast udział użytków zielonych (sady, łąki i pastwiska), będących w II klasie bonitacyjnej wynosi zaledwie 2,02 %, natomiast w III klasie bonitacyjnej wynosi 40,09 %. Użytki zielone średniej jakości czyli IV klasy bonitacyjnej to 47,05 % ogółu, zaś użytki zielone słabe i bardzo słabe V i VI klasy bonitacyjnej stanowią 10,84 % ogółu użytków zielonych. Wśród użytków zielonych najlepszą bonitacją charakteryzują się łąki (51,44 % w II i III klasie) oraz sady (42,31 % w II i III klasie), zaś najsłabszą pastwiska (30,97 % w klasach II i III).

Powyższe uwarunkowania decydują, że głównym kierunkiem w produkcji rolniczej jest uprawa roślinna dostosowana na potrzeby rolno – spożywczego przemysłu przetwórczego oraz uzupełniająco hodowla zwierząt. Gospodarka rybacka stanowi ważną dziedzinę lokalnego rolnictwa. W północno – zachodniej części gminy znajduje się kompleks stawów hodowlanych – Stawy Spytkowice.

Alternatywnym rozwiązaniem dla produkcji rolniczej jest prowadzenie gospodarstw agroturystycznych.

10.2. Zalesienia.

Zgodnie z zapisami rozdziału 2. „Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone z zabudowy” części II „Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Spytkowice” *Studium*, dopuszcza się zalesianie gruntów rolnych klas bonitacyjnych IV-VI.

10.3. Ochrona lasów.

Ochronę lasów należy prowadzić jako racjonalną gospodarkę zasobami w oparciu o obowiązujące plany urządzenia lasów.

Nadrzędnym celem ochrony ekosystemów leśnych jest utrzymanie i odtwarzanie ich charakteru, zbliżonego do pierwotnego oraz naturalnego, a także prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej związanej z pozyskiwaniem drewna.

11. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ ORAZ OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH.

Na terenie gminy Spytkowice określono obszary szczególnego zagrożenia powodzią ($Q_{1\%}$ i $Q_{10\%}$) na podstawie *Map Zagrożenia Powodziowego* i *Map Ryzyka Powodziowego*. Określono także obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat ($Q_{0,2\%}$), jak również obszary zagrożone powodzią w wyniku przerywania wałów przeciwpowodziowych na Skawie oraz całkowitego zniszczenia obwałowania.

Dla obszarów szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują zakazy wynikające z ustawy Prawo wodne. Zasady i warunki uzyskania ewentualnego odstępstwa od zakazów na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią reguluje ustawa Prawo wodne.

Na terenie gminy Spytkowice stwierdzono obszarów narażonych na niebezpieczeństwo usuwania się mas ziemnych, wśród których wyróżniono:

- 404 osuwiska o łącznej powierzchni 375,88 ha (wykaz, zgodny z bazą SOPO¹⁶⁰, znajduje się w załączniku nr 1 do niniejszego *Studium*);
- 7 terenów zagrożonych występowaniem ruchów masowych.

Obszary osuwisk i tereny zagrożone występowaniem ruchów masowych są jednym z największych zagrożeń na terenie gminy Spytkowice.

Dla gruntów położonych w zasięgu osuwisk i terenów zagrożonych występowaniem ruchów masowych postuluje się ograniczanie zainwestowania. Dotyczy to w szczególności osuwisk aktywnych i okresowo aktywnych, dla których zaleca się w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ustalanie zakazu zabudowy.

12. OBIEKTY I OBSZARY DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY.

Na terenie gminy Spytkowice nie ma się obiektów i obszarów dla których wyznaczono lub wyznacza się w złożu kopalin filar ochronny.

¹⁶⁰ Państwowy Instytut Geologiczny – System Osłony Przeciwośuwiskowej.

13. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH.

Na terenie gminy Spytkowice nie są zlokalizowane pomniki zagłady i ich strefy ochronne w rozumieniu ustawy z dnia 7 maja 1999r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady.

14. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI, REKULTYWACJI LUB REMEDIACJI.

Na terenie gminy Spytkowice określa się obszar wymagający rekultywacji: teren nieczynnego składowiska odpadów, oznaczony na rysunku *Studium* symbolem 6.2ZP.

Nie wyznacza się obszarów wymagających przekształceń, rehabilitacji i remediacji.

15. OBSZARY ZDEGRADOWANE.

Uchwałą nr XXXI/243/17 Rady Gminy Spytkowice z dnia 27 września 2017 r. wyznaczono obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji. Wydzielono podobzar rewitalizacji Spytkowice i podobzar rewitalizacji Półwieś. Obszar zdegradowany obejmuje obręby ewidencyjne Spytkowice i Półwieś oraz część obrębu ewidencyjnego Spytkowice-Wiśnicz. Granice obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji zawierają rysunki *Studium*.

Uchwałą nr XL/349/2018 Rady Gminy Spytkowice z dnia 27 czerwca 2018 roku przyjęto „Gminny Program Rewitalizacji Gminy Spytkowice na lata 2017 – 2022” Zapisy niniejszego *Studium* podtrzymują ustalenia „Gminnego Programu Rewitalizacji...” i są z nimi spójne, umożliwiając realizację wyznaczonych zadań na płaszczyźnie zagospodarowania przestrzennego.

16. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH.

Zgodnie z Decyzją nr 3 Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 24 marca 2014 roku w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych (Dz. U. MliR z 2014 roku, poz. 25), w granicach administracyjnych gminy Spytkowice zlokalizowane są tereny zamknięte, stosownie do art. 2, pkt. 9 ustawy z dnia 17 maja 1989 roku Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. z 2010 roku Nr 193, poz.1287 z późn. zm.), w miejscowościach:

- Miejsce – działki ewidencyjne nr: 427/4, 427/6, 427/7, 442/3, 446/1, 446/2, 446/4, 446/6;
- Półwieś – działka ewidencyjna nr 1434/1;
- Ryczów – działki ewidencyjne nr: 2571, 2788;
- Spytkowice – działki ewidencyjne nr: 515, 715/1, 856/5, 857/3, 857/5, 857/6, 880/4, 880/5, 882/2, 882/3, 897/7, 898/2, 898/3, 901/1, 927/5, 927/6, 928/1, 928/2, 929/1, 929/3, 930/3, 930/5, 931/2, 931/6, 3226/1, 3390/1, 3428/15, 3452/8, 4809/3, 4868/3, 4868/4, 4868/7, 4870, 4873, 4874, 5346, 5347, 5348, 5459/1, 5459/2, 5459/4, 5459/8.

Wyżej wymienione działki pełnią funkcję terenów kolejowych.

Dla terenów zamkniętych nie wyznaczono stref ochronnych.

17. OBSZARY FUNKCJONALNE O ZNACZENIU LOKALNYM.

Obszar gminy Spytkowice nie funkcjonuje w ramach ustanowionych obszarów funkcjonalnych o znaczeniu lokalnym.

18. WYTYCZNE DO MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.

Przy opracowaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy uwzględniać następujące wytyczne niniejszego *Studium*:

- określone dla poszczególnych jednostek planistycznych funkcje terenów, w ramach dopuszczonych funkcji podstawowych i uzupełniających terenu, ulegają uściśleniu na etapie planu miejscowego z uwzględnieniem lokalnych uwarunkowań przestrzennych, fizjograficznych, przyrodniczych, ekonomicznych, komunikacyjnych oraz infrastrukturalnych;
- za zgodne z ustaleniami *Studium* uznaje się zagospodarowanie w całości funkcją uzupełniającą terenów wydzielonych z jednostki planistycznej;
- dopuszcza się utrzymanie dotychczasowego przeznaczenia, sposobu zagospodarowania i zabudowy także na terenach, na których *Studium* przewiduje inną funkcję;
- dopuszcza się rozbudowę istniejących obiektów z zachowaniem i kontynuacją funkcji pod warunkiem zgodności z przepisami odrębnymi;
- linie rozgraniczające poszczególne jednostki planistyczne podlegają uściśleniu w planach miejscowych, przy uwzględnieniu lokalnych uwarunkowań, zwłaszcza szczegółów terenowych, granic ewidencyjnych nieruchomości oraz korekt niezbędnych do właściwego zagospodarowania terenu, szczególnie gdy korekta granic jest niezbędna dla właściwej obsługi komunikacyjnej lub wyposażenia w infrastrukturę techniczną;
- dopuszcza się korektę przebiegu sieci infrastruktury technicznej i ich stref technicznych oraz kontrolowanych, wynikających ze zmian w ich przebiegu, remontów, przebudowy lub korekt w inwentaryzacji dokonanych po uchwaleniu niniejszego *Studium*;
- wielkość wskaźnika powierzchni biologicznie czynnej oraz wskaźnika powierzchni zabudowanej może być regulowana w planach miejscowych w zależności od lokalnych uwarunkowań i potrzeb kształtowania ładu przestrzennego, pod warunkiem nie przekraczania wartości granicznych wskazanych dla poszczególnych jednostek planistycznych;
- dopuszcza się ustalanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego minimalnej powierzchni działki budowlanej na której można realizować zabudowę dla działek istniejących, nie spełniających wymogów określonych dla poszczególnych jednostek planistycznych;
- przepisy odrębne przyjęte po wejściu w życie *Studium*, a odnoszące się do ustaleń *Studium*, należy traktować jako nadrzędne w stosunku do niniejszego *Studium*.

Przy badaniu czy ustalenia sporządzanych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego nie są sprzeczne z ustaleniami niniejszego *Studium* należy przede wszystkim brać pod uwagę ustalenia rozdziałów 2.2. i 2.3 części II *Studium*, a także wytyczne niniejszego rozdziału.

SŁOWNICZEK POJĘĆ.

Ilekroć w zapisach *Studium* jest mowa o:

- **rysunku *Studium*** – należy przez to rozumieć załącznik graficzny nr 2 do uchwały, stanowiący graficzny zapis kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Spytkowice;
- **jednostce planistycznej** – należy przez to rozumieć teren określony w części graficznej *Studium*, ograniczony liniami rozgraniczającymi i oznaczony symbolem;
- **przeznaczeniu podstawowym terenu** – należy przez to funkcję terenu przeznaczoną do lokalizacji w danym terenie, która powinna stanowić dominującą funkcję w obrębie danej jednostki planistycznej;
- **przeznaczeniu uzupełniającym terenu** – należy przez to rozumieć funkcję inną niż podstawowa, dopuszczoną do lokalizacji na danym terenie;
- **urządzeniach towarzyszących** – należy przez to rozumieć obiekty technicznego wyposażenia i infrastruktury technicznej, zaplecze parkingowe i garażowe (trwale związane z gruntem) oraz inne urządzenia pełniące służebną rolę wobec przeznaczenia podstawowego i uzupełniającego terenu;
- **wskaźniku powierzchni biologicznie czynnej** – należy przez to rozumieć udział procentowy powierzchni zajętej przez teren biologicznie czynny w ogólnej powierzchni działki budowlanej. Pojęcie terenu biologicznie czynnego należy rozumieć zgodnie z przepisami odrębnymi;
- **wskaźniku powierzchni zabudowanej** – należy przez to rozumieć udział procentowy sumy powierzchni zabudowanych przez budynki i budowle w ogólnej powierzchni działki budowlanej;
- **wysokości zabudowy** – należy przez to rozumieć w przypadku budynków wysokość budynków w rozumieniu ustawy prawo budowlane, a w przypadku pozostałych obiektów budowlanych wymiar pionowy liczony od najniższej rzędnej terenu na którym jest posadowiony obiekt budowlany do najwyższego punktu obiektu budowlanego;
- **dominancie** – należy przez to rozumieć obiekt budowlany, jego część lub zespół obiektów budowlanych, który koncentruje uwagę obserwatora w pewnym obszarze ze względu na swoją wyróżniającą formę architektoniczną;
- **usługach / zabudowie usługowej** – należy przez to rozumieć działalności i obiekty w których prowadzona jest działalność w dziedzinach: handlu detalicznego i hurtowego, w tym obiekty handlowe o powierzchni sprzedaży do 2000m², gastronomii, rzemiosła, szkolnictwa, zdrowia, kultury i rozrywki, sportu i rekreacji, obsługi komunikacji (w tym stacje naprawy i obsługi pojazdów mechanicznych, bazy transportowe i spedycyjne), instytucji finansowych i ubezpieczeniowych, siedzib stowarzyszeń, związków, izb zawodowych i gospodarczych, jednostek projektowych i consultingowych, instytucji gospodarczych, środków masowej komunikacji i łączności, zakwaterowania, bezpieczeństwa publicznego oraz innych, których powyższe grupy nie dotyczą bezpośrednio, a mają charakter usługi, a także działalności rzemieślnicze i usługi publiczne;
- **zabudowie letniskowej i rekreacyjnej** – należy przez to rozumieć zabudowę przeznaczoną na indywidualne potrzeby związane z wypoczynkiem i rekreacją, użytkowane okresowo, z wyłączeniem prowadzenia w niej działalności gospodarczej;
- **przedsięwzięciach mogących znacząco oddziaływać na środowisko, w tym zawsze znacząco oddziaływać na środowisko i potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko** – należy przez to rozumieć przedsięwzięcia w rozumieniu ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;
- **przepisach odrębnych** – należy przez to rozumieć przepisy ustaw wraz z aktami wykonawczymi oraz ograniczenia w dysponowaniu terenem, wynikające z prawomocnych decyzji administracyjnych, a także plany i programy sporządzane na podstawie przepisów ustaw wraz z aktami wykonawczymi;

Nie zdefiniowane pojęcia należy rozumieć zgodnie z przepisami odrębnymi.

PODSUMOWANIE

Celem opracowania było sporządzenie dokumentu zawierającego uaktualnione dane na temat uwarunkowań i kierunków rozwoju poszczególnych funkcji gminy Spytkowice. W *Studium* uwzględniono wszystkie elementy zagospodarowania przestrzennego obszaru, opracowane w następujących działach: rolnictwo, leśnictwo, przemysł, turystyka i rekreacja, mieszkalnictwo, usługi, infrastruktura techniczna i komunikacja. Zwrócono uwagę także na zagadnienia dotyczące ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz ustalono generalne zasady przebudowy układu przestrzenno – funkcjonalnego.

Podstawowe problemy, które poruszono to:

- stworzenie możliwości terenowych dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego;
- zapewnienie warunków do rozwoju budownictwa usługowego;
- zapewnienie warunków do stworzenia terenów obsługi ruchu turystycznego;
- rozwój terenów aktywności gospodarczej;
- określenie chronionych elementów środowiska przyrodniczego;
- uściślenie wymogów ochrony środowiska dla obszarów chronionych;
- określenie kierunków działań zmierzających do poprawy jakości środowiska we wszystkich jego elementach;
- podporządkowanie rozwoju funkcjonalnego i przestrzennego obszaru wymogom ochrony środowiska przyrodniczego;
- ochrona zabytków oraz cennych kulturowo zespołów urbanistycznych i ruralistycznych;
- modernizacja i rozwój układu komunikacyjnego;
- uregulowanie gospodarki wodno – ściekowej;
- rozwiązanie problemu gospodarki odpadami.

Ze względu na skalę i stopień szczegółowości rysunków *Studium* nie przedstawiono w formie graficznej wszystkich zagadnień opisanych w części tekstowej.

SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM

Z zakresu rozwoju funkcjonalnego:

- 1) Dla funkcji rolniczej: uprawy polowe z uwzględnieniem funkcji alternatywnych, takich jak usługi agroturystyki.
- 2) Dla funkcji przemysłowej: rozwój terenów produkcyjnych w oparciu o tereny produkcyjno-usługowe oraz tereny eksploatacji surowców.
- 3) Dla gospodarki leśnej: zaleca się zalesienie nieużytków i uporządkowanie arealów leśnych, zalesianie gruntów rolnych słabych klas bonitacyjnych.
- 4) Dla funkcji usługowej: proponuje się zachowanie rezerw pod budownictwo usługowe, rozwój lokalnych ośrodków usługowych z nastawieniem na obsługę mieszkańców, a także rozwój bazy usługowo-turystycznej.
- 5) Dla funkcji mieszkaniowej: zaleca się zachowanie rezerw terenowych pod rozwój tej funkcji we wszystkich podjednostkach osadniczych, podwyższenie jakości mieszkań komunalnych, uzupełnienie istniejącej zabudowy, przy zachowaniu wysokiej jakości architektury, spójnej z charakterem historycznej zabudowy lużyckiej.
- 6) Dla funkcji turystycznej: rozwój funkcji w oparciu o istniejące walory kulturowe i przyrodnicze, wprowadzanie funkcji turystycznych do obiektów cennych kulturowo, wykorzystanie dolin rzek i terenów leśnych.

Z zakresu ochrony środowiska i jego zasobów:

- 1) Ochroną obejmuje się ustanowione na terenie gminy formy ochrony przyrody, a także pozostałe elementy środowiska przyrodniczego.
- 2) Przewiduje się ustanowienie ochrony dla obszarów proponowanych i postulowanych rezerwatów przyrody i użytków ekologicznych.
- 2) Proponuje się stosowanie zabiegów minimalizujących negatywny wpływ na powietrze atmosferyczne, wody powierzchniowe, gleby oraz oddziaływanie hałasu, promieniowania elektromagnetycznego.
- 3) Prowadzenie działań z zakresu ochrony przeciwpowodziowej, ochrony zasobów surowców mineralnych i wód podziemnych.

Z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

- 1) Ochroną obejmuje się: obiekty i obszary zabytkowe wpisane do rejestru zabytków województwa małopolskiego, stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru i wykazu zabytków województwa lubuskiego, obiekty objęte gminną ewidencją zabytków.
- 2) Ustalono ochronę w strefach ochrony konserwatorskich i ochrony krajobrazu.
- 3) Postuluje się utworzenie Parku Kulturowego w Spytkowicach.

Z zakresu zagospodarowania i użytkowania terenu:

- 1) Infrastruktura komunikacyjna:
 - modernizacja drogi krajowej nr 44 na całej długości do pełnych parametrów klasy „G”;
 - przebudowa dróg powiatowych;
 - przebudowa dróg gminnych;
 - poprawa stanu technicznego dróg poprzez modernizację;
- 2) Infrastruktura techniczna:
 - uregulowanie gospodarki wodno – ściekowej;
 - prowadzenie gospodarki odpadami w oparciu o przepisy odrębne;
 - inwestycje związane z budową i modernizacją linii energetycznych na terenie gminy;
 - rozwój systemów telekomunikacyjnych.
 - preferowanie ekologicznych źródeł energii cieplnej.

Z zakresu kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

- 1) Ukierunkowanie na rolnictwo polowe, z alternatywnym rozwojem agroturystyki.
- 2) Racjonalna gospodarka leśna.
- 3) Dopuszczenie zwiększenia lesistości gminy poprzez zalesienie gruntów najniższych klas bonitacyjnych oraz nieużytków.

WPŁYW UWARUNKOWAŃ NA USTALENIA KIERUNKÓW I ZASAD ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SPYTKOWICE I UZASADNIENIE ROZWIĄZAŃ

Ustalenie kierunków rozwoju gminy Spytkowice jest w głównej mierze zdeterminowane przez korzystne położenie gminy w regionie. Oprócz walorów naturalnych duże znaczenie dla rozwoju mają przebiegające przez gminę szlaki komunikacyjne.

Funkcja mieszkaniowa jest wiodącym przeznaczeniem terenów zainwestowanych w gminie, determinuje i generuje rozwój gminy.

Niemniej ważnymi aspektami warunkującymi rozwój gminy są walory przyrodnicze oraz kulturowe. Wysokie walory przyrodnicze, położenie w dolinie rzeki Wisła a także zabytki kultury, sprzyjają rozwojowi turystyki. Warunkiem rozwoju tej dziedziny gospodarki jest prowadzenie działań mających na celu rewitalizację zabytków, utrzymywanie estetyki terenów zielonych oraz dbałość o stan środowiska naturalnego.

Do poprawy stanu środowiska, zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej gminy Spytkowice, a przede wszystkim poprawy jakości życia mieszkańców przyczynić się może modernizacja i rozwój infrastruktury technicznej. Niezbędne jest dalsze regulowanie gospodarki wodno-ściekowej. Ważnym zadaniem jest poprawa stanu technicznego dróg.

Dążeniem nadrzędnym przy wyznaczaniu zasad rozwoju gospodarczego gminy Spytkowice jest ciągła poprawa jakości życia społeczności lokalnej poprzez poprawę dostępu do usług. Ze względu na stan techniczny zabudowy mieszkaniowej i istniejące zapotrzebowanie na lokale mieszkaniowe wskazuje się na konieczność remontów i rewitalizacji istniejącej zabudowy. Wyznacza się także rezerwy terenów pod zabudowę mieszkaniową i mieszkaniowo-usługową.

LITERATURA

Absalon D., Jankowski A., Leśniok M., *Komentarz do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000, arkusz M-34-63 –D Chrzanów*, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego 2002.

Absalon D., Jankowski A., Leśniok M., *Komentarz do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000, arkusz M-34-75 –B Andrychów*, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego 2002.

Absalon D., Jankowski A., Leśniok M., Wika S, *Komentarz do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000, arkusz M-34-63–D Chrzanów*, Uniwersytet Śląski 1995.

Absalon D., Jankowski A., Leśniok M., Wika S, *Komentarz do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000, arkusz M-34-64–C Krzeszowice*, Uniwersytet Śląski 1995.

Absalon D., Jankowski A., Leśniok M., Wika S, *Komentarz do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000, arkusz M-34-75–B Andrychów*, Uniwersytet Śląski 1995.

Absalon D., Jankowski A., Leśniok M., Wika S, *Komentarz do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000, arkusz M-34-76–A Kalwaria Zebrzydowska*, Uniwersytet Śląski 1995.

Albeko, zespół autorski, *Aktualizacja Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Spytkowice na lata 2009 – 2012 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2013 – 2016*, Spytkowice 2009.

Albeko, zespół autorski, *Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Spytkowice na lata 2009 – 2012 z perspektywą na lata 2013 – 2016*, Spytkowice 2009.

Arkadia Firma Archeologiczna, *Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Spytkowice na lata 2017 – 2020*, Spytkowice 2017.

Baścik M., Chełmicki W., *Komentarz do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000, arkusz M-34-63–C Krzeszowice*, Uniwersytet Jagielloński 2002.

Baścik M., Chełmicki W., *Komentarz do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000, arkusz M-34-76–A Kalwaria Zebrzydowska*, Uniwersytet Jagielloński 2002.

Compass, *Obszary Natura 2000 Gminy Spytkowice i okolic w skali 1:50000 – Mapa przyrodniczo – turystyczna*, Kraków 2015.

Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/>, 2016.

Gmina Spytkowice, *Aktualizacja Planów Odnowy Miejscowości: Spytkowice, Bachowice, Ryczów, Miejsce, Półwieś, Lipowa*, Spytkowice 2016.

Gmina Spytkowice, *Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i rewitalizacji w Gminie Spytkowice*, Spytkowice 2017.

Gmina Spytkowice, *Gminny Program rewitalizacji dla Gminy Spytkowice na lata 2017 – 2022*, Spytkowice 2018.

Gmina Spytkowice, <http://www.spytkowice.net.pl/>, 2016.

Gminna Biblioteka Publiczna w Spytkowicach, *Skarby sakralne Gminy Spytkowice i Doliny Karpia*, Spytkowice 2015.

Gminna Biblioteka Publiczna w Spytkowicach, *Zabytki i atrakcje turystyczne Gminy Spytkowice*, Spytkowice 2013.

Gruszczyński S., *Komentarz do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000, arkusz M-34-63-D Chrzanów – aktualizacja*, Akademia Górniczo – Hutnicza w Krakowie 2001.

Gruszczyński S., *Komentarz do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000, arkusz M-34-64-C Krzeszowice – aktualizacja*, Akademia Górniczo – Hutnicza w Krakowie 2001.

Gruszczyński S., *Komentarz do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000, arkusz M-34-75-B Andrychów – aktualizacja*, Akademia Górniczo – Hutnicza w Krakowie 2001.

Gruszczyński S., *Komentarz do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000, arkusz M-34-76-A Kalwaria Zebrzydowska – aktualizacja*, Akademia Górniczo – Hutnicza w Krakowie 2001.

Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej, Oddział w Krakowie, zespół projektowy, *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Brzeźnica*, Kraków 2000.

Kondracki J., *Geografia regionalna Polski*, Warszawa 2000.

Kulka J., *Opracowanie ekofizjograficzne dla potrzeb miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Spytkowice*, Kraków 2003.

Małopolska Fundacja Energii i Środowiska, *Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Spytkowice 2016 – 2020 z elementami Programu Ograniczenia Niskiej Emisji*, Kraków 2016.

Małopolska Fundacja Energii i Środowiska, *Program Ochrony Środowiska dla Gminy Spytkowice na lata 2018 – 2021 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2022 – 2025*, Kraków 2018.

Minister Środowiska, *Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016*, Warszawa 2008.

Państwowy Instytut Geologiczny, *Objaśnienia do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000, arkusz Chrzanów (971)*, Warszawa 2004.

Państwowy Instytut Geologiczny, *Objaśnienia do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000, arkusz Krzeszowice (972)*, Warszawa 2004.

Państwowy Instytut Geologiczny, *Objaśnienia do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusz Wadowice (994), Warszawa 2004.

Państwowy Instytut Geologiczny, *Objaśnienia do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusz Kalwaria Zebrzydowska (995), Warszawa 2004.

Państwowy Instytut Geologiczny, *Objaśnienia do Mapy Osuwisk i Terenów Zagrożonych Ruchami Masowymi w skali 1:10000*, Gmina Spytkowice, Powiat Wadowicki, Warszawa 2011.

Polska Akademia Nauk, Instytut Podstaw Inżynierii Środowiska, zespół projektowy, *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Spytkowice*, Zabrze 1999.

Respublic, *Diagnoza społeczno – gospodarcza Gminy Spytkowice*, Spytkowice 2016.

Respublic, *Strategia Rozwoju Gminy Spytkowice na lata 2017 – 2026*, Spytkowice 2017.

Sed Free sp. z o.o., *Aktualizacja istniejącej koncepcji rozwiązań gospodarki ściekowej na terenie gminy Spytkowice*, Kraków 2013.

Starostwo Powiatowe w Wadowicach, *Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Wadowickiego na lata 2016 – 2019 z perspektywą na lata 2020 – 2023*, Wadowice 2015.

Starostwo Powiatowe w Wadowicach, *Strategia Rozwoju Powiatu Wadowickiego na lata 2015 – 2020*, Wadowice 2014.

Studio PLAN, *Gmina Spytkowice – Mapa przyrodniczo–turystyczna w skali 1:13000*.

Studio PLAN, *Wadowice i okolice w skali 1:40000 – Mapa turystyczna*, Wrocław 2010.

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Departament Polityki Regionalnej, *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego*, Kraków 2018.

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Departament Środowiska i Rozwoju Wsi, *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego*, Kraków 2003.

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, *Program Strategiczny Ochrona Środowiska*, Kraków 2014.

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, *Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011 – 2020*, Kraków 2011.

Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

ZAŁĄCZNIKI

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

ZAŁĄCZNIK NR 1: Gmina Spytkowice – zestawienie osuwisk.

Nr osuwiska w bazie SOPO	Miejscowość	Aktywność A - aktywne O - okresowe N - nieaktywne	Uwagi dotyczące monitoringu
1	2	3	4
18095	Spytkowice	N	
18096	Spytkowice	N	
18098	Spytkowice	N	
18100	Spytkowice	N	
18101	Spytkowice	N	
18102	Spytkowice	N	
18103	Spytkowice	N	
18104	Spytkowice	N	
18105	Spytkowice	N	
18106	Spytkowice	N	obserwacje
18107	Spytkowice	O	
18108	Spytkowice	N	obserwacje
18110	Spytkowice	N	
18111	Spytkowice	N	
18112	Spytkowice	N	
18113	Spytkowice	N	
18114	Spytkowice	N	
18115	Spytkowice	N	
18116	Spytkowice	N	
18117	Spytkowice	N	
18118	Spytkowice	N	
18119	Spytkowice	N	
18120	Spytkowice	N	
18121	Spytkowice	N	
18122	Spytkowice	A , N	monitoring i prace zabezpieczające
18123	Spytkowice	N	obserwacje
18124	Spytkowice	A , N	
18125	Spytkowice	N	
18126	Spytkowice	N	
18127	Spytkowice	N	
18128	Spytkowice	N	
18129	Spytkowice	N	
18130	Spytkowice	N	
18131	Spytkowice	N	
18132	Spytkowice	N	
18133	Ryczów	N	
18134	Ryczów	N	
18135	Ryczów	N	
18136	Bachowice	N	
18137	Bachowice	N	
18138	Bachowice	N	
18139	Bachowice	N	
18140	Bachowice	N	
18141	Bachowice	N	
18142	Bachowice	N	
18143	Bachowice	N	
18144	Bachowice	N	

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

1	2	3	4
18145	Bachowice	N	
18146	Bachowice	N	
18147	Bachowice	N	
18148	Bachowice	N	
18150	Bachowice	N	
18151	Bachowice	O	
18152	Bachowice	N	
18153	Spytkowice	N	
18154	Spytkowice	N	
18155	Bachowice	N	
18156	Spytkowice	N	
18157	Bachowice	N	
18158	Bachowice	N	
18160	Spytkowice	N	
18161	Bachowice	N	
18162	Bachowice	N	
18163	Bachowice	N	
18164	Spytkowice	A	
18165	Bachowice	N	
18166	Bachowice	N	
18167	Bachowice	N	
18168	Bachowice	N	
18169	Spytkowice	N	
18170	Bachowice	N	
18171	Bachowice	N	
18172	Bachowice	N	
18173	Bachowice	N	
18174	Bachowice	N	
18175	Bachowice	N	
18176	Bachowice	A	
18177	Bachowice	N	
18178	Bachowice	N	
18179	Bachowice	N	
18180	Bachowice	N	
18181	Bachowice	N	
18182	Bachowice	N	
18183	Bachowice	N	
18184	Bachowice	N	
18185	Bachowice	N	
18186	Bachowice	N	
18187	Spytkowice	N	
18188	Spytkowice	N	
18189	Bachowice	N	
18190	Bachowice	N	
18192	Bachowice	N	
18193	Bachowice	N	
18194	Bachowice	N	
18195	Bachowice	N	
18196	Bachowice	N	
18197	Bachowice	N	
18198	Bachowice	N	
18199	Spytkowice	N	
18200	Bachowice	O	

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

1	2	3	4
18201	Bachowice	N	
18203	Bachowice	N	
18205	Bachowice	N	
18206	Bachowice	N	
18207	Bachowice	N	
28439	Bachowice	N	
18208	Bachowice	N	
18209	Bachowice	N	
18210	Spytkowice	N	
18211	Bachowice	N	
18212	Bachowice	N	
18213	Bachowice	N	
18214	Bachowice	N	
18215	Bachowice	N	
18216	Bachowice	N	
18217	Bachowice	N	
18218	Spytkowice	N	
18219	Spytkowice	N	obserwacje
18220	Bachowice	A , N	obserwacje i prace zabezpieczające
18223	Bachowice	N	
18224	Spytkowice	N	
18225	Bachowice	A , N	
18226	Spytkowice	N	
18227	Spytkowice	N	
18228	Spytkowice	N	
18229	Spytkowice	N	
18230	Spytkowice	N	
18231	Spytkowice	A	
18232	Spytkowice	N	
18233	Spytkowice	N	
18234	Spytkowice	N	
18235	Spytkowice	N	
18236	Spytkowice	N	obserwacje
18238	Spytkowice	N	
18239	Spytkowice	N	obserwacje
18240	Spytkowice	N	obserwacje
18241	Spytkowice	O	
18242	Spytkowice	N	
18243	Spytkowice	N	
18244	Spytkowice	N	
18245	Spytkowice	O	
18246	Spytkowice	N	
18247	Spytkowice	N	
18248	Spytkowice	N	
18249	Spytkowice	N	
18250	Ryczów	N	
18251	Spytkowice	A , N	
18252	Ryczów	N	
18253	Ryczów	N	
18254	Ryczów	A , O , N	
18255	Ryczów	N	
18256	Ryczów	N	obserwacje
18257	Ryczów	N	

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

1	2	3	4
18258	Półwieś	A	obserwacje
18259	Półwieś	N	
18260	Półwieś	A	obserwacje
18261	Półwieś	A	obserwacje
18262	Półwieś	A	obserwacje
18263	Półwieś	N	obserwacje
18264	Półwieś	N	
18265	Półwieś	N	
18266	Półwieś	A	
18267	Półwieś	A	
18268	Bachowice	N	
18269	Bachowice	N	
18270	Bachowice	N	
18271	Bachowice	N	
18272	Bachowice	N	
18273	Bachowice	O	
18274	Bachowice	O	
18275	Bachowice	N	
18276	Bachowice	N	
18277	Bachowice	N	
18278	Bachowice	N	
18279	Bachowice	A	obserwacje i prace zabezpieczające
18280	Bachowice	O	
18281	Bachowice	O	
18282	Bachowice	N	
18283	Bachowice	N	
18284	Bachowice	N	obserwacje
18285	Bachowice	N	
18286	Bachowice	N	obserwacje
18287	Bachowice	N	
18288	Bachowice	N	
18289	Bachowice	N	
18290	Bachowice	N	
18291	Bachowice	N	
18292	Bachowice	O	
18293	Bachowice	N	
18294	Bachowice	N	
18295	Bachowice	O	
18296	Bachowice	A	
18297	Bachowice	O	
18298	Spytkowice	N	
18299	Bachowice	O	
18300	Spytkowice	N	
18301	Spytkowice	N	
18302	Bachowice	N	
18303	Spytkowice	O	
26628	Bachowice	N	
26629	Spytkowice	O	
26647	Bachowice	O	
26648	Spytkowice	A	
26649	Bachowice	O	
26650	Bachowice	O	
26651	Spytkowice	O	

**STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

1	2	3	4
26662	Spytkowice	O	
26663	Spytkowice	O	
26664	Bachowice	A	
26665	Bachowice	N	
26666	Bachowice	N	
26667	Bachowice	N	
26668	Bachowice	A , O , N	
26669	Ryczów	A , O , N	
26670	Ryczów	N	
26671	Ryczów	N	
26672	Ryczów	N	
26673	Ryczów	N	obserwacje
26674	Ryczów	N	
26698	Ryczów	N	
26699	Ryczów	N	
26701	Ryczów	N	
26719	Ryczów	N	
26720	Ryczów	N	
26721	Ryczów	N	
26722	Ryczów	N	
26723	Ryczów	N	
26724	Ryczów	N	
26729	Ryczów	N , A	
26731	Ryczów	N	
26734	Ryczów	N	
26737	Półwieś	O , N	obserwacje
27223	Półwieś	N	
27224	Półwieś	N	obserwacje
27226	Półwieś	N	obserwacje
27227	Półwieś	N	obserwacje
28307	Półwieś	N	
28308	Półwieś	N	
28309	Półwieś	N	obserwacje
28310	Półwieś	N	
28311	Półwieś	N	
28312	Półwieś	N	
28313	Półwieś	N	
28314	Półwieś	O	
28315	Bachowice	N	
28316	Bachowice	N	
28317	Bachowice	N	
28318	Bachowice	N	
28319	Bachowice	N	
28320	Bachowice	N	
28321	Bachowice	N	
28322	Bachowice	N	
28323	Bachowice	N	
28324	Bachowice	N	
28325	Bachowice	N	
28326	Bachowice	N	
28327	Bachowice	N	
28328	Bachowice	N	
28329	Bachowice	N	

**STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

1	2	3	4
28330	Bachowice	N	
28331	Bachowice	N	
28332	Bachowice	N	
28333	Bachowice	O	
28334	Bachowice	A	
28335	Bachowice	N	
28336	Bachowice	A	obserwacje i prace zabezpieczające
28337	Bachowice	N	
28338	Bachowice	N	
28339	Bachowice	N	
28340	Bachowice	N	
28341	Bachowice	N	
28342	Bachowice	N	
28343	Bachowice	N	
28344	Bachowice	N	
28345	Bachowice	N	
28346	Bachowice	N	
28347	Bachowice	N	
28348	Bachowice	N	
28349	Bachowice	N	
28350	Bachowice	N	
28351	Bachowice	N	
28352	Bachowice	N	
28353	Bachowice	N	
28354	Bachowice	N	
28355	Bachowice	A	
28356	Bachowice	N	
28357	Bachowice	N	
28358	Bachowice	N	
28359	Bachowice	N	
28360	Bachowice	N	
28361	Bachowice	N	
28362	Bachowice	N	
28363	Bachowice	N	
28364	Bachowice	N	
28365	Bachowice	O	
28366	Bachowice	N	
28367	Bachowice	O	
28368	Bachowice	N	
28369	Bachowice	N	
18412	Bachowice	N	
18413	Bachowice	N	
18414	Bachowice	N	
18415	Bachowice	N	
18416	Bachowice	N	
18417	Bachowice	N	
18418	Bachowice	N	
18419	Bachowice	O	
18420	Bachowice	N	
18421	Bachowice	O	
21555	Bachowice	N	
21556	Bachowice	A	
21557	Bachowice	N	

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

1	2	3	4
21558	Bachowice	N	
21559	Bachowice	A	
21560	Bachowice	N	
21567	Bachowice	N	
21568	Bachowice	N	
21569	Bachowice	A	
21570	Bachowice	N	
21571	Bachowice	N	
21572	Bachowice	N	
21573	Bachowice	N	
21574	Bachowice	N	
21575	Bachowice	N	
21576	Bachowice	N	
21577	Bachowice	N	
21578	Bachowice	N	
21579	Bachowice	N	
21580	Bachowice	N	
21592	Bachowice	O , N	
28287	Bachowice	N	
28288	Bachowice	N	
28289	Bachowice	A	
28290	Bachowice	A	
28291	Bachowice	A	
28292	Bachowice	A	
28293	Bachowice	N	
28294	Bachowice	A	
28295	Bachowice	A	
28296	Bachowice	N	
28298	Bachowice	N	
28299	Bachowice	N	
28300	Bachowice	N	
28301	Bachowice	N	
28302	Bachowice	N	
28303	Bachowice	N	
28304	Ryczów	N	
28305	Ryczów	N	
28306	Ryczów	N	
28370	Ryczów	N	
28371	Ryczów	N	
28372	Ryczów	N	
28373	Ryczów	N	
28374	Bachowice	N , A	
28375	Bachowice	N , A	
28376	Bachowice	O	
28377	Bachowice	N	
28378	Bachowice	N	
28379	Bachowice	N	
28380	Bachowice	N	
28381	Bachowice	N	
28382	Bachowice	N	
28383	Bachowice	N	
28384	Bachowice	N	
28385	Bachowice	N	

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

1	2	3	4
28386	Bachowice	N	
28387	Bachowice	N	
28388	Bachowice	N	
28389	Bachowice	N	
28390	Bachowice	N	
28391	Bachowice	N	
28392	Bachowice	N	
28407	Bachowice	N	obserwacje
28408	Bachowice	N	obserwacje
28409	Bachowice	N	obserwacje
28410	Bachowice	N	
28411	Bachowice	N	
28412	Bachowice	N	
28413	Bachowice	N	
28414	Bachowice	A	
28415	Bachowice	A	
28416	Bachowice	A	
28417	Bachowice	N	
28418	Bachowice	A	
28419	Bachowice	N	
28420	Bachowice	N	
28421	Bachowice	N	
28422	Bachowice	N	
28423	Bachowice	A	
28424	Bachowice	N	
28425	Bachowice	N	
28426	Bachowice	A	
28427	Bachowice	A	
28428	Bachowice	A	
28429	Bachowice	N	
28430	Bachowice	N	
28431	Bachowice	N	
28432	Bachowice	N	
28433	Bachowice	N	
28434	Bachowice	N	
28435	Bachowice	N	
28436	Bachowice	A	
28437	Bachowice	N	
28438	Bachowice	N	

Źródło: *Objaśnienia do Mapy Osuwisk i Terenów Zagrożonych Ruchami Masowymi w skali 1:10000, Gmina Spytkowice* (Sikora, Piotrowski, Wilanowski, 2011) oraz Państwowy Instytut Geologiczny – System Osłony Przeciwosuwiskowej (Baza SOPO, 2016).

ZAŁĄCZNIK NR 2: Gmina Spytkowice – zestawienie terenów zagrożonych ruchami masowymi.

Nr terenu zagrożonego w bazie SOPO	Miejscowość
1649	Bachowice
3034	Bachowice
4054	Spytkowice
4055	Spytkowice
4056	Spytkowice
4057	Spytkowice
4058	Ryczów

Źródło: *Objaśnienia do Mapy Osuwisk i Terenów Zagrożonych Ruchami Masowymi w skali 1:10000, Gmina Spytkowice* (Sikora, Piotrowski, Wilanowski, 2011) oraz Państwowy Instytut Geologiczny – System Osłony Przeciwośuwiskowej (Baza SOPO, 2016).

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

ZAŁĄCZNIK NR 3: Gmina Spytkowice – wykaz pomników przyrody. Stan na dzień 01 września 2016 roku.

Lp	Nr rejestru	Przedmiot ochrony	Rodzaj	Data utworzenia	Akt utworzenia	Miejscowość	Lokalizacja	Obwód (cm)	Wysokość (cm)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	121806-001	lipa drobnolistna (3 sztuki) i dąb szypułkowy (1 szt.)	grupa drzew	1949-06-13	1	Spytkowice	park dworski	od 410 do 470	
2.	121806-002	tulipanowiec amerykański (<i>Liriodendron tulipifera</i>)	drzewo	1985-12-04	2	Ryczów	park pałacowy	390	22
3.	121806-003	platan klonolistny (<i>Platanus acerifolia</i>)	drzewo	1985-12-04	2	Ryczów	park pałacowy	345	20
4.	121806-004	klon zwyczajny (<i>Acer platanoides</i>)	drzewo	1993-10-08	3	Ryczów	park pałacowy	270	25
5.	121806-005	klon zwyczajny (<i>Acer platanoides</i>)	drzewo	1993-10-08	3	Ryczów	park pałacowy	385	25
6.	121806-006	jesion wyniosły (<i>Fraxinus excelsior</i>)	drzewo	1993-10-08	3	Ryczów	park pałacowy	350	20
7.	121806-007	dąb szypułkowy (<i>Qercus robur</i>)	drzewo	1993-10-08	3	Ryczów	park pałacowy	420	25
8.	121806-008	lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>) - 3 sztuki	grupa drzew	1993-10-08	3	Ryczów	park pałacowy	od 300 do 470	20
9.	121806-009	dąb szypułkowy (<i>Qercus robur</i>) - 7 sztuk	grupa drzew	1993-10-08	4	Ryczów	park pałacowy	od 280 do 425	od 20 do 23
10.	121806-010	klon zwyczajny (<i>Acer platanoides</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	465	
11.	121806-011	klon zwyczajny (<i>Acer platanoides</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	475	
12.	121806-012	jesion wyniosły (<i>Fraxinus excelsior</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	340	
13.	121806-013	jesion wyniosły (<i>Fraxinus excelsior</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	325	
14.	121806-014	dąb szypułkowy (<i>Qercus robur</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	441	
15.	121806-015	dąb szypułkowy (<i>Qercus robur</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	340	
16.	121806-016	dąb szypułkowy (<i>Qercus robur</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	390	
17.	121806-017	klon zwyczajny (<i>Acer platanoides</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	300	
18.	121806-018	platan klonolistny (<i>Platanus acerifolia</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	380	
19.	121806-019	dąb szypułkowy (<i>Qercus robur</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	440	
20.	121806-020	lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	510	
21.	121806-021	dąb szypułkowy (<i>Qercus robur</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	260	
22.	121806-022	kasztanowiec zwyczajny (<i>Aesculus hippocastanum</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	283	
23.	121806-023	kasztanowiec zwyczajny (<i>Aesculus hippocastanum</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	277	
24.	121806-024	kasztanowiec zwyczajny (<i>Aesculus hippocastanum</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	306	

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
25.	121806-025	lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	255	
26.	121806-026	dąb szypułkowy (<i>Qercus robur</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	255	
27.	121806-027	kasztanowiec zwyczajny (<i>Aesculus hippocastanum</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	235	
28.	121806-028	dąb szypułkowy (<i>Qercus robur</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	253	
29.	121806-029	dąb szypułkowy (<i>Qercus robur</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	265	
30.	121806-030	dąb szypułkowy (<i>Qercus robur</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	260	
31.	121806-031	tulipanowiec amerykański (<i>Liriodendron tulipifera</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	155	
32.	121806-032	klon jawor (<i>Acer pseudoplatanus</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	230	
33.	121806-033	kasztanowiec zwyczajny (<i>Aesculus hippocastanum</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	305	
34.	121806-034	lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	265	
35.	121806-035	brzoza omszona (<i>Betula pubescens</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	235	
36.	121806-036	lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	265	
37.	121806-037	lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	275	
38.	121806-038	lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	345	
39.	121806-039	magnolia drzewiasta (<i>Magnolia acuminata</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	155	
40.	121806-040	tulipanowiec amerykański (<i>Liriodendron tulipifera</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	445	
41.	121806-042	dąb szypułkowy (<i>Qercus robur</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	270	
42.	121806-043	jesion wyniosły (<i>Fraxinus excelsior</i>) "Pendula"	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	240	
43.	121806-044	dąb szypułkowy (<i>Qercus robur</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	315	
44.	121806-045	lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	310	
45.	121806-046	lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	325	
46.	121806-047	lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	370	
47.	121806-049	kasztanowiec zwyczajny (<i>Aesculus hippocastanum</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	250	
48.	121806-050	kasztanowiec zwyczajny (<i>Aesculus hippocastanum</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	255	
49.	121806-051	kasztanowiec zwyczajny (<i>Aesculus hippocastanum</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	280	
50.	121806-052	lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	290	
51.	121806-053	lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	260	
52.	121806-054	kasztanowiec zwyczajny (<i>Aesculus hippocastanum</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	250	

**STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
53.	121806-055	tulipanowiec amerykański (<i>Liriodendron tulipifera</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	250	
54.	121806-056	klon jawor (<i>Acer pseudoplatanus</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	315	
55.	121806-058	dąb szypułkowy (<i>Qercus robur</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	290	
56.	121806-059	dąb szypułkowy (<i>Qercus robur</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	320	
57.	121806-060	dąb szypułkowy (<i>Qercus robur</i>)	drzewo	2004-04-13	5	Ryczów	park pałacowy	250	
58.	121806-061	dąb szypułkowy (<i>Qercus robur</i>)	drzewo	2009-10-30	6	Bachowice	działka ewidencyjna nr 4034	494	30

Akt utworzenia:

1 – Rozporządzenie LKS.I–4/20/48 Województwa Krakowskiego z dnia 13.06.1949 roku.

2 – Decyzja Nr 194 Wojewody Bielskiego z dnia 04.12.1985 roku.

3 – Rozporządzenie Nr 3/93 Wojewody Bielskiego z dnia 08.10.1993 roku (Dz. Urz. Woj. Bielskiego Nr 12, poz. 72).

4 – Uchwała Nr X/83/15 Rady Gminy Spytkowice z dnia 28.10.2015 roku (Dz. Urz. Woj. Małopolskiego poz. 6240).

5 – Rozporządzenie Nr 7 Wojewody Małopolskiego z dnia 13.04.2004 roku (Dz. Urz. Woj. Małopolskiego Nr 85, poz. 1086).

6 - Uchwała Nr XXXI/259/09 Rady Gminy Spytkowice z dnia 30.10.2009 roku (Dz. Urz. Woj. Małopolskiego Nr 762, poz. 5905).

Źródło: Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Krakowie, 2016.

ZAŁĄCZNIK NR 4: Gmina Spytkowice – wykaz gatunków roślin, bezkręgowców i zwierząt objętych ochroną.

ROŚLINY – ochrona ścisła:

- barwinek pospolity *Vinca minor*;
- bluszcz pospolity *Hedera helix*;
- grążel żółty *Nuphar lutea*;
- grzybieńczyk wodny *Nymphoides peltata*;
- kruszczyk szerokolistny *Epipactis helleborine*;
- skrzyp olbrzymi *Equisetum telmateia*;
- storczyk szerokolistny *Dactylorhiza majalis*;
- wawrzynek wilczełyko *Daphe mezereum*.

ROŚLINY – ochrona częściowa:

- centuria pospolita *Centaurium erythraea*;
- kalina koralowa *Viburnum opulus*;
- konwalia majowa *Convallaria majalis*;
- kopytnik pospolity *Asarum europaeum*;
- kruszyna pospolita *Frangula alnus*;
- marzanna wonna *Galium odoratum*.

BEZKRĘGOWCE (ochrona ścisła i częściowa):

- biegacz skórzasty *Carabus coriaceus*;
- modraszek nausitous *Maculinea nausithous*;
- modraszek telejus *Maculinea teleius*;
- ślimak winniczek *Helix pomatia*;
- trzmiel leśny *Bombus pratorum*;
- trzmiel ziemny *Bombus terrestris*;
- zatoczek łamliwy *Anisus vorticulus*.

PŁAZY (ochrona ścisła i częściowa):

- grzebuiszka ziemna *Pelobates fuscus*
- kumak nizinny *Bombina bombina*;
- ropucha szara *Bufo bufo*;
- ropucha zielona *Bufo viridis*;
- rzekota drzewna *Hyla arborea*;
- traszka górską *Triturus alpestris*;
- traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*;
- traszka zwyczajna *Triturus vulgaris*;
- żaba jeziorkowa *Rana lessonae*;
- żaba moczarowa *Rana arvalis*;
- żaba śmieszka *Rana ridibunda*;
- żaba trawna *Rana temporaria*;
- żaba wodna *Rana esculenta*.

GADY (ochrona ścisła i częściowa):

- padalec zwyczajny *Anguis fragilis*;
- jaszczurka zwinka *Lacerta agilis*;
- zaskroniec zwyczajny *Natrix natrix*;
- żmija zygzakowata *Vipera berus*.

PTAKI (ochrona ścisła i częściowa):

- bączek *Ixobrychus minutus*;
- bąk *Botaurus stellaris*;
- bielaczek *Mergellus albellus*;
- błotniak łąkowy *Circus pygargus*;
- błotniak stawowy *Circus aeruginosus*;
- błotniak zbożowy *Circus cyaneus*;
- bocian biały *Ciconia ciconia*;
- bocian czarny *Ciconia nigra*;
- bogatka *Parus major*;
- brodziec piskliwy *Actitis hypoleucos*;
- brzęczka *Locustella luscinioides*;
- cierniówka *Sylvia communis*;
- cyranka *Anas querquedula*;
- czajka *Vanellus vanellus*;
- czapla purpurowa *Ardea purpurea*;
- czapla siwa *Ardea cinerea*;
- czarnogłówka *Poecile montanus*;
- czernica *Aythya fuligula*;
- derkacz *Crex crex*;
- dudek *Upupa epops*;
- dymówka *Hirundo rustica*;
- dzięcioł czarny *Dryocopus martius*;
- dzięcioł duży *Dendrocopos major*;
- dzięcioł średni *Dendrocopos medius*;
- dzięcioł zielonosiwy *Picus canus*;
- dzięcioł zielony *Picus viridis*;
- dzięciołek *Dendrocopos minor*;
- dziwonka *Carpodacus erythrinus*;
- dzwonek *Chloris chloris*;
- gawron *Corvus frugilegus*;
- gągoł *Bucephala clangula*;
- gąsiorek *Lanius collurio*;
- głowienka *Aythya ferina*;
- grubodziób *Coccothraustes coccothraustes*;
- helmiatka *Netta rufina*;
- jastrząb *Accipiter gentiles*;
- kawka *Corvus monedula*;
- kłaskawka *Saxicola rubicola*;
- kobuz *Falco subbuteo*;
- kokoszka *Gallinula chloropus*;
- kopciuszek *Phoenicurus ochruros*;
- kormoran *Phalacrocorax carbo*;
- kos *Turdus merula*;
- kowalik *Sitta europaea*;
- krakwa *Anas strepera*;
- krętogłów *Jynx torquilla*;
- krogulec *Accipiter nisus*;
- kropiatka *Porzana porzana*;
- kruk *Corvus corax*;
- krwawodziób *Tringa totanus*;
- kszysk *Gallinago gallinago*;
- kukulka *Cuculus canorus*;

- kulczyk *Serinus serinus*;
- kwiczoł *Turdus pilaris*;
- łabędź niemy *Cygnus olor*;
- łożówka *Acrocephalus palustris*;
- makolągwa *Carduelis cannabina*;
- mazurek *Passer montanus*;
- mewa białogłowa *Larus cachinnans*;
- mewa czarnogłowa *Ichthyaetus melanocephalus*;
- mewa mała *Hydrocoloeus minutus*;
- mewa siwa *Larus canus*;
- mewa srebrzysta *Larus argentatus*;
- mewa śmieszka *Ichthyaetus melanocephalus*;
- modraszka *Cyanistes caeruleus*;
- muchołówka mała *Ficedula parva*;
- muchołówka szara *Muscicapa striata*;
- muchołówka żałobna *Ficedula hypoleuca*;
- mysikrólik *Regulus regulus*;
- myszolów *Buteo buteo*;
- oknówka *Delichon urbicum*;
- ostrygojad *Haematopus ostralegus*;
- paszkot *Turdus viscivorus*;
- pełzacz leśny *Certhia familiaris*;
- pełzacz ogrodowy *Certhia brachydactyla*;
- perkoz dwuczuby *Podiceps cristatus*;
- perkoz rdzawoszyi *Podiceps grisegena*;
- perkoz zausznik *Podiceps nigricollis*;
- perkozek *Tachybaptus ruficollis*;
- piecuszek *Phylloscopus trochilus*;
- piegża *Sylvia curruca*;
- pierwiosnek *Phylloscopus collybita*;
- pleszka *Phoenicurus phoenicurus*;
- pliszka siwa *Motacilla alba*;
- pliszka żółta *Motacilla flava*;
- płaskonos *Anas clypeata*;
- podgorzałka *Aythya nyroca*;
- podróżniczek *Luscinia svecica*;
- pokląskwa *Saxicola rubetra*;
- potrzysz *Emberiza calandra*;
- potrzos *Emberiza schoeniclus*;
- przepiórka *Coturnix coturnix*;
- pustułka *Falco tinnunculus*;
- raniuszek *Aegithalos caudatus*;
- remiz *Remiz pendulinus*;
- rokitniczka *Acrocephalus schoenobaenus*;
- rudzik *Erithacus rubecula*;
- rybitwa białoczelna *Sternula albifrons*;
- rybitwa białoskrzydła *Chlidonias leucopterus*;
- rybitwa białowąsa *Chlidonias hybrida*;
- rybitwa czarna *Chlidonias niger*;
- rybitwa rzeczna *Sterna hirundo*;
- rybołów *Pandion haliaetus*;
- rycyk *Limosa limosa*;
- sierpówka *Streptopelia decaocto*;

- sieweczka obrożna *Charadrius hiaticula*;
- sieweczka rzeczna *Charadrius dubius*;
- sikora uboga *Poecile palustris*;
- skowronek *Alauda arvensis*;
- słowik rdzawy *Luscinia megarhynchos*;
- słowik szary *Luscinia luscinia*;
- sójka *Garrulus glandarius*;
- sroka *Pica pica*;
- srokosz *Lanius excubitor*;
- strumieniówka *Locustella fluviatilis*;
- strzyżyk *Troglodytes troglodytes*;
- szczygieł *Carduelis carduelis*;
- szpak *Sturnus vulgaris*;
- ślepowron *Nycticorax nycticorax*;
- śpiewak *Turdus philomelos*;
- świergotek drzewny *Anthus trivialis*;
- świergotek łąkowy *Anthus pratensis*;
- świerszczak *Locustella naevia*;
- świstunka leśna *Phylloscopus sibilatrix*;
- trzcinia *Acrocephalus arundinaceus*;
- trzcinniczek *Acrocephalus scirpaceus*;
- trzmiełojad *Pernis apivorus*;
- trznadel *Emberiza citrinella*;
- turkawka *Streptopelia turtur*;
- uszatka błotna *Asio flammeus*;
- uszatka *Asio otus*;
- wąsatka *Panurus biarmicus*;
- wilga *Oriolus oriolus*;
- wodnik *Rallus aquaticus*;
- wrona siwa *Corvus cornix*;
- wróbel *Passer domesticus*;
- zaganiacz *Hippolais icterina*;
- zięba *Fringilla coelebs*;
- zimorodek *Alcedo atthis*.

SSAKI, w tym Nietoperze (ochrona ścisła i częściowa):

- chomik europejski *Cricetus cricetus*;
- mysz zaroślowa *Apodemus sylvaticus*;
- ryjówka aksamitna *Sorex araneus*;
- ryjówka malutka *Sorex minutus*;
- rzęsorek rzeczek *Neomys fodiens*;
- rzęsorek mniejszy *Neomys anomalus*;
- borowiec wielki *Nyctalus noctula*;
- gacek wielouch *Plecotus auritus*;
- karlik malutki *Pipistrellus pipistrellus*;
- nocek rudy *Myotis daubentonii*;
- nocek wąsatek *Myotis mystacinus*;
- mroczek późny *Eptesicus serotinus*.

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

ZAŁĄCZNIK NR 5: Gmina Spytkowice – wykaz obiektów zabytkowych (do weryfikacji na etapie ostatecznej wersji *Gminnej Ewidencji Zabytków*).

Miejscowość	Adres	Obiekt	Datowanie
1	2	3	4
Bachowice		Figura Matki Boskiej z Dzieciątkiem	początek XX wieku
Bachowice		Kaplica św. Bartłomieja	XVIII wiek
Bachowice		Cmentarz parafialny	1 ćwierć XX wieku
Bachowice	ul. Górki 47	Budynek mieszkalny	1926 rok
Bachowice	ul. Kaniów	Krzyż pokutny	koniec XIX wieku
Bachowice	ul. Kaniów 33	Dom	początek XX wieku
Bachowice	ul. Kaniów 56	Dom	2 połowa XIX wieku
Bachowice	ul. Księdza Gołby 13	Budynek mieszkalny	1920 rok
Bachowice	ul. Księdza Gołby 16	Kapliczka obok kościoła	początek XX wieku
Bachowice	ul. Księdza Gołby 18	Budynek parafialny Siostr Serafitek	koniec 1920 rok
Bachowice	ul. Księdza Gołby 18	Budynek gospodarczy obok plebanii	1927 rok
Bachowice	ul. Księdza Gołby 20	Kościół par. p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa	1932 rok
Bachowice	ul. Księdza Gołby 25	Dom	1927 rok
Bachowice	ul. Księdza Gołby 89	Budynek gospodarczy	1900 rok
Bachowice	ul. Księdza Gołby 91	Dom	koniec XIX wieku
Bachowice	ul. Księdza Gołby 110	Krzyż przydrożny	1960 rok
Bachowice	ul. Księdza Gołby 129	Dawna szkoła rolnicza	koniec XIX wieku
Bachowice	ul. Księdza Gołby 130	Figura Matki Boskiej	koniec XIX wieku
Bachowice	ul. Księdza Gołby 163	Krzyż przydrożny	1864 rok
Bachowice	ul. Księdza Gołby 172	Budynek mieszkalny	1905 rok
Bachowice	ul. Księdza Gołby 172	Budynek gospodarczy	1905 rok
Bachowice	ul. Gołby / ul. Górki	Kapliczka	koniec XIX wieku
Bachowice	ul. Na Wzgórzach 55	Budynek mieszkalny	1890 rok
Bachowice	ul. Na Wzgórzach 84	Budynek gospodarczy	1910 rok
Bachowice	ul. Pod Borem 32	Budynek mieszkalny	1927 rok
Bachowice	ul. Pod Borem 33	Budynek mieszkalny	1909 rok
Bachowice	ul. Rzemieślnicza 37	Dom	1929 rok
Bachowice	ul. Rzemieślnicza 67	Dom	4 ćwierć XIX wieku
Bachowice	ul. Stefczyka 106	Budynek mieszkalny	1925 rok
Bachowice	ul. Stefczyka 134	Kapliczka – grupa ukrzyżowanie	1863 rok
Bachowice	ul. Stefczyka 136	Dom	lata 20 XX wieku
Lipowa	ul. Nadwiślańska 15	Kaplica	1930 lub 1937 rok
Lipowa	ul. Nadwiślańska 24	Budynek mieszkalny	1928 rok
Lipowa	ul. Nadwiślańska 24	Budynek gospodarczy	1928 rok
Miejsce	ul. Na Stawach 1	Dom murowany	początek XX wieku
Miejsce	ul. św. Floriana / ul. Stawowa	Figura kamienna Matki Boskiej z wizerunkami świętych	początek XX wieku
Miejsce	ul. św. Floriana 69	Krzyż przydrożny	1876 rok
Miejsce	ul. św. Floriana 50	Budynek gospodarczy - spichlerz	koniec 1910 rok
Miejsce	ul. św. Floriana 54	Budynek mieszkalny	1910 rok
Miejsce	ul. św. Floriana 104	Budynek mieszkalny	1926 rok
Miejsce	ul. św. Piotra i Pawła 2	Budynek mieszkalny	1908 rok
Miejsce	ul. św. Piotra i Pawła 14	Budynek mieszkalny	1905 rok
Miejsce	ul. św. Piotra i Pawła 24	Budynek mieszkalny	1910 rok
Półwieś	ul. Górna 13	Budynek mieszkalny	1924 rok
Półwieś	ul. Mostowa	Dom	1872 rok
Półwieś	ul. Nad Potokiem 19	Budynek mieszkalny	1914 rok
Półwieś	ul. Nad Potokiem 29	Budynek mieszkalny	1905 rok
Półwieś	ul. Wąwozowa 96	Budynek mieszkalny	1854 rok
Półwieś	ul. Zatorska 19	Figura Matki Boskiej z Dzieciątkiem	początek XX wieku
Półwieś	ul. Zatorska	Kapliczka	1908 rok
Ryczów (Chałupki)		Kapliczka na łąkach nad Wisłą	2 połowa XIX wieku

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

1	2	3	4
Ryczów	ul. Dębowa 11	Dom	1930/1940 rok
Ryczów	ul. Długa 35	Budynek szkoły	1910 rok
Ryczów	ul. Długa 35	Budynek gospodarczy	1910 rok
Ryczów	ul. Jana Pawła II	Kościół par. p.w. Matki Bożej Królowej Polski	1954 rok
Ryczów	ul. Jana Pawła II 6	Dom	początek XX wieku
Ryczów	ul. Jana Pawła II 7	Dom	1930 rok
Ryczów	ul. Jana Pawła II 18	Dom	2 ćwierć XX wieku
Ryczów	ul. Jana Pawła II 18	Stodoła	1925 rok
Ryczów	ul. Jana Pawła II 22	Dom	koniec XIX wieku
Ryczów	ul. Jana Pawła II 29	Budynek dawnej szkoły	po 1920 rok
Ryczów	ul. Jana Pawła II 29	Budynek gospodarczy	1910 rok
Ryczów	ul. Jana Pawła II 30	Dom	1 połowa XX wieku
Ryczów	ul. Jana Pawła II 32	Budynek mieszkalny	1905 rok
Ryczów	ul. Jana Pawła II 32	Budynek gospodarczy	1906 rok
Ryczów	ul. Jana Pawła II 58	Figura Matki Boskiej	1866 rok
Ryczów	ul. Jana Pawła II 68	Budynek mieszkalny	1893 rok
Ryczów	ul. Jana Pawła II 68	Budynek gospodarczy	1893 rok
Ryczów	ul. Jana Pawła II 76	Dom	1 połowa XX wieku
Ryczów	ul. Jana Pawła II 84	Dom	1930 rok
Ryczów	ul. Jana Pawła II 107	Dom	koniec 1910 rok
Ryczów	ul. Jana Pawła II 111	Budynek mieszkalny	1929 rok
Ryczów	ul. Jana Pawła II 115	Dom	początek XX wieku
Ryczów	ul. Jana Pawła II 123	Budynek mieszkalny	1920 rok
Ryczów	ul. Krakowska	Kaplica cmentarna	koniec 1870 rok
Ryczów	ul. Krakowska	Cmentarz parafialny i komunalny	2 połowa XIX wieku
Ryczów	ul. Nadwiślańska 1	Budynek mieszkalny	1925 rok
Ryczów (Chałupki)	ul. Nadwiślańska 36	Kapliczka	1883 rok
Ryczów	ul. Oświęcimska 20	Dom	początek XX wieku
Ryczów	ul. Oświęcimska 51	Dom	początek XIX wieku
Ryczów	ul. Oświęcimska 53	Dom	1892 rok
Ryczów	ul. Oświęcimska 69	Budynek mieszkalny	1930 rok
Ryczów	ul. Oświęcimska 71	Dom	1890 rok
Ryczów	ul. Oświęcimska	Figura Matki Boskiej z piaskowca	początek XX wieku
Ryczów	ul. Sienna 3	Budynek mieszkalny	1910 rok
Ryczów	ul. Sportowa 5	Dom	początek XX wieku
Ryczów	ul. Spadzista 17	Dom	1905 rok
Ryczów	ul. Spadzista 17	Budynek gospodarczy	1900 rok
Ryczów	ul. Spadzista 20	Budynek mieszkalny	1880 rok
Ryczów	ul. Spokojna 26	Budynek mieszkalny	1900 rok
Ryczów	ul. Sportowa	Figura św. Jana Nepomucena	1866 rok
Ryczów	ul. Stadionowa 26	Budynek mieszkalny	1906 rok
Ryczów	ul. Starowiejska 47	Budynek mieszkalny	koniec 1930 rok
Ryczów	ul. Starowiejska 47	Budynek gospodarczy stodoła?	koniec 1930 rok
Ryczów	ul. Szkolna 11 A	Budynek podworski, czworak	2 połowa XIX wieku
Ryczów	ul. Szkolna	Park dworski	2 połowa XIX wieku
Ryczów	ul. Szkolna	Dwór	2 połowa XIX wieku
Spytkowice	ul. Bożego Ciała	Zabudowania gospodarcze	koniec XIX wieku
Spytkowice	ul. Brzestowa 2	Budynek mieszkalny	1920 rok
Spytkowice	ul. Brzestowa 14	Budynek mieszkalny	1900 rok
Spytkowice	ul. Brzestowa 16	Budynek mieszkalny	1900 rok
Spytkowice	ul. Czarnowiejska 28	Budynek gospodarczy	1880 rok
Spytkowice	ul. Czarnowiejska 31	Budynek gospodarczy	1911 rok
Spytkowice	ul. Czarnowiejska 33	Budynek mieszkalny	1925 rok
Spytkowice	ul. Czarnowiejska 36	Budynek mieszkalny	1880 rok
Spytkowice	ul. Górki 99	Budynek mieszkalny	1900 rok
Spytkowice	ul. Górki 127	Budynek mieszkalny	1920 rok
Spytkowice	ul. Jana Pawła II	Budynek stacji PKP	I ćwierć XX wieku

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

1	2	3	4
Spytkowice	ul. Jana Pawła II (PKP)	Budynek produkcyjny	1900 rok
Spytkowice	ul. Jana Pawła II (PKP)	Budynek produkcyjny	1930 rok
Spytkowice	ul. Jana Pawła II (PKP)	Budynek produkcyjny	1900 rok
Spytkowice	ul. Jana Pawła II (PKP)	Budynek produkcyjny	1900 rok
Spytkowice	ul. Jana Pawła II (PKP)	Budynek produkcyjny	1905 rok
Spytkowice	ul. Jana Pawła II (przy kościele)	Budynek inny?	1800 rok
Spytkowice	ul. Jana Pawła II (obok kościoła)	Toalety	1860 rok
Spytkowice	ul. Jana Pawła 1a	Figura Matki Boskiej obok kościoła	1902 rok
Spytkowice	ul. Jana Pawła II 2	Murowana plebania	koniec 1930 rok
Spytkowice	ul. Jana Pawła II 2	Salka katechetyczna	1920 rok
Spytkowice	ul. Jana Pawła II 7	Budynek mieszkalny	1900 rok
Spytkowice	ul. Jana Pawła II 16	Dom ośrodka zdrowia	koniec XIX wieku
Spytkowice	ul. Jana Pawła II 22	Budynek mieszkalny	1910 rok
Spytkowice	ul. Jana Pawła II 27	Budynek mieszkalny	1928 rok
Spytkowice	ul. Jana Pawła II 27	Budynek gospodarczy	1928 rok
Spytkowice	ul. Jana Pawła II (PKP)	Budynek mieszkalny	1905 rok
Spytkowice	ul. Jana Pawła II / ul. św. Jana	Figura św. Jana Nepomucena	koniec XIX wieku
Spytkowice	ul. Jeziorna 23	Budynek mieszkalny	1900 rok
Spytkowice	ul. Jeziorna 23	Budynek gospodarczy	1900 rok
Spytkowice	ul. Kasztelańska 4	Budynek mieszkalny	1924 rok
Spytkowice	ul. Kasztelańska 18	Budynek mieszkalny	1900 rok
Spytkowice	ul. Kasztelańska 28	Figura Matki Boskiej	początek XX wieku
Spytkowice	ul. Krakowska	Cmentarz komunalny i parafialny	połowa XIX wieku
Spytkowice	ul. Krakowska	Kaplica cmentarna	koniec 1930 rok
Spytkowice	ul. Krakowska 3	Dom	początek XX wieku
Spytkowice	ul. Krakowska 8	Dom	1863 rok
Spytkowice	ul. Leszczynowa 17	Budynek gospodarczy	1920 rok
Spytkowice	ul. Łany 12	Budynek mieszkalny	1904 rok
Spytkowice	ul. Morzycka 10	Budynek mieszkalny	1922 rok
Spytkowice	ul. Morzycka 12	Budynek mieszkalny	1920 rok
Spytkowice	ul. Na Stawach 1	Budynek produkcyjny	1890 rok
Spytkowice	ul. Na Stawach 1	Budynek produkcyjny	1890 rok
Spytkowice	ul. Na Stawach 1	Budynek produkcyjny	1932 rok
Spytkowice	ul. Na Stawach 11	Budynek mieszkalny	1880 rok
Spytkowice	ul. Na Stawach 13	Budynek mieszkalny	1880 rok
Spytkowice	ul. Nad Kanałem 14	Budynek mieszkalny	1927 rok
Spytkowice	ul. Nadrzeczna 1	Dom / organistówka	1910/1930 rok
Spytkowice	ul. Nadrzeczna 1a	Kościół par. p.w. św. Katarzyny	1633, XVII-XIX wiek
Spytkowice	ul. Nowa 11	Budynek mieszkalny	1820 rok
Spytkowice	ul. Nowa 11	Budynek gospodarczy	1820 rok
Spytkowice	ul. Pagory 25	Budynek gospodarczy	1920 rok
Spytkowice	ul. Pagory 26	Budynek mieszkalny	1905 rok
Spytkowice	ul. Pagory 30	Dom	1905 rok
Spytkowice	ul. Pagory 36	Budynek mieszkalny	1900 rok
Spytkowice	ul. Rynek 14	Dom	1935 rok
Spytkowice	ul. Rynek 17	Bar „Spytkowianka”	1930 rok
Spytkowice	ul. Słoneczna 9	Budynek produkcyjny	1895 rok
Spytkowice	ul. Spadzista 1	Dom	1935 rok
Spytkowice	ul. Starowiejska 2	Budynek mieszkalny	1880 rok
Spytkowice	ul. Starowiślana 16	Budynek produkcyjny	1900 rok
Spytkowice	ul. Starowiślana 16	Budynek produkcyjny	1900 rok
Spytkowice	ul. św. Bartłomieja 33	Budynek gospodarczy	1914 rok
Spytkowice	ul. Wadowicka 21	Budynek mieszkalny	1900 rok
Spytkowice	ul. Wadowicka 21	Budynek gospodarczy	1900 rok
Spytkowice	ul. Wadowicka 25	Budynek mieszkalny	1888 rok
Spytkowice	ul. Wadowicka 25	Budynek gospodarczy	1888 rok
Spytkowice	ul. Wadowicka 123	Budynek mieszkalny	1900 rok

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

1	2	3	4
Spytkowice	ul. Wiślana 71	Budynek mieszkalny	1912 rok
Spytkowice	ul. Wiślana 80	Budynek mieszkalny	1908 rok
Spytkowice	ul. Wiślana 124	Budynek gospodarczy	1854 rok
Spytkowice	ul. Wiślana 139	Budynek gospodarczy	1910 rok
Spytkowice	ul. Zamkowa 20	Dom	koniec 1930 rok
Spytkowice	ul. Zamkowa 25	Dom	koniec XIX wieku
Spytkowice	ul. Zamkowa 27	Budynek mieszkalny	1910 rok
Spytkowice	ul. Zamkowa 29	Budynek mieszkalny	1928 rok
Spytkowice	ul. Zamkowa 46	Gorzelnia (obok zamku)	1700 rok
Spytkowice	ul. Zamkowa 48	Zamek	1 połowa XVI wieku
Spytkowice	ul. Zamkowa 50	Budynek gospodarczy	1700 rok
Spytkowice	ul. Zamkowa	Stodoła i budynek gospodarczy	1700 rok
Spytkowice	ul. Zamkowa	Stodoła	1700 rok

Źródło: Gmina Spytkowice – Gminna ewidencja zabytków, projekt IX 2017.

**STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

ZAŁĄCZNIK NR 6: Gmina Spytkowice – wykaz stanowisk archeologicznych.

L.P.	Miejscowość	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stanowiska na obszarze	Chronologia	Funkcja
1	2	3	4	5	6	7
1	Spytkowice	103–52	2	13	neolit wczesne średniowiecze	osada osada
2	Spytkowice	103–52	14	14	średniowiecze, okres nowożytny	ślady osadnictwa
3	Spytkowice	103–52	15	15	okres nowożytny	ślady osadnictwa
4	Spytkowice	103–52	16	16	neolit kultura łużycka średniowiecze	osada ślady osadnictwa ślady osadnictwa
5	Spytkowice	103–52	17	17	epoka kamienia	ślady osadnictwa
6	Spytkowice	103–52	18	18	epoka kamienia średniowiecze, okres nowożytny	ślady osadnictwa ślady osadnictwa
7	Spytkowice	103–52	19	19	neolit kultura łużycka średniowiecze, okres nowożytny	osada osada ślady osadnictwa
8	Spytkowice	103–52	20	20	epoka kamienia	ślady osadnictwa
9	Spytkowice	103–52	21	21	prahistoria	ślady osadnictwa
10	Spytkowice	103–52	22	22	średniowiecze, okres nowożytny	ślady osadnictwa
11	Spytkowice	103–52	23	23	średniowiecze, okres nowożytny	ślady osadnictwa
12	Spytkowice	103–52	24	24	średniowiecze, okres nowożytny	ślady osadnictwa
13	Spytkowice	103–52	25	25	epoka kamienia	ślady osadnictwa
14	Spytkowice	103–52	26	26	neolit epoka brązu lub kultura łużycka	osada ślady osadnictwa
15	Spytkowice	103–52	27	27	średniowiecze, okres nowożytny	ślady osadnictwa
16	Spytkowice	103–52	28	28	epoka kamienia	ślady osadnictwa
17	Spytkowice	103–52	29	29	pradzieje	ślady osadnictwa
18	Spytkowice	103–52	30	30	neolit średniowiecze, okres nowożytny	ślady osadnictwa ślady osadnictwa
19	Spytkowice	103–52	31	31	średniowiecze, okres nowożytny	ślady osadnictwa
20	Spytkowice	103–52	32	32	średniowiecze, okres nowożytny	osada
21	Spytkowice	103–52	33	33	epoka kamienia pradzieje	ślady osadnictwa ślady osadnictwa
22	Spytkowice	103–52	34	34	średniowiecze, okres nowożytny	osada
23	Spytkowice	103–52	35	35	średniowiecze	osada
24	Spytkowice	103–52	36	36	epoka kamienia pradzieje średniowiecze, okres nowożytny	osada osada ślady osadnictwa
25	Spytkowice	103–52	37	37	pradzieje średniowiecze, okres nowożytny	osada osada
26	Spytkowice	103–52	38	38	średniowiecze, okres nowożytny	osada
27	Spytkowice	103–52	39	39	okres nowożytny	ślady osadnictwa

**STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

1	2	3	4	5	6	7
28	Spytkowice	103-52	40	40	epoka kamienia pradzieje średniowiecze, okres nowożytny	ślady osadnictwa ślady osadnictwa osada
29	Spytkowice	103-52	41	41	średniowiecze, okres nowożytny	dwór obronny
30	Spytkowice	103-52	42	42	epoka kamienia średniowiecze, okres nowożytny	obozowisko ślady osadnictwa
31	Spytkowice	103-52	43	43	epoka kamienia	ślady osadnictwa
32	Spytkowice	103-52	44	44	średniowiecze, okres nowożytny	osada
33	Spytkowice	103-52	45	45	epoka kamienia	ślady osadnictwa
34	Spytkowice	103-52	46	46	średniowiecze, okres nowożytny	ślady osadnictwa
35	Spytkowice	103-52	47	47	epoka kamienia kultura łużycka średniowiecze, okres nowożytny	ślady osadnictwa ślady osadnictwa osada
36	Miejsce	103-52	1	48	epoka kamienia średniowiecze	ślady osadnictwa ślady osadnictwa
37	Miejsce	103-52	2	49	neolit	ślady osadnictwa
38	Miejsce	103-52	3	50	neolit, wczesna epoka brązu średniowiecze, okres nowożytny	ślady osadnictwa ślady osadnictwa
39	Miejsce	103-52	4	51	epoka kamienia	ślady osadnictwa
40	Miejsce	103-52	5	52	epoka kamienia	ślady osadnictwa
41	Miejsce	103-52	6	53	epoka kamienia	ślady osadnictwa
42	Miejsce	103-52	7	54	neolit, wczesna epoka brązu	ślady osadnictwa
43	Miejsce	103-52	8	55	epoka kamienia	ślady osadnictwa
44	Miejsce	103-52	9	56	nieokreślona	ślady osadnictwa
45	Spytkowice	104-52	1	1	średniowiecze	osada otwarta
46	Spytkowice	104-52	3	2	cykl kultur wstęgowych, neolit	pracownia kamieniarska
47	Spytkowice	104-52	6	3	epoka kamienia	ślady osadnictwa
48	Spytkowice	104-52	7	4	późne średniowiecze	osada otwarta
49	Spytkowice	104-52	8	5	późne średniowiecze, okres nowożytny	ślady osadnictwa
50	Spytkowice	104-52	9	6	epoka kamienia średniowiecze, okres nowożytny	ślady osadnictwa ślady osadnictwa
51	Spytkowice	104-52	10	7	wczesne średniowiecze średniowiecze, okres nowożytny	ślady osadnictwa ślady osadnictwa
52	Spytkowice	104-52	11	8	późne średniowiecze, okres nowożytny	osada otwarta
53	Spytkowice	104-52	12	9	średniowiecze, okres nowożytny	ślady osadnictwa
54	Spytkowice	104-52	13	10	neolit	ślady osadnictwa
55	Spytkowice	104-52	5	36	neolit	ślady osadnictwa
56	Spytkowice	104-52	48	12	pradzieje wczesne średniowiecze średniowiecze	ślady osadnictwa ślady osadnictwa ślady osadnictwa
57	Ryczów	104-52	1	11	neolit	ślady osadnictwa
58	Ryczów	104-52	3	13	średniowiecze, okres nowożytny	ślady osadnictwa
59	Ryczów	104-52	4	14	pradzieje średniowiecze, okres nowożytny	ślady osadnictwa ślady osadnictwa

**STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SPYTKOWICE**

1	2	3	4	5	6	7
60	Ryczów	104-52	5	15	średniowiecze, okres nowożytny	ślady osadnictwa
61	Bachowice	104-52	1	16	późne średniowiecze, okres nowożytny	ślady osadnictwa
62	Bachowice	104-52	2	17	późne średniowiecze, okres nowożytny	osada otwarta?
63	Bachowice	104-52	3	18	średniowiecze	ślady osadnictwa
64	Bachowice	104-52	4	19	późne średniowiecze, okres nowożytny	ślady osadnictwa
65	Bachowice	104-52	5	20	epoka kamienia średniowiecze	ślady osadnictwa ślady osadnictwa
66	Bachowice	104-52	6	21	epoka kamienia późne średniowiecze	ślady osadnictwa osada otwarta?
67	Bachowice	104-52	7	22	pradzieje późne średniowiecze, okres nowożytny	ślady osadnictwa ślady osadnictwa
68	Bachowice	104-52	8	23	epoka kamienia pradzieje	ślady osadnictwa ślady osadnictwa
69	Bachowice	104-52	9	27	epoka brązu wczesne średniowiecze średniowiecze, okres nowożytny	ślady osadnictwa osada otwarta osada otwarta
70	Ryczów	103-53	8	1	pradzieje	ślady osadnictwa
71	Lipowa	103-53	1	2	epoka kamienia pradzieje	ślady osadnictwa ślady osadnictwa
72	Lipowa	103-53	2	3	pradzieje	ślady osadnictwa
73	Lipowa	103-53	1	7	epoka kamienia	ślady osadnictwa
74	Ryczów	104-53	6	1	średniowiecze	ślady osadnictwa
75	Ryczów	104-53	7	2	średniowiecze	ślady osadnictwa
76	Półwieś	104-53	1	5	neolit średniowiecze	osada otwarta ślady osadnictwa
77	Półwieś	104-53	2	6	epoka kamienia	ślady osadnictwa
78	Półwieś	104-53	3	4	wczesne średniowiecze	ślady osadnictwa
79	Półwieś	104-53	4	3	neolit średniowiecze	ślady osadnictwa osada otwarta
80	Półwieś	104-53	5	38	epoka kamienia	ślady osadnictwa
81	Półwieś	104-53	6	39	kultura łużycka	ślady osadnictwa

Źródło: Gmina Spytkowice – Gminna ewidencja zabytków, projekt IX 2017.

Przewodniczący Rady

mgr inż. Jerzy Piórowski